

Oslo kommune

Byrådets forslag til budsjett 2019
og økonomiplan 2019–2022

**På vei mot en
grønnere, varmere
og mer skapende by
med plass til alle**

OSLO KOMMUNE

SAK 1

BYRÅDETS FORSLAG TIL BUDSJETT 2019 ØKONOMIPLAN 2019-2022

- 1. En grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle**
- 2. Klimabudsjett**
- 3. Økonomiplan 2019-2022**
- 4. Hovedoversikter**
- 5. EHA Bydelene**
- 6. EHA Byomfattende tiltak**
- 7. Oppvekst og kunnskap**
- 8. Byutvikling**
- 9.0 Miljø og samferdsel**
- 9.1 Miljø og samferdsel - selvfinansierende**
- 10.0 Næring og eierskap**
- 10.1 Næring og eierskap – eiendomsforetakene**
- 11. Kultur, idrett og frivillighet**
- 12. Byrådslederens kontor**
- 13. Finans**
- 14. Bystyrets organer**
- 15. Felles inntekter og utgifter**
- 16. Økonomireglementet**
- 17. Budsjettekniske merknader**
- 18. Beregningsgrunnlag for gebyrer**
- 19. Innstilling til vedtak**

Vedlegg

- 1 Prosedyre for bemanningsreduksjoner**
- 2 Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt**
- 3 Forkortelser**
- 4 Alfabetisk register**

Byrådets forslag til budsjett 2019

1. En grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle	4
En grønnere by	6
En varmere by	8
Mer skapende by	11
En by med plass til alle	12
2. KLIMABUDSJETT 2019	1
2.1 Innledning	1
2.2 Oslos klimamål	3
2.3 Usikkerhet i utslippsstatistikk og effektvurderinger	4
2.4 Status for klimagassutslippene i Oslo	4
2.5 Situasjonsbeskrivelse	6
2.6 Oppsummering av arbeidet med klimatiltakspakker	7
2.7 Ramme for klimabudsjettet 2019	8
2.8 Tiltak i klimabudsjettet 2019-2020	9
2.9 Nye bevilgninger til klimatiltak 2019-2022	16
3. ØKONOMIPLAN 2019-2022	1
3.0 Innledning	1
3.1 Økonomisk status	2
3.2 Driftsbudsjett 2019-2022	5
3.3 Investeringsbudsjett 2019-2022	17
3.4 Kommunens pensjonskostnader	31
3.5 Utviklingen i skatteinntekter og rammetilskudd	34
3.6 Befolkningsutvikling	34
3.7 En helhetlig tilnærming i digitaliseringsarbeidet	38
3.8 Oslo kommune som arbeidsgiver	41
4. HOVEDOVERSIKTER Budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022	1
4.1 Årsbudsjett 2019	1
4.2 Økonomiplan 2019-2022	4
Oversikt over bykasseinvesteringer med finansiering	11

5. ELDRE, HELSE OG ARBEID - BYDELENE	1
5.1 Hoved og nøkkelstørrelser for eldre, helse og arbeid - Bydelene og Byomfattende tjenester	1
5.2 Byrådets ambisjoner for eldre, helse og arbeid	2
5.3 Bydelenes økonomiske rammer	9
5.4 Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester	13
5.5 Funksjonsområde 2A Barnehager (OVK)	14
5.6 Funksjonsområde 2B Oppvekst (EHA og OVK)	14
5.6 A Barne- og ungdomsarbeid	14
5.7 Funksjonsområde 3 – Helse og omsorg	18
5.7 A Helsetjenester	18
5.7 B Omsorg	22
5.8 Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser	30
5.8 A Sosiale tjenester	30
5.8 B Mottak og integrering av flyktninger	38
5.8 C Kvalifiseringsprogrammet	41
5.8 D Økonomisk sosialhjelp	43
5.9 Bydelene avsetninger eldre, helse og arbeid (kap. 308)	45
5.10 ASSS indikatorer for tjenester under EHA og OVK	47
5.11 Bydelsfordeling av ordinær drift og økonomisk sosialhjelp	51
5.12 Spesifikasjon av budsjettammer for bydelene 2019	51
6. ELDRE, HELSE OG ARBEID – BYOMFATTENDE TJENESTER	1
6.1 Økonomiplanoversikt med spesifikasjoner av endringer	2
6.2 Sykehjemsetaten (kap. 313)	6
6.3 Helseetaten (kap. 314)	14
6.4 Velferdsetaten (kap. 315)	22
6.5 Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (kap. 316)	30
6.6 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning (kap. 317)	31
6.7 Vederlagsutbetalinger (kap. 318)	32
6.8 Avsetninger husleier sykehjem (kap. 328)	32
6.9 Trygdeordninger (kap. 350)	33
6.10 Byomfattende mangfoldsarbeid (kap. 354)	33
6.11 Inkluderings tiltak (kap. 356)	34
6.12 Kriminalitetsforebygging blant ungdom (kap. 362)	34
6.13 Hjelpemiddel teknisk enhet (kap. 384)	35
6.14 Byomfattende tiltak – avsetninger eldre, helse og arbeid (kap. 372)	37
6.15 Prosjekteringsmidler (kap. 374)	38
6.16 Tap på utlån (kap. 427)	38
6.17 Bostøtte og boligtilskudd (kap. 428)	40
6.18 Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner på helse- og sosialområdet	41

7. OPPVEKST OG KUNNSKAP	1
7.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for oppvekst- og kunnskap	1
7.2 Byrådets ambisjoner for oppvekst og kunnskapssektoren	2
7.3 Oppvekst- og kunnskapssektorens økonomiske rammer	17
7.4 Barnehager (funksjonsområde 2A)	20
Kap. 305 Bydelene - Etablering av nye barnehager	26
Kap. 306 Bydelene – diverse barnehagetiltak	27
Kap. 271 Byomfattende barnehageoppgaver	23
7.5 Funksjonsområde 2B Oppvekst	30
7.5 A Helse- og omsorgstjenester til barn og unge	30
7.5 B Barnevern	33
Kap. 303 Bydelene - avsetninger barn og unge	36
7.6 Skole og utdanning (Utdanningsetaten)	36
Kap. 200 Utdanningsetaten	47
Kap. 203 Pedagogisk psykologisk tjeneste	48
Kap. 208 Avsetning husleier skoler	48
Kap. 210 Grunnskolen	49
Kap. 211 Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen)	50
Kap. 230 Videregående skoler	51
Kap. 231 Fagopplæring	51
Kap. 250 Fagskolen	52
Kap. 294 Voksenopplæring	53
7.7 Barne- og familieetaten	54
Kap. 360 Barne- og familieetaten	57
7.8 Sektorens samlede tilskuddsmidler	58
8. BYUTVIKLING	1
8.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for byutvikling	1
8.2 Byrådets ambisjoner for byutvikling	2
8.3 Byutviklingssektorens økonomiske rammer	5
8.4 Eiendoms- og byfornyelsesetaten (kap. 400)	7
8.5 Fornebu-utbyggingen (kap. 416)	11
8.6 Andre utbyggingsformål (kap. 425)	12
8.7 Groruddalssatsingen (kap. 482)	14
8.8 Oslo indre øst-satsingen (kap. 483)	16
8.9 Oslo sør-satsingen (kap. 481)	18
8.10 Bilfritt byliv (kap. 490)	20
8.11 Byantikvaren (kap. 520)	22
8.12 Plan- og bygningsetaten (kap. 609)	24
8.13 Samlede tilskuddsmidler – Byutvikling	29

9.0 MILJØ OG SAMFERDSEL	1
9.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for miljø- og samferdsels	1
9.0.2 Byrådets ambisjoner for sektoren	2
9.0.3 Sektorens økonomiske rammer	10
9.0.4 Bymiljøetaten (kap. 542)	13
9.0.5 Renovasjonsetaten næring (kap. 643)	25
9.0.6 Brann- og redningsetaten (kap. 650)	27
9.0.7 Kjøp av transporttjenester (kap. 711)	31
9.0.8 Bymiljøetaten/Sykkelprosjektet (kap. 761)	34
9.0.9 Fornebubanen (kap. 712)	37
9.0.10 Klimaetaten (kap. 771)	39
9.0.11 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel (kap. 752)	43
9.1 MILJØ- OG SAMFERDSEL - SELVFINANSIERENDE	45
9.1.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Miljø- og samferdsel - selvfinansierende	45
9.1.2 Sektorens økonomiske rammer	46
9.1.3 Vann- og avløpsetaten (kap. 620)	48
9.1.4 Renovasjonsetaten selvkost (kap. 640)	54
9.1.5 Energigjenvinningsetaten (kap. 645)	59
9.1.6 Tilskudd til klima- og energiltak	62
10.0 NÆRING OG EIERSKAP	1
10.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for næring og eierskap	1
10.0.2 Byrådets ambisjoner for sektoren	2
10.0.3 Sektorens økonomiske rammer	6
10.0.4 Næringsutvikling (kap. 455)	8
10.0.5 Næringsetaten (kap. 459)	11
10.0.6 Oslo Havn KF (kap. 060)	14
10.1 EIENDOMSFORETAKENE	17
10.1.1 Økonomiplanramme 2019-2022	18
10.1.2 Omsorgsbygg Oslo KF – overføring drift (kap. 175)	19
10.1.3 Boligbygg Oslo KF – overføring investering (kap. 172)	19
10.1.4 Omsorgsbygg Oslo KF – overføring investering (kap. 175)	20
10.1.5 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF – overføring investering (kap. 178)	21
10.1.6 Usikkerhetsavsetning investering – overføring (kap. 180)	21
10.1.7 Forskjellige utbedringstiltak (kap. 185)	22
10.1.8 Undervisningsbygg Oslo KF (kap. 053)	22
10.1.9 Boligbygg Oslo KF (kap. 055)	27
10.1.10 Omsorgsbygg Oslo KF (kap. 059)	30
10.1.11 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (kap. 062)	35

11. KULTUR, IDRETT OG FRIVILLIGHET	1
11.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for kultur-, idretts- og frivillighet	1
11.2 Byrådets ambisjoner for sektoren	2
11.3 Økonomiplanoversikt med spesifisering av endringer	8
11.4 Kulturtilskudd m.m. (kap. 500)	11
11.5 Kultureiendommer (kap. 501)	14
11.6 Kulturetaten (kap. 502)	18
11.7 Oslo kulturskole (kap. 503)	22
11.8 Munchmuseet (kap. 504)	24
11.9 Deichmann bibliotek (kap. 505)	27
11.10 Avsetning husleier kulturbygg (kap. 508)	30
11.11 Idrett (kap. 545)	30
11.12 Avsetning husleie idrettsprosjekt (kap. 548)	34
11.13 Den norske kirke og andre trossamfunn (kap. 581)	34
11.14 Gravferdsetaten (kap. 590)	37
12. BYRÅDSLEDERENS KONTOR	1
12.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Byrådslederens kontor sektor	1
12.2 Byrådets ambisjoner for sektoren	2
12.3 Sektorens økonomiske rammer	5
12.4 Byråd/byrådsavdelingene (kap. 120)	7
12.5 Diverse avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene (kap. 126)	8
12.6 Kommuneadvokaten (kap. 140)	10
12.7 Rådhusets forvaltningstjeneste (kap. 150)	12
12.8 Beredskapsetaten (kap. 184)	13
12.9 Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse (kap. 191)	15
12.10 Tilskuddsmidler – Byrådslederens kontor	15
13. FINANS	1
13.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for finans	1
13.2 Byrådets ambisjoner for finans	2
13.3 Sektorens økonomiske rammer	10
13.4 Div. virksomheter og prosjekter under Byrådsavdeling for finans (kap. 122)	12
13.5 Utviklings- og kompetanseetaten (kap. 125)	14
13.6 Kemnerkontoret (kap. 130)	21
13.7 Sektorens samlede tilskuddsmidler	24

14. BYSTYRETS ORGANER	1
14.1 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer	1
14.2 Bystyret mv. (kap. 100)	2
14.3 Ordførerens kontor (kap. 101)	3
14.4 Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse (kap. 102)	3
14.5 Kontrollutvalget (kap. 109)	4
14.6 Kommunerevisjonen (kap. 110)	4
14.7 Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester (kap. 111)	5
14.8 Stortingsvalg og kommunevalg (kap. 112)	5
15. FELLES INNTEKTER OG UTGIFTER	1
15.1 Frie inntekter	1
15.2 Skatt på inntekt og formue (kap. 800)	2
15.3 Rammetilskudd fra staten (kap. 840)	3
15.4 Eiendomsskatt (kap. 810)	4
15.5 Frie inntekter samlet	5
15.6 Øvrige generelle statstilskudd (kap. 845)	6
15.7 Generelle statstilskudd vedr. flyktninger m.v. (kap. 850)	6
Finansinntekter og finansutgifter	8
15.8 Renter og avdrag (kap. 900)	8
15.9 Avdrag på lån (kap. 910)	10
15.10 Utbytte fra aksjeselskaper (kap. 901)	10
15.11 Felles utgifter – Avsetning pensjon (kap. 193)	10
15.12 Betjening av videreutlån (kap. 927)	12
15.13 Forsikringer (kap. 124)	12
15.14 Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter (kap. 192)	14
15.15 Tap på lånegarantier (kap. 426)	15
15.16 Mottatte overføringer fra KF (kap. 898)	15
15.17 Dekning av/bruk av tidl. års regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk (kap. 930)	17
15.18 Fond i driftsbudsjettet	18
15.19 Generelle disposisjonsfond (kap. 940)	18
15.20 Bundne driftsfond (kap. 950)	19
15.21 Overføring til investeringsbudsjettet (kap. 980)	20
15.22 Finansiering av investeringer og avsetninger – Bruk av lån (kap. 910)	21
15.23 Utlån egne midler (kap. 920)	21
15.24 Videreutlån (kap. 926)	22
15.25 Betjening av videreutlån (kap. 927)	22
15.26 Fond i investeringsbudsjettet	23
15.27 Disposisjonsfond (kap. 940)	23
15.28 Bundne driftsfond (kap. 950)	24
15.29 Bundne investeringsfond (kap. 959)	24
15.30 Overføring fra driftsbudsjettet (kap. 980)	25
15.31 Lånefondet (kap. 080)	25

16. ØKONOMIREGLEMENTET	1
16.1 Budsjettfullmakter	1
16.2 Budsjettfullmakter delegert til byrådet	2
16.3 Budsjettfullmakter delegert til bydelsutvalg	5
16.4 Budsjettfullmakter for kommunale foretak	7
16.5 Instruks for økonomiforvaltningen	8
16.6 Instruks for økonomiforvaltningen i bydeler	10
16.7 Instruks for økonomiforvaltningen i kommunale foretak	12
16.8 Instruks for investeringer	13
17. BUDSJETTEKNISKE MERKNADER	1
17.1 Pris- og lønnskompensasjon i 2019-budsjettet	1
17.2 Resultat av tariffoppgjøret i 2018	2
17.3 Fordeling av pensjonsutgifter til Oslo Pensjonsforsikring (OPF)	2
17.4 Kompensasjon for befolkningsutvikling	3
17.5 Merverdiavgift og investeringer	3
17.6 Prisforutsetninger som skal legges til grunn for investeringsprosjekter for formålsbygg og lignende bygg	3
17.7 Endret budsjetteringspraksis for alle nye investeringsprosjekter fra og med budsjett 2019	3
17.8 KOSTRA	3
17.9 Endringer i kapittelinnstillingen	4
18. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR GEBYRER	1
18.1 Gebyrer for vann og avløp, renovasjon og feiing – selvkostprisnippet	1
18.2 Nærmere om selvkostberegning vann og avløp, renovasjon og feiing	1
18.3 Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer	2
18.4 Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyrer	3
18.5 Beregningsgrunnlag for feiegebyr	4
19. INNSTILLING TIL VEDTAK	1
Skattevedtak	1
Lånevedtak	2
Klimabudsjett – rammer for utslipp	3
Tallbudsjett	3
Verbalvedtak	15
Takster, avgifter og ulike typer betalings- og utbetalingssetser	16
Prosedyre for bemanningsreduksjon	21
Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)	21

Vedlegg som inngår i dokumentet

- 1 Prosedyre for bemanningsreduksjoner
- 2 Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)
- 3 Forkortelser
- 4 Alfabetisk register

Vedlegg som ikke inngår i dokumentet, men er tilgjengelig på Internett

Grønt hefte 2019 - dokumentasjon av budsjettgrunnlaget for bydelene

Skolebehovsplan 2019-2028

Sak 1/2019 kapittel 500 Kulturtilskudd mm – spesifikasjon av tilskudd og avsetninger.

Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner innen helse- og sosialsektoren 2019

Behovsplan for idrett og friluftsliv 2019-2028

Til Oslo bystyre

Byrådets forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Byrådet legger med dette fram sitt forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022.

I kapittel 1 presenteres hovedprioriteringer og profil i budsjettforslaget. Kapittel 2 presenterer kommunens klimabudsjett, et verktøy som viser hvor utslippene skal kuttes og hvem som har ansvar for det.

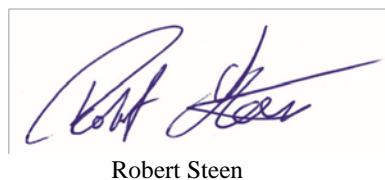
Detaljert informasjon om økonomiplanen og de enkelte sektorenes budsjettposter og tiltak fremgår i egne kapitler.

Byrådet legger samtidig med budsjettet fram skolebehovsplanen 2019–2028 og behovsplan for idrett og friluftsliv 2019–2028.

Oslo, 26. september 2018

Raymond Johansen

Robert Steen

1. En grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle

Budsjettforslag, totalt:

73 mrd.

Driftsbudsjettet:

59 mrd.

Investeringsbudsjettet:

14 mrd.

Oslo er en mangfoldig og levende storby med mange muligheter. Byrådet vil legge til rette for at alle skal ha en trygg oppvekst, en god utdanning, kunne delta i et anstendig arbeidsliv og ha en god alderdom. Vi utjevner forskjeller og satser ekstra der behovene er størst. Alle innbyggere skal ha like muligheter til å leve gode liv, uavhengig av hvor i byen de bor eller hvor i livet de er. Vi leverer på byrådets løfter, og holder det vi lover. Dette budsjettet gjør Oslo til en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle.

Oslo skal være en by det er godt å bli gammel i. Vi bygger flere Omsorg+ boliger og styrker bemanningen på sykehjemmene. Vi har finansiert flere årsverk i hjemmetjenesten slik at det skal være trygt for de som ønsker å bo hjemme lengre. Byrådet lovet 500 nye årsverk i hjemmetjenestene. Det løftet innfrir vi i løpet av 2019. Eldre får også aktivitetstid, en tidskonto de selv kan disponere til fritidsaktiviteter med hjelp fra hjemmetjenesten. Vi utvider pilotprosjektet med et tilpasset transporttilbud for eldre, de rosa bussene, til to nye bydeler. I tillegg setter vi av ekstra midler til å bedre kvaliteten på maten i sykehjemmene.

Vi gir alle byens grunnskoler mer penger ved å øke grunnfinansieringen, og alle førsteklassinger i hele byen får neste år tilbud om gratis tid i aktivitetsskole. Byrådet lovet å ansette 200 ekstra lærere på skolene med størst behov, og alle disse er nå på plass. Vi fortsetter med tidlig innsats for byens barn og unge, ansetter nye lærere i Osloskolen og sikrer friske midler slik at lærernormen kan oppfylles. I 2019 leverer vi de siste av de totalt 3 000 nye barnehageplassene vi lovet. Vi vil bruke til sammen om lag 6,2 mrd. i økonomiplanperioden for å gi et bedre idrettstilbud over hele byen. Det blir ny flerbrukshall på Ullern og ny ishall på Frogner. Prisen på billetter på kommunens bad blir halvert hele neste år for barn og unge. Byrådet vil fortsette det gode samarbeidet med frivillige lag og organisasjoner og styrker tilskuddene til disse.

Vi gjør kommunens tjenester mer tilgjengelige og leder an i arbeidet med digitalisering. Byrådet vil styrke Oslo som kunnskapshovedstad. Et hovedgrep vil være å etablere innovasjonsdistrikter som legger til rette for økt innovasjon og næringsutvikling tett på byens kunnskapsmiljøer. Byrådet lovet å ta opp kampen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Oslomodellen for et anstendig arbeidsliv er til nå tatt med i over 230 kontrakter i bygg- og anleggsbransjen. I 2019 øker vi innsatsen for en heltidskultur i kommunens egen virksomhet.

Byrådet lovet å ta et krafttak for å få flere til å reise kollektivt, sykle eller gå. Med en kraftig satsing på kollektivtilbudet, spesielt i ytre by, blir det stadig enklere

å reise miljøvennlig. Vi fortsetter å styrke kollektivtilbudet, og barn og unge får billigere buss-, trikk- og t-banebillett. Det kommer minst 70 elektriske bybussar som bidrar til bedre byluft. Det skal bli enda lettere å være fotgjenger og syklist i Oslo, og i 2019 fortsetter satsingen på økt byliv. Vi etablerer 26 kilometer ny sykkelinfrastruktur og flere ladepunkter for el-kjøretøy. Vi utvider turveinettet og oppgraderer populære rekreasjonsområder i Marka, på øyene og langs fjorden. Vi gjør byen og fjorden renere gjennom styrket renhold og redusert plastforsøpling. Vi vedlikeholder fellesskapets eiendommer og fyller tomme bygg med nytt liv. Vi setter av 500 mill. ekstra i økonomiplanperioden for å styrke rehabiliteringen av kommunale bygg.

Oslo er kåret til Europas miljøhovedstad for 2019. Markeringen er et felles prosjekt som skal bidra til en varig holdnings- og adferdsendring hos alle som bor i Oslo. Det skal gjennomføres mange hundre arrangementer over hele byen i samarbeid med byens innbyggere, organisasjoner og næringsliv.

Byrådet legger fram et solid budsjett med stor økonomisk ansvarlighet. Oslo kommunes økonomiske status er ved utgangen av 2018 svært god. Dette bekreftes av det internasjonale kredittvurderingsbyrået Standard & Poor's som gir Oslo høyest mulige karakter, AAA. De vurderer at kommunens evne til økonomisk styring og budsjettgjennomføring er svært god. Oslo kommune har vist gode resultater de siste årene og har benyttet overskudd til å begrense behovet for gjeldsfinansiering av investeringer. Byrådet legger dette til grunn også for kommende budsjett og vil benytte tilgjengelige reserver systematisk for å utsette låneopptak. Budsjettet vi nå legger fram stadfester en trygg økonomisk styring og at vi bruker økt handlingsrom til å yte flere og bedre tjenester til innbyggerne. Samtidig presenterer vi en gjeldsutvikling som, i høyere grad enn tidligere budsjett, evner å gi prognose for årlige regnskap.

Byrådets budsjettforslag for 2019 er på totalt 73 mrd. Driftsbudsjettet er på 59 mrd., mens 14 mrd. er foreslått satt av til investeringer.

En grønnere by

Byrådet vil skape et mer levende bysamfunn, flere grøntområder, bedre luft og bedre tilrettelegging for naturopplevelser og friluftsliv. Vi fortsetter derfor å prioritere klimatiltak som monner. Det blir lettere å reise miljøvennlig med stadig bedre kollektivtilbud og flere kilometer med sykkelvei.

70

nye el-busser i
Oslo i 2019

370

nye avfallsdunker i
sentrum i 2019

26 km

sykkelinfrastruktur i 2019

Lettere å reise miljøvennlig

Biltrafikken i Oslo er på vei nedover. Med en kraftig satsing på kollektivtilbudet blir det enda enklere å reise miljøvennlig. Byrådet øker bevilgningen til kjøp av transporttjenester hos Ruter med 115 mill. i 2019. Nedre aldersgrense for gratisreiser for barn heves fra 4 til 6 år, og øvre aldersgrense for barn heves fra 16 til 18 år på kollektivtransport. I 2019 skal det bygges 26 kilometer sykkelinfrastruktur, og det opprettes nye støtteordninger for klimavennlige jobbreiser. Byrådet vil øke innsatsen på vinterdrift av fortau, gangveier og sykkelveier.

Bilfritt byliv

Byrådet prioriterer mennesker og aktiviteter ved å gjøre sentrum hyggeligere med vekt på handel, uteservering, kunst og kultur, flere benker, leke- og aktivitetsmuligheter og mer beplantning. Belysning i prioriterte gater og byrom, samt vedlikehold av gategrunn skal forbedres. Arbeidet med bilfritt byliv vil fortsette for fullt. Det skal etableres flere gågater og fotgjengerprioriterte gater.

En renere by

Oslo går foran i kampen mot plastforsøpling og byrådet vil fase ut bruken av unødvendig engangsplast i kommunen. 40 mill. settes av i økonomiplanperioden for hyppigere renhold og rydding i byens parker, gater og langs turveier. Innsatsen mot forsøpling i parker og friområder i helger og varme sommerdager i bydelene med størst behov videreføres.

Bred satsing på klimatiltak

Transport står for de største klimagassutslippene i Oslo. En rask utfasing av fossile kjøretøy er derfor avgjørende for å nå Oslos klimamål. Derfor foreslår byrådet en rekke

grep for å fremme overgangen til nullutslippskjøretøy.

Det settes av midler til en raskere utbygging av ladeinfrastruktur for personbiler, vare- og tjenestebiler og taxi. Det settes også av midler til å fremme mer klimavennlige jobbreiser. Arbeidet for å gjøre bygg- og anleggsvirksomhet i Oslo fossilfri blir trappet opp og byrådet foreslår å sette av 84,3 mill. til energieffektivisering i kommunale bygg. For å fremme tidlig omlegging til klimavennlige løsninger blant befolkning og næringsliv, styrkes også klima- og energifondet med 134 mill. i økonomiplanperioden.

Kunnskap om klima

Høsten 2019 åpner Klimahuset ved Naturhistorisk museum i Botanisk hage på Tøyen. Det er satt av 24,5 mill. i økonomiplanperioden til et samarbeid om kunnskapsformidling om klimaendringer spesielt rettet mot barn og unge. Målet er å forklare hva som påvirker endringer i klima og hva vi kan gjøre for å redusere utslipp. Midlene vil blant annet gå til et undervisningsopplegg for elever i Osloskolen.

Landbruk i byen

Byrådet vil at Oslo skal bli en grønnere by hvor byrommene aktivt tas i bruk og fungerer som sosiale møteplasser for byens befolkning. Byrådet satser derfor på urbant landbruk blant annet gjennom bevaring av skolehager og etablering av nye parsellhager. Det er satt av til sammen 12 mill. i 2019 og 2020 til urbant landbruk. I 2019 vil Sørli besøksgård i Østmarka åpnes og byrådet setter av midler til drift av dyrkeareal på Losæter.

muliggjøre

16 500

nye ladepunkter for
el-bil i 2019

En varmere by

Oslo skal være en god by for alle. Innbyggere i alle livsfaser skal få den hjelpen de trenger for å mestre egne liv. Barn og unge i Oslo skal kunne utfolde seg trygt i barnehage, skole, i hjemmet og på fritiden. Byrådet vil redusere levekårsforskjeller og opplevelsen av å føle seg utenfor. For å gi alle muligheter til å delta på like vilkår er det viktig med tidlig innsats helt fra svangerskapet av.

Bedre hverdagsliv for eldre

Byrådet vil at eldre skal være sjef i eget liv og kunne leve livene sine slik de selv ønsker. Flere skal kunne bo trygt hjemme så lenge de vil, og de som trenger sykehjemsplass skal få det. Vi lovet å styrke hjemmetjenesten med 500 nye årsverk, og når målet innen utgangen av 2019. Fra 2019 setter vi av 10 mill. årlig for å bedre matkvaliteten på sykehjemmene. Byrådet legger inn midler til å etablere omlag 440 Omsorg+ boliger i økonomiplanperioden og fortsetter fornyingen av sykehjem. Forsøket med aldersvennlige rosa busser vil i 2019 utvides til å gjelde bydelene Nordre Aker, Sagene og Vestre Aker.

Bedre rusomsorg

Byrådet har lagt fram en strategisk plan for rusfeltet hvor hovedmålene er at færre innbyggere utvikler rusproblemer og at innbyggere med rusproblemer får bistand ut fra sine behov til å leve et meningsfylt liv. Rusfrihet skal være et mål for de som ønsker det, men ikke et krav for å få hjelp. Innsats skal dreies fra institusjonsbaserte tilbud til bolig med oppfølging. Tiltak i lokalmiljøet med vekt på egenmestring, tilbud om arbeid og aktivitet, ernæring, og hjelp når du trenger det er viktige satsinger i strategien. Byrådet har innarbeidet 220 mill. i økonomiplanperioden til styrking av rusomsorgen.

Gratis frukt/grønt og mat i skolene

Som en del av det forebyggende helsearbeidet for barn og unge vil byrådet i 2019 og 2020 etablere et prosjekt med

frukt og grønt på skoler med ungdomstrinn, samt med skolemat på utvalgte skoler. Utprøvingen skal gjennomføres i tett samarbeid med den enkelte skole.

Styrking av jordmor- og skolehelsetjenesten

Byrådet styrker de forebyggende helsetjenestene og foreslår derfor et løft for jordmortjenesten i bydelene med 5 mill. i 2019 og 8 mill. årlig fra 2020. Samtidig foreslår byrådet å fortsette styrkingen av skolehelsetjenesten med 3 mill. i 2019 og 7 mill. årlig fra 2020. Byrådet har innført hjemmebesøksprogrammet Nye familier for førstegangs fødende, som tilbyr hjemmebesøk fra helsesøster allerede før barnet er født og fram til barnet er 2 år. Fra 2019 utvides ordningen til å gjelde hele byen.

Forebyggende innsats overfor barn og unge

Fritidstiltak i nærmiljøene med kompetente og trygge ungdomsarbeidere bidrar til gode oppvekstvilkår for barn og unge. Byrådet høstet gode erfaringer med den ekstra forebyggende innsatsen som ble satt inn i bydelenes ungdomsarbeid sommeren 2018. Ungdom fikk tilbud om å fylle sommerferien med sommerjobb og andre tilbud i nærmiljøene sine. Byrådet styrker tilbudet med 60 mill. i økonomiplanperioden slik at fritid, ferier og fridager kan fylles med meningsfulle aktiviteter. Det gjennomføres også et treårig prosjekt som skal sørge for tett og tilpasset oppfølging av unge lovbrytere og ungdom det er knyttet stor bekymring til.

60 mill.

i økonomiplanperioden til forebyggende ungdomsarbeid i bydelene

500

nye årsverk i bystyreperioden for at eldre skal kunne bo hjemme lengre

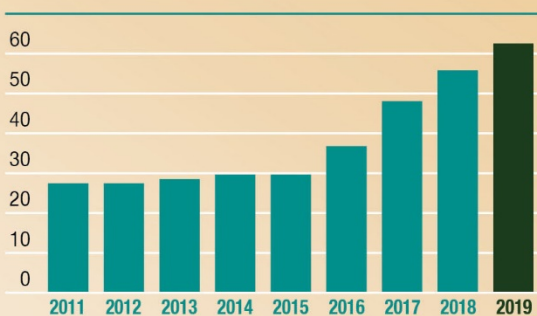

40 mill.

til bedre mat i sykehjem i økonomiplanperioden

**JORDMORÅRSVERK
I HELSESTASJONSTJENESTEN**

15 mill.

til prosjekter med mat, frukt og grønt på skolene i økonomiplanperioden

GRATIS AKS

til alle 1. klassinger
i hele byen

520

nye lærere innen
2020

315 mill.

i kulturtilskudd
i 2019

55 mill.

årlig i økt grunnfinansiering
til grunnskolene

Mer skapende by

Barn og ungdom i Oslo skal få en utdanning som gjør dem i stand til å leve gode liv. Barnehagen danner grunnlaget for en god og trygg oppvekst. Det skal settes inn mer og variert innsats på barns premisser så tidlig som mulig i utdanningsløpet. Oslo skal spille på lag med byens kunnskapsmiljøer og være en motor for verdiskaping og teknologiutvikling.

Bedre rammer for Osloskolen

Byrådet vil øke grunnfinansieringen av skolene med 55 mill. årlig. I tillegg settes det av ekstra midler for å finansiere den statlige normen for lærertetthet fullt ut. Dette gjør vi for å kunne tilby et bedre faglig og sosialt læringstilbud for elever over hele byen. Byrådet foreslår også videreføring av den særlige satsingen inn mot ungdomsskolen og setter av 16 mill. årlig til trygge og varme ungdomsskoler for å bedre elevenes mestring, læring, trivsel og motivasjon slik at flere skal gjennomføre og bestå.

Gratis AKS med bedre kvalitet i hele byen

Byrådet lovet å innføre gratis aktivitetsskole til bydeler og skoler med lav deltakelse for å øke deltakelsen og kvaliteten på tilbudet. Gratis AKS er med på å utjevne sosiale forskjeller og øke deltakelsen. Vi ønsker derfor nå å utvide ordningen med gratis oppholdstid i AKS på første trinn til alle skoler, samtidig som byrådet fortsetter opptrappingen til flere trinn på skoler i utvalgte bydeler. Det settes også av 2 mill. årlig fra 2019–2021 for å øke kvaliteten på tilbudet i AKS gjennom mer samarbeid med kulturskolen.

Kulturvennlig by

Oslos innbyggere har et stort mangfold av ulike arrangementer de kan delta på. Felles for mange av disse er de frivillige ildsjelene som står bak. Byrådet vil gjøre den store jobben de gjør litt lettere ved å etablere en arrangementsenhet som skal gi hjelp og bistand til

arrangørene. Det foreslås å sette av 16 mill. til tiltaket i økonomiplanperioden. Vi styrker også tilskuddene til kulturlivet med 10 mill. i 2019. Totalt setter vi av 315 mill. til kulturtilskudd i 2019.

Næringsvennlig by for innovasjon

Regionalt innovasjonsprogram er Oslo kommunes og Akershus fylkeskommunes felles virkemiddel for innovasjon og næringsutvikling i hovedstadsregionen. Byrådet viderefører bevilgningen på 10 mill. årlig til tiltak innen regionalt innovasjonsprogram i 2019–2022. En målrettet profilering er viktig for å synliggjøre Oslos attraktivitet. Byrådet har satt av 15 mill. årlig til videreføring av arbeid med profilering av Oslo som reisemål.

Kunnskapshovedstad

Oslo kommune vil utvikle og ta i bruk ny teknologi og smartere løsninger. Kommunen skal være en forutsigbar og pålitelig samarbeidspartner for næringslivet og en god vertskapskommune for byens kunnskapsmiljøer. Høsten 2018 vil byrådet legge fram en Campusstrategi. Strategien skal styrke Oslo som en kunnskapshovedstad med internasjonal konkurransekraft, og sikre at samspillet mellom utdanning, forskning og innovasjon bidrar til vekst og verdiskaping. Et hovedgrep vil være å etablere innovasjonsdistrikter for å legge til rette for økt innovasjon og kunnskapsbasert næringsutvikling tett på byens sentrale kunnskapsmiljøer. Det settes av 4,2 mill. både i 2019 og 2020 for å følge opp strategien.

En by med plass til alle

Oslos mangfold er en styrke for byen. Enda flere barn og unge skal ha mulighet til en aktiv fritid og arenaer å utfolde seg på gjennom kultur, frivillighet og idrett. Flere og bedre boliger og barnehageplasser må bygges, nye områder skal oppgraderes og et variert arbeidsmarked må etableres i ulike deler av byen.

500 mill.

ekstra til vedlikehold av
kommunale bygg

halv pris

på Oslobadene for barn
og unge i 2019

180 mill.

til friluftstiltak i
økonomiplanperioden

36 mill.

for å gi flere muligheter til å delta
i arbeidslivet i økonomi-
planperioden

Systematisk oppfølging av utsatte lokalområder

Alle områder i byen skal være gode og trygge steder å vokse opp. Byrådet følger opp utsatte områder gjennom områdesatsinger i Groruddalen, Oslo sør og indre øst med 125 mill. årlig i økonomiplanperioden.

En bredere kommunal boligpolitikk

Byrådet ønsker å utvide den kommunale boligpolitikken for å bidra til en mangfoldig by med gode boliger folk flest kan ha råd til. Det arbeides med å utrede strategier og virkemidler i en slik politikk, som for eksempel muligheten til å etablere ikke-kommersielle leieboliger, leie-til-eie ordninger og andre virkemidler som kan gjøre det lettere for flere å komme inn på boligmarkedet. Byrådet setter av midler i 2019 for å følge opp videre arbeid med ny boligpolitikk og starte opp konkrete pilotprosjekter.

Bedre og mer tilgjengelige bygg

Byrådet vil ta vare på det vi har og foreslår en særskilt satsing på 500 mill. i økonomiplanperioden for å styrke rehabilitering av kommunale bygg. Av dette går blant annet 230 mill. til rehabilitering av barnehager og idrettsbygg. Frogner Hovedgård og bygninger i marka og på øyene settes i stand. Byrådet foreslår også en bevilgning på 30 mill. årlig til bedre tilgjengelighet for orienterings- og bevegelseshemmede i kommunale bygninger.

Økt deltakelse og inkludering i arbeidslivet

Byrådet vil legge til rette for at flere kan delta i arbeidslivet og har innarbeidet 8 mill. årlig slik at flere kan tilbys varig tilrettelagt arbeid. Byrådet vil gi de som har, eller har hatt, et rusproblem en mulighet til å delta i arbeidslivet. Byrådet kompenserer derfor

arbeidsmarkedstiltaket Nyttig arbeid for statlige tilskuddsmidler som faller bort, og styrker tiltaket med 20 mill. i økonomiplanperioden. Innsatsen for unge som ikke har fullført og bestått videregående opplæring eller annen aktivitet videreføres med 10 mill. årlig.

Flere i heltidsarbeid

Mye deltid kan påvirke kvaliteten på tjenestene og små stillinger kan gi lite forutsigbarhet for både ansatte, arbeidsgivere og brukere av tjenester. Byrådet setter av midler for å styrke heltidskulturen i Oslo kommune og tilby flest mulig hele og faste stillinger. I tillegg setter vi av 4 mill. til et toårig pilotprosjekt med vikarpool for barnehage i noen bydeler. Tiltaket gjennomføres i samarbeid med de ansattes organisasjoner. Målet er å gi flere faste jobber og sikre barnehagene tilgang til faste, stabile vikarer og redusert bruk av private vikarbyråer.

Aktiv fritid og attraktive friluftsområder

Alle barn og unge skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. Byrådet vil i økonomiplanperioden sette av 6,2 mrd. til etablering av idrettsanlegg over hele byen. Blant annet blir en rekke kunstgressbaner rehabilitert/bygget. Det blir flerbrukshall på Ullern og Korsvoll, ishall på Frogner, anlegg for cricket og friidrett på Mortensrud, kunstis anlegg på Bjørndal og nytt bad på Manglerud. Sommeren 2018 var det halv pris for barn og unge ved Oslobadene. Byrådet setter av 2,5 mill. for å videreføre dette i hele i 2019. Byrådet foreslår videre å sette av totalt 180 mill. til investeringer i friluftslivstiltak i økonomiplanperioden, og styrker løpende drift og vedlikehold av friluftslivsområder. På Gressholmen blir det nytt kajaksenter, og en rekke andre store og mindre tiltak i samarbeid med frivilligheten gjennomføres slik at flere kan få gleden av fjorden og Marka.

6,2 mrd.

til nye idrettsanlegg
i økonomiplan-
perioden

2. KLIMABUDSJETTET

2.1 Innledning

Byrådet og bystyret har fastsatt ambisiøse klimamål for Oslo. Klimabudsjettet er utviklet som et styringsverktøy i arbeidet for å nå disse målene. Oslos klimabudsjett for 2017 var det første i sitt slag i verden. Det er stor interesse, både nasjonalt og globalt, for dette nye styringsverktøyet. I 2018 er det blant annet blitt presentert på FNs klimapanelers første konferanse om byer og klima.

Klimabudsjettet har to hovedfunksjoner: Det skal vise om klimamålene som er satt blir fulgt opp med tiltak som gir tilstrekkelige utslippskutt. I tillegg gir klimabudsjettet alle kommunale virksomheter plikt til jevnlig rapportering på status i gjennomføringen av klimatiltak de har ansvaret for. Begge disse funksjonene gir en ny og styrket mulighet til styring i klimapolitikken og klimaarbeidet i Oslo.

Klimabudsjettet har også viktige pedagogiske funksjoner. Det viser at det ikke finnes enkelttiltak eller enkeltaktører som kan skape tilstrekkelige utslippskutt. Klimamålene kan kun nås gjennom et bredt spekter av tiltak og gjennom innsats fra byens innbyggere og næringsliv, et aktivt og godt samarbeid med regionale og statlige myndigheter og på tvers av kommunens egne virksomheter.

Etter en utslippstopp i 2013, har klimagassutslippene i Oslo gått nedover. Miljødirektoratets nyeste statistikk over norske kommuners klimagassutslipp viser en reduksjon i Oslos utslipp på 8 % fra 2015 til 2016. Til sammenlikning gikk utslippene på nasjonalt nivå ned med 1,1 % det samme året.

Utslippene fra kilder som inngår i Oslos klimamål var på 1,085 mill. tonn CO₂-ekvivalenter i 2016. Dette er det laveste utslippsnivået som er registrert i utslippsstatistikken. Dette innebærer at vi allerede i 2016 hadde nådd et utslippsnivå som var lavere enn målet for 2017, som i klimabudsjettet for dette året ble fastsatt til 1,195 mill. tonn.

Ferske tall fra SSB viser en reduksjon i utslippene på nasjonalt nivå på 1,7 % fra 2016 til 2017. Dette kan tilsa at Oslos utslipp fortsatte nedover også i 2017. Dette vil ikke kunne bekreftes før 2017-statistikken for norske kommuners klimagassutslipp foreligger, ventelig våren 2019.

Klimabudsjettet for 2019 er det tredje som legges fram. Arbeidet er fortsatt et nybrottsarbeid. Byrådet har som ambisjon at klimabudsjettet skal forbedres gradvis gjennom erfaring og kompetanseheving. Klimaetaten er etablert som et nytt og sterkt fagmiljø i Oslo kommune og spiller en sentral rolle som leverandør av faglig underlag for utarbeidelsen av klimabudsjettene og som rådgiver og pådriver i gjennomføringen av klimatiltak.

Ved behandlingen av Klima- og energistrategien (Bystyresak 195/16) ble det vedtatt mål om en utslippsreduksjon på 50 % innen 2020 og 95 % innen 2030, sammenliknet med 1990-nivå. Samarbeid med staten om karbonfangst på avfallsforbrenningsanlegget på Klemetsrud, som er Oslos største enkeltkilde til klimagassutslipp, er en forutsetning for å nå disse målene.

Som følge av utsatt statlig beslutning om å finansiere en verdikjede for fullskala karbonfangst og lagring, ble Oslos klimamål for 2020 justert ned med 166 000 tonn CO₂-ekvivalenter gjennom behandlingen av klimabudsjett for 2018. Klimamålet for 2020 ble dermed fastsatt til en øvre utslippsramme på 766 000 tonn CO₂-ekvivalenter.

For å kunne vurdere hvordan klimagassutslippene i Oslo utvikler seg med større hyppighet og nærmere sanntid enn den statlige klimastatistikken per nå tillater, er det utviklet et utvalg indikatorer kalt «Klimabarometer for Oslo». Klimabarometeret er åpent tilgjengelig på www.klimaoslo.no. Med

klimabarometeret får vi tidlige varsler om positive og negative utviklingstrekk, og indikasjoner på hvorvidt tiltak og virkemidler gir den forventede effekt. Klimabarometeret brukes også som grunnlag for byrådets ordinære rapportering til bystyret.

Under utviklingen av klimabudsjettet for 2018 ble det klart at effektvurderingene av igangsatte og planlagte tiltak ikke ga tilstrekkelig sikkerhet for at 2020-målet var innenfor rekkevidde. Det var et gap på om lag 100 000 tonn CO₂-ekvivalenter mellom den nødvendige utslippsreduksjonen for måloppnåelse og de samlede forventede reduksjonene av klimatiltak som hadde latt seg effektvurdere. Det ble derfor besluttet å utrede fire tiltakspakker som skulle identifisere muligheter for større utslippskutt.

Gjennom utredningene ble det identifisert mulige tiltak med et øvre potensiale for utslippskutt innen utgangen av 2020 på nær 100 000 tonn CO₂-ekv. Spesielt innen bygg- og anleggsvirksomhet og innen transport av varer- og tjenester ble det identifisert tiltak som vil kunne gi betydelige utslippskutt innen utgangen av 2020. Flere av disse tiltak ligger inne i budsjettforslag for 2019. Andre tiltak vil bli vurdert nærmere før eventuell beslutning om iverksettelse. Tiltakspakkene gir også nyttige innspill til arbeidet med ny klimastrategi for 2020-2030.

For å nå klimamålet i 2020 må utslippene reduseres med 319 000 tonn CO₂-ekv. fra og med 2017 til og med 2020, sammenliknet med det siste kjente utslippsnivået i 2016. Det utslippskuttet som har latt seg estimere fra tiltak som er iverksatt eller planlegges iverksatt er på 223 000 tonn. Utover dette forventes det også utslippsreduksjoner fra iverksatte tiltak som foreløpig ikke har latt seg effektvurdere. For å øke sannsynligheten for måloppnåelse i 2020 vil også muligheter for ytterligere styrking av eksisterende tiltak og virkemidler bli vurdert.

I arbeidet med å oppdatere og forbedre det faglige underlaget for klimabudsjettet 2019 er alle tiltakene i budsjettet blitt effektvurderte på nytt. Med den kompetansen som nå er etablert i Klimaetaten, øker kommunens evne til å foreta vurderinger og kvalitetskontroll av de enkelte tiltakene i klimabudsjettet. Gjennom dette arbeidet har Klimaetaten avdekket enkelte svakheter og feil i enkelte tidligere vurderinger og utredninger. Den største feilen er begått av konsultentselskapet COWI i en utredning av hvilke utslippskutt som kan forventes etter innføringen av nytt trafikantbetalingssystem i Oslopakke 3. Utredningen ble laget på oppdrag fra Oslopakke 3-sekretariatet. Feilen resulterte i en overestimert utslippsreduksjon på nær 30 000 tonn. Feilen ble avdekket sent i arbeidet med klimabudsjettet.

Det er en utfordring i utarbeidelsen av klimabudsjettet, og for effektiv klimastyring, at den statlige kommunefordelte klimastatistikken legges frem med over ett års forsinkelse. I utarbeidelsen av klimabudsjettet for 2019 er siste tilgjengelige statistikk fra 2016. Det er også en utfordring at statistikken for enkelte typer utslipp er beheftet med stor usikkerhet. Oslo har, sammen med andre kommuner, tatt opp disse utfordringene med statlige myndigheter. Den statlige klimastatistikken er under forbedring og at vi har tillit til at dette vil gi oss tilgang til langt bedre og hyppigere klimastatistikk i framtiden.

Viktige klimasatsinger i 2019-budsjettet

01.03. 2019 trer trinn 2 av Oslopakke 3 enigheten mellom Oslo, Akershus og staten i kraft. Dette innebærer endrete bomtakster og nye bomsnitt i Oslo. Budsjettet for 2019 inneholder en rekke tiltak som skal gjøre det enklere å ferdes klimavennlig i Oslo. Det blir ingen økning i prisene i kollektivtrafikken utover normal konsumprisjustering. Ruter legger opp til en omfattende styrking av kollektivtilbudet med ekstra vekt på linjer som krysser de nye bomsnittene. I tillegg vil Ruter fase inn fossilfri og utslippsfri teknologi inn i kollektivtransporten, og i 2019 vil det settes i drift 70 elbusser på linjer i Oslo.

Tilretteleggingen for sykling i Oslo blir enda bedre i 2019. Det skal bygges 26 km med ny sykkelinfrastruktur og 6 km av den eksisterende infrastrukturen skal oppgraderes. Omfanget av

sykkelveier som har høyeste driftsstandard også på vinterstid skal økes med 50 %, til 120 kilometer. Arbeidet med å utplassere nye og oppgraderte sykkelstativer i Oslo fortsetter i 2019.

Oslo går i 2019 inn i en ny fase i arbeidet med å elektrifisere trafikken. Elbilandelen i personbilparken er voksende og alle prognoser tilsier fortsatt rask vekst. Arbeidet med å etablere flere ladepunkter på offentlig grunn videreføres med mål om 600 nye punkter etablert i 2019. Støtteordningen for etablering av ladeinfrastruktur i sameier og borettslag videreføres, med mål om å muliggjøre 15 000 nye ladepunkter i 2019.

En rekke nye, elektriske vare- og nyttekjøretøy er kommet på markedet i 2018, og flere ventes i årene framover. For å legge til rette for rask innføring av elektriske biler i vare- og nyttefordringen, samt i drosjeparken, foreslår byrådet å øke investeringene i ladeinfrastruktur med 13 mill. i 2019 og 7 mill. i 2020. I tillegg vil bedrifter og private næringsdrivende kunne søke støtte fra Klima- og energifondet til etablering av ladeinfrastruktur for næringskjøretøy, med mål om å muliggjøre 1 500 nye ladepunkter i 2019.

Bruken av kommunale anskaffelser som virkemiddel for å nå klimamålene blir ytterligere styrket i 2019. Det etableres en ny stilling i Utviklings- og kompetanseenheten for å koordinere arbeid med felles kravstilling til kommunale anskaffelser på bygg og anleggsområdet.

For å redusere utslipp forbundet med bygg- og anleggsvirksomhet i ikke-kommunal regi, vil kommunens veiledningsrolle mot utbyggere bli styrket. Det planlegges også nye tilskuddsordninger under Klima- og energifondet for å stimulere til fossil- og utslippsfri bygg- og anleggsvirksomhet. Et pilotprosjekt for Norges første utslippsfrie anleggsplass vil bli gjennomført i Olav Vs gate.

Klima- og energifondet foreslås tilført 133 mill. i økonomiplanperioden. Fondets tilskuddsordninger skal legge til rette for at befolkning og næringsliv i Oslo selv gjennomfører tiltak som bidrar til reduserte klimagassutslipp og mer effektiv energibruk.

2.2 Oslos klimamål

Ved behandlingen av Klima- og energistrategi for Oslo (Bystyresak 195/16) ble det vedtatt mål om en utslippsreduksjon, sammenliknet med 1990-nivå, på 50 % innen 2020 og 95 % innen 2030.

Som følge av utsatt statlig finansieringsbeslutning om en verdikjede for fullskala karbonfangst og lagring, ble Oslos klimamål for 2020 gjennom behandlingen av klimabudsjett for 2018 fastsatt til et øvre utslippsnivå på 766 000 tonn CO₂-ekvivalenter. Dette tilsvarer en 50 % reduksjon av utslippene fra utslippsnivået i 1990 på 1,2 mill. tonn slik det var estimert ved vedtaket av Klima- og energistrategi for Oslo i 2015, pluss anslåtte 2020-utslipp på 166 000 tonn CO₂ fra avfallsforbrenning på Klemetsrudanlegget.

Klimamålet for 2020 omfatter de utslippskildene som inngikk i den statlige kommunefordelte klimastatistikken da klima- og energistrategi for Oslo ble vedtatt. Utslipp fra sjøfart, luftfart og jordbruk er derfor ikke inkludert i utslippsmålet for 2020. Utslippene fra luftfart og jordbruk i Oslo er marginale (utslippene fra luftfart og jordbruk er i siste klimastatistikk henholdsvis 1 og 1326 tonn i 2016. Klimaetaten har fått bekreftet at utslippet fra jordbruk er allokert til Oslo ved en feil). Utslippene fra sjøfart i Oslo er omfattet av et eget klimamål, se omtale under.

Nærmere om utslipp fra sjøfart

Sjøfartens utslipp i Oslo er av Miljødirektoratet estimert til 38 807 tonn CO₂-ekvivalenter i 2016. Byrådet har nylig lagt fram handlingsplanen «Oslo havn som nullutslippshavn» som ligger til behandling i bystyret. I handlingsplanen foreslås et mål om 85 % utslippsreduksjon fra sjøfarten i Oslo

(definert som området innenfor Steilene) innen 2030. Dette er en kraftig ambisjonsøkning fra det tidligere målet om 50 % utslippsreduksjon innen 2030 som ble vedtatt ved behandlingen av Klima- og energistrategi for Oslo i 2015.

2.3 Usikkerhet i utslippsstatistikk og effektvurderinger

Oslos klimabudsjett er et nybrottsarbeid. Blant utfordringene vi må håndtere i dette arbeidet er den betydelige usikkerheten knyttet til den statlige utslippsstatistikken for norske kommuner og til vurderingene av klimaeffekter av planlagte eller iverksatte tiltak.

Den statlige statistikken over norske kommuners klimagassutslipp som utgjør et fundament for Oslos klimabudsjett, er under stadig utvikling. Arbeidet med å forbedre statistikken er blant annet en konsekvens av at Oslo og andre kommuner etterspør en større presisjon og hyppighet i den kommunale utslippsstatistikken. Statistikken er tilgjengelig på <http://www.miljostatus.no/klimagassutslipp-kommuner>.

Som følge av dette arbeidet blir også anslagene for tidligere års utslipp i Oslo endret. Kommunefordelt statistikk foreligger nå fra årene 2009 til 2016 med sammenliknbare tall, mens statistikk før 2009 ikke er sammenliknbar og vil ikke lenger bli oppdatert.

Miljødirektoratet jobber kontinuerlig med å videreutvikle statistikken. En ny versjon forventes publisert rundt årsskiftet 2018/2019. Vi forventer at denne versjonen vil gi nye estimater for blant annet utslippene fra veitrafikk og fra bruken av anleggsdiesel. Begge disse utgjør vesentlige utslippsfaktorer i Oslo, slik at endret statistikk kan ha stor betydning for vår måloppnåelse.

Vurdering og beregning av klimaeffekten av ulike tiltak er en kompleks øvelse. For å kunne estimere et forventet utslippskutt må det gjøre en rekke forutsetninger og antakelser. Arbeidet med å effektvurdere tiltakene i klimabudsjettet har vært ledet av Klimaetaten, og for flere tiltak er det gjort med bakgrunn i eksterne analyser og i samarbeid med eksterne fagmiljøer. En beskrivelse av vurderingene som er utført for de enkelte tiltakene i klimabudsjettet finnes i rapporten «Faggrunnlag for Oslos klimabudsjett 2019». Selv om vurderingene som presenteres i klimabudsjettet er basert på beste tilgjengelig informasjon og metodikk, må det påpekes at det er usikkerhet knyttet til både størrelsen på utslippsreduksjoner og tidspunktet de vil realiseres.

Byrådets tilnærming til disse utfordringene er basert på bruk av beste tilgjengelige kunnskap, åpenhet om datamateriale og metodikk som er anvendt, åpenhet om usikkerheter og en gradvis forbedring av Klimabudsjettet i takt med kunnskapsutvikling og kapasitetsstyrking. Klimaetaten er etablert som et nytt kompetansemiljø i Oslo kommune.

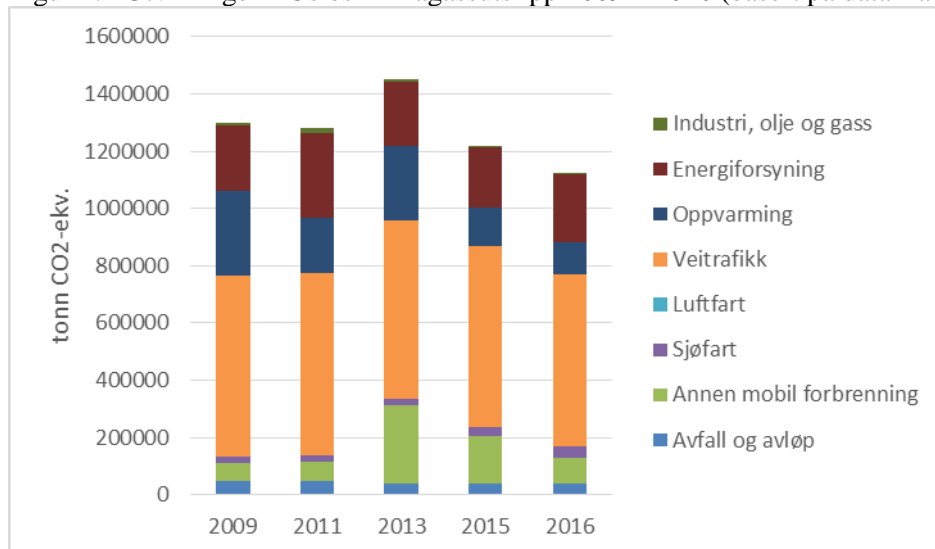
2.4 Status for klimagassutslippene i Oslo

Miljødirektoratet publiserte i april 2018 ny og forbedret statistikk for klimagassutslippene i norske kommuner i perioden 2009 til 2016. Den nye statistikken er utviklet av Miljødirektoratet i samarbeid med Kommunesektorens organisasjon (KS) og Statistisk sentralbyrå (SSB). Den nye statistikken gir oss sammenliknbare tall fra 2009 og framover.

Statistikken viser at Oslos totale klimagassutslipp ble redusert med nær 14 % fra 2009 til 2016. Fra 2015 til 2016 ble utslippene redusert med 8 %, tilsvarende en absolutt reduksjon på om lag 94 000 tonn CO₂-ekvivalenter. Innenfor de utslippskildene som inngår i Oslos klimamål for 2020 var reduksjonen dette året på om lag 104 000 tonn, eller nær 9 %.

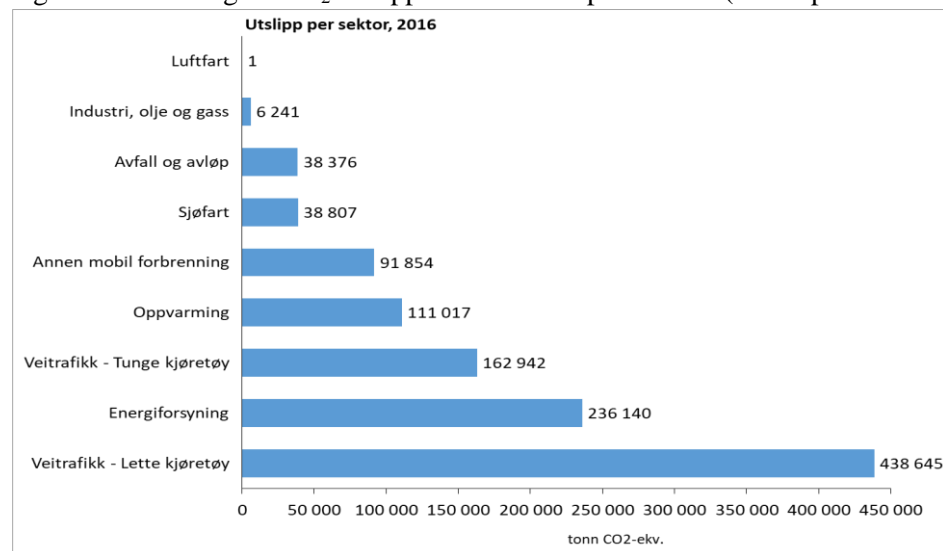
Klimagassutslippet i 2016 ble redusert til rett i overkant av 1,1 mill. tonn CO₂-ekvivalenter (inkludert sjøfart og luftfart). Dette er det laveste årlige utslippet som er registrert i statistikken. Figur 2.1 viser utviklingen i Oslos klimagassutslipp fra 2009 til 2016. Figur 2.2 viser fordelingen av utslipp per utslippssektor i 2016.

Figur 2.1 Utviklingen i Oslos klimagassutslipp 2009 – 2016 (basert på data fra miljøstatus.no)

Utslippsreduksjonen fra 2015 til 2016 skyldes blant annet et redusert utslipp tilsvarende om lag 32 500 tonn CO₂-ekvivalenter fra veitrafikk og et redusert utslipp tilsvarende 23 500 tonn CO₂-ekv fra oppvarming. Tiltak og virkemidler som fører til en vridning mot fossilfri transport, sammen med det kommende forbudet mot oljefyring er blant årsakene til denne endringen. Statistikken viser også en betydelig nedgang i utslippene fra «annen mobil forbrenning» (som i Oslo i hovedsak utgjør salgsvolum av anleggsdiesel).

Figur 2.2 Fordeling av CO₂-utslipp i Oslo i 2016 på sektorer (basert på data fra miljøstatus.no)

Utslipp fra jordbruk er utelatt fra figuren ettersom Miljødirektoratet har bekreftet at et lite utslipp er allokert til Oslo ved en feil.

«Klimabarometer for Oslo» er utviklet for å kunne følge utviklingen på sentrale utslippsparametre med større hyppighet enn den statlige klimastatistikken tillater. Klimabarometeret gir oss ikke presis informasjon om den faktiske utviklingen i utslippene, men er et nyttig verktøy til å følge utviklingen i

aktivitet for de utslippskildene som antas å ha størst betydning for utslippene i Oslo. Oppdatert informasjon fra klimabarometeret er tilgjengelig på www.klimaoslo.no.

2.5 Situasjonsbeskrivelse

Her presenteres utvalgte trender i klimaarbeidet i Oslo. Dette er ikke en utfyllende beskrivelse. For mer informasjon henvises til byrådets rapportering til bystyret.

Fortsatt vekst i kollektivtrafikken

I 2017 registrerte Ruter den sterkeste veksten i antall reisende noensinne. Antallet påstigninger økte med 5,9 % i hele Ruters trafikkområdet og med 6,1 % i Oslo. Det samlede antallet påstigninger i Oslo og Akershus var 371 mill. Tall fra juli viser en trafikkvekst på 5,1 % så langt i 2018 og at kollektivtrafikkens markedsandel av motoriserte reiser i Oslo er på 52 % (som rullerende 12 måneders snitt). Befolkningens tilfredshet med kollektivtilbudet er høy. I Ruters markedsundersøkelser sier 82 % av de spurte i Oslo at de er tilfredse med tilbudet. I klimaundersøkelsen svarer 86 % at det bør satses mer på kollektivtrafikk for å redusere behovet for bil i Oslo. 73 % er ganske eller svært enige i at kollektivtilbudet dekker deres daglige behov.

Rask endring i Oslos kjøretøypark

Oslo opplever en rask overgang til lav- og nullutslippsbiler. Ved inngangen til 2018 var 17,5 % av privatbilene i Oslo ladbare (helelektriske eller plug-in hybrider), en oppgang fra 10,6 % året før. Antall elbiler i kjøretøyparken i Oslo gikk opp med 48 %, mens det ble solgt 9 % færre dieslbiler. Av nye biler solgt i Oslo fra januar til september 2018 er hele 38 % elbiler. Fjellinjens foreløpige tall for passeringer gjennom bomringen i august 2018 viser at 17,4 % av passeringene skjedde med elbil. I september 2017 var elbilandelen i bomringen på 13 %.

Andelen nye elektriske varebiler i Oslo har økt fra i fjor, og er så langt i 2018 over 10 %. Salget av elektriske varebiler ligger dermed på et betydelig høyere nivå i enn landet for øvrig hvor bare 3,5 % av salget av nye varebiler i år er elektriske.

Redusert trafikk etter nye miljø- og tidsdifferensierte bomsatser

Tids- og miljødifferensierte bomtakster ble innført 1. oktober 2017. Nye tall fra Fjellinjen viser at antallet passeringer i bomstasjonene er redusert med 381 000 i august 2018 sammenliknet med samme måned i 2017. Bak denne reduksjonen ligger 873 000 færre passeringer med fossildrevne biler og en økning på 492 000 elbilpasseringer. Sammenliknet med samme periode i 2017 er reduksjonen i antallet passeringer i bomstasjonene så langt i 2018 (pr august) på 4,7 %.

Flere fossilfrie byggeprosjekter

Byggforetakene i Oslo har gått i front for fossilfri anleggsvirksomhet. Nå er fossilfri anleggsvirksomhet i ferd med å bli normen for kommunens bygg- og anleggsvirksomhet. Per første kvartal 2018 var alle byggeplassene til Kultur- og idrettsbygg fossilfrie. Det samme var 80 % av Omsorgsbygg og 30 % av Undervisningsbygg sine byggeplasser. Bymiljøetatens prognoser tilsier at nær 90 % av etatens anleggsvirksomhet i 2018 vil være fossilfri. Vi ser nå at andre byggherrer følger kommunens eksempel og at leverandørmarkedet raskt tilpasser seg nye klimakrav. Til tross for dette, viser «klimabarometeret» en betydelig vekst i salget av fossil anleggsgas i Oslo i 2017 og 2018. Arbeidet for å fremme fossilfri anleggsvirksomhet foreslås derfor ytterligere styrket gjennom tiltak i dette budsjettet.

Framdrift mot karbonfangst på Klemetsrudanlegget

Olje- og energidepartementet annonserte 10. august 2018 at Fortum Oslo Varme AS vil bli tilbudt tilskudd til forprosjektering av CO₂-fangst på energigjenvinningsanlegget på Klemetsrud. Når forprosjektering er gjennomført vil regjeringen gjøre en ny vurdering og invitere Stortinget til

eventuelt å fatte en investeringsbeslutning om etablering av en fullskala verdikjede for CO₂-fangst og lagring. Regjeringen har signalisert at en slik investeringsbeslutning trolig kan fattes i 2020/2021.

Forbud mot oljefyring nærmer seg

1. januar 2020 trer et nasjonalt forbud mot fossil oljefyring i kraft. Fram til 1. desember 2018 gir Oslo kommune støtte til borettslag/sameier som ønsker å bytte ut oljefyringsanlegget. Klimaetaten gjennomfører høsten 2018 en informasjonskampanje om det kommende forbudet og mulighetene for å få støtte fra Oslos klima- og energifond og Enova. Enova vil videreføre sin støtteordning for å bytte ut oljefyringsanlegg med fornybar oppvarming ut 2019. Så langt har 1744 borettslag og sameier fått støtte av Oslo kommune til å skifte ut sine oljefyrer. Salget av fyringsolje i Oslo viser en markant nedgang.

Gode resultater av klimakrav i anskaffelser

Byrådet fastsatte i 2017 ny kommunal anskaffelsesstrategi. Strategien stiller strenge miljø- og klimakrav til anskaffelser. Implementeringen av strategien er i gang. Det er inngått flere nye transportkontrakter der en stor andel av kjøretøyparken er biogassdrevne eller nullutslippsbiler. Ruter stiller krav om at biodiesel i nye kontrakter skal være bærekraftig produsert og uten palmeolje. Innenfor kommunens bygg- og anleggsvirksomhet er en økende andel av virksomheten fossilfri.

Handlingsplan for nullutslippshavn er lagt frem

Byrådet la i juni 2018 fram «Handlingsplan for Oslo havn som nullutslippshavn» (byrådssak 168/18). Planen omfatter 17 tiltak for å kutte utslipp fra sjøfart og havnevirksomhet. Målet er å redusere utslippene fra havna med 85 % innen 2030. Handlingsplanen viser at passasjerfergene og lokalfergene står for 50 % av CO₂-utslippene i Oslo havn. Dette innebærer at utslippene i havna kan halveres ved å bytte ut eller bygge om bare 16 fartøy.

2.6. Oppsummering av arbeidet med klimatiltakspakker

I klimabudsjett for 2018 varslet byrådet utredning av fire «tiltakspakker» for å øke sannsynligheten for måloppnåelse i 2020. Klimaetaten har ledet arbeidet med disse tiltakspakkene, med deltakelse fra andre relevante kommunale virksomheter. Næringsaktører, academia og organisasjoner er konsultert som del av arbeidet. Arbeidet med tiltakspakkene har foreløpig munnet ut i tre rapporter. Den siste rapporten, om «Tiltak for fossilfritt sentrum fra 2024», vil bli ferdigstilt i løpet av høsten 2018. Rapportene utgjør også viktig faglig grunnlag for arbeidet med ny klimastrategi 2030, som varslet i sak 1 2018.

De ferdigstilte utredningene omfatter «klimavennlige jobbreiser», «Klimavennlig vare- og tjenestetransport» og «Fossil- og utslippsfri anleggsvirksomhet». En kortfattet oppsummering og gjengivelse av resultater fra utredningene ligger i rapporten «Faggrunnlag for klimabudsjett 2019». Utredningene er også tilgjengelige i sin helhet på klimaoslo.no.

Utredningene identifiserte tiltak med et samlet øvre potensiale for utslippskutt i 2020 på om lag 94 000 tonn. Den faktiske klimaeffekten av tiltakene som foreslås vil avhenge av innretningen på både tiltak og virkemidler.

Utredningene er brukt som sentrale innspill i utformingen av klimabudsjett for 2019. I dette klimabudsjettet er om lag 43 500 tonn av de estimerte utslippsreduksjonene i tabell 2.2.A fra tiltak som er framkommet gjennom utredningene av tiltakspakker. Enkelte av de foreslåtte tiltakene, spesielt tiltak for klimavennlige jobbreiser og klimavennlig varetransport, inngår blant tiltakene som skal bidra til måloppnåelse i 2020 (tabell 2.2.B), men som ikke har en endelig estimert klimaeffekt. Den endelige utformingen av disse tiltakene er fortsatt til vurdering, slik at det per nå ikke lar seg gjøre å angi en

forventet tiltakseffekt. Utredningene av tiltakspakker gir også nyttige bidrag til arbeidet med ny klimastrategi for 2020-2030.

2.7 Ramme for klimabudsjettet 2019

Hovedprinsippet for utarbeidelsen av klimabudsjettet er en vurdering av siste kjente utslippsnivå og forventet utvikling i gjennomføring av eksisterende og planlagte tiltak. Beregning av ramme og tiltakseffekter er basert på siste kjente utslippsnivå i 2016. Eventuelle endringer i utslippsnivåer i perioden etter 2016 inngår derfor ikke i beregningene.

Basert på Miljødirektoratets utslippsstatistikk for 2016, faglige vurderinger av forventede effekter av klimatiltak i 2017 og 2018 og at klimamålet for 2020 ligger fast, foreslås følgende ramme for klimabudsjettet 2019:

Tabell 2.1 Ramme for årlige utslipp av CO₂-ekvivalenter i Oslo kommune i 2019 og 2020 målt i tonn CO₂-ekvivalenter

Sektor	1990	2016	2019	2020
Stasjonær		392 000	320 500	318 000
Mobil		693 000	612 000	544 000
Ytterligere nødvendig utslippsreduksjon				- 96 000
Totalt utslipp	1 200 000	1 085 000	932 500	766 000
Forutsatt CO₂-kutt fra 2016-nivå			152 500	319 000

Rammen omfatter utslippskildene som inngår i Oslos klimamål. Utslipp fra sjøfart, jordbruk og luftfart kommer i tillegg.

Byrådet anerkjenner at måloppnåelse i 2020 vil bli krevende. Som det framgår av tabell 2.2A gir klimatiltakene som har latt seg effektivt en samlet reduksjon på 223 000 tonn CO₂-ekvivalenter i 2020. Måloppnåelse i 2020 fordrer et utslippskutt på 319 000 tonn sammenliknet med utslippsnivået i 2016. Byrådet vil iverksette flere tiltak for å søke å dekke inn det gjenværende kuttbehovet på 96 000 tonn CO₂ ekvivalenter, se avsnitt 2.8.

Som varslet i Sak1 for 2018 har byrådet iverksatt utarbeidelse av en ny klimastrategi for Oslo for årene 2020-2030, med sikte på å legge denne fram for bystyret våren 2019. Det vurderes ikke som hensiktsmessig å foreslå en utslippsramme per år etter 2020 før forslaget kan baseres i ny strategi.

Byrådet understreker at det er usikkerhet knyttet til både beregninger av tiltakseffekter og til anslagene for når effektene vil inntreffe. Se nærmere omtale av usikkerheter i avsnitt 2.3. og i rapporten «Faggrunnlag for Oslos klimabudsjett 2019».

2.8 Tiltak i klimabudsjettet 2019 - 2020

I utarbeidelsen av budsjettet har Klimaetaten vurdert hvilke utslippsreduksjoner som kan forventes gjennom tiltakene. Som omtalt i avsnitt 2.3. er disse effektvurderingene beheftet med usikkerhet. De faglige vurderingene som ligger til grunn for effektvurderingene er tilgjengelige i rapporten «Faggrunnlag for Oslos klimabudsjett 2019», tilgjengelig på www.klimaoslo.no/klimabudsjettet-2019.

Tabell 2.2A Tiltak med anslått utslippsreduksjon. Mer informasjon om de enkelte tiltakene finnes i tabell 2.6 og i sektoromtalene.

Utslipps- sektor	Utslippskilde	Nr.	Tiltak og virkemidler	Ansvarlig avdeling og virksomheter (rapporteringsansvar for felles tiltak i parentes)	Effekt* 2016-2020 (tonn CO2- ekv.)	
Oppvarming	Kommunale bygg	1	Utfasing av oljefyring - Statlig forbud fra 1. jan. 2020	Alle (KLI)	500	
	Private og næringsbygg	2	Utfasing av oljefyring - Statlig forbud fra 1. Jan. 2020 - Informasjon om statlig tilskuddsordning (ENOVA)	MOS Stat KLI	69 000	
Energi-forsyning	Fjernvarme, unntatt avfallsforbrenning	3	Utfasing av fossil olje og gass i fjernvarme (spisslast) - Målsetting Fortum Oslo Varme AS	NOE	4 000	
Veitrafikk	Lette og tunge kjøretøy	4	Trafikantbetalingssystem i bompengeringen, med tilhørende forutsettende tiltak: - Etablere tilstrekkelig ladeinfrastruktur for personbiler - Videreføring av lokale og regionale virkemidler for å fremme nullutslippsbiler. - Videreføring av nasjonale virkemidler for å fremme nullutslippsbiler. - Øke kapasitet i kollektivtrafikken for å dekke befolkningsvekst og redusert bilbruk. - «Krafftulle fremkommelighetstiltak».	MOS	36 000	
				BYM/KLI		
				MOS		
				Stat		
			5	Statlig omsetningskrav om 20 % biodrivstoff i 2020	Stat	30 500
	Lette kjøretøy	6	Bedre tilrettelegging for syklende - Sykkelprosjektet - Tilskuddsordning	MOS	1 500	
				BYM KLI		
				7		Nytt løyvereglement for drosje. Nullutslipp innen 2022 - Ladeinfrastruktur - Tilskuddsordning
	8	Nullutslipp/bærekraftig biodrivstoff i kommunens lette kjøretøyspark	Alle (UKE)	1 000		

Utslipps- sektor	Utslippskilde	Nr.	Tiltak og virkemidler	Ansvarlig avdeling og virksomheter (rapporteringsansvar for felles tiltak i parentes)	Effekt* 2016-2020 (tonn CO ₂ - ekv.)
		9	Tiltakspakke klimavennlig varetransport <i>Nyttetransport</i> - Dedikerte parkeringsplasser for utslippsfrie vare-/nyttebiler - Ladeinfrastruktur - Kravstilling i kommunen - Tilskuddsordning <i>Nasjonal tilskuddsordning: bytte av varebil fra fossil til elektrisk</i>	MOS FIN BYM BYM UKE KLI Stat	17 500
	Tunge kjøretøy	10	Fossilfri kollektivtrafikk innen 2020	MOS Ruter	27 500
		11	Nullutslipp/bærekraftig biodrivstoff i kommunens tunge kjøretøypark	Alle (UKE)	1000
Annen mobil forbrenning	Dieseldrevne motorredskaper	12	Tiltakspakke utslippsfrie anleggsmaskiner <i>Maskinpark</i> - Felles kravstilling i kommunen - Tilskuddsordning - Frivillig avtale med næringen	FIN NOE UKE KLI KLI	26 000
		13	Nullutslipp/bærekraftig biodrivstoff i kommunens maskinpark	Alle (UKE)	1 500
Total estimert utslippsreduksjon innenfor sektorer som inngår i Oslos klimamål for 2020					223 000
Sjøfart	Sjøfart	14	Landstrøm - Landstrøm utenlandsferger - Landstrøm Sydhavna	NOE HAV HAV	2 300
		15	Utslippsfri kollektivtrafikk - Nesoddenbåtene	MOS Ruter	4 200
TOTAL sjøfart					6 500

* Effektvurderingene er her avrundet til nærmeste 500 tonn CO₂-ekv. Det er derfor enkelte avvik fra de mer presise vurderingene av effekter i Klimaetatens rapport «Faggrunnlag for Oslos klimabudsjett 2019».

Som det framgår av tabell 2.2.A, er samlet forventet utslippsreduksjon i 2020 fra tiltak innenfor sektorer som inngår i Oslos klimamål, 223 000 tonn CO₂.

Dette innebærer et avvik på om lag 96 000 tonn mellom effektene av tiltakene i tabellen og den nødvendige utslippsreduksjonen på 319 000 tonn som trengs for å nå klimamålet i 2020.

I utarbeidelsen av klimabudsjett for 2019 er alle tiltak som lå inne i klimabudsjett for 2018 oppdaterte og effektvurderte på nytt.

Oppdateringen innebærer at utslippsreduksjonene fra 2015 til 2016, dvs. 94 500 tonn, er trukket ut av effektvurderingene slik at disse nå gjenspeiler reduksjoner som skal oppnås i årene 2016 – 2020.

De nye effektvurderingene er en del av arbeidet for å heve den faglige kvaliteten og presisjonen i klimabudsjettet. Et utslag av denne kvalitetshevingen er at forventete utslippsreduksjoner fra flere tiltak i klimabudsjettet er nedjusterte.

De viktigste endringene er følgende:

- *Trafikantbetalingssystem i bomringen:* Den forventede effekten av tiltaket er justert ned med nær 60 000 tonn CO₂-ekvivalenter. Om lag halvparten av denne justeringen skyldes at Klimaetaten avdekket en regnefeil i en tidligere analyse av forventede klimaeffektene av nye bomsatser og bomstasjoner (revidert Oslopakke 3-avtale) som konsultentselskapet COWI utførte for Oslopakke 3-sekretariatet. De nye vurderingene er også basert på ny kunnskap om utslippsfaktorer for tunge og lette kjøretøy, samt endringer i bilparken mellom 2014 og 2016.
- *Lystgass i avløp:* Som forklart i tidligere klimabudsjetter, er dette tiltaket rettet mot å korrigere en antatt overestimert utslipp av lystgass i statlig utslippsstatistikk. I tidligere klimabudsjett er effekten av dette tiltaket vurdert til 20 500 tonn CO₂-ekv. Utredning er igangsatt, men omfanget av en eventuell nedjustering av utslippsstatistikken lar seg pr nå ikke anslå med en sikkerhet som tilsier at effekten bør regnes inn i klimabudsjettet.
- *Deponigass:* I tidligere klimabudsjetter er tiltak for å øke utnyttelsen av deponigass vurdert å gi utslippsreduksjoner på 6 500 tonn. Det har vist seg at datagrunnlaget bak dette estimatet er ufullstendig. Tiltakets effekt regnes derfor ikke med i klimabudsjettet for 2019.
- *Materialgjenvinning av plast og matavfall:* Nye estimater viser at mengden av plast som går til forbrenning forventes å øke mellom 2016 og 2020, selv om mengden utsortert plast øker. Dermed er det usikkert om tiltaket gir en netto utslippsreduksjon.
- *Lavutslippssone:* Det gjennomføres for tiden oppdaterte beregninger av dette tiltakets effekter på utslipp til luft. I påvente av disse resultatene er tidspunkt for gjennomføring av tiltaket usikkert.

Tiltak for å øke sannsynlighet for måloppnåelse i 2020

Tiltakene som er inkludert i tabell 2.2A gir ikke tilstrekkelige utslippsreduksjoner til å lede fram til et maksimalt utslippsnivå ved utgangen av 2020 på 766 000 tonn CO₂-ekv.

Byrådet vil påpeke at det er flere tiltak som er eller planlegges iverksatt som vil gi utslippsreduksjoner som foreløpig ikke har latt seg kvantifisere. Dette gjelder tiltakene nr. 16 – 21 i tabell 2.2.B under.

Byrådet vil vurdere muligheter for å styrke eksisterende virkemidler for å oppnå ytterligere utslippskutt (se tiltak nr. 22, tabell 2.2B).

Tabell 2.2.B: Tiltak for å øke sannsynlighet for måloppnåelse i 2020

Utslipps- sektor	Utslippskilde	Nr.	Tiltak og virkemidler	Ansvar
Avfall og avløp	Avfalls- deponigass	16	Uttak av deponigass - Grønmo - Rommen - Stubberud (utredning)	MOS REN EGE EBY
Energi- forsyning	Avfalls- forbrenning	17	Økt utsortering av plast i husholdningsavfall - Avfallsstrategien	MOS REN EGE
Veitrafikk	Lette kjøretøy	18	Tiltakspakke klimavennlige jobbreiser - Støtteordning for tiltak ved kommunale virksomheter - Dialog med arbeidstakernes organisasjoner - Tilskuddsordning for tiltak i private bedrifter - Næring for klima	MOS, FIN KLI FIN KLI KLI
Veitrafikk	Lette kjøretøy	19	Tiltakspakke klimavennlig varetransport <i>Varetransport</i> - Laste-/losselommer - Samlastsenter - Ladeinfrastruktur - Kravstilling i kommunen - Tilskuddordning	MOS, FIN BYM BYM BYM UKE KLI
Veitrafikk	Lette kjøretøy	20	Parkeringstiltak (bl.a. beboerparkering) - Beboerparkering implementeres innen 2019 - I underkant av 200 parkeringsplasser innenfor ring 3 forutsettes fjernet i 2019 i forbindelse med sykkeltiltak, kraftfulle framkommelighetstiltak, andre kollektivprosjekter og bilfritt byliv	MOS BYM BYM
Veitrafikk	Tunge kjøretøy	21	Tiltakspakke klimavennlig tungtransport - Pilotprosjekt massetransport - Kravstilling ved anskaffelser - Pilot for utslippsfri transporttrase	MOS, FIN KLI UKE KLI
-	-	22	Vurdere, og evt. gjennomføre, styrking av eksisterende tiltak for å øke klimaeffekt, herunder: - Muligheter for reduserte takster i bomringen for utslippsfrie eller lavutslipps vare- og nyttekjøretøy - Muligheter for utvidet utrulling av beboerparkering i bydelene. - Muligheter for å oppnå større utslippskutt innen avfallshåndtering. - Muligheter for ytterligere opptrapping av innsatsen for å bruke innkjøpsmakt til å stille klimakrav, inspirert av satsningen på seriøst arbeidsliv.	MOS

Også endringer i den statlige klimastatistikken kan ha stor innvirkning på hvilket utslippskutt som er nødvendig for å nå Oslo kommunes klimamål. Som omtalt i avsnitt 2.3 forventer vi endringer i denne statistikken på områder som er av stor betydning for Oslo, slik som vegtrafikk og utslipp fra anleggsvirksomhet.

Utover tiltakene som kan gi ytterligere utslippskutt innen utgangen av 2020, vil byrådet øke innsatsen for å styrke kommunens regulatoriske «verktøykasse» for utslippskutt. På enkelte sentrale områder legger statlig regelverk begrensinger på Oslos, og andre kommuners, mulighet til å drive effektiv klimastyring.

Eksempelvis har Oslo som kommune få regulatoriske virkemidler for å kunne stille krav om fossilfri eller utslippsfri bygge- og anleggsvirksomhet i reguleringsplaner. Oslo har tatt opp denne problemstillingen med kommunal- og moderniseringsdepartementet og vil forfølge saken videre.

Tilsvarende gir ikke eksisterende forskrift om lavutslippssoner anledning til å innføre slike soner som klimatiltak, kun for å oppnå bedre lokal luftkvalitet. Byrådet vil arbeide for en forskriftsendring som muliggjør opprettelse av lavutslipps- eller nullutslippssoner som klimatiltak, i tråd med den opprinnelige intensjonen med dette tiltaket.

Erfaringsmessig vil slike nye reguleringer ta betydelig tid å få etablert, og deretter for å få tatt i bruk. Det vurderes som lite sannsynlig at dette arbeidet vil bidra til måloppnåelse innen 2020, men det kan gi svært viktige bidrag til arbeidet for å skape en tilnærmet utslippsfri by innen 2030.

Understøttende aktiviteter

I tillegg til tiltakene listet i tabell 2.2 A og B omfatter klimaarbeidet i Oslo kommune en rekke aktiviteter som bidrar til å understøtte arbeidet for å skape utslippsreduksjoner, men som ikke i seg selv forventes å ha en kvantifiserbar utslippsreducerende effekt. Det pågår også mange aktiviteter som er myntet på å berede grunnen for videre utslippsreduksjoner etter 2020.

Disse aktivitetene inkluderes i klimabudsjettet for å tydeliggjøre bredden av virkemidler som blir tatt i bruk for å fremme utslippsreduksjoner i Oslo og hvor ansvaret for de ulike aktivitetene ligger. Se tabell 2.3.

Tabell 2.3: Aktiviteter som understøtter arbeidet for utslippsreduksjoner innen 2020, eller som legger grunnlag for framtidige utslippsreduksjoner

Kategori	Nr.	Aktivitet	Ansvar
Kommunikasjon/ Mobilisering	A	Markedsføre Enovas tilskuddsordninger i Oslo - Bidra til økt kunnskap om støtteordninger - Informere om forbud mot fossil oppvarming av bygg fra 2020 - Bidra til økt gjennomføringstakt for klimatiltak	KLI
Kommunikasjon/ Mobilisering	B	Kommunikasjon om klimaløsninger for å endre adferd - Spre informasjon om praktiske klimatiltak/løsninger - Informere om kommunens klimaarbeid - Videreutvikle kommunikasjonsplattformen KlimaOslo.no	KLI
Kommunikasjon/ Mobilisering	C	Næring for klima - Fortsette samarbeid om klimatiltak mellom næringsliv og myndigheter i Oslo kommune. Øke deltakermassen - I 2019 vil næringslivets rolle i Oslo som europeisk miljøhovedstad stå sentralt.	KLI
Kommunikasjon/ Mobilisering	D	Klimakommunikasjon rettet mot barn og ungdom - Klimaportalen for elever i Osloskolen - Klimapiloter i Osloskolen Klimahuset - Klimafaglige innspill/samarbeid med Klimahuset - Undervisning og aktiv formidling til barne- og ungdomsskole - Utstilling og informasjon til byens innbyggere	KLI UDE
Kommunikasjon/ Mobilisering	E	Bykuben – Oslo senter for byøkologi - Videreutvikle tilbud til alle som vil lære om og delta i det byøkologiske arbeidet - Bidra til at byens befolkning føler eierskap til og ser muligheter i veien mot nullutslippsamfunnet - Veilede bydelene for å i å utvikle og fremme lokale miljø- og klimatiltak	BYU

Kategori	Nr.	Aktivitet	Ansvar
Tilretteleggende tiltak	F	Program Bilfritt byliv - Tiltak for å skape et bedre bymiljø og økt byliv innenfor Ring 1 i løpet av bystyreperioden	PBE, BYM
Tilretteleggende tiltak	G	Bedre tilrettelegging for gående	BYM
Tilretteleggende tiltak	H	Klimavennlig byutvikling med fortetting ved knutepunkter	EBY, PBE, BYM
Tilretteleggende tiltak	I	Økt materialgjenvinning av næringsavfall - Renovasjonsetaten vil arbeide for en materialgjenvinningsandel i 2019 og 2020 på 36 % på næringsavfall - Det vil legges til rette for økt mottak og etterbehandling av næringsavfall	REN
Tilretteleggende tiltak	J	Redusert bruk av engangspplast i kommunens virksomheter - Kartlegge bruk av plast i kommunen - Utarbeide veileder for plastfrie og miljøvennlige arrangementer - Samarbeid med sentralt aktører på feltet i Oslo	BYM
Tilretteleggende tiltak	K	Fremskaffe arealer for kommunens klimatilak (inkl. energistasjoner) - Basert på behov, bidra til å lokalisere egnede arealer for iverksetting av klimatilak. - Tiltaket er spesielt rettet mot arealer for energistasjoner og tilhørende infrastruktur, men kan også benyttes i andre sammenhenger.	EBY
Tilretteleggende tiltak	L	Produksjon av biogass til drivstoff - Produksjon av biogass av matavfall ved Romerike biogassanlegg - Produksjon av biogass fra avløpslam ved Bekkelaget renseanlegg - VEAS vurderer å investere i utstyr for å oppgradere biogass til drivstoffkvalitet	EGE VAV VEAS
Tilretteleggende tiltak	M	Etablere energistasjoner som tilbyr minst ett fornybart drivstoff (ikke medregnet lading eller biodiesel) for person, vare- og godstransport. - Planlegge og bidra til etablering av energistasjon på Alnabru, Ryen og Klemetsrud - I 2019 vil det innføres en tilskuddsordning under Klima- og energifondet for etablering av energistasjoner.	KLI
Utredning/plan/pilot	N	Tilrettelegging for smartere og mer klimavennlige reiser - Pilotprosjekt: Helhetlig mobilitetstjeneste for å forenkle hverdagslogistikken (flere aktører) - Pilotprosjekt: Smartere transport i Oslo regionen (mer trygg, effektiv og miljøvennlig kjøring) - Videreutvikle intelligente transportsystemer (ITS) for parkering og trafikkstyring - Optimal styring av signalanlegg for gående, syklende og kollektivtransport - Etablering av nytt prioriteringssystem for kollektivtrafikk	BYM/Ruter BYM/Ruter BYM
Utredning/plan/pilot	O	Tilrettelegging for mer effektiv- og klimavennlig vare- og nyttetransport - Intelligente transportsystemer (ITS) i varetrafikken - Nullutslipp sisteleds varedistribusjon	BYM
Utredning/plan/pilot	P	Pilotprosjekt for elektrifisering av et helt borettslag (EU – Green Charge)	BYM
Tiltak frem mot 2030	Q	Karbonfangst ved Klemetsrudanlegget (Fortum Varme AS)	NOE
Tiltak frem mot 2030	R	Fornebubanen	MOS
Tiltak frem mot 2030	S	Ny sentrumstunnel for t-banen	MOS

Kategori	Nr.	Aktivitet	Ansvar
Tiltak frem mot 2030	T	Trikkeprogrammet	MOS
Tiltak frem mot 2030	U	Nytt signal og sikringsanlegg for t-banen	MOS

Tiltak som fremmer bruk av biogass og hydrogen i kjøretøyparken

I Oslo ser vi en nå en rask overgang fra fossile til elektriske personbiler som et resultat av nasjonale, regionale og kommunale virkemidler. For tyngre kjøretøy og anleggsmaskiner er det mer krevende å få en overgang til nullutslippskjøretøy (hydrogen, el og biogass). Årsaken er til dels pris, umodne markeder og teknologi.

I følge Klima- og energistrategi for Oslo skal kommunen «... legge til rette for en bylogistikk der trafikkbehovet reduseres og der alle nye person- og varebiler i Oslo skal gå på fornybart drivstoff eller være ladbare hybrider fra 2020» (vedtakspunkt 5). Videre skal Oslo kommune «legge til rette for at minst 20 % av tungtransporten i Oslo skal gå på fornybart drivstoff i 2020, og at all tungtransport og anleggsdrift skal kunne gå på fornybart drivstoff innen 2030» (vedtakspunkt 6).

Ifølge hydrogenstrategien (sak 1057/14) skal Oslo-Akershus skal være blant verdens ledende regioner for utprøving og tidlig bruk av hydrogen til transport, basert på fossilfri drivstoffproduksjon. Innen 2025 skal Oslo- og Akershusregionen ha et tilstrekkelig utbygd stasjonsnett som grunnlag for en nasjonal og nordisk infrastruktur for hydrogenkjøretøy. Stasjonsstruktur og bruk av virkemidler skal da ligge til rette for at antall hydrogenbiler kan passere 10.000.

En rekke av tiltakene i klimabudsjettet skal bidra til økt bruk av hydrogen og biogass:

Arbeidet med å etablere energistasjoner skal videreføres, herunder opprettelsen av en tilskuddsordning for oppgradering av bensinstasjoner til energistasjoner som tilbyr hydrogen og biogass.

Gjennom våre transport- og anleggsanskaffelser vil vi arbeide systematisk med å etterspørre nullutslippsløsninger, herunder el, hydrogen og biogass. I løpet av 2019 skal blant annet Oslos matavfall fraktes med biogassdrevne kjøretøy til biogassanlegget på Nes.

Hydrogenkjøretøy vil fortsette å kjøre gratis gjennom bompengeringen. Byrådet vil også arbeide for at biogasskjøretøy får redusert takst i bompengeringen.

2.9 Nye bevilgninger til klimatiltak 2019 - 2022

I tabellene nedenfor fremkommer en samlet oversikt over tilleggsbevilgninger til klimatiltak for 2019 – 2022 utover det som allerede er innarbeidet i vedtatt budsjett og økonomiplan.

Klimatiltak i driftsbudsjettet

Tabell 2.4 Klimasatsing i driftsbudsjettet

Kategori jf. tabell 2.2A, 2.2B, 2.3	BYKASSE FINANSIERTE VIRKSOMHETER					<i>Tall i tusen</i>
	Navn på tiltak	Ansvarlig	2019	2020	2021	2022
4.b	Tilskudd til Ruter - prispakke barn og unge	Kap. 711 Kjøp av transporttjenester		13 000	13 000	13 000
16.a	Stubberud - utredning av tiltaksbehov	Kap. 400 Eiendoms- og byfornyssetaten	2 000			
18.b	Tilskudd kommunale tjenestesteder - oppfølging av klimavennlige jobbreiser	Kap. 771 Klimaetaten	25 000	25 000		
12.b,21.a	Felles kravstilling for bygg og anlegg	Kap. 125 Utviklings- og kompetansetaten	1 000	1000	1000	1000
21.b	Kartlegging og pilot for massehåndtering	Kap. 771 Klimaetaten	1 000	1 000		
D 1)	Klimakommunikasjon barn og unge - Klimahuset og klimaambassadører i skolen	Kap. 771 Klimaetaten	500	2 000	2 000	2 000
D1)	Klimahuset - opplæring barnehage, skole og innbyggere i Oslo	Kap. 200 Utdanningssetaten	1 500	4 500	6 000	6 000
N1)	«Smartere transport i Osloregionen» (samarbeidsprosjekt)	Kap. 542 Bymiljøetaten	5 000	5 000		
N1)	Optimal styring av signalanlegg for gående, syklende og kollektivtransport	Kap. 542 Bymiljøetaten	1 250			
O1)	Mer effektiv og klimavennlig varetransport	Kap. 542 Bymiljøetaten	3 500			
P1)	Pilot – Elektrifisering av et helt borettslag i fm EU- Green Charge	Kap. 542 Bymiljøetaten	2 500	2000		
	Sum tiltak		43 250	53 500	22 000	22 000
SELVFINANSIERENDE ETATER						
4.a, 6.a, 7.a, 9.a, 12.a, 18.a, 19a	Økt tilsagnsramme Tilskudd til klima- og energitiltak2)	Kap. 770 Tilskudd til klima- og energitiltak	40 000	40 000	40 000	40 000
	Sum selvfinansierende		40 000	40 000	40 000	40 000

1) Tabell 2.3 Aktiviteter som understøtter arbeidet for utslippsreduksjoner innen 2020, eller som legger grunnlag for framtidige utslippsreduksjoner

2) I 2018 er tilsagnsrammen 80 mill.

Klimatiltak i investeringsbudsjett

Tabell 2.5 Klimasatsing i investeringsbudsjettet

Kategori jf. tabell 2.2A, 2.2B og 2.3	BYKASSEFINANSIERTE VIRKSOMHETER		tall i tusen			
	Navn på tiltak	Virksomhet	2019	2020	2021	2022
1.a	Utskifting av gjenstående oljefyrer i kultureiendommene	Kap. 501 Kultureiendommer	4 000			
6.b	Økt planleggings- og investeringsaktivitet for sykkelvei	Kap. 761 Sykkelprosjektet (Bymiljøetaten)	19 000			
7.b	Pilot for el-taxi i Olav Vs gate	kap. 542 Bymiljøetaten	2 600			
8.a	Erstatte fossilt drevne kjøretøy med nullutslippskjøretøy innen 2020 -	Kap. 360 Barne- og familieetaten	3 000	3 000		
7.c, 9.b	Pilot for etablering av superraske ladere - eltaxi og elvarebiler	Kap. 542 Bymiljøetaten	3 400			
9.c	Ladestasjoner for elektriske varebiler	Kap. 542 Bymiljøetaten	7 000	7 000		
12.c	Utslippsfri anleggsdrift - risikopott og pilot Olav Vs gate	Kap. 542 Bymiljøetaten	10 000			
13.a	Tankanlegg fornybar diesel/biodiesel	Kap. 542 Bymiljøetaten	600			
13.b	Utskifting av fossile til utslippsfrie maskiner og utstyr	Kap. 542 Bymiljøetaten	2 750	5 750		
N 1)	Etablering av nytt prioriteringssystem for kollektivtrafikk	Kap. 542 Bymiljøetaten	8 000	7 000		
	Sum tiltak bykasse		60 350	22 750	0	0
14.a	Landstrøm i Sydhavna (inkl. Norcem)	Kap. 060 Oslo Havn KF	9 000	5 000	5 000	5 000
	SELVFINANSIERENDE ETATER					
8.b	Innsamling diverse	Kap. 640 Renovasjonsetaten	28 000			
13.c	Diverse prosjekter	Kap. 640 Renovasjonsetaten	5 000			
8.c	Anskaffelse av elektriske feiebiler	Kap. 650 Brann- og redningsetaten	400	800		
	Sum selvfinansierende		33 400	800	0	0

1) Tabell 2.3 Aktiviteter som understøtter arbeidet for utslippsreduksjoner innen 2020, eller som legger grunnlag for framtidige utslippsreduksjoner

Totale bevilgninger til klimatiltak

Som det fremkommer i tabellen over foreslår byrådet å sette av 141,0 mill. på driftsbudsjettet til klimatiltak i økonomiplanperioden. I tillegg er det, ved omdisponering av midler, satt av 6 mill. til en informasjonskampanje om klimavennlige reiser, og 17 mill. til et pilotprosjekt for helhetlige mobilitetstjenester. Samtidig foreslås det å sette av til sammen 83,0 mill. til investeringer i klimatiltak i 2019 og 2020. I tillegg kommer midler avsatt til investeringer i landstrøm på Sydhavna som finansieres innenfor havneøkonomien. I vedtatt økonomiplan er det satt av 20 mill. i 2019 og 20 mill. 2020 til klimatiltak i kommunale bygg som vil fordeles basert på søknader fra de kommunale virksomhetene.

Klima- og energifondet

Klima- og energifondet foreslås økt med 133 mill. i økonomiplanen. Til sammen har byrådet tilført fondskapitalen 213 mill. siden 2017. Tilsagnsrammen foreslås økt til 120 mill. i 2019. Til sammenligning var tilsagnsrammen for 2015 45 mill. Tilsagnsrammen er økt som en følge av

etablering av nye støtteordninger og utbetalingen av tilskudd har økt i takt med økning i tilsagnsrammen.

Ladeinfrastruktur

I vedtatt økonomiplan er det satt av til sammen 60 mill. til investeringer i ladeinfrastruktur i 2019 og 2020. I tillegg foreslår byrådet å øke investeringene i ladeinfrastruktur med 13 mill. i 2019 og 7 mill. i 2020. Den økte bevilgningen er hovedsakelig knyttet til en økt satsing på ladeinfrastruktur til vare- og nyttetransport, inkludert taxi. I tillegg er det flere støtteordninger under Klima- og energifondet som gir støtte til etablering av infrastruktur til lading av personbiler, varebiler og taxi, i tillegg til etablering av ladeinfrastruktur på arbeidsplasser.

Tabell 2.6 Beskrivelse av tiltakene i tabell 2.2A og 2.2B

Tiltak nr.	Beskrivelse av tiltaket:
Tiltak i tabell 2.2.A	
1	Fase ut bruk av fyringsolje i kommunale bygg og virksomheter. Oslo kommune har over en årrekke faset ut oljefyrer i kommunens bygg og virksomheter. Per 1. kvartal 2018 gjensto 8 oljefyrer i kommunens bygg. De gjenværende vil bli fjernet innen 2020.
2	Fase ut fossilt brensel i private bygg. Nasjonalt forbud mot bruk av fossil fyringsolje og parafin til oppvarming trer i kraft fra 1. januar 2020. Oslo kommune har i en årrekke gitt tilskudd til fjerning av oljefyrer i private bygg og borettslag for å framskynde utfasingen av fossil oppvarming i Oslo. Denne støtteordningen blir avvirket fra 1. desember 2018. I 2019 vil arbeidet bli konsentrert om å bidra til en rask realisering av prosjekter som har fått tilsagn om støtte. I tillegg vil kommunen aktivt informere huseiere om det kommende forbudet og muligheten til å søke støtte fra statlige Enova til utfasing av oljefyr.
3	Fase ut fossilolje og gass i fjernvarme (spisslast). For å nå målsettingen om fossilfri fjernvarme i et normalår, har Fortum Oslo Varme de siste årene bygget om resterende oljekjeler til biolje, og siste oljekjel (på Ullevål) ble konvertert til biokjel i 2018. Ca 1 % av energien i fjernvarmesystemet er nå fra fossil gass. I 2019 starter arbeidet med å erstatte denne fossile gassen med biogass.
4	Nytt trafikantbetalingssystem i bomringen, med tilhørende forutsettende tiltak. Fra mars 2019 iverksettes trinn to av Oslopakke 3-avtalen som innebærer; tovegs innkreving i Oslo, halv takst hver vei, ny indre bomring i Oslo og bommer på bygrensa for trafikk fra Follo og Romerike. Det innføres lav bomtakst for elbiler. Hydrogenbiler er unntatt. Effektiv vurderingen er basert på følgende forutsetninger: <ul style="list-style-type: none"> - Sikre tilstrekkelige ladeinfrastruktur for personbiler. Fortsatt hurtig innfasing av elbiler må ikke forsinkes av manglende tilgang til lading. Arbeidet for å bygge ut offentlig tilgjengelige ladepunktert videreføres, i likhet med støtteordningen for ladeinfrastruktur i borettslag og sameier. Byrådet legger opp til å innføre betaling for lading ved alle kommunale ladeplasser i løpet av 2019, blant annet for å oppnå mer effektiv bruk av ladepunktene og gjøre det mulig å øke utbyggingstakten i tråd med markedsutviklingen. - Videreføring av kommunale og regionale virkemidler for å fremme nullutslippsbiler. - Videreføring av nasjonale virkemidler for å fremme nullutslippsbiler. - Økt kapasitet i kollektivtrafikken for å møte økt etterspørsel. Ruter arbeider kontinuerlig med å utvide rutetilbudet for å sikre en fortsatt høy trafikkvekst slik at kollektivtrafikkens konkurransevne styrkes sammenlignet med privatbil. Det forventes en betydelig vekst i antall kollektivreiser i Oslo i 2019 grunnet innføringen av trinn 2 i nytt trafikantbetalingssystem. - "Kraftfulle framkommelighetstiltak". Det gjennomføres en serie tiltak som skal forbedre framkommeligheten for kollektivtrafikken og dermed gi økt forutsigbarhet og attraktivitet.
5	Statlig krav om innblanding av biodrivstoff. Stortinget har etablert nasjonalt krav om innblanding av en andel biodrivstoff i bensin og diesel for veitransport. Innblandingskravet var på 5,5 % i 2015, 8 % i 2017, 10 % i 2018, 12 % i 2019 og 20 % i 2020. Biodrivstoffet skal være i tråd med EUs bærekraftskriterier. Siden biodrivstoff regnes som klimanøytralt, gir denne innblandingen betydelige utslippskutt. I 2019 er det krav om at 5 % av biodrivstoffet som blandes inn er fra «avansert biodrivstoff». Dette er biodrivstoff med høyere klimanytte.
6	Bedre tilrettelegging for syklende. Tilrettelegging for helårssykling er vesentlig for å nå målsettingen om en sykkelandel på 25 % innen 2025. Den første vinteren med vinterdrift av sykkelveiene økte vintersykeltrafikken med 38 %. Byrådet foreslår å øke rammene for drift av sykkelveier betydelig i økonomiplanperioden, slik at ny infrastruktur også driftes med høy standard. I tillegg er det satt av midler i 2019 til å fortsette et pilotprosjekt for miljøvennlig vinterdrift av sykkelvei. Også satsingen på utbyggingen av sykkelveier, sykkelparkering og andre mindre sykkeltiltak fortsetter. I 2019 er målet å bygge ut 26 km med ny sykkelinfrastruktur og oppgradere 6 km. I 2019 vil det også bli prioritert å tilrettelegge bedre for sykkelparkering. Blant annet jobbes det med å etablere en ny tilskuddsordning for sykkelparkering i borettslag og sameier.

Tiltak nr.	Beskrivelse av tiltaket:
7	<p>Innføre løyveregulering for taxi med krav om nullutslippsbiler innen 2022. Byrådet vil fremme sak om forskriftsendring for bystyret i løpet av vinteren 2018/2019. I tråd med yrkestransportloven får løyvehavere fire år for å oppfylle kravene. Innen utgangen av 2022 vil byens nær 2000 drosjer være byttet ut til nullutslippsbiler. Det vurderes at 1/3 av utslippsreduksjonen kan komme innen 2020. Denne utskiftingen forutsetter tilgang til tilstrekkelige lademuligheter for el-taxi, derfor vil følgende bli iverksatt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tilrettelegging for ladeinfrastruktur for taxi på kommunal grunn med 2 nye hurtigladedestasjoner og 100 nye semi-hurtigladedere. - Pilotprosjekter for hurtiglading av taxi - Etablere tilskuddsordning der taxieiere kan søke om støtte til etablering av ladeinfrastruktur hjemme.
8	<p>Legge om til nullutslippskjøretøy i kommunens lette kjøretøypark, evt. biodrivstoff. Kommunens ca. 1200 tjenestebiler skal være nullutslippsbiler innen 2020. Per 1. kvartal 2018 var 55 % av kommunens lette biler nullutslipp.</p>
9	<p>Tiltakspakke for klimavennlig vare- og nyttetransport. Vare- og nyttetransport utgjør en stor andel av trafikkarbeidet i Oslo. Andelen nullutslippsbiler i dette segmentet er foreløpig svært liten (1,5 % i første kvartal 2018), men utvalget av utslippsfrie varebiler er raskt økende. En serie av tiltak vil bli iverksatt for å fremme en rask overgang til nullutslippsbiler. Tiltakene rettet mot vare- og nyttesegmentene i denne bilparken er delvis overlappende.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Flere dedikerte parkeringsplasser for utslippsfrie vare- og nyttebiler. - 100 nye ladestasjoner for vare- og nyttebiler - Kommunale anskaffelser som virkemiddel. Minimumskrav, eventuelt tilpassede tildelingskriterier som premierer klimavennlige løsninger, vil bli anvendt for å stimulere til endringer i transportleverandørenes kjøretøyspark. Krav om ruteoptimalisering og samkjøring av varer, for å sikre klimaeffektive leveranser, vil bli vurdert, inkludert mulige HMS-aspekter ved slik kravstilling. - Nye tilskuddsordninger for å bistå til overgang til nullutslipps vare- og nyttebiler blant næringsdrivende. - Etablering av samlastsentre der videre transport til sisteledd skjer med utslippsfri transport kan gi klimagassreduksjoner, redusert trafikk og bedre luftkvalitet. Oslo kommune skal tilrettelegge for at minst to private samlastsentre blir etablert i løpet av 2019.
10	<p>Fossilfri kollektivtrafikk innen 2020. All Ruters kollektivtrafikk skal være fossilfri innen utgangen av 2020. Den største endringen vil komme i 2019 og 2020 ved rulling av anbud. Ruters videre ambisjon er at kollektivtrafikken skal være utslippsfri innen 2028.</p>
11	<p>Nullutslipp/bærekraftig biodrivstoff i kommunens tunge kjøretøy. Kommunen har som mål å legge om til nullutslippskjøretøy i kommunens egen kjøretøy- og maskinpark, evt. bærekraftig biodrivstoff, i løpet av 2020. I Oslo kommunes anskaffelsesstrategi er det angitt at "Kjøretøy og bygg- og anleggsmaskiner som brukes i forbindelse med utførelse av arbeid for Oslo kommune, skal som en hovedregel ha nullutslippsteknologi. I anskaffelser der det åpnes for bruk av annen teknologi, skal dette begrunnes spesifikt i kontraktsstrategien. For kjøretøy og maskiner der nullutslipp ikke er et alternativ, skal biodrivstoff (fortrinnsvis biogass) benyttes.</p>
12	<p>Tiltakspakke for utslippsfrie anleggsplasser. Utslipp fra forbrenning av fossil anleggsgass er en stor, og antakelig økende, kilde til klimagassutslipp i Oslo. Kommunen har selv gått foran for å demonstrere at fossilfri anleggsvirksomhet er praktisk mulig. I tillegg til å videreføre og styrke kommunens egen anleggsvirksomhet i stadig mer klimavennlig retning, vil vi intensivere innsatsen for å fremme fossil- og utslippsfri anleggsvirksomhet blant andre offentlige og private utbyggere. Kommunen har få regulatoriske virkemidler tilgjengelig for å stille krav til utbyggere, vår innsats vil derfor konsentreres om følgende grep:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Økt bruk av veilederrollen i byggesaksbehandlingen. Det vil bli laget brukervennlige nettsider som gir god og enkel informasjon om hvordan en byggeprosess kan bidra til reduksjoner i klimagassutslipp og annen forurensing. Rutiner etableres slik at temaet kommer opp ved oppstartsmøte for plansak og ved evt forhåndskonferanse for byggesak. Temaet vil bli satt på dagsorden i kommunens eksisterende fora for dialog med utbyggere. Seminarer og andre tiltak for spredning av informasjon og seminarer vil bli avholdt. - Kommunale anskaffelser som virkemiddel. Minimumskrav, eventuelt tilpassede tildelingskriterier som premierer de beste løsningene ut fra et klimaperspektiv, vil bli anvendt i kommunens bygg- og anleggsvirksomhet. For å effektivisere bruken av anskaffelser som virkemiddel for å oppnå utslippsreduksjon skal det etableres felles klima- og miljøkrav og en styrket, felles veiledningsfunksjon for klimavennlige anskaffelser. - Bruk av koordinert markedsdialog. Markedsdialog er et viktig verktøy for å komme frem til hensiktsmessige og effektive krav, i samråd med leverandørmarkedet. Det er også en arena for å skape riktige forventninger i markedet om hvilke krav kommunen vil stille fremover. Det er uheldig om ulike kommunale virksomheter stiller ulike krav og gir ulike budskap ut i markedet. Koordinert markedsdialog vil derfor bli vurdert for å sikre at Oslo kommune har et enhetlig budskap til leverandørmarkedet om hva kommunens behov vil være fremover. - Nye tilskuddsordninger for å gi insentiv til uttesting og bruk av utslippsfrie teknologier og klimavennlige løsninger i bygg- og anleggsvirksomhet vil bli etablert. - Frivillig avtale med næringslivet. Mange store eiendomsaktører slutter opp om krav til fossilfri byggeplass, og det vil bli undersøkt om det er grunnlag for å forhandle om en frivillig avtale om utslippsreduksjoner i bygg- og anleggsnæringen.

Tiltak nr.	Beskrivelse av tiltaket:
13	<p>Nullutslipp/bærekraftig drivstoff i kommunens maskinpark. Oslo kommune har som mål å legge om til nullutslippskjøretøy i kommunens egen kjøretøy- og maskinpark, evt. bærekraftig biodrivstoff, i løpet av 2020. I den kommunale anskaffelsesstrategien er det angitt at "Kjøretøy og bygg- og anleggsmaskiner som brukes i forbindelse med utførelse av arbeid for Oslo kommune, skal som en hovedregel ha nullutslippsteknologi. I anskaffelser der det åpnes for bruk av annen teknologi, skal dette begrunnes spesifikt i kontraktsstrategien. For kjøretøy og maskiner der nullutslipp ikke er et alternativ, skal biodrivstoff (fortrinnsvis biogass) benyttes."</p>
Tiltak innen sjøfart:	
14	<p>Landstrøm</p> <ul style="list-style-type: none"> - Videreføring av landstrømsanlegg til utenlandsfergene på Vippetangen og Hjortnes. Det ble i 2011 etablert landsstrømanlegg for Color Line-fergene på Filipstad. I 2018 etablerte Oslo havn landstrømanlegg på Vippetangen, og Stena Line tar anlegget i bruk i 2018. DFDS bygger om skipene sine i 2019 og 2020 og tar anlegget i bruk etter ombygging. - Nytt landstrømanlegg på Sydhavna. Gjennom hele økonomiperioden skal det arbeides med å etablere landstrøm i Sydhavna.
15	<p>Utslippsfri kollektivtrafikk på Oslofjorden</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nesoddensambandet vil etter planen bli konvertert til elektrisk drift i løpet av 2019 (Nesoddåtene går nå på fossil gass). - Øybåttjenesten skal etter planen konverteres fra biodiesel til el i løpet av 2021. Dette tiltaket gir ikke utslippsreduksjoner på Oslos klimabudsjett, med utfasingen av biodiesel gir høyere total klimanytte, lokale luftkvalitetsgevinster og lavere driftskostnader over tid.
Tiltak i tabell 2.2.b	
16	<p>Reduserte utslipp av deponigass fra Grønmo, samt utredning Stubberud. Det ble i 2018 etablert en ny løsning for utnyttelse av energien i deponigassen på grunn av høy risiko for at gassen ellers må fakles. 2019 blir første driftsår hvor tiltaket får effekt. Redusert utslipp av deponigass skal i tillegg oppnås gjennom andre tiltak ved deponiet. Det vil i 2019 settes i gang en utredning for å vurdere mulige tiltak for å redusere utslipp av deponigass fra Stubberud avfallsdeponi.</p>
17	<p>Økt utsortering av plast i husholdningsavfall</p> <p>En ny avfallsstrategi er til behandling. Et prioritert område er å iverksette tiltak for å øke kildesorterings- og ombruksandelen blant innbyggerne, herunder å øke andelen plast som sorteres ut av husholdningsavfallet og gjenvinnes.</p>
18	<p>Mer klimavennlige jobbreiser blant ansatte i offentlig og privat sektor. Som omtalt under tiltak 7 utgjør jobbreiser en vesentlig del av trafikken, og dermed av klimagassutslippene, i Oslo. I tillegg til klimaeffekten vil tiltak for å redusere bilbruk til slike faste reiser bidra til renere luft og bedre framkommelighet. Mens om lag 10 % av disse reisene utføres av kommunalt ansatte, står ansatte ved andre offentlige og private arbeidsplasser for resten. Utover å fremme mer klimavennlige jobbreiser blant egne ansatte, vil kommunen jobbe for å oppnå tilsvarende endring i den øvrige arbeidsstyrken. Blant tiltakene som blir iverksatt er:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Midler avsettes til forbedret tilrettelegging for klimavennlige jobbreiser (eksempelvis trygg sykkelparkering, garderobes, etc.) ved kommunale virksomheter. Midlene vil bli tildelt basert på søknader fra virksomhetene. Støtte forutsetter at det også iverksettes tiltak for redusert bilbruk - Dialog med arbeidstakernes organisasjoner for å identifisere og diskutere andre tiltak som kan stimulere til mer klimavennlige jobbreiser - Dialog med næringsliv i Oslo om tiltak som kan redusere bilbruk til jobb ved private arbeidsplasser. Samarbeidsforumet «Næring for klima» og andre fora for samarbeid vil bli brukt til å oppfordre og utfordre næringslivet og til å utveksle erfaringer med aktuelle tiltak - En tilskuddsordning der bedrifter kan søke støtte til tiltak som fremmer miljøvennlige jobbreiser vil bli etablert. Støtte vil forutsette at det også iverksettes tiltak for redusert bilbruk
19	<p>Tiltakspakke klimavennlig vare- og nyttetransport, spesifikke tiltak for varesegmentet (se også tiltak nr 9)</p> <p>Utover tiltakene som er beskrevet i punkt 9 over, blir følgende tiltak iverksett for å fremme klimavennlig varetransport:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Laste- og losseplasser forbeholdes gradvis utslippsfri varelevering. I 2019 etableres 2-3 pilotområder/gater for uttesting av utslippsfri varelevering. Nye arealer for varelevering innenfor Bilfritt bylivområdet øremerkes nullutslippskjøretøy fra og med 2019. Det skal gjennomføres en kartlegging av mulige arealer for utslippsfri varelevering innenfor ring 3, for implementering i 2019 eller 2020. - Etablering av samlastsentre der videre transport til sisteledd skjer med utslippsfri transport kan gi klimagassreduksjoner, redusert trafikk og bedre luftkvalitet. Oslo kommune skal tilrettelegge for at minst to private samlastsentre blir etablert i løpet av 2019.

Tiltak nr.	Beskrivelse av tiltaket:
20	<p>Parkeringstiltak (bl.a. beboerparkering). I løpet av 2018 vil beboerparkering være helt eller delvis innført i ni av 15 bydeler. Beboerparkeringsordningen bidrar blant annet til redusert fremmedparkering i gatene og vil derfor kunne ha en trafikkavvisende effekt. Likeledes bidrar beboerparkering til redusert parkeringstrykk og dermed antakelig mindre «letekjøring» etter ledig p-plass. I underkant av 200 parkeringsplasser innenfor ring 3 forutsettes fjernet i 2019 i forbindelse med sykkeltiltak, kraftfulle framkommelighetstiltak, andre kollektivprosjekter og bilfritt byliv</p>
21	<p>Tiltak for utslippskutt fra tungtransport. Det er pr i dag ikke tilgjengelige kjøretøy for nullutslipps tungtransport i markedet. Overgang til biogassdrevne kjøretøy kan være et godt alternativ, som vil bli fremmet gjennom andre tiltak i klimabudsjettet. Tiltak som effektiviserer og/eller reduserer behov for tungtransport vil bli søkt iverksatt. En betydelig andel av tungtransporten i Oslo er transport av masser til og fra anleggsplasser. Det vil bli igangsatt et prosjekt for å vurdere, og utprøve, tiltak for å redusere massetransport. Det vil også utarbeides kravstilling til massehåndtering i kommunale anskaffelser av bygg- og anleggsvirksomhet. Kommunen vil arbeide for tidlig innfasing av nullutslippskjøretøy på faste transportruter i Oslo, for eksempel mellom Alnabruterminalen eller Klemetsrudanlegget og Oslo havn («utslippsfri trase»)</p>
22	<p>Vurdere, og evt. gjennomføre, styrking av eksisterende tiltak for å øke klimaeffekt. Det vurderes som lite sannsynlig at tiltak som foreløpig ikke er identifiserte eller besluttet iverksatt vil kunne gi vesentlige utslippsreduksjoner innen utgangen av 2020. Potensialet for ytterligere reduksjoner anses dersom som størst gjennom styrking av eksisterende tiltak og virkemidler.</p>

3. ØKONOMIPLAN 2019-2022

3.0 Innledning

De to foregående kapitlene fokuserer på byrådets visjon om å gjøre Oslo til en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle (kapittel 1) samt en mer klimavennlig by (kapittel 2) og hvordan disse målsettingene skal nås. Kapittel 3 fokuserer på økonomiske hovedstørrelser i økonomiplanperioden som omfatter hele kommunen.

Kapittel 3.1 har fokus på den foreliggende økonomiske statusen ved fremleggelsen av byrådets budsjettforslag.

I kapittel 3.2 er det fokus på hva som er de økonomiske driftsmessige rammebetingelsene og hva som foreslås innarbeidet i kommende økonomiplan av prioriterte satsinger og hvordan dette påvirker kommunens resultatgrad (resultatgraden viser hvor mye av driftsbudsjettet som blir frigjort til nødvendige avsetninger og investeringer.). I denne delen er det også oversikter over hva som samlet foreslås innarbeidet på størrelser som gjelder flere avdelinger, eksempelvis pensjon, finanskostnader, demografikompensasjon og rammekutt.

I kapittel 3.3 er det en oversikt over hva som foreslås innarbeidet av investeringer og hvordan endret låneopptak påvirker kommunens gjeldsgrad (gjeldsgraden viser det årlige prosentvise forholdet mellom kommunens lånegjeld og eksterne driftsinntekter). I prognosen for fremtidig gjeldsgrad er det foretatt endringer for å få en mer realistisk prognose. De viktigste endringene er at det i større grad enn tidligere tas hensyn til tilgjengelig kapital og at det for nye investeringer er innarbeidet mer realistiske kostnadsrammer enn tidligere.

Kapittel 3.4 tar for seg hvordan kommunens pensjonskostnader forventer å utvikle seg i kommende økonomiplanperiode. Under dette kapitlet omtales også skillet mellom pensjonskostnad og pensjonspremie.

Kapittel 3.5 er en kortversjon over forventet utvikling i skatt og rammetilskudd i kommende økonomiplanperiode. Det vises her til kap.15 for en grundigere gjennomgang av skatt og rammetilskudd.

Under kapittel 3.6 omtales befolkningsutviklingen som er «motoren» for endringer i tjenestebehov.

Kapittel 3.7 Digitalisering viser hvordan byrådet ønsker å utvikle stadig bedre tjenester til byens befolkning.

I kapittel 3.8 omtales hovedstørrelsene vedrørende Oslo kommune som arbeidsgiver.

Felles for kapitlene 1-3 er at det fokuseres på endringene i forhold til det som er innarbeidet i vedtatt økonomiplan 2018-2021. I utgangspunktet forutsettes det at driftsrammen i 2022 er identisk med rammen for 2021 i vedtatt økonomiplan, slik at endringer som fremkommer i 2022 er i forhold til samme ramme i 2021.

Tabellarisk oversikt over hva som totalt er foreslått innarbeidet i drifts- og investeringsbudsjettet, foreligger i kapittel 4. For nærmere omtale av hva som foreslås innarbeidet innenfor den enkelte sektor og virksomhet vises det til sektorkapitlene 5-14.

3.1 Økonomisk status

Kommunens økonomiske status er ved utgangen av 2018 god og det forventes nå et betydelig bedre resultat i 2018 enn det som ble prognostisert til 1. kvartal. Bedringen skyldes både at det nå forventes høyere skatteinntekter, lavere finanskostnader og bedre resultat for kommunens virksomheter enn det som ble rapportert til 1. kvartal. Byrådet vil komme tilbake til dette i 2. tertialrapporten og det vil da vurderes behov for å legge frem en budsjettjusterings sak parallelt med Tilleggsinnstillingen.

Resultatgraden (som viser kommunens netto driftsresultat sett i forhold til driftsinntektene) har de senere årene til dels vært betydelig høyere enn kommunens egen norm for resultatgrad på 1,5 %. Se tabell under for resultatgrad 2011-2017 og budsjettert resultatgrad 2018.

Tabell 3.1 Resultatgrad 2011-2018

	Regnskap							Budsjett
								2018
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Korrigert netto driftsresultat bykassen	-834	-1 135	-531	-558	-1 122	-1 276	-2 184	-1 568
Korrigert netto driftsresultat kommunale foretak	-34	-133	-134	-136	-196	-324	-431	-100
Sum korrigert netto driftsresultat Oslo kommune	-868	-1 268	-665	-694	-1 318	-1 600	-2 615	-1 668
Resultatgrad Oslo kommune	2,2 %	3,0 %	1,5 %	1,5 %	2,6 %	2,9 %	4,4 %	2,7 %

Resultatgraden både i 2016 og 2017 ville ha vært betydelig høyere dersom ikke høyere inntekter /lavere utgifter enn forutsatt i opprinnelig vedtatt budsjett var blitt budsjettjustert på høsten og anvendt til å foreta ekstraordinære avdrag for å redusere fremtidig gjeldsbelastning.

Tabell 3.2 Ekstraordinære avdrag 2016-2018

	2016	2017	2018	sum
Ekstraordinær nedbetaling av gjeld	1 060	1 550	892	3 502

Ekstraordinær nedbetaling av gjeld og urealistiske forutsetninger i beregningen av gjeld gjør også at realisert gjeldsgrad de senere årene har avveket betydelig fra det som har vært forutsatt.

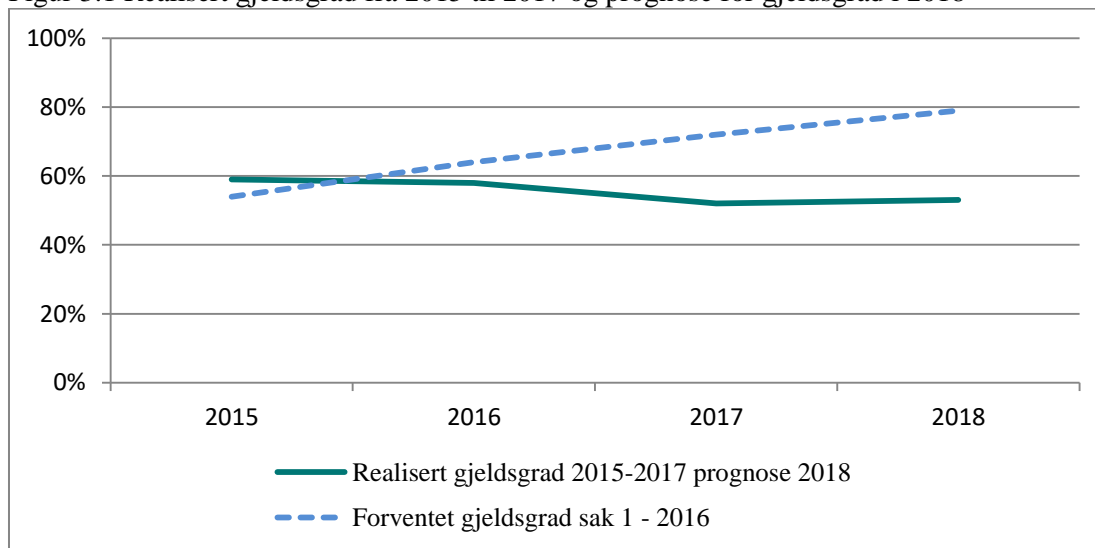
Tabell 3.3 Forventet gjeldsgradsutvikling i Sak 1 2016 (regnskap 2010-2014 + budsjett 2015- 2018)

	Regnskap					Budsjett			
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Lånegjeld	20 269	20 972	19 418	21 670	22 737	26 640	33 885	40 166	45 383
Eksterne driftsinntekter	36 653	39 720	42 865	44 865	47 369	49 528	53 157	55 425	57 513
Gjeldsgrad	55 %	53 %	45 %	48 %	48 %	54 %	64 %	72 %	79 %

I Sak 1 var det forventet en relativt rask vekst av gjeldsgrad fra nivået i regnskap 2014 og frem til 2018.

I realiteten har utviklingen i denne perioden vært at gjeldsgraden nå forventes å bli lavere i 2018 enn i 2015.

Figur 3.1 Realisert gjeldsgrad fra 2015 til 2017 og prognose for gjeldsgrad i 2018

Årsakene til at realisert gjeldsgrad har blitt betydelig lavere enn budsjettert i Sak 1 for 2016 er at veksten i lånegjeld har blitt lavere pga. ekstraordinære avdrag, at kommunens finansstrategi gjør at man velger å benytte ledig likviditet før man tar opp eksterne lån (bidrar til å utsette behovet for låneopptak) og investeringsetterslep. Kommunens vekst i eksterne driftsinntekter (nevneren i gjeldsgradsbrøken) har også blitt betydelig høyere enn det som var forutsatt i Sak 1 2016, blant annet som følge av innføring av eiendomsskatt.

At kommunens økonomiske status er god blir også bekreftet av Standard & Poor's (S&P). Oslo kommunes soliditet og gjeldsbetjeningsevne vurderes årlig av det internasjonale kredittvurderingsbyrået Standard & Poor's (S&P). Byrådet gir Oslo kommune høyeste oppnåelige karakter, AAA, som kun deles med staten selv og Kommunalbanken i norsk sammenheng.

S&Ps vurdering av byrådets evne til økonomisk styring og budsjettgjennomføring er svært god hva gjelder driftsbudsjetter og etterfølgende resultat. Herunder at realiserede overskudd og mindretgifter delvis er anvendt til nedbetaling av gjeld.

Hva gjelder investeringsbudsjettet har imidlertid S&P over en årrekke påpekt systematisk høye investeringsetterslep med tilhørende overvurdering av fremtidig gjeldsbyrde. Byrådet er, tilsvarende som kredittvurderingsbyrået, opptatt av at budsjettet skal fremstå realistisk og har derfor innarbeidet nye forutsetninger for beregning av gjeldsgrad. Det vises til kap. 3.3 for nærmere omtale av disse nye forutsetningene.

Hvordan byrådet ønsker å videreutvikle tjenestene til byens befolkning i kommende økonomiplanperiode:

Den positive økonomiske statusen som foreligger gjør at det er rom for å innarbeide ytterligere tiltak utover det byrådet lovet i byrådserklæringen. Disse tiltakene vil bidra til at Oslos befolkning vil oppleve at kommunens tjenester blir enda bedre.

Hvilke tjenester som den enkelte innbygger vil oppleve er viktigst vil i stor grad være avhengig av hvor man er i livet, styrkinger som er viktig for ulike aldersgrupper er:

- styrket jordmortjeneste
- styrket helsestasjonstjeneste
- midler til ytterligere innfasing av økt pedagogisk nivå i barnehagene
- gratis kjernetid AKS til alle 1-klassinger
- styrket tannhelse

- reell styrking av skolen utover de ca. 500 ekstra lærere som kommer som følge av statlig lærerløft i løpet av 2018 og 2019
- barne- og ungdomstiltak som skal gi en bedre og tryggere oppvekst
- økt satsing på rusomsorg
- økt satsing på aldersvennlig transport
- bedre mat på sykehjemmene
- flere ansatte i hjemmetjenesten

Byrådet ønsker også å styrke kvaliteten på tjenester som er viktig for hele befolkningen. Satsinger som er viktig for hele befolkningen er:

- økt kollektivtilbud
- økt omfang av kulturtilbud og tilrettelegging av kulturtilbud ved opprettelse av en arrangementenhet
- styrket innsats for å nå målene i kommunens vedtatte klimastrategi
- styrket renhold i byen
- økt satsing på områdesatsinger som skal gjøre det godt å leve i hele byen

Byrådet ønsker også å utvikle det fremtidige tjenestetilbudet i samsvar med befolkningsbehovet. Det foreslås derfor blant annet avsatt midler i investeringsbudsjettet til:

- en betydelig satsing på flere omsorgsboliger,
- storstilt satsing på å bygge flere idrettsanlegg
- bygging av ny storbylegevakt
- ny hovedbrannstasjon
- økt satsing på friluftstiltak
- økt innsats for å ivareta kommunens bygningsmasse (rehabilitering)

Byrådet er også opptatt av å videreføre arbeidet med å sikre ett anstendig arbeidsliv og viderefører satsingen på Oslo-modellen for kommunale byggeprosjekter. Det startes også opp et arbeid med å kunne bruke samme metodikk for andre deler av kommunens tjenester (det viser her til omtale om dette under EHA-sektor). Byrådet ønsker et anstendig arbeidsliv ikke bare på de kommunale byggeplassene, men generelt for alle tjenester. Kommunen setter derfor inn tiltak for å nå dette målet for tjenester hvor kommunen har et ansvar.

Byrådet ønsker at kommunens tjenester også i fremtiden skal være relevante for byens innbygger og fortsetter derfor sin satsing på modernisering (det vises til nærmere omtale under kap 3.7 og under sektoromtalen til FIN.)

For nærmere tallfesting av kommunens driftsprioriteringer vises det til tabell.3.6 som viser de viktigste prioriteringene sammenlignet med vedtatt økonomiplan. For nærmere tallfesting av de viktigste investeringsprioriteringene sammenlignet med vedtatt økonomiplan vises det til tabell 3.15.

For en mer utførlig omtale av de ulike tiltakene vises det til respektivt sektorbidrag.

Soliditeten i byrådets budsjettforslag.

Byrådet foreslår i budsjett 2019 – økonomiplan 2019-2022 både å øke omfanget og kvaliteten på mange kommunale tjenester som er viktig for byens befolkning.

Byrådet foreslår også et høyt investeringsbudsjett med fokus på å kunne gi et godt fremtidig tjenestetilbud. Omfanget av driftsmessige og investeringsmessige prioriteringer medfører at det forventes vekst i gjeldsgraden de kommende årene.

Veksten i gjeld må sees i sammenheng med at man i kommende økonomiplanperiode tar kostnadene med både å bygge ny hovedbrannstasjon og ny storbylegevakt, noe som er nødvendige prosjekter for å kunne modernisere tjenestene til befolkningen.

Gitt kommunens gode økonomiske status ved slutten av 2018, oppfattes dette som forsvarlig og nødvendig for å kunne tilby en fortsatt voksende befolkning det tjenestetilbudet de vil trenge.

En viktig indikator på soliditeten i en økonomiplan er hvordan netto driftsresultat forventes å utvikle seg (et netto driftsresultat kan enten brukes til egenfinansiering av investeringer eller til netto fondsavsetninger som kan disponeres senere).

Tabellen under viser årlig budsjettert netto driftsresultat i kommende økonomiplanperiode sammenlignet med de siste 3 vedtatte økonomiplanene.

Tabell 3.4 Budsjettert netto driftsresultat

Netto driftsresultat								Tall i mill.
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	sum 4 år
Vedtatt øk.plan 2016-2019	-950	-1 199	-1 104	-688				-3 941
Vedtatt øk.plan 2017-2020		-660	-1 075	-937	-475			-3 147
Vedtatt øk.plan 2018-2021			-1 637	-1 391	-1 102	-892		-5 022
Forslag ny øk.plan 2019-2022				-1 445	-1 180	-1 220	-1 135	-4 980

3.2 Driftsbudsjett 2019-2022

3.2.1 Elementer som endrer kommunens økonomiske handlingsrom

De viktigste elementene som øker kommunens økonomiske handlingsrom er:

I arbeidet med 2019-budsjettet og økonomiplanen for 2019-2022 er den økonomiske handlefriheten til kommunen styrket. De viktigste elementene som bidrar til å øke den økonomiske handlefriheten sammenlignet med hva som er forutsatt i vedtatt økonomiplan er:

- Endring i frie inntekter med 220 mill. i 2019, 140 mill. i 2020, 60 mill. i 2021 og 210 mill. i 2022. Det er forutsatt en årlig vekst i frie inntekter basert på regjeringens signaler om vekst i kommuneinntektene. Dette beløpet reduseres med 80 mill. årlig (aggregerende) som følge av at tidligere forutsatt demografiskompensasjon i de frie inntektene på 230 mill. foreslås redusert til 150 mill. årlig som følge av en forventet lavere befolkningsvekst.
- Reduserte kostnader i 2022 med 56 mill. som følge av at 2021 er et valgår.
- Reduserte pensjonskostnader hovedsakelig som følge av lavere uføretariff, høy avkastning i OPF og at utgiftene ved nye medlemsvilkår er noe lavere enn tidligere forutsatt, 343 mill. i 2019, 350 mill. i 2012, 340 mill. i 2021 og 175 mill. i 2022.
- Effektiviseringsuttak på 223 mill. i 2022. I arbeidet med kommende økonomiplan er det arbeidet videre med å se på hvordan bruk av digitalisering bidrar til mer effektiv tjenesteproduksjon. Det forventes at mesteparten av effektiviseringsuttaket i 2022 i praksis vil kunne realiseres ved effektiviseringsgevinster som følge av digitalisering. Effektiviseringsuttaket er fordelt proporsjonalt på sektorene.
- Beparelser relatert til ny periodisering for å nå målet om 3 000 barnehageplasser til 2019. Etter 2019 er det forutsatt en videreføring av dekningsgraden som forventes i 2019.

- Etter statlige retningslinjer for beregning av selvkost av vann, avløp og renovasjon (VAR) inngår kapitalkostnader knyttet til investeringer i form av kalkulatoriske renter og avskrivninger. Etter retningslinjene skal det benyttes 5-årig pengemarkedsrente (SWAP) tillagt 0,5 %-poeng i beregning av gebyrene. 5-årig SWAP har vært anslått for lavt i 2017-2018 og det forventes ytterligere vekst i 2019. Som følge av dette vil VAR-gebyrene i kommende økonomiplan måtte økes for at gebyrene skal være i samsvar med statlige retningslinjer og deler av denne økningen vil tilfalle bykassen.
- Oppdatert fremdriftsplan for sykehjemmene forskyver behovet for midler til ny husleie.
- Oppdatert fremdriftsplan for nye skoler forskyver behovet for midler til ny husleie.
- Reduserte utgifter i 2019 som følge av at Bydel Vestre Aker dekker inn merforbruk fra 2017 over to år.
- At det nå prognostiseres en lavere befolkningsvekst enn tidligere forutsatt reduserer også behovet for demografikompensasjon.

De viktigste elementene som har bidratt til å svekke den økonomiske handlefriheten er:

- Redusert inntektsanslag på eiendomsskatt bolig med 130 mill. årlig i 2019-2022, hovedsakelig som følge av at det i vedtatt økonomiplan var forutsatt en prisstigning på brukte boliger i 2017 på 10 %, mens realiteten ble en vekst på 7 %.
- Økte avsetninger til premieavviksfondet med 100 mill. i 2019, 200 mill. i 2020 og 200 mill. i 2021. Fondet forutsettes å vokse fra ca. 2,5 mrd. ved utgangen av 2018 til ca. 3,6 mrd. ved utgangen av 2022.
- Gjennomgangen av rutinene for innkreving av merverdiavgift for kommunens boliger har vist at det for enkelte boligtyper har vært krevd for mye. Korrekt innkreving vil medføre reduserte inntekter for Boligbygg. Foretaket foreslås kompensert for dette inntektsbortfallet med 20 mill. årlig. 100 mill. i 2019 er satt av som en risikoavsetning.
- Regnskap 2017 viste at avsatt beløp til bostøtte var for lavt, blant annet som følge at man ikke i tilstrekkelig grad har hensyntatt konsekvensen av et økende antall kommunale boliger. Budsjettet for 2018 ble økt i revidert budsjett for 2018, og denne økningen er videreført i kommende økonomiplanperiode i tillegg til at det foretas noen justeringer i tildelingskriteriene.
- Økte utgifter som følge av at lønnsveksten i 2018 ble høyere enn forutsatt. I vedtatt økonomiplan var det forutsatt en lønnsvekst på 2,7 %, mens resultatet ble en lønnsvekst på 2,8 %. Virksomheten blir i 2019 kompensert for underkompensasjon i 2018. Andre viktige årsaker til merkostnader er at betydelige deler av kommunens inntekter ikke lønns- og prisomregnes (jf. bl.a. eiendomsskatt og utbytte fra aksjeselskap). Kommunens nettokostnader ved lønns- og prisomregning øker også ved høy reallønnsvekst da kommunens tjenester er mer lønnsintensive enn det som er forutsatt ved den statlige oppjusteringen av de frie inntektene.
- Avtalene med 4 ideelle sykehjem er reforhandlet med forutsetning om styrket bemanning og økt kvalitet i tjenestetilbudet. Merkostnaden på ca. 50. mill. årlig kompenseres.
- Oppdaterte beregninger medfører behov for å øke avsetningen til private barnehager med 40 mill. årlig.

- Byrådet har en målsetting om å øke andelen i barnehagene som har pedagogisk kompetanse. Opptrappingen videreføres i 2022 og bydelene kompenseres med 41 mill. for å dekke økte lønnskostnader.
- Forventet bortfall av statlig tilskudd til rusomsorg fra 2019 på 13 mill. og med 37 mill. i 2020 kompenseres.
- Det foreslås at enkelte rusinstitusjonsbrukere slipper å betale egenandel. Inntektsbortfallet på 15 mill. årlig kompenseres.
- Bydelene kompenseres 8 mill. årlig som følge av inntektsbortfall pga. økt inntektsgrense for gratis kjernetid i barnehagene.
- Gratis AKS har medført at langt flere søker tilbudet. Inntektsbortfall pga. flere som mottar tilbudet kompenseres.
- Det settes av midler til å kunne finansiere økte kostnader relatert til økte idrettsinvesteringer, ny storbylegevakt og ny hovedbrannstasjon med til sammen 50 mill. i 2021 og 100 mill. i 2022.
- Den store veksten i demografikompensasjon i 2022 til skolesektoren skyldes at det inkluderes et nytt år med befolkningsvekst. Skulle nye prognoser nedjustere forventet befolkningsvekst, vil dette både redusere forventet vekst i de frie inntektene og kommunens utgifter relatert til demografikompensasjon.
- Endringer i finanskostnader må sees i sammenheng med det foreslåtte nivået på nye investeringer.

Samlet bidrar de overnevnte faktorene, som bidrar til henholdsvis økt økonomisk handlefrihet og redusert handlefrihet, til at den samlede handlefriheten (målt i form av hva som overføres fra drift til investeringer) økes med ca. 500- 700 mill. årlig sammenlignet med forutsetningene i opprinnelig vedtatt økonomiplan (Dok 3/2018).

Tabell 3.5 Overføring fra drift til investering 2019-2022

	<i>Beløp i mill.kr</i>			
	2019	2020	2021	2022
DOK 3/2018 overføringer fra drift til investeringer 2018-2021	280	279	133	133
<i>Viktigste elementer som bidrar til økt økonomisk handlefrihet:</i>				
Endring frie inntekter	220	140	60	210
Endring finanskostnader til rammekonferansen	565	565	678	529
Reduserte kostnader valg				56
Endring pensjon	343	350	340	175
Forutsatt øvrig gevinstrealisering				223
Oppdatert produksjonsplan bhg - Mål om 3000 plasser nådd. Opprettholde dekningsgrad	94	44	30	1
Endringer i VAR-sektoren	24	155	309	451
Reduserte husleieutgifter sykehjem - endret fremdrift	10	-6	12	-31
Reduserte husleieutgifter skoler pga. justert fremdrift	42	85	90	-41
Inndekning av merforbruk 2017 over to år for en bydel	26			
Justert demografikompensasjon EHA	70	106	169	42
Økt økonomisk handlefrihet	1 394	1 439	1 688	1 615
<i>Viktigste elementer som bidrar til redusert økonomisk handlefrihet:</i>				
Endring inntektsanslag eiendomsskatt	-130	-130	-130	-130
Økt avsetning til premieavviksfond	-100	-200	-200	
Redusert mva-kompensasjon	-120	-20	-20	-20
Kommunal bostøtte som følge av endring i utmålingsparametere	-38	-64	-64	-64
Konsekvenser av lønnsoppjøret 2018 / lønns- og prisomregning	-176	-176	-176	-201
Merutgifter til private barnehager	-40	-40	-40	-40
Bemanningsnorm barnehage videre opptrapping				-41
Kompensasjon for redusert statlig tilskudd rus	-13	-37	-37	-37
Velferdsetaten - bortfall av egenbetaling rusplasser	-15	-15	-15	-15
Økt inntektsgrense gratis kjernetid i bhg 2018	-8	-8	-8	-8
Økt elevtall AKS	-14	-21	-22	-25
Ideelle sykehjem	-50	-50	-50	-50
Avsetning økte driftskostnader idrett/storbylegevakt/brannstasjon mv.			-50	-100
Endret demografikompensasjon OVK	-2	2	-10	-90
Endring finanskostnader (rente + avdrag)	-62	-136	-179	-255
Redusert økonomisk handlefrihet	-767	-894	-999	-1 074
Diverse	-38	-19	14	11
Endret økonomisk handlefrihet pga. ovennevnte forhold	869	805	836	686

**Økt avsetning til premieavviksfondet fremstår i tabellen over som noe som svekker den økonomiske handlefriheten fordi økonomisk handlefrihet i tabellen over kun er målt i forhold til hvor mye som årlig overføres fra drift til investering. Netto driftsresultat som er den reelle størrelsen for økonomisk handlefrihet, og som fremkommer ved driftsinntekter fratrukket driftsutgifter og netto finansutgifter, benyttes både til fondsavsetninger og til overføring fra drift til investering (driftsfinansiering av investeringer).*

Hvordan byrådet ønsker å benytte den økte økonomiske handlefriheten

I tabellen under vises hva som er innarbeidet av prioriterte tiltak i kommende økonomiplanperiode for at Oslo i samsvar med byrådets ambisjon skal bli en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle. Det vises i denne sammenhengen til kapittel 1 hvor byrådets målsettinger er omtalt nærmere og til kapittel 2 om klimabudsjettet.

En grønnere by

- bilfritt bylivsatsingen foreslås styrket i 2019 utover de 27 mill. av driftsmidler som er innarbeidet i vedtatt økonomiplan. Satsingen foreslås også videreført resten av den kommende økonomiplanperioden med 67 mill. årlig

For nærmere omtale av de øvrige tiltakene vises det til omtalen under en grønnere by i kapittel 1 og til omtalen av klimatiltak i kapittel 2 om klimabudsjettet.

Tiltakene er også nærmer omtalt under kap. 9 Miljø og samferdsel.

En varmere by

- rusomsorgen foreslås styrket med 24 mill. årlig
- tannhelsen styrkes med 4 mill. årlig
- styrket grunnfinansiering av bydelene med 60 mill. årlig, hvor 36 mill. gjelder EHA-sektor
- finansieringen av nye årsverk i hjemmetjenesten styrkes med 95 mill. årlig. 60. mill. årlig gjelder fullfinansiering av de 75 årsverkene som ble vedtatt i revidert budsjett i 2018 med ½-års effekt i 2018
- økt satsing på trygge barne- og ungdomsmiljøer med 15 mill. årlig
- styrking av helsestasjon- og skolehelsetjeneste med 14 mill. i 2019 og 18 mill. årlig fra 2020. 11 mill. årlig relaterer seg til vedtatt styrking i revidert budsjett for 2018
- det foreslås 11 mill. i 2019 til å utvide dagens prøveordning med aldersvennlig transport i nordre Aker til 3 bydeler
- det settes av 10 mill. årlig for å bedre matkvaliteten på sykehjemmene. Som følge av denne prioriteringen øker kostøret (beløpet som er forutsatt brukt til mat pr dag pr beboer) fra 102 kr i 2018 til 111 kr i 2019
- jordmortjenesten foreslås styrket med 8 mill. årlig (5 mill. i 2019 pga. at det vil ta tid med nyansettelser)
- det settes av 6 mill. i 2019 og 2020 og 3 mill. i 2021 til å finansiere prøveprosjekt med frukt og grønt og prøveprosjekt med skolemat

En mer skapende by

- det settes av 14 mill. i 2019 og 5 mill. i 2020 til 4 mindre digitaliseringsprosjekter rettet mot innbyggerne og næringsliv (se omtale under BLK-sektor)
- styrket grunnfinansiering av bydelene med 60 mill. årlig, hvor 24 mill. gjelder OVK-sektor
- styrket grunnfinansiering av skolene med 55 mill. årlig, hvor 18 mill. finansieres ved å effektivisere Utdanningsetaten.
- det settes av 17 mill. i 2019, 8 mill. i 2020 og 7 mill. årlig i 2021 og 2022 for å fullfinansiere statlig norm for lærertetthet
- fagopplæringen foreslås styrket med 7 mill. årlig
- tilbudet med gratis AKS utvides til å omfatte alle 1. klassingene i byen
- det foreslås 2 mill. årlig til forsøk for å styrke kvaliteten i AKS
- kulturtilbudet i byen styrkes ved at opprettes en arrangementsenhet, med årlige kostnader på 4 mill., som kan bistå ved ulike kulturarrangementer
- det settes av 20 mill. årlig. for å kunne styrke muligheten for innovasjoner i næringslivet
- tilskuddet til kulturlivet styrket med 10 mill. i 2019
- det settes av 4 mill. årlig i 2019 og 2020 for å styrke Oslo som en kunnskapshovedstad
- det settes av 16 mill. årlig for styrke elevenes læring i ungdomsskolen

En by med plass til alle

Det vises til nærmere omtale under «En by med plass til alle» i kapittel 1 og til omtale av kulturtilbud under KIF.

- Satsingen på spesifiserte områder styrkes med 40 mill. årlig i 2019 og 2020 og 65 mill. årlig i 2021 og 2022, slik at samlet satsing nå utgjør 125 mill. årlig

Tabell 3.6 Endret overføring fra bykassens driftsbudsjett til investering som følge av foreslåtte prioriteringer

	Beløp i mill.kr.			
	2019	2020	2021	2022
Endret økonomisk handlefrihet p.g.a ovennevnte forhold, tabell 3.4)	869	805	836	686
<i>Innarbeidede prioriteringer til Sak 1</i>				
<i>En grønnere by</i>				
Bilfritt byliv	-49	-67	-67	-67
Redusert kollektivpris barn og unge		-13	-13	-13
Klimavennlige jobbreiser	-25	-25		
Styrket renhold, redusert forbruk og mindre plastforurensning	-25	-5	-5	-5
Økt vinterdrift av fortau	-6	-6	-6	-6
Urbant landbruk	-6	-6		
Kunnskapsformidling om klimaendringer rettet mot barn og unge	-2	-7	-8	-8
Klimatiltakspakker	-23	-11	-15	-13
Øvrige klimatiltak	-27	-20	-12	-12
<i>En varmere by</i>				
Rusomsorg	-24	-24	-24	-24
Styrket hjemmetjenesten for å nå målet om 500 nye årsverk	-95	-95	-95	-95
Barne- og ungdomstiltak	-15	-15	-15	-15
Styrking av jordmor-tjenesten	-5	-8	-8	-8
Styrking av skolehelsetjeneste	-14	-18	-18	-18
Aldersvennlig transport	-11			
Bedre matkvalitet på sykehjemmene	-10	-10	-10	-10
Gratis frukt og grønt og mat i skolene	-6	-6	-3	
Tannhelse	-4	-4	-4	-4
Psykisk helse	-2	-5	-5	-5
Tilbakeført rammekutt bydelene EHA-sektor	-36	-36	-36	-36
Eldreomsorg	-5			
<i>Mer skapende by</i>				
Grunnfinansiering av skolene	-55	-55	-55	-55
Finansiering av den statlige normen for lærertetthet	-17	-8	-7	-7
Gratis AKS til 1. klasser	-22	-45	-39	-36
Økt kvalitet i AKS	-2	-2	-2	
Arrangementsenhet for hjelp og bistand til arrangører av ulike arrangementer	-4	-4	-4	-4
Næringsvennlig by for innovasjon	-20	-20	-20	-20
Tilskudd til kulturlivet	-10			
Styrke Oslo som kunnskapshovedstad	-4	-4		
Trygge og varme ungdomsskoler	-16	-16	-16	-16
Fagopplæring	-7	-7	-7	-7
Tilbakeført rammekutt bydelene OVK-sektor	-24	-24	-24	-24
Digitalisering av tjenester til innbyggere og næringsliv	-14	-5		

	Beløp i mill.kr.			
	2019	2020	2021	2022
<i>En by med plass til alle</i>				
Prosjekt - heltidskultur	-2	-2		
Nyttig arbeid	-5	-5	-5	-5
Varig tilrettelagt arbeid	-4	-4	-4	-4
Drift idrettsanlegg		-3	-6	-6
Kommunal boligpolitikk	-4			
Vikarpool barnehagene	-2	-2		
Friluftsliv	-3	-3	-3	-3
Halv pris på bad for barn og unge	-3			
Områdepolitikk	-40	-40	-65	-65
Vedlikehold av Munch-rommet	-1	-1	-1	-1
Kirke/trossamfunn	-3			
Tilskuddsmidler	-66	-6	-6	-3
Kulturtilbud - øvrig	-39	-26	-24	-16
Overføring fra bykassens driftsbudsjett til investering Sak 1	114	144	205	76

3.2.3 Hovedstørrelser i Oslo kommunes driftsbudsjett – Bykassen + KF

Tabell 3.7 Disponering av netto driftsresultat

		Tall i mill.			
	Dok. 3/2018	2019	2020	2021	2022
Sum frie disponible inntekter*	-45 127	-46 967	-47 198	-47 315	-47 441
Netto driftsutgifter virksomhetene	41 431	43 704	43 795	43 750	43 527
Netto eksterne finansutgifter	2 060	1 818	2 223	2 345	2 779
Netto driftsresultat	-1 637	-1 445	-1 180	-1 220	-1 135
Benyttet slik:					
Netto fondsavsetninger	1 223	1 129	829	804	847
Overføringer fra drift til investeringsbudsjettet	413	316	352	416	287
Sum disponering av netto driftsresultat	1 637	1 445	1 180	1 220	1 135

Dok 3/2018 er i 2018-kroner. Øk.plan. 2019-2022 er i 2019-kroner.

*Skatt på inntekt og formue (kap 800), eiendomskatt (kap 810), rammetilskudd (kap 840) og andre generelle statstilskudd (kap 845 og kap 850)

Netto driftsresultat (driftsinntektene fratrukket driftsutgifter og netto finansutgifter) reduseres med 192 mill. fra 2018 til 2019. Dette skyldes at veksten i virksomhetenes netto driftsutgifter og veksten i netto finansutgifter er høyere enn veksten i driftsinntektene.

I beregningen av netto driftsresultat tas det utgangspunkt i pensjonskostnaden, mens kommunens reelle utgifter til pensjon er pensjonspremien som betales. Forskjellen mellom beregnet pensjonskostnad og den reelle utgiften i form av pensjonspremie er i praksis et lån.

For at kommunen ikke skal finansiere sin løpende drift med lånefinansiering foreslår byrådet at deler av netto driftsresultatet i kommende økonomiplan avsettes på fond for dekning av premieavvik. For 2019 foreslås det å øke avsetningen med 100 mill. til totalt 500 mill. til fondet og i 2020 foreslås det å øke avsetningen med 200 mill. til fondet, til totalt 400 mill. og i 2021 foreslås det å sette av 200 mill. til fondet (tidligere avsatt 0).

Samlede overføringer fra drift til investeringsbudsjettet inklusive de kommunale foretakene ligger på mellom 287 mill. og 416 mill. årlig i forslaget til ny økonomiplan.

Til sammen innebærer dette at ca. 3 % av investeringene i anleggsmidler i kommende økonomiplanperiode blir finansiert med driftsmidler. I vedtatt økonomiplan 2018-2021 utgjør driftsfinansieringen av investeringene 4 %.

Tabell 3.8 Overføring fra drift til investering i ny økonomiplan

Tall i mill.					
Overføringer fra drift til investeringsbudsjettet	2018	2019	2020	2021	2022
Bykassen	219	280	279	133	
Kommunale foretak	194	198	205	209	
Sum overføring fra drift til investeringer vedtatt øk.plan	413	478	483	343	
Bykassen		114	144	205	76
Kommunale foretak		202	208	211	211
Sum overføring fra drift til investeringer ny øk.plan		316	352	416	287

Fra 2018 til 2022 vokser de frie disponible inntektene med 2,3 mrd., fra 45,1 mrd. til 47,4 mrd.

Tabell 3.9 Frie disponible inntekter

Tall i mill.					
	Dok 3/2018	2019	2020	2021	2022
Skatt på inntekt og formue (kap 800)	-31 650	-31 950	-32 400	-32 550	-32 550
Ordinært rammetilskudd (kap 840)	-11 130	-12 730	-12 600	-12 610	-12 760
Skatt på eiendom (kap 810)	-1 610	-1 650	-1 650	-1 650	-1 650
Andre generelle statstilskudd (sum kap 845 og 850)	-737	-637	-548	-505	-481
Sum frie disponible inntekter	-45 127	-46 967	-47 198	-47 315	-47 441

Økningen i skatt på inntekt og formue og rammetilskudd skyldes i første rekke at beløpene er prisjustert og at det er lagt inn inntektsvekst knyttet til ventet befolkningsvekst.

Fra 2019 forutsettes det at samlet eiendomsskatt også fra næring, verk og bruk, blir marginalt høyere enn i 2018.

Andre generelle statstilskudd gjelder integreringstilskudd flyktninger og midler fra rentekompensasjonsordningen knyttet til investeringer i skoler, omsorgsboliger, sykehjem og kirkebygg. Reduksjonen i tilskuddene utover i økonomiplanperioden skyldes dels lavere rentenivå og dels færre flyktninger som utløser integreringstilskudd.

Det vises til kapittel 15 i for nærmere omtale av frie disponible inntekter.

Netto finansutgifter er i byrådets budsjettforslag 242 mill. lavere i 2019 enn i vedtatt budsjett for 2018. Endringen skyldes primært, for å få til en mer realistisk budsjettering, at man i større grad enn tidligere hensyntar bruk av tilgjengelig likviditet før det forutsettes nye låneopptak.

Gjennom hele økonomiplanperioden er det en betydelig vekst i finansutgiftene, fra 3,6 mrd. i 2018 til ca. 4,7 mrd. i 2022. Finansinntektene varierer mellom 1,8 mrd. og 1,9 mrd. i perioden.

Økningen i finansutgiftene skyldes et høyt investeringsvolum med stor grad av lånefinansiering, noe som må ses i sammenheng med store investeringer i sosial infrastruktur. I økonomiplanperioden

foreslår byrådet at det gjøres investeringer for til sammen 53,9 mrd. hvorav ca. 38,2 mrd. eller 71 % finansiert med lån.

Tabell 3.10 Finansinntekter og finansutgifter i driftsbudsjettet

Tall i mill.

	Dok. 3/2018	2019	2020	2021	2022
Utbytte fra aksjeselskaper	-985	-1 092	-1 122	-1 152	-1 172
Renteinntekter	-599	-662	-675	-686	-718
<i>Sum finansinntekter</i>	<i>-1 584</i>	<i>-1 754</i>	<i>-1 797</i>	<i>-1 838</i>	<i>-1 890</i>
Renteutgifter	1 632	1 368	1 659	1 878	2 140
Avdrag på lån	2 012	2 204	2 361	2 306	2 529
<i>Sum finansutgifter</i>	<i>3 644</i>	<i>3 572</i>	<i>4 020</i>	<i>4 183</i>	<i>4 669</i>
Sum netto eksterne finansutgifter	2 060	1 818	2 223	2 345	2 779

Utbytte fra aksjeselskaper er økt med mellom 107 og 187mill. årlig sammenlignet med vedtatt budsjett for 2018.

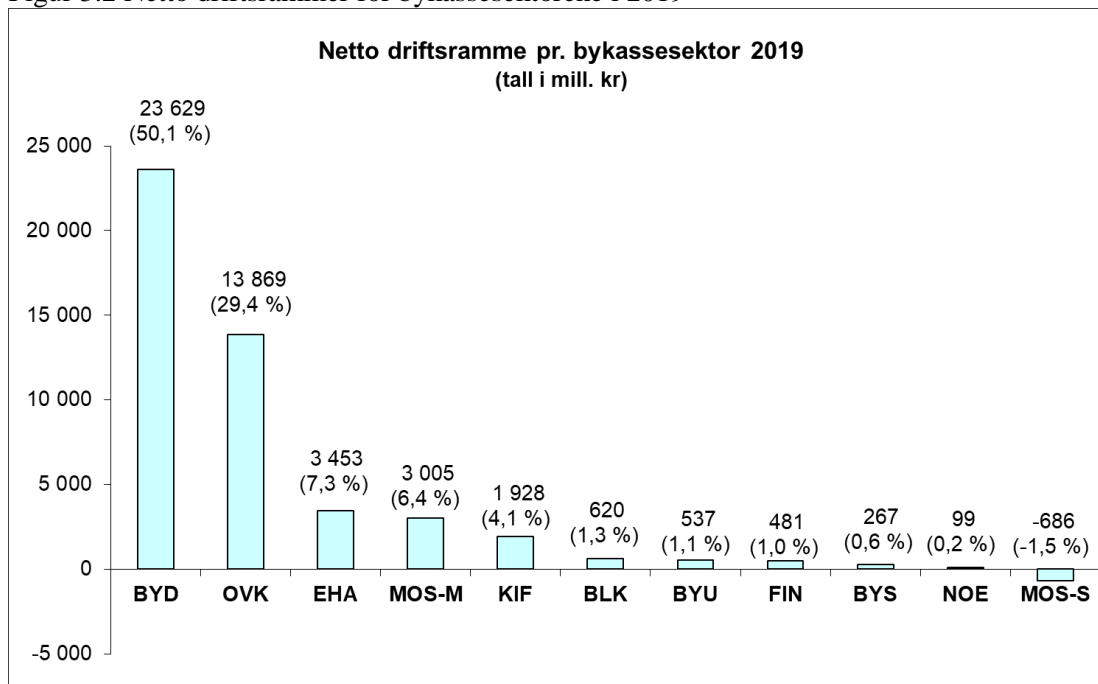
3.2.4 Driftsrammer for bykassesektorene

Tabell 3.11 Netto driftsrammer for bykassesektorene

Beløp i mill.

	2018	2019	2020	2021	2022
Bykasse virksomheter:					
Bydelene (EHA og OVK)	22 701	23 629	23 721	23 741	23 796
Eldre, helse og arbeid - byomf. (EHA)	3 325	3 453	3 426	3 447	3 474
Oppvekst og kunnskap (OVK)	13 188	13 869	14 088	14 242	14 387
Byutvikling (BYU)	454	537	519	517	514
Miljø og samferdsel (MOS)	2 693	3 005	3 164	3 017	2 774
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	-552	-686	-910	-1 098	-1 296
Næring og eierskap (NOE)	146	99	91	87	86
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	1 767	1 928	2 131	2 146	2 128
Byrådslederens kontor (BLK)	606	620	603	593	586
Finans (FIN)	511	481	477	474	471
Bystyrets organer (BYS)	198	267	209	258	202
Avsetningskapitler (FIN)	262	334	323	525	790
Overføringsposter	-1 922	-1 870	-1 906	-1 876	-1 853
Sum sektorene	43 376	45 664	45 938	46 073	46 059

Figur 3.2 Netto driftsrammer for bykassesektorene i 2019

I beregningen av prosentvis andel er det sett bort fra avsetningskapitler (FIN) og overføringsposter, jf. de to siste linjene i tabell 3.11.

Figur 3.2 viser hvordan kommunens egne ressurser fordeles mellom de ulike sektorene. Sektorene har ulik finansiering. Enkelte sektorer er i stor grad forutsatt egenfinansiert av kommunen (eksempelvis oppvekst og utdanning). Andre sektorer har store inntekter, noe som blant annet medfører at miljø- og samferdsel sine selvfinansierende etater har en negativ netto driftsramme (dvs. at inntektene er høyere enn utgiftene).

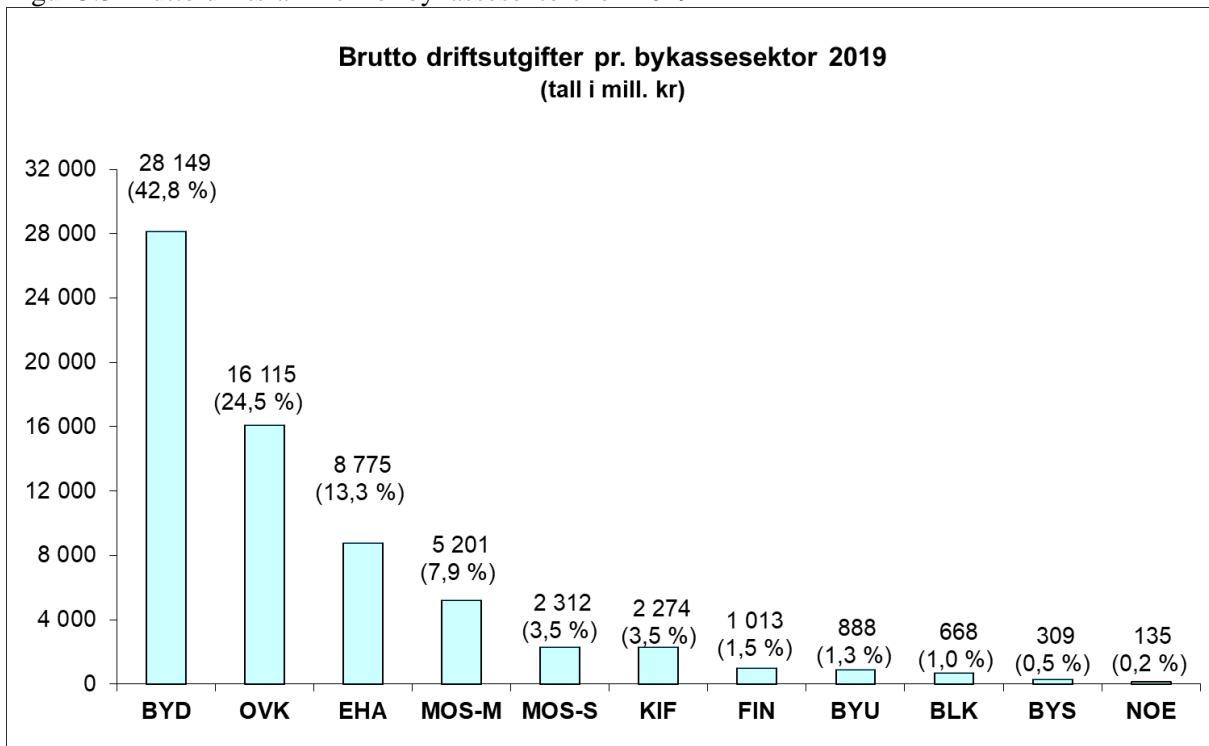
Nesten 80 % av bykassens samlede netto driftsramme vil i 2019 bli benyttet til de to største sektorene, bydelene og oppvekst og kunnskap. Det er derfor bare i begrenset grad mulig å øke tjenestetilbudet på disse områdene ved å omprioritere fra øvrige sektorer. I arbeidet med å utvikle tjenestetilbudet til befolkningen er det nødvendig å ha et hovedfokus på hvordan ressursene benyttes innenfor den enkelte sektor.

Tabell 3.12 Brutto driftsrammer for bykassesektorene

	Beløp i mill.				
	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Bykasse virksomheter:</i>					
Bydelene (EHA og OVK)	27 204	28 149	28 241	28 261	28 316
Eldre, helse og arbeid - byomf. (EHA)	8 341	8 775	8 748	8 769	8 796
Oppvekst og kunnskap (OVK)	15 186	16 115	16 346	16 494	16 641
Byutvikling (BYU)	803	888	871	869	865
Miljø og samferdsel (MOS)	4 096	5 201	4 320	4 308	4 300
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	2 213	2 312	2 286	2 284	2 284
Næring og eierskap (NOE)	178	135	127	122	122
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	2 130	2 274	2 478	2 503	2 485
Byrådslederens kontor (BLK)	654	668	652	641	635
Finans (FIN)	1 034	1 013	1 010	1 007	1 003
Bystyrets organer (BYS)	230	309	242	299	235
Avsetningskapitler (FIN)	451	510	499	701	966
Overføringsposter	21	22	15	19	22
Sum sektorene	62 542	66 372	65 836	66 277	66 671

**)2018 er korrigert for bydelsutvalgenes budsjettvedtak*

Figur 3.3 Brutto driftsrammer for bykassesektorene i 2019

I beregningen av prosentvis andel er det sett bort fra avsetningskapitler (FIN) og overføringsposter, jf. de to siste linjene i tabell 3.12.

Figur 3.3 og tabell 3.12 viser bykassens ressursbruk innenfor de ulike sektorene. Samlet er brutto driftsramme på ca. 66,4 mrd. i 2019, noe som er ca. 3,8 mrd. høyere enn i 2018. Ca. 1,3 mrd. av denne veksten gjelder lønns- og prisjustering.

Bruttobudsjettet i 2019 er ca. 20,7 mrd. høyere enn tilsvarende netto driftsramme. Mesteparten av forskjellen skyldes ekstern finansiering i form av brukerbetaling, gebyrinntekter og statlige overføringer etc. Deler av forskjellen skyldes imidlertid også internsalg mellom ulike sektorer. Eldre, helse og arbeid (byomfattende oppgaver) har eksempelvis ca. 5,3 mrd. høyere bruttobudsjett enn tilsvarende nettobudsjett. Årsaken til dette er at bydelene betaler for sykehjemsplasser, barnevernsplasser og rusmiddelplasser som sektoren produserer.

3.2.5 Resultatgrad

Netto driftsresultat fremkommer som driftsinntektene fratrukket driftsutgifter og netto finansutgifter. Resultatgraden viser størrelsen på kommunens netto driftsresultat sett i forhold til driftsinntektene og viser hvor mye av driftsinntektene som blir frigjort til nødvendige avsetninger og investeringer. Det korrigeres for Oslo Havn KF og de selvfinansierende selvkostetatene innen vann, avløp og renovasjon.

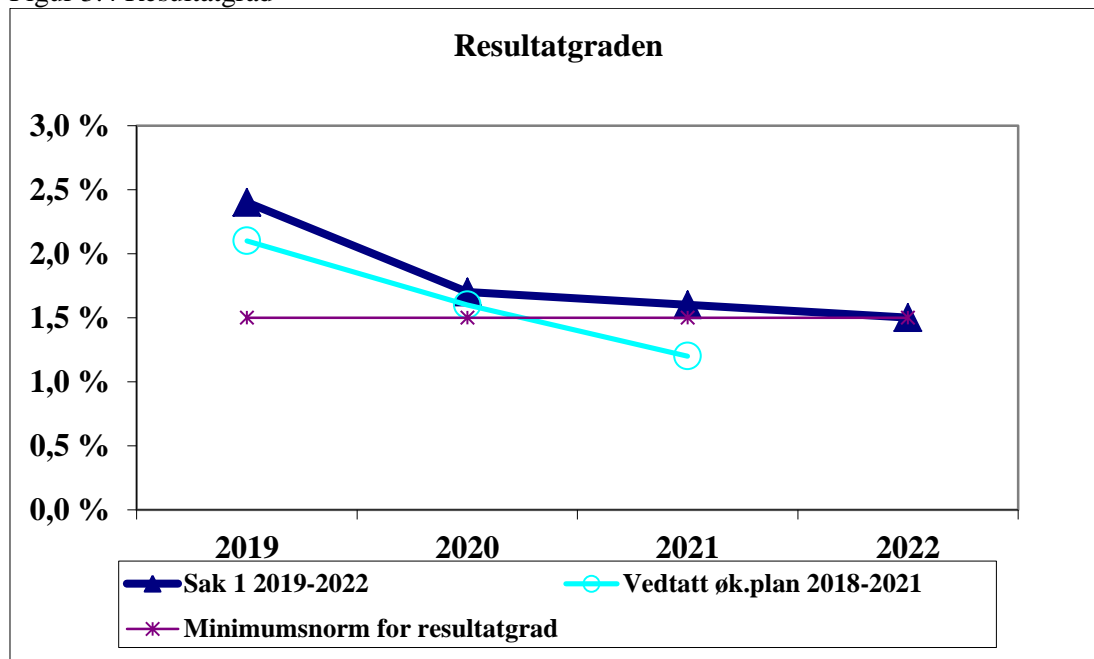
Kommunens norm for resultatgrad er 1,5.

Tabell 3.13 Korrigert netto driftsresultat

	Tall i mill.			
	2019	2020	2021	2022
Korrigert netto driftsresultat bykassen	-1 371	-967	-880	-863
Korrigert netto driftsresultat KFene	-100	-100	-100	-100
Samlet korrigert netto driftsresultat Oslo kommune	-1 471	-1 067	-980	-963
Resultatgrad Sak 1	2,4 %	1,7 %	1,6 %	1,5 %

I forslag til økonomiplan 2019-2022 ligger resultatgraden i intervallet 2,4-1,5 %. Figur 3.4 viser at resultatgraden i forslag til økonomiplan 2019-2022 er litt høyere enn resultatgraden i vedtatt økonomiplan. I forslag til økonomiplan er resultatgraden lik eller over normen på 1,5 %. Den årlige svekkingen av resultatgrad må sees i sammenheng med et høyt investeringsnivå, noe som øker kommunens finanskostnader.

Figur 3.4 Resultatgrad

3.3 Investeringsbudsjett 2019-2022

3.3.1 Oversikt over byrådens prioriteringer for investeringer 2019-2022

Byrådet foreslår et investeringsbudsjett for økonomiplanperioden 2019-2022 på til sammen 53,9 mrd. I vedtatt økonomiplan 2018-2021 er samlet investeringsbudsjett på 50,8 mrd. Investeringsvolumet i vedtatt økonomiplan er imidlertid ikke direkte sammenlignbar med forslaget i ny økonomiplan. Dette skyldes for det første endret budsjettpraksis for avsetningen til strategisk eiendomskjøp som i ny økonomiplan er tatt ut av investeringsbudsjettet. Det er isteden gjort en avsetning i driftsbudsjettet for å dekke rentekostnader tilsvarende lånefinansiering av eiendomskjøp for 900 mill. årlig, til sammen 3,6 mrd. (i vedtatt økonomiplan ligger det inne i investeringsbudsjettet 800 mill. i 2019, 800 mill. i 2020 og 600 mill. i 2021). Investeringsmidler til strategisk eiendomskjøp vil først komme inn i budsjettet når det foreligger et konkret kjøp. For det andre blir det endret budsjettpraksis ved at alle nye prosjekter fra 2019 kun skal legges inn med P50-estimat. Det legges opp til en sentral usikkerhetsavsetning som vil utgjøre ca 20 % av tidligere usikkerhetsavsetninger (differansen mellom P85 og P50). Begge disse endringene medfører isolert sett at kommunens investeringsbudsjett blir lavere enn tidligere.

Tabell 3.14 viser endring i investeringsbudsjettet mellom vedtatt og ny økonomiplan for perioden 2019-2022.

Oslo kommune (bykassen + KF)				Tall i mill.
Investeringer	2019	2020	2021	2022
Vedtatt øk plan	14 282	12 136	9 880	
Ny øk plan	13 890	14 534	14 801	10 699
Endring	-392	2 397	4 921	10 699

De viktigste endringene i ny økonomiplanperiode fremgår i hovedsak av tabell 3.15 nedenfor.

Tabell 3.15 Oversikt over hva byrådet foreslår som endringer i investeringsbudsjettet

Satsinger investeringer ny øk.plan	Tall i mill.			
	2019	2020	2021	2022
Kommunale eiendomsforetak				
Avsetning til Omsorg+	-279	528	511	368
Sykehjeminvesteringer	-349	-666	70	1 133
Skoleinvesteringer	66	722	671	2 854
Barnehageinvesteringer	79	607	258	206
Ny storbylegevakt	305	763	1 041	679
Ny hovedbrannstasjon	62	457	660	770
Lokale omsorgsboliger	44	127	93	
Boliger til vanskeligstilte	-629	434	777	317
Avsetning idrettsanlegg	-30	120	205	438
Rehabilitering idrettsanlegg	46	10	10	10
Energieffektiviseringstiltak i kommunale bygg/anlegg	80	20	20	19
Bykassen				
Diverse endringer samferdselsinvesteringer inkl. sykkeltiltak	30	36	76	1 124
Diverse endringer - Vann, avløp og renovasjon	78	-80	533	946
Styrket rehabilitering	137	103	103	123
Risikoavsetning (20 % av P85 nye prosjekter)		50	100	250
Jordal idrettspark - gateopprusting	51			
Infrastruktur IKT/Velferdsteknologi	46			
Økt kostnadsramme Toftes gate	32	3		
Styrking friluftsliv	30	30	30	30
Kunstgressbaner	16			
Styrking - universell utforming	15	15	15	15
Økt kostnadsramme Hausmania	10	10		
Maskiner/biler/utstyr Brann- og redningsetaten		10	10	10
Utskifting til el-bilpark - Barne- og familieetaten	3	3		
Toalett - Gressholmen kro	3			

Endringene i tabellen over gjelder primært nye satsinger. For rehabilitering/nybygg skoler gjelder imidlertid deler av endringene endret periodisering av tidligere vedtatte prosjekter.

3.3.2 Hovedstørrelser i Oslo kommunes investeringsbudsjett – Bykassen + KF

Investeringer i anleggsmidler

Tabellen under viser Oslo kommunes samlede investeringer i anleggsmidler fordelt pr. bykassesektor og kommunale foretak.

Tabell 3.16 Investeringer i anleggsmidler Oslo kommune

	2018	2019	2020	2021	2022	Sum 2019 - 2022
						Beløp i mill.
Bykasse virksomheter:						
Bydelene (EHA og OVK)	65	65	65	65	65	260
Eldre, helse og arbeid - byomf. (EHA)	111	141	135	80	80	435
Oppvekst og kunnskap (OVK)	207	183	131	140	118	571
Byutvikling (BYU)	1 785	175	417	92	78	762
Miljø og samferdsel (MOS)	1 435	1 490	1 049	828	1 589	4 956
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	2 366	2 282	1 808	2 017	946	7 054
Næring og eierskap (NOE)	405	488	338	630	621	2 077
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	301	357	272	168	151	948
Byrådslederens kontor (BLK)	11	62	4	4	4	72
Finans (FIN)	385	407	269	76	76	829
Bystyrets organer (BYS)	0	0	0	0	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	20	20	0	0	0	20
Overføringsposter	0	0	0	0	0	0
Sum sektorene	7 090	5 671	4 488	4 100	3 727	17 985
<i>herav tilskudd til kommunale foretak</i>	<i>-360</i>	<i>-458</i>	<i>-258</i>	<i>-500</i>	<i>-341</i>	<i>-1 557</i>
Sum bykassens investeringer i anleggsmidler	6 730	5 213	4 230	3 600	3 386	16 428
Kommunal foretak						0
Undervisningsbygg Oslo KF	2 275	2 583	3 570	3 716	2 854	12 723
Omsorgsbygg Oslo KF	1 819	2 825	3 953	4 121	2 788	13 688
Boligbygg Oslo KF	1 445	493	1 673	1 773	935	4 874
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	2 114	2 604	877	1 052	500	5 035
Sum eiendoms KF	7 653	8 505	10 074	10 663	7 078	36 319
Oslo Havn KF	121	173	230	538	236	1 177
Sum investeringer i anleggsmidler i KF	7 774	8 678	10 304	11 201	7 314	37 496
Sum investeringer i anleggsmidler Oslo kommune	14 504	13 890	14 534	14 801	10 699	53 923

Tabell 3.17 Investeringer i anleggsmidler Oslo kommune fordelt pr objekt/kategori
Sak 1/2019

Investeringer i anleggsmidler - mill.kr	Dok 3/2018	Økonomiplan 2019-2022				sum 2019- 2022	%andel 2019- 2022
		2019	2020	2021	2022		
Skolebygg	2 691	2 184	3 006	3 282	2 643	11 115	21 %
Omsorgsboliger/sykehjem/institusjoner	1 197	1 901	3 552	3 854	2 380	11 688	22 %
Barnehager	759	765	708	428	206	2 108	4 %
Kommunale utleieboliger	1 203	454	910	1 027	567	2 958	5 %
Samferdsel/kommunaltekniske anlegg	3 800	3 957	3 686	3 849	3 135	14 627	27 %
Kirke, kultur, idrett og friluftsliv*	2 626	3 391	1 755	1 694	927	7 767	14 %
Byutvikling	1 400	357	298	285	482	1 422	3 %
Øvrig (inventar, IKT, maskiner, biler etc.)	797	881	619	380	358	2 239	4 %
Sum totalt Oslo kommune	14 475	13 890	14 534	14 801	10 699	53 923	100 %

*For idrett inngår bygging av 10 flerbrukshaller, prosjekt Voldsløkka og Manglerud bad i regi av Undervisningsbygg Oslo KF

3.3.3 De viktigste investeringene

Investeringer i anleggsmidler i 2019 utgjør 13,9 mrd. For hele økonomiplanperioden 2019-2022 foreslås det investeringer i anleggsmidler for til sammen 53,9 mrd. Ca. 70 % av investeringene i kommende økonomiplanperiode er lagt til de kommunale foretakene.

Foretakene

Byrådet foreslår investeringer i anleggsmidler for de kommunale foretakene med ca. 8,7 mrd. i 2019, hvorav ca. 2,6 mrd. i Undervisningsbygg Oslo KF, 2,8 mrd. i Omsorgsbygg Oslo KF, 0,5 mrd. i Boligbygg Oslo KF, 2,6 mrd. i Kultur- og idrettsbygg Oslo KF og 0,2 mrd. i Oslo Havn KF. For hele økonomiplanperioden foreslås det investeringer i foretakene med 37,5 mrd. hvorav 36,3 mrd. i regi av de fire eiendomsforetakene og 1,2 mrd. for Oslo Havn KF.

Undervisningsbygg Oslo KF

Skolebehovsplan 2019-2028 legges frem som en del av byrådets budsjettforslag for 2019 og økonomiplan 2019-2022. Strategier i denne planen legger føringer for investeringene i Undervisningsbygg.

I økonomiplanperioden foreslås det at det investeres for totalt 12,7 mrd. i skolebygg inkludert diverse flerbrukshaller i tilknytning til skoler samt Manglerud bad. (beløpet er eksklusiv eventuelle tomtekostnader).

For Undervisningsbygg foreslås det avsatt ca. 2 mrd. til kapasitetsutvidelse, rehabilitering, nybygg mv. i økonomiplanperioden, hvorav bl.a. 330 mill. til Slemdal 1-7 skole, 239 mill. til Hasle 1-7 skole, 288 mill. til Uranienborg 1-10 skole og 412 mill. til Vestli skole og flerbrukshall.

Byrådet foreslår i tillegg at det i perioden avsettes 6,8 mrd. på foretakets investeringsbudsjett som ufordelt. Disse midlene vil bli fordelt til spesifikke prosjekter senere når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Byrådet foreslår at det avsettes 618 mill. i økonomiplanperioden til konkrete skoleprosjekter for å opprettholde kapasiteten i eksisterende skoler. Dette gjelder bl.a. Ruseløkka 1 – 10 skole 458 mill. og Nordseter 1 – 10 skole. I tillegg foreslås avsatt ytterligere ca. 2,5 mrd. til en ufordelt avsetning i økonomiplanperioden til kapasitetsbevarende tiltak i eksisterende skoler. Disse midlene vil senere bli fordelt til spesifikke prosjekter når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Det foreslås avsatt 600 mill. i økonomiplanperioden til akuttiltak/generell rehabilitering av skoler.

Byrådet foreslår avsatt 207 mill. i økonomiplanperioden til diverse mindre investeringer knyttet til energieffektiviseringstiltak, utfasing av paviljonger og utvikling av grøntområder.

Tiltakene i skolebehovsplanen vil påvirke kommunens budsjett vesentlig i mange år fremover. Det vises til nærmere omtale av skoleprosjektene under kapittel 7. Oppvekst og kunnskap.

Boligbygg Oslo KF

Til boliger for vanskeligstilte/mennesker med nedsatt funksjonsevne foreslås det avsatt 1,95 mrd. i økonomiplanperioden. Midlene er fordelt på nybygg/rehab. prosjekter som gjennomføres i egen regi, samt en avsetning til kjøp av boliger.

Til Omsorgs+-prosjekter foreslås det avsatt 1,94 mrd. i økonomiplanperioden. Midler står foreløpig som ufordelt i foretakets investeringsbudsjett. Midlene vil bli fordelt til spesifikke prosjekter når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

I tillegg foreslås det avsatt 1 mrd. i økonomiplanperioden til rehabilitering av boliger og 10 mill. i 2019 til brannsikring av kommunale boliger.

Omsorgsbygg Oslo KF

For Omsorgsbygg Oslo KF foreslås det avsatt totalt 5,1 mrd. til sykehjem i økonomiplanperioden. Ca. 0,9 mrd. gjelder Lindeberg sykehjem og Ryen helsehus. Dette er prosjekter som har fått en vedtatt kostnadsramme. Ca. 3,9 mrd. er avsatt på en ufordelt avsetning som gjelder prosjekter hvor det ikke foreligger kvalitetssikrede kostnadsrammer. Dette gjelder nybygging/ombygging av sykehjemmene Tåsenhjemmet, Dronning Ingrid's hage, Furuset hageby, Majorstutunet, Lambertseter, Oppsalhjemmet og Mortensrud. Det er videre avsatt 305 mill. til generell rehabilitering av diverse sykehjem.

Til barnehager foreslås det avsatt ca. 2,1 mrd. på Omsorgsbyggs investeringsbudsjett i økonomiplanperioden. 470 mill. i 2019 gjelder slutføring av diverse barnehageprosjekter. Det er videre foreslått avsatt 693 mill. til generell rehabilitering av ulike barnehager. Øvrige midler som utgjør 940 mill. er ufordelt til prosjekter hvor det ikke foreligger kvalitetssikrede kostnadsrammer.

Byrådet foreslår at det avsettes 560 mill. i økonomiplanperioden til lokale omsorgsboliger.

Til boliger for vanskeligstilte/mennesker med nedsatt funksjonsevne foreslås det avsatt 417 mill. i økonomiplanperioden.

Til Omsorg+-prosjekter foreslås det avsatt 412 mill. i økonomiplanperioden.

Til rehabilitering av brannstasjoner og rusinstitusjoner er det avsatt henholdsvis 174 mill. og 150 mill. i økonomiplanperioden.

Byrådet foreslår at det avsette 79 mill. til forprosjektering av Ny hovedbrannstasjon, samt 1,87 mrd. som en foreløpig avsetning til etablering av brannstasjonen.

Det foreslås avsatt ca. 2,8 mrd. som en foreløpig avsetning til Ny storbylegevakt.

Det foreslås avsatt 26,4 mill. i 2019 til energieffektiviseringstiltak i foretakets eiendomsmasse, noe som vil føre til lavere energiforbruk.

Store deler av avsetningene til Omsorg+-prosjekter, lokale omsorgsboliger og boliger for vanskeligstilte-/mennesker med nedsatt funksjonsevne, samt deler av avsetningen til barnehager og

sykehjem står foreløpig som ufordelt i foretakets investeringsbudsjett. Midlene vil bli fordelt til spesifikke prosjekter når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Det er foreløpig lagt til grunn at Kultur- og idrettsbygg Oslo KF kommer inn under den ordinære merverdiavgiftsordningen, ikke den kommunale mva-kompensasjonsloven. Det medfører at investeringsrammen som omtales nedfor er uten merverdiavgift, noe som fraviker fra kommunens øvrige eiendomsforetak hvor investeringsrammene er inkludert merverdiavgift.

Til bygging av nytt hovedbibliotek og nytt Munch-museum er det avsatt henholdsvis 623 mill. og 1 mrd. i 2019.

Det foreslås totalt avsatt ca. 3,4 mrd. til idrettsanlegg i økonomiplanperioden som er fordelt som følger:

760 mill. gjelder idrettsprosjekter som har gjennomgått kvalitetssikring av kostnadsrammen. Dette gjelder prosjektene Nye Jordal Amfi, Grorud flerbrukshus, Ullern flerbrukshall og Frogner ishall.

2,3 mrd. er foreslått avsatt til en ufordelt avsetning til diverse idrettsanlegg. Dette gjelder Nytt Tøyenbad, Stovnerbadet, midlertidig bad Holmlia, Mortensrud friidrettshall, Korsvoll flerbrukshall og Dælenenga flerbrukshall. Midlene vil bli fordelt til de spesifikke prosjektene når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Til rehabilitering av idrettsanlegg foreslås det avsatt 276 mill. i økonomiplanperioden, samt 9,6 mill. til biler og maskiner.

Til energieffektiviseringstiltak er det foreslått avsatt 34,8 mill. i 2019.

Bykasseinvesteringene

For bykassen foreslås det investeringer i anleggsmidler for ca. 5,2 mrd. i 2019 og for ca. 16,4 mrd. i hele økonomiplanperioden (beløpene er eksklusiv bykassens investeringstilskudd til de kommunale foretakene som til sammen utgjør ca. 1,6 mrd. i økonomiplanperioden).

De største investeringene til bykassen som er innarbeidet i Sak 1 er:

- Til vann, avløp og renovasjon (VAR-sektor) foreslås det i økonomiplanperioden avsatt til sammen ca. 7,1 mrd. til diverse prosjekter, hvorav 2,3 mrd. i 2019. De største bevilgningene i økonomiplanperioden er 1,13 mrd. til utvidelse av Bekkelaget renseanlegg og 1,5 mrd. til rehabiliteringsplan for vann- og avløp. I tillegg er det satt av ca. 1,8 mrd. til ufordelte prosjekter innen vann- og avløp (anslagsbevilgning for en rekke mindre prosjekter knyttet til bl.a. eksisterende ledningsnett og nybygg). Det er vedtatt en kostnadsramme på 1,35 mrd. for nye rentvannbassenger i Oset vannbehandlingsanlegg. Det foreslås avsatt ca. 1 mrd. til prosjektet i økonomiplanperioden. For å sikre vannforsyningen er det vedtatt en kostnadsramme på 500 mill. til ny overføringsledning fra Skullerud vannbehandlingsanlegg til Enebakkveien. Det foreslås avsatt 445 mill. til prosjektet i økonomiplanperioden. Innen renovasjon (REN+EGE) foreslås det avsatt til sammen 494 mill. i økonomiplanperioden hvorav bl.a. 76 mill. til opprydding av forurensing på Langøyene, 28 mill. til nye renovasjonsbiler og 12 mill. til energiutnyttelse av deponigass på Grønmo.

- Til diverse samferdselsprosjekter i regi av Bymiljøetaten foreslås det avsatt ca. 3,1 mrd. i økonomiplanperioden, hvorav 990 mill. i 2019. Ufordelt avsetning til Kollektivprioriteringer utgjør 733 mill. i økonomiplanperioden. Til oppgradering av trikkeinfrastruktur for nye trikker er det satt av til sammen 491 mill. Dette gjelder oppgradering av Storgata, Thorvald Meyers gate, Tullingsgate og Grefsenveien. Til prosjektet program for gateopprusting er det satt av 144 mill. i perioden. Videre er det satt 129 mill. til trafikksikkerhetstiltak, 128 mill. til gate- og parkbelysning og 60 mill. til ladestasjoner for el-biler. I oppstartsmidler til Røatunnel er det satt av 40 mill. fordelt med 10 mill. årlig i perioden.
- I tillegg foreslås det avsatt til sammen ca. 1,53 mrd. til gang-, sykkelveier og sykkelparkering hvorav 343 mill. i 2019.
- Til friluftsliv foreslås det avsatt 180 mill. hvorav 60 mill. i 2019 og 60 mill. i 2020.
- Til idrettsinvesteringer i regi av Bymiljøetaten foreslås det avsatt 278 mill. i perioden hvorav 224 mill. som en foreløpig ufordelt avsetning og 36 mill. til rehabilitering av anlegg.
- Til kultureiendommer foreslås det avsatt 237 mill. i perioden hvorav 91 mill. til Toftes gate, 34 mill. til rehabilitering av Frogner hovedgård og 20 mill. til Hausmania.
- Til rehabilitering av kirker og gravkapell foreslås det avsatt 119 mill. i perioden og 55 mill. i 2019.
- Til universell utforming (tilgjengelighetstiltak) foreslås det avsatt 120 mill. i perioden fordelt med 30 mill. årlig.
- Til program for elektroniske tjenester foreslås det avsatt 265 mill. i perioden og 145 mill. i 2019. Videre foreslås det på EHA-sektor avsatt 137 mill. til velferdsteknologi og 180 mill. til oppgradering av IKT-fagsystemer.

For detaljert oversikt over bykasseinvesteringene 2019-2022 vises det til kapittel 4 Hovedoversikter, og til egne investeringstabeller med prosjektoversikt pr. budsjettkapittel under sektoromtalene.

3.3.4 Samlet finansieringsbehov i Oslo kommunes investeringsbudsjett – Bykassen+KF

Tabell 3.18 Samlet finansieringsbehov i investeringsbudsjettet

		Tall i mill.				
	Dok. 3/2018	2019	2020	2021	2022	Sum 2019-2022
Investeringer i anleggsmidler	14 475	13 890	14 534	14 801	10 699	53 923
Utlån og forskuttering	1 697	1 746	1 677	1 997	2 310	7 730
Avdrag på lån	892	890	930	981	1 021	3 822
Avsetninger til fond	0,4	63,9	0,4	0,4	75,5	140
Sum finansieringsbehov	17 065	16 590	17 141	17 779	14 106	65 615

Samlet finansieringsbehov i Oslo kommunes investeringsbudsjett i 2019 utgjør ca. 16,6 mrd. Foruten investeringer i anleggsmidler med 13,9 mrd., foreslås det i investeringsbudsjettet i 2019 utlån med 1,75 mrd., hvor 1 206 mill. gjelder videreutlånsordningen av Husbankmidler og 540 mill. til Sporveien for anskaffelse av nye trikker og oppgradering av trikkebaser. Til avdrag på lån foreslås det avsatt 0,89 mrd. i 2019 som gjelder betjening av kommunens lån i Husbanken knyttet til videreutlånsordningen.

3.3.5 Finansiering av Oslo kommunes investeringsbudsjett – Bykassen + KF

Tabell 3.19 Finansiering av investeringsbudsjettet

Tall i mill.

	Dok. 3/2018	2019	2020	2021	2022	Sum 2019- 2022	Sum 2019- 2022 % andel
Bruk av lån	-12 767	-12 101	-12 747	-12 125	-8 587	-45 559	69 %
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-186	-151	-151	-151	-171	-624	1 %
Tilskudd til investeringer	-554	-524	-170	-844	-1 162	-2 700	4 %
Kompensasjon for mva	-1 334	-1 537	-1 924	-1 893	-1 557	-6 911	11 %
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-1 100	-1 184	-1 192	-1 273	-1 278	-4 926	8 %
Utbytte	-17	-134	-110	-24	-200	-468	1 %
Bruk av fond	-693	-644	-496	-1 053	-864	-3 056	5 %
Overføringer fra drift	-413	-316	-352	-416	-287	-1 371	2 %
Sum finansiering	-17 065	-16 590	-17 141	-17 779	-14 106	-65 615	100 %
<i>Andel lånefinansiering av sum finansieringsbehov</i>	<i>75 %</i>	<i>73 %</i>	<i>74 %</i>	<i>68 %</i>	<i>61 %</i>		

Det foreslås et samlet låneopptak i 2019 med 12,1 mrd., hvilket finansierer 73 % av de totale utgiftene på ca. 16,6 mrd. (inkludert utgifter til utlån, avdrag på lån og avsetning til fond) i investeringsbudsjettet til Oslo kommune. For hele økonomiplanperioden sett under ett er lånefinansieringsandelen 69 % av samlet finansieringsbehov.

Tabell 3.20 Finansiering av investeringer i anleggsmidler

OSLO KOMMUNE - tall i mill. kr	2019		2020		2021		2022		sum 2019- 2022	
	Fin. i %		Fin. i %		Fin. i %		Fin. i %		Fin. i %	
Investeringer i anleggsmidler		13 890		14 534		14 801		10 699		53 923
Finansiering:										
Bruk av lån		-10 448 75 %		-11 165 77 %		-10 220 69 %		-6 354 59 %		-38 188 71 %
Tilskudd fra eksterne		-707 5 %		-336 2 %		-1 043 7 %		-1 341 13 %		-3 427 6 %
Mva-refusjon		-1 537 11 %		-1 924 13 %		-1 893 13 %		-1 557 15 %		-6 911 13 %
Overført fra drift		-316 2 %		-352 2 %		-416 3 %		-287 3 %		-1 371 3 %
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-151 1 %		-151 1 %		-151 1 %		-171 2 %		-624 1 %
Mottatte avdrag på utlån (kollektiv)		0 0 %		0 0 %		0 0 %		0 0 %		0 0 %
Ekstraordinært utbytte		-88 1 %		-110 1 %		-24 0 %		-125 1 %		-346 1 %
Bruk av fond		-644 5 %		-496 3 %		-1 053 7 %		-864 8 %		-3 056 6 %
Sum finansiering		-13 890 100 %		-14 534 100 %		-14 801 100 %		-10 699 100 %		-53 923 100 %

Andelen lån som finansierer investeringer i anleggsmidler er 75 % i 2019 og utgjør ca. 10,4 mrd. For hele økonomiplanperioden sett under ett er låneandelen 71 %, tilsvarende 38,2 mrd.

Refusjon av investeringsmoms finansierer 13 % av investeringene i økonomiplanperioden.

Tilskuddsfinansiering av investeringer, som utgjør 6 % i økonomiplanperioden, gjelder i hovedsak midler fra staten knyttet til investeringer i bl.a. boliger for vanskeligstilte, omsorg+-prosjekter, sykehjem og nytt Munch-museum.

Bruk av fond finansierer 6 % av investeringene i økonomiplanperioden. I 2019 foreslås det brukt 644 mill. fra fond.

Overføringer fra driften finansierer 3 % av investeringene i økonomiplanperioden. I 2019 foreslås det overført 316 mill. fra driften fordelt med 114 mill. for bykassen og 202 mill. for kommunale foretak. Salg av anleggsmidler finansierer 1 % av investeringene i økonomiplanperioden. Dette gjelder salg av eiendom.

3.3.6 Nærmere om låneopptak og utvikling av langsiktig rentebærende lånegjeld

Tabell 3.21 Samlet låneopptak for Oslo kommune

Tall i mill.

	Dok. 3/2018	2019	2020	2021	2022	Sum 2019- 2022
Låneopptak bykassen	7 066	5 821	4 859	4 624	4 350	19 654
Låneopptak kommunale foretak	5 701	6 280	7 888	7 500	4 237	25 906
Samlet låneopptak Oslo kommune	12 767	12 101	12 747	12 125	8 587	45 559

Det foreslås et samlet låneopptak i 2019 på 12,1 mrd. fordelt med 5,8 mrd. på bykassen og 6,3 mrd. for kommunale foretak. For hele økonomiplanperioden foreslås det et samlet låneopptak på 45,6 mrd., hvor 4,8 mrd. gjelder lån i Husbanken til videreutlånsordningen (startlån) og 40,8 mrd. til egne investeringer. Låneopptaket er betydelig lavere siste året i økonomiplanperioden, noe som må ses i sammenheng med at investeringsnivået også er lavere dette året.

Tabell 3.22 Nærmere spesifisering av samlet låneopptak

Tall i mill.

	Dok. 3/2018	2019	2020	2021	2022	Sum 2019- 2022
Bruk av lån Oslo kommune	12 767	12 101	12 747	12 125	8 587	45 559
Fordelt på:						
Lån i lånefondet til egne investeringer	11 567	10 901	11 547	10 925	7 387	40 759
Lån i husbanken til videreutlånsordningen	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Sum bruk av lån Oslo kommune	12 767	12 101	12 747	12 125	8 587	45 559

Tabell 3.23 Netto gjeldsøkning

Tall i mill.

	Dok. 3/2018	2019	2020	2021	2022	Sum 2019- 2022
Avdrag på lån - driftsbudsjettet	2 012	2 204	2 361	2 306	2 529	9 400
Avdrag på lån - investeringsbudsjettet	892	890	930	981	1 021	3 822
Sum avdrag på lån	2 904	3 094	3 291	3 287	3 550	13 222
Sum bruk av lån	12 767	12 101	12 747	12 125	8 587	45 559
Netto gjeldsøkning	9 863	9 007	9 456	8 838	5 037	32 337

Samtidig som kommunens samlede låneopptak øker med 45,6 mrd. i økonomiplanperioden, så er samlet avdrag på lån i drifts- og investeringsbudsjettet på ca. 13,2 mrd. Dette medfører en netto gjeldsøkning i løpet av økonomiplanperioden på i underkant av 32,4 mrd. Det vises til egen omtale av kommunens gjeldsgrad nedenfor.

Økte investeringer gir økte finanskostnader

Befolkningsvekst innebærer at det må investeres for å sikre tilstrekkelig kapasitet i det kommunale tjenestetilbudet. Det innarbeides også midler til ny storbylegevakt og ny hovedbrannstasjon for å kunne tilby bedre tjenester til befolkningen og det foreslås et økt omfang av rehabiliteringsmidler for å sikre en god standard på kommunens bygningsmasse.

For å kunne finansiere disse investeringene er det nødvendig for kommunen å gjøre låneopptak. Dette medfører igjen økte finanskostnader som må dekkes over kommunens driftsbudsjett.

38,2 mrd. av kommunens planlagte investeringer på 53,9 mrd. vil i kommende økonomiplanperiode bli finansiert med lån. Årlige rente- og avdragsutgifter vil øke fra 3,6 mrd. i 2019 til 4,7 mrd. i 2022. I forslag til økonomiplan 2019-2022 er det lagt til grunn en langsiktig rente på 2,8 %.

Tabell 3.24 Forventet utvikling i rente- og avdragsutgifter i driftsbudsjettet 2019-2022 Oslo kommune
Tall i mill.

	Dok. 3/2018	2019	2020	2021	2022
Renteutgifter	1 632	1 368	1 659	1 878	2 140
Avdrag på lån	2 012	2 204	2 361	2 306	2 529
Sum finansutgifter	3 644	3 572	4 020	4 183	4 669
Økning fra året før		-72	448	163	486
Økning fra året før i %		-2 %	13 %	4 %	12 %
Økning fra 2018 akkumulert		-72	376	539	1 025

Gjeldsgraden

Gjeldsgraden viser størrelsen på kommunens lånegjeld sammenlignet med driftsinntektene. Da det er driftsinntektene som skal betjene gjelden, er det nyttig å se hvordan lånegjelden utvikler seg i forhold til driftsinntektene.

Utviklingen i gjeldsgrad har de senere årene avveket betydelig fra det som tidligere har fremkommet i figurer over forventet utvikling i Sak 1. Eksempelvis viste Sak 1 for 2018-2021 en gjeldsgrad for 2018 på 82 %, mens det nå prognostiseres at denne gjeldsgraden kommer til å bli ca. 53 %. I praksis innebærer dette at gjeldsgraden er noe redusert fra 2015.

Det er 5 vesentlige årsaker til at realisert gjeld blir lavere enn det som har fremkommet i tidligere års gjeldsgradsfigurer i Sak 1:

1. At kommunens finansstrategi gjør at det ikke tas opp eksterne lån før det likviditetsmessig er behov for det (at finansieringen i regnskapet fremkommer som udekket)
2. At det i beregningen av gjeldsgrad har vært forutsatt at prognostisert etterslep ville bli innarbeidet i løpet av kommende økonomiplan med en innfasing av etterslepet med 25 % årlig
3. At kommunen har innarbeidet kostnadsrammer i investeringsbudsjettet tilsvarende P85 (kostnadsrammen som forutsetter at det er 85 % sannsynlig at man vil greie seg innenfor rammen) for større prosjekter som har vært kvalitetssikret, mens det i praksis har vist seg at flestparten av prosjektene greier seg innenfor en ramme på P50
4. At kommunen de senere årene har benyttet høyere skatteinntekter og lavere finansutgifter enn forutsatt i budsjettet til ekstraordinær nedbetaling av gjeld
5. At kommunens inntekter har økt som følge av innføring av eiendomsskatt

Om 1)

I tidligere års fremstillinger av gjeldsgrad har det vært tekstlig omtalt at det måtte forventes at veksten i gjeldsgrad ville bli forskjøvet som følge av kommunens finansstrategi.

Byrådet er opptatt av at gjeldsgraden skal fremstå så realistisk som mulig og forutsetter derfor at låneopptak også utover i økonomiplanperioden vil bli forsinket som følge av tilgjengelig likviditet.

Tilgjengelig likviditet (hovedsakelig midler som i budsjettet er avsatt på fond) som bidrar til å forskyve låneopptak utgjør for tiden ca. 10 mrd. I den foreliggende beregningen av gjeldsgradsutviklingen er det forutsatt at omfanget av tilgjengelig likviditet gradvis reduseres frem til 2022 hvor det forutsettes at tilgjengelig likviditet vil være 6 mrd.

Når det er valgt å forutsette at tilgjengelig likviditet vil være 6 mrd. i 2022, er det ut fra omfanget av fondsavsetninger som ikke er forutsatt disponert i økonomiplanperioden/at det foreligger lovmessige bindinger på fondene (at det er bundne fond). Hoveddelen av beløpet gjelder fond for dekning av premieavvik som byrådet foreslår å øke avsetningen til i kommende økonomiplan med 500 mill. utover de 600 mill. som samlet er avsatt i 2019 og 2020 i vedtatt økonomiplan. Inkludert tidligere avsetninger vil dette fondet utgjøre ca. 3,6 mrd. ved utgangen av 2022. Estimert på 6 mrd. ledig likviditet i 2022 må oppfattes som «konservativt», men byrådet ønsker ikke at det reelle lånebehovet underestimeres.

Også i budsjetteringen av kommunens rente- og avdragskostnader i driftsbudsjettet, er det i forslaget til budsjett hensyntatt at realiseringen av lån vil bli utsatt som følge av ledig likviditet. Budsjetterte rente- og avdragskostnader forventes som følge av dette å bli mer treffsikre. Det må derfor i mindre grad enn tidligere forventes mindreforbruk på rente- og avdragskostnadene.

Om 2)

For at alle foreslåtte investeringer skal være fullt ut finansiert i løpet av økonomiplanperiode legges det fortsatt til grunn at prognostisert etterslep vil bli innfaset i kommende økonomiplan med 25 % årlig. Selv om byrådet er opptatt å få til en mest mulig realistisk periodisering av investeringene må det også i fremtiden forventes et investeringsetterslep. Forutsettes det eksempelvis at etterslepet i 2022 utgjør 4 mrd., vil realisert gjeldsgrad i 2022 bli ca. 5 %-poeng lavere enn det som fremkommer i figur 3.5.

Om 3)

Kommunen har til nå innarbeidet kostnadsrammer for de større investeringsprosjektene tilsvarende P85 i investeringsbudsjettet. En gjennomgang av gjennomførte prosjekter og prognosene til prosjekter som er i ferd med å ferdigstilles, viser at en stor del av prosjektene gjennomføres til kostnader under P50. Gjennomgangen viser også at ordningen med å innarbeide P85 i investeringsbudsjettet har medført en overestimert av lånebehov (jf. gjeldsgrad) med flere milliarder.

Byrådet er opptatt av en mest mulig realistisk budsjettering (der ikke formalkrav hindrer dette, jf. pkt. 2 over), og foreslår derfor at det for nye investeringsprosjekter innarbeides kostnadsrammer tilsvarende P50. Samtidig ønsker ikke byrådet å måtte gå til bystyret med mindre kostnadsoverskridelser utover P50 og foreslår derfor at bystyret i samsvar med gjeldende praksis vedtar kostnadsrammer tilsvarende P85.

Byrådet foreslår også at det settes av en usikkerhetsavsetning i investeringsbudsjettet tilsvarende ca. 20 % av forskjellen mellom P50 og P85 (nytt budsjettkapittel 180 under NOE). For nye prosjekter utgjør forskjellen mellom P50 og P85 ca. 2 mrd. Byrådet foreslår derfor at det totalt settes av 400 mill. i usikkerhetsavsetning i kommende økonomiplanperiode.

Om 4)

Omfanget av ekstraordinær nedbetaling av gjeld, hovedsakelig som følge av høyere skatteinntekter og lavere finansutgifter enn budsjetterte, har vært betydelig de senere årene. I løpet av 2016-2018 er det samlet nedbetalt 3,5 mrd. Den ekstraordinære nedbetalingen av gjeld har medført at gjeldsgradsutviklingen har blitt ca. 6 %-poeng lavere enn tidligere forutsatt.

I hvilken grad det også i årene fremover vil være rom for en ekstraordinær nedbetaling av gjeld må i hovedsak forventes å skyldes at de frie inntektene skulle bli høyere enn budsjetterte. Når det gjelder finansutgiftene vil det i mindre grad enn tidligere kunne forventes budsjettmessige besparelser, jf. omtale under punkt 1 over.

Om 5)

Innføringen av eiendomsskatt har medført at kommunens inntekter har økt mer enn tidligere forutsatt. Eiendomsskatten utgjør anslagsvis 2,5 % av de frie inntektene. Som en konsekvens av dette er gjeldsgraden redusert med ca. 1,5 %-poeng.

Andre forhold:

I forslaget til investeringsbudsjett er det innarbeidet nærmere 3 mrd. til ny storbylegevakt. Etter avtale skal ca. 60 % av arealet disponeres og finansieres av OUS (staten). I beregningen av gjeldsgrad er dette hensyntatt.

Erfaringer gjennom flere år har vist at det er vanskelig å budsjettere/periodisere når det faktisk blir realisert eiendomskjøp. Udisponerte bevilgninger til eiendomskjøp ved regnskapsslutt har utgjort i overkant av 1 mrd. (tall fra 2016/2017 + prognose 2018). Byrådet foreslår derfor å trekke midler til eiendomskjøp ut av investeringsbudsjettet og isteden finansiere eiendomskjøp ved å fremme budsjettjusteringssaker til bystyret når kjøp blir en realitet. For å sikre en reell finansiering av forventet omfang av eiendomskjøp foreslår byrådet at det settes av 25 mill. årlig aggregerende fra 2020 på sentralt kapittel (kap.192), noe som samsvarer med forventet vekst i rentekostnader for et årlig forventet kjøp av eiendom på ca. 900 mill. (forutsatt et rentenivå på 2,8 %). Fordi dette beløpet ikke fremkommer i investeringsbudsjettet, fremkommer det heller ikke i gjeldsgraden under. Skulle realisert nivå på eiendomskjøp på 900 mill. årlig bli en realitet, vil dette isolert sett medføre at gjeldsgraden økes med anslagsvis 1,5 %-poeng årlig (aggregerende).

I beregningen av gjeldsgrad tas det utgangspunkt i prognosen for gjeldsgrad i 2018. Foreløpige signaler om økte frie inntekter og et økt etterslep på investeringer i 2018, gjør at prognosen fra 1. kvartal er nedjustert.

I tillegg til de fem forholdene av teknisk karakter som er omtalt over, og som har bidratt til å overestimere gjeldsgradsutviklingen, har også innarbeiding av midler til nye prosjekter ofte blitt periodisert (i form av ufordelte midler) på ett tidligere tidspunkt enn det som i praksis blir realisert fremdrift.

De senere årene har også prognostisert årlig befolkningsvekst blitt betydelig redusert. Eksempelvis var det i økonomiplan 2016-2019 forutsatt en årlig befolkningsvekst på ca. 12 000, mens det i kommende økonomiplanperiode forutsettes en årlig vekst på ca. 8 000. Forventningen om lavere befolkningsvekst bidrar til at enkelte investeringsprosjekt utsettes eller i ytterste fall utgår.

Stortinget har nylig behandlet forslag til ny kommunelov, jf. Prop. 46 L (2017-2018) Lov om kommuner og fylkeskommuner. Det antas her at nye økonomibestemmelser vil tre i kraft fra 1. januar 2020. Det legges opp til en mer langsiktig og helhetlig økonomiforvaltning med fokus på følgende områder: Forankre økonomiplanen i kommuneplanen, finansielle måltall («handlingsregler»), konsolidere regnskap for kommunen som rettssubjekt, vise gjeldsutvikling i økonomiplanen, vurdere økonomisk situasjon i årsberetningen, strengere krav til låneavdrag og klarere regler for skillet mellom drift og investering.

Når det gjelder finansielle måltall (herunder gjeldsgrad), pågår det et arbeid i regi av storbynettverket med målsetting om å få best mulige måltall og felles metoder for hvordan ulike finansielle måltall skal defineres. Arbeidet forventes ferdigstilt våren 2019 og et mulig resultat av dette vil kunne være at det vil være behov for å endre hvordan kommunen fremstiller sin gjeldsgrad.

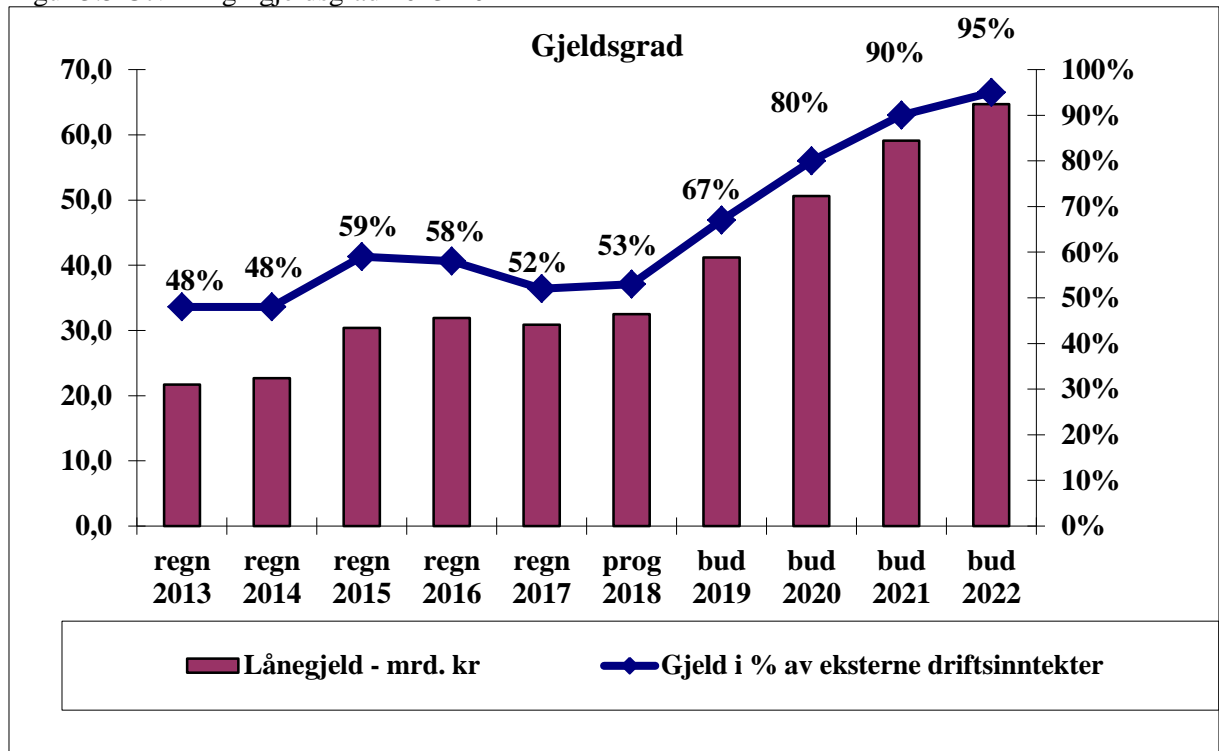
Hva som inngår i beregningen av gjeldsgrad

Ikke all lånegjeld tas med i beregningen av kommunens gjeldsgrad. Det ses bort fra pensjonsforpliktelsene som ikke er en rentebærende lånegjeld. Videre ses det bort fra lån for å finansiere investeringer til vann, avløp og renovasjon (finanskostnadene dekkes av VAR-gebyrer), lån til havneinvesteringer (finanskostnadene dekkes av havneavgifter) og lån i Husbanken til videre-

utlånsordningen (en selvfinansierende ordning hvor kommunens låntagere betaler det samme til kommunen som kommunen må betale til Husbanken). I tillegg ses det bort fra et amortiseringslån tatt opp i forbindelse med omdanningen av kommunens pensjonskasse til aksjeselskap. OUS's andel av ny storbylegevakt er trukket ut.

Oslo kommunes egne interne beregning av gjeldsgrad er noe annerledes enn den metoden som Statistisk sentralbyrå (SSB) benytter. SSB bruker netto lånegjeld hvor brutto lånegjeld (eksklusiv pensjonsforpliktelser) er redusert med utlån som kommunene har (videreutlånsordningen av husbankmidler og utlån av egne midler til aksjeselskapene). Basert på regnskap 2017 fremstår Oslo kommune med en gjeldsgrad på 42 % etter SSBs metode.

Figur 3.5 Utvikling i gjeldsgrad 2013-2022

Figuren viser at kommunens gjeldsgrad vil øke fra 53 % i 2018 til 95 % i 2022. Veksten i gjeldsgrad er kraftigst i de to første årene i perioden og flater ut mot slutten. Dette skyldes at investeringsnivået er lavere på slutten enn i begynnelsen av økonomiplanperioden og at andelen av investeringene som forutsettes fondsfinansiert øker utover i økonomiplanperioden.

I beregningen av gjeldsgrad er det forutsatt at de løpende driftsinntektene vil øke med 3 % årlig etter 2019 som følge av at kommunene årlig blir kompensert for forventet lønns- og prisvekst (i kommunens driftsbudsjett er alle driftsinntekter og driftsutgifter i faste 2019-kroner alle årene i økonomiplanperioden 2019-2022).

Det er videre lagt til grunn at alle budsjetterte investeringer, inklusiv forventet investeringsetterslep ved utgangen av 2018, blir gjennomført som planlagt i løpet av økonomiplanperioden. Erfaringsmessig vil det imidlertid være et vist omfang av investeringene som blir gjennomført noe senere enn budsjettert. Et påregnelig etterslep i 2022 vil isolert sett redusere gjeldsgraden i 2022.

Kommunens finansstrategi med ikke å ta opp lån før det likviditetsmessig er behov for det, gjør også at veksten i gjeldsgraden blir noe forskjøvet ut i tid. I den foreliggende beregningen er det forutsatt av likvide midler reduseres fra dagens ca. 10. mrd. til 6 mrd. i 2022. Dersom likvide midler i 2022 er mer enn 6 mrd. vil dette isolert bidra til en lavere gjeldsgrad enn prognostisert.

Eiendomskjøp er ikke inkludert i den prognostiserte gjeldsgraden. Dersom det blir realisert eiendomskjøp på 900 mill. årlig i kommende økonomiplanperiode, vil dette isolert sett medføre at gjeldsgraden økes med anslagsvis 1,5 %-poeng årlig (aggregerende).

Tabell 3.25 Korrigert netto gjeldsøkning

Oslo kommune (bykassen + KF)

mill. kr

	Prognose 2018	Øk.plan 2019-2022				Sum 2019-2022
		2019	2020	2021	2022	
Avdrag på lån - driftsbudsjettet	2 589	2 204	2 361	2 306	2 529	9 400
Avdrag på lån - investeringsbudsjettet	870	890	930	981	1 021	3 822
Sum avdrag på lån	3 459	3 094	3 291	3 287	3 550	13 222
Sum bruk av lån	7 109	12 101	12 747	12 125	8 587	45 560
Netto gjeldsøkning	3 650	9 007	9 456	8 838	5 037	32 338
Tallene inkluderer VAR-sektor, videreutlån, ny storbylegevakt og hovedbrannstasjon, Oslo Havn og amortiseringslån OPF og utgjør følgende netto gjeldsøkning:						
	1 972	2 092	1 866	2 184	1 235	7 377
<i>Korrigerer man for dette får vi følgende netto gjeldsøkning:</i>						
Korrigert netto gjeldsøkning	1 678	6 915	7 590	6 654	3 802	24 961

I forslag til økonomiplan 2019-2022 er det en netto gjeldsøkning i perioden på 32,3 mrd., hvorav 25 mrd. inngår i beregning av gjeldsgraden.

Tabell 3.26 Korrigert lånegjeld

mill. kr

	regn2017	prog 2018	Øk.plan 2019-2022			
			2019	2020	2021	2022
Inngående balanse - korrigert lånegjeld		30 866	32 544	41 246	50 623	59 064
korr. netto gjeldsøkning (prognose 2018 og ny øk.plan 2019-2022)		1 678	6 915	7 590	6 654	3 802
Inndekning udekket 2018 (4 av 10 mrd.)			1 000	1 000	1 000	1 000
Innhenting av investeringsetterslep 2018 (70 % lånefin. Av etterslep på 4,5 mrd.)			787	787	787	787
Utgående balanse - korrigert lånegjeld	30 866	32 544	41 246	50 623	59 064	64 653

I økonomiplanen er det budsjettert med en rente på 2,8 prosent. Da majoriteten av kommunens gjeld er i lån med fastrente er usikkerheten i planperioden relativt liten. På sikt vil utviklingen i renten ha stor påvirkning på renteutgiftene.

3.4 Kommunens pensjonskostnader

3.4.1 Pensjonskostnadens betydning for kommunens økonomiske handlefrihet

Ansatte i stat og kommune er medlemmer i en offentlig tjenstepensjonsordning (OfTP). OfTP er såkalte ytelsesordninger. Disse skiller seg fra innskuddsordningene i privat sektor gjennom en garanti til arbeidstaker for et gitt pensjonsnivå ved pensjonsalder. Ytelsesordningene i offentlig sektor er brutto-ordninger. Det vil si at det garanterte ytelsesnivået fremkommer som summen av pensjon fra Folketrygden og tjenstepensjonen. I Oslo kommune er det garanterte nivået 67,3 % av sluttlønn. For ansettelse før 01.01.2012 er ytelsesnivået 70 % av sluttlønn.

Oslo kommune betaler pensjonspremie til Oslo Pensjonsforsikring AS (OPF) som er kommunens heleide livsforsikringsselskap, og til Statens Pensjonskasse (SPK) for undervisningspersonalet. Den betalte pensjonspremie er kommunens finansiering av de ansattes OfTP. Finansieringen av de to ordningene er grunnleggende forskjellig. I ordningen i OPF er det i henhold til forsikringsvirksomhetsloven et krav om at alle fremtidige pensjonsforpliktelser skal være fullt ut fondert etter hvert som de oppstår. Dette innebærer at pensjonsmidlene som forvaltes av OPF til en hver tid skal tilsvare pensjonsforpliktelsene kommunen har påtatt seg overfor sine arbeidstakere. Det vil si at kommunen må innbetale pensjonspremie i dag for ytelser som skal utbetales i fremtiden (inntil 80 år for fremtidig etterlattepensjon). Ordningen i SPK er derimot, i all hovedsak, en såkalt «pay-as-you-go-ordning». Fra og med 2018 må arbeidsgiver svare engangspremie til SPK for å oppregulere for årets lønnsvekst for den aktive bestanden. Utover dette er det i SPK tilstrekkelig at årlig innbetalt premie skal dekke de årlige pensjonsutbetalingene. Som følge av at OfTP finansieres ulikt i OPF og SPK innebærer dette at pensjonspremie til de to ordningene utvikler seg forskjellig. Forenklet sagt har ordningen i OPF forskuddsvis innbetaling av fremtidige pensjonsutbetalinger (sparing), mens ordningen i SPK er refusjon av årlig utbetalt pensjon. Som følge av usikkerhet om størrelsen på de fremtidige pensjonsutbetalingene, varierer årlig premie til OPF vesentlig mer enn premie til SPK. Av denne grunn vil den etterfølgende delen av kapitlet i all hovedsak omhandle tjenstepensjonsordningen i OPF.

3.4.2 Skillet mellom pensjonskostnad og pensjonspremie

Pensjonspremie

Oslo kommunes tjenstepensjonsordning skal til en hver tid være fondert. Dette innebærer at Oslo kommune må innbetale pensjonspremie til OPF slik at pensjonsmidlene kommunen har innbetalt til selskapet tilsvare de fremtidige pensjonsforpliktelsene kommunen har påtatt seg overfor sine arbeidstakere frem til i dag. I en fondert ordning er det arbeidsgiveren som har ansvaret for at avsetningene på pensjonsfondet øker i takt med forpliktelsene overfor nåværende ansatte, tidligere ansatte, og pensjonistene som er tilknyttet ordningen. Premiens størrelse vil avhenge av flere forutsetninger. Finanstilsynet fastsetter de lovpålagte forsikringstekniske beregningsparameterne som må hensyntas i premieberegningen. Videre vil den realiserte lønnsveksten og avkastningen på pensjonsmidlene avgjøre hvor stor premieinnbetalingen må være for at fonderingen av pensjonsmidlene skal tilsvare pensjonsforpliktelsene. Pensjonspremie kan følgelig anta stor variasjon fra år til år.

Pensjonskostnad

Samtidig er kommunen, i henhold til forskrift, forpliktet til å utgiftsføre en årlig pensjonskostnad. Pensjonskostnaden er kalkulatorisk, og skal gjenspeile et antatt stabilt kostnadsnivå på lang sikt. Det er Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) som fastsetter de lovpålagte beregningsparameterne som inngår i kostnadsberegningen. Årsaken til at man ikke kostnadsfører pensjonspremie direkte er for å oppnå mer stabilitet i kommunenes regnskap. Det er viktig å merke seg at det er pensjonspremie som skal innbetales til OPF, og ikke den kalkulatoriske regnskapsførte kostnaden.

Det er likevel en sammenheng mellom pensjonskostnad og pensjonspremie som gjør at den regnskapsførte kostnaden vil utgjøre det samme som den innbetalte premien over tid. Årlig differanse mellom premie og kostnad leder til premieavvik som skal regnskapsføres som et tillegg til årlig pensjonskostnad over de etterfølgende 7 årene i like store årlige andeler. Dette omtales som amortisering og regnskapsmessig tilsvarer det avdrag på lån.

Forutsetningene for beregning av pensjonskostnad, fastsatt av KMD, har tidligere undervurdert faktisk utvikling i pensjonspremie ved at man har underestimert forholdet mellom faktisk lønnsvekst og avkastning på pensjonsmidlene. Dette har systematisk ledet til at norske kommuner har hatt en lavere regnskapsført pensjonskostnad i kommuneregnskapet enn den pensjonspremien som er innbetalt til forsikringsselskapene. Dette har medført et stadig økende premieavvik som må avdras etterfølgende år.

Når årlige premieavvik overstiger årlige amortiseringskostnader, vil man akkumulere premieavvik. Effekten av det akkumulerte premieavviket synliggjøres gjennom pensjonskostnader som etter hvert blir langt høyere enn den årlige økningen i pensjonsforpliktelse skulle tilsi. Dette fordi de årlige amortiseringskostnadene etter hvert utgjør en stor andel av den totale pensjonskostnaden. Det er etablert et eget internt fond for dekking av premieavvik. Dette for å forhindre rentekostnader og et fremtidig innskrenket handlingsrom som resultat av premieavviket. I vedtatt økonomiplan skal fondet styrkes med 400 mill. i 2019. Byrådet foreslår å øke denne avsetningen til 500 mill. i forslaget til ny økonomiplan.

I ordningen i SPK hvor innbetalingene i all hovedsak tilsvarer de løpende utbetalingene vil man ikke ha tilsvarende premieavvik. KMD har de senere årene strammet noe inn på parameterne for beregning av pensjonskostnad. Dette vil lede til større samsvar mellom den regnskapsførte kostnaden og de betalte premier.

Variasjoner i pensjonsutgifter

Endringer i KMDs og Finanstilsynets beregningsparametere resulterer i endrede pensjonsutgifter. Disse endringene vil normalt bli varslet et år i forveien. Følgelig er det mulig å predikere premie- og kostnadseffekten av disse. Forhold som fremtidig realisert lønnsvekst og avkastning på pensjonsmidlene, samt usikkerhet knyttet til endringer i ansattebestanden vil systematisk utgjøre en usikkerhet i beregningen av fremtidige pensjonsutgifter.

Usikkerhet knyttet til realisert lønnsvekst og avkastning

Når realisert lønnsvekst og avkastning avviker fra beregningsforutsetningene, påvirkes både pensjonspremie og fremtidig kostnad. Dersom lønnsveksten viser seg å bli høyere enn forutsatt, må dette kompenseres gjennom økt premieinnbetaling. Tilsvarende vil premien måtte økes dersom finansavkastningen på pensjonsmidlene viser seg å være svakere enn forutsetningene som lå til grunn for beregningene. Ettersom økt premie leder til økt premieavvik, vil effekten slå direkte ut i neste års kostnad gjennom amortiseringskostnaden for tidligere års premieavvik.

Usikkerhet knyttet til bestandsendringer

Et annet usikkerhetsmoment ved beregning av pensjonsutgifter er endringer i ansattebestanden. Et av hovedelementene i kostnadsberegningen er årets pensjonsopptjening for de yrkesaktive medlemmene. Årets pensjonsopptjening reflekterer pensjonskostnaden for Oslo kommune ved å ha medlemmene ansatt i ett år til. Kostnadselementet vil avhenge av den ansattes alder, kjønn, forutgående tjenestetid og lønnsnivå. Dette følger av at nødvendig størrelse på årlig opptjening avhenger av disse variablene for å sikre det fastsatte fremtidige pensjonsnivået. Forutsetningene for kostnadsberegningene vil dermed endres når ansatte slutter og erstattes av nytilsatte, også for tilfellet at nytilsatt har samme lønnsnivå som den som avslutter sitt arbeidsforhold.

Ny offentlig tjenstepensjon

Arbeids- og sosialdepartementet har inngått avtale med partene i arbeidslivet om ny OfTP fra og med 01.01.2020. Ordningen vil gjelde for alle årskull fra og med 1963-kullet. Oslo kommune er ikke part i

denne avtalen. Dersom drøftelser med arbeidstakerorganisasjonene leder til implementering av en ny OfTP i Oslo kommune vil dette ha effekter på kommunens pensjonskostnader. Effektene av ny OfTP er ikke innarbeidet i forslaget til ny økonomiplanperiode, ettersom bystyret i Oslo kommune eventuelt må vedta at det skal innføres en lignende pensjonsordning for Oslo kommunes ansatte.

Nedenstående tabell viser byrådets forslag til budsjett for 2019 og økonomiplanperioden 2019-2022.

Tabell 3.27 Premie- og kostnadsutvikling for ordningen i OPF i planperioden 2019 – 2022

	2018*	2019	2020	2021	2022
Pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift	3 877	3 597	3 749	3 970	4 158
Pensjonspremie inkl. arbeidsgiveravgift	4 426	4 075	4 141	4 207	4 275

*Dok3/2018 i 2018-kroner, økonomiplanperioden er i 2019-kroner

OPF reviderte sin uføretariffering med virkning fra og med 2018. Med ny tariff samsvarer de forventede uføretilbøyelighetene som ligger til grunn for pensjonspremien bedre med dem man faktisk observerer. Som en følge av dette ble pensjonskostnaden redusert og samtidig var kostnadseffekten av nye medlemsvilkår noe overvurdert i budsjettet for 2018. Pensjonskostnaden ble derfor i justert budsjett 2018 redusert med 250 mill. og kostnaden i 2019 er 30 mill. lavere enn i justert budsjett 2018.

Økonomiplan

Dersom OPF genererer avkastning på pensjonsmidlene utover budsjettforutsetningen, vil deler av overskuddsavkastningen tilføres kundenes premiefond som igjen kan benyttes til å dekke fremtidige premieinnbetalinger. Dette fondet forvaltes av OPF og er ikke det samme som bykassens interne fond for dekking av premieavvik. Pensjonspremier og pensjonskostnader i forslaget til ny økonomiplan legger til grunn et avkastningsresultat som tilsier at Oslo kommune kan benytte 0,5 prosent av de fonderte pensjonsmidlene til årlig fratrekk i pensjonspremien. Dette avdemper veksten i nye premieavvik og forbedrer kommunens økonomiske handlingsrom i økonomiplanperioden.

Utvikling i pensjonskostnader for ordningene i OPF og SPK

Nedenstående tabell viser utviklingen i pensjonskostnadene for ordningene i OPF og SPK fra 2014 til 2022. Tallene for 2014 til 2017 er regnskapstall, tall for 2018 er vedtatt budsjett, mens tall for 2019 – 2022 er hva som er budsjettet for økonomiplanperioden.

Tabell 3.28 Utviklingen i pensjonskostnadene

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kostnad OPF inkl. arbeidsgiveravgift	3 408	3 076	3 228	3 400	3 877	3 597	3 749	3 970	4 158
Kostnad SPK inkl. arbeidsgiveravgift*	642	544	646	706	560				
Samlet kostnad inkl. arbeidsgiveravgift	4 050	3 620	3 874	4 106	4 437				
Kostnadsprosent OPF	30,1 %	23,0 %	23,0 %	25,2 %	23,3 %	20,5 %	21,4 %	22,6 %	23,7 %
Kostnadsprosent SPK*	17,2 %	16,2 %	16,2 %	13,8 %	13,7 %				

*Det er inkludert i budsjettet en vekst i kostnadene til SPK med 8 mill. årlig i samsvar med statlige signaler men det foreligger p.t ikke oppdaterte tall for totalkostnader og kostnadsprosent.

Kostnadsprosenten er et uttrykk for pensjonskostnad som andel av pensjonsgivende lønn. I 2019 vil kostnadsprosenten reduseres fra 23,3 % til 20,5 %.

Kostnadsprosenten fastsettes med utgangspunkt i all lønn som er pensjonsgivende. Dette inkluderer også timelønn og lønn for midlertidige stillinger av kort varighet, som ble pensjonsgivende etter innlemmelse av nye medlemsvilkår.

3.5 Utviklingen i skatteinntekter og rammetilskudd

Skatteinntekter og rammetilskudd utgjør i overkant av $\frac{2}{3}$ av kommunens driftsinntekter.

Anslaget for skatt på inntekt og formue for 2019 og resten av økonomiplanperioden bygger på en vurdering av skatteinngangen så langt i 2018, og andre forhold som kan påvirke skatteinntektene i Oslo i årene framover.

I kommuneproposisjonen for 2019 er det gitt signaler om veksten i kommunesektorens samlede og frie inntekter for 2019. Dette er innarbeidet i budsjettet.

I statsbudsjettet som regjeringen legger fram 8. oktober vil det være saker både på inntekts- og utgiftssiden som ikke er innarbeidet i budsjettet for Oslo.

Eiendomsskatten videreføres i 2019 med samme skattesats og bunnfradrag som i 2018. Dette innebærer en skattesats på 3 promille og et bunnfradrag på inntil 4,6 mill. per selvstendige boenhet.

Tabellen nedenfor viser de frie inntektene i økonomiplanperioden.

Tabell 3.29. De frie inntektene i økonomiplanperioden 2019-2022

Tall i mill.

Samlede frie inntekter i alt	2019	2020	2021	2022
800 Skatt på inntekt og formue	33 400	33 650	33 700	33 750
840 Rammetilskudd	11 280	11 350	11 460	11 560
810 Eiendomsskatt	1 650	1 650	1 650	1 650
Frie inntekter i alt	46 330	46 650	46 810	46 960

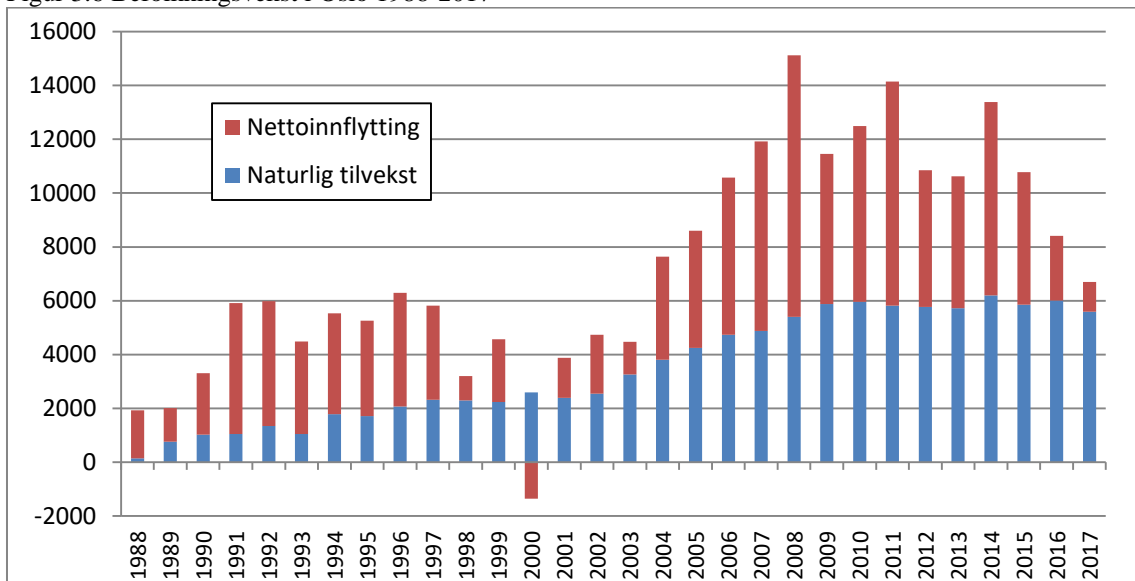
3.6 Befolkningsutvikling

Ved inngangen til 2018 bodde det 673 469 personer i Oslo. Det er en økning på ca. 220 000 på 30 år. Veksten har vært kraftigst siste halvdel av perioden og i løpet av de siste 15 årene har befolkningen vokst med litt mer enn 156 000 personer.

Befolkningsveksten i Oslo hadde et kraftig oppsving i årene etter 2004, som følge av høy arbeidsinnvandringen, spesielt fra det som da var nye EU-land i Øst-Europa. Befolkningsveksten nådde et toppunkt i 2008, og har etter dette hatt en varierende men likevel fallende langtidstrend.

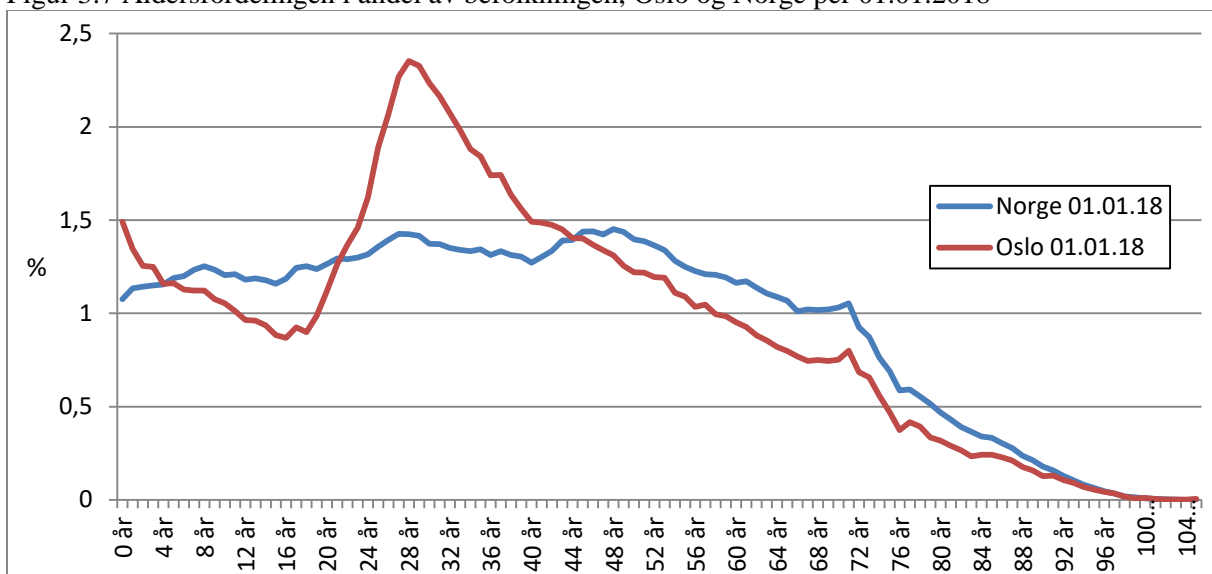
I 2017 vokste Oslo med totalt 6 710 innbyggere. Dette var den laveste befolkningsveksten i Oslo i løpet av et kalenderår siden 2003. Tall for befolkningsutviklingen etter første halvår i 2018 viste en noe høyere befolkningsvekst enn etter første halvår i 2017. Det er dermed lite trolig at den avtagende trenden i befolkningsveksten som har vært tydelig siden 2014, vil fortsette i 2018. Nedgangen i befolkningsveksten de siste årene skyldes at nettoinnflyttingen til Oslo har vært lavere enn på mange år. Vi må tilbake til 2000 for å finne et år med lavere netto innflytting enn i 2017. Det er kombinasjonen av lavere innvandring og økt innenlandsk utflytting som er mest fremtredende.

Figur 3.6 Befolkningsvekst i Oslo 1988-2017

Befolkningsveksten har kommet både som følge av naturlig tilvekst (fødte minus døde) og nettoinnflytting. Figuren viser at årlig naturlig tilvekst har vært nær 6 000 de siste årene, mens nettoinnflyttingen har variert mer fra år til år.

Figur 3.7 Aldersfordelingen i andel av befolkningen, Oslo og Norge per 01.01.2018

Figuren viser befolkningen i Norge og i Oslo fordelt på alder. Oslo har en større andel barnehagebarn enn landet, men ved skolestart er dette bildet snudd. Årsaken til dette er at mange flytter ut av kommunen før skolestart, og beregninger viser at kun om lag 80 prosent av et fødselskull i Oslo fortsatt bor i byen ved skolestart. Overvekten av utflyttinger fortsetter videre gjennom grunnskolealder og gjør at Oslo har en lavere andel barn i skolealder enn landet. Oslo har på sin side en vesentlig høyere andel unge voksne enn landet som helhet. Dette skyldes en kraftig tilflytting i forbindelse med studier og jobb blant unge voksne før mange igjen flytter ut av byen i trettiårene, da gjerne i forbindelse med stiftning av familie.

På landsbasis er den største aldersgruppen rundt 45 år. 45-åringer utgjør nesten 1,5 prosent av landets befolkning. I Oslo er derimot de største aldersgruppene rundt 28 år, og antall 28-åringer i Oslo utgjør 2,3 prosent av befolkningen. Samtlige alderstrinn mellom 23 og 43 år utgjør en større andel av

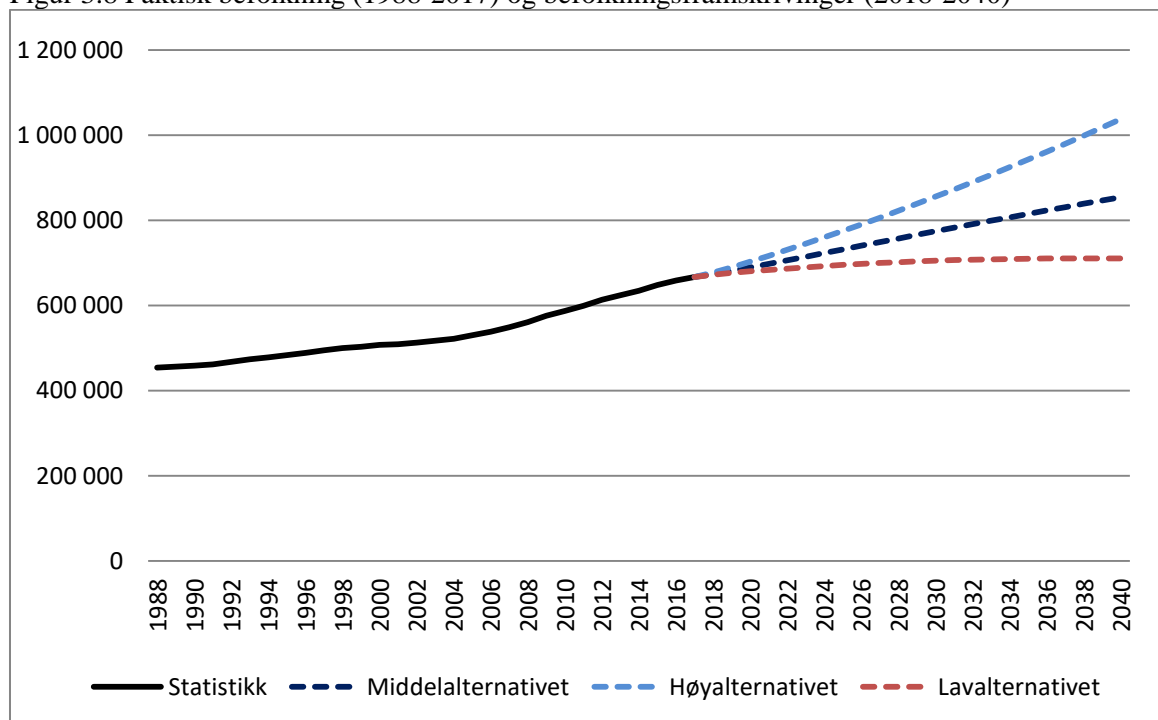
befolkningen i Oslo enn tilsvarende på landsbasis. Både for Oslo og Norge ser vi en topp rundt 70 år. Dette skyldes de store etterkrigskullene som ble født i 1946 og utover.

Befolkningsframskrivingene

Oslo kommune lager hvert år en framskrivning av befolkningen som benyttes til planlegging av kommunens investeringer, tjenestetilbud og planarbeid. Det er usikkerhet knyttet til alle faktorer som inngår i framskrivingene og det blir derfor laget et høy-, lav- og et middelalternativ av framskrivingen. Middelalternativet blir lagt til grunn i budsjettsammenheng. Under vises anslag for utviklingen i befolkningen i den siste framskrivingen som er laget i Oslo. Den ble laget høsten 2017. Gitt de forutsetningene som da ble lagt til grunn viste middelalternativet en befolkning i 2040 på 854 000, mens høyalternativet ga 1 037 000 innbyggere og lavalternativet 710 000 innbyggere. Dette var en del lavere enn anslagene i framskrivingen som ble laget i 2016.

Det ligger i sakens natur at framskrivninger alltid vil være beheftet med en betydelig grad av usikkerhet, og jo lenger fram i tid det framskrives desto større usikkerhet. En framskrivingsmodell vil alltid være en forenkling av virkeligheten. I tillegg er det stor usikkerhet knyttet til forutsetningene som legges inn om fruktbarhet, dødelighet og nettoflytting. Utviklingen i nettoflytting varierer betydelig fra år til år. Dette skyldes en kombinasjon av at antall flyttinger i løpet av et år er høyt, samtidig som flyttebalansen er særlig sårbar for endringer i samfunnsmessige forhold som konjunkturer, boligpriser, politisk regulering av innvandring m.m. Selv om utviklingen i den fremtidige nettoflyttingen er svært usikker, tilsier aldersstrukturen i Oslo at den naturlige tilveksten vil medføre vekst i befolkningen også i årene som kommer. Nye befolkningsframskrivninger vil bli lagt frem i oktober 2018, og byrådet vil komme tilbake med omtale av nye framskrivninger i Tilleggsinnstillingen.

Figur 3.8 Faktisk befolkning (1988-2017) og befolkningsframskrivninger (2018-2040)

Utviklingen i befolkningen er en avgjørende faktor å ta hensyn til for å planlegge kommunens tjensteproduksjon. Antall innbyggere og utviklingen av ulike aldersgrupper påvirker både investeringsbehovet i kommunen og den løpende tjenesteytingen. Befolkningsutviklingen vil påvirke utviklingen i det økonomiske handlingsrommet til kommunen både på utgifts- og inntektssiden. Virkningen for kommunen av befolkningsvekst avhenger av hvilke aldersgrupper som vokser. Det er

stor forskjell mellom behovet for kommunale tjenester for et barn og en ung voksen i yrkesaktiv alder. Vekst i den yrkesaktive delen av befolkningen kan også bety økte skatteinntekter til kommunen. I tillegg til antall og aldersfordeling på befolkningsveksten er det også av betydning hvor i byen veksten kommer når det skal planlegges skoler og barnehager m.m. Planene må derfor løpende tilpasses utviklingen i befolkningen. Oslo har i en rekke år hatt en svært høy befolkningsvekst som har krevd store investeringer. Det tar tid å øke kapasiteten f.eks. innenfor skolesektoren. Det er derfor viktig at det er tidsperspektiv ut over økonomiplanperioden, i planleggingen. Oslo har derfor lagt stor vekt på lage oppdaterte framskrivinger hvert år for å fange opp endringer. Små endringer i fødselsrater kan gi relativt store utslag i etterspørselen etter barnehager og på litt sikt også skoler. Her er det også en utfordring i framskrivingene at mange barn flytter ut av Oslo før de når skolealder. Den største usikkerheten for utviklingen er knyttet til inn- og utflytting fra Oslo og særlig fra utlandet.

Det er en kontinuerlig prosess å forbedre framskrivingene. Kommunen har kontakt med andre fagmiljøer, bl.a. SSB for å diskutere hvilke forutsetninger som bør legges til grunn. I arbeidet med budsjett og økonomiplan i Oslo kommune lages det på sektorer som skole og eldreomsorg rullerende planer som skal fange opp framtidig behov og endringer som følge av befolkningsutviklingen. Dette er viktige verktøy i planleggingen av tjenestene i kommunen.

Tabell 3.30 Befolkningsframskrivingen fra 2017 fordelt på alder for 2020, 2025 og 2030

	2018	2020	2025	2030	2040	2018-20	2020-25	2025-30
0-5 år	51 589	50 804	53 305	56 745	62 621	-2 %	5 %	6 %
6-15 år	69 078	70 724	71 601	72 739	81 372	2 %	1 %	2 %
16-18 år	18 132	18 800	21 511	22 044	23 353	4 %	14 %	2 %
19-66 år	462 284	472 482	499 616	526 852	568 450	2 %	6 %	5 %
67-79 år	51 707	55 068	61 170	64 948	76 711	7 %	11 %	6 %
80-89 år	15 918	16 728	20 216	26 884	32 387	5 %	21 %	33 %
90+	4 761	5 194	5 231	5 695	9 229	9 %	1 %	9 %
sum	673 469	689 800	732 650	775 907	854 123	2 %	6 %	6 %

Tabellen viser faktisk folketall per 1. januar 2018 og mellomalternativet av befolkningsframskrivingene laget høsten 2017. Gitt forutsetningene i fjorårets framskriving forventes det en vekst i alle aldersgrupper. De eldste aldersgruppene vil øke etter hvert som de store etterkrigskullene blir eldre.

Demografiskompensasjon

I kommende økonomiplan er det innarbeidet demografiskompensasjon for å ivareta befolkningsutviklingen som vist i tabellen nedenfor.

Tabell 3.31 Demografiskompensasjon for befolkningsutvikling

	Beløp i mill.			
	2019	2020	2021	2022
Bydelene etablering av nye barnehager	232	364	380	410
Bydelene (EHA og OVK)	38	107	197	324
Oppvekst og kunnskap (OVK)	108	204	311	391
Sum sektorene	377	674	888	1125

3.7 En helhetlig tilnærming i digitaliseringsarbeidet

Den digitale endringsreisen

Digitalisering har enorm påvirkning på livene våre i dag, og utviklingen skjer i en voldsom fart.

Økte krav fra innbyggerne utfordrer selve fundamentet for offentlige tjenester. Valgfriheten øker og ny teknologi gjør offentlige tjenester mer konkurranseutsatt. Fokus på innbyggerne og deres opplevelse av tjenester er selve kjernen i de endringene digitalisering åpner opp for.

Teknologien åpner opp for å løse innbyggernes behov og krav på en mer effektiv måte. Digitalisering handler selvsagt om teknologi, men mest av alt innebærer den en endring for menneskene som skal bruke teknologien. Vi må skape en kultur der kommunens ansatte jobber sammen og på tvers av eksisterende organisasjon og hvor innbyggerne involveres når behov skal forstås og løsninger skal utvikles. Det er en endringsreise som stiller krav til omstillingsevne og riktig kompetanse på rett sted i alle kommunens virksomheter.

For å imøtekomme krav, og løse behov for innbyggerne, vil det bli nødvendig å finne modeller der virksomhetene i større grad utforsker løsningsrommet sammen med innbyggerne, næringslivet og utdanningsinstitusjoner. Kommunen har behov for egne ansatte som evner å drive denne typen prosesser og finne nye samarbeidsformer.

Visjon, mål og tiltak

Byrådet har en fremtidsvisjon om hvordan Oslo kommune skal forbedre hverdagen til innbyggerne ved å tilby individualiserte tjenester i de ulike fasene i innbyggernes liv. Det anskueliggjøres gjennom «Historien om Tim», hvor en innbygger kalt Tim får bedre og mer effektive tjenester. Visjonen for Oslo kommunes digitale transformasjon er å realisere «Historien om Tim».

En forutsetning for å realisere byrådets visjon er:

Vi forstår Tim og tilbyr våre tjenester når han trenger og ønsker det i den utstrekning han har rett til, uavhengig av kommunens organisering.

Dette betyr at kommunens tjenester skal bli enklere og mer tilgjengelige, og at innbyggerne skal oppleve en fremoverlent kommune som utvikler løsninger i takt med mulighetene som kommer med ny teknologi. For å få til dette er det nødvendig å jobbe mer sammen og på tvers av kommunen i utviklingen av tjenester og nye løsninger.

Lanserte tjenester så langt

Det har siden 2014 blitt lansert ca. 110 innbyggerrettede digitale tjenester med bruk av kommunale- og statlige felleskomponenter. Tjenestene er fordelt på 24 av kommunens virksomheter. Eksempler på tjenester i perioden 2014-2018 er:

- digital kommunikasjon mellom hjemmetjenesten, brukere og pårørende
- heldigitale byggesøknader inkl nabovarsel
- salgs- service- og skjenkebevilling for private og næringslivet
- eiendomsskatt
- beboerparkering, andre parkeringstjenester
- bymeldingsApp
- flere tilskuddstjenester
- digitale søknader om TT-reiser, midlertidig støy, ildsted, fyrverkeri, avfall, utslippstillatelse, vielse i Oslo Rådhus, leie av kommunale arealer inkl Rådhusplassen
- bookingløsning for tannhelsetjenesten
- nytt barnehagesystem
- MinSide
- Svarut (digitale forsendelser)

- eInnsyn (tilgjengeligjføring av dokumenter)

MinSide, Svarut (digitale forsendelser) og eInnsyn (tilgjengeligjføring av dokumenter) er gode eksempler på fellestjenester som kan gjenbrukes på nasjonalt nivå.

I tillegg har Oslo-nøkkelen blitt lansert i første versjon sommeren 2018 til bruk på Sørenga gjenbruksstasjon. Alle disse tjenestene er tilgjengelig på kommunens helhetlige personlige side, MinSide. I tillegg har kommunen i 2018 lansert en helt ny proaktiv tjeneste, «Ny i byen».

Videre satsing

I 2018 bygges det opp et kompetansemiljø for teknologi, produktutvikling og organisasjonsutvikling som skal være en sentral pådriver for den digitale transformasjonen på tvers av kommunen. Oslo kommune skal sikre at vi har kjernekompetanse på innovasjon med egne ansatte. Dette vil sikre en mer effektiv bruk av kommunens ressurser samtidig som kompetanse og læring som blir utviklet gjennom prosessene bibeholdes i kommunen.

Det etableres flere møteplasser for utvikling, eksperimentering, brukerinvolvering og samskaping med virksomheter og næringslivet. Det legges til rette for åpenhet, behovs- og innsiktsdeling, samt mer smidige, utforskende metoder. Fokuset er å kartlegge behov og utvikle tjenestene stegvis gjennom kontinuerlig dialog med innbyggerne. Det vil øke treffsikkerheten for at innbyggerne får løsningene de har reelt behov for, og hver enkelt tjeneste vil utvikles slik at de fungerer best mulig.

Omstillingsevne og endringsvilje gjennom systematisk kompetansebygging

Den økte endringstakten i samfunnet setter større krav til kompetanseutviklingen av de ansatte i Oslo kommune. For å lykkes med kulturendringen kommunen skal gjennom, må det skapes en erkjennelse hos de ansatte av at endring er nødvendig i en digitalisert og globalisert verden i rask utvikling. Kompetanse er ferskvare og samtlige ansatte og ledere må oppdatere egen kompetanse kontinuerlig for at kommunen skal kunne være en konkurransekraftig tilbyder av gode, offentlige tjenester.

Samtidig må det jobbes systematisk med å bygge kompetanse omkring nye måter å jobbe på, både for de ansatte og lederne. Tjenstedesign- og endringsledelse er eksempler på kompetanse som vil bidra til å sikre at tjenestene som utvikles er relevante for innbyggerne.

Vi bygger derfor relevant kompetanse hos lederne i kommunen gjennom teori koblet med praktisk tjenesteutvikling på tvers av kommunens sektorer. I tillegg vil vi tilby relevante kompetansehevingsmoduler for ansatte, for å sikre at livslang læring blir en del av den ønskede kulturen.

Eksempler på igangsatte kompetansebyggingsinitiativ:

- Lederprogram med fokus på tjenstedesign og innbyggerinvolvering
- Fokus på digital lederkompetanseheving i ledersamlinger
- Endringsagentnettverk hvor samtlige byrådsavdelinger og virksomheter deltar, for å bygge ned sektorskillene i kommunen
- Et omvendt mentorprogram hvor topplederne blir tilbudt unge, digitale sparringpartnere
- Et verktøy virksomhetene kan bruke til å kartlegge egen digital modenhet

Noen organisasjonsutviklingsmål for 2019:

- De øverste lederne i kommunen sørger for at deres virksomheter aktivt involverer innbyggerne i identifisering av behov for forbedring av kvalitet på tjenesten og optimalisering av brukeropplevelsen.
- De øverste lederne i kommunen sørger for at deres virksomheter aktivt jobber på tvers av kommunens virksomheter i tjenesteutviklingen.

- Relevante kompetansebyggingsmoduler for endringskompetanse er gjort tilgjengelige for samtlige ansatte i kommunen. Dette for å gjøre de ansatte i stand til å ta ansvar for egen livslang læring i en verden i rask endring.

En selvbetjent, tilgjengelig og sikker tjenesteplattform

Med dagens infrastruktur tar det lang tid å utvikle nye løsninger når innbyggerbehovene oppstår, og det er krevende for virksomhetene å koble sammen tjenester på tvers. Vi skal lage en tjenesteplattform som er selvbetjent, sikker og tilgjengelig for designere og utviklere. Dette betyr at vi henter informasjon på tvers av systemer og registre, og sørger for at det blir tilgjengeliggjort på en sikker måte. For kommunen er det viktig at virksomhetene kan utvikle tjenester som henger sammen med øvrig IKT-infrastruktur.

Tjenesteplattformen skal tilrettelegge for at kommunens virksomheter kan utvikle enklere og mer tilgjengelige løsninger som er tilpasset den enkelte innbygger og deres situasjon. Statlige og egne felleskomponenter, registre og systemer gjøres enkelt tilgjengelig for designere og utviklere gjennom et selvbetjent grensesnitt. Dette gir økt autonomitet og en mer helhetlig tilnærming i utviklingsarbeidet. Med beskrivelser, krav og dokumentasjon vil tjenesteplattformen tilrettelegge for en sikker og helhetlig teknisk arkitektur og design for de som bygger tjenester i og for Oslo kommune. Dette gir økt utviklingstakt og bedre tjenester for innbyggerne.

Eksempler på gevinster ved tjenesteplattformen:

- Tjenesteplattformen gir sikker tilgang til relevant data om den enkelte innbygger ved behov, slik at innbyggeren slipper å holde oversikt over egen informasjon
- Innbyggeren vil ha bedre oversikt over sine samtykker til kommunen, samt bedre oversikt over hvilken data kommunen har brukt i hvilke prosesser og hvor den stammer fra
- Innbyggeren vil kunne forvente proaktive, relevante tjenester fra kommunen
- Private aktører vil kunne bygge løsninger på kommunens tjenester der innbyggere vil kunne gi informert samtykke til behandling av data
- Innbyggeren vil oppleve økt effektivitet, da tjenesteplattformen tilrettelegger for automatisering
- Innbyggerne vil oppleve funksjonelt og visuelt helhetlige brukeropplevelser

Tjenesteplattformen vil føre til mer automatisering og raskere saksbehandling for innbyggerne

Innbyggere og næringer som trenger en tjeneste eller tillatelse fra Oslo kommune må ofte sende en søknad og vente på vedtak og svar. Dette kan være søknad på å bytte barnehageplass, behov for rullestol osv. Prosessene bak vedtak kan effektiviseres ved bruk av data og maskinlæring, og i noen tilfeller automatiseres, slik at søker får umiddelbar tilbakemelding. I 2019 og fremover vil kommunen gradvis etablere sektorovergrepene metodikk og løsninger for strukturering av data, som muliggjør maskinlæring og dermed mer effektiv saksbehandling.

Tjenesteplattformen vil føre til en mer proaktiv og bedre innbyggerdialog

Oslo kommune har et mål om å forbedre dialogen mellom innbyggeren og kommunen, og å tilrettelegge for mer relevant, tidsriktig informasjon som er tilpasset den enkelte innbyggers situasjon.

Innbyggerne opplevde at det var vanskelig å få innsikt i status i sin relasjon til Oslo kommune. **Min side** ble opprettet for å møte dette behovet. På **Min side** får innbyggerne oversikt over status på sine tjenester og søknadsprosesser med kommunen. **Min side** ble lansert med noen få tjenester i 2014, og i takt med økningen av antall tjenesteområder øker trafikken på **Min side** og tjenesten blir stadig viktigere fremover.

«Ny i byen» viser potensialet for proaktive innbyggertjenester basert på informasjon som kommunen besitter. Kommunen kan kommunisere målrettet med innbyggerne om relevant informasjon i forbindelse med livsendringer. Et eksempel "ny i byen", hvor innbyggere som flytter til Oslo eller

mellom bydeler får en velkomsthilsen med praktisk informasjon. Tilbakemeldingen fra innbyggerne er positiv og løsningen kan videreutvikles også for mange andre livshendelser, eksempelvis automatisk tilbud om barnehageplass og relevant informasjon når barnet nærmer seg skolealder.

Oslo kommune ønsker å tilrettelegge for en åpnere og mer tilgjengelig by

Oslo-nøkkelen er en digital nøkkel laget for byens innbyggere for å forenkle tilgang til kommunale tjenester eller lokaler. Elektronisk identifikasjon og tilgangsstyring vil kunne erstatte fysiske nøkler og begrensede åpningstider. På sikt er det tenkt at Oslo-nøkkelen skal samordnes med kommunens fellesløsning for booking for å gjøre det enda enklere for innbyggere å f.eks booke og komme seg inn i øvingslokaler, gjenbruksstasjoner, offentlige bad og bibliotek eller skru på lyset i lysløyper.

Raskere utvikling vil frigjøre midler og kapasitet til å lansere nye tjenester

Tjenesteplattformen vil sikre at utviklingsmiljøene i Oslo kommune jobber mer effektivt og helhetlig. Dette muliggjør en vesentlig økt utviklingstakt av nye tjenester, og at brukeropplevelsen for innbyggerne i Oslo kommune øker i kvalitet med funksjonelt og visuelt helhetlige løsninger.

3.8 Oslo kommune som arbeidsgiver

Befolkningens behov endrer seg i omfang og innhold. Kommunen må kontinuerlig sørge for å ha kompetanse og ressurser som er tilpasset behovene for å kunne utvikle og levere tjenester hvor innbyggernes behov skal være førende i utviklingen. Kommunen skal være en attraktiv, inkluderende og fremtidsrettet arbeidsgiver som stimulerer til innovasjon og nytenkning.

Oslo kommune er blant Norges største arbeidsgivere med svært varierte tjenester og arbeidsoppgaver. Kommunen har ca. 51 000 ansettelsesforhold og ca. 39 000 årsverk. Oslo er som eneste norske kommune et eget tariffområde.

Byrådsplattformen, tillitsbasert styring og ledelse, personalpolitisk strategi, kommunens verdigrunnlag, lederprinsipper, etiske regler, handlingsplaner/tiltaksplaner danner utgangspunktet for HR-arbeidet i alle kommunens virksomheter.

HR-arbeidet, både sentralt og lokalt, skal bidra til at kommunen leverer sine tjenester med god kvalitet ved systematisk å arbeide for å:

- være en motiverende og forutsigbar arbeidsgiver
- etablere en heltidskultur med flest mulig faste og hele stillinger
- sikre digitale, effektive og profesjonelle arbeidsprosesser
- målrette strategisk kompetanseutvikling
- la innbyggernes behov være førende i utviklingen
- videreutvikle en mangfolds- og inkluderingskultur som vektlegger åpenhet og tillit
- sikre arbeidsmiljøet gjennom utvikling av egne HMS-systemer
- videreutvikle tillit som bærende prinsipp for styring og ledelse i kommunen herunder et godt og tillitsfullt samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene

Tabell 3.32 Nøkkeltall – Oslo kommune som arbeidsgiver

Oslo kommune som arbeidsgiver	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Lønnsugifter (inkl. sos. utg.) i Oslo kommune	25,6 mrd	26,5 mrd	26,7 mrd	27,8 mrd	29,4 mrd
Antall ansettelsesforhold i Oslo kommune 1)	50 155	50 503	50 061	50 117	50 881
Antall årsverk i Oslo kommune	37 352	37 670	37 470	38 063	39 130
Andel kvinner ansatt i Oslo kommune	70,0 %	70,0 %	69,7 %	69,6 %	69,0 %
Andel kvinnelig ledere	66 %	66 %	66 %	67 %	66 %
Andel kvinnelig toppledere	48 %	49 %	55 %	54 %	57 %
Antall personer overtallig pr. 31.12.	116	160	165	217	185
Andel ansatte fra Asia, Afrika etc.	20,9 %	21,3 %	21,2 %	21,6 %	2)

1) Nøkkeltallet gjelder antall ansettelsesforhold, ikke antall personer ansatt (en person kan ha flere ansettelsesforhold)

2) Resultatet for 2017 foreligger ikke ved ferdigstilling av Sak 1

Tabell 3.33 Måltall – Oslo kommune som arbeidsgiver

Måltall	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Sykefravær i Oslo kommune	8,1 %	8,0 %	7,9 %	7,9 %
Svarprosent medarbeiderundersøkelse 1)	82,0 %	1)	82,0 %	1)

1) Medarbeiderundersøkelser gjennomføres annet hvert år fra 2016

4. HOVEDOVERSIKTER

Budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022

4.1 Årsbudsjett 2019

Tabell 4.1 Årsbudsjett drift – bykassen

		Beløp i 1000 kr		
		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Budsjett 2019
Bydelene (EHA og OVK)	Utgift	26 855 046	27 203 823	28 149 352
	Inntekt	-5 170 353	-4 502 994	-4 520 223
Eldre, helse og arbeid - byomfattende (EHA)	Utgift	8 944 647	8 341 427	8 774 700
	Inntekt	-5 679 022	-5 016 839	-5 321 667
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	15 649 071	15 186 025	16 114 898
	Inntekt	-3 204 365	-1 998 499	-2 246 270
Byutvikling (BYU)	Utgift	921 693	803 263	888 332
	Inntekt	-668 054	-349 445	-351 633
Miljø og samferdsel (MOS)	Utgift	4 486 419	4 096 058	5 201 341
	Inntekt	-1 824 727	-1 402 790	-2 196 806
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Utgift	2 626 736	2 213 315	2 312 181
	Inntekt	-3 140 756	-2 765 107	-2 998 639
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	193 261	178 316	134 941
	Inntekt	-52 367	-32 627	-35 969
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	2 137 822	2 130 303	2 273 763
	Inntekt	-437 481	-363 306	-345 521
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	700 711	653 564	668 358
	Inntekt	-119 905	-47 816	-48 585
Finans (FIN)	Utgift	1 554 017	1 033 887	1 012 976
	Inntekt	-1 112 217	-523 218	-532 338
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	283 029	229 576	309 159
	Inntekt	-41 111	-31 893	-42 052
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	-69 407	451 205	509 505
	Inntekt	-179 002	-189 000	-176 000
Overføringsposter (FIN)	Utgift	446 871	21 324	22 224
	Inntekt	-2 026 003	-1 943 040	-1 892 044
Sum sektorene	Utgift	64 729 918	62 542 086	66 371 730
Sum sektorene	Inntekt	-23 655 362	-19 166 574	-20 707 747
Sum sektorene	Nettoutgift	41 074 556	43 375 512	45 663 983

HOVEDOVERSIKTER
BUDSJETT 2019

	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Budsjett 2019
Skatt på inntekt og formue	-32 713 077	-31 650 000	-31 950 000
Ordinært rammetilskudd	-9 653 854	-11 130 000	-12 730 000
Skatt på eiendom	-1 155 403	-1 610 000	-1 650 000
Andre direkte eller indirekte skatter	-272	0	0
Andre generelle statstilskudd	-1 258 513	-737 242	-637 042
Sum frie disponible inntekter	-44 781 119	-45 127 242	-46 967 042
Renteinntekter og utbytte	-1 567 915	-1 564 000	-1 739 500
Gevinst finansielle instrumenter	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	524 548	593 450	368 300
Tap finansielle instrumenter	0	0	0
Avdrag på lån	2 764 492	1 279 900	1 432 000
Netto finansinntekter/-utgifter	1 721 124	309 350	60 800
Netto driftsresultat	-1 985 438	-1 442 380	-1 242 259
Til ubundne avsetninger	2 148 942	1 022 327	810 628
Til bundne avsetninger	830 314	335 165	474 873
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-324 270	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-1 655 340	-64 122	-74 770
Bruk av bundne avsetninger	-700 406	-69 957	-82 068
Netto avsetninger	299 240	1 223 413	1 128 663
Sum overført til investeringsbudsjettet	488 433	218 967	113 596
Til fordeling drift	-42 272 322	-43 375 512	-45 663 983
Sum fordelt til drift	41 074 556	43 375 512	45 663 983
Merforbruk/mindreforbruk	-1 197 766	0	0

Tabell 4.2 Årsbudsjett investering – bykassen

		Beløp i 1000 kr		
		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Budsjett 2019
Bykasse virksomheter:				
Bydelene (EHA og OVK)	Utgift	51 077	65 000	65 000
Eldre, helse og arbeid - byomfattende (EHA)	Utgift	143 571	110 990	140 990
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	235 242	207 389	183 480
Byutvikling (BYU)	Utgift	679 740	1 784 500	175 300
Miljø og samferdsel (MOS)	Utgift	994 145	1 435 300	1 489 745
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Utgift	1 533 638	2 365 500	2 282 300
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	443 190	404 900	488 200
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	245 168	300 950	357 300
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	12 492	10 500	61 500
Finans (FIN)	Utgift	188 892	385 300	406 950
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	0	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	0	20 000	20 000
Overføringsposter	Utgift	0	0	0
Sum sektorene - bykasse	Utgift	4 527 157	7 090 329	5 670 765
Investeringer i anleggsmidler		4 527 157	7 090 329	5 670 765
Utlån og forskutteringer		6 734 003	1 697 400	1 745 500
Kjøp av aksjer og andeler		8 132 639	0	0
Avdrag på lån		864 281	892 000	890 000
Dekning av tidligere års udekket		1 658 980	0	0
Avsetninger		665 487	380	380
Årets finansieringsbehov		22 582 546	9 680 109	8 306 645
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler		-2 969 604	-7 066 230	-5 820 691
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-11 572 183	-85 000	-85 000
Tilskudd til investeringer		-153 095	-49 000	-20 000
Kompensasjon for merverdiavgift		-272 456	-476 692	-496 838
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		-3 039 788	-1 099 900	-1 165 900
Andre inntekter		-216 858	0	0
Sum ekstern finansiering		-18 223 984	-8 776 822	-7 588 429
Sum overført fra driftsregnskapet		-488 433	-218 967	-113 596
Bruk av avsetninger		-1 145 841	-684 320	-604 620
Sum finansiering		-19 858 258	-9 680 109	-8 306 645
Udekket/udisponert		2 724 288	0	0

4.2 Økonomiplan 2019 - 2022

Tabell 4.3 Økonomiplan drift – bykassen

		Beløp i 1000 kr				
		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Bykasse virksomheter:						
Bydelene (EHA og OVK)	Nettoutgift	22 700 829	23 629 129	23 721 137	23 740 546	23 795 884
Eldre, helse og arbeid - byomfattende (EHA)	Nettoutgift	3 324 588	3 453 033	3 426 120	3 447 408	3 473 967
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Nettoutgift	13 187 526	13 868 628	14 087 777	14 242 066	14 387 369
Byutvikling (BYU)	Nettoutgift	453 818	536 699	519 474	516 909	513 621
Miljø og samferdsel (MOS)	Nettoutgift	2 693 268	3 004 535	3 163 975	3 017 188	2 773 911
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Nettoutgift	-551 792	-686 458	-910 084	-1 098 242	-1 296 161
Næring og eierskap (NOE)	Nettoutgift	145 689	98 972	91 046	86 522	86 162
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Nettoutgift	1 766 997	1 928 242	2 131 416	2 146 165	2 128 151
Byrådslederens kontor (BLK)	Nettoutgift	605 748	619 773	602 985	592 686	586 318
Finans (FIN)	Nettoutgift	510 669	480 638	477 482	474 444	470 569
Bystyrets organer (BYS)	Nettoutgift	197 683	267 107	209 146	258 384	202 142
Avsetningskapitler (FIN)	Nettoutgift	262 205	333 505	323 280	524 580	789 580
Overføringsposter	Nettoutgift	-1 921 716	-1 869 820	-1 905 570	-1 875 620	-1 852 720
Sum sektorene – bykasse	Nettoutgift	43 375 512	45 663 983	45 938 184	46 073 036	46 058 793
Skatt på inntekt og formue		-31 650 000	-31 950 000	-32 400 000	-32 550 000	-32 550 000
Ordinært rammetilskudd		-11 130 000	-12 730 000	-12 600 000	-12 610 000	-12 760 000
Skatt på eiendom		-1 610 000	-1 650 000	-1 650 000	-1 650 000	-1 650 000
Andre direkte eller indirekte skatter		0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd		-737 242	-637 042	-548 342	-504 542	-480 642
Sum frie disponible inntekter		-45 127 242	-46 967 042	-47 198 342	-47 314 542	-47 440 642
Renteinntekter og utbytte		-1 564 000	-1 739 500	-1 787 300	-1 828 200	-1 875 300
Gevinst finansielle instrumenter		0	0	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter		593 450	368 300	553 022	664 081	802 630
Tap finansielle instrumenter		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		1 279 900	1 432 000	1 522 240	1 396 645	1 530 958
Netto finansinntekter/-utgifter		309 350	60 800	287 962	232 526	458 288
Netto driftsresultat		-1 442 380	-1 242 259	-972 196	-1 008 980	-923 561
Til ubundne avsetninger		1 022 327	810 628	670 477	511 112	270 200
Til bundne avsetninger		335 165	474 873	288 472	422 870	707 484
Bruk av ubundne avsetninger		-64 122	-74 770	-48 300	-48 300	-48 300
Bruk av bundne avsetninger		-69 957	-82 068	-82 068	-82 068	-82 068
Netto avsetninger		1 223 413	1 128 663	828 581	803 614	847 316
Sum overført til investeringsbudsjettet		218 967	113 596	143 615	205 366	76 245
Til fordeling drift		-43 375 512	-45 663 983	-45 938 184	-46 073 036	-46 058 793
Sum fordelt til drift		43 375 512	45 663 983	45 938 184	46 073 036	46 058 793
Merforbruk/mindreforbruk		0	0	0	0	0

Tabell 4.4 Økonomiplan drift – kommunale foretak

		Beløp i 1000 kr				
		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Oslo Havn KF (NOE)	Netto driftsresultat	-94 196	-102 288	-107 998	-110 818	-111 103
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Boligbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	0	0	0	0	0
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	0	0	0	0	0
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	Netto driftsresultat	0	0	0	0	0
Sum kommunale foretak - netto driftsresultat		-194 196	-202 288	-207 998	-210 818	-211 103
Til ubundne avsetninger		0	0	0	0	0
Til bundne avsetninger		0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger		0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger		0	0	0	0	0
Netto avsetninger		0	0	0	0	0
Sum overført til investeringsbudsjettet		194 196	202 288	207 998	210 818	211 103
Merforbruk/mindreforbruk		0	0	0	0	0

HOVEDOVERSIKTER
BUDSJETT 2019

Tabell 4.5 Økonomiplan drift – samlet (bykasse og KF)

		Beløp i 1000 kr				
		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Bykasse virksomheter:						
Bydelene (EHA og OVK)	Nettoutgift	22 700 829	23 629 129	23 721 137	23 740 546	23 795 884
Eldre, helse og arbeid - byomfattende (EHA)	Nettoutgift	3 324 588	3 453 033	3 426 120	3 447 408	3 473 967
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Nettoutgift	13 187 526	13 868 628	14 087 777	14 242 066	14 387 369
Byutvikling (BYU)	Nettoutgift	453 818	536 699	519 474	516 909	513 621
Miljø og samferdsel (MOS)	Nettoutgift	2 693 268	3 004 535	3 163 975	3 017 188	2 773 911
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Nettoutgift	-551 792	-686 458	-910 084	-1 098 242	-1 296 161
Næring og eierskap (NOE)	Nettoutgift	145 689	98 972	91 046	86 522	86 162
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Nettoutgift	1 766 997	1 928 242	2 131 416	2 146 165	2 128 151
Byrådslederens kontor (BLK)	Nettoutgift	605 748	619 773	602 985	592 686	586 318
Finans (FIN)	Nettoutgift	510 669	480 638	477 482	474 444	470 569
Bystyrets organer (BYS)	Nettoutgift	197 683	267 107	209 146	258 384	202 142
Avsetningskapitler (FIN)	Nettoutgift	262 205	333 505	323 280	524 580	789 580
Overføringsposter	Nettoutgift	-1 921 716	-1 869 820	-1 905 570	-1 875 620	-1 852 720
Sum sektorene – bykasse	Nettoutgift	43 375 512	45 663 983	45 938 184	46 073 036	46 058 793
Sum kommunale foretak - netto utgift ekskl. finanstransaksjoner		-1 944 386	-1 959 492	-2 142 748	-2 323 285	-2 531 906
Sum konsern - bykasse og KF		41 431 126	43 704 491	43 795 436	43 749 751	43 526 887
Skatt på inntekt og formue		-31 650 000	-31 950 000	-32 400 000	-32 550 000	-32 550 000
Ordinært rammetilskudd		-11 130 000	-12 730 000	-12 600 000	-12 610 000	-12 760 000
Skatt på eiendom		-1 610 000	-1 650 000	-1 650 000	-1 650 000	-1 650 000
Andre direkte eller indirekte skatter		0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd		-737 242	-637 042	-548 342	-504 542	-480 642
Sum frie disponible inntekter		-45 127 242	-46 967 042	-47 198 342	-47 314 542	-47 440 642
Renteinntekter og utbytte		-1 584 134	-1 754 076	-1 797 490	-1 838 427	-1 890 314
Gevinst finansielle instrumenter		0	0	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter		1 631 908	1 367 843	1 658 853	1 877 852	2 140 473
Tap finansielle instrumenter		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		2 011 766	2 204 237	2 361 349	2 305 568	2 528 932
Netto finansinntekter/-utgifter		2 059 540	1 818 004	2 222 712	2 344 993	2 779 091
Netto driftsresultat		-1 636 576	-1 444 547	-1 180 194	-1 219 798	-1 134 664
Til ubundne avsetninger		1 022 327	810 628	670 477	511 112	270 200
Til bundne avsetninger		335 165	474 873	288 472	422 870	707 484
Bruk av ubundne avsetninger		-64 122	-74 770	-48 300	-48 300	-48 300
Bruk av bundne avsetninger		-69 957	-82 068	-82 068	-82 068	-82 068
Netto avsetninger		1 223 413	1 128 663	828 581	803 614	847 316
Overføring til investeringsbudsjettet		218 967	113 596	143 615	205 366	76 245
Overføring til investeringsbudsjettet - KF m.v.		194 196	202 288	207 998	210 818	211 103
Sum overført til investeringsbudsjettet		413 163	315 884	351 613	416 184	287 348
Til fordeling drift		-41 431 126	-43 704 491	-43 795 436	-43 749 751	-43 526 887
Sum fordelt til drift		41 431 126	43 704 491	43 795 436	43 749 751	43 526 887
Merforbruk/mindreforbruk		0	0	0	0	0

Tabell 4.6 Økonomiplan investering – bykassen

		Beløp i 1000 kr				
		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Bykasse virksomheter:						
Bydelene (EHA og OVK)	Utgift	65 000	65 000	65 000	65 000	65 000
Eldre, helse og arbeid - byomfattende (EHA)	Utgift	110 990	140 990	134 990	79 690	79 690
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	207 389	183 480	130 520	139 600	117 800
Byutvikling (BYU)	Utgift	1 784 500	175 300	416 500	92 000	78 000
Miljø og samferdsel (MOS)	Utgift	1 435 300	1 489 745	1 049 070	828 320	1 588 695
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Utgift	2 365 500	2 282 300	1 808 400	2 017 300	945 900
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	404 900	488 200	338 000	630 000	621 000
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	300 950	357 300	272 375	167 750	150 500
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	10 500	61 500	3 500	3 500	3 500
Finans (FIN)	Utgift	385 300	406 950	269 450	76 450	76 450
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	0	0	0	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	20 000	20 000	0	0	0
Overføringsposter	Utgift	0	0	0	0	0
Investeringer i anleggsmidler - bykasse	Utgift	7 090 329	5 670 765	4 487 805	4 099 610	3 726 535
Investeringer i anleggsmidler		7 090 329	5 670 765	4 487 805	4 099 610	3 726 535
Utlån og forskutteringer		1 697 400	1 745 500	1 677 100	1 997 000	2 310 000
Kjøp av aksjer og andeler		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		892 000	890 000	930 000	981 000	1 021 000
Avsetninger		380	380	380	380	380
Årets finansieringsbehov		9 680 109	8 306 645	7 095 285	7 077 990	7 057 915
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler		-7 066 230	-5 820 691	-4 858 773	-4 624 156	-4 349 987
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-85 000	-85 000	-85 000	-85 000	-105 000
Tilskudd til investeringer		-49 000	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Kompensasjon for merverdiavgift		-476 692	-496 838	-354 977	-263 248	-406 663
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		-1 099 900	-1 165 900	-1 191 600	-1 273 200	-1 278 000
Andre inntekter		0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering		-8 776 822	-7 588 429	-6 510 350	-6 265 604	-6 159 650
Overført fra driftsbudsjettet		-218 967	-113 596	-143 615	-205 366	-76 245
Bruk av avsetninger		-684 320	-604 620	-441 320	-607 020	-822 020
Sum finansiering		-9 680 109	-8 306 645	-7 095 285	-7 077 990	-7 057 915
Udekket/udisponert		0	0	0	0	0

HOVEDOVERSIKTER
BUDSJETT 2019

Tabell 4.7 Økonomiplan investering – Kommunale foretak

	Beløp i 1000 kr				
	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Kommunale foretak:					
Oslo Havn KF (NOE)	120 500	172 750	229 750	538 000	236 000
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	2 275 150	2 582 700	3 570 400	3 716 100	2 853 900
Boligbygg Oslo KF (NOE)	1 445 300	493 200	1 673 000	1 773 000	934 800
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	1 819 200	2 824 566	3 953 233	4 121 451	2 788 400
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	2 113 573	2 604 333	877 400	1 052 400	500 400
Investeringer i anleggsmidler - KF	7 773 723	8 677 549	10 303 783	11 200 951	7 313 500
Tilskudd til bykasse fra KF	-29 000	0	0	0	0
Korrigert investering i anleggsmidler - KF	7 744 723	8 677 549	10 303 783	11 200 951	7 313 500
Utlån og forskutteringer	0	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0
Avsetninger	0	63 538	0	0	75 103
Årets finansieringsbehov	7 744 723	8 741 087	10 303 783	11 200 951	7 388 603
Finansiert slik:					
Bruk av lånemidler	-5 700 923	-6 280 099	-7 888 233	-7 500 451	-4 236 800
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-101 000	-66 000	-66 000	-66 000	-66 000
Tilskudd til investeringer (eksterne)	-534 400	-503 700	-150 300	-824 000	-1 142 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-857 000	-1 039 900	-1 569 000	-1 630 000	-1 150 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	0	-17 600	0	0	0
Andre inntekter	-17 300	-134 000	-109 500	-24 000	-200 000
Netto tilskudd fra bykasse	-330 900	-458 200	-258 000	-500 000	-341 000
Sum eksternt finansiering	-7 541 523	-8 499 499	-10 041 033	-10 544 451	-7 135 800
Overført fra driftsbudsjettet	-194 196	-202 288	-207 998	-210 818	-211 103
Bruk av avsetninger	-9 004	-39 300	-54 752	-445 682	-41 700
Sum finansiering	-7 744 723	-8 741 087	-10 303 783	-11 200 951	-7 388 603
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0

Tabell 4.8 Økonomiplan investering – samlet (bykasse og KF)

		Beløp i 1000 kr				
		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Bykasse virksomheter:						
Bydelene (EHA og OVK)	Utgift	65 000	65 000	65 000	65 000	65 000
Eldre, helse og arbeid - byomfattende (EHA)	Utgift	110 990	140 990	134 990	79 690	79 690
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	207 389	183 480	130 520	139 600	117 800
Byutvikling (BYU)	Utgift	1 784 500	175 300	416 500	92 000	78 000
Miljø og samferdsel (MOS)	Utgift	1 435 300	1 489 745	1 049 070	828 320	1 588 695
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Utgift	2 365 500	2 282 300	1 808 400	2 017 300	945 900
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	404 900	488 200	338 000	630 000	621 000
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	300 950	357 300	272 375	167 750	150 500
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	10 500	61 500	3 500	3 500	3 500
Finans (FIN)	Utgift	385 300	406 950	269 450	76 450	76 450
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	0	0	0	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	20 000	20 000	0	0	0
Overføringsposter	Utgift	0	0	0	0	0
Investeringer i anleggsmidler - bykasse	Utgift	7 090 329	5 670 765	4 487 805	4 099 610	3 726 535
Tilskudd til KF fra bykasse		-359 900	-458 200	-258 000	-500 000	-341 000
Korrigert investering i anleggsmidler - bykasse		6 730 429	5 212 565	4 229 805	3 599 610	3 385 535
Kommunale foretak:						
Oslo Havn KF (NOE)		120 500	172 750	229 750	538 000	236 000
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)		2 275 150	2 582 700	3 570 400	3 716 100	2 853 900
Boligbygg Oslo KF (NOE)		1 445 300	493 200	1 673 000	1 773 000	934 800
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)		1 819 200	2 824 566	3 953 233	4 121 451	2 788 400
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)		2 113 573	2 604 333	877 400	1 052 400	500 400
Investeringer i anleggsmidler - KF		7 773 723	8 677 549	10 303 783	11 200 951	7 313 500
Tilskudd til bykasse fra KF		-29 000	0	0	0	0
Korrigert investering i anleggsmidler - KF		7 744 723	8 677 549	10 303 783	11 200 951	7 313 500
Investeringer i anleggsmidler - Oslo kommune		14 475 152	13 890 114	14 533 588	14 800 561	10 699 035
Investeringer i anleggsmidler		14 475 152	13 890 114	14 533 588	14 800 561	10 699 035
Utlån og forskutteringer		1 697 400	1 745 500	1 677 100	1 997 000	2 310 000
Kjøp av aksjer og andeler		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		892 000	890 000	930 000	981 000	1 021 000
Avsetninger		380	63 918	380	380	75 483
Årets finansieringsbehov		17 064 932	16 589 532	17 141 068	17 778 941	14 105 518
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler		-12 767 153	-12 100 790	-12 747 006	-12 124 607	-8 586 787
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-186 000	-151 000	-151 000	-151 000	-171 000
Tilskudd til investeringer		-554 400	-523 700	-170 300	-844 000	-1 162 000
Kompensasjon for merverdiavgift		-1 333 692	-1 536 738	-1 923 977	-1 893 248	-1 556 663
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		-1 099 900	-1 183 500	-1 191 600	-1 273 200	-1 278 000
Andre inntekter		-17 300	-134 000	-109 500	-24 000	-200 000
Sum eksternt finansiering		-15 958 445	-15 629 728	-16 293 383	-16 310 055	-12 954 450
Overføring fra driftsbudsjettet		-413 163	-315 884	-351 613	-416 184	-287 348
Bruk av avsetninger		-693 324	-643 920	-496 072	-1 052 702	-863 720
Sum finansiering		-17 064 932	-16 589 532	-17 141 068	-17 778 941	-14 105 518
Udekket/udisponert		0	0	0	0	0

HOVEDOVERSIKTER
BUDSJETT 2019

Tabell 4.9 Fondsutvikling – bykassen

		Beløp i 1000 kr					
DRIFTSBUDSJETTET		Kap	Dok 3 2018	2019	2020	2021	2022
Avsetning til fond							
15407	Avsetning til parkeringsfondet	940	23 700	37 000	3 700	3 700	3 700
15410	Avsetning til vintervedlikeholdsfond	940	41 500	41 500	41 500	41 500	41 500
15419	Avsetning til fond til samferdselsformål	940	210 000	216 000	216 000	216 000	216 000
15421	Avsetning til EGE-fond husholdninger	940	37 127	7 128	277	40 912	-
15424	Avsetning til fond for dekn av premieavvik	940	710 000	500 000	400 000	200 000	-
15425	Avsetning til fond for tap på lånegarantier	940	-	9 000	9 000	9 000	9 000
Til ubundne avsetninger			1 022 327	810 628	670 477	511 112	270 200
15507	Avsetning til skogavgiftsfondet	950	300	300	300	300	300
15511	Avsetning til Klima- og energifondet	950	-	94 650	10 500	15 000	13 000
15513	Avsetning til Feiervesenet	950	-2 280	-2 567	-1 557	-2 820	-3 527
15514	Avsetning til tapsfond	950	33 000	33 000	33 000	33 000	33 000
15516	Avsetning til selvkostfondet VAV	950	-92 493	-	-	-	46 903
15517	Avsetning til selvkostfondet REN	950	-33 362	490	12 229	8 390	13 808
15519	Avsetning til fond for spillemidler	950	29 000	29 000	29 000	29 000	29 000
15520	Avsetning til fond Oslopakke 3-midler bompenger	950	401 000	320 000	205 000	340 000	575 000
Til bundne avsetninger			335 165	474 873	288 472	422 870	707 484
Sum avsetning til driftsfond			1 357 492	1 285 501	958 949	933 982	977 684
Bruk av fond							
19410	Bruk av vintervedlikeholdsfond	940	-39 300	-39 300	-39 300	-39 300	-39 300
19415	Bruk av fond til finansiering av investering MOSS	940	-12 022	-22 670	-	-	-
19416	Bruk av fond til avvikling av midlertidige bhg	940	-3 800	-3 800	-	-	-
19425	Bruk av fond for tap på lånegarantier	940	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000
Bruk av ubundne avsetninger			-64 122	-74 770	-48 300	-48 300	-48 300
19511	Bruk av Klima- og energifondet	950	-57 957	-70 068	-70 068	-70 068	-70 068
19520	Bruk av fond Oslopakke 3-midler bompenger	950	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Bruk av bundne avsetninger			-69 957	-82 068	-82 068	-82 068	-82 068
Sum bruk av driftsfond			-134 079	-156 838	-130 368	-130 368	-130 368
Netto avsetninger i driftsbudsjettet			1 223 413	1 128 663	828 581	803 614	847 316
INVESTERINGSBUDSJETTET							
Avsetning til fond							
05598	Avsetning til fond for off. tilfluktsrom	959	380	380	380	380	380
Sum avsetning til fond			380	380	380	380	380
Bruk av fond							
09407	Bruk av Parkeringsfondet	940	-23 000	-36 300	-3 000	-3 700	-3 700
09419	Bruk av fond til samferdselsformål	940	-210 000	-216 000	-216 000	-216 000	-216 000
09421	Bruk av EGE-fond husholdninger	940	-30 000	-15 000	-	-30 000	-10 000
09504	Bruk av småbåtfondet	950	-3 000	-	-	-	-
09507	Bruk av skogavgiftsfondet	950	-320	-320	-320	-320	-320
09519	Bruk av fond for spillemidler	950	-29 000	-29 000	-29 000	-29 000	-29 000
09520	Bruk av fond Oslopakke 3-midler bompenger	950	-389 000	-308 000	-193 000	-328 000	-563 000
Sum bruk av fond			-684 320	-604 620	-441 320	-607 020	-822 020
SUM DRIFT OG INVESTERING							
Sum avsetninger			1 357 872	1 285 881	959 329	934 362	978 064
Sum bruk av fond			-818 399	-761 458	-571 688	-737 388	-952 388
NETTO DRIFT OG INVESTERING			539 473	524 423	387 641	196 974	25 676

Tabell 4.10 Oversikt over bykasseinvesteringer med finansiering

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Prosjektnr.	Kostnadsramme	Bevilgning før 2018	Bevilget 2018	Sum tidligere bevilget	2 019	2 020	2 021	2 022	Finansiering
Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid (EHA) - byomfattende tiltak									
<i>Kap. 313 Sykehjemsetaten</i>									
1 07 006	Inventar og utstyr sykehjem				32 400	64 400	40 400	40 400	Generell
1 07 006	Inventar og utstyr sykehjem				7 600	15 600	9 600	9 600	Statstil.
Sum kap. 313 Sykehjemsetaten					40 000	80 000	50 000	50 000	
<i>Kap. 314 Helseetaten</i>									
1 12 018	Inventar og utstyr				7 000	7 000	7 000	7 000	Generell
1 12 018	Inventar og utstyr				500	500	500	500	Statstil.
1 15 059	Velferdsteknologi				20 240	20 240			Generell
1 15 059	Velferdsteknologi				5 060	5 060			Statstil.
Sum kap. 314 Helseetaten					32 800	32 800	7 500	7 500	
<i>Kap. 315 Velferdsetaten</i>									
1 12 019	Inventar og utstyr				152	152	152	152	Generell
1 12 019	Inventar og utstyr				38	38	38	38	Statstil.
Sum kap. 315 Velferdsetaten					190	190	190	190	
<i>Kap. 372 Byomfattende tiltak - avsetninger eldre</i>									
1 14 010	Omsorg+ inventar og utstyr				6 400	6 400	6 400	6 400	Generell
1 14 010	Omsorg+ inventar og utstyr				1 600	1 600	1 600	1 600	Statstil.
1 15 030	Velferdsteknologi				8 000	8 000	8 000	8 000	Generell
1 15 030	Velferdsteknologi				2 000	2 000	2 000	2 000	Statstil.
1 18 046	Infrastruktur IKT - velferdsteknologi		54 000	54 000	36 800				Generell
1 18 046	Infrastruktur IKT - velferdsteknologi				9 200				Statstil.
Sum kap. 372 Byomfattende tiltak - avsetninger eldre					64 000	18 000	18 000	18 000	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

<i>Kap. 427 Tap på utlån</i>								
1	06	035	Tap på utlån til boligformål	4 000	4 000	4 000	4 000	Generell
			Sum kap. 427 Tap på utlån	4 000	4 000	4 000	4 000	
Sum bykasseinvesteringer EHA - byomfattende tiltak				140 990	134 990	79 690	79 690	
Finansiering EHA- byomfattende tiltak								
1. Generell finansiering					114 992	110 192	65 952	65 952
2. Særskilte fond					0	0	0	0
3. Tilskudd fra staten					25 998	24 798	13 738	13 738
4. Tilskudd fra andre					0	0	0	0
			Sum finansiering	140 990	134 990	79 690	79 690	
Bydelene (EHA og OVK)								
<i>Kap. 308 Bydelene - avsetninger eldre, helse og arbeid</i>								
1	13	041	Intern låneordning for kjøp av elbiler	20 000	20 000	20 000	20 000	Generell
1	16	019	IKT fagsystemportefølge/plattform	36 000	36 000	36 000	36 000	Generell
1	16	019	IKT fagsystemportefølge/plattform	9 000	9 000	9 000	9 000	Statstil.
			Sum kap. 308 Bydelene - avsetninger eldre, helse og arbeid	65 000	65 000	65 000	65 000	
Sum bykasseinvesteringer Bydelene (EHA og OVK)				65 000	65 000	65 000	65 000	
Finansiering EHA- byomfattende tiltak								
1. Generell finansiering					56 000	56 000	56 000	56 000
2. Særskilte fond					0	0	0	0
3. Tilskudd fra staten					9 000	9 000	9 000	9 000
4. Tilskudd fra andre					0	0	0	0
			Sum finansiering	65 000	65 000	65 000	65 000	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap (OVK)

Kap. 200 Utdanningsetaten

1 06 040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr	82 800	48 960		39 600	Generell
1 06 040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr			55 440		Fond inv.bud.
1 06 040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr	20 700	12 240	13 860	9 900	Statstil.
1 15 023	IKT-utvikling skoler	40 000	40 000	37 820	40 000	Generell
1 15 023	IKT-utvikling skoler			2 180		Fond inv.bud.
1 15 023	IKT-utvikling skoler	10 000	10 000	10 000	10 000	Statstil.
1 18 021	Fornøyelse av utstyr til yrkesfag	4 000	4 000	4 000	4 000	Generell
1 18 021	Fornøyelse av utstyr til yrkesfag	1 000	1 000	1 000	1 000	Statstil.
Sum kap. 200 Utdanningsetaten		158 500	116 200	124 300	104 500	

Kap. 271 Byomfattende barnehageoppgaver

1 06 039	Nye barnehageplasser - inventar og utstyr	15 745	7 216	10 400	8 800	Generell
1 06 039	Nye barnehageplasser - inventar og utstyr	3 935	1 804	2 600	2 200	Statstil.
Sum kap. 271 Byomfattende barnehageoppgaver		19 680	9 020	13 000	11 000	

Kap. 360 Barne- og familieetaten - barnevern

1 06 034	Inventar og utstyr	2 070	2 070	2 070	2 070	Generell
1 06 034	Inventar og utstyr	230	230	230	230	Statstil.
1 19 025	Utskifting bilpark til el-biler	3 000	3 000			Generell
Sum kap. 360 Barne- og familieetaten - barnevern		5 300	5 300	2 300	2 300	
Sum bykasseinvesteringer oppvekst og kunnskap		183 480	130 520	139 600	117 800	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Finansiering oppvekst og kunnskap											
	1.	Generell finansiering					147 615	105 246	54 290	94 470	
	2.	Særskilte fond					0	0	57 620	0	
	3.	Tilskudd fra staten					35 865	25 274	27 690	23 330	
	4.	Tilskudd fra andre					0	0	0	0	
Sum finansiering							183 480	130 520	139 600	117 800	
Byrådsavdeling for byutvikling (BYU)											
<i>Kap.416 Fornebu-utbyggingen</i>											
1	00	165	Fornebu				15 500	48 500			Generell
1	06	020	Fornebu-banebetjening	280 000	0	0	0	280 000			Generell
Sum kap. 416 Fornebu-utbyggingen							15 500	328 500	0	0	
<i>Kap. 425 Andre utbyggingsformål</i>											
1	06	017	Kontraksforpliktet kjøp				20 000	20 000	20 000	20 000	Generell
1	07	009	Eiendomserverv/-kjøp, initiere transformasjon m.v.				30 000	30 000	30 000	30 000	Generell
1	09	004	Opprustning torg og møteplasser				8 000	16 000	16 000	16 000	Generell
1	09	004	Opprustning torg og møteplasser				2 000	4 000	4 000	4 000	Statstil.
1	17	012	Langøyene	166 000	12 500	50 000	62 500	61 600		11 200	Generell
1	17	012	Langøyene			12 500	12 500	15 400		2 800	Statstil.
1	18	005	Haus (kulturhus)				20 000	10 000	10 000		Generell
1	19	003	Styrket rehabilitering				3 200	1 600	1 600	1 600	Generell
1	19	003	Styrket rehabilitering				800	400	400	400	Statstil.
1	19	004	Toalett - Gressholmen kro				2 240				Generell
1	19	004	Toalett - Gressholmen kro				560				Statstil.
Sum kap. 425 Andre utbyggingsformål							153 800	82 000	86 000	72 000	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

<i>Kap. 609 Plan- og bygningsetaten</i>								
1	06	019	IKT-utstyr	5 000	5 000	5 000	5 000	Generell
1	06	019	IKT-utstyr	1 000	1 000	1 000	1 000	Statstil.
Sum kap. 609 Plan- og bygningsetaten				6 000	6 000	6 000	6 000	
Sum bykasseinvesteringer Byrådsavdeling for byutvikling				175 300	416 500	92 000	78 000	
Finansiering Byrådsavdeling for byutvikling								
			1. Generell finansiering	155 540	411 100	83 800	72 600	
			2. Særskilte fond	0	0	0	0	
			3. Tilskudd fra staten	19 760	5 400	8 200	5 400	
			4. Tilskudd fra andre	0	0	0	0	
Sum finansiering				175 300	416 500	92 000	78 000	
Byrådsavdeling for miljø og samferdsel (MOS)								
MOS - miljø								
<i>Kap.542 Bymiljøetaten - friluftsliv og nærmiljøanlegg</i>								
1	08	015	Skogavgiftsfin. tiltak	320	320	320	320	Fond inv.bud.
1	17	003	Friluftsliv	48 000	48 000	4 000	24 000	Generell
1	17	003	Friluftsliv	12 000	12 000	6 000	6 000	Statstil.
1	17	003	Friluftsliv			20 000		Tilskudd andre
Sum friluftliv og nærmiljøanlegg				60 320	60 320	30 320	30 320	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

<i>Kap. 542 Bymiljøetaten - samferdsel</i>										
1	08	035	Utstyr, transportmidler, maskiner			3 000	3 000	3 000	Generell	
1	08	035	Utstyr, transportmidler, maskiner					3 000	Fond inv.bud.	
1	08	035	Utstyr, transportmidler, maskiner			750	750	750	Statstil.	
1	08	063	Nye ladestasjoner for el-biler	99 000	31 200	31 200	24 000	24 000	Generell	
1	08	063	Nye ladestasjoner for el-biler		7 800	7 800	6 000	6 000	Statstil.	
1	12	024	Bedre gate- og parkbelysning-krim.bekjempelse				23 800		20 000	Generell
1	12	024	Bedre gate- og parkbelysning-krim.bekjempelse			44 400	10 200	4 000		Fond inv.bud.
1	12	024	Bedre gate- og parkbelysning-krim.bekjempelse			11 100	8 500	1 000	5 000	Statstil.
1	13	005	Program gateopprusting			21 000	49 000	4 800		Fond inv.bud.
1	13	005	Program gateopprusting			5 250	12 250	1 200	10 000	Statstil.
1	13	005	Program gateopprusting						40 000	Generell
1	13	009	Universell utforming			5 434	20 000		15 000	Generell
1	13	009	Universell utforming			1 166	0	3 200		Fond inv.bud.
1	13	009	Universell utforming			1 650	5 000	800	3 750	Statstil.
1	15	012	Trafikksikkerhet			20 000	13 200		20 000	Generell
1	15	012	Trafikksikkerhet			23 300	21 800	4 800		Fond inv.bud.
1	15	012	Trafikksikkerhet			10 825	8 750	1 200	5 000	Statstil.
1	15	013	Opparbeidelse parkeringsplasser/parkeringsautomater/parkometre			4 000	4 000		4 000	Generell
1	15	013	Opparbeidelse parkeringsplasser/parkeringsautomater/parkometre					4 000		Fond inv.bud.
1	15	013	Opparbeidelse parkeringsplasser/parkeringsautomater/parkometre			1 000	1 000	1 000	1 000	Statstil.
1	15	054	Utredninger/prosjekter			6 000	4 800			Generell
1	15	054	Utredninger/prosjekter			1 500	1 200			Statstil.
1	15	055	Kollektivprioriteringer			25 320				Generell
1	15	055	Kollektivprioriteringer					67 400	437 900	Fond inv.bud.
1	15	055	Kollektivprioriteringer			11 330	4 010	16 850	114 475	Statstil.

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

1	15	055	Kollektivprioriteringer				20 000	16 040		20 000	Tilskudd andre
1	17	002	Program bilfritt byliv				16 000				Generell
1	17	002	Program bilfritt byliv				4 000				Statstil.
1	17	006	Bytutviklingsprosjekter							113 000	Generell
1	17	006	Bytutviklingsprosjekter				21 600	21 400	30 800	73 000	Statstil.
1	17	006	Bytutviklingsprosjekter				86 400	85 600	123 200	179 000	Tilskudd andre
1	17	032	Tulinsgate	310 000		123 000	0	2 000			Generell
1	17	032	Tulinsgate		74 800	74 800	47 600	25 200			Fond inv.bud.
1	17	032	Tulinsgate		18 700	18 700	11 900	6 800			Statstil.
1	18	001	Bekkeåpning/uteområde Jordal	202 000	56 000	56 000	64 789	8 000			Generell
1	18	001	Bekkeåpning/uteområde Jordal				32 811				Fond inv.bud.
1	18	001	Bekkeåpning/uteområde Jordal		14 000	14 000	24 400	2 000			Statstil.
1	18	009	Støy- og luftforurensing				3 200	3 200		4 000	Generell
1	18	009	Støy- og luftforurensing						3 200		Fond inv.bud.
1	18	009	Støy- og luftforurensing				800	800	800	1 000	Statstil.
1	18	010	Museumsutstikkeren	103 000	42 400	42 400	40 000				Generell
1	18	010	Museumsutstikkeren		10 600	10 600	10 000				Statstil.
1	18	034	Jordal idrettspark - gateopprusting	53 000	1 600	1 600	23 700				Generell
1	18	034	Jordal idrettspark - gateopprusting		400	400	10 200				Statstil.
1	18	034	Jordal idrettspark - gateopprusting				17 100				Tilskudd andre
1	18	047	Trikkeskinner Grefsenveien	99 000	28 960	28 960	37 120	13 120			Generell
1	18	047	Trikkeskinner Grefsenveien		7 240	7 240	9 280	3 280			Statstil.
1	18	049	Oppgradering Thorvald Meyers gate	202 000	50 000	50 000		24 600			Generell
1	18	049	Oppgradering Thorvald Meyers gate				68 000	29 000			Fond inv.bud.
1	18	049	Oppgradering Thorvald Meyers gate				17 000	13 400			Statstil.

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

1	18	050	Oppgradering Storgata	330 000	64 000	64 000	43 537	280		Generell	
1	18	050	Oppgradering Storgata				43 823		40 800	Fond inv.bud.	
1	18	050	Oppgradering Storgata				21 840	21 160	10 200	Statstil.	
1	18	050	Oppgradering Storgata					84 360		Tilskudd andre	
1	19	011	Rehabiliteringsprosjekter				62 000	33 000	17 080	38 000	Generell
1	19	011	Rehabiliteringsprosjekter						14 120	Fond inv.bud.	
1	19	011	Rehabiliteringsprosjekter				15 500	8 250	7 800	9 500	Statstil.
1	19	012	Røatunnelen				8 000	8 000	40		Generell
1	19	012	Røatunnelen						7 960	8 000	Fond inv.bud.
1	19	012	Røatunnelen				2 000	2 000	2 000	2 000	Statstil.
Sum samferdsel							989 625	632 750	372 000	1 127 375	
Sum kap. 542 Bymiljøetaten (friluftsliv+samferdsel)							1 049 945	693 070	402 320	1 157 695	
<i>Kap. 761 Sykkelprosjektet</i>											
1	15	056	Gang- og sykkelveier og sykkelparkering				278 200	276 800	332 800	336 800	Fond inv.bud.
1	15	056	Gang- og sykkelveier og sykkelparkering				64 800	69 200	83 200	84 200	Statstil.
Sum kap. 761 Sykkelprosjektet							343 000	346 000	416 000	421 000	
<i>Kap. 650 Brann- og redningsetaten</i>											
1	13	012	Utstyr, transportmidler, maskiner				12 480	7 360	8 000	8 000	Generell
1	13	012	Utstyr, transportmidler, maskiner				3 120	1 840	2 000	2 000	Statstil.
1	15	016	Kjøp av elbiler til feietjenesten				1 200	800			Generell
Sum kap. 650 Brann- og redningsetaten							16 800	10 000	10 000	10 000	
<i>Kap. 712 Fornebubanen</i>											
1	17	046	Innløsning av boliger				80 000				Tilskudd andre
Sum kap. 712 Fornebubanen							80 000	0	0	0	
Sum bykasseinvesteringer - MOS miljø							1 489 745	1 049 070	828 320	1 588 695	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Finansiering MOS - miljø										
1.	Generell finansiering					447 780	241 160	29 120	289 000	
2.	Særskilte fond					560 620	412 320	490 400	783 020	
3.	Tilskudd fra staten					277 845	209 590	165 600	317 675	
4.	Tilskudd fra andre					203 500	186 000	143 200	199 000	
Sum finansiering						1 489 745	1 049 070	828 320	1 588 695	

MOS - selvfinansierende etater

Kap. 620 Vann- og avløpsetaten - selvkost

1	04	003	Bjørvika	150 000	112 695	7 000	119 695	7 000	7 000	7 000	7 000	Generell
1	09	009	Hoffselven	108 000	81 000	12 000	93 000	15 000				Generell
1	14	003	Ljanselva	100 000	45 100	3 000	48 100	45 000	6 900			Generell
1	14	018	Bekkelaget avløpsrenseanlegg - utvidelse	2 740 000	1 162 000	450 000	1 612 000	550 000	200 000	378 000		Generell
1	17	013	Rentvannbasseng Oset	1 346 000	80 000	270 000	350 000	300 000	300 000	396 000		Generell
1	17	014	Skullerud-Enebakk ny overføringsledning	550 000	5 000	100 000	105 000	130 000	160 000	155 000		Generell
1	17	047	UV-anlegg Oset	135 000	10 000	57 000	67 000	68 000				Generell
1	18	015	Bekkeåpning Hovinbekken/Jordal	80 000		40 000	40 000	10 000	30 000			Generell
1	19	013	Holmenkollen/Voksenåsen overføringsledning	153 500				15 000	50 000	75 800	12 700	Generell
1	19	014	Holmenkollen/Voksenåsen styrking/sikring vann	145 800				14 000	85 000	45 000	1 800	Generell
1	19	015	Reduksjon overløp AK52 til Akerselva	68 400				15 000	14 000	31 000	8 400	Generell
1	19	016	Miljøtiltak Tåsen	126 500				17 000	62 000	31 000	16 500	Generell
1	19	017	Ufordelt prosjekter					516 300	451 000	436 000	431 000	Generell
1	19	018	Rehabiliteringsplan vann og avløp					320 000	340 000	380 000	420 000	Generell
Sum kap. 620 Vann og avløpsetaten - selvkost								2 022 300	1 705 900	1 934 800	897 400	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

<i>Kap. 640 Renovasjonsetaten - selvkost</i>											
1	13	016	Gjenbruk diverse				9 000	9 000	9 000	9 000	Generell
1	13	017	Diverse IT-prosjekter				2 000	7 500	7 500	7 500	Generell
1	13	018	Diverse prosjekter				28 000	4 000	2 000	2 000	Generell
1	17	016	Opprydding Langøyene	136 000	10 000	50 000	60 000			14 000	Generell
1	17	048	Nye renovasjonsbiler				28 000				Generell
1	18	006	Avfallssug diverse				10 000	30 000	20 000		Generell
Sum kap. 640 Renovasjonsetaten - selvkost							139 000	50 500	52 500	18 500	
<i>Kap. 645 Energigjenvinningsetaten-husholdninger</i>											
1	13	011	Energigjenvinningsetaten diverse				15 000		30 000	10 000	Fond inv.bud.
1	13	011	Energigjenvinningsetaten diverse				94 000	52 000		20 000	Generell
1	18	007	Energiutnyttelse deponigass Grønmo				12 000				Generell
Sum kap. 645 Energigjenvinningsetaten-husholdninger							121 000	52 000	30 000	30 000	
Sum bykasseninvesteringer MOS - selvfinansierende etater							2 282 300	1 808 400	2 017 300	945 900	
Finansiering MOS - selvfinansierende etater											
1. Generell finansiering							2 267 300	1 808 400	1 987 300	935 900	
2. Særskilte fond							15 000	0	30 000	10 000	
3. Tilskudd fra staten							0	0	0	0	
4. Tilskudd fra andre							0	0	0	0	
Sum finansiering							2 282 300	1 808 400	2 017 300	945 900	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Byrådsavdeling for næring og eierskap (NOE)

Kap. 172 Boligbygg Oslo KF - overføring

1 07 068	Investeringstilskudd - Omsorg+	50 000	100 000	226 000	240 000	Generell
1 13 021	BBY - Boligtilskudd vanskeligstilte	223 000	101 000	134 000	101 000	Generell
Sum kap. 172 Boligbygg Oslo KF - overføring		273 000	201 000	360 000	341 000	

Kap.175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring

1 11 005	Tilskudd til Omsorg+	50 000		70 000		Generell
1 13 027	OBY - Boligtilskudd vanskeligstilte	11 400		70 000		Generell
1 17 007	Tilskudd til lokale omsorgsboliger	10 000	40 000			Generell
1 19 001	Forprosjektering - Ny hovedbrannstasjon og ny sentrumstasjon	62 000	17 000			Generell
1 19 010	Tilskudd til energieffektiviseringstiltak	21 000				Generell
Sum kap. 175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring		154 400	57 000	140 000	0	

Kap.178 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring

1 19 010	Tilskudd til energieffektiviseringstiltak	30 800				Generell
Sum kap.178 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring		30 800	0	0	0	

Kap.180 Usikkerhetsavsetning investering

1 19 005	Risikoavsetning 20 % av P85		50 000	24 200	250 000	Generell
1 19 005	Risikoavsetning 20 % av P85			75 800		Tilskudd andre
Sum kap.180 Usikkerhetsavsetning investering		0	50 000	100 000	250 000	

Kap. 185 Forskjellige utbedringstiltak

1 06 015	Tilgjengelighetsmidler	24 600	24 600	24 600	24 600	Generell
1 06 015	Tilgjengelighetsmidler	5 400	5 400	5 400	5 400	Statstil.
Sum kap. 185 Forskjellige utbedringstiltak		30 000	30 000	30 000	30 000	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Sum bykasseinvesteringer næring og eierskap	488 200	338 000	630 000	621 000
Finansiering næring og eierskap				
1. Generell finansiering	482 800	332 600	548 800	615 600
2. Særskilte fond	0	0	0	0
3. Tilskudd fra staten	5 400	5 400	5 400	5 400
4. Tilskudd fra andre	0	0	75 800	0
Sum finansiering	488 200	338 000	630 000	621 000

Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet (KIF)

Kap. 501 Kultureiendommer

1 06 021	Hudøy, rehabilitering av bygninger				3 360	3 200	3 200	3 200	Generell
1 06 021	Hudøy, rehabilitering av bygninger				840	800	800	800	Statstil.
1 07 002	Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer				4 000	8 000	8 000	8 000	Generell
1 07 002	Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer				1 000	2 000	2 000	2 000	Statstil.
1 13 044	Middelalderbeltet - utviklingsplan				5 200	5 200	5 200	5 200	Generell
1 13 044	Middelalderbeltet - utviklingsplan				1 300	1 300	1 300	1 300	Statstil.
1 17 025	Grünerløkka lufthavn (Toftes gt. 69)	147 000	45 000	45 000	48 200	24 400			Generell
1 17 025	Grünerløkka lufthavn (Toftes gt. 69)		11 250	11 250	12 050	6 100			Statstil.
1 18 017	Brannsikring - Kirkeristen				7 200	4 800			Generell
1 18 017	Brannsikring - Kirkeristen				1 800	1 200			Statstil.
1 19 021	Rehabilitering Frogner hovedgård				5 200	7 320	7 320	7 320	Generell
1 19 021	Rehabilitering Frogner hovedgård				1 300	1 830	1 830	1 830	Statstil.
Sum kap. 501 Kultureiendommer					91 450	66 150	29 650	29 650	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

<i>Kap. 502 Kulturetaten</i>								
1	13	001	Kunstnerisk utsmykking	43 500	46 500	45 750	36 000	Generell
1	19	022	Rehabilitering Øvingshotellet	400	400	400	400	Generell
1	19	022	Rehabilitering Øvingshotellet	100	100	100	100	Statstil.
Sum kap. 502 Kulturetaten				44 000	47 000	46 250	36 500	
<i>Kap. 504 Munchmuseet</i>								
1	18	018	Applikasjonsprosjektet	23 000	13 500			Generell
1	18	018	Applikasjonsprosjektet	5 750	3 375			Statstil.
Sum kap. 504 Munchmuseet				28 750	16 875	0	0	
<i>Kap. 505 Deichman bibliotek</i>								
1	15	004	Oppfølging av bibliotekmeldingen	1 200	1 200	1 200	1 200	Generell
1	15	004	Oppfølging av bibliotekmeldingen	300	300	300	300	Statstil.
1	18	003	Inventar og utstyr - restaurant nye Deichman	4 880				Generell
1	18	003	Inventar og utstyr - restaurant nye Deichman	1 220				Statstil.
Sum kap. 505 Deichman bibliotek				7 600	1 500	1 500	1 500	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

<i>Kap. 545 Idrett</i>								
1	17	011	Investeringer på idrettsområdet (ufordelt)	30 200	11 000	11 000	11 000	Generell
1	17	011	Investeringer på idrettsområdet (ufordelt)	29 000	29 000	29 000	29 000	Fond inv.bud.
1	17	011	Investeringer på idrettsområdet (ufordelt)	14 800	10 000	10 000	10 000	Statstil.
1	17	022	Diverse mindre prosjekter	4 500	4 500			Generell
1	17	022	Diverse mindre prosjekter	500	500			Statstil.
1	17	023	Maskiner/biler/utstyr	1 600	1 600	1 600	1 600	Generell
1	17	023	Maskiner/biler/utstyr	400	400	400	400	Statstil.
1	17	024	Rehabilitering idrettsanlegg	16 800	4 000	4 000	4 000	Generell
1	17	024	Rehabilitering idrettsanlegg	4 200	1 000	1 000	1 000	Statstil.
Sum kap. 545 Idrett				102 000	62 000	57 000	57 000	
<i>Kap. 581 Den norske kirke og andre trossamfunn</i>								
1	10	005	Rehabilitering kirker	25 000	20 000	20 000	20 000	Generell
1	18	019	Rehabilitering Torshov kirke	25 000				Generell
1	19	023	Rehabilitering gravkapell (Grefsen og Vestre)	5 000	1 350	1 350	1 350	Generell
Sum kap. 581 Den norske kirke og andre trossamfunn				55 000	21 350	21 350	21 350	
<i>Kap. 590 Gravferdsetaten</i>								
1	06	028	Nye graver på eksisterende gravlunder	2 800	2 800	2 800	2 800	Generell
1	06	028	Nye graver på eksisterende gravlunder	700	700	700	700	Statstil.
1	18	020	Ombygging av krematoriet	15 200	30 400			Generell
1	18	020	Ombygging av krematoriet	3 800	7 600			Statstil.
1	19	019	Utvidelse Klemetsrud kirkegård	4 000	12 000	6 000		Generell
1	19	019	Utvidelse Klemetsrud kirkegård	1 000	3 000	1 500		Statstil.
1	19	024	Rehabilitering historiske gravminner	800	800	800	800	Generell
1	19	024	Rehabilitering historiske gravminner	200	200	200	200	Statstil.
Sum kap. 590 Gravferdsetaten				28 500	57 500	12 000	4 500	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Sum bykasseinvesteringer kultur, idrett og frivillighet					357 300	272 375	167 750	150 500	
Finansiering kultur, idrett og frivillighet									
1. Generell finansiering					277 040	202 970	118 620	102 870	
2. Særskilte fond					29 000	29 000	29 000	29 000	
3. Tilskudd fra staten					51 260	40 405	20 130	18 630	
4. Tilskudd fra andre					0	0	0	0	
Sum finansiering					357 300	272 375	167 750	150 500	
Byrådslederens kontor (BLK)									
<i>Kap. 150 Rådhusets forvaltningstjeneste</i>									
1	13	024	Rådhuset - diverse rehabilitering		2 800	2 800	2 800	2 800	Generell
1	13	024	Rådhuset - diverse rehabilitering		700	700	700	700	Statstil.
1	17	020	Utvikling Rådhuset	80 000	12 000	5 600	17 600	46 400	Generell
1	17	020	Utvikling Rådhuset		3 000	1 400	4 400	11 600	Statstil.
Sum kap. 150 Rådhusets forvaltningstjeneste					61 500	3 500	3 500	3 500	
Sum bykasseinvesteringer Byrådslederens kontor					61 500	3 500	3 500	3 500	
Finansiering Byrådslederens kontor									
1. Generell finansiering					49 200	2 800	2 800	2 800	
2. Særskilte fond					0	0	0	0	
3. Tilskudd fra staten					12 300	700	700	700	
4. Tilskudd fra andre					0	0	0	0	
Sum finansiering					61 500	3 500	3 500	3 500	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Byrådsavdeling for finans (FIN)

Kap. 122 Diverse virksomheter og prosjek. under FIN

1	12	020	Program for elektroniske tjenester	852 000	423 500	85 500	509 000	130 500	108 000		Generell	
1	12	020	Program for elektroniske tjenester		68 500	9 500	78 000	14 500	12 000		Statstil.	
1	15	001	Elektroniske tjenester - incentivordningen					28 500	28 500		Generell	
1	15	001	Elektroniske tjenester - incentivordningen					1 500	1 500		Statstil.	
1	16	020	Investeringsavsetning Sak/arkiv					106 500	42 500	42 500	42 500	Generell
1	16	020	Investeringsavsetning Sak/arkiv					18 500	7 500	7 500	7 500	Statstil.
1	18	011	Oppgradering sentral IKT-infrastruktur					2 120	2 120	2 120	2 120	Generell
1	18	011	Oppgradering sentral IKT-infrastruktur					530	530	530	530	Statstil.
1	18	025	Avsetning konsolidering/sanering av IKT-systemer					60 000	30 000			Generell
1	18	025	Avsetning konsolidering/sanering av IKT-systemer					15 000	7 500			Statstil.
1	19	002	HR-systemet/digitalisering NAV/felles tidsregistreringssystem					4 880	4 880			Generell
1	19	002	HR-systemet/digitalisering NAV/felles tidsregistreringssystem					620	620			Statstil.
Sum kap. 122 Diverse virksomheter og prosjek. under FIN								383 150	245 650	52 650	52 650	

Kap. 125 Utviklings- og kompetanseetaten

1	08	006	IKT-området (Konsern)					12 000	12 000	12 000	12 000	Generell
1	08	006	IKT-området (Konsern)					3 000	3 000	3 000	3 000	Statstil.
1	12	007	Utsifting/oppgradering sentral IKT-infrastruktur					7 040	7 040	7 040	7 040	Generell
1	12	007	Utsifting/oppgradering sentral IKT-infrastruktur					1 760	1 760	1 760	1 760	Statstil.
Sum kap. 125 Utviklings- og kompetanseetaten								23 800	23 800	23 800	23 800	

Sum bykasseinvesteringer Finans

406 950	269 450	76 450	76 450
----------------	----------------	---------------	---------------

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Finansiering Finans						
	1. Generell finansiering	351 540	235 040	63 660	63 660	
	2. Særskilte fond	0	0	0	0	
	3. Tilskudd fra staten	55 410	34 410	12 790	12 790	
	4. Tilskudd fra andre	0	0	0	0	
	Sum finansiering	406 950	269 450	76 450	76 450	
Fellesutgifter og finansposter m.v.						
<i>Kap. 192 Diverse inntekter og tilfeldige utgifter</i>						
1 16 064	Klimatiltak kommunale bygg	16 000			Generell	
1 16 064	Klimatiltak kommunale bygg	4 000			Statstil.	
	Sum kap. 192	20 000	0	0	0	
	Sum bykassens investeringer i anleggsmidler	TOTALSUM	5 670 765	4 487 805	4 099 610	3 726 535
	Finansiering av investeringer i anleggsmidler	2 018	2 019	2 020	2 021	
	1. Generell finansiering	4 365 807	3 505 508	3 010 342	2 298 852	
	2. Særskilte fond	604 620	441 320	607 020	822 020	
	3. Tilskudd fra staten	496 838	354 977	263 248	406 663	
	4. Tilskudd fra andre	203 500	186 000	219 000	199 000	
	Sum finansiering	5 670 765	4 487 805	4 099 610	3 726 535	

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Utlån, forskuttering, avdrag på lån og avsetninger

Kap. 920 Utlån egne midler

1	03	057	Utlån Oslo Vognselskap kjøp av de 99 første nye T-banevognene	534 780	0	534 780	0	0	0	0	Generell	
1	06	005	Utlån Oslo Vognselskap kjøp av de siste 90 nye T-banevognene (opsjon 1)	1 100 000	1 100 000	0	1 100 000	0	0	0	Generell	
1	09	025	Utlån Oslo Vognselskap 45 nye t-banevogner + div. (opsjon 2)	1 137 000	1 137 000	0	1 137 000	0	0	0	Generell	
1	11	002	Utlån Oslo Vognselskap 96 nye t-banevogner (opsjon 3)	1 475 000	1 475 000	0	1 475 000	0	0	0	Generell	
1	13	029	Utlån KTP - base for t-banevogner på Avløs	950 000	950 000	0	950 000	0	0	0	Generell	
1	16	028	Utlån Sporveien - anskaffelse av 87 nye trikker	4 165 000	397 600	91 400	489 000	89 500	315 100	791 000	1 104 000	Generell
1	18	028	Utlån Sporveien - oppgradering trikkebaser på Holtet og Grefsen	1 006 000		400 000	400 000	450 000	156 000			Generell
Sum kap. 920 Utlån egne midler							539 500	471 100	791 000	1 104 000		

Kap. 926 Videreutlån

1	06	067	Videreutlån				1 206 000	1 206 000	1 206 000	1 206 000	Generell
Sum kap. 926 Videreutlån							1 206 000	1 206 000	1 206 000	1 206 000	

Kap. 927 Betjening av videreutlån

1	06	068	Betjeningsutgifter videreutlån				890 000	930 000	981 000	1 021 000	Generell
Sum kap. 927 Betjening av videreutlån							890 000	930 000	981 000	1 021 000	

Kap. 959 Bundne investeringsfond

1	16	065	Avsetning bundne investeringsfond				380	380	380	380	Generell
Sum kap. 959 Bundne investeringsfond							380	380	380	380	

Sum finansieringsbehov - totalt

8 306 645	7 095 285	7 077 990	7 057 915
------------------	------------------	------------------	------------------

Økonomiplan 2019-2022 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Finansiering av bykassens samlede investeringsbudsjett	2 019	2 020	2 021	2 022
Lån	5 820 691	4 858 773	4 624 156	4 349 987
Salgsinntekter	85 000	85 000	85 000	105 000
Bruk av fond	604 620	441 320	607 020	822 020
Overført fra driftsbudsjett	113 596	143 615	205 366	76 245
Mottatte avdrag på utlån egne midler/videreutlån	982 400	1 025 600	1 074 200	1 099 000
Tilskudd fra staten (mvarefusjon)	496 838	354 977	263 248	406 663
Tilskudd fra andre	203 500	186 000	219 000	199 000
Sum finansiering	8 306 645	7 095 285	7 077 990	7 057 915

5. ELDRE, HELSE OG ARBEID - BYDELENE

Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid har ansvar for tjenestetilbudet i bydelene med unntak av barnehagene, barnevern, helsestasjon- og skolehelsetjenesten som ligger under Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap (OVK). Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid har arbeidsgiveransvaret for bydelsdirektørene. Sekretariatet for Det sentrale eldrådet, Rådet for funksjonshemmede, Rådet for innvandrersorganisasjoner og Rådet for kjønns- og seksualitetsmangfold i Oslo er administrativt lagt under Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid. Det vises til omtale av barnevern, helsestasjon- og skolehelsetjenesten i kap. 7 OVK. I kap. 1 er Bydelene og Byomfattende tjenester omtalt under varmere by og en by med plass til alle.

5.1 Hoved og nøkkelstørrelser for eldre, helse og arbeid Bydelene og Byomfattende tjenester

Figur 5.1 Hoved- og nøkkelstørrelser – Bydelene og Byomfattende tjenester

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett - økonomiplan				Beløp i mill.
		2019	2020	2021	2022	
Sum utgifter	35 545,3	36 924,1	36 989,1	37 029,8	37 111,7	
Sum inntekter	-9 519,8	-9 841,9	-9 841,9	-9 841,9	-9 841,9	
Netto utgifter	26 025,4	27 082,2	27 147,3	27 188,0	27 269,9	

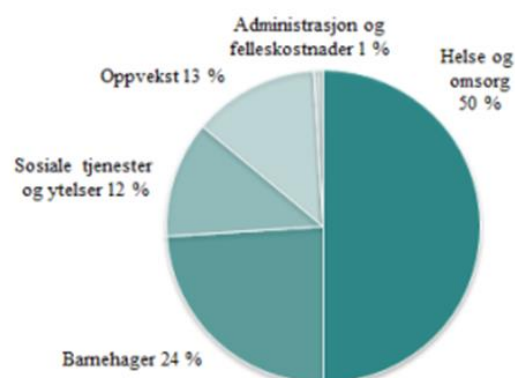
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett 55,6 %

Driftsbudsjettet inkluderer barnehager, bydelsbarnevernet og helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Satsinger i økonomiplanperioden:

- Byrådet fullfinansierer 500 årsverk i hjemmetjenestene Eldre skal være sjef i eget liv og de som ønsker det skal gis mulighet til å bo trygt hjemme og leve det livet de ønsker.
- Byrådet innarbeider 220 mill. i økonomiplanperioden til bedre rusomsorg, til oppfølging av tiltak i strategisk plan for rusfeltet og for å opprettholde rustiltak når statlige tilskudd faller bort.
- Byrådet styrker det forebyggende arbeidet rettet mot barn og unge i bydelene med 60 mill. i økonomiplanperioden.
- Byrådet innarbeider 40 mill. til bedre mat og gode måltidsøyeblikk i sykehjemmene og 11,2 mill. til bedre mat i rusinstitusjonene.
- Byrådet setter av 11 mill. for å utvide aldersvennlig transport til flere bydeler slik at eldre gis mulighet til å leve mer aktive liv enn de ellers ville gjort.
- Byrådet setter av 15 mill. til gjennomføring av prøveprosjekter med skolemat og frukt og grønt i skolene med oppstart 01.01.2019.
- Byrådet styrker «Nyttig arbeid» med 20 mill. i økonomiplanperioden slik at flere med rusproblemer skal få tilbud om aktivitet og arbeid, og innarbeider 32 mill. til Varig tilrettelagt arbeid.
- Byrådet styrker tannhelsetilbudet til lovpålagte grupper med 14 mill. slik at disse innkalles til anbefalt tidspunkt.
- Byrådet styrker lavterskeltilbud innen psykisk helse med 17 mill. i økonomiplanperioden slik at tilbudet Ung Arena kan etableres i flere bydelsregioner i 2019.

Brutto driftsutgifter i 2019 fordeler seg slik:

5.2 Byrådets ambisjoner for eldre, helse og arbeid

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle.

Barn og unge skal ha en trygg oppvekst, og alle innbyggerne skal oppleve at de bor i gode nabolag. Byrådet vil motvirke ensomhet og diskriminering, fremme inkludering og fellesskap, utjevne sosiale ulikheter og helseforskjeller. Velferdstilbudet og kommunens forebyggende arbeid skal fremme god helse i befolkningen, og mennesker som lever i utsatte situasjoner skal få bistand ut fra sine behov.

Personer som står utenfor arbeid skal få muligheter til kompetanseheving for å komme i jobb og bli økonomisk selvstendige. Mennesker skal få hjelp til å mestre sine egne liv dersom de trenger det, og eldre skal kunne få en aktiv alderdom og være sjef i eget liv. Byrådets satsing på 500 nye årsverk innen hjemmebaserte tjenester et sterkt uttrykk for denne ambisjonen.

Byrådet vil legge til rette for at innbyggerne opplever likeverd, mestring og kontroll over eget liv. Tjenestene skal være sammenhengende og koordinerte med gode overganger mellom tjenestenivåene. Standarder for tjenestene skal bidra til riktig kvalitet og likeverdige tjenester i hele byen.

Byrådet vil fremme mangfold, inkludering og fellesskap. Å stå utenfor fellesskapet kan gi økte helseutfordringer, som fører til at kommunen må bruke betydelige ressurser på å reparere skade fremfor å forebygge utfordringer. Utenforskap kan også føre til at folk velger å oppsøke alternative fellesskap, som står i opposisjon til et storsamfunn de opplever at har sviktet. De siste årene har det vært tendenser til økende uro og kriminalitet i Oslo. Oslo må ikke havne i en situasjon der gjengkriminalitet og opprør mot storsamfunnet forplanter seg. Oslo tar nye grep for å sikre at gruppen innbyggere som står utenfor ikke får vokse videre. For å møte disse utfordringene vil byrådet satse på å få flere i arbeid, inkludering og aktivisering. Prinsippene som ligger til grunn for *OXLO Extra Large – En by for alle* skal danne verdigrunnlaget for byens arbeidspolitikk. Handlingsplanen Stolte Oslo bidrar til å øke respekten for kjønns mangfold i byen og fornyes i 2019.

Hjemmet er rammen rundt hverdagslivene våre. Gode boliger og gode, trygge nabolag er forutsetninger for trygge og gode oppvekstvilkår. En egen bolig er en forutsetning for å komme i arbeid, gjennomføre rehabiliteringsløp og for å være en aktiv deltaker i nærmiljøet. Byrådet vil jobbe for at innbyggerne får mulighet til å bo i boliger som fremmer psykisk og fysisk helse, utfoldelse og trygghet. Det skal legges til rette for boliger til mennesker med særskilte behov, og boligsosiale tiltak som kan møte folks ulike behov. Byrådet satser i årets budsjett videre på ulike boligsosiale tiltak og investering i boliger. Byrådet sørger også for utbygging av nye tilrettelagte boliger og boformer hvor målet er kombinasjonen av frihet og trygghet.

De siste årene har det vært en utvikling og et skifte innenfor tjenestene på rusfeltet. Det har også vært bevegelse i den internasjonale, nasjonale og lokale ruspolitikken, der kunnskap og praksis understøtter at rusproblemer skal møtes med helsehjelp, ikke straff og fordømmelse. Byrådet adresserer utfordringene i ruspolitikken i en strategisk plan for rusfeltet. Rusproblemer medfører en rekke faglig-etiske dilemmaer, og planen angir derfor en verdibasert retning for den fremtidige utviklingen av tjenestene på rusfeltet i Oslo. Hovedmålene for ruspolitikken er at færre innbyggere utvikler rusproblemer, og at innbyggere med rusproblemer får bistand ut fra sine behov til å leve et meningsfylt liv.

EHA er kommunens største sektor og praksisen her preger kommunens arbeidsgiverpolitikk. Byrådet er opptatt av at innbyggere som har behov for kommunens tjenester skal ha faste medarbeidere å forholde seg til og at det skal være kontinuitet i tjenestene. Flere faste og hele stillinger samt reduksjon i bruk av innleie og timelønnet arbeidskraft, er nødvendig for å få til dette.

Tillitsbasert styring og ledelse skal sikre kontinuitet i relasjoner mellom innbyggere og medarbeidere, myndiggjøre medarbeidere og bidra til å skape mer trygghet og økt kvalitet i tjenestene.

Oslo kommune skal være i front i kampen for et seriøst og anstendig arbeidsliv, og skal kontinuerlig arbeide for å motvirke og bekjempe arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og utnyttelse av arbeidskraft i sine leverandørkjeder. Bydelene og etatene skal følge opp implementering av Oslo-modellen i EHA-sektor og sektorspesifikke kontraktsvilkår. Rammebetingelsene for dette vil både være vilkår og krav som skal stilles i alle kommunens kontrakter, og en ytterligere spesifisering av vilkår og krav som skal bli ivaretatt ved kjøp av helse- og sosialtjenester.

Byrådet vil at alle innbyggerrettede tjenester som kan digitaliseres skal digitaliseres, hvor innbyggernes behov skal være førende i utviklingen. Som en visualisering av dette målbildet har Oslo-innbyggeren «Tim» og hans digitale livsløp satt rammene for tjenesteutviklingen i sektoren. EHA-sektor representerer et bredt tjenestespekter og en nærhet til innbyggerne som er avgjørende for å avdekke behov og utvikle gode tjenester basert på denne innsikten.

Byrådet legger tre styringsprinsipper til grunn for styringen av bydelene, Velferdsetaten, Helseetaten og Sykehjemsetaten:

1. Likeverdige tjenester

Velferdstilbudet og kommunens forebyggende arbeid skal fremme god helse i befolkningen og gi mennesker som lever i utsatte situasjoner bistand og støtte ut fra deres behov. Mange av tjenestene bydelene og etatene har ansvar for baseres på individuelle behov og krever en god dialog mellom tjenesteyter og innbygger. For byrådet er det viktig at personer som benytter tjenestene får likeverdige og kvalitativt gode tjenester, uavhengig av hvilken bydel de bor i og hvilken tjenesteyter de møter. Byrådet vil derfor utvikle standarder innenfor flere av sektorens tjenester. Standarder skal ikke frata medarbeidere faglighet eller individuelt skjønn, men sikre likeverdighet og angi en kvalitetsnorm for tjenestene.

2. Tillit og handlingsrom

Mål- og resultatstyring skal ligge til grunn for styring og oppfølging av byrådets overordnede mål, ref. Instruks for virksomhetsstyring. Tillit som strategi og arbeidsform i styring får imidlertid konsekvenser for hvordan mål- og resultatstyringen skal praktiseres. Det skal legges mer vekt på tydelige mål, forventninger til resultater og effekter. Det skal legges mindre vekt på kontroll, detaljrapportering og måling av aktiviteter, tiltak og virkemidler. Tillit og handlingsrom handler også om hvordan kommunens tjenesteapparat møter befolkningen. Oslo skal være en åpen, demokratisk og ubyråkratisk kommune og være preget av tillit og nærhet mellom innbyggeren og kommunen.

3. Koordinering på tvers

I for mange tilfeller må brukerne av kommunens tjenester også koordinere sin egen sak på tvers av kommunens tjenester. Byrådet vil bryte ned sektorskiller og sikre at kommunen tar koordineringsjobben i større grad. Tjenestene skal være sammenhengende, med gode overganger mellom tjenestenivåene. Arbeid med digitalisering er viktig for å gjøre overgangen mellom ulike tjenester mer brukerrettet, smidig og effektiv.

Tabell 5.1 Byrådets mål for bydelene og de byomfattende tjenestene innen eldre, helse og arbeid

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Innbyggerne skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid	Bydelene, Sykehjemsetaten, Helseetaten, Velferdsetaten, Hjelpemiddelteknisk enhet
2	Flere skal kunne bo trygt i eget hjem og leve selvstendige liv	Bydelene, Sykehjemsetaten, Helseetaten, Velferdsetaten, Hjelpemiddelteknisk enhet
3	Flere skal oppleve god helse og mestring	Bydelene, Sykehjemsetaten, Helseetaten, Velferdsetaten, Hjelpemiddelteknisk enhet
4	Andelen sysselsatte i Oslo skal økes	Bydelene, Velferdsetaten, Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag
5	Levkårsforskjellene skal reduseres	Bydelene, Helseetaten, Velferdsetaten
6	Innbyggerne skal ha mulighet til å delta, bidra og bli inkludert i fellesskap	Bydelene, Velferdsetaten

Mål 1 Innbyggerne skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid

Byrådet vil innføre standarder innenfor en rekke av tjenestene i EHA-sektor. Standarder skal bidra til likeverdighet og riktig kvalitet over hele byen. Tjenestene i sektoren skal være sammenhengende og kunnskapsbasert. De skal utformes på grunnlag av forskning, medarbeidernes faglighet og innbyggers erfaringer og behov.

Helse- og omsorgstjenestene skal bidra til god helse og mestring hos innbyggere uansett alder. «Hva er viktig for deg» og mestringstankegang er utgangspunktet for møter med de som trenger tjenester. Byrådets satsning på 500 nye årsverk i hjemmetjenestene fullfinansieres med dette budsjettforslaget. I tillegg pågår styrking av bemanning i de kommunale sykehjemmene med 110 nye årsverk.

Helse- og omsorgstjenesten skal være lett å komme i kontakt med. I samarbeid mellom bydelene, Helseetaten, Sykehjemsetaten og spesialisthelsetjenesten, arbeides det for å sikre gode pasientforløp fra hjem til hjem.

Som følge av samhandlingsreformen er det flere multisyke og flere med kompliserte sykdomsbilder i sykehjem og helsehus. Eldre pasienter som skrives ut fra sykehus til helsehus og beboere ved langtidsplass har omfattende behov for medisinsk diagnostikk, behandling og avansert pleie. Dette medfører behov for høy medisinsk og pleiefaglig kompetanse samt kompetanse innen ernæring og legemiddelhåndtering. Dette vil føre til krav om økt kompetanse og tverrfaglighet i tjenestene. Byrådet vil utarbeide et kompetanseprogram som sikrer at ledere og medarbeidere har riktig kompetanse for å ivareta pasientene.

Felles kompetansekrav og opplæringsprogram for forskjellige faggrupper vil bidra til riktig kompetanse både i hjemmebaserte tjenester og sykehjemmene. Overordnet strategisk kompetanseplan for helse- og omsorgstjenestene gir viktige styringssignaler for arbeidet med kompetanseheving i tjenestene.

Byrådet har igangsatt et arbeid for å utvikle et helhetlig tjenesteforløp for personer som oppholder seg ved Oslo krisesenter og som er i behov av oppfølging fra kommunen.

Mål 2 Flere skal kunne bo trygt i eget hjem og leve selvstendige liv

Byrådet vil gi eldre som ønsker det mulighet til å bo trygt hjemme lengre og vil med dette budsjettforslaget ha fullfinansiert 500 nye årsverk i hjemmetjenesten. Tidligere innsats, aktivitetstid, økt dagaktivitetstilbud for hjemmeboende med demens, styrket rehabilitering og gode rehabiliteringsforløp, fallforebyggende tiltak og trygghetsskapende teknologi og andre velferdsteknologiske løsninger er viktige tiltak i byrådets eldresatsing.

Personer som trenger å bo på sykehjem skal kunne få denne muligheten. Byrådet vil at sykehjemmene skal oppleves som et hjem, og ikke en institusjon. Den enkelte beboer skal være i sentrum og få mulighet til å leve etter egne verdier.

Forsøket med Ruter aldersvennlig transport har vist at det gjør det mulig for eldre å leve mer aktive liv enn de ellers ville gjort. Det forebygger ensomhet. Forsøket viser seg også å fungere som en bro mellom eksisterende kollektiv tilbud og TT- ordningen i Oslo. Byrådet vil derfor utvide forsøket med Ruter aldersvennlig transport til flere bydeler.

Universell utforming av byen bidrar til at flere personer med funksjonsnedsettelse deltar aktivt i arbeids- og samfunnslivet. Bydelene skal følge opp målsettingene i *Felles prinsipper for universell utforming av Oslo kommune* som ble revidert i 2018, i samarbeid med innbyggerne, eiendomsforetakene og Bymiljøetaten.

Byrådet vil at flest mulig skal kunne bo selvstendig, være deltakende og ta i bruk egne ressurser. Det boligsosiale arbeidet i bydelene videreføres slik at flere med boevne kan bosettes i egen eller leid bolig i bydelene. Rammen for videreutlån til kjøp av bolig opprettholdes på 1,2 mrd.

Oslo har fortsatt en for stor andel av tilbudene til personer med rusproblemer knyttet til institusjonsplasser. Det er mange forhold som har bidratt til det. Ingen andre norske kommuner har det slik. Bydelene har mottatt økonomiske midler for å få til en ønsket vridning fra en institusjonsbasert tilnærming ved rusproblemer til en mer helseorientert hjelp med vekt på hjemmebaserte tiltak i lokalmiljøet, med nødvendig oppfølging i trygge, permanente boliger. Dette bidrar til mindre særomsorg, mindre stigma og mer livskvalitet. Byrådet vil vri innsatsen fra institusjonsbaserte tilbud til helseorientert hjelp med vekt på hjemmebaserte tiltak i lokalmiljøet, egen bolig med oppfølging og tiltak som understøtter folks ressurser og egeninnsats. Byrådet øker bevilgningen til bydelsnære tilbud i 2019.

Det er et betydelig vedlikeholdsetterslep i kommunens rusinstitusjoner. Arbeidet med oppgradering, vedlikehold og andre tilpasninger for at bygningsmassen skal være tilfredsstillende og mer i samsvar med behovene til de innbyggerne som trenger slike tilbud videreføres. Byrådet har avsatt 200 mill. i perioden 2018-2021, altså 50 mill. årlig, til rehabilitering av rusinstitusjoner.

Mål 3 Flere skal oppleve god helse og mestring

God folkehelse er grunnleggende for byrådet, det skal være helse i alt vi gjør. Sykdomsbildet i Oslo er preget av ikke-smittsomme sykdommer som i stor grad kan forebygges. De er derfor viktige i et folkehelseperspektiv. Personer med psykiske lidelser har forventet levealder som er 15-20 år kortere enn gjennomsnittet i befolkningen. Mennesker med samtidig ruslidelse har enda kortere forventet levealder.

Byrådet har startet arbeidet med en ny Strategi for psykisk helse i Oslo. Dette er en strategi som omhandler hele livsløpet. Hovedlinjene vil fremmes gjennom strukturelle føringer, tjenesteutvikling og kompetanseutvikling. Strategien skal fungere som et grunnlag for å utvikle tjenestene ved å vri ressursene inn mot de rette tiltakene. Lett tilgjengelige tjenester og lavterskeltilbud er viktige prinsipper, i tillegg til brukerdialo og mestringsfokus.

Rusproblemer skal først og fremst møtes som et helse- og sosialproblem. Tjenestene til personer med rusproblemer skal bidra til flere friske leveår og redusere negative konsekvenser av rusproblemer for den enkelte, familien og for samfunnet. Somatiske, psykiske og rusrelaterte helseforhold må i større grad ses i sammenheng. Tjenestene skal ha større fokus på aktiviteter, arbeid og sosial inklusjon. Oslo skal være foregangskommune når det gjelder endringer som følge av ny statlig ruspolitikk.

Byrådet vil bidra til å gi eldre hjemmeboende med hjemmebaserte tjenester en bedre hverdag gjennom fellesskap, styrking av sosiale nettverk, mestring og deltakelse. Byrådets satsing på 500 flere årsverk i

hjemmetjenesten, bedre tilbud om hjelpemidler og et mål om at Oslo skal bli universelt utformet, bidrar til at flere klarer seg på egenhånd

Byrådets innføring av tilbudet aktivitetstid til brukere i hjemmebaserte tjenester som ble pilotert i 3 bydeler våren 2018, innføres nå i alle bydelene i løpet av 2018 slik at eldre kan få hjelp til å delta i sosiale aktiviteter og møteplasser på tvers av generasjoner. Dette kan bidra til mindre ensomhet og en bedre hverdag. Midler til 65 nye årsverk i ordningen med aktivitetstid er fra og med 2019 fordelt til bydelene med helårseffekt og som en øremerket bevilgning.

For hjemmeboende med demens er interessebaserte dagsaktivitetstilbud viktig, samtidig som dette gir avlastning for pårørende.

Sykehjemmene skal ut i fra konseptet «Bedre Hverdagsliv» legge til rette for at beboerne med langtidsplass får leve det livet de er vant til. Dette gjelder både fysiske omgivelser og at beboerne tas med på avgjørelser som er viktig for den enkelte.

Mål 4 Andelen sysselsatte i Oslo skal økes

Byrådet vil jobbe for at den totale sysselsettingsandelen i Oslo skal øke, og at forskjellene i sysselsettingsandelen på tvers av bydelene skal reduseres. Generelle krav til økt effektivitet og formalkompetanse gjør at mange som har utfordringer med å fungere optimalt eller har lite utdanning, opplever å ikke få innpass i ordinært arbeidsliv. Byrådet vil derfor at flere voksne skal gis mulighet til å fullføre og bestå videregående opplæring. Byrådet vil videre at NAV skal benyttes som en rekrutteringskanal ved nyansettelser i kommunale virksomheter, og at arbeidsmarkedsbedriftene skal styrkes som kvalifiserings- og sysselsettingsarena. Byrådet vil i løpet av 2019 legge frem en arbeids- og kompetansopolitisk strategi som adresserer disse utfordringene og mulighetene nærmere.

Digitalisering, automatisering og nye forretningsmodeller fører til at arbeidslivet krever høy evne til omstilling. Arbeidsplasser for de med lave formelle kvalifikasjoner forsvinner, samtidig som vi ser at nye yrker kommer til. Karriereveiledning er et viktig verktøy for å sikre at flere blir stående i arbeidslivet, spesielt i perioder med store omstillinger. I dag er det kun noen grupper i Oslo som har tilgang på gratis karriereveiledning. Byrådet vil derfor etablere et karrieresenter i Oslo som sikrer et likeverdig karriereveiledningstilbud til alle over 19 år.

Svake norskferdigheter er en av hovedårsakene til at mange innvandrere ikke får innpass i arbeidslivet. Svake norskferdigheter er også en utfordring for noen av kommunens egne medarbeidere, fordi det i kommunens tjenester stilles økende krav til kompetanseheving, skriftlighet og omstillingsevne. Byrådet oppfordrer etatene og bydelene til å samarbeide med Oslo Voksenopplæring om norskopplæring til egne ansatte. Bydelene oppfordres også til å samarbeide med Oslo VO om yrkesrettet norskopplæring (YNO) til personer som er på tiltak i NAV.

Overgangen til arbeid og utdanning etter introduksjonsprogram for flyktninger er for lav i Oslo, og forskjeller i resultatene på tvers av bydelene er store. Byrådet har derfor gitt Velferdsetaten i oppdrag å utarbeide en Oslostandard for introduksjonsprogrammet som alle bydeler skal implementere i 2019.

Byrådet vil at endrings- og mestringsarbeid ved rusproblemer skjer med utgangspunkt i hverdagslivet til personer med rusproblemer. Tjenestene skal derfor ha fokus på tilgang til aktiviteter og arbeid, sosial inklusjon og integrering i nærmiljøet. Aktivitet, sysselsetting og arbeid skal sidestilles med annen form for behandling og rehabilitering. Byrådet vil at NAV anvender kvalifiseringsprogrammet og kommunale arbeids- og inkluderingsbedrifter, samt Nyttig Arbeid og mulighetene for «individual placement and support» (IPS) for at personer med rusproblemer skal kunne delta i det ordinære arbeidslivet.

Byrådet styrker innsatsen slik at flere mennesker med funksjonsnedsettelse, utviklingshemming eller lignende kognitive utfordringer, får tilbud om arbeid. Arbeidsmarkedsbedriftenes kompetanse skal

benyttes aktivt, samtidig som man vil vurdere om kommunen kan gjøre bruk av sosiale innovatører og andre aktører som ønsker å bidra til at disse menneskene får arbeid innen det ordinære arbeidslivet. I tillegg til byrådets egne satsinger deltar Oslo kommune i Arbeids- og velferdsdirektoratets 3-årige forsøk om kommunalt ansvar for flere tilrettelagte arbeidsplasser. Tre bydeler har i 2018 fått midler til å øke antallet arbeidsplasser for personer som har en utviklingshemming eller lignende kognitive utfordringer. Samtidig som antall tilrettelagte arbeidsplasser økes, har også Helsestaten fått i oppdrag å lede et prosjekt over 2-3 år, som skal føre til koordinering og bedre informasjonsflyt for arbeidstilbud og utdanning for personer med utviklingshemming.

Byrådet styrker Nyttig arbeid, og gir dermed mulighet for at flere personer med rusproblemer i bydelene kan fylle dagene med kompetansegivende tiltak.

Byrådet mener trainee-ordningen for mennesker med funksjonsnedsettelse er et viktig sysselsettings- og inkluderings tiltak, og har derfor gjort ordningen til et varig tiltak. Ordningen heter nå Rekrutteringsordningen for mennesker med funksjonsnedsettelse, og den gjelder alle kommunens virksomheter. Rekrutteringsordningen innebærer at enkelte ordinære stillinger som utlyses forbeholdes mennesker med funksjonsnedsettelse. Alle virksomheter oppfordres til å lyse ut stillinger for arbeidssøkere med ønskede kvalifikasjoner samt funksjonsnedsettelse. Dette bidrar til et mangfoldig og inkluderende arbeidsliv.

Mål 5 Levekårsforskjellene skal reduseres

Byrådet driver en aktiv politikk for utjevning av sosiale forskjeller. En by med små forskjeller er en bedre by å bo i for alle. Arbeid er det viktigste virkemiddelet for å bekjempe fattigdom og ulikheter. Byrådet vil legge til rette for at flest mulig får et godt fofeste i arbeidslivet gjennom å legge til rette for opplæring, språkutvikling, kvalifisering og aktive tiltak.

Alle barn skal ha en god oppvekst. Barn med foreldre som har en svak yrkestilknytning og er fattige over tid, vil kunne oppleve store levekårsproblemer. Byrådet vil at tjenestene skal innrettes slik at man i størst mulig grad bidrar til å bringe levekårsutsatte foreldre inn i kvalifisering, utdanning og arbeid. Gjennom Levekårsatsingen satses det 10 millioner fordelt over 2 år på å utvikle nye metoder i NAV for å gi målrettet oppfølging til levekårsutsatte barnefamilier.

Folkehelsearbeidet skal bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller, med en særlig satsning på barn og unge. Dårlige levekår øker risikoen for utvikling av psykiske lidelser og rusproblemer. Gjennom tiltak i strategisk plan for rusfeltet vil byrådet bidra til en forebyggingsoffensiv for å hindre at rusproblemer oppstår.

Alle lokalområder i Oslo skal oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp. Oslo kommune bruker områdesatsingene aktivt for både å kompensere der vi har store utfordringer, men ikke minst for å teste ut nye løsninger. Byrådet viderefører områdesatsinger i Groruddalen, Oslo sør og Oslo indre øst.

Byrådet vil jobbe for økt trygghet i boligmarkedet, både for personer som leier og eier. Boligsosialt arbeid er et sentralt innsatsområde i arbeidet med utjevning og bedre levekår. En god bolig i et trygt bomiljø gir et grunnlag for mestring og mulighet til å være sjef i eget liv. Nye kommunale boliger skal etableres der det ikke er stor konsentrasjon av kommunale boliger fra før. Startlån skal brukes aktivt. Det er en prioritet at leietakere i kommunal bolig skal få hjelp til å kjøpe en bolig ved hjelp av startlån. Rammen for videreutlån til kjøp av bolig opprettholdes på 1,2 mrd.

Bomiljø- og booppfølgingsarbeidet i bydelene er vesentlig for å utvikle trygge bo- og oppvekstforhold. Byrådet har gjennom de siste to årene gjennomført målrettet satsing for å bedre bomiljøet i noen av de kommunale gårdene med størst boligsosiale utfordringer, der noen av byens mest marginaliserte husstander bor. I alt 75 mill. har vært bevilget til dette formålet.

Byrådet vil at flere barn og unge skal ha mulighet til en aktiv fritid på ulike arenaer. Tilgang til fritidsklubber og aktiviteter i eget lokalmiljø gir alle mulighet for deltakelse og utvikling, og er en viktig arena for å styrke barn og unges levekår. Fritidsklubbene skal være attraktive for barn og unge og bør i størst mulig grad organiseres uten egenandel. I skoleferiene skal det legges til rette for egne aktivitetstilbud. Det ble bevilget 17 mill. til oppgradering av fritidsklubbene i 2018.

De siste to årene har det vært en økning i den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten. Ung i Oslo-undersøkelsen i 2018 viser at det er enkelte utviklingstrekk som gir grunn til bekymring for noen grupper ungdommer. Byrådet viderefører derfor styrking av den forebyggende innsatsen i utsatte områder med 15 mill. årlig i økonomiplanperioden. Det er i tillegg igangsatt et 3-årig prosjekt for tett oppfølging av unge som blir registrert for mange kriminelle forhold og som det er knyttet stor bekymring til.

Mål 6 Innbyggerne skal ha mulighet til å delta, bidra og bli inkludert i et fellesskap

Oslo skal oppleves som en god by å bo i for alle innbyggere. Oslo har store helse- og levekårsforskjeller mellom innbyggerne, og mange opplever at de står utenfor fellesskapet. En manglende opplevelse av tilhørighet og fellesskap kan føre til ensomhet, manglende integrering og en svekket fysisk og psykisk helse. Fellesskap oppnås gjennom deltakelse i arbeidsliv, fritidstilbud og aktiviteter, gjennom gode bomiljø og samhold som skapes på institusjoner. Det er viktig for byrådet at det legges til rette for at alle kan oppleve å være del av et fellesskap og at alle opplever at de kan bidra inn i et fellesskap, uavhengig av hva som er den enkeltes utgangspunkt.

Det store flertallet av barn og unge i Oslo vokser opp i trygge omgivelser med gode skoler og et mangfold av fritidsaktiviteter. Samtidig vokser over 18 000 barn opp i familier med vedvarende lavinntekt. Bydeler der befolkningen har sammensatte levekårsutfordringer har også de største utfordringene knyttet til ungdomskriminalitet. Sårbare unge i disse områdene er særlig utsatt for å bli fanget opp av miljøer som vil ha negativ innflytelse på dem. Byrådet styrker derfor den forebyggende innsatsen i utsatte områder. Fritidsklubber har blitt oppgradert, ungdomstiltakene styrkes og det etableres flere jobbtillbud for ungdom. Fritidsklubbene skal være et trygt sted i nærmiljøet der ungdom kan treffe venner og aktiviteter ferier er særlig viktig. Byrådet ønsker forslag fra barn og unge til forbedringer og tilbud gjennom ulike typer medvirkning. Barn og unges kompetanse og meninger er avgjørende for god kvalitet, effektive og treffsikre løsninger samt et velfungerende demokrati. En tredjedel av Oslos befolkning har innvandrerbakgrunn. Oslo oppleves som en stadig mer åpen og inkluderende by av de som flytter hit. Minoritetsbefolkningen generelt greier seg godt målt etter arbeid, utdanning og eie av egen bolig. Forskjeller i levekår mellom majoritet og minoritet reduseres med 80 % over tid og over generasjoner. Sysselsettingsgrad og eie av bolig øker med botid i Norge. Innvandrernes barn tar høyere utdanning og får jobb, og innvandrerkvinnens døtre er i arbeid i høyere grad enn deres mødre. Boligsegregasjon går ned. Likevel øker forskjellene mellom rik og fattig. Arbeidsinnvandrere har lavere lønn og får mindre uttelling av kompetanse og utdanning. Innvandrere med flyktningebakgrunn er overrepresentert blant mottakere av sosialhjelp. I noen av bydelene øst i Oslo, er kun 1 av 2 kvinner i arbeid. Byrådet mener arbeid er det viktigste virkemiddel for å bekjempe fattigdom og ulikheter. Byrådet vil i 2019 styrke innsatsen for å legge til rette for at flest mulig får et godt fofeste i arbeidslivet gjennom å legge til rette for opplæring, språkutvikling, kvalifisering og aktive tiltak.

Tilliten mellom mennesker og til samfunnets institusjoner er sterk. Folk flest er positivt innstilt til innvandring, og til kjønns- og seksualitetsmangfold. Byrådet mener imidlertid at det fortsatt er behov for tiltak som involverer ressursene til innbyggere med et annet opprinnelsesland og vil støtte innsatsen til frivillige organisasjoner som vil fremme mangfold. Handlingsplanen Stolte Oslo bidrar til å øke respekten for kjønns- og seksualitetsmangfold i byen. Byrådet vil fornye handlingsplanen i 2019.

Den norske debatten er bred og mangfoldig og minoritetene selv har definisjonsmakt. Likevel opplever mange diskriminering i hverdagen. En av fire har opplevd diskriminering når de søker jobb eller bolig. «Homo» og «homse» er vanlig brukte skjellsord i skolen. Bare en av 100 klager på diskriminering på grunnlag av etnisitet, religion, hudfarge eller seksuell legning når fram i

rettsvesenet. Savnet av rettferdighet er sentral i opplevelsen av utenforskap. Byrådet vil styrke arbeidet for diskrimineringsvern og mot negativ sosial kontroll. Byrådet vil iverksette Handlingsplan mot menneskehandel og forsterke innsatsen rundt den første identifisering og oppfølging av mulige ofre for menneskehandel.

5.3 Bydelenes økonomiske rammer

Tabell 5.2 Økonomiplanoversikt – Bydelssektoren (EHA og OVK)

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	22 700,8	22 938,2	23 000,5	23 079,6	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	22 700,8	22 700,8	22 700,8	22 700,8	22 700,8
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		547,3	547,3	547,3	547,3
+/- Reelle endringer		381,0	473,0	492,4	547,8
=ØKONOMIPLAN (netto)	22 700,8	23 629,1	23 721,1	23 740,5	23 795,9
Endringer i prosent		4,1 %	4,5 %	4,6 %	4,8 %
Sum endringer		928,3	1 020,3	1 039,7	1 095,1

Spesifikasjon av "Reelle endringer"	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
+/- Justering for demografiske forhold - befolkning		38,0	107,0	197,0	324,0
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		105,4	56,9	-19,4	-19,4
+/- Justering for engangstiltak		-5,6	-23,1	-27,1	-27,1
+/- Justering for oppgaveendring mellom sektorer		3,5	0,8	1,0	1,0
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-47,8	-47,8	-47,8	-169,5
+/- Spesifiserte rammeendringer		287,5	379,2	388,7	438,7
Sum reelle endringer		381,0	473,0	492,4	547,8

1) 2018 prisnivå

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Økonomiplanoversikten omfatter bydelenes budsjettammer og fire sentrale avsetningskapitler (303, 305, 306 og 308). Tabellen viser endring i nettorammen. Det betyr at aktivitetsøkning som er finansiert med økt skatt og statlig rammetilskudd bidrar til å øke budsjettammen, mens aktivitetsøkning som er finansiert med inntektsøkning på sektoren ikke medfører økning i økonomiplanrammen.

Rammeøkningen er høyere enn innsparingskravet i økonomiplanen. Økonomiplanen viser en reell økning på 381 mill. fra 2018 til 2019. Dette beløpet består av:

- Aktivitets- og kvalitetsøkning på 326 mill.
- Aktivitetsnøytral utgiftsvekst på 105 mill.
- Innsparingskrav på 48 mill.
- Korreksjon for engangstiltak og oppgaveendringer på netto 2 mill.

Justering for demografiske forhold

Det er lagt inn demografikompensasjon i bydelenes rammer på til sammen 38 mill. i 2019, som øker til 324 mill. i 2022. (FO2B Oppvekst og FO3 Helse og omsorg). På grunn av nedgang i befolkningen 80+ det siste året er demografikompensasjonen i 2019 negativ for denne aldersgruppen.

Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold.

- Økonomiplanen viser en økning på 105,4 mill. fra 2018 til 2019. Rammeøkningen nedjusteres til 56,9 mill. i 2020 og til en forutsatt utgiftsreduksjon på 19,4 mill. fra og med 2021. Dette handler primært om følgende justeringer som forutsettes å være aktivitetsnøytrale:
- Bydelsrammen er økt med 6,3 mill. for å kompensere for inntektsbortfall i Dynekilen barnehage og for å kompensere for kostnadsøkning for spesialpedagogiske tiltak etter barnehagelovens kapittel 5A.
- Bydelsrammen er økt med 34 mill. som en følge av at bydelsbetalingen for kjøp av institusjonsplasser fra Velferdsetaten har økt med 50 % utover prisstigning. Inntektskrav for etaten har økt tilsvarende.
- Bydelsrammen er redusert med 10 mill. på grunn av at bydelene fra og med 2019 skal innkreve vederlag fra beboere ved opphold på bo- og omsorgsinstitusjoner.
- Bydelenes sosialhjelpsramme er redusert med 12,4 mill. som en følge av at beboernes egenbetaling for akutt- og behandlingsplasser i VEL har opphørt. Dette er den andel av egenbetaling som har vært dekket over sosialhjelpsbudsjettet.
- Bydelsrammen er økt med 20 mill. som en følge av at driftstilskudd til senior-/eldresentre er overført fra kapittel 308 og til en øremerket særskilt tildeling. Kapittel 308 er redusert tilsvarende.
- Bydelsrammen er oppjustert med 32,4 mill. som en følge av at prisen for sykehjems plasser er økt utover vanlig lønns- og prisstigning på grunn av at reforhandlet avtale med ideelle sykehjem medfører økt kvalitet og økt kostnad for kommunen. Dette gir ingen realeffekt for bydelene samlet.
- En foreløpig beregning av tilskudd til ikke-kommunale barnehager viser at tilskuddet vil øke mer enn ordinær lønns- og prisstigning. Avsetning på kapittel 306 er derfor økt med 40 mill. Fordeling til bydelene vil skje senere.
- På kapittel 306 er avsetning til gratis kjernetid økt med 7,5 mill. på grunn av økt inntektsgrense.
- Kapittel 308 er økt med 13 mill. i 2019 og 37 mill. fra og med 2020 for å kompensere for redusert statlig tilskudd til tiltak i rusomsorgen. Da er det mulig å opprettholde aktivitetsnivået.
- Kapittel 308 er redusert med 6,3 mill. i 2019 og 1,5 mill. fra 2020 på grunn av at redusert bosettingskvote også gir redusert behov for bosettingstilskudd for flyktninger til dekning av bydelenes sosialhjelpsutgifter.
- Bydelsrammen er redusert med 76,3 mill. i 2020 og 152,5 mill. i 2021 som er sektorens andel av effektiviseringsuttak i disse to årene. Dette omfatter både Bydelene EHA og Bydelene OVK.

Justering for engangstiltak

Tabellen viser en rammereduksjon på 5,5 mill. i 2019, som justeres til en reduksjon på 23,1 mill. i 2020 og 27,1 mill. fra 2021. Dette handler om følgende;

- Bydelsrammen er redusert med 0,25 mill. fra 2019. Dette gjelder drift av Kløverveien barnepark.
- Bydelsrammen er redusert med 0,2 mill. i tilskudd til Helsestasjon for kjønn- og seksualitet. Dette var en engangs påplussing i bystyret i 2018.
- På kapittel 308 er det ikke videreført en satsning på 25 mill. i boligsosialt arbeid i kommunale boliger.
- På kapittel 308 er det innarbeidet 11 mill. i 2019 for å utvide forsøk med aldersvennlig transport til tre bydeler. Dette er bydelene Nordre Aker, Sagene og Vestre Aker.
- På kapittel 308 er det avsatt 5 mill. i 2019 til å utvikle standard for tjenesteyting rettet mot eldre. Det er videre avsatt 2 mill. i to år til prosjekt heltidskultur og 2 mill. i to år til å utarbeide kompetansepolitisk strategi.

Justering for oppgaveendring mellom sektorer

Det er en rammeøkning på 3,5 mill. i 2019 som reduseres noe utover planperioden.

- Faste og midlertidige stillinger som har vært finansiert på avsetningskapitler er flyttet til kapittel 120 Byråd/byrådsavdelingene.
- Hjelpemiddellageret i Bydel Grünerløkka blir slått sammen med den bydelsovergrepene Hjelpemiddelenheten som er forvaltet av Bydel Bjerke. Dette er et tiltak for å oppnå både økt kvalitet og en mer effektiv hjelpemiddelhandserting.
- Fra kapittel 308 flyttes 2 mill. til VEL på grunn av at etaten har overtatt ansvar for kontroll av arbeids- og lønnsvilkår hos leverandører når bydelene foretar enkeltanskaffelser.
- Det ble overført ansvar for skoleskysst for barn med funksjonsnedsettelse fra Utdanningsetaten til bydelene høsten 2018. Nå overføres ytterligere 2,4 mill. til bydelene.

Uspesifiserte rammeendringer.

Disse beløpene kan defineres som innsparingskrav i bydelssektoren, og handler derfor om reell endring i det økonomiske handlingsrommet. Økonomiplanen viser en reduksjon på 48 mill. i 2019 som øker til 169,5 mill. fra og med 2022. Dette omfatter både Bydelene EHA og Bydelene OVK.

I 2019 dekkes 4 mill. av innsparingskravet på avsetningskapitlene. Dermed er bydelsfordelt rammekutt på 44 mill. i 2019.

Spesifiserte rammendringer

Økonomiplanen viser en rammeøkning på 287,5 mill. i 2019, som stiger til 379,2 mill. i 2020.

Økningen går ned til 388,7 mill. i 2021 og justeres opp igjen til 438,7 mill. i 2022. Dette handler om aktivitetsøkninger eller kvalitetsforbedringer som ikke er forutsatt å påvirke bydelenes økonomiske handlingsrom. Eksempler på dette er satsingen på flere årsværk i hjemmetjenesten og styrking av både skolehelsetjenesten og jordmortjenesten i kommunen. Dette omfatter til sammen følgende justeringer:

- Bydelsrammen er økt med 28,8 mill. på FO2A Barnehager fra 2018 til 2019 for å kompensere for merutgifter knyttet til ny avtale om grunnbemanning barnehage. Dette dekkes ved overføring fra kapittel 306. Midler til ytterligere utgiftsøkning frem til 2022 er avsatt på kapittel 306.
- Bydelsrammen er økt med 38 mill. på FO2A Barnehager fra 2018 til 2019 for å dekke opp for økning i antall barn i kommunale og private barnehager fra 15.12.16 til 15.12.2017. Dette dekkes primært ved overføring fra kapittel 305. Justeringen gjelder både drift og lokaler.
- Bydelsrammen er redusert med 1,5 mill. på FO2A i 2019 på grunn av avvikling av pedagogisk tilbud til barn i Oslo mottak.
- På kapittel 305 er det avsatt kompensasjon for endring i antall barn i barnehager fra og med 2018. For disse forholdene samlet er det en rammeøkning på 80 mill. i 2019, 212 mill. i 2020, 229 mill. i 2021 og 259 mill. i 2022.
- Kapittel 306 er økt med 2,5 mill. fra 2019 i tilknytning til midlertidige barnehager. Det er redusert 3,2 mill. fra avsetning til kommunalt lærlingtilskudd og 4 mill. fra avsetning til språkstimulering i 2019. Det er lagt inn 2 mill. til forsøk med vikarpool i barnehager.
- Bydelsrammen er økt med 15,2 mill. på FO2B Oppvekst for å kompensere for helårseffekt fra 2019 av utgifter til nye stillinger i barnevernet. Dekning for dette er økt statlig tilskudd på kapittel 303.
- Bydelsrammen er redusert med 48 mill. i 2019, 150 mill. i 2020, 196 mill. i 2021 og 215 mill. i 2022 på grunn av stor reduksjon i bosetting av flyktninger. Når antall bosatte flyktninger går ned, reduseres også statlig integreringstilskudd betydelig. Inntektsreduksjon på grunn av færre personer i bosettingsårgang 2-5 dekkes ved å redusere rammen for FO2B Oppvekst og FO4 Sosiale tjenester. Det vil være behov for å redusere aktivitetsnivået i arbeidet med bosetting og integrering av flyktninger i takt med at antall flyktninger som utløser integreringstilskudd går ned, blant annet omfanget av introduksjonsprogram.
- Bydelsrammen er på FO2B Oppvekst økt med 3 mill. i særskilt tildeling til Skolehelsetjenesten på barnetrinnet i 2019 og økende til 7 mill. fra 2020. Det er dessuten videreført en tildeling på 5 mill. til skolehelsetjenesten på barnetrinnet til utvalgte bydeler.

- Bydelsrammen på FO2B Oppvekst er økt med 6 mill. i særskilt tildeling til jordmorstillinger i utvalgte bydeler. På kapittel 303 er det i tillegg avsatt 5 mill. i 2019 og økende til 8 mill. fra og med 2020 til flere jordmorstillinger.
- Bydelsrammen på FO2B Oppvekst er økt med 0,4 mill. til Bydel Stovner for å kunne ha fast bemanning i skateanlegget. Dette dekkes med reduksjon på kapittel 308.
- På kapittel 308 er det fra og med 2019 lagt inn en økning på 15 mill. til strakstiltak/forebyggende innsats overfor barn og unge. Dette er en videreføring av satsingen som ble vedtatt i Revidert budsjett 2018.
- På kapittel 303 er Nye familier forslått trappet opp til en innfasing i alle bydelene med en økning på 8 mill. i 2019 og økning på 12 mill. fra og med 2020.
- I bydelsrammen på FO3 Helse og omsorg er den særskilte tildelingen til flere årsverk i hjemmetjenesten økt med 67 mill. fra og med 2019. Da er det bevilget midler til å opprette ytterligere 75 årsverk i hjemmetjenesten. Midlene er gitt med helårseffekt. Det er også justert for økt årsverkskostnad fra 2018 til 2019.
- I bydelsrammen på FO3 Helse og omsorg er det etablert en ny øremerket særskilt tildeling fra og med 2019 på 54 mill. for å kunne finansiere Aktivitetstid i alle bydelene. Det er bevilget midler til 65 nye årsverk med helårseffekt. Midlene til dette er overført fra kapittel 308.
- I tillegg er det på kapittel 308 videreført 50 mill. fra og med 2019 til dekning for nye stillinger i bydelene som er finansiert via søknadsordning for flere dagaktiviteter for hjemmeboende med demenssykdom og for å forsterke tilbudet om rehabilitering for hjemmeboende eldre.
- På kapittel 308 er det avsatt en reserve på 35 mill. fra 2019 for å sikre at målsettingen om 500 nye årsverk i hjemmetjenesten blir oppfylt.
- På kapittel 308 er det videreført 10 mill. i 2019 til videreføring av «Aldersvennlig by». Fra 2020 forutsettes det at aldersvennlige tiltak implementeres i virksomhetene.
- I bydelsrammen på FO4 Sosiale tjenester er det fra og med 2019 opprettet en ny særskilt og øremerket tildeling på 15 mill. for at bydelene kan etablere varige desentraliserte rustiltak. Midlene fordeles etter kriterier i bydelenes fordelingsystem. 12 mill. av denne økningen er dekket ved reduksjon av avsetning til Sentrumsarbeidet på kapittel 308.
- I bydelsrammen på FO4 Sosiale tjenester er det fra og med 2019 opprettet en ny særskilt tildeling på 7,5 mill. for at bydelene kan opprette ny stilling som ruskonsulent for unge. Hver bydel gis en tildeling på 0,5 mill. Dette dekkes av økt avsetning på kapittel 308 til nye rustiltak.
- I forhold til Dok3 2018 er kapittel 308 økt med 24 mill. fra og med 2019 for å finansiere nye tiltak som et ledd i å gjennomføre anbefalinger i strategisk plan for rusfeltet. Byrådet har allerede i SAK1 2019 viderefordelt midler til bydelene og Velferdsetaten. Nye tiltak i bydelene er utvidelse av desentraliserte tiltak og midler til ruskonsulent for unge. For tiltak i Velferdsetaten vises det til kapittel 315 - merknader til driftsbudsjettet.
- På kapittel 308 er det lagt inn en avsetning til kommunal grunnfinansiering av Ung Arena på 2 mill. i 2019 og 5 mill. fra og med 2020. Det er gitt statlig tilskudd til etablering og drift av dette tiltaket i tre av fire bydelsregioner. Byrådet ønsker at dette tilbudet utvides til å omfatte hele kommunen. Avsetningen vil kunne dekke en eventuell nedjustering av statlig tilskudd til drift av Ung Arena.
- Det er videreført 5 mill. i 2019 til et prosjekt som er rettet mot å få levekårsutsatte foreldre inn i kvalifisering, utdanning og arbeid.
- I bydelsrammen er det korrigert for at Bydel Vestre Aker får utsatt krav om inndekning av merforbruk fra 2018 til 2019.

5.4 Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester

Tabell 5.3 Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester

Funksjonsområde	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Forslag 2019
Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester (bydelsfordelt)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.		187 986	192 476
Sum utgifter		187 986	192 476
Netto utgifter	206 349	187 986	192 476

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3.

Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2018 vises til vedlegg 3 i Dok.3/18.

Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester er rendyrket til administrasjon, fellestjenester og enkelte nærmiljøoppgaver.

Følgende nærmiljøoppgaver sorterer under Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester; Plan- og byggesaksbehandling, eierseksjonering, boligbygging og fysiske bomiljøtiltak, kommunal næringsvirksomhet, naturforvaltning og friluftsliv, rekreasjon i tettsted, kulturminneforvaltning, kunstformidling, idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg, kulturaktiviteter og kulturbygg.

Tabell 5.4 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel faste heltidsstillinger i bydelene	66,0 %	67,1 %		> 67,1 %

**Kilde statistikkbanken, gjelder alle bydeler og hele bydelssektoren*

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.5 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
Utviklingstiltak	14 000	7 000
IKT tiltak EHS sektor	7 000	13 000
Oppfølging av- og prosjekter i bydeler	6 500	7 000
Kompetansepolitisk strategi 1)	-	2 000
Heltidskultur - prosjekt 2)	-	2 000
Ufordelt reserve	2 742	3 812

1) 2-årig prosjekt, 2 mill. i 2020 2) 2-årig prosjekt, 2 mill. i 2020

Tabell 5.6 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
Fordelt alle bydeler - lokale parker og nærmiljøanlegg 1)	10 602	10 920
Bydel Vestre Aker - Nordmarka Vel	150	150

1) prisjustert

5.5. Funksjonsområde 2A Barnehager (OVK)

Omtale av funksjonsområde 2 A Barnehager og avsetningskapitlene 305 Bydelene etablering av nye barnehager og 306 Bydelene diverse barnehagetiltak og investeringskapittel 271 Byomfattende barnehager ligger under del 7 Oppvekst og kunnskap. Driftsbudsjettet for barnehager inngår i samlet bydelsramme og inngår også i Hoved- og nøkkelstørrelser og i økonomiplanskjema med spesifisering av endringer for bydelssektoren, i dette kapitlet, kapittel 5 Bydelene (EHA).

5.6 Funksjonsområde 2B Oppvekst (EHA og OVK)

Tabell 5.7 Funksjonsområde 2B Oppvekst

Funksjonsområde	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Forslag 2019
Funksjonsområde 2B Oppvekst (bydelsfordelt)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		2 851 871	2 953 618
Sum utgifter		2 851 871	2 953 618
Netto utgifter	2 584 609	2 851 871	2 953 618

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2018 vises til vedlegg 3 i Dok.3/18.

Funksjonsområdet omfatter tilbud og tjenester til barn og unge og er delt inn i tre ansvarsområder: Barne- og ungdomsarbeid, Helse- og omsorgstjenester til barn og unge og Barnevern. Barnevern, helsestasjon- og skolehelsetjenesten ligger administrativt under Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap (OVK) og er omtalt i kap. 7 OVK, mens driftsbudsjettet i tabellen over inkluderer alle tre ansvarsområdene.

Aldersgruppene som tilbudene er rettet inn mot varierer noe, men samlet handler det om barn og unge i alderen 0-22 år. De utgjør i overkant av ¼ av Oslos samlede befolkning og antallet i 2017 var om lag 170 000 personer.

5.6 A Barne- og ungdomsarbeid

1 Ansvarsområde

Trygge og inkluderende fritidstilbud i barn og ungdoms nærmiljø er en viktig del av et godt oppvekstmiljø. Tilbudene omfatter i første rekke de mange fritidsklubbene, men også tilbud som motor, media og musikkverksteder og oppsøkende miljøarbeid. Det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet i SaLTo-modellen er nært knyttet til fritidstilbud til barn og unge. Bydelene har ansvaret for å drive og utvikle tilbudene på bakgrunn av kunnskap fra barn og unge selv, erfaringskunnskap fra medarbeidere og fra forskning. Gjennom tverrfaglig samarbeid bidrar alle tjenester til å styrke barn, unge og familiers mulighet til å skape en god oppvekst.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det store flertallet av barn og unge i Oslo vokser opp i trygge omgivelser med gode skoler og et mangfold av fritidsaktiviteter. Samtidig vokser over 18 000 barn opp i familier med vedvarende lavinntekt i Oslo og det er store levekårsforskjeller avhengig av hvor i byen du vokser opp og hvilken bakgrunn du har.

Alle bydelene gir barn og unge fritidstilbud som ordinære klubber, musikkverksted, teater, dans, media, motor m.m. Tilbudene finnes i nærmiljøene der barn og unge bor og aktivitetene er i hovedsak gratis for deltakerne, fordi selv små egenandeler kan hindre deltakelse. Klubbene gir tilbud til hele barne- og ungdomsbefolkningen gjennom ordinære fritidsaktiviteter og når særlige utsatte grupper gjennom gratis aktiviteter, tilbud om tilrettelagte aktiviteter, ferieaktiviteter og lignende. Tilbudet kan benyttes av Oslo kommunes øvrige tjenester som et tilbud rettet mot barn og unge med særlige behov for tilrettelegging. Ung i Oslo-undersøkelsen 2018 viser at bydeler med et godt utbygd barne- og ungdomstilbud også har mange unge som bruker tilbudene.

I SaLTo-modellen har Oslo kommune og Oslo politidistrikt koordinert det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet overfor unge. Politirådet er overordnet styringsgruppe og det er lokale og regionale styringsgrupper. Det er SaLTo-koordinatorer i alle bydelene, Utdanningsetaten og i Uteseksjonen for arbeid med unge som oppholder seg i sentrum av byen. SaLTo-sekretariatet i Velferdsetaten koordinerer det byomfattende nettverket. Arbeidet mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme er lagt til SaLTo-modellen, og det er en egen handlingsplan for dette arbeidet. Målgruppen her er barn, unge og voksne.

Hvert 3. år gjennomfører NOVA, på oppdrag fra Oslo kommune, ungdomsundersøkelsen Ung i Oslo. Formålet er å kartlegge ulike sider ved ungdoms hverdag og deres levekår, og å undersøke endringer over tid. Undersøkelsen i 2018 viser at Oslo er en god og trygg by å vokse opp i for de fleste av byens tenåringer. Det store flertallet har et godt sosialt liv, en aktiv fritid, er fornøyd med seg selv og med egen helse. Bruken av alkohol er i historisk sammenheng lav, mens bruk av cannabis øker og særlig blant gutter. Omfanget av psykiske plager blant unge er større i Oslo enn i resten av landet og er særlig høyt blant jenter. En ny undersøkelse vil gjennomføres i 2021.

Barn og unge gir innspill til utvikling av kommunens tjenester gjennom ungdomsrådene i bydelene, sentralt ungdomsråd, ungdomshøringer og Ungdommens Bystyremøte (UBM). På oppdrag fra Oslo Kommune arrangerer UngOrg årlig en ungdomshøring for ungdommer fra alle bydelene. Ungdommenes ytringer og meninger samles i en rapport som overrekkes byrådet. I 2018 var temaet «Ungdom om digitalisering». Rapportene fra høringene og undersøkelsene benyttes av bydeler, etater og byrådsavdelingene til tjenesteutvikling.

Utviklingstrekk deltakelse og inkludering

Bydeler der befolkningen har sammensatte levekårsutfordringer har også de største utfordringene knyttet til ungdomskriminalitet. Sårbare unge i disse områdene er særlig utsatt for å bli fanget opp av miljøer som vil ha negativ innflytelse på dem. Etter flere års nedgang har den registrerte kriminaliteten blant unge under 18 år økt i 2016 og 2017. Alvorligheten i kriminaliteten utført av barn og unge varierer fra et engangs naskeri til gjentatt og alvorlig voldskriminalitet. En liten gruppe unge utfører svært mange lovbrudd. Likevel er det verdt å merke seg at 97 % av barne- og ungdomsbefolkningen ikke ble registrert for lovbrudd i 2017. Tall for 2018 vil presenteres i rapporten *Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo* på SaLTo-konferanse våren 2019. Byrådet ønsker en innsats rettet mot unge som utfører mange lovbrudd, unge det er knyttet bekymring til og mot sårbar ungdom og i levekårsutsatte områder som tiltak for å redusere barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo. Innsatsen skal også inkludere ofre for kriminalitet. Byrådet styrker derfor den forebyggende innsatsen i utsatte områder med 15 mill. årlig. Det er også igangsatt et 3-årig prosjekt for tett oppfølging av unge som blir registrert for mange kriminelle forhold og som det er knyttet stor bekymring til.

Fritidsklubbene i Oslo skal være sosialpedagogiske arenaer. Klubbene skal være et sted for kurs og ferdighetstrening, og ikke minst et sted der ungdom treffer venner. Aktiviteter i skolens ferier er særlig viktig for barn og unge som ikke reiser bort på ferie. Bydelene oppfordres til samarbeid om aktivitetstilbud, samt å benytte by-omfattende tiltak som Friluftssenteret i Bydel Gamle Oslo (FRIGO), motorsentrene og musikktilbud. Byrådet vil at flere barn og unge skal ha mulighet til en

aktiv fritid på ulike arenaer. Tilgang til fritidsklubber og aktiviteter i eget lokalmiljø gir alle mulighet for deltakelse og utvikling, og er en viktig arena for å styrke barn og unges levekår.

Det er avsatt sentrale midler til bydelenes ungdomsarbeid, som «*Særskilte tildelinger fordelt til bydelene*», midler til gratis helgetiltak, byomfattende tiltak m.m. I 2018 ble innretningen for fordeling av midlene endret slik at de er mer målrettet mot nye utviklingstrender i barne- og ungdomsmiljøer. Dette arbeidet fortsetter i 2019.

Det utlyses årlig «*Midler til kriminalitetsforebyggende arbeid i regi av frivillige og ideelle organisasjoner*» for tiltak rettet mot SaLTo-samarbeidet sin hovedmålgruppe. Videre mottar Oslo kommune tilskudd fra de statlige støtteordningene «*Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn*» og «*Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom*». Se for øvrig Eldre, helse og arbeid, byomfattende tiltak på kap. 362 Kriminalitetsforebygging blant ungdom.

Utviklingstrekk kompetanse og kvalitet

Rusproblemer kan oppstå tidlig i livet, blant annet på grunn av levekårsproblemer og traumer. Ett av hovedmålene i byrådets strategiske plan for rusfeltet er at færre innbyggere utvikler rusproblemer. Byrådet vil derfor satse på strategier knyttet til en forebyggingsoffensiv og tidligere innsats når rusproblemer oppstår. BrukerPlan-kartleggingen i 2017 viste at 419 av de 3 924 personene som mottok tjenester på grunn av rusproblemer hadde omsorg for, eller samvær med, barn. Tilsammen hadde de som var kartlagt 977 barn. Byrådet ser derfor rusproblemer i et familie- og livsløpsperspektiv. Trygge og inkluderende fritidstilbud i barn og unges nærmiljø er en basis og forutsetning for det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet som organiseres gjennom SaLTo-modellen. Dette er også viktige tiltak som også ses i sammenheng med byrådets overordnede politikk for å bekjempe levekårsutfordringer og utjevne sosiale forskjeller.

Barn og unge skal ha tilgang på trygge voksne som kan bistå ved behov. De skal få hjelp til å avdekke problemer, og søke om hjelp og informasjon om aktuelle tiltak. Bydelene skal sørge for at medarbeiderne har tilstrekkelig kompetanse i arbeidet med å ivareta utsatte barn og unge. Kunnskap må deles på tvers av ulike fag og sektorområder og samarbeidet er viktig for å oppdage og unngå uheldig utvikling hos barn og unge. Kompetansehevende tiltak blant barne- og ungdomsarbeidere skal vektlegges.

Byrådet ønsker forslag fra barn og unge til forbedringer og tilbud gjennom ulike typer medvirkning. Kvalitetssikring, fornying og utvikling er avhengig av aktiv innbyggerinvolvering. Barn og unges kompetanse og meninger er avgjørende for god kvalitet, effektive og treffsikre løsninger samt et velfungerende demokrati. Kommunens virksomheter skal legge til rette for at barn og unge involveres i saker som angår dem, sikre reell medvirkning og sørge for at barn og unge tas med i oppstart og evaluering av aktuelle prosesser. Det skal benyttes flere alternative metoder for barn og unges påvirkningsmuligheter tilpasset barnas alder.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 5: Levekårsforskjeller skal reduseres

Tiltak 1

Styrke innsatsen i det forebyggende barne- og ungdomsarbeidet

Tiltak 2

Alle bydeler skal tilby hasj avvenningsprogram

Tiltak 3

Ruskonsulent for barn og unge i alle bydeler

Mål 6 Innbyggere skal ha mulighet til å delta, bidra og bli inkludert i et felleskap

Tiltak 1

Oppgradere fritidsklubber og styrke ungdomstiltakene

Tiltak 2

Tett oppfølging av de mest aktive unge gjengangerne og unge det er knyttet stor bekymring til

Tiltak 3

Tilrettelegge for flere jobbtillbud for ungdom

Tabell 5.8 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten, antall forhold blant 1 000 innbyggere.	45,3	56,1		< 56,1
Andel barn som bor i inntektsfattige familier 1)	17,6			< 17,6
Unge som har fått hjelp ved Ungdom og rus på Legevakten 2)		731		< 731

1) SSB, tall for 2017 foreligger ikke

2) Tall hentet Årsrapport 2017 Ungdom og rus på Legevakten

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.9 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2018	Sak 1 2019
Forebyggende barne- og ungdomsarbeid	-	15 000
Byomfattende ungdomstiltak i bydelene	7 000	7 000
Tiltak barn og unge 1)	2 090	1 700

1) Reduksjonen fra 2018 til 2019 må sees i sammenheng med særskilt tildeling til Bydel Stovner og økt tildeling til Haugenstua skateanlegg

Tabell 5.10 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
Fordelt alle bydeler - SaLTo	7 500	7 500
Bydel Gamle Oslo - Riverside	6 000	6 000
Bydel Søndre Nordstrand - Hvervenbukta motorsenter	3 500	3 500
Bydel Stovner - Stovner Rockefabrikk/ Grouddalen motorsenter 1)	4 000	4 400
Bydel Sagene - Ung Metro 2)	1 100	1 150
Bydel Gamle Oslo - Rødhetteprosjektet	960	960
Bydel St.Hanshaugen - Marteprojektet	285	285

1) Prisjustert og økt med 0,3 mill. for å sikre fast bemanning ved Haugenstua skateanlegg

2) Tilpassing pga. aktivitetsøkning

5.7 Funksjonsområde 3 – Helse og omsorg

Tabell 5.11 Funksjonsområde 3 – Helse og omsorg

Funksjonsområde	Regnskap 2017	Beløp i 1000 kr	
		Budsjett 2018	Forslag 2019
Funksjonsområde 3 Pleie og omsorg (bydelsfordelt)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		9 770 504	10 176 278
Sum utgifter		9 770 504	10 176 278
Netto utgifter	9 510 457	9 770 504	10 176 278

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2018 vises til vedlegg 3 i Dok.3/18.

5.7 A Helsetjenester

1 Ansvarsområde

Funksjonsområde 3 A Helsetjenester omfatter fastlegeordningen, fysioterapitjenesten, tjenester til personer med psykiske lidelser, folkehelsearbeid, miljørettet helsevern og smittevern.

Bydelene har ansvar for førstegangs helseundersøkelse av migranter mens Helseetaten har beredskapsansvar ved behov for akutte helsetjenester.

Folkehelsearbeidet skal bidra til å motvirke sosiale helseforskjeller, forebygge helsesvikt og fremme helse. Folkehelseperspektivet skal ivaretas i alle kommunens sektorer. Miljørettet helsevern og smittevern er lovfestede ansvarsområder innen det forebyggende helsearbeidet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byens innbyggere har tilgang til kommunale helsetjenester lokalt i bydelene.

Allmennlegetjenester er under press i hele Norge. I Oslo kommune er alle fastlegestillinger besatt, til sammen 523 stillinger. Under allmennlegetjenestene i Oslo kommune inngår i tillegg ca. 200 ansatte leger i sykehjem, kommunal akutt døgnenhet (KAD), legevakt, helsestasjoner og tjenester innen rusomsorg.

I fastlegeordningen var det 28 000 ledige listeplasser i Oslo per 01.02.2018 mot 33 000 per 01.10.2015. Det er variasjoner mellom bydelene.

Det er forskriftsfestet at alle ansatte kommunale leger i kliniske stillinger skal være spesialister i allmenntilleggsmedisin eller under utdanning. Kommunen får et betydelig ansvar for spesialistutdanningen for leger som berøres når forskriften treer i kraft 01.03.2019.

Folkehelseplan for Oslo 2017-2020: «Helse og trivsel for alle – vårt felles ansvar» er en strategisk plan som viser retning for Oslos folkehelsearbeid. Hovedmålet for folkehelsearbeidet i Oslo er «Innbyggerne opplever god helse og trivsel, uavhengig av hvem de er og hvor de bor i Oslo». Bydelene skal sikre at planen integreres og tilpasses virksomhetenes øvrige planer og daglige arbeid. Alle virksomheter og byrådsavdelinger har oppnevnt egne folkehelsekontakter som deltar i et nettverk ledet av Helseetaten for å koordinere oppfølging av planen.

Oslo kommune er programfylke for folkehelsearbeid perioden 2017-2021. Programmet er rettet mot innovasjon og kunnskapsbasert forebyggende og helsefremmende arbeid innenfor feltet psykisk helse

og rus. Målgruppen er barn og unge. Det skal bidra til å styrke kommunenes langsiktige og systematiske folkehelsearbeid. Trygg og sunn oppvekst for barn og unge er hovedsatsingsområde.

For å sikre effektiv og lik saksbehandling av søknader om dispensasjon fra støyforskriften ved midlertidig støyende arbeid har Oslo kommune utviklet en digital løsning med automatisert svar.

Bystyret har vedtatt Handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelse 2017 - 2020. Tiltakene skal sikre likeverdige og koordinerte tjenester uavhengig av alder og bydelstilørighet. Bydelene legger til rette for og implementerer planen i egne tjenester og ved å delta i Helseetatens etablerte faglige nettverk.

Byrådet har lagt frem strategisk plan for rusfeltet. Psykisk helse og rusproblemer kan henge sammen. BrukerPlan-kartleggingen i 2017 av de 3 924 innbyggerne som mottok tjenester på grunn av rusproblemer viser at tre av fire av de kartlagte ble vurdert til å ha både rus- og psykiske problemer. Dette kan bidra til somatiske lidelser og forkortet levetid.

Aker helsearena er samhandlingsarena der spesialisthelsetjenesten og kommunale helse- og omsorgstjenester samarbeider om tjenester til byens befolkning, samt utvikling av nye tjenester. Samhandlingsarenaen har tiltrukket seg flere nasjonale kompetansemiljøer.

Kommunens forsterkede rehabiliteringsavdeling på Aker helsearena har 23 sengeplasser. Etter at plassene ble fullfinansiert har antall søknader økt og avdelingen har nå tilnærmet 100 % belegg. Gjennomsnittlig liggetid er 22 døgn. Ved utskrivning reiser 95 % av brukerne hjem til egen bolig.

Fysioterapitjenesten i Oslo viser at antall årsverk fysioterapeut totalt pr. 10 000 innbyggere de 3 siste årene har økt fra 8,5 årsverk (2015) til 8,8 årsverk (2017), noe som tilsvarer gjennomsnittsnivået for ASSS-kommunene. Nivået for antall årsverk ergoterapeutressurs totalt pr. 10 000 innbyggere de 3 siste årene har økt fra 2,2 (2015) til 2,7 (2017). Snittet for ASSS-kommunene var 2,2 (2017).

Utviklingstrekk – kompetanse, kvalitet og innhold

Folkehelsearbeidet er et prioritert område for byrådet. Byrådet vil legge til rette for utvikling av gode og tilgjengelige tjenester som er bærekraftige for fremtiden. Sammenhengen mellom oppvekstvilkår og senere helseutvikling gjør det spesielt viktig å styrke innsatsen for de yngste barna.

Velferdsteknologi og digitale selvbetjeningsløsninger skal inngå i utvikling av helsetjenestene. Dette er teknologi som gir mulighet til å kontrollere egen sykdom, skape sosiale nettverk, føle trygghet i eget hjem og til aktivisering.

Det er stadig nye utfordringer innen miljørettet helsevern og smittevern i Oslo. Arbeid rettet mot faktorer i miljøet som kan være til skade for helse er viktig. Bydelsoverlegefunksjonen er sentral i det lokale arbeidet. Migrasjon og utstrakt reisevirksomhet medfører behov for økt oppmerksomhet om smittsomme sykdommer.

Oslo er programfylke for folkehelsearbeid i perioden 2017-2021. Programmet skal bidra til å styrke kommunenes langsiktige og systematiske folkehelsearbeid. I alt åtte bydeler bidrar i seks ulike prosjekt der det er lagt stor vekt på universelle tiltak på de arenaer barn og unge oppholder seg. Det er etablert tett samarbeid med skoler, barnehager og tjenester i bydelene i tillegg til eksterne forsknings- og kompetansemiljøer. Et bredt sammensatt samarbeidsorgan fungerer som referanse. Helseetaten koordinerer programarbeidet.

Helseetaten leder et tverrsektorielt arbeid med å implementere kunnskapsbaserte fallforebyggende tiltak. Gjennom utprøving, evaluering og forskning utvikles det en Oslomodell som kan implementeres i alle bydeler. Syv bydeler har deltatt i arbeidet frem til og med 2018.

Arbeidet med en ny Strategi for psykisk helse som omhandler hele livsløpet er igangsatt. Denne skal ses i sammenheng med Strategisk plan for rusfeltet. Hovedlinjene vil fremmes gjennom strukturelle føringer, tjenesteutvikling og kompetanseutvikling. Lett tilgjengelige tjenester og lavterskeltilbud er viktige prinsipper i tillegg til brukerdiallog og mestringfokus. Eksempel på godt lavterskeltilbud er Ung Arena. Byrådet vil at dette tilbudet etableres i flere bydelsregioner i 2019.

Byrådet vil ha fordomsfrie og lett tilgjengelige tjenester for byens innbyggere. Rusavhengighet skal møtes som et helseproblem, ikke som et kriminalitetsproblem. Somatisk helse, psykisk helse og rus skal i større grad ses under ett.

Fra 2018 har kommunen veiledningsplikt overfor spesialisthelsetjenesten. Byrådet vil at bydelene bruker plikten til å styrke samarbeidet mellom partene ytterligere. Nasjonale helsemyndigheter har satt i gang arbeid med å utvikle standardiserte pasientforløp for rus- og psykisk helse i spesialisthelsetjenesten. Målet er å skape gode, sammenhengende og tverrgående forløp med forutsigbarhet og trygghet for pasienter og pårørende. Her må bydelene samarbeide med spesialisthelsetjenesten.

Bydelene samarbeider med Helseetaten, Sykehjemsetaten og spesialisthelsetjenesten for å sikre gode pasientforløp fra hjem til hjem. Gjennom nasjonal opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering 2017-2019 har kommunen mottatt tilskuddsmidler til ulike prosjekter. «Framtidens habilitering og rehabiliteringstjeneste i Oslo» i regi av Helseetaten er sentral og involverer flere bydeler. Det er avsatt midler gjennom søknadsordning for bydelene til økt satsning på rehabilitering av hjemmeboende for å gi forutsigbare og effektiv tjenester til byens innbyggere.

Utviklingstrekk – kapasitet

Byrådet følger nøye med i utviklingen av allmennlegetjenestene i Oslo kommune for å sikre god kapasitet, rekruttering og kompetanse. Det tas sikte på å sette i gang et etats- og bydelsovergrepene arbeid for å møte disse utfordringene. Bydelene skal sikre tilstrekkelig kapasitet og fastlegehjemler.

Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid representerer Oslo kommune i trepartssamarbeidet som Helse og omsorgsdepartementet har invitert KS sammen med Oslo kommune og Den norske legeförening til å delta i der formålet er å styrke fastlegetjeneste og allmennlegetjenesten. Byrådet tar sikte på å avgi en legeplan for Oslo kommunes samlede legetjenester i løpet av 2019.

Byrådet forutsetter at bydelene utlyser og tildeler ledige driftsavtaler for privatpraktiserende avtalefysioterapeuter som 100 % hjemler.

Somatisk helse, psykisk helse og rus skal i større grad ses under ett. Hjelp ved rusproblemer skal være lett tilgjengelig. Det betyr at førstinstansen som blir kontaktet skal sikre at den enkelte blir vurdert og fulgt opp. Det skal utvikles pasientnære, ambulante tjenester i samarbeid mellom bydelens tjenester og sykehusene. Byrådet forutsetter at bydelene tilbyr lavterskeltilbud til personer med lettere psykiske helseproblemer.

Bydelene må forberede seg på en ytterligere vridning fra en institusjonsbasert tilnærming ved rusproblemer til en helseorientert hjelp med vekt på hjemmebaserte tiltak i lokalmiljøet, med nødvendig oppfølging i trygge, permanente boliger. Dette skal bidra til mindre særomsorg, mindre stigma og mer livskvalitet. De ordinære helsetjenestene er en viktig aktør for å bidra til denne vridningen av tjenestetilbudet for personer med rusproblemer i Oslo, samt til desentralisering av helsehjelp.

Betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB), påregnes innført fra 2019. Bydelene må forberede både kapasitet og kompetanse til å kunne gi tilpassede tjenester til disse gruppene.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Innbyggere skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid

Tiltak 1

Innbyggere skal møte «en dør inn» til tjenestene

Tiltak 2

Utvikle gode pasientforløp fra hjem til hjem i samhandling med etater og spesialisthelsetjenesten

Tiltak 3

Gjennomføre kompetansehevende tiltak som er nødvendig for å dekke brukernes behov for helsetjenester

Mål 2 Flere skal kunne bo trygt i eget hjem og leve selvstendige liv

Tiltak 1

Etablere ambulante team som FACT i flere bydeler

Tiltak 2

Implementere kunnskapsbaserte fallforebyggende tiltak

Tiltak 3

Gjennomføre tiltak i strategisk plan for rusfeltet

Mål 3 Flere skal oppleve god helse og mestring av egne liv

Tiltak 1

Følge opp tiltakene i folkehelseplanen

Tiltak 2

Benytte statlige ordninger som bidrar til flere psykologer og danner tverrfaglige lag rundt personer og familier som lever med psykisk helse- og rusproblemer

Tiltak 3

Tilby lavterskel behandlingstilbud til mennesker med psykiske lidelser

Tabell 5.12 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Forskjeller mellom bydeler med høyest og lavest forventet levealder kvinner 1)	5,1 år			< 5.1 år
Forskjeller mellom bydeler med høyest og lavest forventet levealder menn 1)	8,2 år			< 8,2 år
Antall innbyggere over 65 år innlagt med hoftebrudd 2)	874	849		< 849
Antall liggedøgn etter meldt utskrivingsklare fra psykiatriske sykehusavd. 3)	1 142	970		< 970

1) Tall fra SSB

2) Tall fra NPE Norsk pasientregister

3) Årsstatistikk bydelene med og uten betalingsplikt

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.13 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2018	Sak 1 2019
Folkehelseiltak 1)	8 907	10 800
Strategi for psykisk helse - Ung Arena 2)	-	2 000
Refusjon for kjøp av helsetjenester i EØSområdet	3 400	3 400

1) Inkluderer 1,5 mill. til meningokokkvaksine

2) 5 mill. fra og med 2020

Tabell 5.14 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
Bydeler - kompensasjon for overdekning avtalefysioterapi	12 311	13 213
Bydel Grünerløkka - Aksept kontaktsenter	12 000	12 000
Bydeler - tilskudd turnusleger	7 000	7 400
Bydel Gamle Oslo Grønlandsleiret 31 B	4 000	4 000
Bydel Alna - fysioterapitjenester Haukåsen skoler	1 200	1 600
Bydel St.Hanshaugen - fysioterapitjenester Blindernveien skoler	420	485

5.7 B Omsorg

1 Ansvarsområde

Omsorg omfatter aktivisering og servicetilbud til eldre og funksjonshemmede, habilitering, rehabilitering og hverdagsrehabilitering, helse- og omsorgstjenester, annen hjelp til hjemmeboende, heldøgns pleie- og omsorgstjenester herunder bo- og institusjonstilbud, samt transport for mennesker med funksjonsnedsettelse.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet vil dreie innsatsen fra en institusjonsbasert eldreomsorg til en aktiv alderdom hvor eldre skal kunne bo lenger i eget hjem og være sjef i eget liv. 500 nye årsverk, Oslo-modellen for hverdagsrehabilitering, tillitsmodeller og demensarbeidslag, aktivitetstid, trygghetskapende teknologi/velferdsteknologi og nye botilbud er satsningsområder. I alt 425 årsverk var finansiert frem til 2018. Byrådet finansierer ytterligere 75 årsverk i 2019 og har dermed fullfinansiert løftet om 500 årsverk.

Økte årsverk i hjemmetjenesten fører til mindre behov for langtidsplasser i sykehjem, men samtidig skal de som har behov for en langtidsplass være trygg på at de skal få det.

Bydelene er i 2019 gitt en direkte tildeling som gir dekning for å opprette 375 nye årsverk.

Aktivitetstid blir innført i alle bydelene i løpet av 2018, og det er bevilget midler til å opprette 65 nye årsverk til denne ordningen. Dette gir brukere som trenger bistand til å delta i aktiviteter mulighet til å disponere 60 minutter pr uke til aktiviteter ut fra eget ønske, sammen med en medarbeider fra bydelen. I 2019 er midlene til 65 nye årsverk videreført med helårseffekt i bydelsrammen.

De resterende 60 årsverk, som ble bevilget i Sak1/18 på sentral avsetting, er avsatt til søknadsordninger for å styrke dagaktivitetstilbudet for hjemmeboende med demenssykdom og for å kunne forsterke arbeidet med rehabilitering av hjemmeboende.

For å møte fremtidig lovkrav om dagaktivitetstilbud til hjemmeboende med demenssykdom er det etablert en søknadsordning i byrådsavdelingen hvor det gis tilskudd til å dekke personalkostnader.

Dette forutsetter at eksisterende plasser opprettholdes og at det søkes etableringstilskudd til nye plasser fra staten

Søknadsordningen for styrket rehabilitering har som formål å bidra til mer samarbeid på tvers av bydeler, til økt samarbeid mellom bydeler og helsehus og til å sikre likeverdige tjenester og god kompetanse

Oslo+ er programmet for tjenesteinnovasjon fremmer en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste gjennom nytenkende helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende tiltak for seniorinnbyggere. Det gjennomføres utviklingsarbeid med samskapning av nye tjenestemodeller mellom flere bydeler, innbyggere og frivillig sektor. Byrådet styrker arbeidet med spredning og skalering av løsningene, for å bidra til likeverdige tilbud for byens eldre.

Tillitsmodellen har vært under utprøving i hjemmetjenestene. Den legger vekt på den enkelte innbyggers ressurser, egenmestring og kontroll over eget liv. Medarbeiderne myndiggjøres og får økt ansvar, kompetanse og myndighet, mens lederne blir viktigere som veiledere. Tjenesteutøvelsen baseres på tillit og samskapning, og skal gi en bedre hverdag både for den som mottar, og for dem som gir tjenester. «Hva er viktig for deg?» er et nøkkelspørsmål i dette arbeidet.

Handlingsplan for en aldersvennlig by ble vedtatt i desember 2017. Tilrettelagte og varierte bo- og tjenestetilbud, fleksible transportløsninger, utvikling av aldersvennlige nærområder, generasjonsovergrepene møteplasser, mobilisering av lokalbefolkning, informasjonsarbeid og tilretteleggelse av økt samfunnsdeltagelse er viktige tiltak for at Oslo skal bli en aldersvennlig by. Implementeringen av tiltakene i handlingsplanen i alle bydeler og etater har pågått for fullt i 2018 og vil bli videreført i 2019. Hvilke av tiltakene i planen den enkelte bydel satser på, er et resultat av lokale initiativ og prioriteringer. Det arbeides videre for å etablere et tettere og mer forpliktende samarbeid mellom byrådsavdelingene, slik handlingsplanen forutsetter.

Nye botilbud, flere årsverk og velferdsteknologi bidrar til at flere kan bo hjemme lengre. Velferdsteknologi handler også om løsninger som gir økt trygghet, mestring og aktivitet for at enkeltindividet skal kunne leve et mer selvstendig liv. Bydelene har ansvar for å ta i bruk og tilby løsningene, og omstille tjenestene i samarbeid med innbyggerne. Helseetaten har sammen med Senter for fagutvikling og forskning i Sykehjemsetaten utviklet et kompetanseopplegg for tjenestene.

Tabell 5.15 Andel innb. 80 år og over som bor i sykehjem eller mottar hjemmetjenester.

	Oslo 2017	ASSS 2017	Landet uten Oslo 2017
Andel eldre over 80 år som bor i sykehjem	15,9	14,2	12,6
Andel eldre over 80 år som mottar hjemmetjenester	28,2	29,2	32,4

Kilde: Kostra

Utviklingstrekk – kompetanse, kvalitet og innhold

Byrådet er opptatt av at hjemmeboende skal motta likeverdige tjenester av høy kvalitet i hele byen. Byrådet forutsetter at handlingsplan for Trygg og mangfoldig eldreomsorg og Aldersvennlig by legges til grunn i bydelenes arbeid.

Tjenestene skal være sammenhengende og koordinerte for å sikre gode overganger mellom tjenestenivåene. Innbyggere skal oppleve at det er lett å komme i kontakt med bydelene, at de blir hørt og får medvirke når de har behov for tjenester. Mestring av egen hverdag og «hva er viktig for deg?» skal være utgangspunkt i alle møter med de som trenger tjenester. Felles standarder for tjenestene skal bidra til riktig kvalitet på og likeverdige tjenester i bydelene.

Gjennom utprøving av tillitsmodellen med selvstyrte tverrfaglige team i hjemmetjenestene i fire bydeler er det oppnådd gode resultater både for brukere og medarbeidere. Organisering i mindre team

har medført at de som mottar tjenester får færre medarbeidere å forholde seg til. Erfaringene fra arbeidet legges til grunn for videre utvikling av tjenesten i alle bydeler. Byrådet vil utarbeide en Oslostandard for hjemmetjenesten basert på disse erfaringene.

Byrådet er opptatt av at de kommunale tjenestene er tilgjengelig for innbyggerne og vil innføre et felles begrepsapparat og felles prosedyrer for mottak av henvendelser.. Innbyggerne skal oppleve at det er «en dør inn» til tjenestene.

Byrådets styrking av hjemmetjenestene med flere årsverk og satsning på heltidskultur, fører til mer tid og færre hjelpere for den enkelte. Tillitsbasert styring og ledelse og målrettet kompetanseheving bidrar til myndiggjøring av medarbeidere.

Bydelene skal samhandle med Sykehjemsetaten, Helseetaten og spesialisthelsetjenesten for å tilby gode rehabiliteringsforløp til innbyggerne fra hjem til hjem. Byrådets søknadsordning for styrket rehabilitering og for flere dagaktivitetstilbud for hjemmeboende med demens videreføres med helårsvirkning i 2019.

I det pågående arbeidet med en ny Strategi for psykisk helse i Oslo tas det utgangspunkt i hele livsløpet. Byrådet vil satse på lavterskeltilbud for eldre som bidrar til livsglede og forebygger ensomhet, og som styrker den enkeltes evne til mestring av egen sykdom og funksjonssvikt. Møteplasser og aktivitetstilbud skal også være tilrettelagt for eldre med minoritetsbakgrunn og eldre med utfordringer knyttet til psykisk helse og rusproblematikk.

Bystyret har vedtatt *Handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelser 2017 - 2020*. Tiltakene skal sikre likeverdige og koordinerte tjenester uavhengig av alder og bydelstilhørighet. Bydelene har ansvar for å følge opp tiltakene som er innenfor sine ansvarsområder, og samhandle med den enkelte tjenestemottaker og pårørende/verge, slik at flere gis mulighet for å skaffe seg egnet bolig og være i arbeid eller på dagsenter. Helseetaten følger opp planen sammen med bydelene blant annet gjennom systematisk bruk av etablerte faglige nettverk.

Universell utforming av byen og forbedret hjelpemiddeldistribusjon bidrar til at eldre og flere personer med funksjonsnedsettelser fungerer best mulig i egne hjem og deltar aktivt i arbeids- og samfunnslivet. Fra juli 2019 slås Oslos Hjelpemiddellager og Hjelpemiddelteknisk enhet sammen. Dette med sikte på å få en mer tilgjengelig og ressurseffektiv tjeneste med høyere kvalitet. Fra høsten 2018 starter innføring av et enklere system for utlån av de mest hyppig brukte hjelpemidler.

Som følge av samhandlingsreformen er det flere multisyke og flere med kompliserte sykdomsbilder som bor hjemme. Dette vil føre til krav om økt kompetanse og tverrfaglighet i de hjemmebaserte tjenestene. Byrådet vil utarbeide et kompetanseprogram som sikrer at ledere og medarbeidere har riktig kompetanse. I tillegg vil byrådet at farmasøyter og kliniske ernæringsfysiologer blir en del av det tverrfaglige teamet. Byrådet forutsetter at alle yrkesgrupper med høyere utdanning holder seg faglig oppdatert, at det legges til rette for at medarbeiderne kan ta relevant etter- og videreutdanning og for at ufaglærte kan ta fagbrev for å bli helsefagarbeidere. Bydelene skal tilrettelegge lærlingeplasser innen helsearbeiderfaget i tråd med vedtatte måltall.

Det er fortsatt behov for å styrke medarbeidernes kompetanse i norsk språk. Ved ansettelser i helse- og omsorgstjenestene i Oslo kommune skal det for søkere som har fullført og bestått videregående opplæring i andre land enn Norge, Sverige eller Danmark stilles krav om fremvisning av språkprøve som viser at søker behersker norsk på minimum nivå B1 på alle delprøvene. Oslo kommune skal videre jobbe for at det utarbeides norskprøver på et nivå mellom B1 og B2, for å sikre arbeidsgivere muligheten til å stille mer differensierte språkkrav. For sykepleiere, fysioterapeuter, leger og andre med utdanning fra høyskole og universitetsnivå stilles krav om norskferdigheter tilsvarende HN-testen (Bergenstesten) på nivå «godt bestått». Nivå godt bestått på Bergenstesten tilsvarer nivå C1 i Det felles europeiske rammeverket for språk. For medarbeidere som allerede er ansatt i tjenesten, og som

har behov for kompetanse for å nå disse språkkravene, skal bydelene tilrettelegge for at de kan benytte tilbud om norskopplæring. Bydelene må sørge for at språkkravene fremgår ved utlysning av stillinger, samt påse at de er etterfulgt ved ansettelse.

Mål og tiltak i kommunens nye overordnede strategi for ernæringsarbeid for helse- og omsorgstjenester i hjemmet – Mat styrker og gleder, samt nasjonale anbefalinger er førende for bydelenes arbeid med ernæring.

I tråd med nasjonal faglig retningslinje om demens og kommunens egen veileder for etablering av demensteam, forutsettes det at bydelene bidrar til utredning ved mistanke om demens og har en fast kontaktperson for bruker og pårørende. De som trenger hjemmetjenester skal følges opp av arbeidslag med riktig kompetanse.

Velferdsteknologi gir mulighet til å mestre egen sykdom, skape sosiale nettverk, føle trygghet i eget hjem, og aktivisering. Byrådets arbeid med utvikling og testing av velferdsteknologi i bydelene videreføres og forsterkes. Erfaringene fra VIS-prosjektet legges til grunn for innføringen av nye produkter. I bydelene vil utrulling av digitale trygghetsalarmer og GPS for personer med demens og utvikling av responstjenester vil være prioriterte områder for byrådet i 2019.

Å ta i bruk ny teknologi i helse- og omsorgstjenestene krever et kompetanseløft. For at tjenesteutøverne skal kunne endre måten de yter tjenestene på, må de kjenne til de grunnleggende prinsippene i teknologien i tillegg til den konkrete teknologien som skal tas i bruk. På denne bakgrunn har Helseetaten, i samarbeid med Senter for fagutvikling og forskning i Sykehjemsetaten, utviklet et kompetanseopplegg for tjenestene.

Utviklingstrekk – kapasitet

I Oslo vil antall eldre over 67 år øke i økonomiplanperioden. De siste årene har det imidlertid vært en nedgang i aldersgruppen 80 år og eldre, men denne trenden er nå i ferd med å snu. Antall innbyggere i relevante aldersgrupper har betydning for dimensjonering av bydelens tjenester. Det er en synkende andel av innbyggere over 80 år som mottar pleie og omsorgstjenester. Bruksraten går ned både for hjemmetjenester og institusjon. Det skjer både en vridning fra institusjon til hjemmetjenester og en forbedring i helsetilstanden til hjemmeboende eldre som gjør at færre trenger hjelp.

For innbyggere over 67 år som får hjemmetjenester, var det i Oslo en sterk økning i utgifter pr bruker fra 2016 til 2017. Utgiftene økte med over 10 %. Dette har blant annet sammenheng med byrådets satsing på 500 nye årsverk i hjemmetjenesten innen utgangen av 2019.

I de store byene er utviklingen at flere eldre bor hjemme og får mer tjenester i hjemmet. Oslo kommune bygger nå ut nye tilrettelagte boliger og boformer hvor målet er kombinasjonen av frihet og trygghet. Byrådet vil legge til rette for at byens innbyggere i alle aldre skal kunne leve frie, selvstendige liv. Tjenestene skal utvikles og innrettes slik at flere kan bo trygt hjemme så lenge de ønsker, og få bistand som bidrar til dette.

Byrådets styrking av hjemmetjenestene er benyttet til økt satsing på forebygging, veiledning innen kosthold, rehabilitering, tjenester til hjemmeboende med demenssykdom og deres pårørende, aktivitetstid, samt mer hjemmesykepleie. Til sammen er det for 2016-2019 finansiert 500 nye årsverk.

Bydelene og Sykehjemsetaten fortsetter samarbeidet med å videreutvikle helsehuskonseptet med mål om å optimalisere tjenesteforløpet i tråd med brukerens behov.

Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov er en tiårsplan, og rulleres hvert annet år. Gjeldende plan er for perioden 2018 – 2028, neste rullering skal derfor etter planen gjelde for 2020 – 2030. Byrådet ønsker å samkjøre periodiseringen med skolebehovsplanen, sistnevnte plans rullering er justert til den motsatte frekvensen. Fordelen med å gjøre dette er at rulleringen da vil skje i årene

mellom valgår. Det er uhensiktsmessig å legge frem en strategisk plan i et valgår særlig i forbindelse med forankring av arbeid, da det ikke nødvendigvis er de som har utformet planen som skal gjennomføre den. Byrådet ønsker derfor å gi en lengre utredning i Sak1 2020, hvor byrådets nye innretning og dreining mot flere fleksible boligløsninger for eldre skisseres. Videre vil det nærmere beskrives måltall med bakgrunn i befolkningsanalyser og innmeldte behov i Sak1 2020.

Ved inngangen til 2019 er det realisert ca. 900 Omsorg+ boliger, det jobbes for at måltallet på 2 000 Omsorg+ boliger innen 2026, og 100 lokale omsorgsboliger til personer med kognitiv svikt skal realiseres. Byrådet ønsker å fremskynde prosesser der dette er mulig, men hovedprioriteringen er å gjennomføre allerede igangsatte prosesser. Ca. 1300 sykehjemsplasser som ikke oppfyller dagens krav vil bli erstattet. Videre er det planlagt å bygge 400 - 600 Omsorg+ boliger i kommunal regi innen juni 2023. I tillegg vil det i samme periode erstattes om lag 400 sykehjemsplasser og bygges ca. 300 Omsorg+ boliger i ideell regi.

Utover økonomiplanperioden og i forbindelse med rullering av strategisk boligplan i 2021, planlegges det for ytterligere 500 nye fleksible heldøgns omsorgsboliger. Boligene skal møte fremtidens krav slik at de lett kan tilpasses den enkeltes endrede behov. Pilotprosjektet Nye Oppsal er et eksempel på dette og et prosjekt som vil være et referanseprosjekt for fremtidens omsorgsboliger. I Sognsveien 80 planlegges det for et sambruksprosjekt med flere kommunale formål, blant annet heldøgns omsorgsplasser for eldre.

Gjennom økningen av antallet velferdsteknologiprodukter ute hos innbyggerne, er det blitt stadig tydeligere at det er behov for å bygge opp og organisere en forvaltning av løsningene som krever nye strukturer ut over den enkelte bydel, for at skaleringen ikke skal stoppe opp. Samtidig er det nødvendig å sikre at denne forvaltningen blir robust nok til å kunne sikre at all teknologien hjemme hos innbyggerne fungerer til enhver tid. Gjennom byrådets omgjøring av låneordningen for velferdsteknologi er det frigitt midler som gjør det mulig å styrke infrastrukturen i sektoren.

Tabell 5.16 Nøkkeltall for Funksjonsområde omsorg

Nøkkeltall for: Funksjonsområde 3 Helse og omsorg - B Omsorg (EHA)	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Andel personer 80+ pr 31.12	3,5	3,3	3,2	3,1	3,1
Netto driftsutgifter pleie og omsorg pr innbygger 1)	13 349	13 670	14 026	13 932	14 351
Netto driftsutgifter pr. mottaker av pleie- og omsorgstjenester 1)	396 902	417 905	444 957	454 865	476 144
Netto driftsutgifter pr. hjemmetjenestemottaker 1)	218 307	239 183	253 737	274 271	299 627
Andel egne innbyggere 80 år og over som mottar hjemmetjenester 2)	33,2	32,5	31,3	29,9	28,9
Andel egne innbyggere 66 år og under som mottar hjemmetjenester 2)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Andel egne innbyggere 67 - 79 år som mottar hjemmetjenester 2)	7,1	6,8	6,7	6,4	6,5
Andel egne innbyggere 80-89 år som mottar hjemmetjenester 2)	29,8	28,8	27,1	25,6	24,5
Andel egne innbyggere 90 år og over som mottar hjemmetjenester 2)	45,3	44,5	45,0	43,7	43,7
Andel egne innbyggere 80 år og over som bor i institusjon 3)	16,3	16,3	16,2	15,6	15,1
Andel egne innbyggere 67 - 79 år som bor i institusjon 3)	1,9	1,8	1,7	1,8	1,6
Andel egne innbyggere 80 - 89 år som bor i institusjon 3)	11,2	10,9	11,0	10,4	10,1
Andel egne innbyggere 90 år og over som bor i institusjon 3)	34,0	34,1	33,0	32,4	31,9
Andel sykehjemsbeboere på tidsbegrenset opphold 4)	12,1	12,2	12,2	11,9	11,1
Saksbehandlingstid for søknad om institusjonsplass 3)	12,3	12,9	12,4	10,7	9,8
Saksbehandlingstid for søknad om praktisk bistand	23,8	26,6	24,1	24,3	26,3
Saksbehandlingstid for søknad om hjemmesykepleie	7,5	5,2	5,7	7,0	9,0
Iverksettingstid for søknad om praktisk bistand	8,0	9,3	10,1	9,7	8,4
Iverksettingstid for søknad om hjemmesykepleie	2,2	1,4	2,2	3,2	3,1

1) Netto driftsutgifter, kommuneregnskapet, Rapporteres kun kun ved årsslutt pr 31.12

2) Praktisk bistand og hjemmesykepleie jf. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester §3-2.1.ledd nr 6. Hjemmesykepleie skal også omfatte tjenester innenfor kategorien psykisk helsearbeid. Ihht til loven omfatter praktisk bistand hjemmehjelp, husmorvikar og annen hjelpevirksomhet i hjemmet, herunder miljøarbeid, opplæring i dagliglivets gjøremål, boveiledning og brukerstyrt personlig assistent.

3) Sykehjem, aldershjem og andre boformer med heldøgns omsorg og pleie som er hjemlet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester § 3-2 nr. 6, dvs. boformer der det kan kreves vederlag for opphold i institusjon

4) Sykehjem hjemlet i lov om kommunale helse og omsorgstjenester

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Innbyggere skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid

Tiltak 1

Innføre en Oslostandard for kvalitet og innhold i hjemmebaserte tjenester

Tiltak 2

Øke bemanningen i hjemmetjenesten med 500 årsverk innen utgangen av 2019

Tiltak 3

Gode pasientforløp fra hjem til hjem skal utvikles i samhandling med etater og spesialisthelsetjenesten

Mål 2 Flere skal kunne bo trygt i eget hjem og leve selvstendige liv

Tiltak 1

Motivere brukere til å ta imot trygghetsskapende teknologi og andre velferdsteknologiske løsninger og øke spredningen av sporingsteknologi og avstandsoppfølging til hjemmeboende.

Tiltak 2

Øke antall dagsenterplasser til personer med kognitiv svikt

Mål 3 Flere skal oppleve god helse og mestring

Tiltak 1

Etablere rehabiliteringsteam i hjemmetjenestene

Tiltak 2

Tilbud om aktivitetstid i bydelene

Tiltak 3

Tilgjengelige, attraktive og mangfoldige møteplasser i alle bydeler

Tabell 5.17 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel av bydelenes årsverk i pleie og omsorg med relevant fagutdanning 1)	70 %	71 %	80 %	80 %
Andel brukere som er kartlagt for ernæringsmessig risiko 2)		16 %		50 %
Antall brukere som har mottatt hverdagsrehabilitering 3)	2 810	3 366		> 3 366
Antall plasser dagaktivitetstilbud i bydelene for mennesker med kognitiv svikt/personer med demens sykdom		303		> 303
Antall brukere med aktivitetstid 4)				*
Antall liggedøgn etter meldt utskrivingsklare somatiske sykehusavd. 5)	3 519	3 183		< 3 183

1) Kostra kvalitetsindikator pleie og omsorg

2) Personer med vedtak om hjemmesykepleie og/eller praktisk bistand

3) Årsstatistikk for bydelene

4) Innføres høsten 2018

5) Årsstatistikk for bydelene med og uten betalingsplikt

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.18 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2018	Sak 1 2019
500 årsverk - aktivitetstid 1)	25 000	-
500 årsverk - søknadsordning rehabilitering og demenstiltak 2)	25 000	50 000
500 årsverk - reserveavsetning	-	35 000
Eldresentre treningstilbud 3)	23 000	3 000
Velferdsteknologi	17 500	20 000
Trygg og mangfoldig eldreomsorg 4)	14 400	20 000
Kompetansehevede tiltak 5)	12 000	12 000
Aldersvennlig by 6)	10 000	21 000

1) Øremerket særskilt tildeling fra 2019

2) Helårsvirkning av 2018, tilsvarer 60 årsverk

3) Tall fra årsstatistikk bydelene

4) Inkluderer midler til likeverdige tjenester og standard for kvalitet i eldreomsorgen

5) Forutsetter at Oslo mottar tilskudd fra staten

6) Inkluderer midler til utvidelse av aldersvennlig transport (rosa busser) i 3 bydeler

Tabell 5.19 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
500 årsverk - forebyggende innsats hjemmetjenestene - bo trygt hjemme lengre	160 000	227 000
500 årsverk - aktivitetstid 1)	-	54 000
Driftstilskudd seniorsentre 2)	-	20 000
Fordelt alle bydeler - Demensplan 2020, dagaktivitetstilbud etter FO3 kriterier	19 000	19 000
Kompensasjonstilskudd til bydeler som leier omsorgsboliger av private	11 221	9 192
Bydel Grünerløkka - Hjelpemiddellageret 3)	5 000	2 500
Bydel Nordre Aker - Marka eldresentre	1 600	1 600

1) Øremerket særskilt tildeling, tilsvarer 65 årsverk, midlene var avsatt på kap.308 i 2018

2) Øremerket særskilt tildeling

3) Sees i sammenheng med at Hjelpemiddellageret innlemmes i Hjelpemiddelteknisk enhet fra 1.7.2019

5 Investeringsbudsjettet

Investeringer innenfor helse og omsorg, sykehjem, Omsorg+ og boliger til mennesker med nedsatt funksjonsevne omtales i kapittel 6 Byomfattende tiltak under Sykehjemsetaten og i kapittel 10.1 Næring og eierskap – Eiendomsforetakene.

6 Forslag til endring av verbale vedtak

Følgende verbalvedtak fra 2016 foreslås opphevet:

H15/2016 Krav om at søkere til stillinger innenfor pleie og omsorg i Oslo kommune skal beherske norsk språk skriftlig og muntlig

Økt fokus på pasientsikkerhet og krav om å ha en kunnskapsbasert tjeneste krever kompetanse, også på språk. Før ansatte/søkere kan få ansettelse i pleie og omsorgstjenestene i Oslo kommune kreves norskferdigheter tilsvarende nasjonal norskprøve på nivå B2 for helsefagarbeidere og andre med utdanning fra videregående skole og for ufaglærte. For sykepleiere, fysioterapeuter, leger og andre med utdanning fra høyskole og universitetsnivå stilles krav om norskferdigheter tilsvarende nasjonal norskprøve på nivå C1.

Bakgrunnen for at vedtaket foreslås opphevet er at krav om nivå B2 i norskferdigheter for personer som kun har videregående opplæring og for ufaglærte, kan være i strid med diskrimineringsregelverket. Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap har sendt brev til Kunnskapsdepartementet der det bes om tilbakemelding på om et slikt norskkrav kan være i strid med regelverket.

Byrådsavdelingen har enda ikke mottatt svar på henvendelsen. EHA har også fått tilbakemelding fra Helseetaten om at kravet oppleves å være for høyt i forhold til hva som er formålstjenlig. EHA støtter OVK sitt arbeid med å foreslå for Kunnskapsdepartementet at det utarbeides et nytt nivå på norskprøvene, som ligger mellom B1 og B2. Krav om norskferdigheter tilsvarende nivå C1 bør omformuleres fordi det ikke er utarbeidet norskprøver på dette nivået. Byrådsavdelingen er kjent med at det skal utarbeides slike prøver, men frem til det er gjort foreslås kravet omformulert for å være mer presist.

H15/2016 foreslås erstattet med:

Krav om at søkere til stillinger innenfor pleie og omsorg i Oslo kommune skal beherske norsk språk skriftlig og muntlig.

Økt fokus på pasientsikkerhet og krav om å ha en kunnskapsbasert tjeneste krever kompetanse, også på språk. Ved ansettelser i helse- og omsorgstjenestene i Oslo kommune skal det for søkere som har fullført og bestått videregående opplæring i andre land enn Norge, Sverige eller Danmark stilles krav om fremvisning av språkprøve som viser at søker behersker norsk på minimum nivå B1 på alle delprøvene. Oslo kommune skal videre jobbe for at det utarbeides norskprøver på et nivå mellom B1 og B2, for å sikre arbeidsgivere muligheten til å stille mer differensierte språkkrav. For sykepleiere, fysioterapeuter, leger og andre med utdanning fra høyskole og universitetsnivå stilles krav om norskferdigheter tilsvarende HN-testen (Bergenstesten) på nivå «godt bestått». Nivå godt bestått på Bergenstesten tilsvarer nivå C1 i Det felles europeiske rammeverket for språk.

5.8 Funksjonsområde 4 sosiale tjenester og ytelser

Tabell 5.20 Funksjonsområde 4 sosiale tjenester og ytelser

Funksjonsområde	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Forslag 2019
FO4 Sosiale tjenester og ytelser (bydelsfordelt)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		1 637 771	1 682 512
14 Overføringsutgifter		1 355 160	1 379 954
Sum utgifter		2 992 931	3 062 466
Netto utgifter	2 917 160	2 992 931	3 062 466

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2018 vises til vedlegg 3 i Dok.3/2018. Budsjettvedtak for Økonomisk sosialhjelp (KOSTRA-funksjon 281 Ytelse til livsopphold) fremgår av vedtak på artgruppe 14.

5.8 A Sosiale tjenester

1 Ansvarsområde

Sosiale tjenester ytes hovedsakelig av og gjennom NAV-kontorene. Folk som trenger hjelp og bistand skal møte et helhetlig og integrert tjenestetilbud. Det likeverdige partnerskapet mellom kommunen og staten skal sikre felles måloppnåelse gjennom riktige tiltak og stønader for den enkelte. Formålet er å fremme økonomisk og sosial trygghet, bedre levekårene for vanskeligstilte og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet. Hjelpen skal medvirke til at den enkelte i størst mulig grad blir selvhjulp.

Bydelene skal bistå den enkelte med rådgivning og veiledning, praktisk bistand, boligtiltak og økonomisk sosialhjelp. Kvalifiseringstiltak og kvalifiseringsprogram, samt språk- og introduksjonsprogram er viktige virkemidler for å nå målet om selvhjelpenhet. Sosiale tjenester skal også bidra til at innbyggere i største mulig grad har egen, egnet bolig, og at de som trenger og ønsker det får nødvendig oppfølging i bolig. Aktiv bruk av de sosiale boligvirkemidlene skal hjelpe flere inn i en trygg og forutsigbar bosituasjon.

2 Situasjonsbeskrivelse

Arbeid er den viktigste faktoren for å unngå eller komme ut av fattigdom, og arbeid har en klar helse-sosial og inkluderingsgevinst. Deltakelse i arbeidslivet er viktig for å bedre leve- og oppvekstvilkår og motvirke vedvarende fattigdom og sosial eksklusjon. Den registrerte arbeidsledigheten i Oslo er relativt lav. Ved utgangen av juni 2018 var 2,4 % av arbeidsstyrken registrert som helt ledige. Andelen ledige varierer mellom bydelene, fra 1,5 % i Bydel Vestre Aker til 3,7 % i Bydel Søndre Nordstrand.

Den registrerte ledigheten fanger ikke opp dem som kan ha noe arbeidsevne, men som av ulike årsaker verken er sysselsatt eller registrert som ledige. I enkelte delbydeler er andelen sysselsatte svært lav, og andelen som lever på trygd og stønader tilsvarende høy. Sysselsettingsandelen i Oslo i 2016 var på 67,7 %. Bydel Stovner har lavest sysselsettingsandel med 56 %, mens Bydel St.Hanshaugen har høyest andel med nesten 74 %.

Over 60 % av mottakere av økonomisk sosialhjelp har innvandrerbakgrunn. Det er også i denne gruppen den største andelen av fattigdom og barnefattigdom finnes. Barnefamilier har lengre gjennomsnittlig stønadperiode og mottar de høyeste beløpene. Over 17 % av alle barn i Oslo lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt, jf. tall fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Det er langt over gjennomsnittstallet for Norge, på litt over 10 %. Mange av Oslos mest økonomisk vanskeligstilte husstander leier kommunal bolig. Det er en opphopning av levekårsutfordringer i områdene med mange kommunale boliger.

Arbeidsmarkedet stiller stadig strengere krav til kompetanse og norskferdigheter. Mange som søker sosialhjelp fyller ikke kompetansekravene som arbeidslivet stiller. Ufaglærte, unge uten utdanning og arbeidserfaring, og innvandrere med relativt lave kvalifikasjoner har begrensede muligheter i et arbeidsmarked der det blir færre jobber for ufaglærte. I Oslo fullfører over 78 % av ungdommene videregående opplæring. Dette er over landsgjennomsnittet. Antallet unge i Oslo som ikke fullfører og som havner utenfor arbeid og aktivitet er allikevel høyt, og veien inn til arbeidslivet kan være lang for mange av de det gjelder.

Personer med redusert arbeidsevne kan oppleve at krav om høy effektivitet og omstillingsevne gjør at inngangen til arbeidslivet blir smalere enn tidligere. Bydelene melder om at flere hundre personer i Oslo ønsker arbeid innenfor varig tilrettelagt arbeid, men at antallet arbeidsplasser er ikke høyt nok til å møte etterspørselen.

I 2017 ble 3 924 brukere av tjenester i bydelene knyttet til rusproblemer kartlagt gjennom BrukerPlan i Oslo kommune. Kartleggingen vurderer brukerne etter åtte levekårsområder som utgjør deres samlede daglige funksjonsnivå på en levekårsindeks. Tallene avdekker relativt store variasjoner i levekår og rusbruk, både mellom bydelene i Oslo og mellom Oslo og resten av landet. Kartlagte brukere med rusproblemer i Oslo er noe eldre og har noe større alvorlighetsgrad knyttet til rusproblemene enn brukere på landsbasis. På nesten alle levekårsområdene skårer personer i Oslo dårligere enn landsgjennomsnittet. I Oslo vurderes 72 prosent å ha alvorlige problemer innen de fleste eller alle de kartlagte levekårsområdene. I resten av landet er andelen 58 prosent.

Det er fortsatt behov for å styrke forebyggende tiltak og bo- og oppfølgingstilbud i bydelene, slik at personer med rusproblemer i større grad får tilbud om bolig og bruken av Velferdsetatens rusinstitusjonsplasser reduseres. For at bydelene i økende grad skal kunne gi tilbud om bolig i bydel, er det behov for en omfordeling av ressurser mellom Velferdsetaten og bydelene. Bydelenes

betalingsordning for rusinstitusjonsplassene kan bidra til dette. Det er imidlertid utenforliggende endringer som tilsier at endringen av bydelsbetalingen bør gjøres gradvis. For 2019 økes derfor prisjustert bydelsbetaling for Velferdsetatens rusinstitusjoner med 50 %. For plassene på Incita, Svingen og Ljabrubakken boliger (forsterket bolig), blir bydelsbetalingen fastsatt særskilt. Hvordan endringene slår ut på bruk av plasser og oppbygging av tilbud i bydelene vil bli fulgt nøye.

En gjennomgang av ordningen med beboeres egenbetaling for opphold i Velferdsetatens rusinstitusjonsplasser har vist at det er vanskelig å finne en hensiktsmessig måte å kreve egenbetaling på innenfor gjeldende regelverk. I påvente av videre utredning og inntil videre, opphører derfor beboeres egenbetaling for akutt- og rehabiliteringsplasser. For omsorgsinstitusjonene innføres egenbetaling i henhold til egenbetalingsforskriften. Det er bydelene som fra 2019 må kreve inn beboernes egenbetaling.

Utviklingstrekk deltakelse og inkludering- arbeid og sysselsetting

Byrådet vil ha flere i arbeid og øke sysselsettingsgraden. Det skal satses på opplæring og kvalifisering, og bydelene må arbeide med å utvikle og tilby gode kvalifiseringstiltak. God kartlegging, fleksibilitet i tiltakene, individuell tilpassing, arbeidsrettede tiltak, tett oppfølging og bredt samarbeid både tverretattlig og med arbeidsgivere er nødvendig for å sikre gode kvalifiseringsløp.

Byrådet vil at bydelene skal tilby språkopplæring, tiltak og kvalifiseringsløp som gir reel kompetanse og som etterspørres i arbeidsmarkedet. Arbeidsføre som ikke kan nyttiggjøre seg formelle utdanningsløp skal gis nødvendig opplæring og kvalifisering for arbeid som ikke krever formalkompetanse. Bydelene, i samarbeid med andre tjenestetilbydere, er godt i gang med dette arbeidet. Det stilles vilkår og krav om aktivitet, og nye tiltak og tjenester utvikles.

Avsetningen til yrkesrettet norskopplæring (YNO) videreføres og fordeles direkte til bydelene etter kriteriene i FO4, Sosiale tjenester. Bydelene oppfordres til å inngå samarbeid med Oslo Voksenopplæring om å gi yrkesrettet norskopplæring. Et samarbeid med voksenopplæringen vil kunne gi et kvalitativt godt tilbud om norskopplæring, som er tilpasset deltakernes behov for lavterskel norskopplæring. Samtidig vil en kunne dra nytte av voksenopplæringens muligheter for stordrift, samordning med andre opplæringstilbud og samordning av tilbud på tvers av bydeler. Byrådet vil på sikt vurdere om midler til yrkesrettet norskopplæring og midler til Oslo voksenopplæring skal ses under ett. Det vil derfor være hensiktsmessig at bydelene allerede nå etablerer et nært samarbeid, og finner frem til gode og effektive samarbeidsformer med voksenopplæringen på dette området. Kompetanse Norge har utviklet kvalitetsstandarder for norskopplæring av minoritetspråklige. Standardene angir hvilken formell kompetanse undervisningspersonalet bør ha. Bydelene forventes, så langt det mulig, å følge disse kvalitetsstanderne.

Personer med funksjonsnedsettelse er underrepresentert i arbeidslivet. Gjennom rekrutteringsordningen for mennesker med funksjonsnedsettelse ansetter Oslo kommune kvalifiserte arbeidssøkere med funksjonsnedsettelse i ordinære stillinger. Ordningen er etablert som et varig tiltak.

Byrådet styrker innsatsen slik at flere mennesker med funksjonsnedsettelse, utviklingshemming eller utviklingsforstyrrelser får tilbud om arbeid. Arbeidsmarkedsbedriftenes kompetanse skal benyttes aktivt, samtidig som man vil vurdere om kommunen kan gjøre bruk av sosiale innovatører og andre aktører som ønsker å bidra til at disse menneskene får arbeid innen det ordinære arbeidslivet. I tillegg til byrådets egne satsinger deltar Oslo kommune i Arbeids- og velferdsdirektoratet 3-årige forsøk om kommunalt ansvar for flere tilrettelagte arbeidsplasser. Bydelene deltar i satsingen, og Helsetaten har ansvar for koordinering.

Utviklingstrekk kompetanse og kvalitet – arbeid og sysselsetting

Byrådet vil forebygge og redusere fattigdom og sosial eksklusjon blant barn, unge og barnefamilier.

Byrådet har satt av 10 millioner fordelt med 5 mill. i 2018 og 2019 til arbeid rettet mot å bringe levekårutsatte foreldre inn i kvalifisering, utdanning og arbeid. Innsatsen har som mål både å bidra til selvhjulpenhet og bedre levekår, og redusere veksten i sosialhjelpsutgifter. Barnefamilier som mottar økonomisk sosialhjelp er en prioritert gruppe. Dette krever mer målrettet sosialt arbeid. Mottak av barnefamilier som søker stønad skal innrettes systematisk med formål å avdekke nivå og omfang av hjelpebehov raskt. Mottaksarbeidet i NAV, med barne- og familieperspektivet, er en del av levekårssatsningen.

I møte med familier som søker sosialhjelp er det viktig at NAV ser og forholder seg til begge foreldrene. For innvandrerkvinner med barn er det særlig viktig at de lærer norsk for å kunne følge barnas oppvekst og utvikling i møte med helsestasjon, barnehage, skole, og for integrering i samfunn og nærmiljø. Kvinner med innvandrerbakgrunn skal tilbys språkopplæring, kvalifisering og arbeidstiltak som kan føre dem ut i arbeidslivet.

Bydelene Gamle Oslo, Stovner og Søndre Nordstrand skal som en del av levekårssatsningen arbeide særlig med de store barnefamiliene og prøve ut nye faglige tilnæringsmåter og arbeidsmetoder. Kartlegging av familiens behov, oppsøkende virksomhet, hjemmebesøk, samarbeid og medvirkning skal være en del av dette arbeidet. NAV skal samarbeide tett med øvrige tjenester i bydelen med ansvar barns for oppvekstvilkår, helse og velferd.

Unge er en prioritert gruppe som hjelpes til arbeid, utdanning og kvalifisering. Andelen unge sosialhjelpsmottakere i Oslo er relativt lav, og ungdom som mottar sosialhjelp over tid har gjerne sammensatte problem og utfordringer. Ungdom tilbys tett oppfølging og tilpassede tiltak som bygger på grundig kartlegging og nær dialog med ungdommen. Ved bruk av vilkår må disse være individuelt tilpasset og egnet til å fremme overgang til arbeid og aktivitet. Ungdom som står utenfor skole, opplæring eller arbeid har ofte sammensatte problemer og behov for flere tjenester. NAV har en viktig rolle i koordinering og samordning av virkemidler og samarbeid med andre tjenester som er rettet mot ungdom og unge voksne. Ungdom som har mottatt tjenester etter barnevernloven, og som har behov for råd, veiledning og ved overgangen til voksenlivet tilbys tilrettelagt og individuell oppfølging.

Byrådet styrker innsatsen for å få flere inn i arbeid. I 2017 og 2018 har arbeid med unge som står uten for skole, arbeid eller annen aktivitet i bydelene Gamle Oslo og Søndre Nordstrand vært prioritert. Dette er bydeler med mange ungdommer som ikke fullfører videregående skole, arbeidsledige ungdommer og mange barn og unge som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt.

De som står for langt unna arbeid og som har de mest omfattende problemene og hjelpebehovene, må hjelpes til andre ytelser som gir inntektssikring og verdige liv. Mange av disse har mottatt stønader over lang tid, som sosialhjelp og / eller arbeidsavklaringspenger uten at de er tilstrekkelig utredet eller avklart. Endringer i statlig regelverk og trygdeytelser, som arbeidsavklaringspenger, medfører også at flere må vurderes for økonomisk sosialhjelp. Bydelene må være forberedt på og ha kompetanse på, å møte brukere med andre og mer komplekse utfordringer.

Flere bydeler har mye erfaring med helseavklaringsteam og har over tid bygget opp god kompetanse på dette feltet. Mye av dette har overføringsverdi til andre bydeler, da alle bydelene må sikre at de har helseavklaringsteam med rett kompetanse for å avdekke behov, sikre rett hjelp og bistå med søknad og trygdeytelser. Dette krever tett oppfølging gjennom hele prosessen fra grundig kartlegging, utredning fra spesialist, til bistand med søknad om trygd, og oppfølging av søknaden og søknadsprosessen. Som følge av statlige innstramninger vil flere søke sosialhjelp, og bydelene må ta aktivt grep for avklaring mot arbeid eller trygd. De som er i behov av varige trygdeytelser skal sikres retten til det. Oslo har landes laveste andel utføre.

Utviklingstrekk deltakelse og inkludering - Boligtiltak og boligsosialt arbeid

Boligsosialt arbeid og ulike boligsosiale tiltak omfatter alt fra framskaffelse og tildeling av bolig, til individuell oppfølging, bomiljøtiltak og tiltak som hjelper den enkelte til å beholde bolig og mestre sin

bo- livssituasjon. Boligvirkemidlene omfatter både statlige og kommunale låne- og støtteordninger, og boliger og botiltak for vanskeligstilte og mennesker med funksjonsnedsettelse. I 2017 og 2018 har byrådet gjennomført særskilt satsing i noen av de mest utsatte kommunale bomiljøene, i bydelene Vestre Aker, Grünerløkka, Gamle Oslo, Sagene, Bjerke, Stovner, Nordstrand og Grorud. Dette intensive bomiljøarbeidet har vært et godt tilskudd til individuell tiltak og oppfølging. Satsingene har hatt særlig oppmerksomhet på beboernes egen opplevelse av bomiljøet og hvilke tiltak som skal iverksettes.

Bydelene har ansvar for behandling av bostøtteordningene. Bydelene forventes å påse at ordningene er godt kjent, og at innbyggerne har de stønadene de har rett på.

Utviklingstrekk kompetanse og kvalitet - Boligtiltak og boligsosialt arbeid

Byrådet vektlegger at boligsosialt arbeid i Oslo kommune skal medvirke til en god bolig for innbyggere som har vanskelig for å finne eller beholde bolig, og til trygge bomiljøer. Barn skal ha en trygg oppvekst og et godt bomiljø, som ivaretar barns behov og gir rom for aktivitet og deltakelse. Barn og unge skal aktivt involveres i utformingen av tiltak som bidrar til å skape gode bomiljøer. Arbeid med bl.a. særskilte bomiljøopsatser har bidratt til at det har blitt dannet flere gårdsstyrer i kommunale gårder, herunder også organisering av barn og unge. Deltakelse og medvirkning er sentralt for å opprettholde gode bomiljøer, og kan foregå i form av både formell organisering og løsere ad hoc-medvirkning fra beboere.

Byrådet satser på oppfølging og bo- og miljøtiltak som kan bidra til gode og stabile boforhold, og hindre utkastelser, ustabile boforhold og bostedsløshet. Flest mulig skal kunne bo selvstendig, være deltakende og ta i bruk egne ressurser. Ved behov for bruk av døgnovernatting, skal dette være kortvarig og steder med kvalitetsavtale skal fortrinnsvis benyttes.

Det boligsosiale arbeidet rettet mot personer med rusproblemer skal vris fra midlertidige tilbud i institusjon til permanente boliger med oppfølging. For personer i aktiv rus kan oppfølging være nødvendig for å bidra til at vedkommende klarer å beholde sin bolig. Bydelene skal gi oppfølging slik at bo- og nærmiljøet ivaretas.

Utviklingstrekk innhold og kvalitet – rusfeltet

Byrådet har i 2018 fremmet en ny strategisk plan for rusfeltet i Oslo hvor bydelene vil spille en avgjørende rolle i implementeringen av strategier og tiltak. Hovedmålene er at færre innbyggere utvikler rusproblemer, og at innbyggere med rusproblemer får bistand ut fra sine behov til å leve et meningsfylt liv.

Byrådets strategier for å nå hovedmålene er en forebyggingsoffensiv for å hindre at rusproblemer oppstår, tidligere innsats når rusproblemer oppstår, samt økt livskvalitet ved rusproblemer.

Kommunens arbeid på rusfeltet skal legge til rette for at folk får et likeverdig tilbud uavhengig av bostedsbydel. For å mestre egen helse og leve gode liv, vil byrådet at personer med rusproblemer og deres familier skal møte brede, varierte og mangfoldige tjenester i kommunen, i tråd med FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

I 2016 døde 53 personer med bostedsadresse Oslo av overdose. Dette var noe lavere antall enn året før. Folkehelseinstituttet har for første gang kunnet presentere antall overdosedødsfall i hver bydel. Dette gir bydelene mulighet til å utvikle informasjon og lokale tiltak.

Byrådet har siden 2016 gitt midler til oppbygging av desentraliserte tiltak for personer med rusproblemer i bydelene. Fra 2019 økes midlene til 15 mill. som fordeles etter FO4 kriterier og øremerkes til formålet. Dette skal bidra til at flere får dekket behov for tjenester der de bor, og har mindre behov for å oppsøke lavterskeltjenestene i sentrum.

Ung i Oslo-undersøkelsen 2018 viser at det er en markant økning i antall unge som opplyser at de har brukt hasj og marihuana. Siden 2015 har dette økt fra 10 til 17 prosent blant guttene, og fra 5 til 9 prosent blant jentene. Rusmiddelbruken er generelt mer utbredt i de vestlige bydelene enn i de østlige. Det er også en mindre økning i bruk av andre narkotiske stoffer. Oslos befolkning øker, og dette stiller krav til økt forebyggende innsats for å motvirke at unge trekkes til og etablerer seg i utsatte miljøer, særlig i sentrum. Hovedansvaret for det forebyggende arbeidet ligger hos bydelene. Bydelene må også nyttiggjøre seg den kompetansen Velferdsetaten har, når det gjelder arbeid med særlig sårbare og utsatte unge, for å kunne snu eller stanse en uheldig utvikling. Byrådet legger inn midler til bydelene slik at alle kan ha ruskonsulent for unge. Videre legger byrådet inn midler til hasjavvenningskurs i alle sektorer.

Det vil i de nærmeste årene bli gjennomført en rusreform i Norge. Hensikten er å sikre et bedre tilbud til personer med rusproblemer, der ansvaret for samfunnets reaksjon på bruk og besittelse av illegale rusmidler til egen bruk overføres fra justissektoren til helsetjenesten. Legemiddelassistert rehabilitering (LAR) skal i fremtiden inkludere flere legemidler og det skal bli en økt valgfrihet knyttet til bruken av legemidler i LAR. Det vil bli gjennomført forsøk med heroinassistert behandling innenfor LAR. Byrådet har søkt om at Oslo skal være forsøkskommune.

Politiet skal kunne pålegge at den det gjelder skal møtes med helserettede tiltak, og manglende oppfølging vil kunne medføre sivile sanksjoner. Konsekvensene av reformen er lovendringer og en overføring av midler mellom justissektoren og helsesektoren, samt sannsynligvis mellom stat og kommune. Byrådet ønsker at Oslo skal være forsøkskommune når det gjelder alternative reaksjonsformer

Utviklingstrekk deltakelse og inkludering - rusfeltet

For å lykkes med lokalbasert rusarbeid, er det viktig at tjenestene arbeider kunnskapsbasert, fremmer tillit, brukermedvirkning og tverrfaglighet. Somatisk helse, psykisk helse og rus skal i større grad ses under ett. Bedre helse og økt livskvalitet henger nøye sammen med utdanning, aktivitet, arbeid og økonomi. Arbeid, eventuelt med individuell oppfølging for å etablere og ivareta arbeidsforholdet, bør sidestilles med annen form for tiltak med hensyn til endring- og mestring. Kvalifiseringsprogrammet og kommunale arbeids- og inkluderingsbedrifter er relevante arenaer.

Byrådet vil at innbyggerne, enten de har egne rusproblemer, eller lever med andres, skal oppleve at deres erfaringer og meninger blir lyttet til og tatt hensyn til i utforming og gjennomføring av tjenestene. Det betyr at personens og pårørendes erfaringskunnskap, egne verdier og preferanser skal telle på like fot som andre typer kunnskap når beslutninger skal tas når nye tjenester skal utvikles, både på system- og individnivå.

Alle som jobber med barn og unge trenger kompetanse for å identifisere og håndtere bekymring. Byrådet vil sikre at kunnskap om traumesensitiv omsorg og konsekvenser av vold, overgrep og omsorgssvikt i større grad integreres i forebygging og behandling av psykiske problemer og lidelser og forebygging og behandling av rusproblemer.

Tabell 5.21 Nøkkeltall for funksjonsområde 4 sosiale tjenester og ytelser

Nøkkeltall for: Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser (EHA)	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	17 750	18 620	19 168	19 627	20 375
Antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet 1)	2 677	2 656	2 602	2 493	2 416
Antall deltakere i introduksjonsordningen 1)	1 055	1 167	1 238	1 598	1 919
Andel sosialhjelpsmottakere 25-66 år i forhold til innbyggere 25-66 år	3,9	4,0	4,1	4,1	4,2
Andel sosialhjelpsmottakere 18-24 år i forhold til innbyggere 18-24 år	4,0	4,1	4,0	4,0	4,0
Gjennomsnittlig brutto utbetalt stønad til sosialhjelp pr mottaker (bidrag + lån)	56 975	60 203	64 157	65 352	67 407
Gjennomsnittlig stønadslengde økonomisk sosialhjelp (måned)	5,9	6,0	6,0	2)	6,4
Gjennomsnittlig stønadslengde økonomisk sosialhjelp - mottakere 18-24 år	5,0	5,0	5,1	2)	5,4
Andel mottakere med sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold 3)	53,0	54,6	54,8	46,3	45,3
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	46,8	47,9	48,5	2)	52,0
Andel søknader om økonomisk sosialhjelp - behandlet innen 2 uker 1)	84	82	83	79	81
Finansiering kjøp av bolig - andel søknader behandlet innen 1 mnd. 1)	82	82	72	76	77
Søknad om kommunal bolig - andel søknader behandlet innen 3 mnd. 1)	95	93	94	95	95

1) Tall fra årsstatistikken for bydelene

2) Tall for 2016 knyttet til stønadslengder er ikke sammenliknbare med tilsvarende tall for årene før grunnet omleggingen til nytt fagsystem (Fasit) og tilhørende uttrekk av data til Kostra. 2016-tall oppgis derfor ikke.

3) Omlegging til nytt fagsystem i 2016 har også medført at « viktigste kilde til livsopphold» nå har et noe lavere og riktigere nivå i forhold til forutgående år. Endringen mellom 2015 og 2016 må derfor tolkes med forbehold. Det er også foretatt en rent språklig korreksjon av nøkkeltallet fra «hovedinntektskilde» til «viktigste kilde til livsopphold», for å være i tråd med Kostras begrepsbruk.

4) Betraktes som nøkkeltall fra 2019

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Innbyggere skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid

Tiltak 1

Gi flere digitaliserte tjenester for å øke tilgjengeligheten

Mål 2: Flere skal kunne bo trygt i egne hjem og leve selvstendige liv

Tiltak 2

Målrette bomiljøarbeidet mot usatte områder

Tiltak 2

Aktiv bruk av lån- og tilskuddsordninger slik at flere kan bo i egen, eid bolig

Tiltak 3

Etablere flere personer med rus- og psykiske lidelser i egen bolig

Mål 4: Andelen sysselsatte i Oslo skal økes

Tiltak 1

Differensiere og tilpasse arbeidsrettede tiltak for innbyggere som trenger særskilt oppfølging i Nav kontorene

Tiltak 2

Prioritere ungdom for kvalifiserende tiltak

Tiltak 3

Ta i bruk Kompetanse Norges kvalitetsstandard for norskopplæring for innvandrere

Mål 5: Levekårsforskjeller i bydelene skal reduseres

Tiltak 1

Prioritere voksne i lavinntektsfamilier for kvalifisering og aktive tiltak

Tiltak 2

Helseavklaring og rett ytelse for langtidsmottakere av sosialhjelp

Mål 6: Innbyggere skal ha mulighet til å delta, bidra og bli inkludert i et felleskap

Tiltak 1

Undersøke og dokumentere opplevd livskvalitet hos brukeren

Tiltak 2

Tilby oppfølgingssamtale for alle som henvender seg til tjenester i kommunen med behov for hjelp ved rusproblemer, eller som er pårørende

Tiltak 3

Oppfordre og hjelpe personer og familier med rusproblemer til å delta i selvhjelpsgrupper og organisere seg i brukerorganisasjoner

Tabell 5.22 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel positive vedtak for kommunal bolig effektivt innen 6 mnd.	87 %	88 %	90 %	90 %
Sysselsettingsandel 25 - 66 år 1)				
Antall mottakere av kontantstøtte pr desember hvert år	2 155			< 2 155
Personer med rusutfordringer bosatt fra institusjon til bolig	273	305		> 305

1) Kilde SSB, måltall foreslås i Tilleggsinnstillingen

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.23 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
Boligsosialt arbeid i kommunale boliger	25 000	-
Opptappingsplan rus- omlegging av tilskudd psykisk helse og rus 1)	16 000	22 900
Desentraliserte rustiltak i bydelene 2)	12 000	-
Levekår bolig og sosiale tjenester 3)	18 300	18 000
Levekår kvalifisering og arbeid	5 000	5 000

1) Sees i sammenheng med det som fordeles bydelene særskilt til rustiltak

2) Øremerket særskilt tildeling fra 2019, i 2018 var 12 mill. avsatt på kap.308

3) Inkluderer 2 mill. i reserve til Anti trafficking Oslo

Tabell 5.24 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
Fordelt alle bydeler - styrket rusomsorg , booppfølging rus og psykiatri, FO4 kriterier	55 000	55 000
Aktive- sosialhjelpsreducerende tiltak 1)	30 000	-
Bydeler - booppfølgingstiltak FO4 kriterier	24 000	24 000
Bydeler - desentraliserte rustiltak i bydelene 2)	-	15 000
Bydeler - ruskonsulenter unge	-	7 500
Særskilt botilbud 3)	500	400

1) Innlemmes i fordelingsystemet til bydelene fra 2019, midlene i behold i bydelsrammen

2) I alt 12 mill. var avsatt på kap.308 i 2018

3) Aktivitetstilpassing

5.8 B Mottak og integrering av flyktninger

1 Ansvarsområde

Bydelene i Oslo har ansvar for å bosette flyktninger og tilby introduksjonsprogram. Målet er rask arbeids- og samfunnsdeltakelse. En stabil bosituasjon og individuelt introduksjonsprogram er grunnleggende for å sikre integrering. Sammen med Oslo Voksenopplæring (Oslo VO) har bydelene ansvar for å tilby introduksjonsprogram bestående av norskopplæring, samfunnskunnskap og arbeidsrettede tiltak for flyktninger som har rett og plikt til introduksjonsprogram. I tillegg er det avgjørende at flyktninger får mulighet til å delta sosialt, kulturelt og politisk på lik linje med resten av befolkningen. Dette skal gjøres i samarbeid med flyktningen, frivillige organisasjoner, utdanningsinstitusjoner og arbeidslivet i kommunen.

2 Situasjonsbeskrivelse

I tråd med Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDi) anmodning er bystyrets vedtak at Oslo kommune skal bosette 350 flyktninger i 2018, inkludert 14 enslige mindreårige (EMI). Det er et mål at flyktningene ved ordinære forhold skal bosettes innen tre måneder. I følge tall fra IMDi er gjennomsnittlig ventetid p.t. 4,6 måneder fra vedtak om opphold til bosetting.

Antall som deltar i introduksjonsprogrammet er fortsatt høyt som følge av de store ankomstene av flyktninger de siste årene. Programmet skal styrke flyktningenes deltakelse i yrkes- og samfunnslivet og bidra til deres økonomiske selvstendighet. I 2017 viste resultatene at 55 % av deltakerne i Oslo gikk over til utdanning eller arbeid rett etter avsluttet program. Resultatene mellom bydelene varierte imidlertid fra 27 til 73 %. Den nasjonale målsettingen er at 70 % er i arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet program. De siste tallene fra IMDi for Oslo er fra 2016, da var det 53 % som var i arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet program, mens det nasjonale resultatet var 61 %.

UDI har i dag kun ett asylmottak i Oslo. Dette er Refstad transittmottak med 350 plasser. I 2018 har belegget over tid vært på omlag 150 beboere. Oslo mottak var ett av regjeringens fem integreringsmottak Det ble åpnet den 01.09.2016, men ble avviklet 31.03.2018 fordi UDI hadde behov for å redusere antall mottaksplasser.

Byrådssak 5/17 om Oslo kommunes innsats knyttet til mottak av asylsøkere og integrering av nyankomne flyktninger, ble vedtatt av bystyret 25. oktober 2017. Meldingen presenterer en strategi for helhetlig arbeid hvor fokuset er på flyktingenes ressurser og hvordan de best og raskest mulig kan bli godt integrert i ordinært bolig- og arbeidsmarked.

Utviklingstrekk deltakelse og inkludering

Det har alltid vært store variasjoner i antall asylsøkere som kommer til Norge og antall flyktninger som skal bosettes. For tiden er disse tallene svært lave. Hittil har ansvar for bosetting av flyktninger blitt fordelt til bydelene kun i forhold til innbyggertallet. I tråd med byrådssak 5/17 utarbeides det ny fordelingsmodell hvor nye demografiindikatorer benyttes. Byrådets mål med ny modell er at bydeler som har en lav andel innvandrere og flyktninger skal få et større ansvar for bosetting. Modellen baserer seg derfor dels på innbyggertall og dels på allerede bosatte flyktninger.

Kommunene mottar et statlig integreringstilskudd de fem første årene etter bosetting, som er ment å dekke kommunens utgifter til bosetting av flyktninger. Bydelene mottar et bosettingstilskudd for flyktninger det året de bosettes. De øvrige fire årene fordeles integreringstilskuddet til bydelene i tråd med fordelingsystemet. Tilskudd for førsteårsbosatte flyktninger utgjør i 2019 kr 140 000.

Kommunene mottar i tillegg særskilte tilskudd til flyktninger med funksjonsnedsettelse. Tidligere har Oslo hatt et betydelig underbruk av slike tilskudd. I 2017 fikk Velferdsetaten i oppdrag å utarbeide felles rutiner for søkning av tilskudd. Effekten etatens arbeid har vært svært god. I 2017 fikk Oslo innvilget dobbelt så mange tilskuddssøknader som i 2016. Denne økningen har vedvart i 2018. Fortsatt er det imidlertid en underdekning av tilskudd, spesielt for flyktninger som har behov for særskilte pedagogiske tiltak. Bydelene og Utdanningsetaten samarbeider for å sikre at det søkes om tilskudd til alle som har rettigheter til dette.

Oslo kommune tok i 2017 et initiativ overfor de andre storbyene om å gå sammen om en dugnad for å bosette flyktninger med ekstra store hjelpebehov. Dugnaden gjennomføres sammen med byene Bergen, Trondheim, Stavanger, Tromsø og Bærum. I samarbeid med KS arbeides det for å bedre de statlige betingelsene kommunene har ved bosetting av flyktninger med funksjonsnedsettelse.

Utviklingstrekk kompetanse og kvalitet

I januar, februar og mars 2018 gjennomførte EHA, sammen med Velferdsetaten og Oslo VO, dialogmøter med samtlige bydeler om bosetting, introduksjonsprogram og generelt arbeid for integrering av flyktninger. I mars 2018 fikk Velferdsetaten i oppdrag å koordinere et utviklingsarbeid med mål om å sikre økt kvalitet, likeverd og effektivitet i introduksjonsprogrammet i Oslo. Byrådets mål er at den enkelte bydel skal ha bedre resultater på integreringsfeltet enn nasjonalt resultat samlet sett. Lærdom fra dialogmøtene med bydelene er at integreringsarbeid forutsetter lederforankring, bredt eierskap, brukermedvirkning, tilstrekkelig ressurser til individuell plan og oppfølging og et langsiktig perspektiv med sikte på varig tilknytning til arbeidslivet og selvforsørging. En rekke tjenester er medvirkende når flyktninger skal bosettes. Alle skal vurderes med tanke på helse, familiesituasjon, barnehage, skole, deltakelse i lokalsamfunnet i tillegg til utarbeidelse av individuelle plan knyttet til intro. Byrådet vil at alle bydeler skal jobbe kvalitativt godt med dette, slik at det blir likeverdighet på tvers av byen og slik at flere flyktninger får et introduksjonsprogram som leder til kompetanse for dagens arbeidsliv og selvforsørgelse. For å støtte opp under dette vil byrådet gjennomføre en analytisk sammenlikning av bydelenes arbeid med introduksjonsprogram, «effektiviseringsnettverk».

Oslo mottak ga mulighet til å utvikle en helhetlig bosetting- og integreringsprosess fra asylsøkeren kom til flyktingen ble bosatt. Norskopplæring, kvalifisering, arbeid og integreringstiltak kunne starte

på et tidlig tidspunkt etter ankomst. Bydelene kontaktet Oslo mottak og kunne umiddelbart begynne å planlegge utflytting med tanke på bolig, barnehageplass, skole, fastlege, helsestasjon, planlegge overgang fra fulltidsprogram til introduksjonsprogram og kopling til sivilsamfunnet o.l. Så langt som mulig skulle tilsvarende prosedyre brukes overfor andre flyktninger. Etter nedleggelse av mottaket kommer nå flyktningene fra ordinære mottak, andre integreringsmottak, de er kvoteflyktninger eller avtalt selvboettere. Bydelene skal, for å sikre rask og tidlig integrering, så langt det er mulig, jobbe videre i tråd med arbeid og erfaringer knyttet til Oslo mottak.

Med utgangspunkt i at en rekke statlige og kommunale offentlige tjenester samt sivilsamfunnet er involvert i flyktning- og integreringsarbeid, er det avgjørende at ansvarsfordeling og påfølgende samarbeid er tydelig samtidig som handlingsrommet brukes fullt ut. Byrådet vil gjennomføre en tjenestedesign-prosess for å sikre dette.

Erfaringer fra flyktningarbeid som boliganskaffelse, kvalifiseringstiltak, jobbtrening og samarbeid med sivilsamfunnet er nyttig og aktuelt også overfor andre innbyggere som har behov for bistand for å bli selvforsørget og aktive innbyggere. Arbeidet med flyktninger har derfor betydning langt ut over det dagens antall flyktninger tilsier. Erfaringene tas med i øvrig arbeid ved NAV-kontorene sammen med Oslo VO, NAV Oslo og sivilsamfunnet for øvrig.

Byrådssak 5/17 setter et ambisiøst mål om at hver enkelt bydel skal ligge over landsgjennomsnittet i integreringsarbeidet. Overgang til arbeid er et hovedmål i introduksjonsprogrammet, og defineres nasjonalt som minimum én time lønnet arbeid pr. uke. En time arbeid sikrer imidlertid ingen økonomisk selvstendighet. Byrådet har derfor utviklet nye resultatindikatorer for å ivareta forsørgelses- og utdanningsaspektet, i tillegg til at det nasjonale definisjonen benyttes videre som en indikator.

Arbeidsmarkedet viser at det stadig blir færre arbeidsplasser for ufaglærte. I tillegg viser det seg at deltakelsen i arbeidslivet reduseres 8-10 år etter avslutning av intro. For å sikre varig tilknytning til arbeidslivet bør derfor utdanning brukes i større grad. Intro skal tilrettelegges individuelt og mulighetsrommet for dette må brukes maksimalt. Av dette følger at det tredje året i intro bør vurderes helt fra starten av programmet. IMDi gjennomfører p.t. et forsøk også med et fjerde år. Et lengre programløp i intro vil kunne gi gode muligheter til å sikre kompetanse for deltakerne slik at de kan komme i stabile arbeidsforhold.

Integrering innebærer at alle skal ha de samme muligheter, rettigheter og plikter til deltakelse i samfunnet. Inkludering betegner en prosess og et mål hvor deltakelse i fellesskapet er bygd over forskjellene. Bydelene skal bidra til at flyktningene øker sin individuelle deltakelse både faglig, sosialt og kulturelt, og medvirker i fellesskapet. Både bolig og introduksjonsprogrammet skal bygge opp under integrering. Bydelene skal i tillegg medvirke til at flyktningene tar del i sivilsamfunnet. Flyktningene kan også selv være ressurser i frivillig arbeid. Tiltak som nabohep, kopling til frivillige organisasjoner er aktuelle.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1: Innbyggerne skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid

Tiltak 1

Gjennomføre tiltak i flyktningemeldingen

Tiltak 2

Implementere Oslostandard for introduksjonsprogrammet

Mål 3 Flere skal kunne bo trygt i eget hjem og leve selvstendige liv

Tiltak 1

Bosette flyktninger etter ny fordelingsmodell i tråd med flyktningemeldingen

Tiltak 2

Benytte statlig tilskuddsordninger for flyktninger som har nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker

Mål 5 Andelen sysselsatte i Oslo skal økes

Tiltak 1

Prioritere samarbeidet mellom næringsliv, arbeidstakere og arbeidsgivere i regi av Nav-kontoret

Tabell 5.25 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andelen som bosettes innen 6 mnd. fra innvilget oppholdstillatelse	72,40 %	73,5 %		> 73,5 %
Andel som tilbys introduksjonsprogram innen 3 mnd. etter bosetting	75,3 %	56,3 %		> 80 %
Andel deltakere som er i arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet introduksjonsprogram 1)	53 %			> 53 %

1) Tall fra IMDI, det foreligger ikke tall for 2017

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.26 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
Bosettingstilskudd flyktninger	70 000	64 400

Avsatt til bosetting av 300 flyktninger og inntil 160 selvboettere à kr 140 000 pr bosatt flyktning

Tabell 5.27 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
Bydel Grünerløkka - Quo Vadis	3 600	3 600

5.8 C Kvalifiseringsprogrammet

Tabell 5.28 Driftsbudsjett – Kvalifiseringsprogrammet

Funksjonsområde	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Forslag 2019
FO4 Kvalifiseringsprogrammet			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		442 566	452 388
Sum utgifter		442 566	452 388
Netto utgifter	376 798	442 566	452 388

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3.

Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2018 vises til vedlegg 3 i Dok.3/18.

1 Ansvarsområde

Kvalifiseringsprogram med tilhørende kvalifiseringsstønad er et helårig og heltids program for personer med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne som er uten eller har svært begrensede ytelser fra folketrygden har vanligvis en varighet på ett år, og er en engangsrettighet. Programmet skal inneholde arbeidsrettede tiltak og arbeidssøking, og kan inneholde andre tiltak som kan støtte opp under overgangen til arbeid. Programmet skal utformes i tett samarbeid med deltakeren. Kvalifiseringsprogrammet er en lovpålagt oppgave for kommunene.

2 Situasjonsbeskrivelse

Arbeid er den viktigste nøkkelen til å komme seg ut av fattigdom. Bydelene skal tilby tiltak som støtter opp om overgangen til arbeid. Kvalifiseringsprogrammet skal bidra til å bedre arbeidslivstilknytning og levekår for folk som står i fare for å komme i en situasjon med lite aktivitet og vedvarende fattigdom. Deltakerne skal settes i stand til å møte arbeidslivets krav og forventinger. Oslo ligger på landsbasis og sammenlignet med andre storbyer, relativt høyt på antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet. Innstramminger i retten til arbeidsavklaringspenger og andre statlige trygdeordninger medfører at flere vil være i behov av kvalifiseringsprogram. Bydelene må tilpasse tjenestetilbudet og tilby kvalifiseringsprogram til flere som kan nyttiggjøre seg det. Både rekruttering og det arbeidet som gjøres i kvalifiseringsprogrammet påvirker resultatene. Byrådet har merket seg en positiv utvikling, der andelen deltakere som etter endt program går til arbeid eller utdanning har økt fra 61,6 % i 2016, til 68,6 % i 2017. Det er ønskelig at denne andelen øker ytterligere.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 5: Andelen sysselsatte i Oslo skal økes

Tiltak 1

Tilby kvalifiseringsprogram til flere

Tiltak 2

Ta i bruk Oslo voksenopplærings kvalitetsstandard for minoritetsspråklige når norskopplæring inngår i programmet

Tabell 5.29 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andelen KVP-deltakere som går til arbeid eller utdanning etter fullført program	62 %	69 %		> 69 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.30 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
Yrkesrettet norskopplæring	26 000	26 000

5.8 D Økonomisk sosialhjelp

Tabell 5.31 Driftsbudsjett økonomisk sosialhjelp

Funksjonsområde	Regnskap 2017	Beløp i 1000 kr	
		Budsjett 2018	Forslag 2019
FO4 Økonomisk sosialhjelp (Ytelse til livsopphold)			
14 Overføringsutgifter		1 355 160	1 379 954
Sum utgifter		1 355 160	1 379 954
Netto utgifter	1 303 355	1 355 160	1 379 954

1 Ansvarsområde

Bydelenes skal arbeide for å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet og forebygge sosiale problemer. Økonomisk sosialhjelp er en subsidiær ytelse som gis når alle andre muligheter er prøvd. Ytelsen skal sees i sammenheng med andre tiltak som kan fremme overgang til arbeid og aktiv deltakelse.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det har de siste årene vært en økning i sosialhjelpsutgiftene. Antallet sosialhjelpsmottakere har vokst mer enn befolkningsveksten skulle tilsi. Faktorer som påvirker sosialhjelpsutviklingen er blant annet befolkningsutviklingen, der innvandrere med høyere grad av arbeidsledighet, svakere tilknytning til arbeidslivet og lavere trygder / trygderettigheter utgjør en økende andel av sosialhjelpsmottakerne. Andelen barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt er høy. Økte boutgifter og innstramminger i den statlige bostøtten bidrar også til økning i sosialhjelpsutgiftene. Det har vært en nedgang i antall mottakere av arbeidsavklaringspenger. Innstramminger og reduksjon i trygdeytelser fører flere over på sosialhjelp.

Utviklingstrekk deltakelse og inkludering

NAV skal gi opplysning, råd og veiledning som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale problemer. Kvalifisert økonomisk rådgivning, råd om privat økonomi og gjeldsrådgivning inngår i dette. Økte boutgifter som følge av høyere bolig- og leiepriser, er blant de forhold som kan føre til økt behov for råd, veiledning og økonomisk bistand. Bydelene har ansvar for behandling av bostøtteordningene, og skal bidra til at bostøtteordningene kommer innbyggerne til gode og bidrar til å gjøre dem selvhjulpne.

Byrådet innførte digital søknad om økonomisk sosialhjelp på alle NAV kontor i mai 2018. Oslo er en av 8 kommunene som piloterer digital søknad om økonomisk sosialhjelp, Digisos. Digital søknad er en selvbetjeningsløsning som øker innbyggernes tilgjengelighet til NAV.

Digital søknad om økonomisk sosialhjelp oppnådde stor brukerandel i løpet av kort tid. Den bidrar til at det er enklere å fylle ut søknader, til mer komplette søknader, raskere ettersending av manglende dokumentasjon, mindre tid til manuell registrering og skanning og dermed mer effektiv saksbehandling. NAV-kontoret kan bruke mindre ressurser på administrasjon og registrering av søknader og dokumentopplysninger, og frigi tid til oppfølging av dem som trenger det mest. Løsningen bygges ut videre med flere preutfylte felter i søknaden og en innsyns- og dialogløsning.

Utviklingstrekk kompetanse og kvalitet

Sosialhjelp skal sikre nødvendig livsopphold for dem som ikke har andre rettigheter eller inntektsmuligheter. Støtten er ment å være midlertidig. Ved vurdering av støttnedsbehov, må NAV-kontoret se hele familiens behov. Særlig viktig er det at barnas behov blir sett, hørt og kartlagt. Barn som lever i lavinntektsfamilier må få trygge og forutsigbare rammer, og mulighet for delta på fritids-, kulturelle- og sosiale aktiviteter.

Byrådet vil fortsette arbeidet for at sosialhjelpsmottakere i størst mulig grad får tilbud om aktive tiltak og kvalifiseringløp som fører til arbeid. Bydelene skal ha et differensiert tilbud om språkopplæring og kvalifiseringstiltak, samt utrede og avklare for arbeid eller trygd. Tett samarbeid med voksenopplæringen og bruk av det statlige tiltaksapparatet er en forutsetning. For avklaring mot eventuelle trygdeytelser er det nødvendig at bydelene har kompetanse knyttet til helseavklaring.

Personer med omfattende rus-, psykiske – og/ eller sosiale problemer skal ha mulighet til å motiveres til aktivitet. Det skal foretas en konkret og individuell vurdering av den enkeltes situasjon, herunder også vektlegge individets ressurser og interesser. Dersom de deltar i sysselsettings- eller arbeidstreningstiltak, kan inntil kr. 1 500 pr. mnd. holdes utenfor utmåling av supplerende sosialhjelp.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 4: Andelen sysselsatte skal økes

Tiltak 1

Gi rask hjelp og aktive tiltak

Tiltak 2

Avdekke evt. innelåsningseffekter i støtteordningene

Mål 5: Levekårsforskjeller i bydelene skal reduseres

Tiltak 1

Vektlegge barn og unges behov ved utmåling av økonomisk sosialhjelp

Tabell 5.32 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel søknader om økonomisk sosialhjelp - behandlet innen 2 uker	79 %	81 %	95 %	95 %
Andel av mottakerne som har sosialhjelp som viktigste inntektskilde	46 %	45 %		< 45 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.33 Særskilte tildelinger (tall i tusen)

	Dok3 2018	Sak 1 2019
Bydel Grünerløkka – Anti trafficking Oslo	9 000	5 000

5.9 Bydelene avsetninger eldre, helse og arbeid

Tabell 5.34 Driftsbudsjett

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr			
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019	
<i>308 Bydelene avsetninger eldre, helse og arbeid (EHA)</i>				
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	51 639	305 732	328 532
14	Overføringsutgifter	5 263	19 107	17 480
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	6 505	0	0
	Sum utgifter	63 407	324 839	346 012
16	Salgsinntekter	-55	0	0
17	Refusjoner	-1 619	0	0
18	Overføringsinntekter	-120 821	-8 000	-8 000
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-7 896	0	0
	Sum inntekter	-130 391	-8 000	-8 000
	Netto utgifter	-66 984	316 839	338 012

Tabell 5.35 Avsetninger (tall i tusen):

Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester (FO1)		
23082000	IKT tiltak EHA sektor	13 000
23080101	Utviklingstiltak EHA sektor	7 000
23080053	Oppfølging - prosjekter i bydeler	7 000
23084001	Kompetansepolitisk strategi	2 000
23084002	Heltidskultur - prosjekt	2 000
	Ufordelt reserve	3 812

Funksjonsområde 2B Oppvekst (FO2B)		
23083032	Forebyggende arbeid barn og unge i bydelene	15 000
23080030	Byomfattende ungdomstiltak i bydelene	7 000
23080033	Tiltak barn og unge	1 700

Funksjonsområde 3 Helse og omsorg (FO3)		
23083063	500 årsverk søknandsordning rehabilitering av demenstiltak	50 000
23084003	500 årsverk - reserveavsetning	35 000
23083022	Aldersvennlig by	21 000
23083021	Velferdsteknologi	20 000
23083030	Trygg og mangfoldig eldreomsorg	20 000
33083010	Kompetansehevende tiltak	12 000
23080106	Folkehelseiltak	10 800
23080036	Kjøp av helsetjenester i EØS området	3 400
23083010	Seniorsenter/eldresentre - treningstilbud	3 000
23084004	Strategi for psykisk helse - Ung arena	2 000

Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser (FO4)		
23080098	Bosettingstilskudd flyktninger (art 11)	46 920
23080098	Bosettingstilskudd flyktninger (art 14)	17 480
23083053	Strategisk plan for rusfeltet - omlegging tilskuddordninger	22 900
23083051	Levekår, bolig og sosiale tjenester	18 000
23083052	Levekår kvalifisering og arbeid	5 000

Avsatt til 500 årsverk - søknadsordning rehabilitering og demenstiltak tilsvarer 60 årsverk. Midler til aktivitetstid, 52 mill. er fordelt i bydelsrammen og tilsvarer 65 årsverk. Det er avsatt 35 mill. som en reserve knyttet til målet om 500 nye årsverk i hjemmetjenesten innen utgangen av 2019.

I avsetningen Trygg og mangfoldig eldreomsorg, er inkludert midler til likeverdige tjenester og standard i eldreomsorgen. Midler til utvidelse av aldersvennlig transport (rosa busser) er inkludert i avsetningen til Aldersvennlig by. I midlene avsatt til folkehelseiltak inngår 1,5 mil. til meningokokkvaksinering.

Det avsettes 5 mill. årlig til oppfølging av strategien for psykisk helse – Ung Arena fra 2020.

Midlene avsatt til oppfølging av tiltak i strategisk plan for rusfeltet må sees i sammenheng med det som fordeles bydelene særskilt til rustiltak.

Det er reservert 2 mill. til eventuelle økte utgifter i Anti trafficking Oslo i avsetningen til Levekår, bolig og sosiale tjenester.

Bosettingstilskuddet gjelder mottak av i alt 300 flyktninger og inntil 160 selvboettere/ familiegjenforente. Tilskuddet utgjør 0,140 mill. pr bosatt flyktning fordelt med kr 102 000 til sosiale tjenester og kr. 38 000 til økonomisk sosialhjelp.

Det er innarbeidet en forventet pris- og lønnsutvikling på 10,8 mill. jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Ufordelt reserve utgjør 3,8 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 5.36 Investeringer eldre helse og arbeid

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>308 Bydelene avsetninger eldre, helse og arbeid (EHA)</i>			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	30 966	65 000	65 000
03 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	451	0	0
Sum utgifter	31 417	65 000	65 000
07 Refusjoner	0	-9 000	-9 000
Sum inntekter	0	-9 000	-9 000
Netto utgifter	31 417	56 000	56 000

Tabell 5.37 Investeringsoversikt, kapittel 308 Bydelene avsetning, eldre helse og arbeid

Bydelene avsetn. eldre, helse og arbeid (EHA)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
113041	El-biler			20 000	20 000	20 000	20 000		
116019	IKT fagsystemportefølje/plattform			45 000	45 000	45 000	45 000		
	Sum investeringsutgifter			65 000	65 000	65 000	65 000		
116019	IKT fagsystemportefølje/plattform	Investeringsmoms		-9 000	-9 000	-9 000	-9 000		
	Sum kapittel finansiering			-9 000	-9 000	-9 000	-9 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			56 000	56 000	56 000	56 000		

Ved utskifting av kommunens bilpark skal det som hovedregel anskaffes biler med nullutslippsteknologi eller biler med klimanøytrale drivstofftyper. Byrådet avsetter 20 mill. årlig i en intern låneordning for bydelene til anskaffelse av slike biler.

Byrådet viderefører avsetning på 45 mill. årlig til oppgradering og vedlikehold av fagsystemer innenfor området eldre, helse og arbeid.

5.10 ASSS indikatorer for tjenester under EHA og OVK

ASSS (Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner) er et nettverk for de 10 største kommunene i landet. Hovedfokus er utvikling og analyse av styringsdata på overordnet nivå. ASSS har utviklet indikatorer på flere tjenesteområder for å kunne sammenligne ressursbruk, tjenesteproduksjon, dekningsgrader, enhetskostnader og kvalitet. Her følger et utvalg av indikatorer hvor Oslo kommune sammenlignes med gjennomsnittet av ASSS

Pleie og omsorg

Tabell 5.38 Pleie og omsorg

Indikatorer for pleie og omsorg	Oslo 2016	Oslo 2017	ASSS 2016	ASSS 2017
Netto driftsutgifter hjemmetjenester 67 år og eldre pr innbygger 67 år og eldre	13 093	14 131	15 417	15 687
Andel av innbyggere 80 år og eldre som mottar hjemmetjenester 1)	28,8	28,2	30,1	29,2
Andel av innbyggere 80 år og eldre som bor i institusjon 2)	16,3	15,9	14,4	14,2
Netto driftsutgifter hjemmetjenester 0-66 år pr bruker 0-66 år	447 025	475 088	354 172	363 814
Netto driftsutgifter hjemmetjenester 67 år og eldre pr bruker 67 år og eldre	100 080	110 555	117 289	122 504
Andel årsverk i pleie og omsorg med fagutdanning	70 %	71 %	74 %	74 %

Kilde: ASSS rapport august 2018

1) Gjelder KOSTRA-funksjon 254, dvs. flg. tjenester: Praktisk bistand: hjelp til daglige gjøremål, Praktisk bistand - opplæring i daglige gjøremål, Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistanse BPA, helsetjenester i hjemmet (tidl. «hjemmesykepleie»), avlastning utenfor institusjon og omsorgslønn.

2) Beboere 80 år og over på institusjon, dvs. sykehjem eller aldershjem pr. 31.12. Både langtidsopphold og tidsbegrenset opphold er inkludert, eksklusive avlastningsopphold.

3) Tallene for 2016 er revidert på grunn av en oppdatering i KOSTRA for innrapporterte vedtakstimer fordelt på brukere 0-66 og 67+.

I Oslo kommune bruker hjemmetjenesten mindre ressurser til brukere over 67 år sett i forhold til antall innbyggere i denne målgruppen. En viktig forklaring på dette er at i Oslo bor en større andel av innbyggere 80 år og over i institusjon, og mottar derfor ikke hjemmetjenester.

For hjemmetjenester viser tabellen at i Oslo økte utgifter pr innbygger over 67 år med 8% fra fra 2016 til 2017. Dette er en vesentlig sterkere økning enn for kommunene i ASSS, som hadde en utgiftsøkning på i underkant av 2 %.

Felles for Oslo og ASSS er at det er en synkende andel av innbyggere over 80 år som mottar pleie og omsorgstjenester. Bruksraten går ned både for hjemmetjenester og institusjon. Det skjer både en vridning fra institusjon til hjemmetjenester og en forbedring i helsetilstanden til hjemmeboende eldre som gjør at færre trenger hjelp.

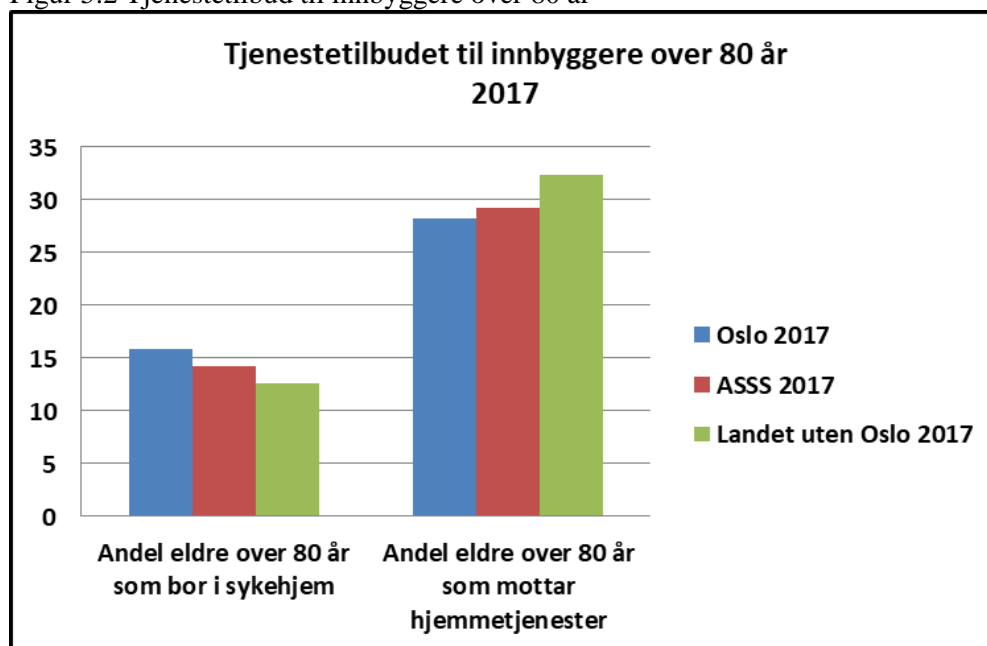
For innbyggere over 67 år som får hjemmetjenester, var det i Oslo en sterk økning i utgifter pr bruker. Utgiftene økte med over 10%. Dette har blant annet sammenheng med byrådet satsing på å få 500 flere årsverk i hjemmetjenesten innen utgangen av 2019.

For innbyggere over 80 år er det en noe lavere andel som får hjemmetjenester i Oslo kommune enn i ASSS.

For netto driftsutgifter pr hjemmetjenestemottaker 0-66 år ligger kommunen 23 % høyere enn gjennomsnittet for ASSS. I Oslo økte utgiftene med 6 % fra 2016 til 2017.

Tilsvarende økning for ASSS var 3 %. Oslo kommune har en lavere andel årsverk i pleie og omsorg med fagutdanning enn ASSS snittet.

Figur 5.2 Tjenestetilbud til innbyggere over 80 år

Oslo kommune har færre mottagere av hjemmetjenester og flere eldre på institusjon enn snittet av de øvrige byene i ASSS-samarbeidet. En årsak kan være dårlig tilrettelagte boliger eksempelvis uten heis. Det er store levkårsforskjeller mellom bydelene og byrådet er opptatt av tiltak som kan utjevne disse forskjellene. I de store byene er utviklingen at flere eldre bor hjemme og får mer tjenester i hjemmet. Oslo kommune bygger nå ut nye tilrettelagte boliger og boformer hvor målet er kombinasjonen av frihet og trygghet.

Kommunehelsetjenesten

Tabell 5.39 Indikator for kommunehelsetjenesten

Indikatorer for kommunehelsetjenesten	Oslo 2016	Oslo 2017	ASSS 2016	ASSS 2017
Netto driftsutgifter pr innbygger til kommunehelsetjenesten	2 277	2 317	2 164	2 290
Årsverk helsestasjon- og skolehelsetjeneste pr 10 000 innbyggere 0-20 år	36,9	40,2	30,1	35,1
Reservekapasitet fastleger 1)	104	104	103	102

1) Indikatoren angir kapasiteten (listetaket) i forhold til antall pasienter på listene i prosent. En verdi > 100 betyr at det er ledig plass. Data hentes fra Helsedirektoratets Fastlegeregister og gjelder pr. 31.12. Beregning: ("Kapasitet hos fastlegene (iht. liste") / ("Antall pasienter pp fastlegeliste")) * 100

Oslo kommune har høyere netto driftsutgifter pr innbygger til kommunehelsetjenesten, og flere årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per innbyggere 0-20 år enn gjennomsnittet i ASSS. Kapasiteten i helsestasjons- og skolehelsetjenesten har økt både i Oslo og i øvrige ASSS kommuner i 2017.

Reservekapasitet for fastleger sier noe om legetilbudet, ettersom høyt tilbud av leger gjør at innbyggerne har flere fastleger å velge mellom og at det er ledig legekapasitet i kommunen. I Oslo kommune var reservekapasiteten i 2017 noe høyere enn for snittet i ASSS.

Barnevernet (OVK)

Tabell 5.40 Indikatorer for barnevernet

Indikatorer for barnevernet	Oslo 2016	Oslo 2017	ASSS 2016	ASSS 2017
Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år til barnevernet	9 089	10 199	8 789	10 211
Andel barn med barneverntiltak i forhold til innbyggere 0-17 år	4,5	4,6	4,2	4,2
Andel barn med tiltak som ikke er plasseringstiltak	70,5	70,1	64,2	64,6
Netto driftsutgifter pr barn med plasseringstiltak (f 252)	331 579	390 170	311 192	412 262
Andel barn med tiltak per 31.12 med utarbeidet tiltaksplan/ omsorgsplan	91	89	94	89
Andel undersøkelser gjennomført i løpet av 3 måneder	94	93	88	88

Oslos netto driftsutgifter til barnevern per innbygger 0-17 år ligger marginalt under gjennomsnittet i nettverket i 2017. Veksten i netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år fra 2016 til 2017 er lavere i Oslo enn gjennomsnittet av nettverket. Oslo lå dermed 0,1 % under gjennomsnittet for nettverket i 2017 (3,4 % over snittet i 2016).

Det er en sammenheng mellom netto driftsutgifter til barnevern per innbygger 0-17 år og antall barn med barnevernstiltak per innbygger i samme aldersgruppe. Likevel ligger Oslo litt under snittet på kostnader, mens vi på andel av barna som har tiltak ligger over snittet. Det siste handler først og fremst om at behovet for barneverntjenester i Oslo er litt over gjennomsnittet for nettverket.

Andel barn med tiltak, som ikke er plasseringstiltak, av alle barn med barnevernstiltak er ment å skulle gi et uttrykk for evne til å komme tidlig inn med tiltak og evne til å avhjelpe problematikken i samarbeid med barnets foreldre. Det er en prioritert oppgave i barnevernet. Oslos resultat er litt lavere i 2017 enn i 2016, men fortsatt klart høyere enn gjennomsnittet i nettverket, noe som indikerer at vi prioriterer og er gode på å komme inn tidlig og å gi bistand der hvor barnet bor.

Utgiftene til plasseringstiltak per barn med plasseringstiltak var i 2017 litt lavere (5 %) i Oslo enn gjennomsnittet i nettverket. Veksten i Oslo fra 2016 til 2017 var 17,7 %, mens den i nettverket samlet var på 32,5 %.

Andel undersøkelser som gjennomføres innen 3 mnd. og andel barn med utarbeidet plan er to uttrykk for barneverntjenestene er i stand til å oppfylle lovkrav, og er da også indikasjon på kvalitet i tjenesten. Oslo har et godt resultat på begge indikatorene – litt over snittet når det gjelder undersøkelser og litt under snitt når det gjelder å ha en utarbeidet plan for barn med tiltak ved utgangen av året.

Sosialtjenesten

Tabell 5.41 Indikatorer for sosialtjenesten

Indikatorer for sosialtjenesten	Oslo 2016	Oslo 2017	ASSS 2016	ASSS 2017
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten 1) pr innbygger 18-66 år	7 050	7 431	4 661	4 918
Andel sosialhjelpsmottakere 18-24 år av innbyggere 18-24 år	4,0	4,0	5,6	5,3
Andel sosialhjelpsmottakere 25-66 år av innbyggere 25-66 år	4,1	4,2	3,5	3,6
Stønad (bidrag+lån) pr sosialhjelpsmottaker	65 352	67 407	49 390	51 771
Andel deltakere som gikk til arbeid/utdanning etter fullført KVP	61,6	68,6	66,2	67,5

1) Sosialtjenesten omfatter i denne sammenheng Kostra-kategoriene F242, 243, 273, 276 og 281.

Oslo kommune har høyere netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr innbygger enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. I tillegg til råd, veiledning, oppfølging og forebygging, og utgifter til økonomisk sosialhjelp, omfatter sosialtjenesten i denne sammenheng også utgifter til rusomsorg, kvalifiseringsprogrammet og andre arbeidsrettede tiltak i kommunal regi. Oslos relativt høye utgiftsnivå må sees i sammenheng med at byen også har det høyest beregnede utgiftsbehovet for sosialtjenesten pr innbygger i statens inntektssystem for kommunene. Forskjeller i utgiftsbehovet er definert ved behovsnøkkelen i det statlige inntektssystemet for kommunene. Forskjellene varierer noe fra år til år. Oslos beregnede relative merbehov i forhold til ASSS-kommunene har sunket gjennom de siste årene.

I 2017 var Oslos netto driftsutgifter til sosiale tjenester pr innbygger 18-66 år 51 % høyere enn gjennomsnittet for ASSS. Dette er den samme forskjellen som i 2016. Når det korrigeres for forskjeller i utgiftsbehov, samt for forskjeller i arbeidsgiveravgift og pensjonsutgifter, lå Oslo 21 % høyere enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene i 2017. Dette er en økning fra 2016, da tilsvarende forskjell var 17 %.

Oslo har en langt lavere andel personer i aldersgruppen 18-24 år som har mottatt økonomisk sosialhjelp i løpet av året enn det som er gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Dette er som tidligere år, og reflekterer et fokus på å unngå at ungdom innleder et klientforhold til sosialtjenesten, og at de i stedet får hjelp til å skaffe arbeid eller fortsette skolegang.

I aldergruppen 25-66 år er det derimot en større andel som mottar sosialhjelp i Oslo enn gjennomsnittlig innenfor ASSS. Oslo har den høyeste andelen i ASSS, noe som gjenspeiler det høye beregnede utgiftsbehovet i kommunen.

Gjennomsnittlig tilkjent stønad (bidrag og lån) pr. sosialhjelpsmottaker er vesentlig høyere i Oslo enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Dette utgiftsnivået avhenger av flere forhold. Det handler blant annet om stønadslengde i løpet av året, størrelse på husstanden, mottakernes øvrige inntektsgrunnlag, boligmarked og boutgifter, kostnadsnivået lokalt, utmålingspraksisen i kommunen og eksistensen av andre kommunale ordninger (for eksempel kommunale bostøtteordninger). I Oslo var det en økning i tilkjent stønad pr. mottaker på om lag 3 % fra 2016 til 2017. Gjennomsnittlig økning for ASSS-kommunene var noe høyere, i underkant av 5 %.

Andelen deltakere som går til arbeid eller utdanning etter fullført kvalifiseringsprogram (KVP) er en viktig resultatindikator for sosialtjenesten. Mens andelen i Oslo i flere år lå godt over gjennomsnittet for ASSS-kommunene, ble Oslo i 2016 innhentet og passert av gjennomsnittet i ASSS. I 2017 ligger

Oslos resultater på om lag samme nivå som gjennomsnittet for ASSS – med henholdsvis 69 % og 68 % overgang til arbeid eller utdanning av de som fullfører KVP.

5.11 Bydelsfordeling av ordinær drift og økonomisk sosialhjelp

Tabell 5.42 Utvikling av bydelsfordelt ramme og spesifisering av rammen for 2019

Beløp i 1000 kr

Kapittel	Regnskap 2017	Dok.3/ 2018	Forslag 2019	Herav driftsramme 2019	Herav økonomisk sosialhjelp 2019
001 Bydel Gamle Oslo	1 820 048	1 851 917	1 934 264	1 737 842	196 422
002 Bydel Grünerløkka	1 624 939	1 681 013	1 738 554	1 569 909	168 645
003 Bydel Sagene	1 342 736	1 378 673	1 418 489	1 308 097	110 392
004 Bydel St. Hanshaugen	980 450	1 016 088	1 048 064	960 451	87 613
005 Bydel Frogner	1 415 943	1 453 296	1 511 299	1 425 470	85 829
006 Bydel Ullern	1 008 415	1 033 955	1 064 136	1 041 759	22 377
007 Bydel Vestre Aker	1 459 223	1 418 745	1 470 265	1 437 264	33 001
008 Bydel Nordre Aker	1 607 130	1 616 618	1 682 680	1 642 177	40 503
009 Bydel Bjerke	1 202 594	1 185 080	1 221 629	1 132 405	89 224
010 Bydel Grorud	1 166 876	1 156 503	1 186 303	1 107 501	78 802
011 Bydel Stovner	1 262 324	1 300 061	1 343 262	1 241 944	101 318
012 Bydel Alna	1 987 633	1 988 499	2 078 225	1 949 169	129 056
013 Bydel Østensjø	1 858 457	1 873 847	1 942 430	1 870 710	71 720
014 Bydel Nordstrand	1 619 550	1 639 858	1 710 633	1 667 331	43 302
015 Bydel Søndre Nordstrand	1 429 602	1 484 244	1 534 756	1 413 006	121 750
Sum bydelsfordelt ramme	21 785 919	22 078 397	22 884 989	21 505 035	1 379 954

I tabell 5.42 vises hvordan bydelsfordelt budsjetteramme på 22 885,0 mill. er foreslått fordelt på de 15 bydelenes driftsrammer og økonomisk sosialhjelp for 2019.

5.12 Spesifisering av budsjetterammer for bydelene 2019

Bydelssektorens budsjetteramme

Av den bydelsfordelte rammen på 22 885,0 mill. utgjør 20 999,2 mill. kriteriefordelt ramme inkl. lønns- og priskompensasjon og 1 885,7 mill. særskilte tildelinger og inndekking av merforbruk. Etter å ha lagt til 902,0 mill. i sentrale avsetninger får man 23 787,0 mill. Når anslag for bydelens inntekter på 4 362,3 mill. er lagt til, blir bydelssektorens brutto budsjetteramme 28 149,3 mill. Anslag for bydelenes inntekter kan endres som følge av bydelenes budsjetter og oppdateres i vedtatt budsjett (Dok.3/19).

Tabell 5.43 Bydelssektorens brutto budsjetteramme

Beløp i 1000 kr

Rammer	Forslag budsjett 2019
Kriteriefordelt ramme inkl. lønns- og priskompensasjon	20 999 249
Særskilte tildelinger og inndekking av merforbruk	1 885 740
Samlet bydelsfordelt budsjetteramme i byrådets budsjettforslag	22 884 989
Sentrale avsetninger (jf. spesifisering i tabell 5.44)	902 019
Bydelssektorens samlede budsjetteramme ekskl. egenbetaling mm.	23 787 008
Bydelenes anslåtte inntekter (brukerbetaling, salgsinntekter, statstilskudd mv.)	4 362 344
Bydelssektorens samlede brutto budsjetteramme	28 149 352

Av budsjettet som fordeles bydelene i byrådets budsjettforslag, tildeles det meste gjennom kriteriefordelt ramme. Særskilte tildelinger har sin bakgrunn i særlige satsinger som få bydeler har, eller som må fordeles på annen måte enn gjennom kostnadsnøkler gjennom fordelingsystemet.

Tabell 5.44 Sentrale avsetninger

Kapittel	Forslag budsjett 2019
303 Bydelene – avsetninger barn og unge (FO2B) (OVK)	65 300
305 Bydelene – etablering av nye barnehager (FO2A) (OVK)	231 878
306 Bydelene – diverse barnehagetiltak (FO2A) (OVK)	258 829
308 Bydelene – avsetninger eldre, helse og arbeid (EHA)	346 012
Sum sentrale avsetninger	902 019

Tabellen over viser at det er avsatt 902,0 mill. i sentrale avsetninger til senere fordeling og bruk. Hoveddelen av avsetningen vil bli fordelt etter ulike fordelingsnøkler i løpet av budsjettåret. På kapittel 305 fordeles midler til bydelene når antall nye barnehageplasser blir kjent. På kapitlene 303, 306 og 308 er det en rekke tiltak hvor midlene først kan fordeles når ulik bakgrunnsinformasjon er klar. For eksempel inntektsdata som ligger til grunn for kompensasjon for redusert foreldrebetaling i barnehager kap. 306, omfattende barnevernssaker på kap. 303 og bosatte flyktninger på kap. 308.

Bydelssektorens samlede budsjetttramme på 23 787,0 mill. fordeles i hovedsak etter kriteriene i bydelenes fordelingssystem mens det resterende fordeles som kompensasjonsordninger og særskilte tildelinger. Dette er i tråd med byrådets målsetning om at størst mulig andel av midlene skal fordeles etter kriteriene i fordelingssystemet.

Fordeling av rammer til bydelene

Bydelene tildeles midler gjennom et rammebudsjetteringssystem. Hver bydel tildeles en ramme for ordinær drift og en ramme for økonomisk sosialhjelp (jf. tabell 5.42). De danner utgangspunktet for bydelsutvalgenes budsjettfordeling. Bydelsutvalgene er frie til å prioritere rammen til ordinær drift mellom ulike tjenesteområder i egen bydel, men må i opprinnelig lokalt budsjett vedta en ramme for økonomisk sosialhjelp som samsvarer med sentralt vedtatt sosialhjelpsramme.

Innbyggernes behov for bydelenes tjenester varierer mellom bydelene og fordelingsystemet er basert på at det finnes systematiske sammenhenger mellom målbare kjennetegn ved innbyggerne og deres behov for bydelenes tjenester. For eksempel vil ulike aldersgrupper etterspørre ulike tjenester, mens sosioøkonomiske kriterier og andre kjennetegn ved innbyggerne gir ytterligere indikasjoner på behovet for ulike tjenester i bydelen. Eksempel på slike kjennetegn er sivilstand, landbakgrunn, utdanningsnivå og inntektsnivå.

På bakgrunn av statistikk over forbruk av kommunale tjenester, forskning og undersøkelser om behovsskapende forhold hos ulike befolkningsgrupper er det utarbeidet fordelingsnøkler for det enkelte funksjonsområde. Fordelingsnøkkelene består av kriterier som er gitt ulik vekt.

For funksjonsområde FO2A barnehage er fordelingen av rammen basert på faktisk produksjon av barnehageplasser, ikke analyser og statistikk. Fordelingsnøkkelene for barnehage framkommer derfor som en sammenvekting av småbarn/storbarn, private og kommunale. Midler til familiebarnehager er lagt som en særskilt tildeling.

For barnevern under FO2B og økonomisk sosialhjelp under FO4 fordeles 20 % av rammen ut fra regnskapsandel og 80 % av rammen ut fra kostnadsnøkler.

For nærmere informasjon om oppbygging av kriteriesettene på funksjonsområder, herunder kriteriedata, kriterievekter og beregning av kostnadsnøkler, vises til Vedlegg til byrådets budsjettforslag for 2019 – dokumentasjon av budsjettgrunlaget for bydelene (Grønt hefte).

Jf. tidligere vedtak i bystyret og forslag i denne sak fordeles bydelsfordelt ramme mellom funksjonsområdene som vist under.

Tabell 5.45 Bydelsfordelt budsjettamme fordelt på ordinær kriteriefordeling og annen tildeling

Funksjonsområde	Ordinær kriteriefordeling samt kompensasjon for lønns- og prisjustering	Særskilte tildelinger og inndekking av merforbruk	Samlet bydelsfordelt budsjettamme
FO1 Administrasjon og fellestjenester	181 406	11 070	192 476
FO2A Barnehager	5 381 435	1 144 600	6 526 035
FO2B Barnevern	1 994 508	121 681	2 116 189
FO2B Aktivitetstilbud og skolehelsetjeneste	749 084	88 345	837 429
FO3 Helse og omsorg	9 766 851	409 428	10 176 278
FO4 Sosiale tjenester	1 098 624	131 500	1 230 124
FO4 Kvalifiseringsprogram	452 388	-	452 388
FO4 Økonomisk sosialhjelp	1 374 954	5 000	1 379 954
Utsatt dekning av merforbruk	0	-25 884	-25 884
SUM	20 999 249	1 885 740	22 884 989

Tabell 5.46 Den enkelte bydels beregnede andel budsjettandel gjennom fordelingsystemet på det enkelte funksjonsområde i prosent:

Bydel	FO1: Administrasjon og fellestjenester	FO2A: Barnehager (vektede heltidsplasser)	FO2B: Barnevern	FO2B: Aktivitetstilbud og skolehelsetjeneste	FO3: Helse og omsorg	FO4: Sosiale tjenester	FO4: Kvalifiseringsprogram	FO4: Økonomisk sosialhjelp
1 Gamle Oslo	7,407	8,576	11,050	7,942	6,151	12,277	14,105	14,286
2 Grünerløkka	7,725	8,598	7,947	7,550	5,566	10,055	11,739	11,902
3 Sagene	6,545	7,350	6,526	5,487	5,075	6,329	7,700	8,029
4 St. Hanshaugen	6,249	5,723	3,453	4,187	3,715	5,173	6,539	6,372
5 Frogner	7,681	6,783	3,960	5,498	7,435	6,392	6,312	6,242
6 Ullern	5,821	5,398	2,161	4,674	5,532	2,367	1,523	1,627
7 Vestre Aker	7,019	7,791	3,690	7,616	7,491	3,248	2,229	2,400
8 Nordre Aker	7,182	10,259	3,603	7,461	7,330	3,877	2,809	2,946
9 Bjerke	5,725	4,638	5,995	5,770	5,188	6,522	6,282	6,489
10 Grorud	5,377	3,354	7,093	4,871	5,760	6,027	5,662	5,731
11 Stovner	5,776	3,328	9,095	6,370	6,174	8,129	7,673	7,369
12 Alna	7,020	6,958	12,252	8,790	9,598	10,804	10,242	9,386
13 Østensjø	7,075	7,861	7,505	7,901	10,152	5,647	5,051	5,216
14 Nordstrand	7,159	7,788	4,561	7,765	9,007	4,133	3,200	3,149
15 Søndre Nordstrand	6,239	5,593	11,108	8,119	5,826	9,019	8,935	8,855
Sum	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000

Forslag til endringer i bydelenes fordelingsystem

Det legges ikke opp til justeringer i enkeltkriterier i byrådets forslag til budsjett for 2019, men det foreslås to endringer knyttet til kompensasjonsordninger. Endringene beskrevet under har omfordelingskonsekvenser som fremgår av Vedlegg til byrådets budsjettforslag for 2019 – dokumentasjon av budsjettgrunnlaget for bydelene (Grønt hefte).

Kompensasjon for lav egenbetaling i institusjon

Ordningen har eksistert siden bydelene fikk tildelt budsjett etter kriterier på begynnelsen av 1990-tallet. Hensikten var å motvirke ulikheter i produksjonskostnader for kommunalt finansierte alders- og sykehjemsplasser. Den ble videreført også etter etableringen av Sykehjemsetaten i 2007. Selv om bydelene etter denne omorganiseringen forholdt seg til like priser på ulike typer plasser, eksisterte det fortsatt en ulikhet ved inntektene fra vederlagsbetaling som ble inntektsført av bydelene. Uten en kompensasjon for disse forskjellene, ville bydeler med beboere med lavere egenbetaling hatt en betydelig høyere kostnad ved institusjonsplassering enn bydeler med beboere med høyere betalingsevne. Kompensasjonen har hittil vært basert på:

- Forventet antall plasser basert på bydelenes kriterieandel for delkriteriesett for eldre under FO3 Helse og omsorg.
- Forventet egenbetaling basert på trinnskatt-/toppskattegrunnlag for personer som er 80 år og over.

Byrådet foreslår at det gjøres følgende justeringer av ordningen:

- Det kompenseres for gjennomsnittlig antall langtidsplasser som er benyttet. Dette er et mer presist og rettferdig fordelingsgrunnlag. Bydelenes kjøp av langtidsplasser er forskjellig fra kriteriefordelingen. Datagrunnlaget for kjøp av plasser er også pålitelig og har god kvalitet som beregningsgrunnlag i kompensasjonsordningen.
- Forventet egenbetaling basert på trinnskatt-/toppskattegrunnlag for personer som er 80 år og over, endres slik at det tas hensyn til hvilken andel menn og kvinner som den enkelte bydel har på langtids institusjonsopphold.

Kompensasjon for studentbefolkning i Bydel Nordre Aker

Siden kriteriesystemets begynnelse på 1990-tallet har den tidligere Bydel Sogn (til med 2003) og senere Bydel Nordre Aker mottatt en kompensasjon som var begrunnet i helsetilbud til studenter som var folkeregistrert i andre kommuner. I forbindelse med fastlegereformen i 2001 ble budsjettmidler til helsetjeneste på bydelene trukket ut og lagt over på et sentralt kapittel, men kompensasjonsordningen til Bydel Sogn ble videreført.

Tall fra SSB viser at det i 1992 var det 55 000 studenter totalt i Oslo kommune. En rapport fra Asplan Viak viste at tallet hadde økt til 74 500 i 2015, hvorav antallet studenter med semesteradresse i Oslo og hjemstedsadresse i en annen kommune ifølge kartleggingen var 8 777. Om man tar hensyn til at undervisningsinstitusjonene kun hadde registrerte adresser for 54 662 studenter og antar at disse er representative for den øvrige studentbefolkningen, vil det totale antallet som er folkeregistrert utenfor Oslo kommune antakelig ligge rundt 12 000. Asplan Viaks kartlegging viste at bydelene i sentrum, samt Bydel Nordre Aker alle hadde rundt 1500 studenter bosatt med semesteradresse i Oslo og hjemadresse i annen kommune.

I lys av at det er flere bydeler som har bosatt studenter med hjemstedsadresse utenfor kommunen, virker en kompensasjonsordning som kun tilfaller Bydel Nordre Aker ikke rettferdig. Man kunne tenkt seg at kompensasjonsordningen ble videreført, men fordelt på en måte som bedre gjenspeiler den faktiske fordelingen av studentbefolkningen. Ikke-folkeregistrerte studenter er imidlertid en gruppe det ikke er mulig å holde seg med oppdatert informasjon om, og kartleggingen gjort av Asplan Viak var en engangsundersøkelse.

Byrådet foreslår derfor at kompensasjonsordningen avvikles og at midlene legges inn i kriteriefordelt ramme på FO3 Helse og omsorg.

Tabell 5.47 Utvikling i bydelsfordelt ramme fra året før

Bydelsfordelt Dok3 2018	22 078 397
Reelle endringer	277 399
- herav justering for demografiske forhold	38 000
- herav justering for andre aktivitetsnøytrale forhold	70 287
- herav justering for engangstiltak	-450
- herav justering for oppgaveendringer mellom sektorer	-100
- herav uspesifiserte rammeendringer	-44 000
- herav spesifiserte rammeendringer	213 662
Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	529 193
- herav generell lønns- og priskompensasjon	635 881
- herav kompensasjon for endring i løpende pensjonsutgifter	-106 688
Bydelsfordelt budsjett 2019	22 884 989

For en utførlig opplisting av endringer på bydelssektoren vises til 5.4 Bydelenes økonomiske rammer. Under er omtalt noen endringer som inngår i bydelsfordelt ramme.

Demografi

I bydelsfordelt nettoramme for 2019 er det demografikompensasjon for FO2B og FO3 med hhv. 17 mill. og 21 mill.

Uspesifiserte rammeendringer (rammekutt)

På bydelskapitlene er det innarbeidet en uspesifisert rammeendring på 44 mill. i 2019.

Lønns- og prisjustering

Bydelsfordelt budsjettramme justeres hvert år for forventet utvikling i lønninger og priser (deflator). Kompensasjon for antatt lønns- og prisvekst i 2019 utgjør 635,9 mill. fordelt med 598,7 mill. til ordinær drift og 37,2 mill. til økonomisk sosialhjelp. (Tall vedr. ordinær drift før det tas hensyn til pensjon.)

For 2019 er det anslått en lønnsvekst på 3,1 % og en prisvekst i øvrige driftsutgifter på 2,0 %. I budsjett for 2018 var det forutsatt en lønnsvekst på 2,7 % mens resultatet fra lønnsoppgjøret ga en lønnsvekst på 2,8 %. Bydelene ble altså underkompensert for lønnsveksten i 2018. For å ta hensyn til underkompensasjonen for lønnsveksten i 2018 er det ved beregning av lønns- og priskompensasjonen for 2019 benyttet en lønnsvekst som er 0,1 prosentpoeng høyere enn antatt lønnsvekst i 2019 (3,2 % mot forventet 3,1 %).

For bydelene og Sykehjemsetaten benyttes det 85 % lønnsandel i deflator og 15 % andel for øvrige kommunale driftsutgifter. For disse justeres nettorammen med 3,02 % som er deflator bydelsrammen.

Rammen til økonomisk sosialhjelp er justert med korrigert kommunal deflator som er 2,77 %. Justering for økonomisk sosialhjelp er fordelt i henhold til nøklene for FO4 Økonomisk sosialhjelp.

Pensjon

Netto pensjonskostnader til Oslo pensjonsforsikring AS (OPF) i 2019 utgjør 20,5 % av pensjonsgivende lønn og belastes virksomheten ved lønnsutbetaling.

Mindreutgift i OPF-utgifter på 106,7 mill. er også forholdsmessig fordelt mellom funksjonsområdene og kriteriefordelt mellom bydelene.

Tildeling til bydelene på FO2A Barnehager

Bydelene kompenseres for ny bemanningsavtale og pedagogtilskudd til private barnehager med 96,8 mill. Midlene fordeles mellom bydelene etter særskilt fordeling.

Styrking av barnevernstjenesten

Som en del av Regjeringens satsing på barnevern gjeldende fra budsjett 2011, videreføres satsingen i 2019 innenfor rammen av midler tildelt som rammetilskudd til kommunen. Det er fordelt 112,9 mill. til bydelene generelt og 2,9 mill. som gjelder sentrumsansvar fordelt på to bydeler. Sammenlignet med 2018 innebærer dette en økning i den generelle tildelingen på 15,2 mill.

Satsing på hjemmetjenester

Særskilt tildeling til flere årsverk innen hjemmetjenestene er økt fra 160 mill. i 2018 til 227 mill. i 2019. Særskilt tildeling til demente er videreført med 19 mill. i 2019. Det er dessuten avsatt 50 mill. til styrket innsats demens og rehabilitering for hjemmeboende og 35 mill. vedr. årsverk i hjemmetjenestene. Dette er en del av satsingen på økt antall stillinger innen hjemmetjenestene i Oslo kommune.

6. ELDRE, HELSE OG ARBEID BYOMFATTENDE TILTAK

Sektorområdet omfatter blant annet sykehjem (langtidshjem), helsehus (korttidsplasser og rehabilitering), akuttmedisinsk beredskap/legevakt, offentlig tannhelsetjeneste, arbeid knyttet til folkehelse, smittevern og omsorgsrelaterte tjenester, sosiale boligvirkemidler, tiltak for rusavhengige. Sektoren omfatter også kompetanseutvikling, støtte- og rådgivingsfunksjoner på helse og velferdsområdet, tilskudd til frivillighet og ideelle organisasjoner på helse- og sosialsektoren, samt ulike avsetninger.

Ansvar for å gi forsvarlige helse- og omsorgstjenester og tjenester på velferdsområdet delegert til bydelene. Bydelenes tjenesteapparat skal vurdere behov for bistand og koordinere tiltak for enkeltpersoner der de har behov for bistand fra flere instanser. De byomfattende etatene er etablert for å drive og/eller formidle tilbud som ikke kan etableres like effektivt i bydelene. Bydelene skal sørge for å bruke disse tiltakene når det er nødvendig for å dekke innbyggernes behov.

Tjenestene under sektorområdet eldre, helse og arbeid er gjensidig avhengig av hverandre. Oppgavene som beskrives i denne delen må ses i sammenheng med de oppgavene som beskrives i kap. 5.1 Bydelene – EHA.

6.1 Økonomiplanoversikt med spesifikasjoner av endringer

Tabell 6.1 Økonomiplanoversikt med spesifikasjon av endringer

Beløp i mill.					
Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	3 324,6	3 255,2	3 220,2	3 262,5	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	3 324,6	3 288,6	3 288,6	3 288,6	3 288,6
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		57,8	57,8	57,8	57,8
+/- Reelle endringer		106,7	79,8	101,1	127,6
=ØKONOMIPLAN (netto)	3 324,6	3 453,0	3 426,1	3 447,4	3 474,0
Endringer i prosent		5,0 %	4,2 %	4,8 %	5,6 %
Sum endringer		164,5	137,6	158,9	185,4

Spesifikasjon av "Reelle endringer"	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		6,3	35,9	60,2	103,2
+/- Justering for engangstiltak		-29,9	-54,9	-54,9	-54,9
+/- Justering for oppgaveendring mellom sektorer		40,5	43,0	43,0	43,0
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-7,6	-7,6	-7,6	-21,0
+/- Spesifiserte rammeendringer		97,3	63,3	60,3	57,3
Sum reelle endringer		106,7	79,8	101,1	127,6

1) 2018 prisnivå

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Sykehjemsetaten er kompensert for husleieendringer i sykehjemmene med 3,2 mill. og rammen er nedjustert med 32,4 mill. for økt inntekt som følge av reforhandlet avtale med ideelle organisasjoner for drift av sykehjem.

Det er innarbeidet tilsammen 9,9 mill. fra 2019 som kompensasjon for reduksjon i statlige tilskudd innen psykisk helse og rus i Helseetaten og i Velferdsetaten.

Det er overført 1,2 mill. til Velferdsetaten knyttet til ansvar for brukervalg i 2019. Det er innarbeidet 7,5 mill. i 2019 for husleieutgifter ved Ila hybelhus. Velferdsetatens ramme er nedjustert med tilsammen 3 mill. grunnet bortfall av egenbetaling ved rusinstitusjonsplassene og før økt bydelbetaling.

Det er lagt inn en kompensasjon på 2 mill. for kostnader i forbindelse med omorganisering og samlokalisering av Hjelpmiddellageret i Bydel Grünerløkka og Hjelpmiddelteknisk enhet i 2019. Det er innarbeidet 0,5 mill. fra 2020 for å oppnå bedre distribusjon av hjelpemidler.

Det er konsekvensjustert for økte utgifter til bostøtte med 38 mill. i 2019 og 40 mill. fra 2020.

Rammen for de byomfattende tjenestene reduseres med 12,7 mill. i 2020 økende til 25,4 mill. i 2021 som følge av effektiviseringsuttak.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Engangsbevilget i 2018 til gjennomføring av pilot for alders- og demensvennlig bibliotek med 0,3 mill. er ikke videreført. Engangsbevilget i 2018 til Handlingsplan for uønsket svangerskap og abort med 2 mill. er ikke videreført. Innenfor inkluderingstiltak er engangsbevilgede 5 mill. i 2018 ikke videreført.

Byrådet fordeler 113,5 mill. til organisasjoner og frivillige innen helse og sosialområdet. Det innebærer en styrking sammenlignet med byrådets forslag i 2018. Tilskuddsrammen er 6,6 mill. mindre når bystyrets påplussinger på i alt 12,45 mill. under behandlingen av budsjett 2018 tas i betraktning. Engangsbevilget til tilskudd, 1 mill. avsatt på kap.372 Byomfattende tiltak, er ikke videreført.

Vederlagsordningen for tidligere barnevernsbarn som har vært utsatt for overgrep eller omsorgssvikt i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon under plassering av Oslo kommune er avsluttet og 15 mill. er følgelig trukket ut fra 2019.

Oppgaveendringer mellom sektorer

Velferdsetaten er tillagt nye oppgaver innenfor det byomfattende mangfoldarbeidet. Enhet for mangfold og integrering er overført til Velferdsetaten fra Bydel Grünerløkka. Det innebærer at budsjettet på 23,2 mill. er overført fra kap. 354 Byomfattende mangfoldarbeid og at 12,7 mill. til inkluderingstiltak er overført fra kap. 356.

Byrådet flytter ansvaret for å administrere konsesjonsordningen for hjemmetjenester fra Helseetaten til Velferdsetaten fra 01.01.2019. Dette omfatter både inngåelse av rammeavtaler/konsesjoner og kontraktsoppfølging på systemnivå. Rammen er konsekvensjustert med 4,2 mill. i 2019 og 3 mill. fra og med 2020.

I Velferdsetatens ramme er det fra 2019 innarbeidet 2 mill. årlig for oppfølging av byrådssak 131/18 om kontroll av lønns- og arbeidsvilkår ved anskaffelser i bydelene. Hjelpemiddellageret i Bydel Grünerløkka slås sammen med Hjelpemiddelteknisk enhet fra 01.07. 2019. Som følge av dette er det innarbeidet 2,5 mill. i 2019 og 5 mill. årlig fra 2020 på kap.384 Hjelpemiddelteknisk enhet.

Spesifiserte rammeendringer

Byrådet har innarbeidet 10 mill. årlig fra 2019 til bedre mat og måltidsøyeblikk i sykehjemmene. Det er innarbeidet 50 mill. fra 2019 som følge av reforhandlet avtale med ideelle vedr. drift av sykehjem som også innebærer at 15 ordinære plasser er omgjort til forsterkede plasser innen psykiatri. Det er innarbeidet 3,5 mill. for å bedre tannhelsetilbudet til lovpålagte grupper.

Byrådet skal gjennomføre prøveprosjekter med frukt og grønt og skolemat med oppstart 01.01.2019 med varighet ut skoleåret 2020/2021, og har innarbeidet i alt 15 mill. i Helseetatens ramme i årene 2019- 2021 til dette.

I Velferdsetatens ramme styrkes «Nyttig Arbeid» med 5 mill. årlig fra 2019 slik at flere kan få tilbud om arbeid. Ordningen Individual Placement and Support utvides med to årsverk, i alt 1,3 mill. Byrådet innarbeider 1,3 mill. til nye stillinger i forbindelse med utvikling av sprøyterommet til et brukerom og styrker mattilbudet ved de kommunale akutt- og korttidsinstitusjonene med 2,8 mill. Botilbud for personer med samtidige rus- og psykiske lidelser og atferdsutfordringer styrkes gjennom etablering av 10 forsterkede boliger. Det er innarbeidet 4,3 mill. i Velferdsetatens ramme i 2019, videreført med 3,6 mill. årlig fra 2020. Midler til kjøp av rusrehabiliteringsplasser innarbeidet med 14 mill. i 2017 og 2018 er ikke videreført.

På kap.372 Byomfattende avsetninger er forventet redusert utgift knyttet til bruk av konsulenter EHA videreført med 1,4 mill. i 2019 økende til 3,8 mill. fra 2020.

ELDRE, HELSE OG ARBEID – BYOMFATTENDE TILTAK
BUDSJETT 2019

På kap.428 Bostøtte og boligtilskudd er det innarbeidet 5 mill. til generelle tilgjengelighetstiltak for borettslag og sameier for å gjøre det mulig for eldre og personer med funksjonsnedsettelse å fungere godt, og bo lenger hjemme i egne boliger. 24 mill. av de 38 mill. innarbeidet for økte utgifter til bostøtte er omtalt under andre aktivitetstiltak.

Uspesifiserte rammeendringer (tall i mill. kroner)

Rammereduksjonen fordeler seg slik på etatene:

Tabell 6.2 Fordeling av rammereduksjon

	2019	2020	2021	2022
313 Sykehjemsetaten (EHA)	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
314 Helseetaten (EHA)	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7
315 Velferdsetaten (EHA)	-2,4	-2,4	-2,4	-2,4
372 Byomf. - avsetn. eldre, helse og arbeid (EHA)	0	0	0	-13,4
	-7,6	-7,6	-7,6	-21,0

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med 57,8 mill. netto. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet tar hensyn til nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene til Oslo pensjonsforsikring i 2019 er 32 mill. lavere enn i 2018.

Tabell 6.3 Netto driftsbudsjett pr kapittel

		Beløp i mill.					Endring
Netto driftsbudsjett		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	2018 - 2019
313	Sykehjemsetaten	962,8	996,6	996,6	996,6	996,6	34
314	Helseetaten	712,4	736,8	736,8	733,8	730,8	24
315	Velferdsetaten	863,1	922,0	887,6	887,6	887,6	59
316	Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	0
317	Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning	328,8	337,7	337,7	337,7	337,7	9
318	Vederlagsutbetalinger	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-15
328	Avsetning husleier sykehjem m.v.	0,0	0,0	25,0	62,0	105,0	0
350	Trygdeordninger	9,6	6,6	6,6	6,6	6,6	-3
354	Enhet for mangfold og integrering	23,3	0,0	0,0	0,0	0,0	-23
356	Inkluderings tiltak	12,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-13
362	Kriminalitetsforebygging blant ungdom	6,4	6,6	6,6	6,6	6,6	0
384	Hjelpemiddel teknisk enhet	29,8	35,2	36,2	36,2	36,2	5
372	Byomfattende tiltak - avsetninger eldre, helse og arbeid	50,9	49,8	35,3	22,6	9,2	-1
374	Prosjekteringsmidler	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	0
427	Tap på utlån	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	0
428	Bostøtte og boligtilskudd	302,2	354,2	350,2	350,2	350,2	52
Sum Eldre, helse og arbeid - byomf.		3 324,6	3 453,0	3 426,1	3 447,4	3 474,0	128,4

Tabell 6.4 Brutto investeringsbudsjett pr kapittel

		Beløp i 1000 kr			
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
313	Sykehjemsetaten	40 000	80 000	50 000	50 000
314	Helseetaten	32 800	32 800	7 500	7 500
315	Velferdsetaten	190	190	190	190
372	Byomf. - avsetn. eldre, helse og arbeid	64 000	18 000	18 000	18 000
427	Tap på utlån	4 000	4 000	4 000	4 000
Sum investeringsutgifter		140 990	134 990	79 690	79 690

6.2 Sykehjemsetaten

Tabell 6.5 Driftsbudsjett Sykehjemsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
313 Sykehjemsetaten (EHA)			
10 Lønn og sosiale utgifter	2 005 217	1 940 747	1 981 092
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	423 325	462 099	482 375
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 378 049	2 197 971	2 313 473
14 Overføringsutgifter	60 200	69 149	71 237
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	17 805	0	0
Sum utgifter	4 884 595	4 669 966	4 848 177
16 Salgsinntekter	-3 728 220	-3 707 163	-3 851 550
17 Refusjoner	-155 065	0	0
18 Overføringsinntekter	-26 772	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-17 653	0	0
Sum inntekter	-3 927 709	-3 707 163	-3 851 550
Netto utgifter	956 886	962 803	996 627

1 Ansvarsområde

Sykehjemsetaten har ansvar for at Oslos innbyggere får tilbud om plass i langtidshjem og helsehus når de har vedtak fra bydelen. Etaten skal sørge for at tilbudet er differensiert og tilpasset ulike brukergruppers behov både i helsehus, langtidshjem og fleksible avlastningstilbud til pårørende. Tjenestene skal være i tråd med krav til kapasitet og kvalitet som følger av politisk vedtatte rammer, lov og forskrift.

Helse- og omsorgstjenester skal være forutsigbare og ivareta trygghet. Flere hele og faste stillinger både i helsehus og langtidshjem bidrar til stabile relasjoner.

2 Situasjonsbeskrivelse

Sykehjemsetaten har høsten 2018 ansvar for drift av 16 kommunale sykehjem og tre kommunale helsehus. I tillegg har etaten kontraktsoppfølging av 25 sykehjem og ett helsehus som er driftet av ideelle eller kommersielle aktører. Etaten har fortløpende ansvar for å tilpasse totalvolumet av sykehjemsplasser, sikre valgfrihet og likebehandling samt utvikle differensierte tilbud i tråd med bystyrets vedtak og bydelens bestillinger. Sykehjemsetaten tilbyr flere typer spesialplasser som skjermede plasser for personer med demens, forsterkede plasser for psykiske lidelser, rusplasser og hospice/lindrende plasser.

Aldersgruppen 67-79 år vil øke hele framskrivingsperioden. Ut fra gjeldende befolkningsprognose vil denne aldersgruppen øke med 5 700 personer i økonomiplanperioden 2019 – 2022. I 2040 vil aldersgruppen være økt med ca. 43 %. Aldersgruppen 80 – 89 år øker med 1 265 personer i økonomiplanperioden 2019 – 2022. Fra 2023 er den årlige økningen i denne aldersgruppen betydelig. I 2040 vil denne aldersgruppen være økt med ca. 100 %. Aldersgruppen 90 år og eldre reduseres med 43 personer i økonomiplanperioden. Fra 2028 vil også denne aldersgruppen øke hvert år fram mot 2040. I 2040 vil denne aldersgruppen være økt med ca. 93 %.

Tabell 6.6 Eldrebefolkningen i Oslo

Eldrebefolkningen i Oslo - framskrevet 2019 – 2040 pr 01.01.									
	2018	2019	2023	2025	2028	2031	2034	2037	2040
67-79 år	52 137	53 646	59 340	60 952	62 662	65 473	69 328	72 914	76 711
80-89 år	16 076	16 186	17 451	19 977	24 486	27 423	29 584	30 616	32 387
90+ år	4 839	4 785	4 742	4 524	4 577	5 084	5 935	7 938	9 229

Kilde: Oslo kommune/statistikkbanken. Middellalternativet. Framskrevet fra 2019, oppdatert oktober 2017 basert på befolkning 01.01.2017.

Oslo kommune har lavere andel mottagere av hjemmetjenester og høyere andel eldre på institusjon enn snittet av de øvrige byene i ASSS-samarbeidet. En årsak til dette kan være lite tilrettelagte boliger, eksempelvis uten heis. I de store byene er utviklingen at flere eldre bor hjemme og får mer tjenester i hjemmet. For å imøtekomme denne utviklingen sørger byrådet for at det bygges ut nye tilrettelagte boliger og boformer hvor målet er kombinasjonen av frihet og trygghet.

Byrådet ønsker å dreie innsatsen fra en institusjonsbasert eldreomsorg til en aktiv alderdom hvor eldre skal kunne bo lenger i eget hjem og være sjef i eget liv. En naturlig konsekvens av bedre tilrettelagte boliger og mer hjelp i hjemmet, er at bydelenes bestilling av plasser i langtidshjem tilpasses denne utviklingen. Samtidig skal de som har behov for en langtidsplass på sykehjem være trygg på at de får det.

I de kommunalt drevne langtidshjemmene har de ordinære langtidsplassene vært lavere bemannet enn både de ideelle og de kommersielt driftede langtidshjemmene. For å sikre likeverdige tjenester til innbyggerne, styrket byrådet i 2018 bemanningen i de kommunale langtidshjemmene med midler som gir 110 nye årsverk. Rekruttering til disse stillingene pågår fortsatt.

Byrådet ønsker å bidra til både å løse samfunnsutfordringene innenfor helse og omsorg, integrering og at mennesker som kommer til landet vårt skal få brukt sine ressurser og delta i arbeids- og samfunnsliv. Sykehjemsetaten har kartlagt at 70 medarbeidere har sykepleierutdanning fra andre land som ikke kvalifiserer til norsk autorisasjon. Etaten har med støtte fra Fylkesmannen, inngått et samarbeid med Vitenskapelig høgskole (VID) og private aktører om et skreddersydd studium for at sykepleiere fra land utenfor EU/EØS skal få norsk autorisasjon. Utdannelsen er deltid over to år og studentene får full lønn i perioden. I 2018 startet 16 studenter veien mot norsk autorisasjon.

Sykehjemmene skal ut i fra konseptet «Bedre Hverdagsliv» legge til rette for at beboere med langtidsplass får leve det livet de er vant til. Dette gjelder både fysiske omgivelser og at beboerne tas med på avgjørelser som er viktig for den enkelte. Det er opprettet miljøterapeutstillinger med 3-årig høyskoleutdanning i avdelingene. Denne funksjonen skal bidra til å styrke kompetansemiljøene innenfor miljørettede tiltak for å bedre beboernes trivsel, legge til rette for beboernes deltagelse i hverdagslige aktiviteter og bidra til sikre det tverrfaglige og flerfaglige samarbeidet rundt beboerne gjennom vektlegging av egenmestring. Flere langtidshjem har stilt lokaler til disposisjon for ulike aktiviteter for å skape mangfoldige møteplasser.

Helsehus gir tilbud til utskrivningsklare pasienter fra sykehus, kommunal akutt døgnenhet, samt til hjemmeboende som trenger rehabilitering eller opptrening for å kunne fortsette å bo i eget hjem, og avlastning for pårørende. Sykehjemsetaten samarbeider med bydelene, Helseetaten og spesialisthelsetjenesten for å sikre gode pasientforløp fra hjem til hjem. Gjennom nasjonal opptrappingsplan for habilitering- og rehabilitering 2017-2019 har kommunen mottatt tilskuddsmidler til ulike prosjekter.

I 2018 ble det innført lik pris for rehabiliterings - og korttidsplasser i helsehus. Hva som er viktig for den enkelte pasient sammen med faglige vurderinger i samarbeid med bydelen, er styrende for hvordan oppholdet tilpasses.

Utviklingstrekk kompetanse, kvalitet og innhold

Byens innbyggere skal kunne leve et godt hverdagsliv i hjemlige og trygge omgivelser enten man bor i eget hjem, i et sykehjem eller har opphold i helsehus. Sykehjemsetaten skal sørge for at sykehjemmene er mer et hjem enn en institusjon. Den enkelte beboer skal være i sentrum og få mulighet til å leve etter egne verdier. Byrådet vil at det skal tilrettelegges for gode aktivitetstilbud og integrasjon med nærmiljøet. Nødvendig kompetanse og ressurser skal innrettes etter den enkeltes behov, slik at beboerne med langtidsopphold minst mulig grad må bytte avdeling eller flytte når bistandsbehovet endrer seg.

Byrådet er opptatt av ernæring og gode måltidsøyeblikk for de som bor i langtidshjem. Mange beboere har ernæringsrelaterte problemer som underernæring. Smakfull og næringsrik mat er en viktig del av det å gi god pleie og behandling. Ernæringsarbeid skal være av god kvalitet og beboere i sykehjem i Oslo skal ha et godt, velsmakende mattilbud som fremmer helse, livskvalitet og måltidsglede. Derfor øker byrådet kostøre ved sykehjemmene i 2019.

Byrådet har styrket bemanningen i de kommunale langtidshjemmene. For å sikre likeverdige tilbud uavhengig av drifter, er bemanningsfaktoren i nye avtaler med ideelle driftere av sykehjem, økt fra 0,90 til 0,95, slik at de er på samme nivå som kommunens øvrige plasser.

Som følge av samhandlingsreformen er det flere med kompliserte sykdomsbilder i sykehjem og helsehus. Eldre pasienter som skrives ut fra sykehus til helsehus og beboere ved langtidsplass har omfattende behov for medisinsk diagnostikk, behandling og avansert pleie. Dette medfører behov for høy medisinsk og pleiefaglig kompetanse, kompetanse innen ernæring og legemiddelhåndtering, og krav om økt tverrfaglighet i tjenestene. Byrådet vil utarbeide et kompetanseprogram som sikrer at ledere og medarbeidere har riktig kompetanse.

Sykehjemsetaten skal ha kunnskapsbasert praksis i alle etatens tjenester. Etaten startet i 2018 en kompetansekartlegging i alle institusjoner opp mot strategisk kompetanseplan og lokal handlingsplan, og vil utarbeide utviklingsplaner for medarbeiderne. Det legges til rette for at fagpersonalet i større grad får myndighet og ansvar for å ta faglige beslutninger i den daglige tjenesteutøvelsen. Byrådet forutsetter at alle yrkesgrupper med høyere utdanning holder seg faglig oppdatert. Etaten skal legge til rette for at medarbeiderne kan ta relevant etter- og videreutdanning og fortsette arbeidet med å tilrettelegge for at ufaglærte kan ta fagbrev for å bli helsefagarbeidere. Sykehjemsetaten skal ha 100 lærlingeplasser innen helsearbeiderfaget årlig.

Sykehjemsetaten skal videreføre lederutvikling for 1. linjeledere og flere ledere skal gjennomføre Nasjonal lederutdanning for primærhelsetjenesten.

Det er fortsatt behov for å styrke medarbeidernes kompetanse i norsk språk. Ved ansettelser i helse- og omsorgstjenestene i Oslo kommune skal det for søkere som har fullført og bestått videregående opplæring i andre land enn Norge, Sverige eller Danmark stilles krav om fremvisning av språkprøve som viser at søker behersker norsk på minimum nivå B1 på alle delprøvene. Oslo kommune skal videre jobbe for at det utarbeides norskprøver på et nivå mellom B1 og B2, for å sikre arbeidsgivere muligheten til å stille mer differensierte språkkrav. For sykepleiere, fysioterapeuter, leger og andre med utdanning fra høyskole og universitetsnivå stilles krav om norskferdigheter tilsvarende HN-testen (Bergenstesten) på nivå «godt bestått». Nivå godt bestått på Bergenstesten tilsvarende nivå C1 i Det felles europeiske rammeverket for språk. For medarbeidere som allerede er ansatt i tjenesten og som har behov for kompetanse for å nå disse språkkravene skal Sykehjemsetaten tilrettelegge for at de kan benytte tilbud om norskopplæring. Sykehjemsetaten må sørge for at språkkravene fremgår ved utlysning av stillinger jf. rapporter fra Kommunerevisjonen samt påse at de er etterfulgt ved ansettelse.

I Plan for trygg og mangfoldig eldreomsorg og Aldersvennlig by skisseres ulike tiltak for en aktiv aldring. Sykehjemmene skal være tilrettelagt for både beboer og pårørende og det er ønskelig å invitere nærmiljøene til aktiv deltakelse og benyttelse av stedets fasiliteter. Byrådet satte i 2018 av midler til et pilotprosjekt for utprøving av alders- og demensvennlig bibliotek. Pilotprosjektet er et samarbeid mellom Sykehjemsetaten og Deichmanns og er under utprøving i bibliotekfilialen på Oppsal i Bydel Østensjø. Piloten har som mål å avdekke om et alders- og demensvennlig bibliotek påvirker annen bruk av filialen. Piloten avsluttes våren 2019.

Ved avvikling av låneordningen for velferdsteknologi i revidert budsjett 2018 ble det bevilget investeringsmidler som skal bidra til å øke bruken av lokaliseringsteknologi og implementere dette for hjemmeboende og for sykehjemsbeboere.

Byrådet startet i 2018 et arbeid for å kartlegge infrastrukturen i det enkelte sykehjem. Mange av de eldre byggene har ikke den nødvendige infrastrukturen tilgjengelig og må oppgraderes før ny teknologi kan tas i bruk. Stabil trådløs dekning er en grunnleggende forutsetning for å kunne ta i bruk nye digitaliserte løsninger. Arbeidet fortsetter i 2019.

Satsing på velferdsteknologi og digital infrastruktur i langtidshjem og helsehus vil bidra til høyere kvalitet på tjenester, økt pasientsikkerhet og økt livskvalitet for den enkelte beboer. Dette vil også bidra til en mer effektiv tids- og ressursforvaltning ved den enkelte institusjon. E-room i sykehjemmene skal hjelpe ansatte med daglig pasientbehandling og dokumentasjon ved at journalsystemet er tilgjengelig på nettbrett i et nytt og forenklet grensesnitt. Sykehjemsetaten skal fornye, forbedre og effektivisere prosesser ved å innføre digitale løsninger slik at de kan tilby bedre og enklere tjenester til beboere og pårørende.

For å sikre smidig og korrekt overføring av informasjon om pasienter som har behov for tjenester fra både bydel, helsehus, kommunalt øyeblikkelig døgntilbud og forsterket kommunal rehabilitering, vil Sykehjemsetaten teste ut en løsning for elektronisk informasjonsdeling. Digital kommunikasjon mellom disse tjenestene vil gi mer helhetlige pasientforløp og styrke pasientsikkerheten.

Det er varslet innføring av betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengighet (TSB) i 2019. Sykehjemsetaten, Helseetaten, Velferdsetaten og bydelene må samarbeide og forberede både kapasitet og kompetanse til å imøtekomme kommunens forpliktelser i tråd med reformen.

Sykehjemsetaten skal i samhandling med bydelene, Helseetaten og spesialisthelsetjenesten tilby gode rehabiliteringsforløp til innbyggerne fra hjem til hjem.

Utviklingstrekk kapasitet

Behovet for langtidsplasser i sykehjem er i endring. Årsaken til dette er trolig en kombinasjon av nye måter å arbeide på og endringer i eldrebeholdningen. Etterspørselen etter ordinære langtidsplasser har gått nedover, mens behovet for plasser til mennesker med langt kommet demens, mennesker med nevrologiske lidelser og mennesker med utfordringer knyttet til rus og psykiatri har økt. Som følge av endringene i brukerbehov øker byrådet antall spesialplasser i 2019. I nye avtaler med ideelle driftere av sykehjem er 15 ordinære plasser omgjort til forsterkede plasser innen psykiatri. I tillegg foreslår byrådet en omgjøring av 8 ordinære plasser i andre sykehjem til forsterkede plasser innen psykiatri, slik at det totalt vil bli 23 flere plasser. Byrådet styrker også tilbudet ved lindrende enhet på Solvang helsehus.

I forbindelse med opptrappingsplanen for psykisk helse og samhandlingsreformen, har mange pasienter med alvorlige psykiske lidelser blitt overført fra langtidsenheter i spesialisthelsetjenesten til kommunen. Dette er en ønsket utvikling fra nasjonale myndigheter og det er forventet at antall pasienter ut til kommunen vil øke med den varslede innføringen av betalingsplikt for utskrivningsklare

pasienter innenfor psykiatri og rus. Mange av disse har fortsatt et behov for heldøgns pleie og omsorg og det påhviler Sykehjemsetaten et økt ansvar for denne gruppen. Etaten har per i dag tre forsterkede avdelinger beregnet på psykiatriske pasienter og arbeider nå med å åpne en avdeling til.

Fra 2020 vil det bli lovpålagt for kommunene å tilby dagtilbud for personer med demenssykdommer. Både bydeler og Sykehjemsetaten har ulike tilbud for denne brukergruppen. Sykehjemsetaten har inngått kontrakt med Hauger gård om inntil 15 plasser «Inn på tunet». Byrådet har bestilt en ytterligere kapasitetsøkning på 5 plasser.

Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov ble vedtatt av bystyret i desember 2017. Her antas det å være behov for å oppgradere mellom 1 400 og 1 800 plasser i sykehjem og helsehus som ikke tilfredsstillers dagens standard. Nybygging og rehabilitering skal utføres i perioden hvor aldersgruppen 80+ har en nedgang.

Byrådets mål er å kunne tilby 4 500 moderne sykehjemsplasser innen 2028. Omlag 240 av plassene som oppgraderes, skal bygges i landsbyform. Disse plassene er for personer med langtkommet demenssykdom. Byrådet vil følge utviklingen og vurdere behovet frem mot neste rullering av Strategisk boligplan.

Bystyret har vedtatt at om lag 25 % av institusjonsplassene i helse- og omsorgssektoren skal være organisert og drevet som ideell virksomhet innen 2025, så sant dette ikke får vesentlige negative konsekvenser for kommunenes eget tjenestetilbud. Sykehjemsetaten har utlyst og prekvalifisert aktører i en konkurranse reservert for ideelle organisasjoner om inntil 400 sykehjemsplasser. Forhandlinger og kontraktsinngåelse forventes i løpet av 2019.

Tabell 6.7 Nøkkeltall Sykehjemsetaten

313 Sykehjemsetaten (EHA)	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Antall liggedøgn på langtidsopphold i institusjon	1 451 732	1448 187	1 427 985	1 399 839	1 360 388
Antall liggedøgn på tidsbegrenset opphold i institusjon	195 632	198 699	193 885	183 993	168 750
Beleggsprosent, langtidsplasser i institusjon	98 %	98,2 %	96,8 %	98,2 %	98,5 %
Beleggsprosent, korttidsplasser i institusjon	88,5 %	86,60 %	84,2 %	85,7 %	89,4 %
Antall innleggelser på trygghetsplass	872	933	710	997	922
Andel som får oppfylt sitt førstevalg for langtidsopphold	80,7 %	73,9 %	78,7 %	79,8 %	78,1 %
Andel korttidsplasser i sykehjem	8,9 %	12,9 %	11,7 %	8,3 %	7,5 %
Andel rehabiliteringsplasser	2,9 %	2,8 %	3,2 %	3,3 %	2,9 %
Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens	18,5 %	17,7 %	17,7 %	17,8 %	19,6 %
Gjennomsnittlig antall ledige sykehjemsplasser pr. tertial	42	33,3	30,4	59,8	70
Sykefravær	11,7 %	11,3 %	10,3 %	9,7 %	9,0 %

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Innbyggere skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid

Tiltak 1

Utvikle program for basiskompetanse for medarbeidere i helse- og omsorgstjenestene

Tiltak 2

Tilrettelegge for at sykepleiere utenfor EU/EØS-området får norsk autorisasjon

Tiltak 3

Den enkelte beboer skal ha få og faste hjelpere som kjenner den enkelte og deres behov

Mål 2 Flere skal kunne bo trygt i eget hjem og leve selvstendige liv

Tiltak 1

Fleksibel bruk av trygghetsopphold og avlastning ut fra brukerens og pårørendes behov og ønsker

Tiltak 2

Utvikle en Oslostandard for pasientforløp fra hjem til hjem i samarbeid med bydeler, Helsestaten og spesialisthelsetjenesten

Tiltak 3

Ta i bruk trygghetsskapende teknologi og andre velferdsteknologiske løsninger

Mål 3 Flere skal oppleve god helse og mestring

Tiltak 1

Ta i bruk «Bedre hverdagsliv»

Tiltak 2

Utvikle en standard for kvalitet og innhold i langtidshjem og helsehus herunder tiltak rettet mot ernæring og medikamentbruk

Tiltak 3

Tilrettelegge for at kompetanse og ressurser i langtidshjem organiseres etter den enkeltes behov for å unngå bytte av avdeling ved endring i bistandsbehov

Tabell 6.8 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel faste heltidsstillinger 1)	48 %	49 %	xxx	> 49 %
Andel beboere med legemiddelgjennomgang 2)	xxx	80 %	xxx	100 %
Andel beboere som er kartlagt for ernæringsmessig risiko 2)	xxx	76 %	xxx	> 76 %
Andel av pasienter utskrevet til fra helsehus til eget hjem	xxx	60 %	xxx	75 %
Fagdekning sykehjem 3)	xxx	xxx	xxx	85 %

1) Statistikkbanken Oslo kommune

2) Nasjonal indikator

3) Andel medarbeidere i pleie med fagutdanning i alle sykehjem driftet av kommunen og private

4 Merknader til driftsbudsjettet

Aktivitetsnivået 2019 er basert på plasser i drift i 2018 samt planlagte endringer ut året og i 2019.

Det er innarbeidet 50 mill. knyttet til reforhandlet avtale med ideelle organisasjoner for drift av sykehjem. Innenfor denne rammen er 15 ordinære plasser omgjort til forsterkede plasser psykiatri. Salgsinntektene i Sykehjemsetaten er konsekvensjustert med 32,4 mill. som følge av dette med en tilsvarende økning i bydelsrammen. Byrådet øker antall forsterkede plasser i kommunale sykehjem med 8 og styrker tilbudet ved lindrende enhet på Solvang sykehjem, i alt 16 plasser med 0,120 mill. pr plass.

Byrådet vil utvikle kvalitet og innhold i langtidshjem og helsehus og styrker tiltak rettet mot ernæring og medikamentbruk. Byrådet prioriterer 10 mill. årlig til bedre mat og gode måltider i sykehjemmene utover prisjustering av rammen. Som en følge av dette økes kostøret fra kr 102 til kr 111 pr dag fra 2018 til 2019. Det opprettes ett fast årsverk for klinisk farmasøyt.

Tidligere satsinger videreføres i rammen. Det gjelder blant annet trivselstiltak og videreutvikling av «Bedre hverdagsliv» og tillitsmodellen på sykehjem, midler til lederopplæring og kompetanseutvikling og midler til kliniske ernæringsfysiologer, 2 årsverk tilsatt ved Senter for fagutvikling og forskning.

Kompensasjon for prisjustering på husleier sykehjem er innarbeidet med 3,2 mill.

Den generelle rammereduksjon er videreført og utgjør 3,5 mill. i 2019.

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med netto 6,8 mill. netto. Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonsutgifter til OPF er 18,1 mill. lavere enn i 2018.

Tabell 6.9 Enhetspris og prisberegning vektet plass 2019

Pris pr vektet plass i 2019 foreslås slik:

Pris per vektet plass 2018	872 385
Effektiviseringsuttak 3,472 mill.	-748
Reduksjon/økning av prissubsidier	0
Sum før lønns- og prisjustering	871 637
Lønns- og prisjustering 3,02 %	26 346
Økning avtale ideelle driftere	8 042
Pris pr vektet plass 2019	906 025

Tabell 6.10 Priser institusjonsplasser

	Pris Sak 1/2019	Driftskostnad 2019	Prissubsidie 2019
Langtidsplasser			
Ordinær langtidsplass	906 025	906 025	0
Plass i skjermet avdeling for demens	906 025	1 014 748	108 723
Forsterket plass - psykiatri	906 025	1 349 977	443 952
Forsterket plass - annet	906 025	1 775 809	869 784
Forsterket plass - MRSA	906 025	1 549 302	643 278
Forsterket plass - rusavhengighet	906 025	1 177 832	271 807
Andre typer plasser			
Korttidsplass forhåndsbestilt "en bloc" 1)	842 603	1 005 687	163 084
Korttidsplass ved kjøp utover "en bloc" 1)	926 863	1 005 687	78 824
Rehabiliteringsplass	842 603	1 277 495	434 892
Forsterket plass - lindrende behandling	797 302	1 667 086	869 784
Aldershjemsplass	607 037	607 037	0
Dagsenterplass - ordinær	126 843	199 325	72 482
Dagsenterplass - rehabilitering	126 843	271 807	144 964
Dagsenterplass - demens	126 843	262 747	135 904

1) Bydelene forhåndsbestiller et bestemt antall korttidsplasser "en bloc" med mulighet for å justere antallet plasser hvert halvår. Kjøp av korttidsplasser utover dette gis et prispåslag på 10 %.

Kapitaldelen av sykehjemmets husleiekostnad er ikke inkludert i pris og driftskostnad pr plass.

5 Investeringsbudsjett

Tabell 6.11 Investeringer – Sykehjemsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
313 Sykehjemsetaten (EHA)			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	50 719	10 000	40 000
03 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	457	0	0
04 Overføringsutgifter	12 326	0	0
Sum utgifter	63 502	10 000	40 000
06 Salgsinntekter	-26	0	0
07 Refusjoner	-12 326	-1 600	-7 600
Sum inntekter	-12 352	-1 600	-7 600
Netto utgifter	51 150	8 400	32 400

Tabell 6.12 Investeringsoversikt, kapittel 313 Sykehjemsetaten

Sykehjemsetaten (EHA)	Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:								
107006	Inventar og utstyr sykehjem		40 000	80 000	50 000	50 000		
	Sum investeringsutgifter		40 000	80 000	50 000	50 000		
107006	Inventar og utstyr sykehjem	Investeringsmoms	-7 600	-15 600	-9 600	-9 600		
	Sum kapittel finansiering		-7 600	-15 600	-9 600	-9 600		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)		32 400	64 400	40 400	40 400		

Investeringsmidler til fornying av sykehjem og til generell rehabilitering sykehjem i planperioden
Det vises til omtale under kap. 10.1 Næring og eierskap– Eiendomsforetakene under Omsorgsbygg.

6.3 Helseetaten

Tabell 6.13 Driftsbudsjett Helseetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>314 Helseetaten (EHA)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	758 077	731 441	744 602
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	253 177	178 088	197 178
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	90 688	81 790	83 717
14 Overføringsutgifter	65 080	27 323	25 728
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	9 423	0	0
Sum utgifter	1 176 444	1 018 642	1 051 225
16 Salgsinntekter	-212 922	-132 912	-136 501
17 Refusjoner	-221 620	-173 287	-177 966
18 Overføringsinntekter	-557	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-9 423	0	0
Sum inntekter	-444 521	-306 199	-314 467
Netto utgifter	731 923	712 443	736 758

1 Ansvarsområde

Helseetaten er kommunens fagetat på helseområdet og har ansvar for primærhelsetjenestens akutttilbud, herunder legevakt og kommunal akutt døgnenhet (KAD) og forsterket rehabilitering (FRA) på Aker helsearena. Allmennlegevakten i Storgt. 40 omfatter overgrepsmottak og psykososial oppfølging av personer som er utsatt for vold og overgrep. Sosial og ambulant akuttjeneste (SAA) og legevakten bidrar i arbeidet med personer med rusproblemer i Oslo. Tannhelsetjenesten har ansvar for forebygging, oppsøkende tilbud og behandling av prioriterte grupper.

Helseetaten ivaretar lovpålagte oppgaver i smittevernloven, lov om tannhelsetjenester og helse- og omsorgstjenesteloven, herunder kommunelegefunksjonen i byomfattende saker. Etaten er delegert myndighet om miljørettet helsevern i saker som gjelder to eller flere bydeler. Etaten har en viktig rolle i kommunens helseberedskapsarbeid.

Helsetaten skal bidra til utvikling av en god kommunehelsetjeneste i Oslo og i folkehelsearbeidet. Etaten har en støtte- rådgivende- og koordinerende funksjon overfor bydelene, og skal drive utviklingsarbeid innen områdene helse, pleie og omsorg.

Helsetaten ivaretar det operative ansvaret for forvaltning av felles fagsystemer. Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid og Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap er systemeiere. Etaten har også det operative ansvaret for kommunens arbeid med velferdsteknologi.

2 Situasjonsbeskrivelse

Utviklingstrekk i helse til Oslos befolkning

Byrådet vil bidra til likeverdige helsetjenester uavhengig av bosted i byen og egen eller familiens økonomi. Byrådet vektlegger at innbyggerne skal møtes av sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse. God informasjon, åpenhet og forutsigbarhet er grunnleggende for at innbyggerne skal ha tillit til tjenestene. Det er grunnleggende for byrådet at organiseringen, fordelingen, finansieringen og bruken av ressurser og fagkompetanse skal ledes av og for fellesskapet.

Befolkningen lever lenger, og blir stadig eldre. Det i seg selv er positivt og er et tegn på at vår felles helsetjeneste og de universelle velferdsordningene fungerer og gir innbyggerne et trygt fundament. En konsekvens av at vi lever lenger, er også at vi lever lenger med et stadig mer komplekst og sammensatt sykdomsbilde. Det utfordrer helse- og omsorgstjenesten i kommunen. Derfor vil byrådet tenke nytt rundt hvordan vi leverer helsetjenester, hvordan vi følger opp pasienter hjemme, hvordan sykehus og kommune samarbeider og hvordan nye behandlingsmetoder og medisiner kan understøtte et langt og godt liv.

God folkehelse er grunnleggende for byrådet. Det skal være helse i alt vi gjør fordi fellesskapets helse er fellesskapets ansvar. Folkehelseplan for Oslo 2017-2020 (Byrådssak 10/17): «Helse og trivsel for alle – vårt felles ansvar» har som hovedfokus at innbyggerne skal oppleve god helse og trivsel, være fysisk aktive og ta helsevennlige valg, uavhengig av hvem de er og hvor de bor i Oslo. Psykisk helse og livskvalitet har en tydelig plass i folkehelsearbeidet. God psykisk helse er en viktig forutsetning for opplevd livskvalitet.

Helsetilstanden til Oslos befolkning er i hovedsak svært god. Den forventede levealderen ved fødsel har aldri vært høyere og i 2017 var forventet levealder ved fødsel i Norge 84,3 år for kvinner og 80,9 år for menn. Selv om forskjellene er blitt mindre er det likevel store sosiale ulikheter i helse både mellom bydelene og innad i bydelene. Menn i Bydel Vestre Aker forventes å leve 7 år lengre enn menn i Bydel Sagene. For kvinner er forskjellen i forventet levealder på 6 år mellom Bydel Grünerløkka og Bydel Vestre Aker. Byrådet vil fortsette å prioritere tiltak som bidrar til å forsterke denne utviklingen. Ved å utvide og forsterke fellesskapsfinansierte universelle velferdsordninger bidrar byrådet til å utjevne forskjeller.

Vaksinasjonsdekningen hos barn i Oslo har økt de siste ti årene. Dekningsgraden varierer mellom bydelene, og enkelte bydeler ligger lavere enn det Folkehelseinstituttet anbefaler. Det er fremmet et forslag i Stortinget om å utrede og utarbeide forslag til en lovhjemmel slik at kommuner som ønsker det kan forsøke en ordning med obligatorisk innkalling til MMR vaksiner. Hvis dette gjennomføres, vil byrådet søke om deltakelse. Byrådet har bedt Helsetaten om å undersøke årsaken til store variasjoner mellom bydelene i vaksinasjonsdekning for 16-åringer og foreslå forbedringstiltak innen utgangen av 2018.

Alkohol er det vanligste og mest brukte rusmidlet i Norge, og de siste 20 årene har alkoholforbruket i Norge økt med 30-40 %. Alkohol har store samfunnskostnader, og det er altfor mange som opplever utrygghet og dårlig livskvalitet som følge av eget eller andres alkoholforbruk.

Ung i Oslo- undersøkelsen fra 2018 viser at blant unge i byen har alkoholforbruket gått ned. Forbruket varierer imidlertid mellom bydelene og er høyest i de vestlige bydelene. Undersøkelsen viser også at andelen som oppga å ha brukt cannabis siste året var omlag 15 %. Det er en økning på 5 % fra 2015. Helseeten skal samarbeide med bydelene og Velferdsetaten om å utvikle gode forebyggende tiltak for å møte denne utviklingen.

Psykiske lidelser, rusavhengighet og muskel- og skjelettsykdommer bidrar til helsetap og redusert livskvalitet. Fordi vi vet at de største risikofaktorene for livsstilsykdommene, i tillegg til alkohol, er tobakksforbruk, usunne matvaner, fysisk inaktivitet og høyt blodtrykk, kan vi også rette innsatsen mot hvordan vi kan jobbe forebyggende. De fleste av sykdommene som bidrar til størst sykdomsbyrde kan forebygges, og det er godt dokumentert at det er de brede tiltakene som treffer alle som virker best. Derfor er forebyggende arbeid en vesentlig del av Helseetatens virksomhet.

Psykiske lidelser favner alt fra enkle lidelser til omfattende og alvorlige tilstander. I følge Folkehelseinstituttet vil en tredjedel av den norske befolkningen få en psykisk lidelse i løpet av livet. Andelen kvinner som er sykmeldt for psykiske lidelser er større enn andelen blant menn. Undersøkelser viser at det er en økning i psykiske plager blant unge i Oslo, særlig blant jenter. Unge menn har 3 ganger så høy risiko for selvmord som kvinner, dette underkommuniseres og er et paradoks fordi kvinner ellers rapporterer dårligere psykisk helse. Byrådet jobber nå med en strategi for psykisk helse, slik at tjenestetilbudet og det forebyggende arbeidet skal imøtekomme innbyggernes behov.

Byrådets handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelse 2017 – 2020 (Byrådssak 73/17) gir retning for tildeling av helse- og omsorgstjenester, uavhengig av alder og bydelstilhørighet. Helseetaten følger opp planen sammen med bydelene blant annet gjennom systematisk bruk av etablerte faglige nettverk.

Tjenestene i Helseetaten

Legevaktstilbudet i Oslo er lokalisert to steder, både ved Allmennlegevakten i Storgata 40 og på Legevakt Aker ved Aker helsearena. Legevaktene mottar, vurderer og sørger for nødvendig akutt helsehjelp til personer som bor og oppholder seg i Oslo. Legevakten er viktig i den kommunale beredskapen.

Aker helsearena er samhandlingsarena der spesialisthelsetjenesten og kommunale helse- og omsorgstjenester samarbeider om tjenester til byens befolkning. Utvikling av nye tjenester er også sentralt, og det er flere gode resultater knyttet til eksempelvis oppfølging etter hjerneslag og rehabiliteringsforløp.

Den kommunale tannhelsetjenesten består av klinikker fordelt på 23 steder i Oslo. Tjenesten gir forebyggende og behandlende tilbud til lovpålagte grupper som barn, unge, psykisk utviklingshemmede og grupper av eldre og langtidssyke. Tannhelsetjenesten har fokus på tidlig innsats og er opptatt av å bedre tannhelsen blant små barn. Tjenestens samarbeid med helsestasjonene videreutvikles, og har også fokus på å avdekke vold og overgrep mot små barn.

Utviklingstrekk kompetanse, kvalitet og innhold

Innbyggerne skal oppleve likeverd, mestring og kontroll over eget liv. Tjenestene skal være sammenhengende og koordinerte med gode overganger mellom tjenestenivåene. Byrådet vil legge til rette for utvikling av gode og tilgjengelige tjenester som er bærekraftige for fremtiden. Folkehelsearbeidet er et prioritert område og velferdsteknologi og digitale selvbetjeningsløsninger skal inngå i utvikling av helsetjenestene. Det er avgjørende at den offentlige helsetjenesten er i front og evner å ta i bruk nye løsninger, slik at innbyggerne kan være trygge på at den beste behandlingen tilbys gjennom fellesskapets løsninger.

Helseetaten skal koordinere satsningen Programfylke for folkehelsearbeid hvor totalt åtte bydeler deltar i fire ulike program rettet mot innovasjon og kunnskapsbasert forebyggende og helsefremmende arbeid innenfor feltet psykisk helse og rus. Gjennomføring skjer i tett samarbeid med skoler, barnehager og tjenester i bydelene i tillegg til eksterne forsknings- og kompetansemiljøer.

Helseetaten samarbeider med bydelene, Sykehjemsetaten og spesialisthelsetjenesten for å sikre gode pasientforløp fra hjem til hjem. Gjennom Opptappingsplanen for habilitering og rehabilitering 2017-2019 har bydeler og etater søkt og fått tilskuddsmidler til ulike prosjekter. Helseetaten skal koordinere og gjennomføre Prosjekt «Framtidens habilitering og rehabiliteringstjenesten i Oslo».

Byrådet har nylig lagt fram Strategisk plan for rusfeltet (Byrådssak 158/18). Planen skal medvirke til at færre innbyggere utvikler rusproblemer, og at personer med rusproblemer får bistand til å leve et meningsfylt liv. For å mestre egen helse og leve gode liv, vil byrådet at personer med rusproblemer og deres familier skal møte brede, varierte og mangfoldige tjenester i kommunen. Personer med rusproblemer skal møtes med helsehjelp, ikke straff og stigmatisering.

Byrådet har startet arbeidet med en ny Strategi for psykisk helse. Hele livsløpet skal inkluderes og strategien skal gi retning for strukturelle føringer, tjeneste- og kompetanseutvikling. Lett tilgjengelige tjenester og lavterskeltilbud er viktige prinsipper i tillegg til brukerdiallog og mestringsfokus. Eksempel på godt lavterskeltilbud er Ung Arena. Byrådet vil at dette etableres i alle bydelsregioner.

Helseetaten skal tilby ulike kompetansehevende aktiviteter for medarbeidere i byens helse- og omsorgstjenester, med særlig vekt på å øke kompetansen innen ernæring, norsk språk, det å ta i bruk nye velferdsteknologiske løsninger, samt kompetansetiltak innenfor psykisk helse, vold og overgrep og generasjonsoverførte traumer.

Helseetaten leder et tverrsektorielt arbeid med å implementere kunnskapsbaserte fallforebyggende tiltak.

Byrådets satsing på 500 nye årsverk i bydelenes hjemmetjenester har som mål å øke kvaliteten for den enkelte bruker. Helseetaten skal bidra inn i arbeidet med å videreutvikle kommunens kvalitetsmålingssystem. Standarder for tjenestene skal bidra til riktig kvalitet og likeverdige tjenester i hele byen.

Byrådet vil legge til rette for en sunnere by ved å gjøre det enklere for folk å ta sunnere valg og bevare egen helse. Helseetaten skal fra 2019 koordinere et to-årig prøveprosjekt med gjeninnføring av frukt og grønt på skoler med ungdomstrinn. Innføringen skal skje i tett samarbeid med skolene.

Det skal fra 2019 gjennomføres et to-årig prøveprosjekt med skolemat på 3 utvalgte skoler med barne- og ungdomstrinn. Det skal testes ut ulike modeller og matretter. Helseetaten skal koordinere arbeidet og utprøvingen skal skje i tett samarbeid med den enkelte skole.

Byrådet er opptatt av at trygghetsskapende teknologi og velferdsteknologi er hjelpemidler som kan bidra til at den enkelte kan bo lenger i eget hjem og være sjef i eget liv. Slik teknologi gir innbyggerne mulighet til å mestre egen sykdom, skape sosiale nettverk, være aktive og føle seg trygge i eget hjem. Helseetaten skal bistå bydelene med anskaffelse og implementering av trygghetsskapende teknologi og velferdsteknologiske løsninger.

Utviklingstrekk kapasitet

Det er etablert et forpliktende samarbeid mellom Oslo kommune, Helse Sør-Øst og Oslo universitetssykehus om etablering av storbylegevakt på Aker sykehusområde fra 2023. Som følge av befolkningsvekst er dagens legevakt for liten og lokalene er heller ikke egnet for fremtidig drift av legevaktstjenester. Byrådet har igangsatt forprosjekt for etablering av Oslo storbylegevakt på Aker sykehusområde. Forprosjektet gjennomføres i samarbeid med Helse Sør-Øst og Oslo

universitetssykehus (OUS), og i regi av Omsorgsbygg KF (OBY). Det er enighet med OUS om fordeling av areal og leiekostnader. I det pågående samarbeidet skal det legges opp til medvirkningsprosesser med innbyggere, medarbeidere og byggherre. Slik sikrer byrådet at bruker- og innbyggerstemmen blir hørt, og at tjenesten utvikles i tråd med prinsipper som «hva er viktig for deg».

FRA på Aker helsearena har 23 sengeplasser. Avdelingen har nå nærmere 100 % belegg og 95 % av pasientene utskrives til egen bolig. FRA skal videreutvikle samarbeidet med bydelene og helsehusene for å sikre gode overganger for pasientene ved hjemreise.

KAD ved Aker helsearena er et tilbud for pasienter som trenger innleggelse for behandling, observasjon og pleie og som kan behandles i primærhelsetjenesten. Antall liggedøgn økte i 2017 med 8,4 %. Gjennomsnittlig liggetid er 4,5 døgn, mens tiltenkt liggetid var 3 døgn. Det er et mål at pasienter skal oppleve mestring og bedring av egen helse, samtidig som de har mulighet til å få hjelp og støtte av helsepersonell et sted de føler seg trygge. Derfor har Oslo kommune egne helsehus hvor pasienter får mulighet til å trene seg opp, før de reiser hjem til egen bolig. God samhandling mellom helsehus og KAD er viktig, slik at pasienten kan få rett hjelp til rett tid.

Tilbudet til personer med sammensatte lidelser innen somatisk helse, psykisk helse og rus stiller store krav til koordinering av tjenestene. Legevakten, KAD og SAA er viktige aktører. Ved SAA var det en økning i antall henvendelser fra 27 880 i 2016 til 33 220 i 2017. I alt 731 personer med rusmiddelforgiftning var under 24 år og 100 av disse var ungdom under 18 år. Mellom 60-70 % av disse ungdommene ankom Legevakten i ambulanse med en alkoholforgiftning. Byrådets hovedmålsetting er tidlig intervensjon og forebygging av rusavhengighet gjennom et oppfølgingstilbud for ungdommen og deres pårørende.

Betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig rusbehandling (TSB), påregnes innført i 2019. Helseetaten skal følge opp system for registrering og rapportering av utskrivningsklare pasienter innen psykisk helse og rus.

Allmennlegetjenesten er under press i hele Norge. Ny forskrift trer i kraft 01.03.2019 fastslår at alle kommunale leger i kliniske stillinger skal være spesialister i allmennmedisin eller under utdanning. Kommunen får et betydelig ansvar for spesialistutdanningen for leger som berøres. Som hovedstad i rask vekst, spiller Oslo en viktig rolle for videre planlegging av en tilgjengelig, moderne og solid fastlege- og allmennlegetjeneste. Derfor deltar Oslo kommune i trepartssamarbeidet initiert av Helse- og omsorgsdepartementet, med deltakelse fra KS og Den norske legeforening. Byrådet tar sikte på å starte arbeidet med en legeplan for Oslos mer enn 700 allmennleger (fastleger, sykehjemsleger, leger på KAD og legevaktsleger med flere) i 2019, der utdanning og rekruttering vil inngå. Planen blir et viktig verktøy for å sørge for god ledelse av tjenesten.

Befolkningsutviklingen medfører at Tannhelsetjenesten hvert år får flere personer under tilsyn. Tannbehandling til barn og unge er en lovpålagt tjeneste og i dag innkalles ca. 80 % til behandling til planlagt tid. Tjenesten har et etterslep, da ca. 20 % innkalles til behandling på et senere tidspunkt enn planlagt. Byrådet vil prioritere lovpålagt behandling for prioriterte grupper, blant annet barn og unge. Etterslepet til disse gruppene skal reduseres til et minimum.

Med flere velferdsteknologiske produkter i bruk hjemme hos innbyggerne, øker behovet for infrastruktur og forvaltning av systemene som skal sikre rask og sikker behandling av signalene som produktene sender ut. Dette krever både investering i infrastruktur og ressurser til utvikling av teknologien. Helseetaten arbeider både med å styrke eksisterende systemer og utvikle framtidsrettede løsninger slik at Oslo kommune er skodd til å håndtere den digitale utviklingen innenfor helse- og omsorgstjenestene. På velferdsteknologi og IKT- området er byrådets hovedprioriteringer for 2019 å:

- Øke spredningen av sporingsteknologi/GPS for hjemmeboende tjenestemottakere og beboere i sykehjem

- Øke utbredelsen av medisindispensere
- Skifte ut alle analoge trygghetsalarmer med digitale
- Etablere responstjenester
- Videreutvikle velferdsteknologisk knutepunkt i samarbeid med Direktoratet for e-helse.
- Videreutvikle teknologisk arkitektur og forvaltningsstruktur slik at den er bedre tilpasset spredningen av digitale tjenester og velferdsteknologi

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Innbyggere skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid

Tiltak 1

Videreutvikle og gjennomføre bruker- og pårørendeundersøkelser i helse- og omsorgstjenestene

Tiltak 2

Gjennomføre kompetansetiltak for medarbeidere i helse- og omsorgstjenesten i norsk språk, ernæring og velferdsteknologi

Tiltak 3

Tilby kompetanseheving innen vold, overgrep, psykisk helse og generasjonsoverførte traumer i samarbeid med politi og bydeler

Mål 2 Flere skal kunne bo trygt i eget hjem og leve selvstendige liv

Tiltak 1

Helseetaten skal, i samarbeid med bydelene, øke spredningen av trygghetsskapende teknologi og avstandsoppfølging til hjemmeboende

Tiltak 2

Bistå bydelene med anskaffelse og implementering av velferdsteknologiske løsninger

Mål 3 Flere skal oppleve god helse og mestring

Tiltak 1

Bistå bydelene i å implementere kunnskapsbaserte fallforebyggende tiltak

Tiltak 2

Gjennomføre tiltak i Strategisk plan for rusfeltet

Tiltak 3

Videreutvikle tilbudet ved Forsterket rehabilitering på Aker helsearena i samarbeid med bydelene

Mål 5 Levekårsforskjeller skal reduseres

Tiltak 1

Overvåke og følge opp helsetilstand og påvirkningsfaktorer for helse i befolkningen

Tiltak 2

Gjennomføre prøveprosjekt med skolemat og frukt og grønt i skolene

Tiltak 3

Samordne, koordinere og gjennomføre tiltak i folkehelseplanen

Tabell 6.14 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel faste heltidsstillinger	52,1 %	51,4 %	xxx	> 51,4 %
Svartid Legevaktsentralen < 2 minutter	65 %	64 %	xxx	80 %
Andelen lovpålagte grupper innkalt til tannklinikk til planlagt tid	xxx	80 %	xxx	100 %
Vaksinasjonsdekning meslinger (MMR) 9-åringer 1)	94 %	xxx	xxx	95 %

1)Tall fra Folkehelseinstituttet

4 Merknader til driftsbudsjettet

Etaten skal koordinere byrårets satsing på skolemat og gjeninnføring av frukt og grønt. Det er innarbeidet i alt 10 mill. til et 2-årig prøveprosjekt med skolemat og 5 mill. til et prøveprosjekt med gjeninnføring av frukt og grønt på skoler med ungdomstrinn, begge med oppstart 01.01.2019 og varighet ut skoleåret 2020/2021.

Helseetaten tilføres 6,4 mill. for å opprettholde aktivitet når statlige tilskudd til tiltak på rus- og psykiatriområdet reduseres. Byrådet vil prioritere tannhelsetilbudet til lovpålagte grupper blant annet barn og unge og styrker tilbudet til disse gjennom frigjorte ressurser i tannhelsetjenesten, i alt 3,5 mill.

Fra og med 01.01.2019 flyttes ansvar for å administrere konsesjonsordningen for hjemmetjenester fra Helseetaten til Velferdsetaten, rammen er konsekvensjustert med et nedtrekk på 3 mill. Engangsbevilget i 2018 til Handlingsplan for uønsket svangerskap og abort er ikke videreført.

Den generelle rammereduksjonen er videreført og utgjør 1,7 mill. i 2019.

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med 15,1 mill. netto, jf kapittel 17
 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene til OPF er 7,2 mill. lavere enn i 2018.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.15 Investeringsbudsjett – Helseetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>314 Helseetaten (EHA)</i>				
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	67 475	82 800	32 800
04	Overføringsutgifter	11 153	0	0
Sum utgifter		78 628	82 800	32 800
06	Salgsinntekter	-32 188	0	0
07	Refusjoner	-11 153	-15 560	-5 560
Sum inntekter		-43 342	-15 560	-5 560
Netto utgifter		35 286	67 240	27 240

Tabell 6.16 Investeringsoversikt, kapittel 314 Helseetaten

Helseetaten (EHA)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
112018	Helseetaten - inventar og utstyr			7 500	7 500	7 500	7 500		
115059	Velferdsteknologi (HEL)			25 300	25 300	0	0		
Sum investeringsutgifter				32 800	32 800	7 500	7 500		
112018	Helseetaten - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-500	-500	-500	-500		
115059	Velferdsteknologi (HEL)			-5 060	-5 060	0	0		
Sum kapittel finansiering				-5 560	-5 560	-500	-500		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				27 240	27 240	7 000	7 000		

6.4 Velferdsetaten

Tabell 6.17 Driftsbudsjettet - Velferdsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
315 Velferdsetaten (EHA)			
10 Lønn og sosiale utgifter	735 385	696 742	730 306
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	181 908	157 350	166 452
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	498 414	509 254	496 220
14 Overføringsutgifter	381 793	218 712	397 281
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	1 878	0	0
Sum utgifter	1 799 379	1 582 058	1 790 259
16 Salgsinntekter	-530 120	-522 259	-524 145
17 Refusjoner	-232 385	-165 720	-149 132
18 Overføringsinntekter	-193 058	-30 962	-195 029
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 284	0	0
Sum inntekter	-956 848	-718 941	-868 306
Netto utgifter	842 531	863 117	921 953

1 Ansvarsområde

Velferdsetaten utvikler og gir byomfattende tjenester innenfor sosial- og helseområdet som bidrar til gode levekår for innbyggerne i Oslo og supplerer tjenestetilbudet i bydelene. Etaten samarbeider med bydelene, spesialisthelsetjenesten, NAV Oslo, brukerorganisasjoner og ideelle organisasjoner for å gi innbyggerne i Oslo et helhetlig tilbud.

Størstedelen av etatens arbeid retter seg mot rusfeltet, herunder forebyggende og oppsøkende arbeid mot utsatte unge i sentrum, lavterskel helsehjelp ved feltpleiestasjonene, ulike spesialiserte bolig- og institusjonstilbud, smitteverntjenester, overdoseforebygging og sprøyterom.

Velferdsetaten følger opp sentrumssamarbeidet, der kommunen, politiet, frivillige og ideelle organisasjoner sammen arbeider for å motvirke åpne rusmiljø i sentrum. Velferdsetaten er også sekretariat for samarbeidsforum knyttet til tilreisende bostedsløse EØS-borgere. Oslo kommunes hjelpetilbud for kvinner og menn med prostitusjonserfaring, Pro Senteret, er organisatorisk tilknyttet Velferdsetaten.

Velferdsetaten forvalter tilskuddsordningen til frivillige og ideelle organisasjoner på helse- og sosialområdet, samt tilskuddsordningen til økt kapasitet for akuttovernatting og sanitærmuligheter for tilreisende bostedsløse EØS-borgere.

Velferdsetaten har støttefunksjoner for det boligsosiale arbeidet i bydelene, og kartlegger hvert år boligbehovet i bydelene som et grunnlag for boliginvesteringer. Etaten bistår bydelene med å framskaffe utleieboliger. Etaten har byomfattende forvaltningsoppgaver knyttet til bruk av startlån og tilskudd, oppfølging av kommunens låneportefølje, kommunal bostøtte og boligtilskudd. Etaten følger opp lån som er risikoutsatt. Se også kap. 927 når det gjelder lån og mislighold.

Velferdsetaten har ansvar for å utvikle og gjennomføre kompetansetiltak knyttet til sosiale tjenester og bosetting og integrering av flyktninger, blant annet gjennom fagsamlinger og nettverk for erfaringsoverføring. Velferdsetaten har videre ansvar for byomfattende oppgaver ved bosetting og integrering av flyktninger, analyse og utviklingsarbeid innen dette feltet og administrasjon av statlig tilskudd for flyktninger.

Velferdsetaten har videre ansvar for anskaffelser for helse- og sosialtjenester på vegne av bydelene, og følger opp inngåtte rammeavtaler. Velferdsetaten har ansvaret for inngåelse og oppfølging av kontrakter i tilknytning til transportordningen for personer med forflytningsvansker (TT-ordningen).

Det strategiske arbeidet for å nå målet om universell utforming av Oslo innen 2025 koordineres av etaten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Helhetlig russtatistikk for Oslo kommune anslår at minst 5 000 til 6 000 personer i Oslo mottar tjenester i kommunen og/eller av spesialisthelsetjenesten på bakgrunn av rusproblemer. Ung i Oslo-undersøkelsen 2018 viser at prosentandelen unge som har drukket seg tydelig beruset på alkohol har gått betydelig ned fra 1996 til 2018. Siden siste undersøkelse i 2015 er det derimot en markant økning i antall unge som opplyser at de har brukt hasj og marihuana. 53 personer med bostedsadresse Oslo døde av overdose i 2016 (tall for 2017 kommer fra Folkehelseinstituttet høsten 2018). Dette var noe lavere antall enn året før.

Etaten har egne kommunale institusjoner og kjøper plasser av private, totalt ca. 670 institusjonsplasser fordelt på i underkant av 30 institusjoner. Kjøp av plasser skjer fra ideelle organisasjoner, med unntak av 6 plasser som kjøpes fra en kommersiell aktør. I 2017 var det 1 444 personer som hadde et eller flere opphold i Velferdsetatens institusjoner. Inntak i akutt- og korttidsinstitusjoner utgjorde 2 av 3 inntak i 2017. Det er få personer under 23 år som har institusjonsopphold i Velferdsetaten.

Det er et begrenset antall personer, mellom 80 og 100, som står for mange av inntakene ved institusjonene i Velferdsetaten. Dette er personer som på grunn av samtidig aktiv rus, psykisk lidelse og volds-/atferdsproblematikk er vanskelig å finne gode og vedvarende tilbud til.

I 2016 kartla Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) 948 bostedsløse personer i Oslo, der 60 % hadde problemer knyttet til rusmidler mens 35 % hadde psykiske lidelser. Antall bostedsløse i Oslo er redusert med 31 % sammenlignet med kartleggingen fra 2012. I Velferdsetatens årlige kartlegging av boligbehov, meldte bydelene våren 2018 at de kjente til 2 399 personer som trenger hjelp av kommunen for å finne en egnet bolig, og at 1 576 av disse har behov for en kommunal bolig. En stor del av boligbehovet kan dekkes gjennom tildeling av boliger i den eksisterende boligmassen. Ca. 10 000 husstander med lave inntekter, mottar en kommunal bostøtte for å klare boligene sine.

Utviklingstrekk kompetanse, kvalitet og innhold

Byrådet har i 2018 fremmet en ny strategisk plan for rusfeltet i Oslo som angir en verdibasert retning for utviklingen av tjenestene på dette feltet. Hovedmålene er at færre innbyggere utvikler rusproblemer, og at innbyggere med rusproblemer får bistand ut fra sine behov til å leve et meningsfylt liv. Rusfrihet må kunne være et mål for dem som ønsker det, men ikke et krav for å få hjelp.

Oslos befolkning øker. Dette stiller krav til økt forebyggende innsats for å motvirke at unge trekkes til og etablerer seg i utsatte miljøer, særlig i sentrum. Byrådet vil vri innsatsen i ruspolitikken fra reparasjon til forebygging. Velferdsetaten skal sammen med bydelene arbeide for at særlig unge som er sårbare og utsatte, får den hjelpen de trenger for å kunne snu eller stanse en uheldig utvikling. Uteseksjonen er særlig viktig i dette arbeidet.

Forebygging og tidlig innsats er ikke bare knyttet til alder. Forebygging handler også om å redusere de åpne rusmiljøene i Oslo sentrum. Sentrumssamarbeidet skal fremover bygge opp under vridningen mot flere desentraliserte tiltak og lettere tilgang til hjelp i bydelene. Samarbeidet med bydelene må styrkes for å nå målsetningene om å redusere de åpne rusmiljøene i sentrum. Det er et mål for byrådet at voksne i aktiv rus på sikt skal kunne nyttiggjøre seg av ordinære helsemessige og sosiale tilbud i bydelen der de bor.

I Strategisk plan for rusfeltet vil byrådet styrke innsatsen mot overdosedødsfall ved at det i brukerrom (tidligere sprøyterom) åpnes for å injisere eller inhalere flere stoffer som gir risiko for overdosedødsfall, samt tillate at det skal kunne gis opplæring i overgang fra injisering til mer skånsom bruk av rusmidler. Slik kan brukerrommet bli en del av et større helsetilbud med oppfølging. Byrådet ønsker at Oslo skal komme i gang med disse endringene allerede i 2019.

Personer med rusproblemer får i større grad enn tidligere alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer og kan, på grunn av sine rusproblemer, få aldersrelaterte sykdommer tidligere enn andre. Dette er utviklingstrekk som etaten må ta hensyn til ved utvikling av tjenestetilbudet. Personer med rusproblemer har ofte et ensidig kosthold med mye sukker som gir feilernæring. Byrådet ønsker derfor å styrke mattilbudet i kommunale akutt- og korttidsinstitusjoner. Byrådets ønske om en dreining fra særomsorg til tilbud i ordinære tjenester krever samarbeid med alle aktører på rusfeltet.

En gjennomgang av ordningen med beboeres egenbetaling for opphold i Velferdsetatens institusjonsplasser har vist at det er vanskelig å finne en hensiktsmessig måte å kreve egenbetaling på innenfor gjeldende regelverk. I påvente av videre utredning opphører derfor beboeres egenbetaling for akutt- og rehabiliteringsplasser inntil videre. For omsorgsinstitusjonene innføres egenbetaling i henhold til egenbetalingsforskriften. Det er bydelene som fra 2019 må kreve inn beboernes egenbetaling.

Antall søknader om tilskudd på helse- og sosialområdet fortsetter å øke. Velferdsetaten har i 2018 gjort et stort arbeid knyttet til utvikling av tilskuddsordningen til frivillige og ideelle organisasjoner innen helse- og sosialområdet. Blant annet er tilskuddsordningens retningslinjer forenklet. Etaten har vært pilot for ny elektronisk søknadsløsning, dokumentasjonskravene er forenklet for små organisasjoner og det er avholdt åpen dag for bistand og veiledning til søknadsskriving. Velferdsetaten skal videreføre arbeidet med å utvikle tilskuddsordningen til frivillige og ideelle organisasjoner innen helse- og sosialområdet, med fokus på tiltak som bidrar til forutsigbarhet og forenkling for de som søker, og utvikling av nye samarbeidsformer mellom kommunen og frivillige og ideelle organisasjoner. Som del av dette åpner byrådet for en prøveordning fra 2019 med flerårige tilskudd til et begrenset antall organisasjoner, med forbehold om bystyrets årlige budsjettvedtak.

Gjennom overføringen av Enhet for mangfold og integrering (EMI) i Bydel Grünerløkka til Velferdsetaten, vil byrådet legge til rette for at tilskuddsforvaltning av kommunale og statlige tilskuddsmidler innen mangfold- og inkluderingsarbeidet samordnes med øvrige tilskuddsordninger.

Velferdsetaten får også tilført oppgaven med å forvalte tilskudd til inkluderingstiltak. Tilskuddsordningen for inkludering skal styrke ungdom og unge voksne vei inn i sosiale fellesskap, og bidra til å skape like muligheter for alle og rette seg mot ulike former for utenforskap.

For byrådet er det viktig at kommunen sikrer at alle flykninger med funksjonsnedsettelse som har rett til tilskudd faktisk får det.

Byrådet vil styrke arbeidet med å sikre likeverdige tjenester til alle innbyggere. EMIs innsats skal sees i sammenheng med Velferdsetatens veiledning- og oppfølgingstiltak for likebehandling og kvalitet i bydelene. EMI skal følge opp informasjons- og holdningsskapende arbeide i inkluderende by for alle, og videreføre sin innsats på sosiale plattformer. EMI skal bli kjent med og bruke Velferdsetatens samarbeidsflater med frivillige organisasjoner og kommunens virksomheter.

Utviklingstrekk kapasitet

Velferdsetatens institusjonsplasser er sterkt subsidiert, slik at bydelenes betaling er relativt lav. Denne betalingsordningen gir i liten grad incentiver for bydelene til i større grad å gi personer med rusproblemer egen bolig i bydel med tilpasset oppfølging.

For at bydelene i økende grad skal kunne gi tilbud om bolig i bydel, er det behov for en omfordeling av ressurser mellom Velferdsetaten og bydelene. Bydelenes betalingsordning for rusinstitusjonsplassene kan bidra til dette. Det er imidlertid utenforliggende endringer som tilsier at endringen av bydelsbetalingen bør gjøres gradvis. For 2019 økes derfor prisjustert bydelsbetaling for Velferdsetatens rusinstitusjoner med 50 %. Det gjøres unntak for plassene på Incita, Svingen og Ljabruveien boliger, som allerede har en forhøyet bydelsbetaling. Hvordan endringene slår ut på bruk av plasser og oppbygging av tilbud i bydelene vil bli fulgt nøye.

I 2019 etablerer byrådet 10 forsterkede boliger for personer med samtidige rus- og psykiske lidelser og atferdsutfordringer. Dette er tiltak som bidrar til at de som har flest inntak får mer tilpasset hjelp slik at de kan klare å bo mer stabilt. Utvikling av rutiner for samarbeid mellom bydel og Velferdsetaten om oppfølging og utskrivning av beboere i institusjonene, skal gi bedre kontinuitet i endrings- og mestringsløpet.

Det pågår en omstrukturering av institusjonstilbudet i Velferdsetaten. Bydelene etterspør færre rusfrie rehabiliteringsplasser enn tidligere. Dette henger trolig sammen med at flere rusavhengige sakte med sikkert får tilbud om ordinære boliger i bydel. På bakgrunn av dette er det behov for en videre reduksjon og omstrukturering av institusjonsplasser. Velferdsetatens tilbud må endres og utvikles i tråd med endringer i etterspørselen, slik at helheten gir innbyggerne et best mulig tilbud. Betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling (TSB), påregnes innført fra 2019. På grunn av dette må etaten følge nøye med på etterspørselen etter institusjonsplasser.

Tilskuddsordningen for økt kapasitet på akuttovernatting og sanitærmuligheter for tilreisende bostedsløse EØS-borgere førte i 2018 til en kapasitetsvekst ved de frivillige organisasjonenes tiltak på 33 plasser. I tillegg har målgruppa fått bedre tilgang til dusj og toalettmuligheter. Denne innsatsen videreføres også i 2019.

Velferdsetaten skal også i 2019 kartlegge boligbehov i bydelene som grunnlag for investeringer i økonomiplanperioden og gi bydelene hjelp til innleie og til å fremskaffe tilvisningsboliger for å realisere målene i den vedtatte boligbehovsplanen. Startlån og tilskudd skal fremdeles brukes aktivt for å hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet med å etablere seg i egen eid bolig.

Utviklingstrekk deltakelse og inkludering

Fire av ti personer som har utfordringer med rus deltar lite i meningsfulle aktiviteter i hverdagen. Bedre helse og økt livskvalitet henger nøye sammen med utdanning, aktivitet, arbeid og økonomi. For å øke livskvaliteten for personer med rusproblemer, vil byrådet styrke muligheten til å delta i meningsfulle aktiviteter og sysselsetting.

Flyktninger bosettes i samtlige 15 bydeler. I tillegg til innsatsen i bydelene, er instanser som Oslo VO, NAV Oslo, Helseetaten og ulike deler av sivilsamfunnet involvert i flyktningarbeidet. Dette fører til at behovet for samkjøring er stort. Sivilsamfunnet representerer betydelige ressurser som kommunen i varierende grad er kjent med og flyktningene drar nytte av. Velferdsetaten skal bidra til å utvikle nye roller og samhandlingsformer mellom det offentlige og sivilsamfunnet.

Velferdsetaten får nye oppgaver innen det byomfattende mangfoldsarbeidet. Kommunen har et ansvar for inkluderingskompetansen i bysamfunnet. Selv om innbyggere i stor grad opplever tilhørighet til byen er det nødvendig med innsats for å involvere og bruke innvandreres ressurser, for å legge til rette for likeverdige tjenester til alle og synliggjøre innsats og resultater til de frivillige organisasjonene som vil fremme mangfold. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre er i gjennomsnitt yngre enn befolkningen samlet. Barn med innvandrerforeldre som er født i Oslo utgjør nesten 8 % av befolkningen. Ungdom og unge voksne er en viktig målgruppe for inkluderingsarbeidet i en by for alle.

Sosial bærekraft og inkludering er viktige mål for mange samfunnsaktører. Kommunens skal fortsatt gjennom bruk av tilskuddsordninger, øke sin kapasitet for samarbeid med næringsliv og sivilsamfunn og innsats for arbeid og utdanning, likestilling og likeverd, identitet og tilhørighet. Oslo skårer høyt internasjonalt i måling av kommunal styring og mangfolds-ledelse.

Arbeidsmarkedet og utdanningsmulighetene i Oslo er meget gode, og bør gi mulighet for bedre resultater i introduksjonsprogrammet. Bydelene skal tilby likeverdige tjenester, men resultatene de siste årene har vist betydelig variasjon, hvilket indikerer ulike muligheter for deltakerne. Velferdsetaten skal i tråd med byrådssak 5/17 videreføre kompetansetiltak for bydelene innen bosetting og introduksjonsprogrammet.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Innbyggere skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid

Tiltak 1

Øke kompetansen om booppfølging av personer med rusproblemer

Tiltak 2

Utvikle en Oslostandard for bedre måloppnåelse av introduksjonsprogrammet

Tiltak 3

Bedre sammenheng i tilskuddsforvaltningen på helse og sosialområdet, og på mangfolds og inkluderingsområdet gjennom å samle arbeidet i Velferdsetaten

Mål 2 Flere skal kunne bo trygt i eget hjem og leve selvstendige liv

Tiltak 1

I takt med at flere personer med rusproblemer flytter fra institusjon til egen bolig, skal etatens bolig- og institusjonsapparat tilpasses de som ikke kan flytte til egen bolig

Tiltak 2

Bistå bydelene med å inngå leie- og tilvisningsavtaler for å fremskaffe flere varierte kommunale utleieboliger

Tiltak 3

Lage en handlingsplan i samarbeid med bydelene for at gruppen langvarig bostedsløse i etatens institusjonsapparat får varig bolig

Mål 3 Flere skal oppleve god helse og mestring

Tiltak 1

Etablere aktivitetstilbud ved rusinstitusjonene slik at beboerne gis mulighet for mestring

Tiltak 2

Desentralisere feltpleietjenester og utdeling av brukerutstyr i samarbeid med bydeler og ideelle organisasjoner

Tiltak 3

Styrke mattilbudet og ernæringskompetansen ved rusinstitusjonene

Mål 4 Andelen sysselsatte i Oslo skal økes

Tiltak 1

Rekruttere flere til Nyttig arbeid

Tiltak 2

Samarbeide med bydelene slik at flere med rusutfordringer kommer i ordinært arbeid

Mål 5 Levekårsforskjeller skal reduseres

Tiltak 1

I samarbeid med bydelene og Helseetaten bidra til økt datakvalitet og bedre datagrunnlag innen sosiale tjenester

Tiltak 2

Støtte positive inkluderingsprosesser og forebygge utenforskap, gjennom etatens tjenester og virkemidler

Tiltak 3

Økt forebyggende innsats for å motvirke at unge trekkes til og etablerer seg i utsatte miljøer, særlig i sentrum

Mål 6 Alle som bor i Oslo skal ha mulighet til å delta, bidra og bli inkludert i et felleskap

Tiltak 1

Inkludere brukere og pårørende i utvikling i tjenestene

Tiltak 2

Gjennomføre tiltak i Handlingsplan mot menneskehandel

Tiltak 3

Øke respekten for kjønns- og seksualitetsmangfold gjennom fornyelse av handlingsplanen Stolte Oslo

Tabell 6.18 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall unge på hasjvvenningskurs arrangert av Velferdsetaten	121	127	xxx	> 127
Personer med rusutfordringer bosatt fra institusjon til bolig	273	305	xxx	> 305
Andel faste heltidsstillinger	58,0 %	58,4 %	xxx	> 58,4 %
Andel virksomheter med tilbud tilrettelagt for brukere med minoritetsbakgrunn	74 %	61 %	85 %	85 %
Sysselsetingsgrad blant innvandrere 25 - 66 år 1)				
Elevers egenrapporterte opplevelse av diskriminering pga nasjonalitet 2)	6,5 %	6,4 %	5,0 %	5,0 %
Elevers egenrapporterte opplevelse av diskriminering pga seksuell legning 2)	3,8 %	3,5 %	4,0 %	< 3,5 %

1) Tall fra SSB, måltall større enn sist kjente tall foreslås i Tilleggsinnstillingen

2) Tall fra elevundersøkelsen i Oslo

4 Merknader til driftsbudsjettet

Byrådet vil gi flere mulighet til å komme ut i arbeid eller annen aktivitet. «Nyttig Arbeid» styrkes med 5 mill. slik at flere kan få tilbud om arbeid. Ordningen Individual Placement and Support utvides med to årsverk, i alt 1,3 mill. Byrådet prioriterer 1,3 mill. til nye stillinger i forbindelse med utvikling av sprøyterommet til et brukerom. Byrådet styrker mattilbudet ved de kommunale akutt- og korttidsinstitusjonene med 2,8 mill.

Byrådet styrker botilbud for personer med samtidige rus- og psykiske lidelser og atferdsutfordringer gjennom etablering av 10 forsterkede boliger i 2019. Driftsrammen styrkes med 4,3 mill. i 2019 videreført med 3,6 mill. årlig fra 2020.

For at bydelene i økende grad skal kunne gi tilbud om bolig i bydel foreslår byrådet en omlegging av bydelsbetalingen for institusjonsplasser. Bydelsbetalingen øker med 50 % og 34 mill. overføres fra Velferdsetaten til bydelsrammen som følge av dette. Etaten kompenseres for bortfall av egenbetaling ved institusjonsplassene med 37 mill.

Det er innarbeidet 3,5 mill. for å opprettholde tilbud og aktivitet når statlige tilskudd reduseres. Det er innarbeidet 7,5 mill. for husleie til Ila hybelhus i 2019.

Etaten er tillagt nye oppgaver innenfor det byomfattende mangfoldarbeidet. Ansvaret for Enhet for mangfold og integrering er overført til Velferdsetaten fra Bydel Grünerløkka. Det innebærer at 23,2 mill. er overført fra kap. 354 Byomfattende mangfoldsarbeid og at 12,7 mill. til inkluderingstiltak er overført fra kap. 356. På grunnlag av søknader fra organisasjoner som jobber med LHBT spørsmål fordeles 2,4 mill. til FRI Oslo og Akershus - foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold i hovedstadsområdet, 0,65 mill. til Skeiv Verden og 0,3 mill. til SEIF Selvhjelp for innvandrere og flyktninger.

Byrådet flytter ansvaret for å administrere konsesjonsordningen for hjemmetjenester fra Helseetaten til Velferdsetaten 01.01.2019. Dette omfatter både inngåelse av rammeavtaler/konsesjoner og kontraktsoppfølging på systemnivå. Rammen er konsekvensjustert med 4,2 mill. i 2019 og 3 mill. fra og med 2020. Dette dekker utgifter til tre faste årsverk og IKT-utgifter i 2019. Etaten er tilført 2 mill. fra bydelrammen til oppfølging av kontroll av lønns- og arbeidsvilkår knyttet til anskaffelser i bydelene.

Byrådet foreslår å fordele i alt 113,5 mill. i tilskudd til organisasjoner og frivillighet innen helse- og sosialområdet. I tilskuddsrammen er satt av 0,039 mill. til klagesaksbehandling.

Den generelle rammereduksjon er videreført og utgjør 2,4 mill. i 2019.

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med 15,9 mill. netto, jf kapittel 17
Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene til OPF er 6,7 mill. lavere enn i 2018.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.19 Investeringer – Velferdsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>315 Velferdsetaten (EHA)</i>				
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	678	190	190
04	Overføringsutgifter	169	0	0
Sum utgifter		847	190	190
07	Refusjoner	-169	-38	-38
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-594	0	0
Sum inntekter		-763	-38	-38
Netto utgifter		84	152	152

Tabell 6.20 Investeringsoversikt, kapittel 315 Velferdsetaten

Velferdsetaten (EHA)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
112019	Velferdsetaten - inventar og utstyr			190	190	190	190		
	Sum investeringsutgifter			190	190	190	190		
112019	Velferdsetaten - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-38	-38	-38	-38		
	Sum kapittel finansiering			-38	-38	-38	-38		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			152	152	152	152		

I vedtatt økonomiplan er det innarbeidet 50 mill. i Omsorgsbygg i 2019, 2020 og 2021, samlet 150 mill. til rehabilitering av rusinstitusjoner. Det vises til kap. 10.1 Næring og Eierskap, eiendomsforetakene.

6.5 Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag

Tabell 6.21 Driftsbudsjett Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>316 Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (EHA)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	7 986	7 168	7 397
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	13 689	2 564	2 633
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	276	0	0
14 Overføringsutgifter	6 470	11 573	11 758
Sum utgifter	28 420	21 305	21 788
16 Salgsinntekter	-59	0	0
17 Refusjoner	-26 454	-19 460	-19 985
Sum inntekter	-26 513	-19 460	-19 985
Netto utgifter	1 907	1 845	1 803

1 Ansvarsområde

Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (OHO) har hovedansvar for å formidle lærlinger innen helsearbeider- og barne- og ungdomsarbeiderfaget til medlemsbedrifter, det vil si barnehager, skoler, hjemmesykepleie, sykehjem m.m. Medlemsbedrifter er både i kommunal og privat virksomhet.

OHO skal bistå bydeler, etater og virksomheter som tar inn lærlinger i helsearbeider- og barne- og ungdomsarbeiderfaget. OHO skal arbeide for å øke søkningen til og å heve kvaliteten på opplæringen og kommunens status som lærested.

Opplæringskontoret tilrettelegger for at søkere innen helse- og oppvekstfag får læreplass, sikrer god kvalitet på opplæring og bidrar til god tilgang på fagarbeidere til medlemsbedriftene. Opplæringskontoret arbeider også for at flere skal søke seg til helse- og oppvekstfag.

2 Situasjonsbeskrivelse

Bystyret har vedtatt at alle lærlinger som er kvalifisert skal få tilbud om læreplass.

OHO skal bidra til at Oslo kommunes vedtatte måltall på 274 læreplasser innen helse- og oppvekstfag fylles med lærlinger. OHO bistår også bedrifter som ikke omfattes av det kommunale måltallet, eksempelvis Lovisenberg Diakonale sykehus.

OHO mottok i 2017 over 300 søknader om lærlingeplass for 2018. En betydelig andel av søkerne har imidlertid utfordringer i forhold til norskkunnskaper, faglig nivå, fravær og motivasjon. I første halvdel av 2018 ble det tatt inn 162 lærlinger mens prognosen for året som helhet er 190.

Medlemsbedrifter som har tatt inn elever i faget Yrkesfaglig fordypning (YFF) har blitt prioritert ved at de har fått mulighet til å tilby læreplass til elever de har hatt i praksis.

Kompetansebehovet i helsetjenestene er i endring og det er behov for å utvikle opplæringen slik at nyutdannede fagarbeidere besitter den kompetansen som tjenestene har behov for.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 4 Andelen sysselsatte i Oslo skal økes

Tiltak 1

Tilby læreplass til alle kvalifiserte søkere

Tiltak 2

Bistå medlemsbedriftene med å øke kvaliteten i opplæringen

Tiltak 3

Øke rekrutteringen til fagene

Tabell 6.22 Resultatindikator

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Kvalifiserte lærlinger som får lærekontrakt	202	197	274	275
Andel avsluttede kontrakter som endte med fagbrev	71 %	79 %	80 %	85 %
Andel fagbrev med karakteren "Bestått meget godt" 1)	26 %	24 %	30 %	xxx

1) Indikatoren foreslås å utgå fra og med 2019

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med 0,483 mill. brutto, inntektssiden er prisjustert med 0,525 mill., jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

6.6 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning

Tabell 6.23 Driftsbudsjett Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
317 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning (EHA)			
10 Lønn og sosiale utgifter	-1	0	0
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	230	0	0
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	316 971	321 656	330 566
14 Overføringsutgifter	16 314	20 814	21 147
Sum utgifter	333 513	342 470	351 713
17 Refusjoner	-17 938	0	0
18 Overføringsinntekter	0	-13 685	-14 054
Sum inntekter	-17 938	-13 685	-14 054
Netto utgifter	315 575	328 785	337 659

Helseetaten overfører basistilskudd til fastlegene. Utbetalingen gjøres i henhold til antall pasienter legen har på sin liste og etter satser fremforhandlet mellom staten og legeföreningen.

Norsk pasientskadeerstatning (NPE) fakturerer kommunene for erstatningsutbetalinger etter behandling i primærhelsetjenesten. Utgiftene fordeles per capita.

Det er budsjettet med 330,6 mill. i basistilskudd til fastleger og 21,1 mill. i overføringer til Norsk pasientskadeerstatning (NPE).

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med 8,9 mill. netto, jf kapittel 17
 Budsjettekniske merknader.

6.7 Vederlagsutbetalinger

Tabell 6.24 Driftsbudsjett vederlagsutbetalinger

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
318	<i>Vederlagsutbetalinger (EHA)</i>			
14	Overføringsutgifter	36 500	15 000	0
	Sum utgifter	36 500	15 000	0
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	36 500	15 000	0

Oslo kommunes gjenåpnede vederlagsordning for tidligere barnevernsbarn som har vært utsatt for overgrep eller omsorgssvikt i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon mens de var plassert av Oslo kommunes barnevern er avsluttet. Vederlagsutvalget har avgitt sin sluttrapport og saken ble behandlet i bystyret 20.06.2018.

Det har til sammen innkommet i underkant av 370 søknader, og 220 søkere har fått innvilget vederlag. Samlet utbetaling av vederlag etter den gjenåpnede vederlagsordningen utgjør i underkant av 120 mill.

6.8 Avsetninger husleier sykehjem

Tabell 6.25 Driftsbudsjett avsetning husleier sykehjem

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
328	<i>Avsetning husleier sykehjem m.v. (EHA)</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	0	0	0

Midler til husleie fornyede sykehjem er innarbeidet i Sykehjemsetatens ramme for 2019. Det er avsatt 25 mill. i 2020 økende til 105 mill. i 2022.

6.9 Trygdeordninger

Tabell 6.26 Driftsbudsjett trygdeordninger

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>350 Trygdeordninger (EHA)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	12	200	200
14 Overføringsutgifter	5 938	9 425	6 425
Sum utgifter	5 950	9 625	6 625
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	5 950	9 625	6 625

Ordningene gjelder frikort.

Utgiftene reguleres i forskrift om tildeling av kommunalt frikort fastsatt av bystyret 13.06.2012.

Frikortordningen sikrer at personer med varig lav inntekt kan benytte seg av helsetjenester. Gjennom frikortet dekkes egenandel på medisiner, ved legebekost mv. for alders-, uføre-, etterlattepensjonister og personer med offentlig tjenstepensjon regulert i særlov, samt deres barn i alder 12-15 år.

6.10 Byomfattende mangfoldsarbeid

Tabell 6.27 Driftsbudsjett Byomfattende mangfoldsarbeid

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>354 Enhet for mangfold og integrering (EHA)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	6 240	6 222	0
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	3 643	3 651	0
14 Overføringsutgifter	17 522	18 362	0
Sum utgifter	27 405	28 235	0
16 Salgsinntekter	-197	0	0
17 Refusjoner	-580	0	0
18 Overføringsinntekter	-5 524	-4 913	0
Sum inntekter	-6 300	-4 913	0
Netto utgifter	21 105	23 322	0

Enhet for mangfold og integrering (EMI) er kommunens operative enhet for byomfattende innsats på inkluderings- og mangfoldsfeltet. EMI skal gi informasjon om Oslo og norske samfunnsforhold til nye innvandrere, gi råd og veiledning til kommunale virksomheter i mangfolds- og inkluderingsarbeidet og drive holdningsarbeid knyttet til OXLO Oslo Extra Large.

EMI forvalter kommunale og statlige tilskuddsordninger i integrerings- og mangfoldsarbeidet.

Byrådet legger vekt på at tilskuddsforvaltningen og de byomfattende oppgavene på dette området har mange fellestrekk med Velferdsetatens oppgaver og at det vil være synergieffekter ved å se disse i

sammenheng. På denne bakgrunn vil byrådet innplassere Enhet for mangfold og integrering i Velferdsetaten fra 01.01.2019.

6.11 Inkluderings tiltak

Tabell 6.28 Driftsbudsjett Inkluderings tiltak

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>356 Inkluderings tiltak (EHA)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	7	3 554	0
14 Overføringsutgifter	4 154	9 157	0
Sum utgifter	4 161	12 711	0
16 Salgsinntekter	1	0	0
17 Refusjoner	-4	0	0
Sum inntekter	-3	0	0
Netto utgifter	4 158	12 711	0

Kapittelet er byomfattende og inneholder koordineringen av kommunens generelle innsats for å fremme inkludering og deltakelse i bysamfunnet. Det omfatter koordinering av kommunens tiltak for inkludering og dialog, innsats mot diskriminering, homofobi og rasisme, og oppfølging av handlingsplan Stolte Oslo, samt arbeid med handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel.

Aktivitet og tiltak er innordnet kap 315 Velferdsetaten.

6.12 Kriminalitetsforebygging blant ungdom

Tabell 6.29 Driftsbudsjett kriminalitetsforebygging blant ungdom

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>362 Kriminalitetsforebygging blant ungdom (EHA)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	6 432	6 606
14 Overføringsutgifter	14 150	0	0
Sum utgifter	14 150	6 432	6 606
18 Overføringsinntekter	-16 030	0	0
Sum inntekter	-16 030	0	0
Netto utgifter	-1 880	6 432	6 606

Kapitlet omfatter midler til kommunalt kriminalitetsforebyggende arbeid innen SaLTo-modellen, tilskuddsordningen «Midler til kriminalitetsforebyggende tiltak i Oslo i regi av frivillige og ideelle organisasjoner» og statlige tilskuddsordninger «Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn og Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom». Se for øvrig bydelene (EHA og OVK) funksjonsområde 2B Oppvekst A Forebyggende barne- og ungdomsarbeid for nærmere beskrivelse.

Rammen er prisomregnet med 2,7 % som tilsvarer 0,2 mill.

6.13 Hjelpemiddelteknisk enhet

Tabell 6.30 Driftsbudsjett Hjelpemiddelteknisk enhet

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
384 Hjelpemiddelteknisk enhet (EHA)			
10 Lønn og sosiale utgifter	25 766	23 705	24 464
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	5 422	7 910	12 638
14 Overføringsutgifter	1 082	0	0
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	927	0	0
Sum utgifter	33 196	31 615	37 102
16 Salgsinntekter	-1 809	-1 836	-1 886
17 Refusjoner	-1 458	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-524	0	0
Sum inntekter	-3 790	-1 836	-1 886
Netto utgifter	29 406	29 779	35 216

1 Ansvarsområde

Hjelpemiddeltekniske tjenester i Oslo kommune er organisert i en byomfattende enhet, administrert av Bydel Bjerke. Hjelpemiddelteknisk enhet bidrar til at personer med behov for hjelpemidler får dette på en enkel og rask måte. Organiseringen skal sørge for en effektiv utkjøring, retur, montering og demonstrering av hjelpemidler.

2 Situasjonsbeskrivelse

En rask og effektiv hjelpemiddeldistribusjon er en viktig del av samhandlingsreformen. Gode og tidsmessige hjelpemidler på rett plass til rett tid gir bedre forutsetninger for rehabilitering og mulighet til å leve godt i eget hjem.

Omtrent 25 000 personer benytter seg av tjenestene årlig. Mange av disse får utført flere hjelpemiddeltekniske tjenester. Nå formidles hjelpemidler fra to ulike steder, fra Hjelpemiddellageret og Hjelpemiddelteknisk enhet i henholdsvis Bydel Grünerløkka og Bydel Bjerke.

Utviklingstrekk kvalitet

Byrådet vil utvikle en bedre distribusjons- og vedlikeholdsløsning for tekniske hjelpemidler for mennesker med funksjonsnedsettelse. Distribusjon av hjelpemidler forbedres i 2019 ved at byrådet foreslår at Oslos Hjelpemiddellager og Hjelpemiddelteknisk enhet slås sammen. Kvaliteten økes og formidlingen blir mer effektiv på flere måter. Standarden på hjelpemidler til midlertidig utlån forbedres blant annet ved innkjøp av flere hygienehjelpemidler. Fra høsten 2018 starter innføring av et enklere system for utlån av de mest hyppig brukte hjelpemidler. Ved at flere prosesser digitaliseres vil tjenestene kunne forbedres og effektiviseres. Gevinstene av dette kan være store. Det ansettes fagpersoner med høyere utdanning, eksempelvis ergoterapeuter. Det medfører at økt faglig vurdering ligger til grunn for valg av rett teknisk hjelpemiddel. Samtidig vil ergoterapeuters kapasitet i bydeler frigjøres til annet arbeid som støtter Oslos innbyggere til å fungere best mulig i sine hjem.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Innbyggere skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid

Tiltak 1:

Tilgjengelig og enkel informasjon om hjelpemidler

Tiltak 2:

Slå sammen Oslos Hjelpemiddellager og Hjelpemiddelteknisk enhet

Tiltak 3:

Ansette flere fagpersoner

Mål 2 Flere skal kunne bo trygt i eget hjem og leve selvstendige.

Tiltak 1:

Bruker og pårørende skal være reelle samarbeidspartnere i utvikling av tjenestene

Mål 3 Flere skal oppleve god helse og mestring av egne liv.

Tiltak 1:

Anskaffe hjelpemidler i samsvar med innbyggernes behov

Tiltak 2:

Tilrettelegge slik at innbyggerne selv kan hente hjelpemidler de har vedtak om

Tabell 6.31 Resultatindikator

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Akutt levering av nødvendige hjelpemidler innen 48 timer	100 %	100 %	100 %	100 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Hjelpemiddellageret i Bydel Grünerløkka slås sammen og Hjelpemiddelteknisk enhet 01.07.2019. Dette medfører overføring av 2,5 mill. i 2019 økende til helårsvirkning på 5,0 mill. årlig fra 2020.

Det er lagt inn en kompensasjon på 2,0 mill. i 2019 for kostnader i forbindelse med omorganisering og samlokalisering. Rammen er videre styrket med 0,5 mill. fom. 2020 for å oppnå bedre distribusjon av hjelpemidler.

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med 1 mill. netto, jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

6.14 Byomfattende tiltak – avsetninger eldre, helse og arbeid

Tabell 6.32 Driftsbudsjett byomfattende tiltak avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>372 Byomf. - avsetn. eldre, helse og arbeid (EHA)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	0	1 633	1 685
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	11 053	18 113	17 570
14 Overføringsutgifter	20 942	31 105	30 587
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	607	0	0
Sum utgifter	32 601	50 851	49 842
17 Refusjoner	-742	0	0
18 Overføringsinntekter	-189	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-607	0	0
Sum inntekter	-1 537	0	0
Netto utgifter	31 064	50 851	49 842

Tabell 6.33 Avsetninger (tall i tusen):

23723020	Spir AS	14 500
23723030	Aldring og helse, trygg og mangfoldig eldreomsorg	9 000
23720020	Tilskudd livssyns- trossamfunn	4 700
23723010	Utviklingstiltak eldre, helse og arbeid	3 642
23720025	Varig tilrettelagt arbeid	8 000
23720026	Sysselsettingstiltak unge	10 000

Byrådet avsetter 8 mill. årlig i alt 32 mill. i økonomiplanperioden slik at flere kan få tilbud om varig tilrettelagt arbeid.

Det er innarbeidet en forventet pris- og lønnsutvikling med netto 0,9 mill., jf kapittel 17
Budsjettekniske merknader.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.34 Investeringer byomfattende tiltak eldre, helse og sosiale tjenester

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>372 Byomf. - avsetn. eldre, helse og arbeid (EHA)</i>			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	0	14 000	64 000
Sum utgifter	0	14 000	64 000
07 Refusjoner	0	-2 800	-12 800
Sum inntekter	0	-2 800	-12 800
Netto utgifter	0	11 200	51 200

Tabell 6.35 Investeringsoversikt, kapittel 372 Byomfattende avsetninger, eldre, helse og sosiale tjenester

Byomf. - avsetn. eldre, helse og arbeid (EHA)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
114010	Inventar og utstyr Omsorg +			8 000	8 000	8 000	8 000		
115030	Velferdsteknologi			10 000	10 000	10 000	10 000		
118046	Avsetning infrastruktur IKT velferdsteknologi			46 000	0	0	0		
	Sum investeringsutgifter			64 000	18 000	18 000	18 000		
114010	Inventar og utstyr Omsorg +	Investeringsmoms		-1 600	-1 600	-1 600	-1 600		
115030	Velferdsteknologi	Investeringsmoms		-2 000	-2 000	-2 000	-2 000		
118046	Avsetning infrastruktur IKT velferdsteknologi	Investeringsmoms		-9 200	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-12 800	-3 600	-3 600	-3 600		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			51 200	14 400	14 400	14 400		

6.15 Prosjekteringsmidler

Tabell 6.36 Driftsbudsjett prosjekteringsmidler

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr			
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019	
<i>374 Prosjekteringsmidler (EHA)</i>				
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	3 759	1 697	1 731
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	8 848	0	0
14	Overføringsutgifter	296	0	0
	Sum utgifter	12 903	1 697	1 731
17	Refusjoner	-296	0	0
	Sum inntekter	-296	0	0
	Netto utgifter	12 607	1 697	1 731

Det er avsatt 1,7 mill. til utredningskostnader hos bestiller frem til investeringsrammer for konkrete prosjekter er vedtatt.

6.16 Tap på utlån

Tabell 6.37 Driftsbudsjett Tap på utlån

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr			
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019	
<i>427 Tap på utlån (EHA)</i>				
14	Overføringsutgifter	6	4 000	4 000
	Sum utgifter	6	4 000	4 000
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	6	4 000	4 000

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.38 Investering tap på utlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
427	Tap på utlån (EHA)			
04	Overføringsutgifter	44	4 000	4 000
	Sum utgifter	44	4 000	4 000
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	-2 000	-2 000
	Sum inntekter	0	-2 000	-2 000
	Netto utgifter	44	2 000	2 000

På dette kapitlet regnskapsføres netto avsetninger i forhold til rente- og gebyrfordringer eldre enn 90 dager for videreutlånsmidler fra Husbanken og egne utlån.

Kapitlet viser utviklingen i mislighold på Oslo kommunes portefølje for videreutlån. Det budsjetteres ikke med reelle tap som må avskrives, men dersom det likevel konstateres tap for ordningen med husbankmidler, vil dette bli finansiert av tapsfondet. Det vises til omtale av videreutlån under kapitlene 926 Videreutlån og 927 Betjening av videreutlån.

Utlånsporteføljen er budsjettert på kapittel 926 Videreutlån og kapittel 927 Betjening av videreutlån.

Den totale låneporteføljen av videreutlån per 31. august 2018 utgjør i beløp 7,1 mrd og fordeler seg på 6 105 lån.

Tabell 6.39 Investeringsoversikt, kapittel 427 Tap på utlån

Tap på utlån (EHA)	Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:								
106035	Tap på utlån		4 000	4 000	4 000	4 000		
	Sum investeringsutgifter		4 000	4 000	4 000	4 000		
	Sum kapittel finansiering		0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)		4 000	4 000	4 000	4 000		

6.17 Bostøtte og boligtilskudd

Tabell 6.40 Driftsbudsjett bostøtte og boligtilskudd

Kap / Artsgr	Regnskap 2017	Beløp i 1000 kr	
		Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>428 Bostøtte og boligtilskudd (EHA)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	269	0	0
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	74	0	0
14 Overføringsutgifter	553 685	546 820	605 632
Sum utgifter	554 029	546 820	605 632
17 Refusjoner	-50	0	0
18 Overføringsinntekter	-274 945	-244 642	-251 419
Sum inntekter	-274 994	-244 642	-251 419
Netto utgifter	279 035	302 178	354 213

Bostøtte og boligtilskudd er personrettede boligvirkemidler som hjelper vanskeligstilte på boligmarkedet og som bidrar til sosial utjevning.

Midlene til støtteordningene knyttet til boligtiltak føres på dette kapitlet, mens administrasjon er ført dels under kapittel 315 Velferdsetaten, dels under bydelene. Budsjettet omfatter midler til støtte til kjøp og tilpasning av bolig, kommunale bostøtteordninger og tilgjengelighetstiltak i tilknytning til bolig.

Støtte til finansiering av kjøp og tilpasning av bolig inkluderer videreutlån fra Husbanken og boligtilskudd.

Byrådet prioriterer 5 mill. til generelle tilgjengelighetstiltak for borettslag og sameier for å gjøre det mulig for eldre og personer med funksjonsnedsettelse å fungere godt, og bo lenger hjemme i egne boliger i borettslag og sameier.

Utgiftene i den boligkommunale bostøtten er økende. Byrådet legger inn 38 mill. for å kompensere for dette i 2019.

Kommunalt boligtilskudd lukkes for nye mottakere i tråd med bystyrets vedtak.

I 2018 bevilget Husbanken 78,3 mill. i tilskudd til etablering og 10 mill. i tilskudd til tilpasning. Videreutlån budsjetteres på kapittel 926 Videreutlån og kapittel 927 Betjening av videreutlån. Bostøtte og tilskudd omfatter også flere kommunale bostøtteordninger.

Ved rentefastsettelse på videreutlån benyttes adgangen til å øke husbankrenten med 0,25 prosentpoeng til dekning av administrative kostnader i bydelene, se kapittel 927 Betjening av videreutlån.

Rammen er prisomregnet med 15,8 mill. brutto, 9,0 mill. netto.

6.18 Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner på helse- og sosialområdet

Byrådet fordeler 113,5 mill. i tilskudd til organisasjoner og frivillighet på helse- og sosialområdet i 2019.

For oversikt over tilskudd til de enkelte organisasjoner vises det til vedlegg til Byrådets budsjettforslag på Oslo kommunes nettside, samt til Velferdsetatens nettside, «*Tilskudd innen helse- og sosialsektoren*».

7. OPPVEKST OG KUNNSKAP

Sektoransvaret for oppvekst og kunnskap omfatter barnehage, barnevern, helsestasjons- og skolehelsetjenesten, grunnskoleopplæring, videregående opplæring, voksenopplæring inkludert norskopplæring og fengselsundervisning, Fagskolen Oslo og Akershus, Pedagogisk – psykologisk tjeneste (PPT) og Aktivitetsskolen (skolefritidsordningen).

Driftsbudsjettet for barnehage og barnevern, helsestasjons- og skolehelsetjenesten inngår i bydelssammenheng og nøkkelstørrelser er vist i kapittel 5 Bydelene.

I kapittel 1 er oppvekst og kunnskap i hovedsak omtalt under *varmere by* og *skapende by*.

7.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for oppvekst og kunnskap

Tabell 7.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for sektoren*

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett - økonomiplan			
		2019	2020	2021	2022
Sum utgifter	15 186,0	16 114,9	16 345,9	16 494,0	16 640,9
Sum inntekter	-1 998,5	-2 246,3	-2 258,1	-2 251,9	-2 253,5
Netto utgifter	13 187,5	13 868,6	14 087,8	14 242,1	14 387,4

Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett 24,5 %

* Budsjettet inkluderer Utdanningsetaten og Barne- og familieetaten. Driftsbudsjettet for barnehager, bydelsbarnevernet og helsestasjons- og skolehelsetjenesten inngår i Hoved- og nøkkelstørrelser for bydelssektoren, kap. 5 Bydelene.

Utvalgte satsinger i økonomiplanperioden:

Gratis deltidsplass i AKS utvides til alle skoler på 1. trinn, i tillegg til videre opptrapping på skoler i utvalgte bydeler. I 2019 vil 6 000 flere elever få tilbud om gratis deltidsplass i AKS. Budsjettet er styrket med 2 mill. til stasing på økt kvalitet i AKS.

Det bevilges 25 mill. ut over statlige tilskudd for å sikre fullfinansiering av den nasjonale lærernormen.

Grunnskolene får styrket finansiering med 55 mill.

Ungdomstrinnet styrkes med en årlig satsing på 16 mill. til *Trygge og varme ungdomsskoler*

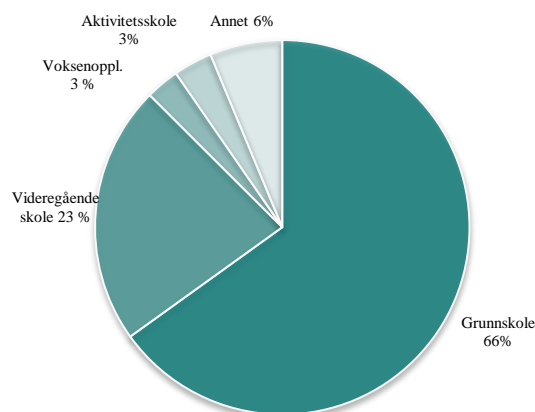
Det er bevilget 5 mill. til bruk av skolelokaler utenom skoletid

I 2019 skal det etableres 1 380 barnehageplasser. Målet om 3 000 flere barnehageplasser i perioden 2016-2019 vil da være nådd.

Bydelssammenheng er økt med 27 mill., tilt totalt 97 mill. i 2019 for å øke pedagogisk bemanning i barnehagene

Jordmortjenesten og skolehelsetjenesten styrkes med til sammen 8 mill., økende til 15 mill. fra 2020

Netto driftsutgifter for 2019 fordeler seg slik:

7.2 Byrådets ambisjoner for oppvekst og kunnskap

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. En mer rettferdig og grønnere by er en bedre by for alle. Byrådet tar tak i den delte byen slik at folks muligheter ikke avgjøres av hvor i byen man bor eller familiens inntekt. Oslo skal bygges på solidaritet og inkluderende fellesskap, med plass til alle. Visjonen for oppvekst- og kunnskapssektoren er:

«I Oslo skal alle barn og unge ha en trygg og inkluderende oppvekst med like muligheter. Familiene skal få god støtte og hjelp, så raskt og ubyråkratisk som mulig. Barn og unge skal oppleve at hjelpesystemene er nyttige, trygge og samarbeidende. Oslobarnehagen og Osloskolen skal ha høye ambisjoner og forventninger til den enkeltes faglige og sosiale utvikling, og motivere til lek, læring, nysgjerrighet, engasjement og kreativitet. Barn og unge skal oppmuntres til å delta i utvikling av et demokratisk og bærekraftig samfunn.»

Det viktigste resultatmålet for oppvekst og kunnskapssektoren i Oslo er at elevene fullfører og består videregående opplæring. Andelen elever av 2012-kullet som har fullført og bestått videregående opplæring innen fem år ligger på 77 % i Oslo, som er godt over nasjonalt gjennomsnitt. For Oslo betyr dette en økning på nærmere tre prosentpoeng fra 2011-kullet. Yrkesfagene samlet sett opplever sterk økning i gjennomføringen. Byrådet vil videreføre satsingen på grunnleggende ferdigheter, tidlig innsats og dybdelæring.

Likevel er andel elever som ikke fullfører og består opplæringen for høy, også i Oslo. Færre enn 6 av 10 som begynner på et yrkesfag i Oslo gjennomfører opplæringen på fem år. Byrådet mener at innsatsen mot frafall i videregående opplæring krever en helhetlig tilnærming og tidlig innsats. Flere av byrådets tiltak, som satsingen på *Nye familier* og økt deltakelse og tidlig innsats i barnehagen, Aktivitetsskolen (AKS) og grunnskolen, støtter opp under målet om at flere elever skal fullføre og bestå opplæringen.

Gjennom byrådets store barnereform med gratis deltids plass i AKS og satsingen på barnehager og skoler, vil byrådet sikre at alle barn får en trygg og god oppvekst. Fra skolestart 2019 utvides gratis deltids plass i AKS til alle 1. klassinger i hele Oslo, i tillegg til videre opptrapping i utvalgte bydeler. I bydelene som har vært omfattet av ordningen har deltakelsen steget betydelig. Å sikre at alle elever, uansett bosted, får muligheten til å delta og oppleve gode tilbud etter skoletid i AKS, er viktig for inkludering, integrering og elevenes læring. AKS utgjør en forskjell for barns utvikling og læring, og bør derfor ikke avhenge av foreldrenes økonomi.

Parallelt med utvidelse av ordningen med gratis deltidsplass skal kvaliteten i AKS videreutvikles. Byrådet satser på økt samarbeid mellom AKS og kulturskolen, for å sørge for at kvaliteten på tilbudet som gis er høy og bidrar til kreativitet og læring. Mange barn i Oslo har ikke tilgang til kulturaktiviteter på fritiden. Gjennom satsingen på AKS sikrer byrådet at flere barn får slike tilbud.

Før byrådet Johansen tiltrådte høsten 2015, ble skolebudsjettene årlig redusert av rammekutt og kun 80 % kompensasjon for økt elevtall. I 2019 foreslår byrådet en betydelig økning i skoleøkonomien ved en styrking av grunnskolenes grunnfinansiering på 55 mill.. Dette vil gi skolene økt økonomisk handlingsrom. Byrådet opprettholder også ordningen med full kompensasjon for økt elevtall. Byrådet bevilger kommunale midler i tillegg til statlige øremerkede tilskudd, slik at innføringen av den statlige normen for lærertetthet kan sikres.

Ungdomstrinnet har særlige utfordringer, noe som blant annet viser seg i lav skolemotivasjon og opplevd press. Byrådet foreslår derfor 16 mill. årlig til et stort utviklingsprosjekt gjennom hele økonomiplanperioden, for å skape trygge og varme ungdomsskoler som motiverer elevene.

De praktisk-estetiske fagene og deres arbeidsformer skal styrkes. Et tett og godt samarbeid mellom skolehelsetjenesten, barnevernet, NAV og bydelens øvrige tjenester til barn og unge er også viktig for å etablere et godt psykososialt og læringsfremmende skolemiljø.

Personalets kompetanse og høy andel medarbeidere i barnehagen er avgjørende for å sikre alle barn i barnehage et godt pedagogisk tilbud og støtte det enkelte barns behov for lek, omsorg, trygghet og læring. Grunnlaget for all videre læring og utvikling legges i barnehagen, og derfor satser dette byrådet tungt på å øke andelen barnehagelærere i barnehagene. Barnehagen skal beholde sin egenart, og barna må få leke og utfolde skaperglede, undring og forskertrang i trygge og gode omgivelser.

Byrådet fører en helhetlig oppvekstpolitikk for fundamentale tjenester i barn og unges liv - fra oppfølging på helsestasjonen i svangerskap og tidlig barnealder - frem til og med gjennomført videregående opplæring. Fordi mange har sammensatte behov, krever det et tett og nært samarbeid over sektorgrensene, der innbyggernes behov settes i sentrum. Barn og unge skal være samarbeidspartnere i utviklingen av byen, og tjenestene må oppleves som trygge, nyttige og samarbeidende, sett fra barn og unge selv. Alt arbeid med barn og unge skal forankres i et varmt og positivt barnesyn. Byrådet vil legge til rette for innovasjon og tjenesteutvikling gjennom utprøving av nye arbeidsformer. Blant annet utvikles *Oslohjelpa*, i første omgang i barnehagene, der barn og deres familier skal få rask og helhetlig hjelp når de har behov for det. Spørsmålet; *hva er viktig for deg?* skal danne utgangspunktet for all dialog mellom tjenestene og innbyggerne, både barn, unge og voksne.

Tidlig innsats starter i svangerskapet. Derfor utvider byrådet hjemmebesøksprogrammet *Nye Familier* til alle bydeler i 2019. *Nye Familier* er et tilbud til alle førstegangs fødende og alle som får barn i Norge for første gang, om hjemmebesøk fra en fast helsesøster fra svangerskapsuke 28 og inntil barnet er to år. Jordmødre har en spisskompetanse som er svært viktig i svangerskaps-, fødsels- og barselomsorgen. Jordmødre er også sentrale tillitsbyggere inn i miljøer som har sporadisk eller lite kontakt med kommunen, og spiller en svært viktig rolle i å opplyse om seksuelle og reproduktive rettigheter og sette inn langtidsvirkende prevensjon. Derfor satser byrådet på jordmortjenesten i kommunen.

Barn og unges mulighet til å lære og å utvikle seg, henger nøye sammen med hvordan de har det i livet, både hjemme, sammen med venner og på fritidsarenaer. Levekår og oppvekstvilkår legger grunnlaget for den enkeltes utvikling. Alle som møter barn og unge på helsestasjon, i barnehage, skole, fritid og i andre tjenester, skal ha et felles kunnskapsgrunnlag og settes i stand til å oppdage og forebygge omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. Utviklingsarbeidet *Barnehjernevernet* skal sikre at alle som arbeider med barn og unge i Oslo kommune blir trygge og utvikler seg i samarbeid med innbyggerne, slik at kommunen i størst mulig grad settes i stand til å forebygge, hjelpe og beskytte barn. På den måten forebygger tjenestene også for nye vansker for barna.

Oslo kommune har hatt en betydelig vekst i antall barn og unge i barnehage- og skolealder de siste ti årene. For å møte veksten de kommende årene legger byrådet opp til etablering av nye barnehager og skoler. I tillegg oppgraderes, rehabiliteres og utvides eksisterende barnehager og skoler. De konkrete tiltakene for å møte elevtallsveksten i grunnskolen i de ulike delene av byen og i videregående skole er beskrevet nærmere i byrådets forslag til skolebehovsplan for perioden 2019-2028. Forslaget følger som vedlegg til Sak1/2019.

Byrådet legger tre styringsprinsipper til grunn for styringen av oppvekst- og kunnskapssektoren i Oslo kommune. Bydelene, Utdanningsetaten og Barne- og familieetaten skal legge styringsprinsippene til grunn for styring av sine underliggende virksomheter.

- *Tidligere innsats:* Første del av livet har stor betydning for barn og unges utvikling og helse. Det er i barnehagene og på de første skoletrinnene barn utvikler språk og sosiale ferdigheter som igjen legger grunnlaget for læring og utvikling. Helsestasjonene og barnehagene er helt sentrale i å støtte familiene, og oppdage belastninger i de første barneårene.
- *Sosial utjevning:* Byrådet vil bruke mest ressurser der utfordringene og behovene er størst. Dette vil bidra til at innsatsene får større effekt, samtidig som de bidrar til sosial utjevning. Universell tilnærming er ofte mest treffsikkert og minst byråkratisk. Samtidig er det viktig å sikre tett oppfølging og skreddersydd hjelp raskt der universelle virkemidler ikke er nok.
- *Tillit og handlingsrom:* Det er avgjørende at medarbeiderne og lederne på helsestasjonene, i skolene, i barnehagene og i barnevernet opplever faglig tillit fra politisk og administrativ ledelse i kommunen, og at de har handlingsrom til å ta valg og beslutninger ut fra faglige og lokale vurderinger, forankret i et varmt og positivt barnesyn og et tydelig verdigrunnlag. Lokale ledere og medarbeidere skal samarbeide med barn og unge i utviklingen av tjenestene. Samtidig skal barnehagene, skolene, helsestasjonene og barnevernet få veiledning, kompetanseheving og oppfølging slik at de kan arbeide systematisk og kunnskapsbasert med utvikling lokalt, i samarbeid med innbyggerne.

Byrådet vil videreutvikle styringen av skolene i Oslo. Skolenes strategiske planer skal tydeligere reflektere politisk vedtatte ambisjoner, mål og styringsprinsipper for Osloskolen. Videre skal planene bygge på lokalt utviklingsarbeid hvor lærere og elever er aktive deltakere. Ledere, medarbeidere og elever i Osloskolen skal oppfordres til å delta i den offentlige skoledebatten, og til å si sin mening om hva som gir en god skole.

For å bidra til å nå byrådets mål for Osloskolen skal skolene vektlegge følgende i sitt strategiske arbeid:

- *Lokal forankring*
Åpenhet, kommunikasjon og samarbeid med elever, lærere, andre ansatte, tillitsvalgte og foresatte skal ligge til grunn for skolens lokale tiltak. Rektor, lærere og andre medarbeidere skal ha handlingsrom til å utnytte sin faglige kompetanse og kunnskap om de lokale forholdene. I Utdanningsetatens oppfølging av skolene, skal det legges økt vekt på veiledningsstøtte i det lokale, skolebaserte utviklingsarbeidet.
- *Involvering og medvirkning*
Involvering og medvirkning skal prege analyse- og evalueringsarbeidet i Utdanningsetaten og på skolene, ved utarbeidelse av strategisk plan og tiltaks- og aktivitetsplan, samt iverksettelse og oppfølging av planene. Bred involvering skal sørge for at de ulike aktørene i skolen, i særdeleshet elever selv, får bidra med sin kunnskap om ulike forhold ved skolen.
- *Bredt kunnskapsgrunnlag*
Skolens strategiske planer skal bygge på et bredt kunnskapsgrunnlag. Det er nødvendig å styrke kunnskapsgrunnlaget til å omfatte flere kvalitative og erfaringsbaserte vurderinger, som blant annet kan ta utgangspunkt i skolemiljø og erfaringene med utviklingsarbeidet Barnehjernernevet/Mitt Liv.
- *Kompetanse og veiledning*
Det er nødvendig å styrke kompetansen til skolene i gjennomføring og oppfølging av det strategiske arbeidet. Dette vil skje gjennom opplæring, workshops og veiledning.

Barnehagene og skolene i Oslo er i positiv utvikling. Flere barn går i barnehage og foreldreundersøkelsen viser at foreldre i hovedsak er tilfredse med barnehagetilbudet i Oslo. Tilsvarende viser elevundersøkelsen at de fleste elevene trives på skolen og Osloskolenes resultater på nasjonale prøver og eksamensresultater er gode. Gjennomføringen i videregående skole er økende i Oslo og bedre enn gjennomsnittet for landet. Deltakelsen i Aktivitetsskolen (AKS) har økt betydelig etter innføringen av gratis deltidsplass og foreldreundersøkelsen viser stor tilfredshet med tilbudet.

Likevel ser byrådet noen utfordringer. Det er blant annet store variasjoner i deltakelse i barnehage og Aktivitetsskole. Det kan også være for stor variasjon i kvaliteten på tilbudet som gis på helsestasjonene, i barnehagene, barnevernet, skolen eller aktivitetsskolen.

- **Deltakelse:** I deler av byen står mange barn utenfor barnehage og aktivitetsskole, som er viktige arenaer for læring, utvikling og inkludering. Det er også familier som ikke møter opp til kontroller på helsestasjon. Manglende deltakelse og oppmøte kan få alvorlige konsekvenser for barns utvikling.
- **Ulikheter:** Elevenes skoleprestasjoner varierer med elevenes sosiale bakgrunn. Skolemiljøet og opplevd trygghet varierer mellom skolene, og rapporterte tilfeller av vold og trusler har økt.
- **Levekår:** Altfor mange barn vokser opp i familier med store levekårsutfordringer, trangboddhet, fattigdom, vold og rus. Disse barna har et særlig behov for trygge miljøer på helsestasjonene i barnehagene og på skolen, et trygt barnevern og tilgang til voksne med kompetanse og verdier som møter dem med varme og respekt
- **Motivasjon:** Flere elever rapporterer om økt press om å gjøre det godt på skolen, samtidig som psykiske helseplager øker for både gutter og jenter. Elevundersøkelsen forteller at elevenes motivasjon for læring er lavere på ungdomstrinnet enn på barnetrinnet. Motivasjonen er aller lavest på 10. trinn og øker bare svakt inn i videregående skole.
- **Gjennomføring av videregående skole:** Det er fortsatt en for stor andel elever som ikke fullfører og består videregående opplæring. Andelen som gjennomfører videregående opplæring varierer dessuten sterkt mellom skoler, bydeler og ulike utdanningsprogram. Frafall i videregående skole skyldes mange ulike faktorer, men barn og unges levekår og livssituasjon er av stor betydning også for deres skolegang og faglige prestasjoner. Det er også en lav andel barn med tiltak i barnevernet som fullfører videregående skole.
- **Arbeidsliv og høyere utdanning:** For få elever velger yrkesfaglige utdanningsprogram med det resultat at skolene i Oslo står i fare for ikke å utdanne den kompetansen arbeidslivet har behov for. Elevene som velger studieforbereende utdanningsprogram kan bli bedre forberedt til de høye faglige krav og krav til selvstendighet som stilles til dem i høyere utdanning.

Byrådets mål svarer på utfordringene ovenfor.

Tabell 7.2 Byrådets mål for oppvekst- og kunnskapssektoren

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Barn og unge skal ha et trygt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring, og som er fritt for mobbing, vold og overgrep	Bydelene og Utdanningsetaten
2	Barnehagebarn og elever skal møte medarbeidere med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte	Bydelene og Utdanningsetaten
3	Barnehagebarn skal få et pedagogisk tilbud som støtter det enkelte barns lek, utvikling og læring	Bydelene
4	Barnehagebarn skal utvikle gode språklige og sosiale ferdigheter gjennom lek i trygge omgivelser	Bydelene
5	Alle elever skal ha grunnleggende lese- skrive- og regneferdigheter tidlig i skoleløpet	Utdanningsetaten
6	Elevenes grunnleggende ferdigheter, dybdekompetanse i fag og evne til å skape, tenke kritisk, forstå, lære og utforske på tvers av fag skal utvikles gjennom hele skoleløpet	Utdanningsetaten
7	Flere elever og lærlinger skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv	Utdanningsetaten og alle virksomheter med lærlinger, bydelene og Barne- og familieetaten
8	Barn og unge skal oppleve et barnevern og en helsestasjons- og skolehelsetjeneste som er trygg, nyttig og samarbeidende sett fra barn og unge selv	Bydelene, Barne- og familieetaten og Utdanningsetaten
9	Alle gravide, barselkvinner og nye foreldre skal møtes av en helsestasjonstjeneste som oppleves som tilgjengelig, trygg og nyttig	Bydelene
10	Barnehage- barnevern-, helsestasjons- og opplæringskapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn, elever og lærlinger	Bydelene, Utdanningsetaten og de aktuelle eiendomsforetakene

I budsjettet for 2018 presenterte byrådet langsiktige resultatmål for å angi retning for oppvekst- og kunnskapspolitikken i Oslo kommune. Flere av målene strekker seg ut over økonomiplanperioden. Målene videreføres i 2019. I tillegg er det tilført nye langsiktige mål som omhandler bydelenes tjenester innenfor helse- og omsorgstjenester for barn og unge og barnevern.

85 prosent av elevene skal fullføre og bestå videregående opplæring

Det viktigste resultatmålet for opplæringen er at elevene fullfører og består videregående opplæring. Andelen elever som har fullført og bestått videregående opplæring innen fem år ligger på 77 % i Oslo (2012-kullet).

Barnehagedekningen i Oslo skal økes

Forskning viser at deltakelse i barnehage er viktig for barns språkutvikling, sosiale og kognitive ferdigheter og for inkludering av barn og voksne i samfunnet. Da byrådet overtok i 2015 sto 5 500 barn utenfor barnehagefellesskapet i Oslo, med en dekningsgrad på 86,5 % for barn fra ett til fem år. Dekningsgraden har økt de siste årene, og var ved årsskiftet 2017/18 88,2 % i Oslo, mens landsgjennomsnittet er 91,3 %. Byrådet etablerer minst 3 000 nye barnehageplasser i årene 2016–2019

for å holde følge med befolkningsveksten og gi flere barn mulighet til å gå i barnehage. Parallelt med utbyggingen gjennomfører byrådet en rekrutteringsoffensiv med ulike tiltak overfor familier med barn som står utenfor barnehagefellesskapet.

Barnehagene skal ha 50 prosent barnehagelærere

Da byrådet overtok i 2015 manglet mer enn halvparten av medarbeiderne i barnehagen i Oslo barnefaglig utdanning eller barnehagelærerutdanning. Når barnehagen skal være starten på et felles 18-årig utdanningsløp, er det svært viktig at kompetansenivået tilpasses. Fra 01.08.2018 er det innført en skjerpet nasjonal pedagognorm, tilsvarende en pedagogandel på 43 %. Byrådet inngikk i desember 2016 en bemanningsavtale der det er ambisjon om på sikt å øke andelen barnehagelærere til 50 %. I tillegg skal andelen barne- og ungdomsarbeidere økes til opp mot 25 %. Samtidig skal voksentettheten opprettholdes. Ved utgangen av 2017 var andelen barnehagelærere og andelen fagarbeidere i kommunale barnehager henholdsvis 33 % og 16 %.

Elevenes motivasjon for læring og følelse av mestring skal være like høy gjennom hele grunnskolen og videregående opplæring

Elevundersøkelsen viser at elevenes motivasjon for læring synker markant fra 7. til 10. trinn og øker marginalt på videregående skole. Byrådet mener at motivasjonen for læring bør være minst like høy på ungdomstrinnet som på barnetrinnet, ikke minst for å sikre at elevene er motiverte for å gjennomføre videregående opplæring. Ungdomsskoleelevenes motivasjon kan blant annet økes ved at skolene bruker mer varierte arbeidsformer som fremmer elevinvolvering, kreativitet, entreprenørskap, samarbeid og dybdelæring.

Med en satsing på skolehelsetjenesten og med øvrige kommunale instanser jobber byrådet for å sørge for trygge skolemiljø og for å fremme elevenes psykiske helse.

Minst 1 av 3 elever skal søke yrkesfag

Flere fagarbeidere er en forutsetning for å møte arbeidslivets behov og for at Oslo kommune skal kunne gi tjenester av høy kvalitet. Til skolestart 2016 søkte kun én av fem elever yrkesfaglige utdanningsprogram. Til skolestart 2018 hadde denne andelen økt til én av fire. Det er likevel for få og godt under det nasjonale gjennomsnittet der om lag halvparten av elevene søker seg til et yrkesfaglig utdanningsprogram. Samtidig forlater mange elever yrkesfagene underveis. Byrådets langsiktige mål er derfor at en av tre elever skal søke yrkesfag.

Alle barn 0-5 år skal få tilbud om regelmessige konsultasjoner ved helsestasjonen.

Gjennom barnets 5 første leveår anbefales gjennomføring av 14 konsultasjoner ved helsestasjonstjenesten. Systematisk gjennomføring av helsekontroller for små barn gir et unikt utgangspunkt for å forebygge og avdekke skjevutvikling hos barn, avdekke helserelaterede forhold som kan ligge til hinder for utvikling og læring, samt trygge og veilede foreldre i omsorgsrollen. Like viktig er helsekontrollenes betydning for å kunne forebygge og avdekke vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt. Byrådet mener at helsestasjonstjenestens universelle tilbud og gjennomføring av *alle* de anbefalte helsekontrollene er en nødvendighet, og at barn som uteblir fra disse må følges opp gjennom gode rutiner. Barnehagene har en sentral helsefremmende funksjon, og det er viktig med ett tett samarbeid mellom helsestasjonene og barnehagene i bydelene.

Det skal være minst en helsesøster i full stilling per 300 elever i barneskolen i Oslo

Bystyret har vedtatt en bemanningsnorm for helsesøstre i skolehelsetjenesten. Normen skal sikre et minstekrav til bemanning og gjøre tjenesten mer tilgjengelig for den enkelte. På Oslonivå er normen oppfylt på ungdomstrinnet og i videregående. Barnetrinnet skal styrkes ytterligere slik at skolehelsetjenesten ved den enkelte barneskole på sikt har minst en full helsesøsterstilling pr. 300 elever. Elevene skal oppleve en tilgjengelig skolehelsetjeneste, hvor de får raskt kontakt. Byrådet mener at dette er viktig både for det helsefremmende- og sykdomsforebyggende arbeidet, men også for å styrke elevenes fysiske og psykososiale læringsmiljø.

Et jordmorsårsverk i svangerskaps- og barselomsorgen skal kunne gi en god og individuell omsorg til om lag 100 kvinner før og etter fødsel

Det fødes i snitt ca. 10 000 barn i Oslo hvert år. Byrådet mener at en god og forsvarlig svangerskaps- og barselomsorg er et av de viktigste folkehelseiltakene i Oslo. Kvinners fysiske og psykiske reaksjoner på svangerskapet kan si mye om kvinnens fremtidige helse og barnets utvikling. Kvinner har rett til å velge om hun ønsker å motta omsorg fra jordmor ved helsestasjonen eller fra fastlegen under svangerskapet. En individuell og differensiert omsorg er nødvendig da kvinner møter tjenesten med ulike forutsetninger. Gjennom basisprogrammet for friske gravide tilbys 8 konsultasjoner, men ved behov skal det tilbys ekstra oppfølging. Kvinner med lave kunnskaper om egen kropp, seksuell og reproduktiv helse eller med dårlige norskkunnskaper vil kunne ha et utvidet oppfølgingsbehov eller behov for mer tid under basiskonsultasjonene.

Mål 1 Barn og unge skal ha et trygt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring, og som er fritt for mobbing, vold og overgrep

Barn og unge i Oslo skal få utfolde seg i trygge miljøer og omgivelser, enten dette er i barnehage, skole eller i aktiviteter i fritiden. Alle barn og unge skal føle seg sett, lyttet til og anerkjent. Barna skal være de voksnes nærmeste samarbeidspartner i arbeidet for et trygt, inkluderende og helsefremmende oppvekst- og læringsmiljø.

Med utviklingsarbeidet *Barnehjernevernet* i bydeler og skoler skal det skapes et godt miljø for refleksjon og læring med utgangspunkt i konkrete verdier og menneskesyn, og et felles, tverrgående kunnskapsgrunnlag.

Byrådet har forsterket innsatsen barnehager, skoler og fritidstilbud gjør for å bekjempe mobbing og krenkelser av barn og unge, gjennom tiltak i byrådssak 147/16 *Tiltaksplan for et trygt psykososialt miljø for barn og unge i Oslo og etablering av mobbeombud*. Med denne planen tok byrådet nye grep i kampen mot mobbing og tiltakene i planen følges nå opp. I 2017 ble det ansatt et mobbeombud for alle barnehagebarn og elever i Oslo. Høsten 2016 signerte Oslo kommune *Partnerskap mot mobbing i Oslo 2016-2019*. For første gang er også barnehagene og frivilligheten med i et forpliktende samarbeid mot mobbing. Partnerne møtes årlig for å følge opp forpliktelsene i partnerskapet. Byrådet vil sette i gang evaluering av partnerskapet.

Byrådet har innført årlige trivselsundersøkelser for de eldste barna i barnehagen og de yngste barna i grunnskolen. Hensikten med å gjennomføre en trivselsundersøkelse er å få bedre kunnskap om de yngste barnas egen opplevelse av trivsel.

Byrådet vil styrke samarbeidet og koordineringen mellom ulike instanser for å sikre en helhetlig oppfølging og trygge psykososiale miljøer for barn og unge. Å styrke laget til barn og unge skal sikre bedre oppfølging av den enkelte. Et sterkere lag innebærer først og fremst at de voksne er der for barn og unge, og samarbeider tett med dem om å finne løsninger og å bidra til trygghet og læring. Videre betyr det bedre koordinerte tjenester og raskere hjelp. Ulike modeller for hjelpetjenester lokalisert der barn og ungdommer er, i nærheten av eller på skolene, skal prøves ut i løpet av 2019. Det skal ansettes flere yrkesgrupper i skolene, som f.eks. miljøterapeuter med barnevernspedagog- eller sosionomutdanning, som skal jobbe spesielt med skolemiljø og dialog, jf. verbalvedtak fra behandling revidert budsjett 2018 om tverrfaglig kompetanse i skolen.

Byrådet vil sørge for tettere samarbeid mellom berørte etater og instanser som skoler, bydeler, barnevern, helsestasjon- og skolehelsetjenesten, NAV, politiet mv. for å forebygge uheldige hendelser og sikre et trygt læringsmiljø i alle videregående skoler. Kriminalitetsforebyggende arbeid gjennom SaLTo-modellen vil være et viktig element i dette arbeidet.

Byrådet startet høsten 2018 en ny satsing på ungdomstrinnet – *Trygge og varme ungdomsskoler*. I utsatte områder av Oslo står sårbare elever i fare for å bli rekruttert til kriminelle miljøer preget av narkotikaomsetning og vold. Særlig ungdomsskolene kan være arenaer for slik rekruttering. Skolene

skal sikre en helhetlig tilnærming og god koordinering mellom skoletilbudet og aktuelle tjenester i bydelen, frivilligheten og nærmiljøet for å møte utfordringer med utenforskap, kriminalitet, dårlige levekår, rus og frafall. Målet er å komme fram til årsakene og endre arbeidsmåter, slik at utviklingsarbeidet kan få varig effekt.

Skolene og hjelpeapparatet må se bak handlingene og forstå helheten i ungdommenes situasjon. Tillitsbygging og samarbeid står sentralt i arbeidet.

Byrådet vil forsterke arbeidet med folkehelse i barnehage og skole. Oslo kommune er programfylke i det nasjonale programmet for folkehelse og flere bydeler deltar i dette femårige programarbeidet.

Mål 2 Barnehagebarn og elever skal møte medarbeidere med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte

Høsten 2018 ble det innført en ny nasjonal norm for pedagogisk bemanning i barnehagen. Det stilles nå krav om minimum én pedagogisk leder per sju barn under tre år og minimum én pedagogisk leder per 14 barn over tre år. Byrådet har enda høyere ambisjoner for barnehagene. I bemanningsavtalen for de kommunale barnehagene som Oslo kommune har inngått, er det mål om å øke andelen barnehagelærere til 50 %. I tillegg skal andelen fagarbeidere økes til 25 %. I økonomiplanperioden 2019-2022 er det lagt økonomisk til rette for å øke andelen barnehagelærere i barnehagene betydelig.

Det gjennomføres en rekke tiltak fra byrådets *Strategi for kompetanse og rekruttering i Oslobarnehagen 2016-2020* for å styrke medarbeidernes kompetanse. I 2019 vil byrådet videreføre tilbud om blant annet lederutdanning for pedagogiske ledere, barne- og ungdomsarbeiderutdanning, e-læringskurs for barnehagemedarbeidere og arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU). I tillegg vil prosjektet for å øke den digitale kompetansen i barnehagene bli videreført. Innenfor satsingen *Barnehjernernevet* er det under utvikling et felles kunnskaps- og kompetansetilbud til ansatte i bydelens tjenester. Målet med kompetansehevingen er at tjenestene skal oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep.

Byrådet er opptatt av at medarbeiderne i barnehager og skoler skal ha tid til å følge opp det enkelte barn. Barnehagene må organiseres slik at medarbeiderne er mest mulig sammen med barna, og at mindre tid skal gå til organisering og administrative oppgaver. For å sikre dette trengs det god ledelse. Byrådet har innført sentrale retningslinjer for vurdering av styreresressurs i den enkelte barnehage. I 2019 vil byrådet igangsette et pilotprosjekt i 2-3 bydeler med vikarpool i barnehagene. Formålet skal være å sikre faste, stabile vikarer i barnehagene og redusere bruken av private vikarbyråer.

Byrådet ønsker å gi medarbeidere i skoler og barnehager profesjonelt handlingsrom i valg av metoder og verktøy. Barnehager skal f.eks. selv velge det språkkartleggingsverktøyet de mener er best – og kartlegge de barna pedagogisk leder mener har behov for det. På samme måte er beslutningsansvaret for valg av enkelte osloprøver og overgangsprøver, samt muligheten til å omdisponere timer fra et fag til et annet, delegert til rektor på den enkelte skole. Ordning med skriftlig halvårsvurdering på barnetrinnet er gjort frivillig, og rektor kan selv avgjøre hvordan vurderingen skal gis. Byrådet satser betydelige midler på ytterligere digitalisering både innenfor barnehage og skole for å forenkle arbeidsprosesser og samhandling med foreldrene.

Byrådet mener at alle medarbeidere i barnehager, skoler og aktivitetsskoler i Oslo skal ha gode norskerferdigheter. Medarbeiderne skal være språklige rollemodeller og bidra til å bygge et godt språkmiljø for barna. Byrådet la i 2017 fram strategien *Språk for læring - strategi for å styrke norskerferdighetene blant medarbeidere i barnehager, AKS og skoler*. Byrådet har innført minimumskrav til utdanningsnivå og norskerferdigheter som skal stilles ved ansettelse og tilbyr norskopplæring for medarbeidere som trenger å styrke sine norskerferdigheter.

Fra 2018 er det innført en nasjonal norm for lærertetthet i grunnskolen. Det skal være maksimalt 16 elever per lærer på 1.-4. trinn og 21 elever per lærer på 5.-10. trinn. I 2019 skjerpes normen ytterligere.

Da skal det være maksimalt 15 elever per lærer på 1.-4. trinn og 20 elever per lærer på 5.-10. trinn. Byrådet foreslår å bevilge egne kommunale midler i tillegg til det statlige øremerkede tilskuddet for å sikre at Osloskolen får ansatt nok lærere til å oppfylle normen.

Byrådet la i 2016 frem *Strategi for å rekruttere og beholde lærere i Osloskolen*. Byrådet vil ansette flere kvalifiserte lærere, bygge sterkere profesjonsfelleskap og øke kompetansen på alle skoler og skape mer tid til læring og pedagogisk lederskap. Som en oppfølging av byrådsaken, vil byrådet utvikle en fireårig strategi for kompetanseutvikling i Osloskolen. Strategien utgjør en ramme for arbeidet med skolebasert kompetanseutvikling hvor ledere og medarbeidere sammen skal videreutvikle sine profesjonelle praksisfelleskap. Skolens verdigrunnlag og brede mandat, også som helsefremmende arena, er viktig å løfte frem i skoleutvikling og kompetanseutvikling.

Fra skoleåret 2019-2020 vil det foreligge nye nasjonale læreplaner basert på føringer i blant annet *Overordnet del. Verdier og prinsipper for grunnopplæringen*, noe som vil prege skolenes arbeid med skoleutvikling de neste årene. Byrådet vil videreutvikle samarbeidet med universitets- og høyskolesektoren. Samarbeid mellom kommunen og universitets- og høyskolesektoren vil føre til viktig gjensidig erfaringsdeling og kompetanseutvikling.

Rammeplanen for AKS er revidert. Rammeplanen inneholder føringer for hvilket tilbud elevene skal møte i AKS. Også i AKS er arbeidet med et inkluderende læringsmiljø grunnleggende. Økt kvalitet i AKS krever økt kompetanse. Byrådets plan for å øke den pedagogiske bemanningen i AKS innebærer å forsterke kompetanseutviklingen for medarbeidere innen pedagogikk. Det legges til rette for at flere baseledere og assistenter tar fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget og for at flere ledere tar høgskolestudium i aktivitetsskolepedagogikk.

Mål 3 Barnehagebarn skal få et pedagogisk tilbud som støtter det enkelte barns lek, utvikling og læring

Alt arbeid med barn skal være preget av et positivt og kjærlig syn på barn. Alle som arbeider med barn og deres familier, skal vite hvor viktig det er for barn å ha det trygt, ha noen som er glad i dem og at de blir hørt og sett. Barn uttrykker seg på ulike måter, og det er viktig at alle som jobber i barnehage er observante, lyttende og sensitive overfor barns mange måter å vise eller fortelle hvordan de har det.

Byrådet ønsker å styrke barnehagenes kompetanse innenfor det allmennpedagogiske området. Barnehagene skal få økt kompetanse i å håndtere flere utfordringer innenfor det ordinære tilbudet. Dette innebærer blant annet å gå fra individuelle tiltak til mer gruppebaserte tiltak som bygger på det relasjonelle og samspillet med andre barn og voksne. Kompetansesatsingen skal ses i sammenheng med utviklingsarbeidet «På vei mot *Oslohjelpa* – tidlig innsats i barnehagen».

Barnehagen skal være et trygt og godt sted for barn, hvor de får mulighet til å utfolde seg gjennom lek, utforskning og kreativitet. Byrådet er opptatt av at barnehagen skal gi et godt tilbud til alle barn, spesielt de barna som trenger ekstra hjelp og støtte i sin utvikling.

Mange familier opplever at de må oppsøke flere ulike virksomheter og instanser for å få den hjelpen de trenger, og det tar ofte lang tid før de får hjelp. Gjennom utviklingsarbeidet «På vei mot *Oslohjelpa* – tidlig innsats i barnehagen» skal det legges til rette for at barn og deres familier får rask og god hjelp når de har behov for det. Tilbudet skal bygge på verdier, prinsipper og arbeidsformer i *Mitt Liv*, *Barnehjernevernet*, *Levekårssatsingen* og *Stangehjelpen*. Hjelpen skal gis der barnet er – i barnehagen, og tjenesten skal være organisert i tråd med målsettingen om én dør inn, rask hjelp og god utnyttelse av bydelens samlede kompetanse. Tjenesten skal se de som trenger hjelp i relasjon til sin familie, sitt nettverk og sine tidligere erfaringer. For å bygge et best mulig tilbud skal tilbakemeldinger fra barnehagen, barna og deres familier være styrende for hvordan tjenesten utvikles.

Det er for store variasjoner i kvaliteten i de kommunale barnehagene i Oslo. Byrådet mener det er behov for mer kunnskap om kvalitetsforskjellene og vil derfor gjennomføre en større undersøkelse av

kvaliteten i et utvalg kommunale barnehager. Undersøkelsen skal handle om kvaliteten på relasjonene og samhandlingen mellom voksne og barn og barna i mellom.

De første årene er de mest avgjørende i et menneskes liv og danner grunnlaget for all videre læring og utvikling. Byrådet ønsker å sikre et godt barnehagetilbud til alle barn, også de yngste. Alle barnehager skal bruke *Oslostandard for tilvenning – en trygg barnehagestart for alle barn*. Barnets første møte med Oslobarnehagen skal være preget av trygghet og tilknytning. Små barn er avhengige av omsorg og trygghet for å kunne flytte sin energi over på utforskning og læring.

Mål 4 Barnehagebarn skal utvikle gode språklige og sosiale ferdigheter gjennom lek i trygge omgivelser

Byrådet er opptatt av at alle barn skal få utviklet et godt språk og gode sosiale ferdigheter. Dette danner grunnlaget for videre læring og utvikling senere i utdanningsløpet og i livet for øvrig.

I Oslo er det mange barn med minoritetsbakgrunn. Det er betydelig variasjon mellom bydelene i andelen barn i barnehage som har minoritetsspråklig bakgrunn. I noen bydeler har over 70 % av barna minoritetsbakgrunn, mens i andre bydeler er andelen under 10 %. Språk er viktig for den sosiale utviklingen, for å få seg venner og for å delta i leken. Byrådet vil at alle barn skal kunne norsk før de begynner på skolen, men er også opptatt av morsmål. Å kunne flere språk er verdifullt. Språklig mangfold kan være en berikelse for hele barnegruppen. Barnehagene må derfor støtte flerspråklige barn i å bruke sitt morsmål og samtidig aktivt fremme og utvikle barnas norsk.

Alle barnehager skal følge *Oslostandard for et godt språkmiljø i barnehager og Oslostandard for systematisk oppfølging av barns språkutvikling*. Barn lærer språk i aktiviteter og samspill med andre barn og voksne. Gode og nære relasjoner mellom barn og voksne skaper grunnlaget for barns språklæring. I barnehagen er personalet avgjørende for kvaliteten på tilbudet til barna og språkmiljøet. Egenvurdering av språkmiljøet skal bidra til systematisk videreutvikling av barnehagens språkmiljø, felles forståelse for eget språkarbeid og økt kompetanse om språkutvikling og hvordan barn lærer språk. Standarden for systematisk oppfølging av barns språkutvikling representerer et helhetlig system for oppfølging av hvert enkelt barn. Alle barnehager skal ha en plan for observasjon, vurdering og støtte til det enkelte barns språkutvikling, og de barna som pedagogen vurderer har behov for ekstra språkstøtte, skal kartlegges.

Byrådet ønsker at barns interesse for realfag skal vekkes allerede i barnehagen. Oslo kommune har inngått en avtale med Naturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo om å utvikle innhold og utstillinger ved Klimahuset. Klimahuset skal bli en viktig arena hvor Oslos barnehagebarn og skoleelever får erfaring med og opplevelser knyttet til miljø og natur gjennom lek, læring og utforskning.

Fra høsten 2018 er det innført en nasjonal plikt for barnehageeiere og skoleeiere til å samarbeide om barns overgang fra barnehage til skole og SFO (AKS). Oslo kommune har i flere år hatt en standard for samarbeid mellom barnehage, skole og AKS som skal ivareta barns behov for trygge overganger. Byrådet ønsker at alle barn skal oppleve kontinuitet ved at de kan bygge videre på lek- og læringsformer, kunnskaper og erfaringer fra barnehagen inn i AKS og skolen og at alle barn skal være godt forberedt til skolestart. AKS er en viktig pedagogisk arena og er gjerne det aller første møtet barna har med skolen i overgangen mellom barnehage og skole. Byrådet skal undersøke hvordan barns behov for og rett til fri utfoldelse, lek og fysisk aktivitet ivaretas i de første skoleårene, blant annet gjennom en egen erfaringskonferanse om 6-års-reformen.

Byrådet ønsker at barnehagen skal være tilgjengelig for alle barn, uavhengig av familiens sosiale, økonomiske og kulturelle bakgrunn. Mange barn begynner ikke i barnehage før de er 4-5 år. En god del av disse barna trenger ekstra hjelp og støtte i sin utvikling før de begynner på skolen. Byrådet er bekymret for at mange barn står utenfor barnehagefellesskapet og vil legge til rette for å øke barnehagedeltakelsen der behovet er størst. Byrådet vil i tillegg til å etablere flere barnehageplasser,

videreføre ordningen med gratis kjernetid i barnehagen i utvalgte bydeler. Ordningen ble utvidet fra høsten 2018 og omfatter nå barn i alderen 3 til 5 år. Byrådet vil fortsette å satse på åpen barnehage og andre lavterskeltilbud i bydeler med lav barnehagedeltakelse.

Mål 5 Alle elever skal ha grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter tidlig i skoleløpet

Byrådet er opptatt av at skolene skal jobbe målrettet med oppfølging av hver enkelt elevs grunnleggende ferdigheter tidlig i skoleløpet. Fordi skolene har ulike elevsammensetning og ulike resultater, vil byrådets tiltak særlig rettes mot skolene hvor behovet er størst. Satsingen på 200 flere lærere og Mer Læring 1-4 som innebærer intensivoppfølging for elever som trenger ekstra oppfølging i lesing, skriving, regning og/eller norskspråklige ferdigheter på 1.-4. trinn skal evalueres i løpet av 2019.

Oslo kommune deltar i de statlige satsingene med språkkommuner og realfagskommuner. Språkkommuner er en del av *Språkløyper, en nasjonal strategi for språk, lesing og skriving (2016–2019)*. Realfagskommuner er en sentral del av den nasjonale realfagsstrategien «Tett på realfag». Det er utarbeidet egne strategier for deltakelse i satsingene, som skal bidra til en helhetlig innsats i arbeidet med språk og realfag i barnehage og skole.

Noen elever har medfødte vansker knyttet til språk, lesing, skriving og matematikk. Byrådet la derfor frem saken *Osloskolens tiltak for elever med dysleksi og dyskalkuli* i 2017. Byrådet har med den saken lagt til rette for ekstra tiltak for elever som har behov for særskilte tiltak i forbindelse med lesing/skriving og matematikk.

I 2019 er det innarbeidet midler slik at gratis deltids plass i AKS inntil 12 timer per uke kan tilbys på alle skoler i Oslo. På skolene i Grorud, Stovner, Alna og Søndre Nordstrand vil det tilbys gratis deltids plass på 1.-4. trinn. På skolene i Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene, og Bjerke vil det tilbys gratis deltids plass på 1.-3. trinn. På alle skolene i de øvrige bydelene vil det tilbys gratis deltids plass på 1. trinn.

Byrådet er opptatt av økt kvalitet i AKS. AKS skal ha et godt tilbud som fremmer elevenes behov for lek og utvikling. AKS skal bidra til å styrke barnas motivasjon, mestringsfølelse og læring. Inspirerende og lekbaserte aktiviteter i et inkluderende fellesskap skal være bærebjelken i AKS, og aktivitetene og det pedagogiske opplegget skal bidra til å skape god sammenheng og helhet i barnas skoledag.

En del aktivitetsskoler har samarbeid med ulike lokale lag og foreninger. Dette bidrar til å øke kvaliteten i tilbudet som gir elevene mulighet til å bli kjent med ulike kulturuttrykk og idretter, og stimulerer til økt fysisk aktivitet og kreativitet. Byrådet ønsker å stimulere til mer samarbeid mellom aktivitetsskolene, kulturskolen og kommunale og frivillige kulturorganisasjoner. Slike samarbeid er ikke minst viktig for de elevene som av ulike grunner ikke har tilgang til kulturaktiviteter på fritiden.

Mål 6 Elevenes grunnleggende ferdigheter, dybdekompetanse i fag og evne til å skape, tenke kritisk, forstå, lære og utforske på tvers av fag skal utvikles gjennom hele skoleløpet

Fremtidens samfunn og arbeidsliv trenger engasjerte, kreative, innovative, kritisk tenkende, løsningsorienterte og skapende borgere.

Tall fra undersøkelsen Ung i Oslo 2018, viser en økning i antall elever som opplever mye press om å gjøre det godt på skolen, økning i antall elever som skulker og økning i antall som oppgir at de har psykiske helseplager, både blant jenter og gutter. Færre enn tidligere oppgir at de er fornøyd med skolen sin, og det er en markant nedgang i andelen som bruker mye tid på lekser. Tallene kan være uttrykk for at elever opplever at skolens form og innhold ikke gir motivasjon og læringslyst. Videre viser tall fra Elevundersøkelsen at elevenes motivasjon for læring er lavere på ungdomstrinnet enn på

barnetrinnet. Motivasjonen er aller lavest på 10. trinn og øker bare svakt inn i videregående skole. Dette er alvorlig.

Skolen må legge opp til at elevene kan lære i dybden, at de kan utforske, prøve og feile, og at kreativitet og nye løsninger verdsettes. Byrådet vil sørge for mer varierte og praktiske arbeidsmåter og styrke og rekruttere flere til yrkesfagene i videregående opplæring. Mer variert, praksisnær og inkluderende undervisning gjør at elevene opplever mer relevans og motivasjon og opplever seg som del av fellesskapet. Det fører til mer læring, både av grunnleggende ferdigheter, men også kompetanser som samarbeid, kreativitet og kritisk tenkning. En forutsetning for motivasjon er at skolen oppleves som trygg og varm for elevene, der de møtes som samarbeidspartnere. Det vil bidra til mindre stress og press, og flere mestringsopplevelser for elevene. Samtidig skal skolen være utfordrende og gi mest mulig kunnskap og læring. Byrådet vil i løpet av våren 2019 legge frem en sak for å styrke elevenes motivasjon og lærelyst, blant annet gjennom styrking av de praktisk-estetiske fagene, mer bruk av varierte og praktiske arbeidsformer, samarbeid med elevene og utprøving av vurderingsformer som bidrar til at elever opplever mindre stress og press.

I 2020 kommer det fornyede læreplaner i alle fag. *Overordnet del. Verdier og prinsipper for grunnopplæringen* gir føringer for de nye læreplanene. Osloskolen skal i tråd med det nye læreplanverket, vektlegge blant annet dybdelæring og en bred kompetanseforståelse. Klima, miljø og bærekraft vil være et tverrgående tema i nytt læreplanverk. For å legge til rette for de nye planene vil Osloskolen gi deler av sin undervisning i Naturhistorisk museums nye Klimahus som åpner i 2019. Oslo kommune vil bidra med midler til en rullerende utstilling. Gjennom *Klimaløft for Osloskolen* vil Klimaetaten og Utdanningsetaten samarbeide om å dekke behovet for økt klimakompetanse i Osloskolen, og målsettingene Klimaetaten har for å bidra til klimavennlig atferdsendring i Oslos befolkning.

Bystyret behandlet i 2017 byrådets strategi for bruk av læringsteknologi i Osloskolen, kalt *Teknologi for læring*. Strategien har følgende tre satsingsområder; bedre pedagogisk bruk av læringsteknologi, felles utvikling av ny læringsteknologi – i samspill mellom skolene og bransjen og økt kunnskap om læringsteknologi.

Byrådet vil videreføre arbeidet med å modernisere, forenkle og effektivisere skolenes digitale løsninger. Arbeidet skal legge til rette for bruk av bedre digitale tjenester for elever, lærere og foresatte, samt administrative brukere. Det er bevilget 200 mill. i økonomiplanperioden til blant annet modernisering av Utdanningsetatens IKT-systemer, skolenes infrastruktur og til læringsteknologi.

Internasjonalisering er et viktig virkemiddel for å ruste barn og unge med kompetanser som gjør dem i stand til å møte fremtidens utfordringer i en global kontekst. For å legge til rette for økt internasjonalisering i Oslobarnehagen og Osloskolen, la byrådet våren 2017 frem strategien «Grenseløs Kunnskap – byrådets strategi for internasjonalisering i oppvekst og kunnskapssektoren», med en rekke tiltak som skal bidra til økt internasjonalisering i Oslobarnehagen og Osloskolen. For å legge til rette for internasjonalt samarbeid og økt mobilitet i bydelene, barnehagene og skolene, vil byrådet blant annet styrke informasjonen om hvilke muligheter som finnes for samarbeid og mobilitet.

Mål 7 Flere elever og lærlinger skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv

Byrådet har som ambisjon at minst 85 % av elevene skal fullføre og bestå videregående opplæring. At flere elever gjennomfører videregående opplæring er av avgjørende betydning, både for den enkelte og for byen. Byrådet er opptatt av at elevene gjennom grunnopplæringen skal bli godt forberedt til videre studier og arbeidslivet som venter dem. Gjennom strategiene *Yrkesveien* og *Studieveien* har byrådet lansert en rekke tiltak som skal gi mer informerte utdanningsvalg, og en mer praktisk, relevant og motiverende videregående opplæring som gjør elevene bedre forberedt på hva som venter dem i arbeidslivet og høyere utdanning.

Barn og unges levekår og livssituasjon er av stor betydning for deres skolegang. Stress og alvorlige bekymringer i barn og unges liv preger deres læringsmuligheter. Det er derfor avgjørende at en i

arbeidet mot frafall ser elevens faglige og sosiale utfordringer i sammenheng, og setter inn tiltak som ivaretar hele eleven.

For at barn skal få en best mulig start og best mulige vilkår for læring og utvikling, må innsatsen rettes inn mot de første årene i barnas liv. For å lykkes med tidlig innsats, må tiltak og tilnærminger være varierte og stimulere elevenes motivasjon og mestringsopplevelser. Innføringen av intensivoppfølging i barneskolen er viktig for å sikre at elevene ikke går videre fra de første skoleårene uten grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter. Jo bedre vi lykkes med å støtte de yngste barna, desto bedre vil de stå rustet til å møte utfordringer videre i skoleløpet og i livet ellers.

Enkelte skoler får en opphopning av elever med lav skolemotivasjon og svake resultater fra grunnskolen. Dette er elever som trenger tettere faglig og sosial oppfølging for å kunne fullføre og bestå videregående opplæring. Byrådet vil i 2019 legge frem en egen sak til bystyret om elever som kommer til videregående skole med høyt fravær og lave grunnskolepoeng. Saken vil også omfatte elever med kort botid i aldersgruppen 16-19 og elever som mottar hjelp fra barnevernet. Prinsippene og kunnskapsgrunnlaget i *Barnehjernernevetnet*, *Mitt Liv* og det traumesensitive perspektivet vil ligge til grunn for saken.

Byrådet vil i 2019 også legge frem en ny ressursfordelingsmodell for videregående skole i Oslo. Modellen skal bidra til større økonomisk forutsigbarhet for skolene, og til at skolene i større grad kompenseres for forskjeller i elevsammensetting. Byrådet vil også sette ned et kommunalt utvalg bestående av fagfolk, organisasjoner, elever og medarbeidere i skolene som skal utrede mulig ny inntaksmodeell for videregående opplæring. Formålet med utredningen er å gi en mer mangfoldig elevsammensetning ved de videregående skolene når det gjelder karakterer, levekår og kjønn, enn det dagens rent karakterbaserte inntakssystem gir, samtidig som flest mulig elever sikres mulighet til å komme inn på en ønsket skole.

Byrådet har i 2018 satt utvalgte videregående skoler inn i *Utviklingsløyper* tilpasset den enkelte videregående skoles utfordringer. Gjennom beste praksis og etter råd fra lærere og elever skal skolene bedre egen situasjon. Utviklingsløypene omfatter tettere oppfølging fra Utdanningsetaten, bydelen og politiet, mulighet for flere miljøarbeidere, økte ressurser i skolehelsetjenesten, NAV-veiledere, flere rådgivere og økt bruk av alternative læringsarenaer. Gjennom *Fundament*, som startet opp høsten 2018, gis elever i Groruddalen som går ut av ungdomsskolen med store faglige hull mulighet til å ta et frivillig ekstra år for å være bedre forberedt på videregående opplæring og redusere sannsynligheten for frafall. Tilbudet er lagt til Kuben videregående skole, og skal bidra til å løfte ungdom som står i fare både faglig og sosialt. Gjennom tilbudet gis elevene grunnskoleopplæring, karriereveiledning, sosialrådgivning og helsetjenester.

Det er nær sammenheng mellom fullført opplæring, tilknytning til arbeidslivet og fattigdom. Tall fra Bufdir viser at over 60 % av barn i Oslo der hovedinntektstaker ikke har gjennomført videregående opplæring, opplever lavinntekt. Byrådet har derfor som mål at flere voksne skal få mulighet til å gjennomføre et videregående opplæringsløp. Det er krevende å gå tilbake på skolebenken i voksen alder. Byrådet vil at Oslo Voksenopplæring skal samarbeide med NAV og andre relevante aktører om løsninger for at flere voksne kan fullføre og bestå videregående opplæring. Digitalisering, automatisering og nye forretningsmodeller fører til at arbeidsplasser for de med lave formelle kvalifikasjoner forsvinner, samtidig som vi ser at nye yrker kommer til. Dette skjer i et mye raskere tempo enn for noen tiår siden. Karriereveiledning er et viktig verktøy for å sikre at flere blir stående i arbeidslivet, selv i perioder med store omstillinger. I dag er det kun noen grupper i Oslo som har tilgang på gratis karriereveiledning. Byrådet vil derfor etablere et karrieresenter i Oslo, som sikrer et likeverdig karriereveiledningstilbud til alle over 19 år.

Mål 8 Barn og unge skal oppleve et barnevern og en helsestasjons- og skolehelsetjeneste som er trygg, nyttig og samarbeidende sett fra barn og unge selv

Gjennomføring av helsekontroller i tråd med det nasjonalt anbefalte helsestasjonsprogrammet for førskolebarn, er nødvendig for å forebygge og avdekke skjevutvikling hos barn og for å forebygge og avdekke vold, overgrep og omsorgssvikt. Helsestasjonene skal ha kontinuitet i gjennomføringen av kontrollene og sikre tilbudet til *alle* barn. Tjenesten skal derfor ha gode rutiner for å følge opp og ivareta barn som uteblir fra helsekontroller. Byrådet har satsset på økt bemanning ved helsestasjonen som gir rom for å bedre bydelenes oppfølging av barn som ikke møter.

Hjemmebesøksprogrammet *Nye familier* er et helsefremmende og forebyggende tiltak med tilbud til alle førstegangsfødende, og alle som får barn i Norge for første gang, om hjemmebesøk fra en fast helsesøster fra svangerskapsuke 28 og inntil barnet er to år ved behov. *Nye familier* skal være et tilbud i alle bydeler i løpet av 2019.

Skolehelsetjenesten skal bidra til å fremme et godt fysisk og psykososialt miljø. Det er derfor viktig at tjenesten er lett tilgjengelig for elevene slik at behov kan avdekkes tidlig og hjelp gis når behov oppstår. Videre må skolehelsetjenesten samarbeide med barn og unge for å finne ut hva som er den beste måten å møte elevene på, og skape tillit. Når det er vanskelige forhold i barn og unges liv, er det spesielt viktig at skolehelsetjenesten samarbeider tett med barna og ungdommene, slik at ikke barn og unge mister tilliten til voksne. Skolehelsetjenesten inngår i utviklingsarbeidene *Mitt Liv*, *Barnehjernevernet* og etter hvert også *Oslohjelpe*. Byrådets mål er at alle skoler skal ha et tilgjengelig tverrfaglig lag som kan bistå elevene og skolene, og modellen *Glasshuset* på Nordberg skole er et godt eksempel på dette.

Tilbakemeldinger fra barn som har vært i kontakt med barnevernet viser at barneverntjenesten må bli bedre på å samarbeide med barn og unge. Å samarbeide med barn og unge i barnevernet krever både at den voksne gir forståelig informasjon, lytter ordentlig til det barnet sier, og at de tar hensyn til det barnet har sagt. Foreldre og andre voksne syn og perspektiv har ofte fått for stor plass, og dette kan lett gå bekostning av hensynet til barnets perspektiv og trygghet, og dermed barnets beste. Barneverntjenesten må snakke med barn og unge i trygge omgivelser både i starten av, underveis og ved avslutningen av undersøkelsen, uavhengig av om undersøkelsen ender med tiltak eller ikke. Antallet samtaler med barnet i undersøkelsen må tilpasses barnets ønsker, hva som skal undersøkes og barnets alder og modenhet. Når barn skal ha tiltak fra barnevernet, skal barnet tas med når barnets plan skal lages, og det skal samarbeides med barnet. Ved evaluering av barnets plan skal barnet få si sin mening om hva som har eller ikke har blitt bedre, og få komme med råd. Barnets stemme skal alltid dokumenteres. Barn og unge skal også få være med og dokumentere, og de skal få gi tilbakemeldinger underveis. Slik blir barnevernet nyttig, trygt og samarbeidende, sett fra barn.

Mål 9 Alle gravide, barselkvinner og nye foreldre skal møtes av en helsestasjonstjeneste som oppleves tilgjengelig, trygg og nyttig

Det er geografiske forskjeller mellom bydelene med hensyn til hvilke behov og hvilken oppfølging gravide ønsker og trenger gjennom svangerskapet og i barseltiden. Kvinner med lite kunnskap om egen kropp og seksualitet, med svake norskkunnskaper, med mange forsørgeroppgaver og risiko for gjentatte og uønskede svangerskap kan være ekstra sårbare og med behov for en tilpasset omsorg. Byrådet legger til grunn at svangerskaps- og barselomsorgen skal gis som en likeverdig tjeneste og at tilbud og tilgjengelighet ikke skal være betinget av geografisk tilhørighet. Omsorgen skal ta hensyn til at kvinner er forskjellige og møter tjenesten med ulike forutsetninger. Tilbudet skal tilpasses den enkelte kvinnes behov.

Det er store variasjoner mellom bydelene i antall fødsler per jordmørårsverk, som bl.a. har ført til at flesteparten av bydelene ikke har kunnet gi kvinner reell rett til å velge oppfølging fra jordmor i svangerskapet eller gjennomføre hjemmebesøk av jordmor i tråd med nasjonale anbefalinger. Redusert liggetid på sykehusene etter nedkomst har ført til økt press på jordmortjenestene i bydelene.

Byrådet legger til grunn at god svangerskaps- og barselsomsorg bidrar til å forebygge at levekårsutfordringer overføres til neste generasjon og også til å bedre levekår. Å styrke kvinners kunnskap om egen kropp, seksualitet og reproduksjon, og å gi tilbud om gratis langtidsvirkende prevensjon vil legge til rette for at flere kvinner kan ta informerte valg om egen helse og livssituasjon.

Byrådet styrket kapasiteten i utvalgte bydeler med 8 årsverk høsten 2018. Byrådet styrker jordmortjenesten med ytterligere 5 mill. slik at det i 2019 vil være bedre kapasitet i bydelene til å tilby de jordmortjenestene de skal. Fra 2020 økes beløpet til 8 mill.

Mål 10 Barnehage - og opplæringskapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn, elever og lærlinger

Byrådet skal sørge for at det etableres minst 3 000 nye barnehageplasser i løpet av perioden 2016-2019. Etableringen av flere barnehageplasser skal ikke bare dekke opp for det økte behov som følge av vekst i barnebefolkningen, men skal også gi rom for økt deltakelse og en høyere dekningsgrad.

I 2019 planlegges det for å åpne 1 380 nye barnehageplasser.

I Skolebehovsplanen for 2019-2028 legger byrådet til grunn at elevtallsveksten i perioden vil være om lag 1 300 elever i grunnskolen og vel 5 500 elever i den videregående skolen. Særlig for videregående skoler er det et behov for å etablere flere skoleplasser. Skoleplassene må være tilpasset både samfunnets fremtidige behov og elevenes ønsker. Skolebehovsplan 2019-2028 følger som vedlegg til Sak 1 og det vises til vedlegget for detaljer.

Skolene bygges for elevene. For å få til gode løsninger er det avgjørende å spørre elevene hvordan skolene skal utformes. Mange som representerer elevene har derfor gitt innspill i høringen av skolebehovsplanen som nå legges frem. Både byomfattende organisasjoner, bydelsorganisasjoner og elevråd har uttalt seg. I alle forprosjekter når nye skoler skal bygges eller rehabiliteres deltar elever, foresatte og lærere i brukergruppene.

Involvering av barn og unge må sikres enda bedre, og det skal utvikles nye metoder for å inkludere elevenes stemme i hele prosessen med planlegging og bygging av skoler. Nye skoler skal bygges slik at det er plass til hele laget til eleven.

For å møte elevtallsveksten legger byrådet opp til etablering av nye skoler. I tillegg oppgraderes, rehabiliteres og utvides eksisterende skoler. I 2019 er det lagt opp til etablering/reetablering av om lag 2.200 skoleplasser. Videre er det avsatt 108,5 mill. til inventar og utstyr i nye skoler. 5 mill. av dette er avsatt til fornyelse av inventar og utstyr på de yrkesfaglige studieretningene. Midlene dekker også oppgradering og rehabilitering av skolegårder som et viktig pedagogisk areal, og arealer for lek og rekreasjon i og utenfor skoletiden.

Byrådet er opptatt av at skolene skal være lokale møteplasser og kulturhus, og at skolene skal være i bruk til frivillig aktivitet etter skoletid. Dette reguleres i egen forskrift, samt frivillighetsmeldingen (byrådssak 53/2016 vedtatt i møte 14.12.2016). I budsjett for 2019 er det lagt inn ytterligere 5 mill. for å kompensere skolene for merkostnader ved at lokalene i større grad enn tidligere blir stilt til disposisjon for frivillige aktører.

Skoleåret 2018/2019 piloterer byrådet «hjertesoner» på to utvalgte skoler i Oslo. Det går ut på å skape bilfrie områder rundt skolene, og sikre trygge og attraktive skoleveier. Erfaringene fra pilotene vil gi byrådet grunnlag for, på sikt, å etablere hjertesoner rundt alle skoler, hvor målet er at opplevd sikkerhet og trygghet ved gåing og sykling til skolen skal forbedres.

7.3 Oppvekst- og kunnskapssektorens økonomiske rammer

Tabell 7.3 Økonomiplanoversikt Utdanningsetaten og Barne- og familieetaten

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	13 187,5	13 428,8	13 666,2	13 823,0	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	13 187,5	13 187,5	13 187,5	13 187,5	13 187,5
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		319,7	319,7	319,7	319,7
+/- Reelle endringer		361,4	580,5	734,8	880,1
=ØKONOMIPLAN (netto)	13 187,5	13 868,6	14 087,8	14 242,1	14 387,4
Endringer i prosent		5,2 %	6,8 %	8,0 %	9,1 %
Sum endringer		681,1	900,3	1 054,5	1 199,8

Spesifikasjon av "Reelle endringer"	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
+/- Justering for demografiske forhold - befolkning		107,6	203,7	310,7	390,7
+/- Justering for demografiske forhold - husleie		95,6	147,0	133,7	133,7
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		-0,9	-50,7	-96,9	-99,2
+/- Justering for engangstiltak		-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
+/- Justering for oppgaveendring mellom sektorer		-2,4	-2,4	-2,4	-2,4
+/- Uspesifiserte rammeendringer		36,2	36,2	36,2	-24,8
+/- Spesifiserte rammeendringer		125,4	246,9	353,7	482,3
Sum reelle endringer		361,4	580,5	734,8	880,1

1) 2018 prisnivå

Driftsbudsjettet inkluderer Utdanningsetatens og Barne- og familieetatens budsjettkapitler. Det vises til kap. 5 Bydelene EHA for økonomiplanskjema for driftsmidler til barnehager (FO2A), barnevern og helsestasjons- og skolehelsetjenesten (FO2B) og kap. 303 Bydelene – Avsetninger barn og unge, kap. 305 – Etablering av barnehager og kap. 306 – Diverse barnehagetiltak.

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 319,7 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene til Oslo pensjonsforsikring i 2019 er 29,7 mill. lavere enn i 2018.

Justering for demografiske forhold – befolkning

På Utdanningsetatens kapitler 203 PPT, 210 Grunnskolen og 230 Videregående skole er det i 2019 innarbeidet 107,6 mill. for å kompensere for demografiske endringer. Kompensasjonen øker i takt med veksten i befolkningsgruppen og øker til 390,7 mill. i 2022.

Justering for demografiske forhold – husleie

Utdanningsetaten er kompensert for økte husleieutgifter for nye, utvidede eller totalrehabiliterede skoler. I 2019 er det innarbeidet 95,6 mill. for å dekke husleieutgifter.

OPPVEKST OG KUNNSKAP BUDSJETT 2019

Justering for aktivitetsnøytrale forhold

I 2019 er justeringen for aktivitetsnøytrale forhold i knyttet til forutsetning om reduserte statlige tilskudd til integrering og bosetting av flyktninger. I 2020 er -41,1 mill. av endringene i aktivitetsnøytrale forhold knyttet til forutsetninger om effektivisering og omstruktureringer. Dette øker til 82 mill. i 2021. Det er forutsatt at rammereduksjonen skal dekkes av reell effektivisering eller andre tiltak som ikke rammer tjenestene.

Justeringer for engangstiltak

Engangsbevilgning til prosjekt mot skolevold på 0,2 mill. i 2018 er ikke videreført.

Justeringer for oppgaveendring mellom sektorer

Utdanningsetatens kapittel 200 er redusert med 2,4 mill. i 2019 som følge av at ansvaret for skyss av barn med behov for spesialpedagogisk hjelp i barnehagene overføres fra Utdanningsetatene til bydelene. Overføringen ble gjort gjeldende fra 01.08. 2018.

Uspesifiserte rammeendringer

Det er innarbeidet en generell rammeøkning på 36,2 mill. i 2019. Det er da forutsatt at skolenes grunnfinansiering kan økes med 55 mill. Samtidig er det forutsatt besparelser i Utdanningsetaten i 2019 på 17,5 mill. Dette er foreløpig plassert på kap. 200, og forutsatt dekket av reduksjon i administrasjon eller andre sentrale avsetninger i tillegg til reell effektivisering. Kravet til innsparing skal ikke påvirke skolenes økonomiske handlingsrom. Videre er det forutsatt effektiviseringsgevinster på 1,25 mill. i Barne- og familieetaten i 2019.

Spesifiserte rammeendringer

Kap. 200 er redusert med 2,45 mill. i 2019 som følge av redusert konsulentbruk.

Kap. 200 er økt med 5 mill. årlig som følge av økt utlån av skolelokaler.

Kap. 200 er økt med 1,5 mill. i 2019, 4,5 mill. i 2020 og 6 mill. i de påfølgende årene som følge av samarbeid mellom skolene og Klimahuset på Tøyen.

Kap. 208 er redusert med 42 mill. som følge av at midler til økt husleie for nye skoler er overført til kap. 210 Grunnskolen, kap. 230 Videregående skole og kap. 294 Voksenopplæringen.

Kap 210 er økt med 307 mill. som følge av statlig norm for lærertetthet. Det er forutsatt statlige inntekter på 282 mill. De resterende 25 mill. er finansiert av kommunale midler

Kap. 210 er økt med 4 mill. som følge av helårseffekt av økning på 10 ekstra lærere på 1.-4. trinn fra høsten 2018.

Kap. 210 er økt med 16 mill. for å kunne videreføre satsingen *Trygge og varme ungdomsskoler*.

Kap. 211 er økt med 110 mill. til videre utvidelse av ordningen med gratis deltids plass i Aktivitetsskolen.

Kap. 211 er økt med 2 mill. årlig fram til 2021 som følge av økt samarbeid med blant andre kulturskolen og idretten.

Kap 231 er økt med 7,1 mill. som følge av økt tilskudd til lærlinger.

Tabell 7.4 Netto driftsbudsjett – Oppvekst og kunnskap

							Beløp i mill.
Netto driftsbudsjett		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Endring 2018 - 2019
200	Utdanningsetaten (OVK)	348,4	288,7	278,9	274,3	270,8	-60
203	PPT (OVK)	187,6	193,2	194,2	195,3	196,1	6
208	Avsetning husleier skoler (OVK)	72,8	30,8	78,1	170,4	301,0	-42
210	Grunnskolen (OVK)	8 627,7	9 136,2	9 201,6	9 194,7	9 173,0	509
211	Aktivitetsskolen (OVK)	325,2	470,6	544,0	555,9	551,8	145
230	Videregående skoler (OVK)	2 894,4	2 974,1	3 017,8	3 079,9	3 125,8	80
231	Fagopplæring (OVK)	156,4	169,9	169,4	168,9	168,1	13
250	Fagskolen (OVK)	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	0
294	Voksenopplæring (OVK)	379,0	407,6	406,4	405,2	403,4	29
360	Barne- og familieetaten (OVK)	196,2	197,7	197,7	197,7	197,7	1
Sum		13 187,5	13 868,6	14 087,8	14 242,1	14 387,4	681,1

Tabell 7.5 Brutto investeringsbudsjett – Oppvekst og kunnskap

						Beløp i mill.
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	
200	Utdanningsetaten (OVK)	158,5	116,2	124,3	104,5	
271	Byomfattende barnehageoppgaver (OVK)	19,7	9,0	13,0	11,0	
360	Barne- og familieetaten (OVK)	5,3	5,3	2,3	0,0	
Sum		183,5	130,5	139,6	115,5	

7.4 Barnehager (funksjonsområde 2A)

Tabell 7.6 Driftsbudsjett – Barnehager FO2A

Funksjonsområde	Regnskap 2017	Beløp i 1000 kr	
		Budsjett 2018	Forslag 2019
Funksjonsområde 2A Barnehager (bydelsfordelt)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		6 323 111	6 526 035
Sum utgifter		6 323 111	6 526 035
Netto utgifter	6 567 343	6 323 111	6 526 035

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2018 vises til vedlegg 3 i Dok.3/18.

I bydelsrammen er det avsatt 97 mill. til oppfølging av bemanningsavtalen for kommunale barnehager og til å finansiere tilskuddet til pedagogisk bemanning i private barnehager. Dette er en økning på 29 mill. fra 2018.

En foreløpig beregning av tilskuddet til private barnehager viser at tilskuddet vil øke mer enn ordinær lønns- og prisstigning. Usikkerhetsavsetningen på kap. 306 er derfor økt med 40 mill. for å ta høyde for realveksten i tilskuddet til de private barnehagene.

På kap. 305 er det innarbeidet 158,1 mill. til å finansiere kommunale og private barnehageplasser etablert i 2018. Det er avsatt 73,7 mill. på kap. 305 til nye kommunale og private barnehageplasser etablert i 2019.

1 Ansvarsområde

Barnehage er et pedagogisk tilbud som reguleres i lov om barnehager med forskrifter (barnehageloven). Tilbudet omfatter både kommunale og private barnehager.

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap har det overordnede ansvaret for barnehager, herunder å etablere tilstrekkelig antall plasser i barnehage for barn i kommunen slik at den lovfestede retten til barnehageplass blir innfridd.

Bydelene har ansvaret for drift av de kommunale barnehagene og tilsynsansvar for både de kommunale og de private barnehagene.

Omsorgsbygg Oslo KF er byggherre og eier av de kommunale barnehagene.

2 Situasjonsbeskrivelse

Utviklingstrekk i deltagelse

Per 15.12.2017 hadde 37 000 barn plass i barnehage i Oslo, hvorav 20 900 barn i kommunale og 16 100 barn i private barnehager. Dekningsgraden for barn 1-5 år var 88,2 % ved utgangen av 2017. Det var ved årsskiftet 311 kommunale barnehager, 421 private barnehager og en statlig barnehage i Oslo. Den lovfestede retten til barnehageplass ble utvidet fra høsten 2017 til også å omfatte barn som er født i november. Oslo kommune innfrir den utvidede retten til barnehageplass.

Andelen minoritetsspråklige barn 1-5 år som har barnehageplass, økte fra 72 % i 2010 til 81 % i 2017. Hovedårsaken til denne økningen ligger i den statlige finansierte ordningen med gratis kjernetid for alle 4- og 5-åringer i Groruddalen og Søndre Nordstrand. Denne ordningen ble avvirket i 2016/2017 som følge av at det er etablert en nasjonal ordning med gratis kjernetid for 3-, 4- og 5-åringer fra

familier med inntekt under 533 500. Byrådet har hevet inntektsgrensen og finansierer nå gratis kjernetid for 4- og 5-åringer fra familier med inntekt under 619 000 i bydelene Alna, Bjerke, Grorud og Stovner og i Bydel Søndre Nordstrand. Fra 01.08.2018 er også 3-åringer fra familier med inntekt under 619 000 i disse bydelene omfattet av ordningen. Tilbudet omfatter om lag 500 flere barn enn den statlige inntektsbaserte ordningen med gratis kjernetid for 3-, 4- og 5-åringer.

Utviklingstrekk i kvalitet, innhold og kompetanse

Den positive utviklingen i andelen ansatte med barnehagelærerutdanning, fortsetter. Fra 2016 til 2017 økte andelen pedagogiske ledere med godkjent utdanning fra 88,5 % til 89,3 %. Andelen barnehagelærere og andelen fagarbeidere i de kommunale barnehagene var i 2017 henholdsvis 33 % og 16 %. Fra 01.08.2018 er det et nasjonalt krav om at barnehagene skal ha minimum én pedagogisk leder per sju barn under tre år og minimum én pedagogisk leder per 14 barn over tre år. For å kunne oppfylle pedagognormen har bydelene omgjort ledige stillingshjemler i de kommunale barnehagene til barnehagelærerstilling. Dette reduserer behovet for å søke om dispensasjon fra pedagognormen.

I 2017 deltok Oslo kommune i den nasjonale foreldreundersøkelsen utarbeidet av Utdanningsdirektoratet for andre gang. Undersøkelsen viser at foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet er omtrent på samme nivå som i 2016. Resultatene for 2017 viser at foreldrene i stor grad er ganske eller meget fornøyd med barnehagetilbudet, og svarprosenten er høy. 57 % av foreldrene er totalt sett meget fornøyd med tilbudet, mens 35 % er ganske fornøyd. De private barnehagene har litt høyere foreldretilfredshet enn de kommunale barnehagene, men på de fleste områder er forskjellene små. Under følger tabell med oversikt over resultatene fra undersøkelsen i 2017.

Tabell 7.7 Foreldreundersøkelse - barnehage

Skala 1-5, der 5 er best	Gjennomsnitt
Ute- og innemiljø	4,0
Relasjon mellom barn og voksen	4,5
Barnets trivsel	4,7
Informasjon	4,3
Barnets utvikling	4,6
Medvirkning	4,2
Henting og levering	4,4
Tilvenning og skolestart	4,4
Tilfredshet	4,4

Tabell 7.8 Nøkkeltall – barnehage

Barnehage	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
<i>Innhold</i>					
Andel barn 1-5 år fra språklige/kulturelle minoriteter med barnehageplass, ekskl. utvalgte land ¹	77,0 %	79,4 %	78,3 %	81,9 %	81,4 %
Andel 1. trinns elever som får Særskilt språkopplæring (§2-8 Opplæringsloven)	24,7 %	23,7 %	25,0 %	24,8 %	23,3 %
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen ²	-	-	31,7 %	32,1 %	33,0 %
Andel pedagogiske ledere med godkjent utdanning	76,7 %	82,3 %	86,1 %	88,5 %	89,3 %
Andel styreere med godkjent utdanning	96,8 %	98,9 %	98,3 %	97,5 %	98,1 %
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunale barnehager	172 087	179 475	183 501	198 028	205 812
<i>Utbygging</i>					
Andel barn 1-2 år med barnehageplass	74,1 %	74,9 %	76,1 %	78,5 %	79,3 %
Andel barn 3-5 år med barnehageplass	93,1 %	93,6 %	94,0 %	94,6 %	94,8 %
Antall barn 1-2 år med barnehageplass	13 358	13 359	13 512	13 961	13 947
Antall barn 3-5 år med barnehageplass	22 647	22 986	22 970	22 830	22 826

¹ Ekskl. barn med landbakgrunn fra Danmark, Sverige, Irland, Storbritannia, USA, Australia og New Zealand

² På grunn av endringer i KOSTRA foreligger det ikke sammenlignbare tall for 2013 og 2014.

Utviklingstrekk i kapasitet

Gitt dagens befolkningsframskrivninger og byrådets forslag til etablering av barnehager, vil det være mulig å øke dekningsgraden blant 1-5-åringene i Oslo til ca. 95 % i 2019 og 2020, og dermed passere dagens landsgjennomsnitt. Nye befolkningsframskrivninger legges frem i løpet av høsten 2018.

Oslo har de senere år klart å tilby plass til flere barn enn de med lovfestet rett til barnehageplass, men det er for mange barn som må vente for lenge på en barnehageplass og for mange som står utenfor barnehagefelleskapet. Barnehagekapasiteten i Oslo kommune er i dag ujevnt fordelt mellom områder og bydeler. Noen bydeler har svært høy dekningsgrad, mens andre bydeler har lav dekningsgrad og et stort rekrutteringspotensial.

Det er ferdigstilt seks nye barnehager per september 2018, hvorav tre kommunale og tre private. Det er planlagt ferdigstillelse av ytterligere fem kommunale barnehager og en privat barnehage i løpet av høsten 2018. Til sammen er det etablert og planlagt kapasitetsøkning på til sammen ca. 1 700 plasser fra 2016-2018, og vi er langt på vei mot målet om 3 000 plasser i løpet av 2019. I bestillingene av ny kapasitet har byrådet vektlagt å utjevne forskjellene i barnehagekapasitet i byen.

Sammenlikningsdata for barnehage (ASSS)

Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner (ASSS) er et nettverk der de 10 største kommunene i landet samarbeider om utvikling og analyse av styringsdata på overordnet nivå. ASSS har utviklet indikatorer på flere tjenesteområder for å kunne sammenligne ressursbruk, tjenesteproduksjon, dekningsgrader, enhetskostnader og kvalitet. Her følger et utvalg av indikatorer hvor Oslo kommune sammenlignes med gjennomsnittet av ASSS.

Tabell 7.9 ASSS-indikatorer – barnehage

Indikator	Oslo 2016	Oslo 2017	ASSS-snitt 2016	ASSS-snitt 2017
Netto driftsutgifter til barnehage, per innbygger 1-5 år, i kroner	146 373	152 767	140 337	146 081
Ressursbruk, korrigert for forskjeller i utgiftsbehov, arbeidsgiveravgift og pensjonsutgifter	0,994	0,992	1,000	1,000
Dekningsgrad 1-2 åringer	78,5 %	79,3 %	82,7 %	82,3 %
Dekningsgrad 3-5 åringer	94,6 %	94,6 %	97,0 %	97,0 %
Andel ansatte med barnehagelærerutdanning	33,0 %	33,4 %	36,4 %	36,8 %
Andel ansatte menn	16,3 %	16,7 %	11,4 %	11,8 %

Netto driftsutgifter til barnehage per innbygger 1-5 år har økt fra 2016, og ligger godt over ASSS-gjennomsnittet. Korrigert for forskjeller i utgiftsbehov, arbeidsgiveravgift og pensjonsutgifter ligger imidlertid Oslos ressursbruk på barnehage under gjennomsnittet for landets 10 største kommuner. Grunnet ulike rutiner for fordeling av utgifter mellom administrasjon og tjenesteproduksjon i de ulike ASSS-kommunene, må tallene for utgifter i tjenesteproduksjonen brukes med forsiktighet.

Dekningsgraden i Oslo er lavere enn gjennomsnittet i ASSS-kommunene, noe som blant annet skyldes en lavere etterspørsel etter barnehageplasser i enkelte områder i Oslo. Andelen ansatte med barnehagelærerutdanning er noe lavere enn gjennomsnittet. Andelen menn i Oslos barnehager har økt litt fra 2016 og er langt over gjennomsnittet i ASSS-kommunene.

3 Mål, tiltak og indikatorer

Byrådet har ambisiøse mål for barnehagene i Oslo. Til hvert mål er det angitt utvalgte tiltak og indikatorer for måloppnåelse (resultatindikatorer). For nærmere beskrivelse av mål og tiltak vises det til omtale under 7.2 Byrådets ambisjoner for oppvekst- og kunnskapssektoren. Byrådet har fastsatt måltall for utvalgte indikatorer, men vil følge utviklingen også for andre indikatorer og iverksette tiltak for å sikre måloppnåelse.

Mål 1 Barnehagebarn skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring, og som er fritt for mobbing, vold og overgrep

Tiltak 1:

Gjennomføre tiltakene i byrådssak *Barnehjernevernet – strategier og tiltak 2017-2019* herunder blant annet:

- Gjennomføre barnevernsøvelser i barnehagene
- Styrke kompetansen i barnehagen om barn som er utsatt for vold og seksuelle overgrep

Tiltak 2:

Gjennomføre byrådets sak «Tiltaksplan for arbeidet mot mobbing og for et godt psykososialt miljø i Oslos barnehager og skoler», herunder:

- Følge opp at alle barnehager har en egen handlingsplan mot mobbing
- Styrke barnehagemedarbeidernes kompetanse om hvordan en sørger for inkluderende leke- og læringsmiljø

Tiltak 3:

Gjennomføre trivselsundersøkelser for de eldste barna i barnehagene

Tabell 7.10 Resultatindikatorer - mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Foreldreundersøkelse: Barns trivsel	4,7	4,7	4,7	4,7

Mål 2 Barnehagebarn skal møte medarbeidere med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte

Tiltak 1:

Styrke medarbeidernes kompetanse og profesjonsfellesskapet i barnehagene og følge opp bemanningsavtalen for kommunale barnehager. Gjennomføre tiltak knyttet til «Strategi for kompetanse og rekruttering i Oslobarnehagen 2016-2020», blant annet:

- E-læringsprogram for barnehagemedarbeidere
- Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU)
- Lederutdanning for pedagogiske ledere
- Barne- og ungdomsarbeiderutdanning

Tiltak 2:

Igangsette et pilotprosjekt i 2-3 bydeler med vikarpool for de kommunale barnehagene

Tiltak 3:

Styrke medarbeidernes kompetanse i å forebygge, avdekke og følge opp barn som utsettes for omsorgssvikt, vold og/eller seksuelle overgrep

Tabell 7.11 Resultatindikatorer - mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen	32,1 %	33,0 %	39,0 %	40,0 %
Andelen pedagogiske ledere med godkjent utdanning i kommunale barnehager	89,2 %	90,1 %	92,0 %	92,0 %
Andelen barne- og ungdomsarbeidere i kommunale barnehager	10,1 %	13,9 %	12,0 %	16,0 %

Mål 3 Barnehagebarn skal få et pedagogisk tilbud som støtter det enkelte barns lek, utvikling og læring

Tiltak 1:

Gjennomføre en kvalitetsundersøkelse i kommunale barnehager

Tiltak 2:

Gi medarbeidere i barnehagene tilgang til og opplæring i digitale pedagogiske verktøy for barnehagebarn

Tiltak 3:

Gi bedre og raskere hjelp til barn og familier gjennom satsingen «På vei mot Oslohjelpa – tidlig innsats i barnehagen»

Tabell 7.12 Resultatindikatorer - mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Foreldreundersøkelse: Barnets utvikling	4,6	4,6	4,7	4,7

Mål 4 Barnehagebarn skal utvikle gode språklige og sosiale ferdigheter gjennom lek i trygge omgivelser

Tiltak 1:

Alle kommunale og alle nye private barnehager skal følge Oslostandard for godt språkmiljø i barnehager, Oslostandard for systematisk oppfølging av barns språkutvikling, Oslostandard for tilvenning og Oslostandard for samarbeid og sammenheng mellom barnehage, aktivitetsskole og skole

Tiltak 2:

Utvide lavterskeltilbud som åpen barnehage og lignende i bydeler med lav barnehagedeltakelse

Tiltak 3:

Syrke medarbeidernes kompetanse om språkmiljø og språkstimulering

Tabell 7.13 Resultatindikatorer - mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Foreldreundersøkelse: Forberedelse til skolestart	4,3	4,2	4,4	4,4
Foreldreundersøkelse: Språklig og sosial utvikling	4,6	4,6	4,7	4,7

Mål 10 Barnehagekapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn

Tiltak 1:

Etablere nye barnehager og utvide eksisterende barnehager

Tiltak 2:

Rehabiliterer eldre barnehager for å bevare kapasitet

Tiltak 3:

Sikre tilstrekkelig areal til nye barnehageplasser i fremtidig byutvikling

Tabell 7.14 Resultatindikatorer - mål 10

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Dekningsgrad 1-5-åringer	87,8 %	88,2 %	91,3 %	95 %
Netto vekst i antall barnehageplasser	557	72	1 224	1 380

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 7.15 Driftsbudsjettet Kapittel 305 Bydelene – Etablering av nye barnehager

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>305 Bydelene - etablering av nye barnehager (OVK)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	175 321	231 878
Sum utgifter	0	175 321	231 878
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	0	175 321	231 878

Det er i 2019 planlagt å etablere 1 380 nye barnehageplasser. Målet om 3 000 nye barnehageplasser i løpet av perioden 2016-2019 vil da være nådd. Midlene på kapitlet skal finansiere driftsutgiftene knyttet til de nye plassene. I perioden 2020-2022 er det innarbeidet midler til å opprettholde dekningsgraden som oppnås i 2019.

På kapitlet er det avsatt midler til drift av nye barnehageplasser etablert i 2018 eller senere. Midler knyttet til drift av barnehageplasser etablert før 2018 blir tildelt bydelene gjennom kriteriefordelt ramme på funksjonsområde 2A. Midler som skal dekke bydelenes husleieutgifter for barnehager etablert før 2018 blir fordelt til bydelene som en særskilt tildeling.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 7,0 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019.

Følgende bevilgninger er budsjettet på kapitlet:

Nye kommunale barnehageplasser etablert i 2018

Det er avsatt 121,1 mill. på kapitlet til drift av kommunale barnehageplasser etablert i 2018. Tildelingen til bydelene vil være basert på nettoveksten i antall kommunale barnehageplasser i 2018 og vil bli fordelt i løpet av 2019.

Nye private barnehageplasser etablert i 2018

Bydelenes utgifter til likeverdig behandling for private barnehageplasser etablert i 2018 vil bli dekket av denne avsetningen. Det er avsatt 37,1 mill. til formålet i 2019. Tildelingen til bydelen vil være basert på etablering av private plasser i løpet av året og vil bli fordelt i løpet av 2019.

Nye kommunale barnehageplasser etablert i 2019

Det er avsatt 65,9 mill. på kapitlet til drift av nye kommunale barnehageplasser etablert i 2019. Det er lagt til grunn 5/12 budsjettvirkning i etableringsåret.

Nye private barnehageplasser etablert i 2019

Bydelenes utgifter til likeverdig behandling for private plasser etablert i 2019 vil bli dekket sentralt. I 2019 er det avsatt 7,9 mill. Det er lagt til grunn 5/12 budsjettvirkning i etableringsåret.

Tabell 7.16 Driftsbudsjettet – Kapittel 306 Bydelene – Diverse barnehagetiltak

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>306 Bydelene - diverse barnehagetiltak (OVK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	1 133	0	0
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	51 628	211 322	251 329
14 Overføringsutgifter	32 494	0	0
Sum utgifter	85 256	211 322	251 329
16 Salgsinntekter	-3 513	-29 000	-21 500
17 Refusjoner	-1 429	0	0
18 Overføringsinntekter	-116 039	0	0
Sum inntekter	-120 981	-29 000	-21 500
Netto utgifter	-35 726	182 322	229 829

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 4,4 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019.

Etablering av barnehager – diverse prosjekter og beredskapsplasser

Byrådet foreslår å avsette 5,9 mill. til prosjekter for etablering av nye barnehageplasser. Avsetningen skal blant annet dekke utgifter til utrednings- og utviklingsprosjekter.

Eventuell kompensasjon for økte utgifter til tilskudd til private barnehager

Denne avsetningen skal finansiere tildeling av ekstra pensjonstilskudd til private barnehager med særskilt høye pensjonsutgifter og dekke opp for usikkerhet rundt tilskudd til private barnehager som skyldes uforutsett kapasitetsvekst og fastsetting av tilskuddssatser. I 2019 foreslår byrådet 55 mill. til formålet.

Kommunalt lærlingtilskudd

Byrådet foreslår å sette av 8,0 mill. i 2019 til kommunens særskilte lærlingtilskudd. Avsetningen vil anvendes til å videreføre kommunens tilskuddsordning for kommunale og private virksomheter som har tatt inn Oslo-elever med ungdomsrett som lærlinger i aktivitør-, helsearbeider- og barne- og ungdomsarbeiderfagene.

Utdanning til barnehagelærer (ABLU)

Byrådet foreslår 22,8 mill. i 2019 til videreføring av eksisterende klasser og oppretting av ett nytt kull høsten 2019 ved arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning, i samarbeid med OsloMET-storbyuniversitetet. Det foreslås bevilget midler til ett nytt kull årlig i økonomiplanperioden.

Språkstimulering for barn i barnehagealder

Byrådet foreslår 25,5 mill. til språkstimuleringstiltak for barn i barnehagealder i 2019. Midlene vil bli benyttet til å styrke språkarbeidet i bydelene både for barn i og utenfor barnehagen, og til tiltak for å øke rekrutteringen til barnehage. Midlene vil også bli benyttet til språktiltak for barn som trenger ekstra oppfølging, styrking av barnehagemedarbeideres kompetanse og utredningsarbeid i byrådsavdelingen.

Kompetanepakke for norskopplæring til medarbeidere i barnehager, skoler og aktivitetsskoler

Byrådet foreslår 4 mill. til norskopplæring til medarbeidere i barnehager, skoler og aktivitetsskoler i Oslo. Midlene skal tildeles Oslo Voksenopplæring, som gis i oppdrag å tilby opplæringen. Opplæringen gis i første omgang til de virksomheter med flest medarbeidere med svake

OPPVEKST OG KUNNSKAP BUDSJETT 2019

norskferdigheter. Medarbeiderne skal få et tilpasset tilbud om opplæring, som spenner fra fireårig fagopplæring til mer kortvarig norsktrening på arbeidsplassen.

Oppholdsbetaling i barnehage

Det er avsatt 48,4 mill. til dekning for tapt oppholdsbetaling som følge av nasjonalt minstekrav til inntektsgradert oppholdsbetaling og 38,4 mill. til nasjonal ordning med gratis kjernetid i barnehage for 3-, 4- og 5-åringer i familier med lav inntekt. Midlene vil bli fordelt til bydelene.

Økt deltakelse i barnehagen

Byrådet foreslår 5 mill. til tiltak for å øke deltakelsen i barnehagen. Midlene skal benyttes til å kompensere bydelene Grorud, Stovner, Alna, Bjerke og Søndre Nordstrand for tapte inntekter som følge av gratis kjernetid i barnehage for 3-, 4- og 5-åringer i husholdninger med årlig inntekt under 619 000 for barnehageåret 2018/2019. Midlene vil også bli benyttet til andre tiltak for å øke rekrutteringen til barnehage.

Kvalitet og kompetanse i barnehage

Byrådet foreslår 17,4 mill. til tiltak for økt kvalitet og kompetanse i barnehagene. Midlene vil bli benyttet til kompetansetiltak knyttet til *Strategi for kompetanse og rekruttering i Oslobarnehagen*, som bl.a. lederutdanning for pedagogiske ledere og e-læringsprogram for barnehagemedarbeidere. Midlene skal også benyttes til tiltak for å øke kvaliteten i barnehagene; blant annet en undersøkelse om kvaliteten i barnehagene, digitale verktøy for kommunikasjon barnehage-hjem, økt bruk av digitale pedagogiske verktøy i barnehagen, trivselsundersøkelse for de eldste barna i barnehagen og stipend for styrere som tar den nasjonale lederutdanningen.

Barn i utenbys barnehager

Byrådet foreslår å budsjettere med 10 mill. i utgifter til refusjon for Oslobarn i utenbys private barnehager, samt 29 mill. i inntekter fra refusjoner for utenbys barn i Oslos private barnehager. Refusjonsordningen gjelder barn med plass i private barnehager utenfor den folkeregisterregistrerte hjemkommunen.

Tidlig innsats i barnehagen

Byrådet foreslår å bevilge 12 mill. tidlig innsats i barnehagen. Midlene skal gå til å videreføre satsingen «På vei mot Oslohjelpa – tidlig innsats i barnehagen». Bydelene skal arbeide mot en mer behovsdrivet arbeidsform i barnehagen med barnet og dets familie i sentrum. Midlene skal benyttes til deltagelse i lærings- og utviklingsarbeid og til stimulering til å endre arbeidsform i arbeidet med tidlig innsats i barnehagen.

Samarbeid om overgang fra barnehage til skole og AKS

Byrådet foreslår 2 mill. til samarbeid om barns overgang fra barnehage til skole og AKS. Midlene skal brukes til å følge opp den nye lovpålagte plikten til å samarbeide om barns overgang fra barnehage til skole og skole-fritidsordning. Det er skoleeier som har hovedansvaret for samarbeidet og som skal utarbeide en plan for overgangen.

Pilotprosjekt med vikarpool i barnehage

Byrådet foreslår å bevilge 2 mill. til et toårig pilotprosjekt med vikarpool i kommunale barnehager. Gjennom prosjektet skal ulike interne vikarløsninger prøves ut i 2-3 bydeler. Formålet skal være å sikre faste, stabile vikarer i barnehagene og redusere bruken av private vikarbyråer.

Pilotprosjekt med vikarpool i barnehage

Byrådet foreslår å bevilge 2 mill. til et toårig pilotprosjekt med vikarpool i kommunale barnehager. Gjennom prosjektet skal ulike interne vikarløsninger prøves ut i 2-3 bydeler. Formålet skal være å sikre faste, stabile vikarer i barnehagene og redusere bruken av private vikarbyråer.

Avvikling av midlertidige barnehagelokaler

I 2019 foreslår byrådet å avsette 2,5 mill. til å dekke utgifter knyttet til avvikling og forlengelse av midlertidige barnehagelokaler.

Tabell 7.17 Øremerkede midler – Diverse barnehagetiltak

Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp (i 1000 kr)
2 306 0002	OVK – lærlingesatsing	8 000
2 306 0003	OVK– utdanning av assistenter til barnehagelærere	22798
2 306 0004	OVK – språkstimulering førskolebarn	25 500
2 306 0005	OVK – etablering av nye barnehageplasser	5 857
2 306 0007	OVK – økonom.likebeh.priv.barnehager	55 000
2 306 0009	OVK – Norskopplæring for barnehagemedarbeidere	4 000
2 306 0010	OVK – økt deltakelse i barnehagen	5 000
2 306 0011	OVK – kvalitet og kompetanse i barnehage	17 400
2 306 0012	OVK – tidlig innsats i barnehagen	12 000
2 306 0013	OVK – samarbeid om overgang fra bhg til skole og AKS	2 000
2 306 0014	OVK – Pilotprosjekt med vikarpool i barnehage	2 000

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 7.18 Investeringsoversikt – Byomfattende barnehageoppgaver

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>271 Byomfattende barnehageoppgaver (OVK)</i>			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	12 195	15 920	19 680
04 Overføringsutgifter	2 599	0	0
Sum utgifter	14 794	15 920	19 680
07 Refusjoner	-2 599	-3 184	-3 935
Sum inntekter	-2 599	-3 184	-3 935
Netto utgifter	12 195	12 736	15 745

Inventar og utstyr – nye og rehabiliterte/retablerte barnehager

Det er i økonomiplanperioden avsatt investeringsmidler som skal benyttes til inventar og utstyr i nye og rehabiliterte/retablerte barnehager.

7.5 Funksjonsområde 2B Oppvekst

Tabell 7.19 Funksjonsområde 2B Oppvekst

Funksjonsområde	Regnskap 2017	Beløp i 1000 kr	
		Budsjett 2018	Forslag 2019
Funksjonsområde 2B Oppvekst (bydelsfordelt)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		2 851 871	2 953 618
Sum utgifter		2 851 871	2 953 618
Netto utgifter	2 584 609	2 851 871	2 953 618

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2018 vises til vedlegg 3 i Dok.3/18.

Funksjonsområdet omfatter tilbud og tjenester til barn og unge og er delt inn i tre ansvarsområder: Barne- og ungdomsarbeid, Helse- og omsorgstjenester til barn og unge og Barnevern.

Aldersgruppene som tilbudene er rettet inn mot varierer noe, men samlet handler det om barn og unge i alderen 0-22 år. De utgjør i overkant av 25 % av Oslos samlede befolkning og antallet i 01.01.2018 var nær 169 000 personer.

7.5 A Helse- og omsorgstjenester til barn og unge

1 Ansvarsområde

Å fremme psykisk og fysisk helse, fremme gode sosiale og miljømessige forhold, samt forebygge sykdommer og skader er formålet til helsestasjon-/skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom.

Tjenestetilbudet skal være lett tilgjengelig og universelt, kultursensitivt og tilpasset det enkelte individs livssituasjon. Tjenestetilbudet er en lovfestet rett for alle barn og unge, og tjenestene er sentrale i kommunes folkehelsearbeid. Bydelene i Oslo har ansvar for å organisere tjenestene etter prinsippet om likeverdige tjenester, samt legge Barnekonvensjonens art. 12, «barns rett til å si sin mening og bli hørt» til grunn i tjenesteutøvelsen.

Helsestasjon- og skolehelsetjenestens målgruppe er barn og unge fra 0-19 år og deres foresatte. Målgruppen for helsestasjon for ungdom, er unge opp til 24 år. Den byomfattende helsestasjonen for gutter har målgruppe 12-25 år.

2 Situasjonsbeskrivelse

Bydelene gir tilbud om svangerskaps- og barselomsorg, samt forebyggende helsetjenester gjennom helsestasjons- og skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom i alle av Oslos bydeler. Oslo har tre byomfattende helsestasjoner; Helsestasjon for kjønn og seksualitet (tidl. helsestasjon for LHBT-ungdom) lokalisert i Bydel Grünerløkka, Helsestasjon for hørselshemmede i Bydel Bjerke og Helsestasjon for gutter i Bydel Frogner. Disse har et fagspesifikt ansvar for å gi tilbud til definerte målgrupper. Helsestasjon for kjønn og seksualitet har i tillegg et særskilt ansvar for å bidra til økt kompetanse rundt LHBT- tematikk til øvrig helse- personell i det ordinære hjelpeapparatet.

En individuell og differensiert svangerskaps- og barselomsorg er et av kommunens viktigste folkehelseiltak, og bydelene skal ha et tilbud som ivaretar kvinners rett til å velge hvem hun vil motta omsorg fra, jordmor eller fastlege. God omsorg under og etter graviditeten er forebyggende og viktig for både barnets utvikling og mors fremtidige helse. Seks bydeler ble styrket med 6 mill. kroner til nye

jordmorstillinger i 2018. Byrådet viderefører denne satsingen i 2019 og styrker i tillegg jordmortjenesten med ytterligere 5 mill. kroner til nye stillinger. Beløpet øker til 8 mill. fra 2020.

Byrådet er opptatt av å se kvinnehelse i et levekårsperspektiv. Kunnskap om egen kropp, helse og reproduksjon er nødvendig for å kunne ta informerte valg. Tilbud om etterkontroller og langtidsvirkende prevensjon ved bydelenes helsestasjoner er viktige virkemidler i dette arbeidet.

Universelle tiltak og tidlig innsats skal stå sentralt i tjenestenes arbeid og er særlig viktig for å utjevne sosiale helseforskjeller, forebygge og avdekke omsorgssvikt og vold og overgrep mot barn og unge. Konsekvensene av nevnte forhold er utelukkende negative og griper dramatisk inn i barn og unges utvikling og senere funksjonsnivå. Konsekvensene er store, først og fremst for den enkelte, men også for samfunnet og senere generasjoner.

Alle kommunenes tjenester er forpliktet til å følge opp Byrådssak 10/17 *Folkehelseplan for Oslo 2017-2020*. Der slås det fast at omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep er et alvorlig folkehelseproblem. Virkningene av å vokse opp under slike forhold reduserer livskvalitet, tar liv og berører menneskers liv gjennom generasjoner. Barn og unge er avhengige av et kompetent og tilstedeværende hjelpeapparat for endring i egen livssituasjon. Bydelene skal sikre at innsatsen mot vold og overgrep er godt koordinert, og at barn og unge *får riktig hjelp til rett tid*. Helsepersonell og andre ansatte i kommunen har en lovmessig plikt til å gripe inn ved bekymring eller kunnskap om slike forhold. Dette fordrer at bydelene sørger for nødvendige kunnskaper og kompetanse, gode rutiner og en systematisk tilnærming innenfor tjenestene.

Det er de yngste barna som utsettes for den grovste volden. Barn uten språk er særlig sårbare. Som et ledd i implementeringen av strategien for *Barnehjernevernet* skal bydelene innføre og sikre god praksis for at helsesøster er tilstede ved avkledding av spedbarn i tilknytning til veiing og måling. Gjennom en slik systematisk praksis kan unormale forhold og ytre tegn på vold avdekkes tidlig. For å forebygge vold mot spedbarn ytterligere skal helsestasjonene vie barnegråten økt oppmerksomhet. Råd og veiledning til foreldre knyttet til barnegråt og håndtering av mangel på søvn, er gode forebyggingsstrategier. Gjennomføring av alle de anbefalte kontrollene i helsestasjonsprogrammet, samt god og rutinert oppfølging av barn som uteblir fra helsekontroller er nødvendig. Byrådet vil utarbeide felles rutiner for oppfølging av barn som uteblir fra helsekontroller. Bydelene skal ta disse i bruk fra 2019.

Innsatsen for å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn forsterkes ytterligere. Arbeidet skal starte allerede fra svangerskapet av. Spørsmål om vold og seksuelle overgrep skal inngå som en naturlig del av fødsels- og svangerskapsomsorgen, og tematiseres i barselomsorgen, konsultasjoner og helsesamtaler.

Mestring av foreldrerollen er en viktig faktor for at barn får en trygg og god oppvekst. *Nye Familier* tilbys nå i 11 bydeler. Innen utgangen av 2019 vil hjemmebesøksprogrammet tilbys i alle bydeler. Gjennom *Nye Familier* gis tilbud om hjemmebesøk av helsesøster til alle førstegangsfødende, og de som får barn i Norge for første gang, fra svangerskapsuke 28 og ut i fra individuelle behov, frem til barnet er to år. Tilbudet supplerer oppfølgingen fra jordmor og er universelt utformet, slik at det favner om alle og sikrer at familier med behov for støtte får tilbud om dette. Erfaringer fra tidligere, lignende prosjekter viser at muligheten for å styrke foreldreskapet er stor i forbindelse med første svangerskap og fødsel, og vil prege foreldrerollen og barnets helse og utvikling positivt.

Byrådet har styrket helsestasjons- og skolehelsetjenestene over flere år. Oslos bemanningsnorm for skolehelsetjenesten er oppnådd i videregående- og ungdomstrinn. Ytterligere opptrapping er nødvendig for å oppnå bystyrets målsetting for barnetrinnet, og byrådet styrker derfor skolehelsetjenesten med ytterligere 3 mill. kroner i 2019. Tilbudet i skolehelsetjenesten skal i samarbeid med de som benytter tjenesten gjøres mer tilgjengelig for elevene. De som kontakter skolehelsetjenesten for individuell veiledning skal få kontakt med tjenesten senest neste skoledag.

I Oslo er det en høyere andel unge som oppgir at de har psykiske symptomer enn i landet for øvrig. Byrådet vil prioritere innsats for å forebygge psykiske helseproblemer og gi bistand til de som trenger det. Skolehelsetjenesten skal bidra til et godt psykososialt og fysisk skolemiljø, og være en støtte for sårbare barn og unge og på denne måten også bidra til å forebygge frafall i videregående opplæring. Byrådet har et mål om at elevene skal møte én dør inn til der hjelpen finnes og at de møter tverrfaglig kompetanse hvor spørsmålet om «hva er viktig for deg?» definerer tilbudet.

I Oslo tilbys Utviklingsfremmende samtaler etter PLIS-modellen ved 16 videregående skoler og 1 ungdomsskole. Dette er en modell for lavterskel psykisk helsearbeid i skolehelsetjenesten i videregående skole. Tilbudet er tverrfaglig mellom helsesøstre, psykiatriske sykepleiere og spesialister fra barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og forankret i kommunehelsetjenesten. «Glasshuset» i Bydel Nordre Aker er et eksempel på hvordan «Psykisk helse, lavterskel, i skolehelsetjenesten» (PLIS-modellen) og bruk av utviklingssamtaler er implementert ved en ungdomsskole. Byrådet oppfordrer øvrige bydeler til å se etter overføringsverdi til egen bydel ved denne organiseringen.

Barne- og ungdomsbefolkningen er aktive brukere av teknologiske løsninger, og ligger foran tjenestene når det kommer til kompetanse om, og aktiv bruk av digitale plattformer. Oslo kommune har startet arbeidet med å utvikle nasjonale digitale innbyggertjenester på helsestasjonsområdet gjennom prosjektet DigiHelsestasjon. Prosjektet er etablert i samarbeid med Bergen kommune, Stavanger kommune, Direktoratet for e-helse og KS. Utvalgte bydeler vil i utviklingsperioden kunne bli bedt om å være testbydeler for de digitale løsningene.

Tabell 7.20 Nøkkeltall – helse- og omsorgstjenester for barn og unge

Helse- og omsorgstjenester	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjon- og skolehelsetjenesten, pr. innb.0-20 år	2 253	2 410	2 360	2 646	2 782
Personell i helsestasjons- og skolehelsetjenesten – årsverk totalt	362	388	402	457	517
Helseundersøkelse av spedbarn inn 8. uke	9 407	10 136	9 073	9 232	8 858
Fullførte 2-3 årskontroller	7 780	8 079	8 244	8 146	8 587
Fullførte 4 årskontroller	7 068	7 075	7 052	7 198	7 370
Årsverk jordmødre	29	30	30	31	48
Antall fødte i løpet av året	9 874	10 154	9 899	10 042	9 548
Årsverk helsesøstre i skolehelsetjenesten – barnetrinn	-	-	67	77	98
Årsverk helsesøstre i skolehelsetjenesten – ungdomstrinn	-	-	30	33	37
Årsverk helsesøstre i skolehelsetjenesten – vgs.	17	19	22	27	26

Sammenligningsdata for helsestasjons- og skolehelsetjenesten (ASSS)

Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner (ASSS) er et nettverk der de 10 største kommunene i landet samarbeider om utvikling og analyse av styringsdata på overordnet nivå. ASSS har utviklet indikatorer på flere tjenesteområder for å kunne sammenligne ressursbruk, tjenesteproduksjon, dekningsgrader, enhetskostnader og kvalitet. Her er indikatoren for kommunehelsetjenesten som omhandler helsestasjons- og skolehelsetjenesten hvor Oslo kommune sammenlignes med gjennomsnittet av ASSS-kommunene.

Tabell 7.21 ASSS-indikatorer – helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Indikator	Oslo 2016	Oslo 2017	ASSS-snitt 2016	ASSS-snitt 2017
Årsverk helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år	36,9	40,2	30,1	35,1

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 8: Barn og unge skal oppleve en helsestasjons- og skolehelsetjeneste som er trygg, nyttig og samarbeidende, sett fra barn og unge selv

Tiltak 1

Byrådet vil utarbeide felles rutiner for oppfølging av barn som uteblir fra helsekontroller.

Tiltak 2

Tilbudene i helsestasjon- og skolehelsetjenestene skal utvikles i samarbeid med barn, unge og deres familier

Tiltak 3

Nye familier innføres i alle bydeler i løpet av 2019

Tabell 7.22 Resultatindikator mål 8

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
<i>Nye familier</i> i alle bydeler	3	7	11	15

Mål 9 Alle gravide, barselkvinner og nye foreldre skal møtes av en helsestasjonstjeneste som oppleves som tilgjengelig trygg og nyttig

Tiltak 1

Spørsmål om vold og overgrep skal inngå i fødsel- og svangerskapsomsorgen, og tematiseres i barselomsorgen, konsultasjoner og helsesamtaler

Tiltak 2

Svangerskaps- og barselomsorg tilpasses den enkeltes situasjon, forutsetninger og ønsker

Tiltak 3

Bemanningen i svangerskaps- og barselomsorgen styrkes

7.5 B Barnevern

1 Ansvarsområde

Barnevernets arbeid er hjemlet i lov om barneverntjenester. Oslo kommune har et helhetlig ansvar for barnevernet.

Bydelenes barneverntjenester skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barneverntjenestens hovedmålgruppe er barn og unge i alderen 0 – til fylte 18 år, men tiltak og bistand kan fortsette som frivillig hjelpetiltak etter fylte 18 år og fram til fylte 23 år.

Barne- og familieetaten ivaretar ansvaret tilsvarende det ansvaret det statlige, regionale barnevernet (Bufetat) har ellers i landet. Det vil blant annet si drift av egne institusjoner og kjøp av institusjonsplasser. Bydelene dekker alle kostnader knyttet til opphold i institusjoner.

2 Situasjonsbeskrivelse

Antallet barn og unge i Oslo i alderen 0-17 år økte med 2 % fra 2015 til 2017, og mye tyder på at veksten vil fortsette. Dersom andelen barn og unge som får hjelp av barneverntjenesten fortsetter på dagens nivå, betyr det at antallet barn og unge med melding, undersøkelse og tiltak vil øke.

Ved utgangen av 2017 var det i alt 3 999 barn og unge med tiltak i barnevernet. Av disse hadde 2 577 tiltak i familien, mens 1 422 hadde tiltak som innbar at de hadde flyttet. I løpet av 2017 hadde 5 909 barn og unge tiltak i Oslo. Det var 2 % flere enn i 2016. Målt mot antall innbyggere 0-22 år var det 3,5 % som hadde tiltak i barnevernet. Det var omtrent den samme andelen som i 2016, da det var 3,4 % som hadde tiltak.

Utviklingsarbeidet *Barnehjernevernet* har som mål at Oslo kommune skal forebygge, oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. Det er etablert en utviklingsgruppe for *Barnehjernevernet* der alle aktuelle virksomheter medvirker. Barneverntjenesten deltar i utviklingsarbeidet med blant annet «barnevernøvelser» der den møter barn og unge på deres arenaer i barnehager og skoler. Ved å snakke med barna sørger barneverntjenesten for at barn og unge er kjent med barnevernet slik at de skal vite at det er hjelp å få.

Barneverntjenesten skal ha en traumesensitiv forståelse som grunnlag for arbeidet og skal legge vekt på tidlig innsats for å bidra til å gi barn en trygg og kjærlig oppvekst og for å unngå unødvendige tiltak. De skal arbeide systematisk og målrettet for å oppnå gode og varige endringer for barna.

Arbeidet skal være tuftet på et barnesyn der barn er reelle samarbeidspartnere og de fire verdiene fra utviklingsarbeidet *Mitt Liv - åpenhet, ydmykhet, kjærlighet og medbestemmelse*. Anbefalingene for forsvarlig barnevernpraksis som er utviklet i dette arbeidet skal legges til grunn. I dette ligger blant annet at barneverntjenesten aktivt skal arbeide med å videreutvikle sin praksis basert på barns tilbakemeldinger om hva de opplever som god og trygg praksis og på ny forskning og kunnskap. Barn skal samarbeides med når det tas beslutninger i deres liv. Det skal dokumenteres hva barn ønsker, hva de mener om tiltak som iverksettes, samt hva barneverntjenesten vurderer om dette.

Barneverntjenestene deltar i *Mitt Liv* storbynettverk og i *Mitt Liv* ledernettverk i Oslo. For å legge til rette for samtaler som barna selv opplever som trygge, viktige og nyttige, må barneverntjenesten være tilgjengelig og ha tid og kompetanse til å skape en relasjon der barn får tillitt. Byrådet er i gang med å undersøke nærmere hvilke muligheter som finnes for at barneverntjenesten kan bruke mer av arbeidstiden med barna, i tråd med byrådets tillitsreform. Barne- og familieetaten har fått i oppdrag å innhente kunnskap fra barneverntjenestene, barn og unge med barnevernerfaring og tillitsvalgte for å se på mulighetene for å få dette til.

Barneverntjenesten er en viktig samarbeidspartner for andre lokale tjenester for barn og skal bidra med kompetanse og videreutvikling av samarbeid og samhandling. Barneverntjenesten skal være en inspirator for at *Mitt Liv* verdiene er i fokus i disse tjenestene. Særlig videreutvikling av samarbeidet med skolene, inkludert barna og deres foresatte skal prioriteres. En gjennomført skolegang er et svært viktig bidrag for å gi barn i barnevernet et bra liv som voksne. Byrådet vil legge frem en sak hvor det inngår hvordan barn med tiltak i barnevernet skal sikres et best mulig skoletilbud med mestring og læring. Byrådet vil utrede hvordan barneverntjenesten og skolen i samarbeid med barna selv, samt deres foresatte og nærmiljø kan bidra til at barn med tiltak i barnevernet gjennomfører skolegangen på best mulig måte.

Når barn ikke kan bo hjemme, skal det alltid søkes å etablere gode og stabile løsninger for å unngå unødige flyttinger. Barns nettverk skal alltid vurderes og barns ønsker skal lyttes til og vurderes. Når det vurderes at barn må hasteflytte fra hjemmet, skal barnet så langt det er mulig få si sin mening og

barneverntjenesten skal så langt det er mulig og forsvarlig, «skynde seg langsomt» for å redusere muligheten for at det blir en vanskeligere erfaring for barnet enn nødvendig.

Barnevernet må ha tilgang til mange nok, trygge og varierte fosterhjem, samt differensierte institusjonsplasser der omsorgspersonene er varme og kompetente medarbeidere som samarbeider godt med barn.

Barnevernet skal fortsette å styrke sin flerkulturelle kompetanse. De skal tilstrebes å finne gode og hensiktsmessige måter å samarbeide med relevante organisasjoner på - som bidrag til å øke tilliten til barnevernet.

Tabell 7.23 Nøkkeltall – barnevern

Barnevern	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Barn med tiltak i løpet av året	5 833	5 607	5 694	5 924	6 019
Andel barn med barneverntiltak per innbygger 0-17 år	4,7 %	4,4 %	4,4 %	4,5 %	4,6 %
Netto driftsutgifter (f. 244, 251 og 252) per innbygger 0-17 år – barneverntjenesten	11 528	11 855	12 172	12 752	14 324
Netto driftsutgifter (f. 244, 251 og 252) per innbygger 0-17 år – per barn i barnevernet	162 281	166 691	160 327	158 248	172 741
Brutto driftsutgifter per barn (f. 244)	48 451	52 454	48 248	48 956	50 985
Brutto driftsutgifter per barn med tiltak i opprinnelig familie (f. 251)	35 424	35 670	34 263	33 748	37 007
Brutto driftsutgifter per barn med tiltak utenfor opprinnelig familie (f. 252)	533 456	544 129	593 207	617 054	669 548

Kilde: SSB/Kostra - barnevern, kommune nivå 2 og bydel - nivå 3, bydelene summert.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 8: Barn og unge skal oppleve et barnevern som er trygt, nyttig og samarbeidende, sett fra barn og unge selv

Tiltak 1

Barn er reelle samarbeidspartnere, og er informert og involvert når det tas beslutninger i deres liv, og barns ønsker og meninger – og barneverntjenestens vurdering av dette dokumenteres

Tiltak 2

Barn og unge med erfaring fra barnevernet er bidragsyttere når barnevernet arbeider med videreutvikling av praksis

Tiltak 3

Barns skolesituasjon beskrives og vurderes når elever har tiltak i barnevernet

Tiltak 4

Øke barnevernets oppmerksomhet om den enkelte families eventuelle levekårsutfordringer

OPPVEKST OG KUNNSKAP
BUDSJETT 2019

Tabell 7.24 Resultatindikator – mål 8

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel avsluttede undersøkelser innen 3 mnd.	96 %	100 %	100 %	100 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 7.25 Driftsbudsjettet – Kapittel 303 Bydelene – avsetninger barn og unge

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>303 Bydelene - avsetninger barn og unge (OVK)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	51 600	63 269
Sum utgifter	0	51 600	63 269
18 Overføringsinntekter	0	-103 650	-118 848
Sum inntekter	0	-103 650	-118 848
Netto utgifter	0	-52 050	-55 579

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto -1,3 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019.

Opptopping av Nye familier

Det er avsatt totalt 25,6 mill. i 2019 til *Nye familier* i 2019. Dette er en økning med 8 mill. sammenlignet med 2018-budsjettet og legger til rette for en opptopping av ordningen til alle bydelene.

Jordmortjenesten

Det er innarbeidet 5 mill. til styrking av jordmortjenesten i 2019. Midlene vil bli fordelt til bydelene.

Kompensasjonsordning uforutsett omfattende barnevern

Det er avsatt 30 mill. i 2019 for å kompensere bydelene som får uforutsette omfattende tiltak i barnevernet i løpet av året.

7.6 Skole og utdanning (Utdanningsetaten)

1 Ansvarsområde

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap har det overordnede ansvaret for Osloskolen, som omfatter grunnskoleopplæring, videregående opplæring, voksenopplæring inkludert norskopplæring og fengselsundervisning, spesialundervisning, fag- og yrkesopplæring, Fagskolen Oslo Akershus, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), Aktivitetsskolen (AKS) og Sommerskolen Oslo. Det faglige, økonomiske og administrative ansvaret er lagt til Utdanningsetaten.

Utdanningsetaten har ansvar for drift, utvikling, oppfølging og veiledning av utdanningsvirksomheten hjemlet i opplæringsloven, lov om fagskoleutdanning og introduksjonsloven, samt retningslinjer som Oslo kommune fastsetter.

Utdanningsetatens virksomhet omfatter følgende budsjettkapitler:

- Kapittel 200 Utdanningsetaten
- Kapittel 203 PPT
- Kapittel 210 Grunnskolen
- Kapittel 211 Aktivitetsskolen (AKS)
- Kapittel 230 Videregående opplæring
- Kapittel 231 Fagopplæring
- Kapittel 250 Fagskolen
- Kapittel 294 Voksenopplæring

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo har nesten 90 000 elever, over 5 000 aktive lærekontrakter i løpet av året og over 15 000 medarbeidere fordelt på over 180 undervisningssteder. Det har vært stor vekst i elevkullene på 2000-tallet og dette har medført økt behov for å etablere mange nye skoler og rekruttere nye lærere.

Deltakelsen i AKS er økt fra 76 % i 2016 til 78,4 % i 2017 for hele Oslo. Deltagelsen har økt markant på aktivitetsskoler som har tilbud om gratis deltids plass. Fra og med skolestart 2016 innførte byrådet 12 timer gratis opphold for elever på et utvalg aktivitetsskoler. I 2019 er ordningen utvidet, slik at alle skoler kan tilby gratis deltids plass. Ordningen gjelder for 1.-4 trinn på skolene i bydelene Grorud, Stovner, Alna og Søndre Nordstrand, 1.-3. trinn på skolene i Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene og Bjerke og 1. trinn på alle skole i St. Hanshaugen, Frogner, Ullern, Vestre Aker, Nordre Aker, Østensjø og Nordstrand.

Høsten 2017 gikk 3 689 elever på yrkesfaglig utdanningsprogram i videregående opplæring. 12 516 elever gikk på studieforberedende utdanningsprogram, hvorav 10 143 på utdanningsprogram for studiespesialisering.

Flere fagarbeidere er en forutsetning for å møte arbeidslivets behov og for at kommunen skal få den kompetente arbeidskraften den trenger for å ha kommunale tjenester av høy kvalitet.

Til skoleåret 2018/2019 søkte hver fjerde elev i Oslo seg til et yrkesfaglig utdanningsprogram i videregående opplæring. Dette var en økning fra 21,8 % i skoleåret 2016/2017, men er likevel betydelig lavere enn landsgjennomsnittet, hvor omtrent halvparten søker et yrkesfaglig program. Samtidig forlater mange elever yrkesfagene underveis, enten ved omvalg eller manglende gjennomføring. En del av de som begynner på et yrkesfaglig utdanningsprogram søker seg også til påbygging til generell studiekompetanse etter de første to årene på et yrkesfaglig utdanningsprogram, fremfor å fullføre til fag-/svennebrev. Færre enn 60 % av de som velger yrkesfaglige utdanningsprogram i Oslo fullfører og består opplæringen i løpet av fem år.

Per 01.10.2017 var det over 7 900 aktive deltakere i voksenopplæringen i Oslo. Det er en økning på 3 % fra foregående år.

Sommerskolen Oslo ble arrangert trettende året på rad i 2018 med over 20 000 påmeldte elever, som er om lag 500 flere enn i 2017.

OPPVEKST OG KUNNSKAP
BUDSJETT 2019

Tabell 7.26 Nøkkeltall – Skole

Skole	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
<i>Grunnskoleopplæring</i>					
Antall elever totalt	57 801	59 311	61 168	62 668	63 904
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, private og kommunale	7,3 %	7,1 %	7,6 %	7,9 %	7,6 %
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	24,8 %	23,2 %	21,6 %	21,2 %	20,9 %
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskoleundervisning per elev	81 686	86 781	87 814	87 761	92 383
Andel elever som får spesialundervisning 1.-4. trinn ¹	4,1 %	3,8 %	4,4 %	4,6 %	4,4 %
Andel elever som får spesialundervisning 5.-7. trinn ¹	9,6 %	9,2 %	9,8 %	10,0 %	9,5 %
Andel elever som får spesialundervisning 8.-10. trinn	10,0 %	10,2 %	10,5 %	10,9 %	10,8 %
<i>PP-tjenesten</i>					
Elever til sakkyndig vurdering	5 877	6 536	6 723	6 934	6 206
Gjennomsnittlig behandlingstid for PPT-vurdering per elev (dager)	62,0	57,0	59,0	60,0	60,9
Vurderte enkeltbarn/elever per årsverk	33,0	36,0	37,5	38,5	34,6
<i>Aktivitetsskolen (AKS)</i>					
Andel innbyggere 6-9 år i kommunale og private AKS	73,0 %	74,0 %	73,3 %	76,0 %	78,4 %
Korrigerte brutto driftsutgifter til AKS, per elev	32 028	32 974	32 509	33 202	35 001
<i>Fagopplæring</i>					
Antall lærlinger, bostedsfylke Oslo	1 831	1 989	2 051	2 227	2 240
herav lærlinger med rett, bostedsfylke Oslo	1 192	1 335	1 350	1 450	1 457
Antall lærlinger, læreplassefylke	2 844	3 053	3 196	3 383	3 519
Antall beståtte fag- og svenneprøver	1 018	1 045	1 115	1 250	1 380
Antall nye lærekontrakter i kommunens virksomheter	146	225	206	228	189
<i>Videregående opplæring</i>					
Antall elever ved fylkeskommunale videregående skoler	16 293	16 650	17 158	17 551	17 752
Antall elever per lærerårsverk (fylkeskommunale skoler)	11,4	11,7	11,4	11,5	11,4
Korrigerte brutto driftsutgifter i videregående opplæring i skole, per elev	117 397	126 754	127 373	122 984	127 161
<i>Voksenopplæring</i>					
Antall deltakere i grunnskoleopplæring for voksne	1 433	1 613	1 676	1 701	1 870
Antall elever i spesialundervisning for voksne	324	647	657	637	585
Antall elever i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	4 382	4 003	3 508	3 979	4 229
Antall elever i videregående opplæring for voksne	1 153	1 322	1 350	1 378	1 249

Utviklingstrekk i resultater

Ikke alle sider av skolens virksomhet lar seg måle, og det er derfor ikke mulig å gi et fullstendig bilde av Oslo skolens resultater og virksomhet kun ved hjelp av nøkkeltall og statistikk. Resultater fra nasjonale prøver, elevundersøkelsen, grunnskolepoeng, eksamensresultater og gjennomføringstall i videregående opplæring gir likevel en indikasjon på utviklingstrekk i Oslo skolen.

Generelt sett har Oslo svært gode resultater på nasjonale prøver, og skårer over nasjonalt gjennomsnitt i både lesing, regning og engelsk. Dette har vært en tydelig tendens over en rekke år, og Oslos resultater på nasjonale prøver har holdt seg stabile.

Når det gjelder eksamensresultater er forskjellene mellom Oslo og nasjonalt gjennomsnitt mindre, men Oslo har noe bedre eksamensresultater i de fleste fag. Oslo-elevene oppnår i gjennomsnitt også marginalt høyere antall grunnskolepoeng enn nasjonalt gjennomsnitt, 41,9 i Oslo mot 41,7 nasjonalt skoleåret 2017/2018.

Gjennomføring av videregående opplæring måles ved andelen av elevene som har fullført og bestått opplæringen fem år etter at de begynte. Samlet sett gjennomfører en større andel elever videregående opplæring i Oslo enn landsgjennomsnittet, henholdsvis 77,0 % i Oslo mot 73,9 % nasjonalt (2012-kullet). Gjennomføringen i Oslo økte med over 2,5 prosentpoeng fra 2011-kullet til 2012-kullet. Dette er en svært sterk økning. Særlig positivt er det at gjennomføringen på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene samlet sett økte betydelig. Generelt er gjennomføringen høyest på de studieforbereende utdanningsprogrammene (84,8 %) og lavest på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene (58,6 %). Denne ulikheten henger sammen med store forskjeller i grunnskolepoeng mellom de som velger studieforbereende og de som velger yrkesfag. Hvor mange grunnskolepoeng en elev har er av stor betydning for hvorvidt en elev gjennomfører videregående skole. Tar en høyde for ulikhetene i grunnskolepoeng mellom elevene på henholdsvis studieforbereende utdanningsprogram og på yrkesfaglige utdanningsprogram er imidlertid gjennomføringen høyere i yrkesfagene. Det er likevel en betydelig utfordring at den faktiske gjennomføringen er svært lav på en del utdanningsprogram, særlig de yrkesfaglige.

Gjennomføringen av videregående opplæring kan også måles som andelen av elevene, på alle tre trinn, som fullførte det undervisningsåret de begynte på. Indikatoren som viser andel elever som har bestått opplæringsåret (Vg1, Vg2, Vg3) er inne i en positiv utvikling, og har økt med omtrent seks prosentpoeng fra 2012 og er på 79,9 % skoleåret 2016/2017.

Resultatene fra Elevundersøkelsen 2017 viser at de fleste elevene i Oslo trives på skolen og opplever mestring og motivasjon. Det er likevel et bekymringsfullt fall i motivasjonen fra 7. trinn til 10. trinn, og den stiger bare i liten grad igjen i Vg1. I det videre arbeidet med å forbedre elevenes læring, må motivasjon, mestringsopplevelser, trygghet og aktiv og variert læring og settes i sentrum. Et flertall av elevene i Oslo oppgir at de ofte eller alltid er involvert i sin egen læring. Elevundersøkelsen viser at kvaliteten på tilbakemeldinger fra lærer og vurderingspraksis hos lærerne kan bli bedre. Elevene på barneskolen er mer fornøyd enn elevene på ungdomstrinnet og i videregående skole. I arbeidet med viderutvikling av vurderingspraksis, arbeidsformer og elevenes involvering i egen læring må elevene inkluderes som samarbeidspartnere i skoleutviklingen. Lærlingeundersøkelsen viser at lærlingene trives på arbeidsplassen. Et flertall av foreldrene som har svart på Foreldreundersøkelsen mener at Osloelevene trives på skolen.

Det er fortsatt for mange elever som oppgir at de blir mobbet på skolen. Mobbetallene øker fra barnetrinnet til ungdomstrinnet, og går noe ned på videregående skole, hhv 7,6 % av elevene på 7. trinn, 9,1 % av elevene på 10. trinn og 6,2 % av elevene i Vg1 oppgir å bli mobbet 2-3 ganger i måneden eller oftere. De fleste som opplever mobbing opplever dette fra medelever, men en betydelig andel elever opplever også mobbing fra voksne på skolen. Det er en høyere andel elever som opplever mobbing av voksne på skolen på ungdomstrinnet enn på barnetrinnet. Det er også en utfordring at stadig mer av mobbingen foregår digitalt og dermed er vanskeligere å oppdage for de voksne.

Nyankomne voksne innvandrere til Oslo har gode resultater på norskprøvene. Betydningen av høy kvalitet i voksenoppleringen er stor, da årsaken til at mange voksne står utenfor arbeid i Oslo handler om manglende formell kompetanse og manglende norskferdigheter.

Utviklingstrekk i kvalitet, innhold og kompetanse

Som del av byrådets satsning på tidlig innsats er skolene styrket med 200 flere lærerårsverk på 1.-4. trinn og et veiledningsteam er etablert for å styrke lærernes kompetanse til å drive gode pedagogiske opplegg. Elever som trenger ekstra oppfølging på 1.-4. trinn får intensivoppfølging i en periode, slik at de utvikler ferdigheter i lesing, regning og evt. språk. Ordningen Mer Læring 1-4 skal evalueres i 2019.

Stortinget vedtok i 2015 nye kompetansekrav for lærere. Kravet gjelder også for allerede tilsatte lærere. Det er gitt dispensasjon fra kravene frem til 2025. Byrådet er opptatt av at Osloskolen skal ivareta de nye kompetansekravene, og har som varslet i byrådssak 144/16 *Byrådets strategi for å rekruttere og beholde lærere* utvikle en egen etter- og videreutdanningsstrategi.

Oslo er en by med stor befolkningsvekst og fremtidens oppgaver må løses smartere og mer effektivt. Innbyggerne i Oslo skal få et heldigitalt møte med kommunen gjennom smartere og mer samordnede tjenester, og innbyggernes behov skal være førende i utviklingen. Den pedagogiske støtten til bruk av teknologi er intensivert, samtidig som det er gjort betydelige investeringer i skolens IKT-løsninger de senere årene.

Utviklingstrekk i kapasitet og rehabilitering

Oslos befolkningsvekst er nå langt mer dempet enn for få år siden. Fødselstallene og innflyttingen til byen har gått ned. En stor andel av kapasitetsutvidelsen i Osloskolen de senere år har vært konsentrert til barnetrinnet. De store årskullene er nå på vei ut av barnetrinnet, og innen utløpet av perioden for denne skolebehovsplanen (2019-2028) vil de være på vei ut av den videregående skolen. I tillegg til at nye skoler må etableres, har mange eksisterende skoleanlegg behov for oppgradering og rehabilitering. De nyeste elevtallsframskrivingene, som er basert på Oslo kommunes befolkningsframskrivninger, anslår en lavere vekst enn tidligere år, på om lag 1300 elever til sammen i grunnskolen fra skoleåret 2018/19 til skoleåret 2028/29. Veksten kommer på ungdomstrinnet (1 500 elever i planperioden) mens det er anslått en moderat nedgang på barnetrinnet. Veksten i den videregående skolen er i perioden anslått til om lag 5 500 elever. For videregående skoler er det behov for å utvikle flere utbyggingsprosjekter.

Til skolestart 2018 ble Holmen 1-7 skole ferdigstilt. Det ble leiet inn arealer for i å ta inn voksne deltakere med rett til videregående opplæring ved Kuben vgs. Flere mindre rehabiliteringsprosjekter og tilpasninger stod også ferdig til skolestart.

Det vises til vedlegg til Sak 1, Skolebehovsplan 2019-2028 for nærmere detaljer.

Sammenlikningsdata for skole (ASSS-indikatorer)

ASSS har utviklet indikatorer på flere tjenestemråder for å kunne sammenligne ressursbruk, tjenesteproduksjon, dekningsgrader, enhetskostnader og kvalitet. Her følger et utvalg av indikatorer for grunnskolesektor, hvor Oslo kommune sammenlignes med gjennomsnittet av ASSS.

Netto driftsutgifter i Osloskolen må ses i sammenheng med at Oslo har en høy andel barn som bor i husholdninger med lav inntekt, og at en høy andel av elevene har vedtak om særskilt norskopplæring etter opplæringsloven § 2-8. En analyse av driftsutgifter til administrasjon i ASSS-rapporten fra 2017, viser at det i Oslo kommune føres svært lave utgifter på administrativ KOSTRA-funksjon sammenliknet med de andre ASSS-kommunene. Grunnet ulike rutiner for fordeling av utgifter mellom administrasjon og tjenesteproduksjon i de ulike ASSS-kommunen, må tallene for utgifter i tjenesteproduksjonen brukes med forsiktighet.

Tabell 7.27 ASSS-indikatorer – Skole

Indikator	Oslo 2016	Oslo 2017	ASSS-snitt 2016	ASSS-snitt 2017
Netto driftsutgifter til grunnskoleundervisning (f202), per elev, konsern (kroner)	87 719	90 002	81 514	83 340
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10. trinn	16,1	15,7	15,1	14,8
Andel elever som får spesialundervisning	7,9	7,6	7,5	7,5
Årstimer spesialundervisning per elev med spesialundervisning	112	118	127	130
Nasjonale prøver 5. trinn, snitt andel nivå 2-3	83,5 %	83,3 %	77,8 %	79,6 %
Nasjonale prøver 8. trinn, snitt andel nivå 3-5	79,3 %	78,9 %	75,2 %	74,8 %
Nasjonale prøver 9. trinn, snitt andel nivå 3-5	84,1 %	85,1 %	83,5 %	80,9 %
Eksamen snitt engelsk, matematikk og norsk	3,7	3,7	3,6	3,7
Elevundersøkelsen, Vurdering for læring	3,6	3,7	3,6	3,6

3 Mål, tiltak og indikatorer

Byrådet vil fastsette utvalgte måltall som bidrar til å lykkes med å nå visjonene og målene for Osloskolen. Byrådet vil følge utviklingen også for andre mål og indikatorer og iverksette tiltak for å sikre måloppnåelse. For nærmere beskrivelse av mål og tiltak vises det til omtale under 7.2 Byrådets ambisjoner for oppvekst og kunnskapssektoren. Nøkkeltall og statistikk vil ikke alene kunne gi et fullstendig bilde av Osloskolens resultater og virksomhet. Det er nødvendig også å legge til grunn et bredere og mer erfaringsbasert kunnskapsgrunnlag, som inkluderer tilbakemeldinger og erfaringene til elever, foreldre og medarbeidere i Osloskolen.

Mål 1 Elever skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring, og som er fritt for mobbing, vold og overgrep

Tiltak 1

Følge opp byrådets tiltaksplan for arbeidet mot mobbing og for et godt psykososialt miljø i Oslos barnehager og skoler. og forpliktelsene i Partnerskap mot mobbing

Tiltak 2:

Skolens arbeid med trygt og inkluderende læringsmiljø skal styrkes ved å implementere *Barnehjernevernets* kunnskapsgrunnlag, delta i *Mitt Liv* storbynettverk og innføre traumesensitiv tilnærming i Osloskolen

Tiltak 3:

Økt samhandling mellom skole, fritid og helsetjenester styrkes ved tjenesteutvikling i eller i nær tilknytning til skolens lokaler:

- *Trygge og varme ungdomsskoler*
- Utviklingsløyper
- Livet på timeplanen

Tabell 7.28 Resultatindikatorer - mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Elevundersøkelsen: Mobbing 7.trinn *	1,2	1,3	1	1
Elevundersøkelsen: Mobbing 10.trinn	1,3	1,3	1	1
Elevundersøkelsen: Mobbing Vg1	1,2	1,3	1	1
Foreldreundersøkelsen: Trygt miljø**	-	81 %	>81 %	>82 %

*Skala fra 1-5, der 1 er best

** I hvilken grad foreldre mener medarbeiderne i skolene skaper et trygt miljø for læring for elevene

Mål 2 Elever og lærlinger skal møte medarbeidere med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte

Tiltak 1:

Fastsette strategi for kompetanseutvikling i Osloskolen

Tiltak 2:

Øke den formelle kompetansen til medarbeidere og ledere i Aktivitetsskolen

Tiltak 3:

Følge opp strategien *Språk for læring - strategi for å styrke norskferdighetene blant medarbeidere i barnehager, AKS og skoler*

Tabell 7.29 Resultatindikatorer - mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel lærere som har minst 30 studiepoeng i norsk, matematikk eller engelsk på trinn 1-7 og underviser i faget	66,9 %	72,7 %	73,0 %	79,0 %
Andel lærere som har minst 60 studiepoeng i norsk, matematikk eller engelsk på trinn 8-10 og underviser i faget	73,2 %	79,3 %	78,0 %	85,0 %
Elevundersøkelsen: Støtte fra lærer 7. trinn	4,4	4,4	> 4,5	> 4,5
Elevundersøkelsen: Støtte fra lærer 10. trinn	3,9	3,9	> 4,0	> 4,5
Elevundersøkelsen: Støtte fra lærer Vg1	4,0	4,0	> 4,1	> 4,5

Mål 5 Alle elever skal ha grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter tidlig i skoleløpet

Tiltak 1:

Evaluere og videreutvikle satsningen på Mer Læring - intensivoppfølging på 1.-4. trinn

Tiltak 2:

Tilby flere gratisplasser i AKS og økt kvalitet i innholdet gjennom iverksetting av ny rammeplan for AKS og økt samarbeid mellom skole og lokale lag, foreninger og kultursektoren

Tiltak 3:

Sikre samarbeid om overgang fra barnehage til skole og AKS som fremmer barnets trygghet og mestring

Tabell 7.30 Resultatindikatorer - mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Nasjonale prøver regning 5. trinn, andel elever på nivå 1	17,3 %	18,0 %	<15,5 %	<15,0 %
Nasjonale prøver lesing 5 trinn, andel elever på nivå 1	17,3 %	16,7 %	<15,3 %	<14,0 %
Andel elever i AKS 1. trinn	93,9 %	95,0 %	97,0 %	98,0 %

Mål 6 Elevenes grunnleggende ferdigheter, dybdekompetanse i fag og evne til å skape, tenke kritisk, forstå, lære og utforske på tvers av fag skal utvikles gjennom hele skoleløpet

Tiltak 1:

Legge frem en sak for bystyret hvor det foreslås tiltak for å styrke elevenes motivasjon og lærelyst på ungdomstrinnet, blant annet gjennom styrking av de praktisk-estetiske fagene, mer bruk av varierte arbeidsformer, samarbeid med elevene og vurderingsformer som bidrar til at elever opplever mindre stress og press

Tiltak 2:

Følge opp byrådets strategi for bruk av læringsteknologi i Osloskolen.

Tiltak 3:

Legge til rette for økt internasjonalisering i Oslobarnehagen og Osloskolen gjennom oppfølging av tiltakene i *Grenseløs kunnskap – byrådets strategi for internasjonalisering i oppvekst og kunnskapssektoren*

Tabell 7.31 Resultatindikatorer - mål 6

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Elevundersøkelse: Motivasjon 10. trinn.	3,6	3,6	>3,7	>3,7
Nasjonale prøver, lesing 8. trinn, andel elever på nivå 1 og 2	21,8 %	20,9 %	<20,8 %	18,0 %
Nasjonale prøver, regning 8. trinn, andel elever på nivå 1 og 2	21,9 %	22,8 %	< 20,9 %	< 21,0 %
Elevundersøkelsen: Vurdering for læring 7. trinn	3,9	3,9	> 4,0	> 4,0
Elevundersøkelsen: Vurdering for læring 10. trinn	3,3	3,4	> 3,5	> 4,0
Elevundersøkelsen: Vurdering for læring Vg1	3,4	3,4	> 3,5	> 4,0

Mål 7 Flere elever og lærlinger skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv

Tiltak 1:

Følge opp tiltakene i *Yrkesveien – byrådets strategi for fag- og yrkesopplæringen i Oslo og Studieveien - Byrådets strategi for de studieforbereende utdanningsprogrammene*, for å sørge for at elevene tar mer informerte utdanningsvalg, opplever en mer praktisk, relevant og motiverende undervisning og er bedre forberedt på hva som venter i høyere utdanning og arbeidslivet

Tiltak 2:

Legge fram en egen sak til bystyret med tiltak overfor elever i videregående som har gått ut av grunnskolen med mye fravær og lave grunnleggende ferdigheter. Opplæringstilbudet i norsk og grunnskole til elever mellom 16-19 år med kort botid i Norge og unge med tiltak i barnevernet skal inkluderes i saken

Tiltak 3:

Utrede og foreslå ny ressursfordelingsmodell for videregående opplæring, sette ned utvalg som skal se på inntaksordningen til videregående skole i Oslo og videreføre arbeidet med *Utviklingsløyper og Fundament*

Tabell 7.32 Resultatindikatorer - mål 7

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel elever som søker yrkesfaglige utdanningsprogram	21,8 %	24,3 %	>26,0 %	> 27,0 %
Fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem år (%)	74,4 %	77,0 %	80,0 %	80,0 %
Fullført og bestått VG1, VG2 og VG3årlig (%)	80,2 %	79,9 %	84,0 %	84,0 %

Mål 10 Skole- og opplæringskapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn, elever og lærlinger

Tiltak 1:

Utnytte, utvide, rehabilitere og omstrukturere eksisterende skoleanlegg, samt sikre erstatningslokaler og midlertidige kapasitetsutvidelser

Tiltak 2:

Utrede og bestille nye skoler og utvikle nye metoder for å inkludere elevenes stemme i planlegging og bygging av skoler

Tiltak 3:

Legge til rette for flere læreplaner i private, kommunale og statlige lærebedrifter gjennom læreplassgarantier og oppfølging av *Yrkesveien*

Tabell 7.33 Resultatindikatorer - mål 10

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall nye elevplasser	3 900	2 660	1 100	1 810
Antall nye opplærings- og lærekontrakter	1 709	1 849	1 750	1 750

Bestillingsoversikten

Bestillingsoversikten viser de prosjektene som har vært gjennom et forprosjekt og ekstern eller intern kvalitetssikring del (KS2), samt mindre prosjekter som ikke omfattes av investeringsregimet, og hvor det under kap. 10.1 *Næring og eierskap – Eiendomsforetakene* foreslås kostnadsramme for prosjektene. Husleiemidler bevilges over Utdanningsetatens budsjett og fremgår av bestillingsoversikten under. Til prosjekter der KS2 ikke er gjennomført, er det avsatt husleiemidler på sentralt budsjettkapittel 208 Avsetning husleier skole.

Tabell 7.34 – Bestillingsoversikten

Kapittel		Total kapasitet etter utbygging	Netto-økning elev-plasser	Sum årlig husleie - tusen kr	Endret husleie innarbeidet i økonomiplan - tusen kr	Husleie beregnes fra
210	Gamle Løren 1- 7 skole, byggetrinn II	784	392	16,1	16,1	3-19
210	Hasle 1-7 skole, rehab og utvidelse	840	448	26,4	26,4	3-19
210	Nordseter 8-10 skole, rehab	1170	-	16,4	16,4	3-19
210	Uranienborg skole, rehab	858	280	25,5	25,5	3-19
210	Uranienborg skole, flerbrukshall		-	5,5	5,5	3-19
210	Midl. paviljonger Vestli skole		-	-	12,0	3-19
210	Årvoll flerbrukshall		-	4,0	4,0	1-19
210	Utvidelse av F21		270	3,0	3,0	3-19
210	Vetland, utvidelser	spes.und.	20	9,6	9,6	3-19
294	Kuben - innleie tilleggsareal		400	7,9	7,9	1-19

Omtale av skoleprosjektene

Gamle Løren 1-7 skole – byggetrinn II

Byggetrinn 2 (5.-7. trinn) av ny skole på Løren er planlagt ferdigstilt til skolestart i 2019. Skolen får da fire klasserækker.

Hasle 1-7 skole – rehab og utvidelse

Hasle skole rehabiliteres og utvides til en barneskole med fire klasserækker. Prosjektet ferdigstilles til skolestart 2019. I rehabiliteringsperioden benytter Hasle erstatningslokaler på Brynseng skole, et skoleanlegg som ble ferdigstilt til skolestart 2017.

Nordseter 8-10 skole – rehab

Den gamle delen av Nordseter skole rehabiliteres og ferdigstilles til skolestart 2019. I rehabiliteringsperioden benyttes gamle Nordstrand videregående skole som erstatningslokaler.

Uranienborg 1-10 skole, rehabilitering, utvidelser og flerbrukshall

Uranienborg 1-10 skole rehabiliteres og utvides med en klasserække. Skolen står ferdig til skolestart 2019. Etablering av flerbrukshall under Nordahl Rolfsens plass inngår også i prosjektet. I byggeperioden er 5.-10. trinn i erstatningslokaler på Fernanda Nissen skole. 1.-4. trinn holder til på Uranienborg skole under byggeprosessen.

Midlertidige paviljonger ved Vestli skole

Vestli skole rives og bygges opp på nytt med fire klasserækker. Det etableres en flerbrukshall i tilknytning til skolen. Prosjektet forventes ferdigstilt i fjerde kvartal 2020. I byggeperioden vil skolens erstatningslokaler bestå av midlertidige paviljonger på området til den tidligere grendeskolen på Vestli, i kort avstand fra dagens skole.

Årvoll flerbrukshall

Årvoll flerbrukshall etableres ved siden av Årvoll skole. Hallen vil dekke Årvoll skoles kroppsøvningsbehov. Planlagt ferdigstillelse er desember 2018.

Utvidelser av Fyrstikkalleen skole (8-13 skole)

Utdanningsetaten er i dialog med eier av Fyrstikkalleen 17 om tilpasning av bygget til skoleformål samt utleie til etaten. Husleieavtale vil inngås med forbehold om politisk godkjenning etter pågående brukermedvirkning og kapasiteten vil øke med tre klasserrekke på vgs.

Vetland skole og ressurscenter

Vetland skole utvides med 20 elevplasser. Utvidelsen skal stå ferdig til skolestart 2019.

Kuben – tilleggsareal

Fra høsten 2017 ble retten til videregående opplæring utvidet. Unge som droppet ut fikk mulighet til å starte opp igjen raskere på videregående skole, og flere innvandrere fikk rett til å ta videregående opplæring. Det har vært usikkert hvor mange som ville benytte seg av denne retten, men Oslo voksenopplæring har nå så mange søkere at dagens kapasitet ikke er tilstrekkelig og det er inngått leieavtale om tilleggsarealer i tilknytning til Kuben vgs.

Skolebehovsplanen 2019-2028

Skolebehovsplan 2019-2028 legges frem som en del av Sak1/2019. Planen gir en oversikt over planlagt skoleutbygging i perioden, og vil bli rullert 2. hvert år.

Skolebehovsplan 2019-2028 viser hvordan byrådet planlegger å møte elevtallsveksten i grunnskolen og videregående skole i planperioden.

I tillegg har byrådet intensivert arbeidet med å kartlegge tilstanden på eksisterende skoler, og Skolebehovsplan 2019-2028 foreslår omfattende tiltak for å bevare allerede eksisterende skolebygg. I planen foreslås det omfattende tiltak for godt over 30 skoler over hele byen. Nye skoler som prioriteres er bl.a. Lilleborg (2024), Bolteløkka (2022), Smestad (2025), Bekkelaget, Ulsrud vgs., Stovner vgs., og Furuset (2024). Utgangspunktet for disse er et stort rehabiliterings- og oppgraderingsbehov, og eventuelt utvidelse. For ikke å risikere å miste kapasitet ved skolene, er det nødvendig med langsiktig og god planlegging av rehabilitering og erstatning av skoler slik skolebehovsplanen legger opp til.

Byrådet mener skolene skal spille en viktig rolle i nærmiljøet, som samlingspunkt for sosial, kulturell og sportslig aktivitet. Nye skoler skal tilrettelegges for denne type bruk også etter skoletid. For å tilrettelegge skolene som lokale kulturhus skal alltid de viktigste brukergruppene og interessentene involveres i utredningsfasen. Som hovedregel etableres det fleridrettshall ved nye skoler, fremfor gymsaler. Byrådet er opptatt av å sikre at barnas stemme blir hørt når nye skoler skal bygges eller gamle rehabiliteres. Dette er vesentlig for å få de byggene som barn trives og lærer i.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 7.35 Driftsbudsjettet – Utdanningsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>200 Utdanningsetaten (OVK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	248 153	297 418	214 204
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	135 487	74 590	95 702
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	31 063	17 690	21 245
14 Overføringsutgifter	106 387	0	0
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	165 441	0	0
Sum utgifter	686 531	389 698	331 151
16 Salgsinntekter	-80 227	-14 135	-14 517
17 Refusjoner	-134 348	-27 191	-27 925
18 Overføringsinntekter	-249	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-149 376	0	0
Sum inntekter	-364 201	-41 326	-42 442
Netto utgifter	322 330	348 372	288 709

Det er foretatt tekniske justeringer mellom Utdanningsetatens kapitler. Justeringene har redusert avsetningen på kapitlet med 25,4 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto reduksjon på 16,5 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Det er forventet at Utdanningsetaten får reduserte kostnader til Oslo pensjonsforsikring i 2019.

Ansvaret for skyss av barnehagebarn som har omfattende behov for spesialpedagogisk hjelp er overført fra Utdanningsetaten til bydelene. Avsetningen på kapitlet er derfor redusert med 2,4 mill.

Avsetning på kapitlet er økt med 7,8 mill. som følge av økte satser i Statens pensjonskasse.

Avsetningen på kapitlet er redusert med 8,8 mill. på grunn av endringer i statlige tilskudd til integrering og bosetting av flyktninger.

Forsøket med påbygning til yrkesfag fases ut og avsetningen på kapitlet er derfor redusert med 0,75 mill.

I forbindelse med bystyrets behandling av budsjettet for 2018 ble det innarbeidet 0,2 mill. til prosjekt mot skolevold. Dette var en engangsbevilgning som ikke er videreført i 2019.

Det er innarbeidet økning på 5 mill. årlig til økt utlån og utleie av skolelokaler.

Det er innarbeidet økning på 1,5 mill. til samarbeid med Klimahuset på Tøyen.

Avsetningen på kapitlet er redusert med 2,45 mill. som følge av redusert bruk av eksterne konsulenter.

OPPVEKST OG KUNNSKAP
BUDSJETT 2019

Det er lagt til grunn besparelser i Utdanningsetaten i 2019 på 17,5 mill. Beløpet er foreløpig plassert på kap. 200, og forutsatt dekket av reduksjon i administrasjon eller andre sentrale avsetninger i tillegg til reell effektivisering. Kravet til innsparing skal ikke påvirke skolenes økonomiske handlingsrom.

Det er foreslått avsatt 180 000 kroner som tilskudd til Elevorganisasjonen i 2019.

Tabell 7.36 Driftsbudsjettet – Pedagogisk – psykologisk tjeneste

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>203 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (OVK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	170 408	174 136	179 829
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	28 091	24 152	24 431
14 Overføringsutgifter	3 981	3 504	3 560
Sum utgifter	202 479	201 792	207 820
16 Salgsinntekter	-6 142	-252	-259
17 Refusjoner	-14 872	-13 979	-14 356
Sum inntekter	-21 015	-14 231	-14 615
Netto utgifter	181 465	187 561	193 205

Det er foretatt tekniske justeringer mellom Utdanningsetatens kapitler. Justeringene har redusert avsetningen på kapitlet med 2,3 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto økning på 5,7 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet 2,2 mill. for å møte elevtallsveksten, som tilsvarer 100 % demografikompensasjon. Det vil bli foretatt nye elevtellingene 01.10.2018, og beløpet vil derfor bli justert i Tilleggsinnstillingen.

Tabell 7.37 Driftsbudsjettet – Avsetninger husleier skoler

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>208 Avsetning husleier skoler (OVK)</i>			
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	72 763	30 763
Sum utgifter	0	72 763	30 763
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	0	72 763	30 763

Kapitlet er et rent avsetningskapittel for driftsvirkning av skoleprosjekter hvor det under kap. 10.1 Næring og eierskap – eiendomsforetakene foreslås kostnadsramme for planlagte investeringsprosjekter eller det inngås avtale om leie fra private.

Etter at prosjektene har vært gjennom kvalitetssikring del 2, blir investeringsrammen frigitt til foretakene. Bestillingsoversikten inneholder i hovedsak prosjekter som har husleievirkning kommende driftsår. Husleiemidlene forblir på avsetningskapitlet inntil bestillingsoversikten oppdateres.

På kapitlet avsettes det i tillegg husleiemidler til planlagte skoleprosjekter hvor det ennå ikke foreligger endelig kostnadsramme.

Tabell 7.38 Driftsbudsjettet – Grunnskolen

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
210 Grunnskolen (OVK)			
10 Lønn og sosiale utgifter	5 290 534	5 559 644	6 244 914
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	1 130 580	678 232	679 353
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 319 711	2 609 965	2 729 563
14 Overføringsutgifter	482 421	173 791	176 572
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	60 702	0	0
Sum utgifter	9 283 948	9 021 632	9 830 402
16 Salgsinntekter	-251 872	-19 921	-20 459
17 Refusjoner	-689 671	-369 457	-379 432
18 Overføringsinntekter	-12 442	-4 542	-294 279
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-14 331	0	0
Sum inntekter	-968 317	-393 920	-694 170
Netto utgifter	8 315 631	8 627 712	9 136 232

Det er foretatt tekniske justeringer mellom Utdanningsetatens kapitler. Justeringene har økt avsetningen på kapitlet med 1,4 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto økning på 226,2 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Avsetningen på kapitlet er økt med 94,7 mill. sammenlignet med budsjett 2018 for å møte elevtallsveksten. Økningen tilsvarer 100 % demografiskompensasjon. Det vil bli foretatt nye elevtellingene 01.10.2018, og beløpet vil derfor bli justert i Tilleggsinnstillingen.

Det er overført 86,2 mill. fra kap. 208 som følge av husleieavtaler for ferdigstilte nye skoler og utvidelser som skal møte elevtallsveksten.

Det er innarbeidet 4 mill. som følge av helårseffekt av økning på 10 ekstra lærere på 1.-4. trinn fra høsten 2018.

Det er innarbeidet 25 mill. for å fullfinansiere kravene som stilles i den nye statlige normen for lærertetthet som ble gjort gjeldende fra 01.08.2018.

Det er innarbeidet 16 mill. årlig til satsingen på *Trygge ungdomsskoler*.

Det er innarbeidet en generell økning av avsetningen på kapitlet på 55 mill. for å styrke grunnskolenes grunnfinansiering. Det er forutsatt at budsjettøkningen skal bidra til økt elevsats i ressursfordelingsmodellen.

OPPVEKST OG KUNNSKAP
BUDSJETT 2019

Det er foreslått avsatt 4,6 mill. som tilskudd til private organisasjoner som tilbyr leksehjelp og 450 000 kroner som tilskudd til Kommunalt foreldreutvalg i 2019.

Tabell 7.39 Driftsbudsjettet – Aktivitetsskolen

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>211 Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) (OVK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	728 771	611 183	651 930
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	79 806	106 821	124 257
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	6 661	5 247	7 392
14 Overføringsutgifter	12 597	9 132	9 278
Sum utgifter	827 834	732 383	792 857
16 Salgsinntekter	-497 558	-345 612	-258 932
17 Refusjoner	-46 410	-61 621	-63 285
18 Overføringsinntekter	-2 124	0	0
Sum inntekter	-546 092	-407 233	-322 217
Netto utgifter	281 743	325 150	470 640

Det er foretatt tekniske justeringer mellom Utdanningsetatens kapitler. Justeringene har økt avsetningen på kapitlet med 19,5 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto økning på 14 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet 110 mill. for å finansiere utvidelse av ordningen med gratis deltids plass i Aktivitetsskolen. Utvidelsen innebærer at det fra skolestart 2019 vil tilbys gratis deltids plass på alle skoler:

- 1.-4. trinn på skolene i Grorud, Stovner, Alna og Søndre Nordstrand
- 1.-3. trinn på skolene i Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene og Bjerke (1.-4. trinn på Tøyen skole og Vahl skole)
- 1. trinn på skoler i bydelene St. Hanshaugen, Frogner, Ullern, Vestre Aker, Nordre Aker, Østernsjø og Nordstrand

Det er innarbeidet 2 mill. årlig fram til 2021 for å styrke samarbeidet mellom Aktivitetsskolene og kulturskolen.

Tabell 7.40 Driftsbudsjettet – Videregående skoler

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>230 Videregående skoler (OVK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	1 732 110	1 812 983	1 885 871
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	403 987	316 472	314 029
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	594 986	819 044	831 246
14 Overføringsutgifter	241 522	132 582	134 703
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	33 030	0	0
Sum utgifter	3 005 636	3 081 081	3 165 849
16 Salgsinntekter	-116 381	-38 398	-39 435
17 Refusjoner	-166 175	-148 299	-152 303
18 Overføringsinntekter	-2 686	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-13 785	0	0
Sum inntekter	-299 026	-186 697	-191 738
Netto utgifter	2 706 610	2 894 384	2 974 111

Det er foretatt tekniske justeringer mellom Utdanningsetatens kapitler. Justeringene har redusert avsetningen på kapitlet med 4,8 mill. Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto økning på 72,4 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet 10,6 mill. for å møte elevtallsveksten. Dette tilsvarer 100 % demografikompensasjon. Det vil bli foretatt nye elevtelling 01.10.2018, og beløpet vil derfor bli justert i Tilleggsinnstillingen.

Det er overført 1,5 mill. fra kap. 208 til økt husleie på F21 som følge av utvidelse.

Det er avsatt 0,6 mill. som tilskudd til Ungt entreprenørskap i 2019.

Tabell 7.41 Driftsbudsjettet – Fagopplæring

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>231 Fagopplæring (OVK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	14 130	10 765	11 128
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	13 004	37 879	40 677
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	241 618	197 167	209 925
14 Overføringsutgifter	617	531	539
Sum utgifter	269 370	246 342	262 269
16 Salgsinntekter	-1 925	-451	-463
17 Refusjoner	-116 613	-89 529	-91 946
Sum inntekter	-118 538	-89 980	-92 409
Netto utgifter	150 832	156 362	169 860

OPPVEKST OG KUNNSKAP
BUDSJETT 2019

Det er foretatt tekniske justeringer mellom Utdanningsetatens kapitler. Justeringene har økt avsetningen på kapitlet med 2 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto økning på 4,4 mill., jf. kapittel 17 Budsjetekniske merknader.

Det er innarbeidet økning på 7,1 mill. som følge av flere lærlinger, økt lærlingtilskudd og økt kompensasjonsutgifter til prøvenemder.

Tabell 7.42 Driftsbudsjettet – Fagskolen

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>250 Fagskolen (OVK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	31 437	32 140	33 247
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	8 781	7 113	7 255
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	3 050	0	0
14 Overføringsutgifter	8 802	34 677	35 232
Sum utgifter	52 071	73 930	75 734
16 Salgsinntekter	-1 594	0	0
17 Refusjoner	-10 333	-73 930	-75 926
18 Overføringsinntekter	-9 473	0	0
Sum inntekter	-21 400	-73 930	-75 926
Netto utgifter	30 671	0	-192

Fra 2018 ble finansieringsordningen for Fagskolen endret, og består utelukkende av statlige midler.

På grunn av endret finansieringsordning er det foretatt tekniske justering som har økt avsetningen på kapitlet med 0,1 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto reduksjon på 0,3 mill., jf. kapittel 17 Budsjetekniske merknader.

Tabell 7.43 Driftsbudsjettet – Voksenopplæring

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>294 Voksenopplæring (OVK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	518 290	515 087	541 567
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	174 004	121 664	123 893
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	44 836	44 893	53 356
14 Overføringsutgifter	50 019	34 079	34 624
Sum utgifter	787 150	715 723	753 440
16 Salgsinntekter	-133 584	-86 975	-89 323
17 Refusjoner	-310 487	-249 760	-256 504
18 Overføringsinntekter	-2 965	0	0
Sum inntekter	-447 036	-336 735	-345 827
Netto utgifter	340 113	378 988	407 613

Det er foretatt tekniske justeringer mellom Utdanningsetatens kapitler. Justeringene har økt avsetningen på kapitlet med 9,5 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto økning på 11,2 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet 7,9 mill. som følge av husleieavtaler for nye skoler og utvidelser.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 7.44 Investeringsbudsjett – utdanningsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>200 Utdanningsetaten (OVK)</i>			
00 Lønn og sosiale utgifter	5 144	0	0
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	103 883	189 169	158 500
03 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	6 305	0	0
04 Overføringsutgifter	84 957	0	0
Sum utgifter	200 290	189 169	158 500
07 Refusjoner	-25 329	-37 834	-31 700
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-16 064	0	0
Sum inntekter	-41 393	-37 834	-31 700
Netto utgifter	158 897	151 335	126 800

OPPVEKST OG KUNNSKAP
BUDSJETT 2019

Tabell 7.45 Investeringsoversikt - Utdanningsetaten

Utdanningsetaten (OVK)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr			103 500	61 200	69 300	49 500		
115023	IKT-utvikling skoler			50 000	50 000	50 000	50 000		
118021	Fornyelse av utstyr tl yrkesfag			5 000	5 000	5 000	5 000		
	Sum investeringsutgifter			158 500	116 200	124 300	104 500		
106040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-20 700	-12 240	-13 860	-9 900		
115023	IKT-utvikling skoler	Investeringsmoms		-10 000	-10 000	-10 000	-10 000		
118021	Fornyelse av utstyr tl yrkesfag	Investeringsmoms		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
	Sum kapittel finansiering			-31 700	-23 240	-24 860	-20 900		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			126 800	92 960	99 440	83 600		

Inventar og utstyr – nye skoler

Det er avsatt midler til inventar og utstyr til nye skoleprosjekter og til oppgradering/utvikling av skolegårder

IKT-utvikling skoler

Det foreslås bevilget 50 mill. årlig til modernisering av Utdanningsetatens IKT-systemer og skolenes infrastruktur. Midlene skal blant annet benyttes til nytt skoleadministrativt system, Skoleplattform Oslo, læringsteknologi og vedlikehold av skolenes lokale infrastruktur.

Fornyelse av utstyr til yrkesfag

Det er innarbeidet 5 mill. til fornyelse av utstyr til yrkesfagene. årlig i perioden 2019-2022.

7.7 Barne- og familieetaten

1 Ansvarsområde

Oslo kommune har et helhetlig ansvar for barnevernet. Bydelene har ansvaret for å gi barn, unge og familier som trenger det hjelp og omsorg til rett tid, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barne- og familieetatens oppgave er å skaffe bydelene barneverntiltak til barn og unge som skal bo utenfor hjemmet.

Gjennom Barnevernvakten skal Barne- og familieetaten ivareta barneverntjenestens oppgaver utenom ordinær åpningstid. Etaten skal bidra til bydelenes kompetanse- og metodeutvikling. Etaten har også ansvaret for kvalitetskontroll og godkjenning av kommunale og private barneverninstitusjoner i Oslo.

Etaten fører saker for Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker på vegne av barneverntjenestene.

Barne- og familieetaten tilbyr også barneboliger og bolig- og avlastningstiltak for barn med funksjonsnedsettelse.

2 Situasjonsbeskrivelse

Barne- og familieetaten har 83 egne institusjonsplasser i barnevernet. I tillegg har etaten plasser i beredskapshjem og familiehjem, samt ettervern plasser. Etaten arbeider sammen med bydelene om utvikling og dimensjonering av tilbudet for å finne trygge og gode tilbud for barnet, samt å oppnå en god kapasitetsutnyttelse av de kommunale institusjonene. I tillegg til kommunens egne institusjonsplasser har etaten en rammeavtale med ideelle leverandører som omfatter 41 institusjonsplasser. Med andre private leverandører er avtale om 55 plasser og 12 plasser i sentre for foreldre og barn, samt rammeavtale med ideelle leverandører av familiehjem.

Barn som må flytte ut fra hjemmet har det best i familiebaserte tiltak som fosterhjem, beredskapshjem og familiehjem. Når det gjelder institusjoner, er det i størst grad langtidsinstitusjoner og i noen grad plasser ved familieavdelinger bydelene etterspør. Hasteflyttinger til institusjon holder seg stabilt og blir ivaretatt av de kommunale institusjonene. Det vises også til situasjonsbeskrivelse under kap. 7.5 B Barnevern.

Barn som ikke kan bo hos sine foreldre har ofte store og sammensatte hjelpebehov. Det skal stilles store krav til ansattes fagkompetanse og trygghet i utøvelse av tjenesten. Utviklingen innebærer at etaten kontinuerlig må vurdere bemanning, psykologressurser og andre tiltak som kan styrke kvaliteten i institusjonenes tilbud. Barne- og familieetaten har styrket ansattes kompetanse om konsekvensene for barn og unge som opplever omsorgssvikt ved å implementere kunnskap fra *Barnehjernevernet*. Ansatte på institusjonene har gjennomført opplæring i traumebevisst tilnærming, og det er inngått samarbeid med RVTS om fortsatt kompetanseutvikling. Aline og Frydenberg barnevernsenter har særlig kompetanse på små barn som har vært utsatt for alvorlig omsorgssvikt, og vil i samarbeid med bydelenes helsestasjoner og barneverntjenester videreutvikle det faglige tilbudet til utsatte barn og deres familier.

Barne- og familieetaten skal arbeide for å forbygge, oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep og dermed aktivt bidra til satsingen *Barnehjernevernet*. Etaten skal være pådriver i utviklingen av barnevernfaglig kunnskap og praksis. Gjennom faglige partnerskap med kunnskaps- og forskningsmiljøer skal etaten utvikle nye tiltak og videreutvikle arbeidsmetoder, samt bidra med statistikk, analyse og dokumentasjon. Tiltak og arbeidsmetoder skal bygge på oppdatert og tilgjengelig kunnskap fra forskning, barn og unge selv, samarbeidspartnere og kommunens egne tjenester og fagmiljøer. Barne- og familieetatens faglige ressurser er tilgjengelige for bydelene og etaten bidrar på denne måten til kompetanseheving og samskaping for et helhetlig barnevern.

Barn og unges erfaringer er en viktig forutsetning for å videreutvikle etatens tiltak. Utviklingsarbeidet *Mitt Liv* er retningsgivende for etatens institusjoner og tjenester. Budskapet er at barnevernet må samarbeide med barn og unge ut fra et barnesyn og verdier som bidrar til å gi barn innflytelse i eget liv. Barn i barnevernet skal møte voksne som er glad i barn, som inkluderer og respekterer barn og vet at barn har mye kunnskap om egne liv og er like mye verdt som voksne. Barn og unge er barnevernets viktigste kvalitetssikrere og samarbeidspartnere. Byrådet mener dette er det viktigste tiltaket isolert sett for barnevernet i Oslo, og at dette vil føre til et trygt, treffsikkert og effektivt barnevern. Samtidig vil det gi oss erfaringer som kan overføres til andre områder av relevans for å beskytte barns liv, helse og utvikling bedre enn i dag.

Barne- og familieetaten samarbeider med bydelene, og med barn og unge selv, om utvikling av nye metoder for å rekruttere fosterhjem. I dette inngår å etablere og videreutvikle samarbeidet med minoritetsmiljøer. Det er avgjørende at etaten jobber systematisk for å bygge opp tillit hos minoritetsmiljøer. Dette gjøres blant annet gjennom rekruttering av minoritetsfamilier og medarbeidere med minoritetsbakgrunn, samt gjennom aktiv og oppsøkende tillitsbygging.

Barne- og familieetaten skal samarbeide med barn og unge i alle deler av prosessen med å finne riktig tiltak. Fire ganger årlig gjennomfører Barne- og familieetaten undersøkelser blant barn og unge i institusjoner der tema er barnas opplevelse av trygghet, ivaretagelse og opplevelse av samarbeid. Barne- og familieetaten har et eget ungdomspanel som bidrar til å få frem områder som kan forbedres.. I bolig- og avlastningstiltak for barn med funksjonsnedsettelse skal barna og foreldrene gis reell mulighet til å uttrykke sine ønsker og behov og ha tett kommunikasjon med tjenestestedene.

Barne- og familieetaten arbeider for å styrke heltidskulturen og samtidig redusere antall voksne som barn og unge må forholde seg til. Når turnuser etableres eller revideres vil etaten redusere antallet små og mellomstore stillinger. Det er avgjørende at turnusordningene oppleves som trygge for barn og unge selv.

Tabell 7.46 Nøkkeltall – Barne- og familieetaten

Barne- og familieetaten	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
<i>Oppholdsøgn</i>					
Barnevernsinstitusjoner (BFE)	22 554	22 078	23 411	23 294	24 275
Beredskapshjem	-	12 486	12 873	12 213	12 340
Familiehjem	-	5 818	5 743	5 201	5 458
Hjemmebaserte barneverntiltak	5 052	4 225	3 197	1 244	730
Private barnevernsinstitusjoner (barn og ungdom)	33 305	30 722	27 872	31 870	33 153
Private familiehjem	32 589	28 943	33 259	34 173	33 531
Avlastnings- og barnebolig (BFE)	9 534	9 604	8 800	8 461	7 896
Gruppeavlastning (BFE)	2 050	2 033	1 964	2 155	1 964
<i>Annet</i>					
Antall barn med barneverntiltak i løpet av året	689	671	675	645	671

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 8: Barn og unge skal oppleve et barnevern som er trygt, nyttig og samarbeidende sett fra barn og unge selv

Tiltak 1

Barn og unge i institusjon møtes av trygge, omsorgsfulle og kompetente voksne

Tiltak 2

Benytte erfaringene fra *Mitt Liv* slik at barn og unge blir reelle samarbeids-partnere i utvikling av tiltakene

Tiltak 3

Rekruttere, lære opp og veilede et tilstrekkelig antall fosterhjem

Tabell 7.47 Resultatindikatorer - mål 8

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Hastetilbud framskaffet innen 2 timer	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall nye klargjorte fosterhjem	79	72	85	85

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 7.48 Driftsbudsjettet Barne- og familieetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>360 Barne- og familieetaten (OVK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	491 052	554 174	567 737
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	73 930	44 794	44 426
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	15 251	44 524	45 146
14 Overføringsutgifter	8 516	7 189	7 304
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	838	0	0
Sum utgifter	589 587	650 681	664 613
16 Salgsinntekter	-183 635	-80 423	-82 594
17 Refusjoner	-207 914	-374 024	-384 332
18 Overføringsinntekter	-208	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-838	0	0
Sum inntekter	-392 595	-454 447	-466 926
Netto utgifter	196 993	196 234	197 687

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto økning på 2,7 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet en generell rammereduksjon på 1,2 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 7.49 Investeringsbudsjettet – Barne- og familieetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>360 Barne- og familieetaten (OVK)</i>			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	3 682	2 300	2 300
04 Overføringsutgifter	919	0	0
Sum utgifter	4 601	2 300	2 300
07 Refusjoner	-919	-230	-230
Sum inntekter	-919	-230	-230
Netto utgifter	3 682	2 070	2 070

OPPVEKST OG KUNNSKAP
BUDSJETT 2019

Tabell 7.50 Investeringsoversikt – Barne- og familieetaten

Barne- og familieetaten (OVK)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106034	BFE - inventar og utstyr			2 300	2 300	2 300	2 300		
119025	BFE - utskifting el-biler			3 000	3 000	0	0		
	Sum investeringsutgifter			5 300	5 300	2 300	2 300		
106034	BFE - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-230	-230	-230	-230		
	Sum kapittel finansiering			-230	-230	-230	-230		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			5 070	5 070	2 070	2 070		

7.8 Sektorens samlede tilskuddsmidler

Tabell 7.51 Sektorens samlede tilskuddsmidler

Kap. nr.	Søknaden gjelder	Vedtak 2017	Vedtak 2018	Byrådets forslag i Sak 1/2019	Sum 2017-2019
200	Elevorganisasjonen	170	174	180	524
210	Kommunalt foreldreutvalg	350	360	450	1 160
210	Leksehjelp (frivillige organisasjoner)	4600	4 600	4 600	4 600
230	Ungt Entreprenørskap	500	600	600	1 700

8. BYUTVIKLING

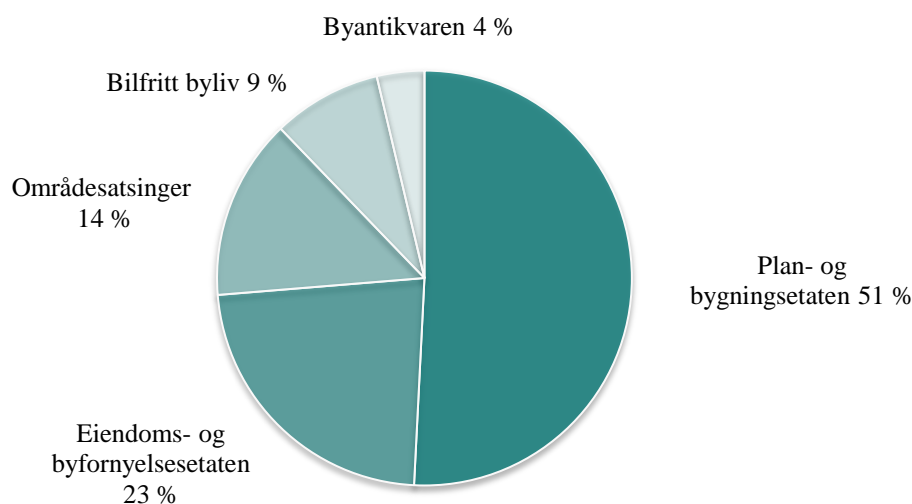
Byutviklingssektoren omfatter kommunens planlegging og oppfølging innenfor arealforvaltning, byggesaker, kulturminnevern, bytransformasjon, eiendomsutvikling og områdepolitikk. Oppgavene innenfor dette området er sektorovergrepene og utføres i all hovedsak av Byantikvaren, Eiendoms- og byfornyelsesetaten og Plan- og bygningsetaten.

8.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for byutvikling

Figur 8.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for byutvikling

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjet - økonomiplan			
		2019	2020	2021	2022
Sum utgifter	803,3	888,3	871,1	868,5	865,3
Sum inntekter	-349,4	-351,6	-351,6	-351,6	-351,6
Netto utgifter	453,8	536,7	519,5	516,9	513,6
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		1,3 %			

Brutto driftsutgifter for 2019 fordeler seg slik:

8.2 Byrådets ambisjoner for byutvikling

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Basert på dette ønsker byrådet at byutviklingssektoren bidrar til at Oslo blir en grønn nullutslippsby som er god å bo i.

Et sentralt bidrag er en bærekraftig byutvikling med samordnet areal- og transportplanlegging gjennom oppfølging av handlingsprogrammet i regional plan for Oslo og Akershus. Gjeldende kommuneplan fra 2015 støtter opp under regional plan med å legge opp til fortetting i kollektivknutepunkter, langs eksisterende banestruktur, byutvikling innenfra og ut for å redusere bilbruk, og ved å tilrettelegge for økt kollektivbruk, sykkel og gange. Ny byutviklingsstrategi avgitt av byrådet 28.06.2018, som del av kommuneplanens samfunnsdel, følger opp dette. I tillegg skal alle arealplaner sikre og bygge opp om Oslos klima- og miljømål.

Oslo er en by i vekst, og befolkningsøkningen forventes å fortsette i årene fremover. Befolkningsveksten skaper behov for boligbygging med tilhørende teknisk, sosial, kulturell og grønn infrastruktur. Byutviklingssektoren er en sentral aktør for tilrettelegging for boligbygging slik at byen får et variert og godt boligtilbud.

Byrådet legger til rette for utvikling av nye boliger og sørger for utarbeidelse av nye arealplaner som muliggjør områdeutvikling og sikrer gode kvaliteter. Transformasjon av tidligere næringsarealer er Oslos store arealreserve, og hovedvekten av nye boliger vil byrådet realisere innenfor de store transformasjonsområdene. Byutviklingen skal ha en aktiv kommunal styring gjennom kommunale egenplaner, som sikrer klimahensyn, kvalitet og stedstilpasning. De ulike områdene i byen har ulik grad av byggemodenhet, og det er viktig å velge den plantypen som er mest hensiktsmessig for rask utvikling av aktuelle områder.

Byrådet er opptatt av god og reell medvirkning. Medvirkningsprosessene må tilpasses planoppgaven og den lokale situasjonen. Bydelene er viktige medspillere som bindeledd mellom lokalbefolkning og kommunale etater. Plan- og bygningsetaten gjennomfører ofte åpne informasjonsmøter. I planprosessen på Smestad er det opprettet egne samspillsgrupper for grunneiere, beboere og bydelene. Videre er det opprettet fokusgrupper, egen nettside og gjennomført spørreundersøkelser blant beboere og brukere av området.

Boligvekstutvalget med representanter fra næringen, forskning og kommunale virksomheter avga sluttrapport 29.11.2016 med forslag om 59 ulike tiltak, hvorav om lag 90 % av forslagene er gjennomført eller i arbeid. Handlingsplan for økt boligbygging, som ble vedtatt av bystyret 11.05.2016, er under oppfølging. Noen av bystyrets vedtak er overlappende med Boligvekstutvalgets forslag, og disse følges opp samlet. Det er for øvrig mange forhold som påvirker utbyggingstakten av boliger, og som kommunen ikke selv har kontroll over, herunder rentenivå, markedet, utbyggingsrisiko og endringer i lovverket.

Byrådet ønsker å utvide den kommunale boligpolitikken for å bidra til en mangfoldig by med gode boliger folk flest kan ha råd til. Byrådet arbeider med å utrede hvilke strategier og virkemidler som kan tas i bruk i utvikling av en mer helhetlig kommunal boligpolitikk. Målsetningen er å få på plass et kunnskapsgrunnlag og forslag til tiltak og strategier, samt vurdering av økonomiske implikasjoner, i løpet av 2018. Det er i budsjettet for 2019 innarbeidet 4.0 mill. for å følge opp videre arbeid med ny boligpolitikk og starte opp konkrete pilotprosjekter.

Byrådet vil for øvrig støtte initiativ som fremmer kollektive boformer og by- og boligtypeløsninger som gir rom for fellesskap og møtesteder. For å sikre gode hverdagsmiljøer med et variert boligtilbud for ulike grupper, vil byrådet at kommunen også som grunneier, skal bidra til å påvirke utviklingen av mangfoldet i boligmarkedet. Byrådet vil også tilrettelegge for boliginnovasjon gjennom nye boligtyper tilpasset nye boformer.

ByKuben - Oslo senter for byøkologi, skal vise frem Oslo som klimavennlig miljøby, utgjøre et kunnskaps- og innovasjonssenter og fungere som et møtested for arbeid med klimavennlig byutvikling og bærekraftig byliv. Innovasjon innenfor alle områder vil være nødvendig for å virkeliggjøre det grønne skiftet i Oslo, sikre effektivitet og konkurransekraft, og nå Oslos klima- og miljømål. ByKuben flyttet i 2018 inn i lokaler i Myntgata 2. ByKuben vil ha en aktiv rolle i arbeidet med Europeisk miljøhovedstad 2019.

Byrådet arbeider for et bilfritt byliv der sykkel, gange, kollektiv, uteopphold og byliv prioriteres og for å skape en varmere by med plass til alle. Handlingsprogram for økt byliv og områderegulering for gater og byrom i sentrum vil gi grunnlag for endringer i bruken av gatearealene. Program bilfritt byliv og samarbeidsorganet Levende Oslo (et samarbeid mellom Oslo kommune, staten og privat næringsliv) vil samhandle for å skape gode bilfrie uterom i sentrum som både ivaretar publikums og næringslivets interesser.

Kommunen deltar i FutureBuilt-samarbeidet (10-årig program for å utvikle klimanøytrale bygg og byområder med høy kvalitet) med forbildeprosjekter som skal fremme klimasmart innovasjon i ulike bygg, herunder boliger. Byrådet arbeider for at fremtidige kommunale bygg skal omfattes av FutureBuilt og i hovedsak holde plussus standard. I 2019 skal det arrangeres en Urban Future-konferanse som vil markere avslutningen på det 10-årige prosjektet. Konferansen vil inngå i kommunens tiltak knyttet til Europeisk miljøhovedstad 2019.

Økt utbygging og arealknapphet gir et press på den grønne infrastrukturen. Med økt befolkning er Marka og de grønne kvalitetene i byggesonen enda viktigere. Byrådet ønsker å bevare og styrke Oslos blågrønne omgivelser gjennom planlegging og arbeider med et grøntregnskap som overvåker utviklingen. Plan- og bygningsetaten har utviklet et sett av kriterier «Blå-grønn faktor» for å sikre overvannshåndtering og vegetasjon. Byutviklingen skal sikre Oslos blågrønne omgivelser og byens historiske og bevaringsverdige kvaliteter. Byrådet er opptatt av at naturens rolle i byen skal styrkes. Byens blågrønne elementer skal knyttes opp mot urbant landbruk/dyrking, grønne tak, klimatilpasninger, biologisk mangfold og rekreasjon. Byrådet vil fremme en byutvikling som skaper gode nærmiljøer og som gir livskvalitet og fremmer folkehelse.

En viktig ressurs for den voksende byen er undergrunnen. Hulrommene under bakken brukes til lagring, infrastruktur, rør og kabler som forsyner byen med nødvendige tjenester som transport, vann og avløp, elektrisitet og internett. Gjennom arbeidet med det fireårige undergrunnsprosjektet er det identifisert behov for tiltak på både lokalt og nasjonalt nivå. Byrådet vil i løpet av 2018 forberede oppstart av arbeidet med kommunedelplan for undergrunnen.

Økt befolkning gir behov for utbygging av teknisk, sosial, kulturell og grønn infrastruktur, som barnehager, skoler, parker og grøntdrag. Byens begrensede byggesone gjør det utfordrende for kommunen å skaffe nok arealer til dette. Byrådet har utarbeidet en helhetlig, operativ og fleksibel eiendomsstrategi for kommunal eiendomsposisjonering som grunnlag for en langsiktig kjøpspolicy, slik at kommunen får en langsiktig og kostnadseffektiv arealberedskap for sine behov. I oppfølging av eiendomsstrategien er det nødvendig med god samhandling på tvers av sektorene for at kommunens behov skal avdekkes så tidlig som mulig, for å kunne sikre nødvendig areal, stimulere til økt sambruk og bidra til ønsket byutvikling. Strategisk arealutnyttelse gjennom sambruk og samkjørte utbyggingsprosjekter er viktig for å øke arealeffektiviteten og for at Oslo kommune bedre skal nå sine klimamål. Eiendomsstrategien skal videre bidra til byutvikling og økt boligbygging gjennom strategiske eiendoms kjøp og salg og skape incentiv til å utvikle mangfold i boligmarkedet. Byrådet vil tilrettelegge for å bruke midlertidighet og kunst/kultur for å igangsette utvikling.

Oslo er en mangfoldig by som rommer en stor variasjon av lokalmiljøer og boområder med ulike kvaliteter og kjennetegn. Samtidig som byen har fått en mer mangfoldig befolkning, har også de sosiale forskjellene økt. I likhet med andre storbyer opplever Oslo at enkelte områder står overfor komplekse utfordringer som skaper behov for å ta vare på og utvikle viktige kvaliteter i nærmiljøene. I

slike områder er det som regel også en opphoping av beboergrupper med lav inntekt og andre levekårsutfordringer direkte eller indirekte knyttet til dette.

Byrådet har utviklet en områdepolitikk som skal bidra til at alle skal ha like muligheter til å kunne bo og vokse opp i gode og trygge nærmiljøer med god kvalitet. Områdepolitikken skal gi byrådet et samlet grep for å følge opp utsatte lokalområder i Oslo. Politikken skal sørge for at kommunen er i stand til å identifisere de områdene som har behov for et ekstra løft, og igangsette helhetlige og koordinerte innsatser for å sikre en positiv utvikling i de aktuelle områdene. Områdepolitikken skal også motvirke at nye områder utvikler seg i en negativ retning slik at de i fremtiden vil møte tilsvarende utfordringer som de mest utsatte lokalområdene står overfor i dag. Det viktigste virkemiddelet i områdepolitikken er områdesatser. I 2019 gjennomfører kommunen i samarbeid med staten områdesatser i Groruddalen, Oslo sør og Oslo indre øst.

Byrådet har et ansvar for å sikre at Oslo er en aldersvennlig by som er god for alle. Byrådet har trappet opp innsatsen for å planlegge og utvikle områder på en helhetlig måte, slik at det settes av arealer til gode møteplasser, torg, parker og trygge ferdselsårer for gående og syklende. Dette er byrom som er tilgjengelig for alle, og som særlig er viktig for barn og eldre i byen. På den måten sikrer vi at den fysiske byen inkluderer og tar vare på alle innbyggere. I arbeidet med de mest utsatte lokalområdene, vil byrådet utvide medvirkning og involvering av eldre i innsatsen i det geografiske området.

Saksbehandlingen i kommunen skal være effektiv. Kommunen har en utfordring med de lovbestemte fristene for innsendte reguleringsplaner. Byrådet har igangsatt ulike tiltak for å redusere saksbehandlingstiden. Plan- og bygningsetatens utviklingsenhet søker i samhandling med forslagsstiller innovative løsninger som kan implementeres løpende i øvrig plansaksbehandling. Det er viktig å skape samhandlingsformer som fungerer godt på tvers av sektorene for å sikre raskest og best mulig resultat. I effektiviseringen er digitalisering sentralt. Alt som kan digitaliseres skal digitaliseres. Innbyggerens behov skal stå i sentrum når digitale tjenester utvikles. I 2018 ble Byantikvarens historiske arkiv digitalisert.

Tabell 8.1 Byrådets mål for byutvikling

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Utvikle den grønne klimabyen; sikre Oslos blågrønne struktur og omgivelser, kulturminner og gode steds-, klima- og miljøkvaliteter	Plan- og bygningsetaten, Byantikvaren
2	Tilrettelegge for økt boligbygging	Plan- og bygningsetaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten
3	Sikre at lokalområder har gode nærmiljø og oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp	Byrådsavdeling for byutvikling
4	Sikre nødvendige arealer for kommunale behov og ivareta kommunens eieransvar og eierinteresser på en god og effektiv måte innenfor byutviklingssektoren	Eiendoms- og byfornyelsesetaten
5	Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene	Plan- og bygningsetaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten, Byantikvaren

8.3 Byutviklingssektorens økonomiske rammer

Tabell 8.2 Økonomiplanoversikt med spesifikasjoner av endringer

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	453,8	410,0	390,2	362,7	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	453,8	453,8	453,8	453,8	453,8
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		12,2	12,2	12,2	12,2
+/- Reelle endringer		70,6	53,4	50,9	47,6
=ØKONOMIPLAN (netto)	453,8	536,7	519,5	516,9	513,6
Endringer i prosent		18,3 %	14,5 %	13,9 %	13,2 %
Sum endringer		82,9	65,7	63,1	59,8

Spesifikasjon av "Reelle endringer"	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		0,0	-2,6	-5,1	-5,1
+/- Justering for engangstiltak		21,0	-11,5	-11,5	-11,5
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-2,7	-2,7	-2,7	-6,0
+/- Spesifiserte rammeendringer		52,3	70,2	70,2	70,2
Sum reelle endringer		70,6	53,4	50,9	47,6

1) 2018 prisnivå

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold

Sektorens ramme reduseres med 2,6 mill. i 2020 og 5,1 mill. i 2021 som følge av effektiviseringsuttak.

Justering for engangstiltak

Midler til Bilfritt byliv, tidligere innarbeidet på kap. 126, 192 og 609, er lagt på eget kapittel i byutviklingssektoren. Denne samlingen gir en økning for byutviklingssektoren i 2019 på 15,0 mill. Da bevilgningen ikke er videreført i 2020, gir det en samlet reduksjon på 11,5 mill. fra og med 2020. I tillegg er det innarbeidet 2,0 mill. til utredning m.m. på Stubberud som del av klimapakke og 4,0 mill. til kommunal boligpolitikk i 2019.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 2,7 mill. i 2019.

Spesifiserte rammeendringer

Det er i budsjettet for 2019 innarbeidet ytterligere 49,0 mill. til Bilfritt byliv på eget kapittel. Fra 2020 er bevilgningen på 67,0 mill. årlig.

Det er i budsjettet for 2019 innarbeidet 0,5 mill., deretter 2,0 mill. årlig for at Byantikvaren skal ivareta oppgaver på kulturminnefeltet som overføres fra Riksantikvaren til fylkeskommunene, herunder også Oslo, som følge av regionreform. Det er i budsjettet for 2019 innarbeidet 4,0 mill., deretter 8,0 mill. årlig til Eiendoms- og byfornyelsesetaten da etaten overtar ansvaret for etterdriften av Grønmodeponiet fra Renovasjonsetaten sommeren 2019.

BYUTVIKLING
BUDSJETT 2019

Det ble i budsjettet for 2018 og 2019 innarbeidet 12,0 mill., deretter 8,0 mill. årlig til klimatiltak byutvikling. Det var i budsjettet for 2018 innarbeidet 3,5 mill. til «Bilfritt byliv» på kap. 609 Plan- og bygningsetaten. Midlene til «Bilfritt byliv» er nå samlet på eget kapittel. I budsjettet for 2018 var det totalt 30,0 mill. til Oslo sør-satsingen, hvor 26,0 mill. var lagt i driftsbudsjettet og 4,0 mill. var lagt i investeringsbudsjettet. Fra 2019 ligger hele bevilgningen i driftsbudsjettet.

Det er også innarbeidet sektorens andel av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk.

Tabell 8.3 Netto driftsbudsjett per kapittel – Byutvikling

						Beløp i mill.
Netto driftsbudsjett	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Endring 2018 - 2019
Eiendoms- og byfornyelsesetaten						
400 (BYU)	27,3	38,0	34,2	33,3	32,4	11
482 Groruddalsatsingen (BYU)	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	0
483 Oslo indre øst-satsingen (BYU)	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	0
481 Oslo sør-satsingen (BYU)	26,0	30,0	30,0	30,0	30,0	4
490 Bilfritt byliv (BYU)	0,0	75,5	67,0	67,0	67,0	76
520 Byantikvaren (BYU)	29,7	30,7	32,0	31,9	31,7	1
609 Plan- og bygningsetaten (BYU)	275,9	267,6	261,3	259,7	257,5	-8
Sum Byutvikling (BYU)	453,8	536,7	519,5	516,9	513,6	82,9

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av driftsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 8.4 Brutto investeringsbudsjett per kapittel – Byutvikling

					Beløp i mill.
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
416 Fornebu-utbyggingen (BYU)		15,5	328,5	0,0	0,0
425 Andre utbyggingsformål (BYU)		153,8	82,0	86,0	72,0
609 Plan- og bygningsetaten (BYU)		6,0	6,0	6,0	6,0
Sum Byutvikling (BYU)		175,3	416,5	92,0	78,0

På kap. 416 Fornebu-utbyggingen er det innarbeidet midler i samsvar med oppdaterte planer for utbyggingen av infrastrukturen mv. på Fornebu.

På kap. 425 Andre utbyggingsformål er det innarbeidet 30,0 mill. årlig til kjøp av arealer/eiendommer som ledd i transformasjon og tilrettelegging for bolig- og byutvikling, og 20,0 mill. årlig til kontraktsforpliktete kjøp. I tillegg er det innarbeidet 10,0 mill. i 2019, deretter 20,0 mill. årlig til opprustning av torg og møteplasser.

Det er innarbeidet 91,0 mill. til prosjektet Langøyene og 20,0 mill. til investeringstiltak på kulturhuset Hausmania. I tillegg er det innarbeidet 4,0 mill. i 2019, deretter 2,0 mill. årlig til mindre rehabiliteringstiltak på eiendommer forvaltet av Eiendoms- og byfornyelsesetaten, samt 2,8 mill. i 2019 til etablering av toalettanlegg på Gressholmen.

På kap. 609 Plan- og bygningsetaten er det innarbeidet 6,0 mill. årlig til ajourhold og modernisering/IKT.

8.4 Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Tabell 8.5 Driftsbudsjett – Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>400 Eiendoms- og byfornyelsesetaten (BYU)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	121 205	120 926	123 588
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	112 724	56 461	65 842
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	166	0	0
14 Overføringsutgifter	26 162	13 515	13 731
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	26 217	0	0
Sum utgifter	286 475	190 902	203 161
16 Salgsinntekter	-215 535	-106 276	-106 276
17 Refusjoner	-22 050	-55 895	-57 404
18 Overføringsinntekter	-6 912	-1 455	-1 494
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-15 874	0	0
Sum inntekter	-260 372	-163 626	-165 174
Netto utgifter	26 103	27 276	37 987

1 Ansvarsområde

Eiendoms- og byfornyelsesetaten skal bidra til at Oslo blir en funksjonell og klimavennlig nullutslippsby med flere boliger og bedre bomiljø, i tillegg til å bidra til byutvikling i tråd med gjeldende kommuneplan.

Etaten ivaretar bykassens eierrolle for grunneiendom og er ansvarlig for eiendomsforvaltning, utvikling, kjøp, salg, samt eventuell ekspropriasjon til kommunale formål. Etaten bidrar også til gjennomføring av byutvikling gjennom koordinering av utbyggingsprosesser, inngåelse av utbyggingsavtaler, kjøp av eiendom til kommunale formål og strategiske kjøp med hensikt å fremme ønsket byutvikling.

Etaten er pålagt oppgaver etter plan- og bygningsloven, konsesjonsloven, lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder og lov om oreigning av fast eiendom (ekspropriasjon). Etaten skal inneha kompetanse om boligmarkedet og boligbygging, herunder hvordan kommunen kan bruke eiendommer i etatens portefølje til å fremme kommunens boligpolitikk.

2 Situasjonsbeskrivelse

Etatens kjerneoppgave er som grunneier å ha ansvaret for forvaltning, utvikling og salg av eiendommer og ledigstilte bygg som ikke skal brukes i kommunal tjenesteproduksjon, samt kjøp av eiendommer til kommunale formål eller for å fremme ønsket byutvikling. Etaten tilrettelegger og byutvikler større områder med både kommunal og privat grunn gjennom regulering, eiendomsutvikling og fremforhandling av utbyggingsavtaler med private grunneiere som bidrar til å finansiere offentlig infrastruktur som veier, friområder, idretts-, fritids- og kulturtiltak i utviklingsområder. Etatens arbeid inkluderer også markedsanalyse, kartlegging av behov for kommunal infrastruktur og vurdering av gjennomføringsmodeller. Etaten innhenter informasjon fra andre kommunale eiendomsforvaltere, utarbeider oversikter over ledige eiendommer og avklarer alternativ kommunal bruk, utvikling, regulering og/eller salg.

Befolkningsvekst fører til økt behov for sosial og kommunalteknisk infrastruktur, arealer til idrettsformål og grøntstruktur. Også i årene som kommer må kommunen sikre arealer til kommunale formål som skoler, barnehager, omsorg m.m. Etatens rolle som strategisk eier er styrket gjennom ansvar for kommunens strategiske eiendomskjøp og som koordinerende virksomhet for ledigstilt eiendom. Staten fremskaffer eiendommer dels gjennom kjøp i markedet og dels ved omdisponering/utvikling av kommunal eiendom. Etatens eiendomsoversikter vil sammen med behovsoversikter fra de ulike sektorene, være sentrale verktøy for planlegging og gjennomføring av eiendomsutvikling og kjøp i årene fremover. Strategisk arealutnyttelse gjennom sambruk og samkjørte utbyggingsprosjekter med hensikt å øke arealeffektiviteten, løser flere kommunale arealbehov kostnadseffektivt og bidrar til å nå Oslos byutviklings- og klimamål.

Oslo kommune er en stor grunneier og fokus på god forvaltning og utvikling av kommunal grunneiendom blir prioritert. Gode oversikter over kommunens eiendomsportefølje skal bidra til bedre utnyttelse av eiendommene. Staten står for forvaltning og utleie av bykassens grunneiendommer, tomtearealer og bygninger som ikke forvaltes av annen kommunal virksomhet. Staten leier ut areal og bygninger i påvente av ny regulering, alternativ kommunal bruk eller salg. Staten er operasjonelt ansvarlig for oppfølging og effektiv gjennomføring av byrådets eiendomsstrategi.

Staten kartlegger og overvåker forurenset bykassegrunn, samt iverksetter eventuelle tiltak for å hindre uønsket påvirkning av miljøet fra forurensede lokaliteter.

Staten administrerer og koordinerer arbeidet med «Levende Oslo», et samarbeidsorgan mellom Oslo kommune, staten og næringslivet, for å gjøre Oslo sentrum mer attraktivt og tilgjengelig.

Tabell 8.6 Nøkkeltall for Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Eiendoms- og byfornyelsesetaten	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Tomtefestekontrakter	634	632	620	623	623
Tomteleiekontrakter	740	758	486	473	479
Antall områdeplaner/reguleringsplaner	2	2	2	0	2

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 2 Tilrettelegge for økt boligbygging

Tiltak 1:

Utarbeide utbyggingsavtaler

Tiltak 2:

Vurdere behov for rekkefølgekrav i reguleringssaker

Tiltak 3:

Gjennomføre strategiske kjøp for å fremme byutvikling

Tiltak 4:

Regulere og utvikle egne eiendommer

Tabell 8.7 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall inngåtte utbyggingsavtaler	7	18	20	15
Rekkefølgekrav-andel saker som blir vurdert		100 %	100 %	100 %
Fremme saker om strategiske kjøp				2
Antall regulerte eiendommer	0	2	2	3

Mål 4 Sikre nødvendige arealer for kommunale behov og ivareta kommunens eieransvar og eierinteresser på en god og effektiv måte innenfor byutviklingssektoren

Tiltak 1:

Erverv av eiendom til kommunale formål

Tiltak 2:

Ajourføre oversikter over kommunale behov og ledige eiendommer, samt avklare alternativ kommunal bruk eller salg/utleie

Tiltak 3:

Forvalte feste- og utleiekontrakter

Tiltak 4:

Sørge for at aktuelle virksomheter informeres om alle forkjøpssaker for vurdering av forkjøp på vegne av kommunen selv

Tabell 8.8 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Erverv (kjøp)		659 mill.	1 600 mill.	900 mill.
Ant eiend avklart til komm bruk, salg, utleie	11	14	10	10
Oversikt komm behov og ledige eiendommer			100 %	100 %
Festetomter - inntekt	72,5 mill.	77,9 mill.	69 mill.	66 mill.
Utleie - inntekt	121,2 mill.	129 mill.	127 mill.	134 mill.
Andel forkjøpssaker sendt til vurdering				100 %

Mål 5 Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene

Tiltak 1:

Følge opp tverrsektorielle tiltak i eiendomsstrategien

Tiltak 2:

Digitalisere og effektivisere saksbehandling og arkivprosesser

Tabell 8.9 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Videreføre/delta i ulike samarbeidsarenaer, herunder å være sekretariat samt lede prosjektgruppe for oppfølging av byrådets eiendomsstrategi				regelmessig
Tilrettelegge og innføre digital administrasjon av rutiner (nabovarsler og leieforhold)				2
Teste ut bruk av "Min Side" ved masseutsendelser / informasjonsskriv				100 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 2,5 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 1,2 mill. lavere enn i 2018. Det er i tillegg innarbeidet etatens andel av sektorens rammereduksjon og etatens andel av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk.

Det er i budsjettet for 2019 innarbeidet 4,0 mill., deretter 8,0 mill. årlig da etaten overtar ansvaret for etterdriften av Grønmodeponiet fra Renovasjonsetaten sommeren 2019. Dette er bykassens andel av kostnadene. I tillegg skal renovasjonsfondet bidra med 1,5 mill. i 2019, deretter 3,0 mill. årlig som delfinansiering av etterdriftskostnaden. Det er i 2019 innarbeidet en bevilgning på 2,0 mill. til utredning m.m. på Stubberud og 4,0 mill. til kommunal boligpolitikk.

Tabell 8.10 Øremerkede kommunale midler for Eiendoms- og byfornyelsesetaten

		Beløp i 1 000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.400.06	Kommunal boligpolitikk	4 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2019 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.5 Fornebu-utbyggingen

Tabell 8.11 Investeringsbudsjett – Fornebu-utbyggingen

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>416 Fornebu-utbyggingen (BYU)</i>			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	21	27 000	15 500
04 Overføringsutgifter	1	0	0
Sum utgifter	23	27 000	15 500
06 Salgsinntekter	-4 502	-10 000	-10 000
07 Refusjoner	-1	0	0
Sum inntekter	-4 503	-10 000	-10 000
Netto utgifter	-4 481	17 000	5 500

Tabell 8.12 Investeringsoversikt – Fornebu-utbyggingen

Fornebu-utbyggingen (BYU)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
100165	Investeringer Fornebu			15 500	48 500	0	0	0	1/01 - 4/20
106020	Fornebu - banebetjening	280 000	0	0	280 000	0	0	0	1/20 - 4/20
	Sum investeringsutgifter			15 500	328 500	0	0		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			15 500	328 500	0	0		

Investeringene på Fornebu styres gjennom et felles infrastrukturprosjekt og et prosjekt for opprydding av forurensing. Prosjektene gjennomføres i regi av staten (v/Statsbygg) og Oslo kommune. Oslo kommune og Fornebu Boligspas AS inngikk i 2001 kjøpekontrakt om overdragelse av Oslo kommunes eiendomsmasse på Fornebu. I henhold til kjøpekontrakten overtar kjøper de enkelte delområder mot betaling. Partene har senere inngått endringsavtaler, oppgjørsavtaler mv. til kjøpekontrakten. I henhold til kjøpekontrakten med senere endringer ble siste hovedoppgjør gjennomført ved årsskiftet 2015-2016, med overføring av resten av eiendomsmassen på Fornebu til OBOS. I tillegg er det avtalt at Oslo kommune skal ha tilbakebetalt en andel av OBOS` fortjeneste ved salg av husbankboliger. Beløpet forfaller til betaling i takt med at boligene bygges. De årlige forfallsbeløpene er usikre, da de avhenger av utbyggingsaktivitet og type boliger som bygges. Dette styres av utbygger. Beløpet er begrenset til 125,0 mill. (2005-kr). Antatte innbetalinger i perioden 2019-2021 settes til 10,0 mill. årlig, mens det for 2022 (og senere år) settes til totalt 30,0 mill.

Når det gjelder infrastrukturkostnadene, er det noe usikkerhet knyttet til omfang og periodisering. Det foreslås innarbeidet 15,5 mill. i 2019 og 48,5 mill. i 2020. Det er forutsatt at grunneierne på Fornebu, Oslo kommune og Statsbygg, skal bidra med delfinansiering av etablering av kollektivtrafikkkløsing. Grunneierbidraget er beregnet til totalt 500,0 mill., hvorav Oslo kommunes andel er på 280,0 mill. Midlene er innarbeidet i 2020.

8.6 Andre utbyggingsformål

Tabell 8.13 Investeringsbudsjett – Andre utbyggingsformål

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>425 Andre utbyggingsformål (BYU)</i>			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	677 035	1 747 500	153 800
03 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	10	0	0
04 Overføringsutgifter	1 335	0	0
Sum utgifter	678 379	1 747 500	153 800
06 Salgsinntekter	-177 876	-75 000	-75 000
07 Refusjoner	-1 335	-18 500	-18 760
08 Overføringsinntekter	-104 638	0	0
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-10 400	0	0
Sum inntekter	-294 249	-93 500	-93 760
Netto utgifter	384 130	1 654 000	60 040

Tabell 8.14 Investeringsoversikt – Andre utbyggingsformål

Andre utbyggingsformål (BYU)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106017	Kontraktsforp.kjøp			20 000	20 000	20 000	20 000		
107009	Eiendomserverv/-kjøp, initiere transform. m.v.			30 000	30 000	30 000	30 000		
109004	Opprustning torg og møteplasser			10 000	20 000	20 000	20 000		
117012	Langøyene	166 000	75 000	77 000	0	14 000	0	0	1/17 - 4/21
118005	Haus (kulturhus)	76 000	56 000	10 000	10 000	0	0	0	2/16 - 4/20
119003	Gressholmen kro - toalettanlegg	2 800	0	2 800	0	0	0	0	1/19 - 4/19
119004	Rehabilitering			4 000	2 000	2 000	2 000		
	Sum investeringsutgifter			153 800	82 000	86 000	72 000		
109004	Opprustning torg og møteplasser		Investeringsmoms	-2 000	-4 000	-4 000	-4 000		
117012	Langøyene		Investeringsmoms	-15 400	0	-2 800	0		
119003	Gressholmen kro - toalettanlegg		Investeringsmoms	-560	0	0	0		
119004	Rehabilitering		Investeringsmoms	-800	-400	-400	-400		
	Sum kapittel finansiering			-18 760	-4 400	-7 200	-4 400		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			135 040	77 600	78 800	67 600		

Avsetningen til strategisk eiendomskjøp er tatt ut av investeringsbudsjettet. Det er i stedet gjort en avsetning i driftsbudsjettet, se kap. 192 Diverse avsetn. og tilfældige inntekter, for å dekke rentekostnader tilsvarende lånefinansiering av eiendomskjøp for 900,0 mill. årlig, til sammen 3,6 mrd. I økonomiplanperioden. Investeringsmidler til strategisk eiendomskjøp vil først komme inn i budsjettet når det foreligger et konkret kjøp. Disse eiendomskjøpene skal primært være tomter til kommunale formål som skoler, barnehager og omsorgsinstitusjoner, kjøp av grunneiendommer for å utløse boligbygging i transformasjonsområder, fortetting/utbedring i eksisterende boligområder, samt kjøp av tilgrensede eiendommer for å øke eiendomsverdier. Byrådet har utarbeidet en helhetlig, operativ og fleksibel eiendomsstrategi for kommunal eiendomsposisjonering som grunnlag for en langsiktig kjøpspolicy, slik at kommunen får en langsiktig og kostnadseffektiv arealberedskap for sine behov.

Det er innarbeidet 30,0 mill. årlig til kjøp av arealer/eiendommer som ledd i transformasjon og tilrettelegging for bolig- og byutvikling, samt 20,0 mill. årlig til kontraktsforpliktete kjøp. Midlene brukes til gjennomføring av kontraktsforpliktete kjøp, innløsninger som følge av reguleringsvedtak, makeskifter og erstatninger ved rettssaker og ekspropriasjoner.

Det er innarbeidet 10,0 mill. i 2019, deretter 20,0 mill. årlig til opprustning av torg og møteplasser. Det er også innarbeidet 91,0 mill. til prosjektet Langøyene og 20,0 mill. til investeringstiltak på kulturhuset Hausmania. I tillegg er det innarbeidet 4,0 mill. i 2019, deretter 2,0 mill. årlig til mindre rehabiliteringstiltak på eiendommer forvaltet av Eiendoms- og byfornyelsesetaten, samt 2,8 mill. i 2019 til etablering av toalettanlegg i tilknytning til Gressholmen kro.

Langøyene fungerte som Oslo kommunes avfallsdeponi i perioden 1908-48. Deponiet ble avsluttet og tildekket i 1948, og deponioverflaten ble deretter tilrettelagt for rekreasjon og friluftsmål. I 2013 ble det gjennomført innledende miljøteknisk undersøkelse, og det viste seg at massene i og utenfor depotet var sterkt forurenset. Eiendoms- og byfornyelsesetaten har utredet alternativer for en varig løsning for Langøyene. I forbindelse med behandling av budsjett 2017, ble det vedtatt å sette av midler til prosjekt Langøyene i budsjettet for perioden 2017-2019 med en samlet investeringsramme på 304,0 mill., hvorav 1/2-parten forutsettes finansiert over bykassen og 1/2-parten av renovasjonsfondet. Forprosjekt og KS2 ble ferdigstilt høsten 2017. Anbefalinger fra KS2 tilsier at investeringsrammen heves til 332 mill. (P85), og tiltakene igangsettes høsten 2019 og avsluttes før sommeren 2021. Ved gjennomføring av prosjektet etableres det en permanent sikring av det gamle deponiet som ivaretar miljøkrav, samtidig som det tilrettelegges for økt friluft- og rekreasjonsbruk. Byrådet arbeider samtidig med en vann-/avløpsløsning for øyene i indre Oslofjord. Tiltakene vil samlet sett gi et betydelig kvalitetsløft for friluft-, rekreasjons- og bademuligheter for byens innbyggere.

Eiendomssalg foreslås satt til 75,0 mill. årlig for perioden 2019-2022. Samlet eiendomssalg for økonomiplanperioden blir med det 300,0 mill., i all hovedsak forutsatt realisert ved salg av eiendommer som ikke egner seg til annen kommunal bruk; ferdig klargjorte nærings- og boligtomter, utviklingseiendommer, grunneiendommer mv.

8.7 Groruddalssatsingen

Tabell 8.15 Driftsbudsjett – Groruddalssatsingen

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>482 Groruddalssatsingen (BYU)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	1 196	0	0
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	24 623	0	0
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	758	0	0
14 Overføringsutgifter	5 905	60 000	60 000
Sum utgifter	32 481	60 000	60 000
17 Refusjoner	-377	0	0
18 Overføringsinntekter	-36 930	0	0
Sum inntekter	-37 307	0	0
Netto utgifter	-4 826	60 000	60 000

1 Ansvarsområde

Groruddalssatsingen har pågått siden 2007, da den startet opp som et 10-årig samarbeid mellom staten og Oslo kommune. I august 2015 inngikk stat og kommune en intensjonsavtale om en ny 10-årig satsing i Groruddalen fra 2017 til 2026. En overordnet programbeskrivelse for ny satsing ble underskrevet av partene 12.08.2016. Intensjonsavtalen fra 2015 og programbeskrivelsen fra 2016 er de overordnede styrende dokumentene.

For å sikre en positiv utvikling kreves en koordinert og tverrfaglig innsats fra både stat og kommune. Byrådsavdeling for byutvikling har ansvar for overordnet oppfølging og koordinering av arbeidet med satsingen. Arbeidet med satsingen involverer mange sektorer i kommunen og ansvar for planlegging, oppfølging og gjennomføring av prioriterte tiltak tilligger de aktuelle bydelene og involverte virksomheter.

2 Situasjonsbeskrivelse

Sluttevalueringen av Groruddalssatsingen (2007-2016) viste gode resultater på mange områder, men påpekte at det fortsatt er lokalområder som står overfor store og komplekse utfordringer. Befolkningen i Groruddalen er mangfoldig og sammensatt, og det er store variasjoner i levekår innad i bydelene. Til tross for variasjon, har innbyggerne i disse bydelene samlet sett lavere utdannings- og inntektsnivå, svakere tilknytning til arbeidslivet og sterkere avhengighet av velferdstjenester enn i resten av byen. Andelen barn med behov for særskilt språkopplering i grunnskolen er høyere i bydelene i Groruddalen enn ellers i byen, og flere lokalområder har fortsatt utfordringer knyttet til støy, luftforurensing, fysiske barrierer og dårlig vedlikeholdte rekreasjonsområder. Det er derfor fortsatt behov for å utvikle nærmiljøkvaliteter og tjenester slik at flere inkluderes og deltar i arbeidsliv og samfunnsliv. For å sikre en positiv utvikling kreves en koordinert og tverrfaglig innsats fra både stat og kommune.

Innsatsen fra og med 2017 organiseres i tre delprogrammer:

1. Nærmiljø
2. Oppvekst og utdanning
3. Sysselsetting

Arbeidet innenfor de tre delprogrammene er godt etablert siden oppstarten i 2017. Det arbeides fortløpende med å utvikle prosjektporteføljene innenfor hvert delprogram for å nå målene for satsingen.

Som del av områdesatsingene skal det gjennom programperioden arbeides med å videreutvikle kommunens kunnskap og kompetanse knyttet til utsatte lokalområder.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Hovedmålet for Groruddalssatsingen er at delprogrammene samlet sett skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i områder i Groruddalen der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltagende i lokalsamfunn og storsamfunn. Flere skal sikres gode oppvekstvilkår, flere skal fullføre videregående opplæring, flere skal komme ut i ordinært arbeid og flere skal få varig tilknytning til arbeidslivet.

I Groruddalssatsingen er det særlig delprogram nærmiljø som understøtter målet for områdepolitikken om å sikre at lokalområdene oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp. Innsatsen i Delprogram oppvekst og utdanning og Delprogram sysselsetting har et noe bredere geografisk nedslagsfelt, men understøtter likevel områdepolitikken mål ved å bidra til at tjenestene i de mest utsatte lokalområdene blir enda bedre tilpasset befolkningens behov.

Mål 3 Sikre at lokalområder har gode nærmiljø og oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp

Tiltak 1:

Sikre en effektiv og god gjennomføring av Groruddalssatsingen

Tiltak 2:

Videreutvikle områdeløftmetodikken ved å koble virkemidler innenfor byutviklingsfeltet sterkere til nærmiljøarbeidet i Groruddalssatsingen

Tabell 8.16 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Fordele midler	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel prosjekter med kobling til byutviklingsfeltet i bydelenes prosjektporteføljer			20 %	20 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det foreslås å bevilge 60,0 mill. årlig til Groruddalssatsingen. Foreløpig er hele bevilgningen lagt på driftsbudsjettet. Byrådet vil avklare fordeling mellom drift og investeringer når handlingsprogram med forslag til tiltak er utarbeidet.

Tabell 8.17 Øremerkede kommunale midler for Groruddalssatsingen

Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.482.01	Groruddalssatsingen	60 000

Beløp i 1 000 kr

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2019 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.8 Oslo indre øst-satsingen

Tabell 8.18 Driftsbudsjett – Oslo indre øst-satsingen

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>483 Oslo indre øst-satsingen (BYU)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	1 250	35 000	35 000
14 Overføringsutgifter	499	0	0
Sum utgifter	1 749	35 000	35 000
18 Overføringsinntekter	-3 540	0	0
Sum inntekter	-3 540	0	0
Netto utgifter	-1 791	35 000	35 000

1 Ansvarsområde

I perioden 2014-2018 har det som følge av bystyrets vedtak i sak 178/13 Nytt Munch-museum med Stenersenmuseets samlinger, vært gjennomført et 5-årig områdeløft på Tøyen. Fra 2017 ble det geografiske innsatsområdet utvidet til også å gjelde Grønland. Arbeidet har vært et samarbeid mellom stat og kommune, og avtalen om samarbeid gjelder ut 2018. Det arbeides for å inngå en intensjonsavtale med staten om et nytt samarbeid om områdesatsing i Oslo indre øst for perioden 2019-2026.

Som følge av byråds sak 176/17 Områdepolitikk, skal alle Oslo kommunes områdesatsinger ha en felles innretning. Den nye satsingen skal innrettes med utgangspunkt i erfaringer fra Groruddalssatsingen. I oppfølgingen av avtalen med staten skal det derfor utarbeides en programbeskrivelse for Oslo indre øst-satsingen som avklarer blant annet mål- og organisasjonsstruktur. Som for Oslo sør-satsingen skal programbeskrivelsen avklare overlapp og felles føringer og løsninger for alle de tre områdesatsingene.

Byrådsavdeling for byutvikling har koordinert Groruddalssatsingen siden 2017, koordinert innsatsen i Indre øst på Tøyen og Grønland siden 2017 og koordinert Oslo sør-satsingen fra 2018. Ansvar for koordinering av den nye Oslo indre øst-satsingen legges også til Byrådsavdeling for byutvikling. Arbeidet med satsingen involverer mange sektorer i kommunen og ansvar for planlegging, oppfølging og gjennomføring av prioriterte tiltak tilligger aktuelle bydeler og virksomheter.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo indre øst rommer bydelene Gamle Oslo, Sagene og Grünerløkka. I likhet med i Groruddalen og Oslo sør, er det lokale variasjoner innad i bydelene når det gjelder levekår. Flere delbydeler har høy andel barnefattigdom, en konsentrasjon av kommunale boliger og lav forventet levealder. Videre kjennetegnes flere områder av utbredt trangboddhet, høy leieandel og hyppig flytting, noe som er utfordrende for mange bomiljøer.

Av de tre bydelene er det Bydel Gamle Oslo som har de største utfordringene. I tillegg til dårlig skår på levekårsindikatorerne omtalt over, har langt flere enn Oslo-snippet lav eller ingen utdanning, arbeidsledigheten er høy og mange er helt eller delvis avhengige av offentlige overføringer. Innsatsen på Tøyen og Grønland videreføres i ny områdesatsing fra 2019. Som i Groruddalssatsingen, må det gjøres vurderinger i løpet av satsingsperioden i hvilke områder i Indre øst det er behov for en ekstra innsats og hvor lenge innsatsene i de enkelte områdene skal vare. Antall områdeløft og bydeler som inkluderes i satsingen kan variere i løpet av perioden.

Som del av områdesatsingene skal det gjennom programperioden arbeides med å videreutvikle kommunens kunnskap og kompetanse knyttet til utsatte lokalområder.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål for Oslo indre øst-satsingen skal avklares i programbeskrivelsen. Med føringene i områdepolitikken om at alle områdesatsinger skal ha en felles innretning vil målene for Groruddalssatsingen få betydning for formuleringen av mål for Oslo indre øst-satsingen. Hovedmålet for Groruddalssatsingen er at innsatsen skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltagende i lokalsamfunn og storsamfunn.

Ved å få en tilsvarende innretning som Groruddalssatsingen, vil Oslo indre øst-satsingen både romme nærmiljøinnsatser, organisert som områdeløft, samt innsatser som har til hensikt å forbedre tjenestene innenfor felt som oppvekst, utdanning og sysselsetting.

Det vil særlig være nærmiljøinnsatsene som understøtter målet for områdepolitikken om å sikre at lokalområdene oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp. Innsatsen knyttet til oppvekst, utdanning og sysselsetting vil i større grad rette seg mot bydelen som helhet, men vil likevel understøtte områdepolitikkens mål ved å bidra til at tjenestene i de mest utsatte lokalområdene blir enda bedre tilpasset befolkningens behov.

Mål 3 Sikre at lokalområder har gode nærmiljø og oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp

Tiltak 1:

Sikre en effektiv og god gjennomføring av Oslo indre øst-satsingen

Tiltak 2:

Videreutvikle områdeløftmetodikken for sentrumsnære områder

Tabell 8.19 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Fordele midler			100 %	100 %
Etablere programmet				1. halvår

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det foreslås å bevilge 35,0 mill. årlig til Oslo indre øst-satsingen. Foreløpig er hele bevilgningen lagt på driftsbudsjettet. Byrådet vil avklare fordeling mellom drift og investeringer når handlingsprogram med forslag til tiltak er utarbeidet.

Tabell 8.20 Øremerkede kommunale midler for Oslo indre øst-satsingen

		Beløp i 1 000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.483.03	Oslo indre øst-satsingen	35 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2019 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.9 Oslo sør-satsingen

Tabell 8.21 Driftsbudsjett – Oslo sør-satsingen

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>481 Oslo sør-satsingen (BYU)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	26 000	30 000
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	463	0	0
Sum utgifter	463	26 000	30 000
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-463	0	0
Sum inntekter	-463	0	0
Netto utgifter	0	26 000	30 000

1 Ansvarsområde

Oslo kommune og staten inngikk våren 2018 en intensjonsavtale om et fornyet samarbeid om områdesatsing i Oslo sør for perioden 2018-2026. Den nye områdesatsingen er i tråd med områdepolitikken organisert etter modell av Groruddalssatsingen. Stat og kommune startet høsten 2018 opp utarbeidelse av en programbeskrivelse som skal avklare innretning og organisering av satsingen.

For å sikre en positiv utvikling i utsatte områder kreves en koordinert og tverrfaglig innsats fra både stat og kommune. Byrådsavdeling for byutvikling har ansvar for overordnet oppfølging og koordinering av arbeidet med satsingen. Arbeidet med satsingen involverer mange sektorer i kommunen og ansvar for planlegging, oppfølging og gjennomføring av prioriterte tiltak tilligger Bydel Søndre Nordstrand og andre aktuelle virksomheter.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo sør rommer bydelene Søndre Nordstrand, Nordstrand og Østensjø. Oslo sør-satsingen omfatter i 2019 geografisk det området som utgjør Bydel Søndre Nordstrand. Det er Oslos største bydel i areal, men den femte minste i innbyggertall. Befolkningen i Søndre Nordstrand er mangfoldig og ung, med Oslos høyeste andel innbyggere under 20 år. Bydelen er blant bydelene med høyest andel befolkning med innvandrerbakgrunn, men andelen innvandrere med kort botid i Norge er imidlertid under bygjennomsnittet. Bydelen har høy andel fattige barnehusholdninger, mange som bor trangt og høy andel innbyggere som ikke har fullført videregående opplæring. Andelen sysselsatte er noe lavere enn bygjennomsnittet. Bydelen har også høye utgifter til barnevernstiltak og utfordringer knyttet til kriminalitet blant enkelte ungdom og unge voksne.

Det er store variasjoner på tvers av delbydelene, og innad i delbydelene. I tråd med byrådssak 176/17 Områdepolitikk skal innsatsen innenfor nærmiljøarbeidet gjennomføres som såkalte områdeløft. Et områdeløft er en tidsavgrenset innsats innenfor et lokalområde på størrelse med en delbydel. Bydelsutvalget i Bydel Søndre Nordstrand anbefalte i BU-sak 17/100 delbydelene Holmlia syd og Bjørnerud som de første områdene for gjennomføring av stedsanalyser som grunnlag for områdeløft. Disse områdene ble vedtatt som områdeløftområder i byrådssak 1006/18. Bydel Søndre Nordstrand har i 2018 fått utarbeidet stedsanalyser for disse områdene. Stedsanalysene legger grunnlaget for videre arbeid og planlegging av tiltak og prosjekter for satsingsperioden. En foreløpig programplan for arbeidet med områdeløftene i 2019 vil foreligge innen utgangen av 2018.

Som i Groruddalssatsingen må det gjøres vurderinger i løpet av satsingsperioden om det er andre lokalområder i Oslo sør der det er behov for en ekstra innsats. Det må i løpet av perioden også

vurderes hvor lenge innsatsene i de enkelte områdene skal vare. Antall områdeløft og bydeler som inkluderes i satsingen kan variere i løpet av perioden.

Som del av områdesatsingene skal det gjennom programperioden arbeides med å videreutvikle kommunens kunnskap og kompetanse knyttet til utsatte lokalområder.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål for Oslo sør-satsingen skal avklares i programbeskrivelse. Med føringene i områdepolitikken om at alle områdesatsinger skal ha en felles innretning, vil målene i Groruddalssatsingen få betydning for formuleringen av mål for Oslo sør-satsingen. Hovedmålet for Groruddalssatsingen er at innsatsen skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltagende i lokalsamfunn og storsamfunn. Ved å få en tilsvarende innretning som Groruddalssatsingen, vil Oslo sør-satsingen både romme nærmiljøinnsatser, organisert som områdeløft, samt innsatser som har til hensikt å forbedre tjenestene innfor felt som oppvekst, utdanning og sysselsetting.

Det vil særlig være nærmiljøinnsatsene som understøtter målet for områdepolitikken om å sikre at lokalområdene oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp. Innsatsen knyttet til oppvekst, utdanning og sysselsetting vil i større grad rette seg mot bydelen som helhet, men vil likevel understøtte områdepolitikken mål ved å bidra til at tjenestene i de mest utsatte lokalområdene blir enda bedre tilpasset befolkningens behov.

Mål 3 Sikre at lokalområder har gode nærmiljø og oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp

Tiltak 1:

Sikre en effektiv og god innretning av områdesatsing Oslo sør-satsingen

Tiltak 2:

Videreutvikle områdeløftmetodikken ved å koble virkemidler innenfor byutviklingsfeltet samt øvrig kommunal virksomhet sterkere til nærmiljøarbeidet i Oslo sør-satsingen

Tabell 8.22 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Fordele midler				100 %
Etablere programmet				1. halvår

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det foreslås å bevilge 30,0 mill. årlig til Oslo sør-satsingen. Foreløpig er hele bevilgningen lagt på driftsbudsjettet. Byrådet vil avklare fordeling mellom drift og investeringer når handlingsprogram med forslag til tiltak er utarbeidet.

Tabell 8.23 Øremerkede kommunale midler for Oslo Sør-satsingen

		Beløp i 1 000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.481.01	Oslo sør-satsingen	30 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2019 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.10 Bilfritt byliv

Tabell 8.24 Driftsbudsjett – Bilfritt byliv

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>490 Bilfritt byliv (BYU)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	0	75 500
Sum utgifter	0	0	75 500
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	0	0	75 500

1 Ansvarsområde

Byrådet ønsker å skape en grønnere og mer levende by med plass for alle. Byrådet har i sak 1092/17 opprettet Program bilfritt byliv. Målsettingen med programmet er å skape et bedre bymiljø og økt byliv innenfor Ring 1 i løpet av bystyreperioden. Program bilfritt byliv skal planlegge helhetlige grep for å nå målsettingen. Programmet skal koordinere tverrfaglig og tverretatlig samarbeid.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet vil ha en mer levende by. En by hvor menneskene, ikke bilen, står i sentrum, hvor det er mer plass til barn som leker, grønne lunger, sykkeltilrettelegging og kulturaktiviteter. Det er et mål å engasjere bylivsaktørene som handelsstand, kulturnæring og det sivile samfunn i gjennomføringen av bylivsaktiviteter. Byrådet vil vektlegge tiltak som gjør Oslo til en mer aldersvennlig by.

Parkeringsplasser på gateplan fjernes og arealer frigjøres til alternativ bruk, sentrum oppgraderes med bymøbler og beplantning, det tilrettelegges for leie av areal til ulike bylivsfremmende tiltak, det etableres flere gågater og fotgjengerprioriterte gater og sentrum skal begrenses for gjennomkjøring. Å redusere biltrafikken innenfor Ring 1, vil også bidra til bedre luftkvalitet i sentrum. En rekke tiltak er gjennomført i 2017 og 2018, bl.a. utplassering av benker og sitteplasser, etablering av lekeplasser og fotgjengerforbindelser, infrastruktur for strøm til arrangementer samt opprustning av fortau og parker mv. Det settes av plass til flere HC-plasser og plass til varelevering og næringsparkering i hele programområdet. Dette arbeidet fortsetter i 2019.

Budsjettet for 2018 og revidert budsjett 2018 er disponert til tiltak og aktiviteter nedfelt i Handlingsplan 2018. Disse tiltakene settes i gang i 2018 og videreføres 2019. Tiltakene vil bli evaluert og eventuelt justert før de gjøres permanente.

Bevilgningen for 2019 disponeres til ytterligere tiltak for økt byliv og synlig endret gatebruk som konkretiseres i Handlingsplan 2019, og gjennomføres i 2019. Flere gatestrekninger planlegges for permanent opprustning, bl.a. vil opprustning av Olav Vs gate starte opp i 2019.

Program bilfritt byliv avsluttes i 2019. Byrådet legger opp til videre utvikling og opprustning av byrommene med økt byliv, også etter 2019. Dette arbeidet vil være knyttet til Handlingsprogram for økt byliv, som har et 10-års perspektiv, og i samsvar med Områderegulering for gater og byrom i sentrum. Frem til og med 2018 har det vært avsatt midler til bilfritt byliv på de involverte virksomhetenes budsjetter. Fra 2019 samles bevilgningen på et eget kapittel. Midlene vil budsjettjusteres til aktuelle virksomheter på bakgrunn av vedtatte årlige handlingsplaner.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Program bilfritt byliv har som formål å etablere et bilfritt sentrum med økt byliv. For å oppnå dette skal arealer på gateplan i sentrum frigjøres til alternative formål som skaper økt byliv.

Mål 1 Utvikle den grønne klimabyen; sikre Oslos blågrønne struktur og omgivelser, kulturminner og gode steds-, klima- og miljøkvaliteter

Tiltak 1:

Gjennom aktiviteter og fysiske tiltak, som også begrenser bruk av privatbiler, skape økt byliv og bedre bymiljø innenfor ring 1, i samarbeid bl.a. med handelsstand, kulturnæringen og det sivile samfunn.

Tabell 8.25 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Hvor godt liker innbyggerne å være ute på gater og plasser i sentrum (snitt på skala 1-5)		3,9	>3,9	>3,9
Hvor fornøyd er innbyggerne med folkelivet, stemningen i sentrum (snitt på skala 1-5)		3,7	>3,8	>3,8

Utgangspunktet for resultatrapportering på indikatorene vil være oppfølging av «nå-situasjons»-målingen som ble utført i 2017 og hvor årlige resultatrapporteringer vil bli gjennomført på samme måte som «nå-situasjons»-målingen.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Midler til Bilfritt byliv foreslås budsjettert samlet, med 26,5 mill. I tillegg er det budsjettert med 20,0 mill. i investeringsbudsjettet til Bymiljøetaten. Totalt 46,5 mill.

Det foreslås å bevilge ytterligere 49,0 mill. i 2019, deretter 67,0 mill. årlig til Handlingsprogram for økt byliv. Byrådet vil avklare fordeling mellom drift og investeringer når detaljert handlingsplan med forslag til tiltak er utarbeidet.

Tabell 8.26 Øremerkede kommunale midler for Bilfritt byliv

		Beløp i 1 000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.490.01	Bilfritt byliv	75 500

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2019 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.11 Byantikvaren

Tabell 8.27 Driftsbudsjett – Byantikvaren

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>520 Byantikvaren (BYU)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	24 913	25 088	25 611
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	5 344	4 768	5 355
14 Overføringsutgifter	4 889	2 105	2 159
Sum utgifter	35 146	31 961	33 125
16 Salgsinntekter	-1 864	-1 000	-1 000
17 Refusjoner	-890	-1 310	-1 469
18 Overføringsinntekter	-2 599	0	0
Sum inntekter	-5 353	-2 310	-2 469
Netto utgifter	29 793	29 651	30 656

1 Ansvarsområde

Byantikvaren ivaretar de antikvariske interessene i Oslo og er kommunens rådgiver i saker som behandles etter plan- og bygningsloven. Byantikvaren har ansvaret for statlige oppgaver delegert etter kulturminneloven og administrerer tilskuddsmidler til istandsetting av fredede og verneverdige bygninger.

Byantikvaren arbeider for at Oslos lange og mangfoldige historie skal gjenspeiles i utvalget av bevarte bygninger, anlegg, bygningsmiljøer og kulturlandskap.

Etaten utarbeider alternative planforslag der det er nødvendig, saker hvor det er lagt ned midlertidig forbud mot tiltak prioriteres særskilt. Etaten utarbeider verneplaner og fredningssaker, samt yter service, rådgivning til publikum og formidler forståelse av byens historie.

2 Situasjonsbeskrivelse

Hovedmengden av saksbehandlingsressursene hos Byantikvaren er knyttet til uttalelser i plan-, bygge- og rivesaker, samt arbeidet med arkeologiske registreringer i regulerings- og byggesaker og formidling av tilskudd til verneverdige bygninger. Uttalelser til plan- og byggesaker blir prioritert, da disse har lovpålagte tidsfrister. Saksbehandlingstiden i etaten har økt siden 2017, men ligger pr 30.06.2018 under måltallet på 30 dager. Byantikvaren har hyppige samrådsmøter med Plan- og bygningsetaten for å effektivisere saksbehandlingen. Saksinngangen er relativt stabil. Rammeøkningen fra 2016 har muliggjort at bemanning på saksbehandling er økt. Etaten er aktiv i tverretatlige prosesser og prosjekter.

Delegering av oppgaver fra Riksantikvaren til regionalapparatet fra 2020 vil føre til forbedringer for brukerne. Det foreslås også en digital delegering, som vil forandre betydelig ressursbruk.

Byantikvaren har startet opp arbeid med en ny kulturminnemelding som skal erstatte Bystyremelding 4/2003 Kulturminnevern i Oslo, som har vært styrende for etaten i 15 år. Ny melding skal være en strategisk plan for ivaretagelse av kulturminner i hele Oslo inkludert marka og fjorden. I arbeidet med meldingen vil det bli lagt til rette for medvirkning fra innbyggere, frivillige lag og organisasjoner, eiere av bevaringsverdige objekter, arkitekter, eiendomsutviklere og utbyggere. Det forventes at meldingen legges frem for bystyret i 2019.

Byantikvaren tilbyr publikumsmottak betjent med saksbehandler, hvor publikum gis tilbud om avklaringer over disk og behandling av enklere saker. Ordningen med kundemottak gir gode effekter, herunder effektiv saksbehandling og god brukerservice.

Byantikvarens rådgivning om gjenbruk av bygningsmasse og vedlikehold/istandsetting av bygningsdeler støtter opp under arbeidet med å redusere klimautslippene. Etaten er en aktiv formidler av byens kulturminner gjennom foredrag, byvandring, presseinnspill, publikasjoner og sosiale media.

Tabell 8.28 Nøkkeltall for Byantikvaren

Byantikvaren	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Byggesaker etter plan- og bygningslov	1 330	1 274	1 420	1 435	1 591
Disp- og byggesaker etter kulturminnelov	38	30	38	47	63
Rivesaker etter plan- og bygningslov	348	334	287	342	338
Plansaker inkl. konsekvensutredninger	115	156	125	126	111

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Utvikle den grønne klimabyen; sikre Oslos blågrønne struktur og omgivelser, kulturminner og gode steds-, klima- og miljøkvaliteter

Tiltak 1:

Tidig avklaring av kulturinteresser i aktuelle saker

Tabell 8.29 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
I aktuelle saker	100 %	100 %	100 %	100 %

Mål 5 Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene

Tiltak 1:

Gi raske tilbakemeldinger til Plan- og bygningsetaten slik at lovens behandlingsfrister kan overholdes

Tiltak 2:

Saksbehandlerbetjent kundemottak

Tabell 8.30 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall dager	25,3	22,2	30	30
Antall timer pr uke	7,5	7,5	7,5	7,5

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,6 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 0,3 mill. lavere enn i 2018. Det er i tillegg innarbeidet etatens andel av sektorens rammereduksjon.

Det er i budsjettet for 2019 innarbeidet 0,5 mill., deretter 2,0 mill. årlig for at Byantikvaren skal ivareta oppgaver på kulturminnefeltet som overføres fra Riksantikvaren til fylkeskommunene, herunder også Oslo, som følge av regionreform.

Det er gjort enkelte justeringer/korrigeringer mellom artsgrupper for å gi mer korrekt artsgruppedistribusjon. Byrådet viderefører ordningen med kommunalt tilskudd til verneverdige bygninger i privat eie. Bevilgningen for 2019 er 1,5 mill.

Tabell 8.31 Øremerkede kommunale midler for Byantikvaren

		Beløp i 1 000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.520.01	Tilskudd verneverdige bygg i privat eie	1 500

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2019 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.12 Plan- og bygningsetaten

Tabell 8.32 Driftsbudsjett – Plan- og bygningsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>609 Plan- og bygningsetaten (BYU)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	416 158	368 028	372 159
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	97 938	40 931	27 771
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	30 636	31 476	32 348
14 Overføringsutgifter	25 125	18 965	19 268
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	5 922	0	0
Sum utgifter	575 779	459 400	451 546
16 Salgsinntekter	-309 434	-165 688	-165 688
17 Refusjoner	-45 570	-17 821	-18 302
18 Overføringsinntekter	-150	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-5 922	0	0
Sum inntekter	-361 076	-183 509	-183 990
Netto utgifter	214 703	275 891	267 556

1 Ansvarsområde

Plan- og bygningsetaten er kommunens faginstans for kart-, plan- og byggesakstjenester. Etaten skal ivareta bokvalitet og gode offentlige rom, bevaring av kulturminner, sikre grønt- og utearealer, teknisk og sosial infrastruktur, hensyn gjennom marka- og naturmangfoldlovene samt miljø- og nabohensyn. Etaten har en viktig rolle ved veiledning og opplæring av brukerne og holder bl.a. ulike kurs for bransjen. Etaten skal sikre en riktig balanse mellom rask behandling og forsvarlig kvalitet, i henhold til plan- og bygningslovens og forvaltningslovens krav.

2 Situasjonsbeskrivelse

Prioriterte oppgaver for Plan- og bygningsetaten:

- Forestå forutsigbar plan- og byggesaksbehandling
- Gjennom planlegging og byutvikling, legge til rette for å begrense klimagassutslipp og håndtere klimaendringer
- Styrke og ivareta byvekst med kvalitet, inkl. ivareta og styrke byens blågrønne struktur
- Rammeavklaring for utviklingsområder og annen tilrettelegging for økt boligbygging
- Tilrettelegge for økt utbygging av skoler, barnehager og annen sosial infrastruktur
- Bidra til arbeid med nye tunneler gjennom sentrum og annen infrastruktur som fremmer grønn mobilitet
- Tilrettelegge for medvirkning i byutviklingsprosesser

Befolkningsveksten krever planmessig og områdebasert tilrettelegging for fremtidig byutvikling og infrastruktur. Gjennom kommuneplanen er det etablert et overordnet plangrunnlag, som det vil kreve ressurser å følge opp. Kommuneplanen og de større områdeplanene/-programmene vil være grunnsteiner i tilrettelegging for økt boligbygging, og skal sikre en overordnet kommunal styring av byutviklingen. Bolig- og byromskvalitet, samt klimavennlig utvikling står sentralt. Sterk regional vekst gjør det nødvendig med samarbeid om regionale areal- og transportstrukturer for å møte klima- og miljøutfordringene. Når ny kommuneplan (samfunnsdel med byutviklingsstrategi) blir vedtatt, vil etaten utarbeide ny arealdel til kommuneplanen.

Byrådet har ambisiøse klimamål; redusere klimagassutslipp med 95 % i 2030 (sammenlignet med 1990-nivå) og redusere bilbruk med 33 % i 2030 (sammenlignet med 2015). Etaten fikk fra oktober 2017 det operative ansvar for Program bilfritt byliv. Programmet har som målsetning å skape et bedre bymiljø og økt byliv innenfor Ring 1 i løpet av bystyreperioden. En viktig forutsetning for et godt byliv er tilgang til gode og attraktive byrom. Etaten har fremmet Handlingsprogram for økt byliv. Områderegulering for gater og byrom i sentrum ble lagt ut på høring med høringsfrist 27.08.2018. Områdereguleringen forventes oversendt til behandling i bystyret i 2019. For å nå klimamålene, må utvikling av grønn mobilitet der gange, sykkel og kollektivtilretteleggelse prioriteres. Videre er banenettet og kollektivfremkommelighet sentrale tiltak. Både ny jernbanetunnel og ny metrotunnel er prosjekter hvor etaten er med i en samarbeidsorganisasjon for å kunne delta aktivt underveis i Jernbanedirektoratet og Ruters planlegging.

Omforming, fortetting, økende eiendomspriser og arealknapphet i byggesonen skaper ofte motsetninger mellom utbyggingsinteressene i enkeltprosjekter og nabolag. Nye fortettingsprosjekter utfordrer ofte gjeldende regulering, tomtens utbyggingskapasitet, krav til bokvalitet og utearealer. Tilsvarende gjelder forholdet mellom ny bruk og vern av eksisterende bebyggelse. Etaten har utarbeidet en metodikk for et grøntregnskap som skal vise utviklingen i grøntstrukturen i Oslo som et verktøy i arbeidet med å sikre og styrke grøntstrukturen. Etaten erfarer at utvikling med forholdsvis høy bymessig tetthet utfordrer naboskapet mer, med økende grad av naboprotester og klager. Etaten arbeider for å få til gode og innovative medvirkningsprosesser.

Mange store egenplanoppgaver pågår og vil bli startet opp som en oppfølging av kommuneplanen i ulike deler av byen. Hovinbyen og Fjordbyen vest vil være viktige innsatsområder i 2019. I fremtidens byutvikling vil bedre energiutnyttelse være en viktig premiss. Furuset er utpekt som Oslo kommunes forbildeområde i FutureBuilt-programmet. Mikroenergisystem på Furuset kan gi kunnskap om hvilke tiltak og virkemidler som trengs i planleggingen.

Inngangen av innsendte planer har den siste tiden vært avtagende. Det er ventet at etter hvert som flere utviklingsområder blir overordnet planavklart, vil innkomsten av planforslag øke noe. Av planer som forventes oversendt til politisk behandling i 2019 fra etaten er bl.a. ny Storbylegevakt, Radiumhospitalet, Klemetsrudanlegget, Økern torg, nytt Furuset og Oppsal sykehjem, ny vannforsyning fra Holsfjorden og Bryn kollektivknutepunkt med gateterminal.

Etaten har mottatt færre byggesaker pr 31.07.2018 enn samme periode i 2017. For 2017 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid for 3-uker saker på 1,9 uker og 12-ukers saker på 8,0 uker. Byggeaktiviteten er pr. 30.06.2018 lavere enn i 2017 – et år hvor etaten ga igangsettelsestillatelser for 6 493 boenheter, noe som er om lag dobbelt så mange som gjennomsnittet av de 10 foregående årene.

Etaten er pilot i kommunens program for elektroniske tjenester og utvikler veiledet dialog for flere typer og delprosesser i byggesak. Etatens sak/arkivsystem har en eldre kjerne basert på eldre teknologi og er lite egnet til bruk for økt selvbetjening og nettbaserte tjenester. Etaten avsluttet i 2018 et forprosjekt for å bytte fagsystem og vil i 2019 gå til anskaffelse av nytt fagsystem. Fra 2018 er hele etatens byggesaksarkiv elektronisk tilgjengelig for brukerne.

Etatens informasjonskvelder for eiendomsめklere og privatpersoner med byggeplaner, samt kurs for forslagsstillere er populære tiltak som vil bli videreført i 2019 sammen med dialog- og informasjonsarena som Brukerforum, Bydelsforum og Boligforum.

Byrådet vil i plan- og byggesaksbehandlingen prioritere følgende:

- Større boligprosjekter, herunder studentboliger
- Barnehage, sykehjem, skoler, omsorgsboliger og større idrettsprosjekter
- FutureBuilt prosjekter
- Tiltak knyttet til Bilfritt byliv og grønn mobilitet
- Storbylegevakt og brannstasjoner
- Prosjekter med byøkologisk profil eller som inkluderer medvirkning og alternative boformer

Tabell 8.33 Nøkkeltall for Plan- og bygningsetaten

Plan- og bygningsetaten	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Kommune(del)planer	5	4	4	6	2
Egne reguleringsaker	3	0	3	1	0
Innsendte detaljreg.saker u/sanerte	76	69	52	53	46
Antall regulerte boliger	1 635	1 758	5 658	15 481	3 045
Byggesaker	5 445	5 368	5 651	5 725	6 285
Godkjente boligenheter	3 107	2 736	3 902	4 610	6 480
Deletillatelser	202	166	186	182	164
Målebrevsaker	395	370	333	386	441
Seksjoneringssaker	508	557	455	453	454

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Utvikle den grønne klimabyen; sikre Oslos blågrønne struktur og omgivelser, kulturminner og gode steds-, klima- og miljøkvaliteter

Tiltak 1:

Utvikle klimanøytrale byområder gjennom helhetlig planlegging som sikrer knutepunktutvikling, grønn mobilitet og styrker blågrønn struktur

Tiltak 2:

Oppfølging av kommuneplanens arealdel

Tiltak 3:

Vurdere byens omgivelser i arealplanleggingen

Tabell 8.34 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall nye FutureBuilt forbildeprosjekter	2	9	3	3
Planprogram med VPOR for Grorud stasjon til offentlig ettersyn				2. halvår
Antall besøkende på ByKubens arrangementer				2 500
Utarbeide stedsanalyse i plansaker (der det ikke foreligger oppdatert plangrunnlag)		100 %	100 %	100 %

Mål 2 Tilrettelegge for økt boligbygging

Tiltak 1:

Vurdere om søknader og planer er egnet for boligformål

Tiltak 2:

Økt egenplanlegging

Tabell 8.35 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Følgende saker vurderes egnet for boligformål; innsendte reg.planer og søknad om tiltak på min 5 000 m ² BRA i indre by			100 %	100 %
Fastsette planprogram for områderegulering for Lambertseter og Karlsrud				1. halvår
Fastsette planprogram for områderegulering for Oppsal				2. halvår

Mål 5 Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene

Tiltak 1:

Fokus på etatens kjerneoppgaver

Tiltak 2:

Tversektorielle samarbeidsarenaer

Tiltak 3:

Overholde lovens saksbehandlingsfrister

Tabell 8.36 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Etablere/videreføre samarbeidsarenaer ved behov		regelmessig	regelmessig	regelmessig
Byggesak - lovbestemt frist 3 uker	2,0 uker	1,9 uker	3 uker	3 uker
Byggesak - lovbestemt frist 12 uker	9,2 uker	8,0 uker	12 uker	12 uker
Innsendt plan - off. ettersyn - lovbestemt frist 12 uker	10,3 uker	9,8 uker	12 uker	12 uker
Deletillatelser - lovbestemt frist 12 uker	6,3 uker	6,9 uker	12 uker	12 uker

Etaten skal redusere saksbehandlingstiden fra komplett planforslag er innkommet til det er lagt ut til offentlig ettersyn med 20 % i løpet av fireårsperioden (2016-2019). Etaten skal også redusere saksbehandlingstiden på bestilling av oppstartsmøter for innsendte planinitiativ med 20 % innen 2019. Ambisjonsnivået forutsetter at de revisjoner staten arbeider med i plan- og byggesakslovgivningen ikke pålegger kommunen mer omfattende oppgaver inn i denne prosessen.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 9,1 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 4,0 mill. lavere enn i 2018. Det er i tillegg innarbeidet etatens andel av sektorens rammereduksjon og etatens andel av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk.

Det ble i budsjettet for 2018 og 2019 innarbeidet 12,0 mill. hvert år, deretter 8,0 mill. årlig til klimatiltak byutvikling. Det var i budsjettet for 2018 innarbeidet 15,0 mill. til Bilfritt byliv i etatens driftsbudsjett. Midlene til Bilfritt byliv er nå samlet på eget kapittel.

Tabell 8.37 Øremerkede kommunale midler for Plan- og bygningsetaten

		Beløp i 1 000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.609.04	Fjordbyen	4 000
2.609.07	Bjørvika	3 500
2.609.09	FutureBuilt	2 000
2.609.11	Bykuben - Oslo senter for byøkologi	4 000
2.609.13	Arkeologiske undersøkelser	2 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2019 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

5 Investeringer

Tabell 8.38 Investeringbudsjett – Plan- og bygningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>609 Plan- og bygningsetaten (BYU)</i>				
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	1 062	6 000	6 000
04	Overføringsutgifter	198	0	0
Sum utgifter		1 260	6 000	6 000
07	Refusjoner	-198	-1 000	-1 000
Sum inntekter		-198	-1 000	-1 000
Netto utgifter		1 062	5 000	5 000

Tabell 8.39 Investeringsoversikt – Plan- og bygningsetaten

Plan- og bygningsetaten (BYU)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106019	IKT-utstyr			6 000	6 000	6 000	6 000		
Sum investeringsutgifter				6 000	6 000	6 000	6 000		
106019	IKT-utstyr	Investeringsmoms		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
Sum kapittel finansiering				-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				5 000	5 000	5 000	5 000		

Det foreslås budsjettetert med 6,0 mill. årlig til ajourhold og modernisering/IKT.

8.13 Samlede tilskuddsmidler – Byutvikling

Tabell 8.40 Samlede tilskuddsmidler – Byutvikling

		Beløp i 1000 kr			
Kap. nr.	Søknaden gjelder	Vedtak 2017	Vedtak 2018	Forslag Sak 1/2019	Sum 2017 - Sak 1/2019
520	Tilskudd til verneverdige bygg i private eie	1 500	1 500	1 500	4 500

Byrådet foreslår å videreføre ordning med kommunalt tilskudd til verneverdige bygninger i privat eie.

9.0 MILJØ OG SAMFERDSEL

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel har det overordnede ansvaret for områdene miljø, klima, energigjenvinning, enøktiltak, bærekraftig utvikling, biologisk mangfold, friluftsliv, landbruk, kollektivtransport, drosjenæringen, trafikkisikkerhet, offentlig parkering, kommunens veier, parker, friområder og skoger, brann og redning, vann og avløp og renovasjon.

9.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for miljø og samferdsel

Figur 9.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for miljø og samferdsel

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett - økonomiplan			
		2019	2020	2021	2022
Sum utgifter	4 096,1	5 201,3	4 320,1	4 308,3	4 300,1
Sum inntekter	-1 402,8	-2 196,8	-1 156,2	-1 291,2	-1 526,2
Netto utgifter	2 693,3	3 004,5	3 164,0	3 017,2	2 773,9

Beløp i mill.

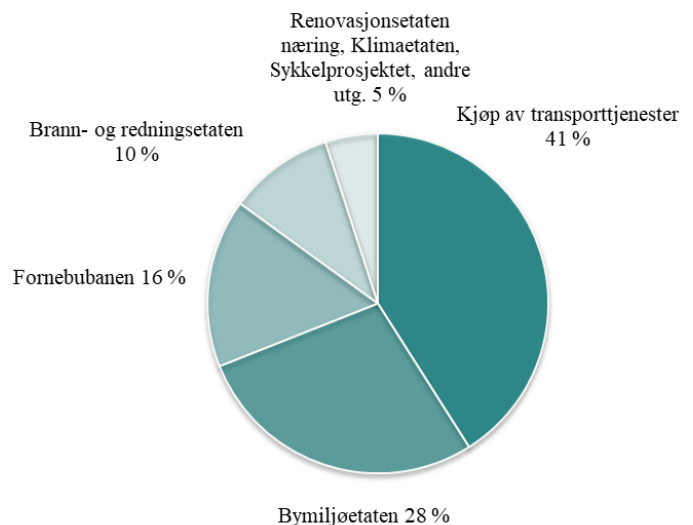
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett

7,8 %

Viktige satsinger:

- 99,0 mill. til økt tilskudd til Ruter for å sikre tilstrekkelig kapasitet i kollektivtrafikken ved en forventet betydelig vekst i kollektivreisende.
- 636,0 mill. i økning til arbeidet med Fornebubanen
- 70,0 mill. til rehabiliteringstiltak på Bymiljøetatens område
- 33,0 mill. i økning til drift og investeringer i friluftslivstiltak
- 6,0 mill. i økte bevilgninger til urbant landbruk
- 73,1 mill. til drift og investeringer i klimatiltak
- 19,0 mill. i økte planleggingsmidler til sykkeltiltak
- 25,0 mill. til styrket renholdsinnsetning med særlig oppmerksomhet på plast og materielt forbruk
- 6,0 mill. til økt drift av fortau vinterstid

Brutto driftsutgifter for 2019 fordeler seg slik:

9.0.2 Byrådets ambisjoner for sektoren

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Basert på dette ønsker byrådsavdeling for miljø og samferdsel at Oslo skal utvikle seg til en by med et levende bilfritt byliv, flere grøntområder som er godt tilrettelagt for friluftsliv, renere luft, flere sykkelveier og enda bedre kollektivtransport. Klimaarbeidet skal ikke overlates til noen andre, et annet sted eller til en annen tid. Byrådets arbeid med å iverksette klimatiltak i alle sektorer er påbegynt og vil fortsette for fullt i økonomiplanperioden.

I tillegg har sektoren store og viktige oppgaver innen brann- og redning, vann, avløps- og renovasjonstjenester, opprettholdelse og videreutvikling av kommunalteknisk infrastruktur, skjøtsel, sikring og videreutvikling av kommunens naturområder, samt parker og veier. Byrådet prioriterer dette høyt.

Oslo er kåret til europeisk miljøhovedstad 2019. Dette er en dugnad vi skal gjøre sammen med byens innbyggere, organisasjoner og næringsliv. Nesten 200 partnere er allerede trukket inn i arbeidet. Året skal by på flere hundre aktiviteter og konkrete tiltak for Oslos innbyggere og tilreisende fra inn- og utland. Vi er spesielt opptatt av å mobilisere ungdom, og flere ungdomsorganisasjoner er trukket aktivt med i planleggingen. Den sosiale dimensjonen blir også sentral, for eksempel vil det være en suksessfaktor at vi lykkes med å få nye grupper til å bruke naturen og ta del i friluftslivet.

Byrådets klimapolitikk er en av bærebjelkene i byrådserklæringen. Klimautfordringene krever at det tas tøffe valg, og at kommunen bruker de virkemidlene den har.

I følge den siste offisielle statistikken over norske kommuners klimagassutslipp gikk utslippene i Oslo ned med 8 % fra 2015 til 2016. Dette bringer Oslos utslipp ned til det laveste nivået som er registrert i utslippsstatistikken. Likevel må det kuttes ytterligere 319 000 tonn CO₂ innen utgangen av 2020 for at Oslo skal nå utslippsmålet. Den siste nasjonale utslippsstatistikken fra Statistisk sentralbyrå viser en reduksjon i de nasjonale utslippene med 1,7 % i 2017, noe som kan tilsi at Oslos utslipp gikk ytterligere ned fra 2016 til 2017.

Byrådet vil i 2019 legge frem en Klimastrategi som vil vise mulige strategier for å nå målet om 95 % reduksjon i klimagassutslipp i 2030. Den nye strategien vil inkludere klimatilpasning og hvordan vi skal tilpasse kommunen et klima i endring.

Bystyret har i Klima- og energistrategien satt som mål å redusere biltrafikken med 20 % i løpet av bystyreperioden. For å nå dette målet, må andelen persontransport som dekkes med kollektivtransport, sykkel og gange økes kraftig. Innføring av nytt trafikantbetalingssystem i Oslopakke 3 er en viktig forutsetning for å redusere biltrafikken inn til og internt i Oslo. Fra 01.10.2017 ble innført miljø- og tidsdifferensierte bomtakster i Osloringen som trinn 1 i innføring av nytt bompengoordning. Resultatene tre måneder etter endring i takstsystemet er at trafikkvolumet gjennom Osloringen er redusert med ca. 5 %. Fra 01.03.2019 etableres nye bomsnitt og innføres en lav bomtakst for elbil som trinn 2 av nytt bomtakstregime, noe som vil bidra til ytterligere redusert biltrafikk.

Et effektivt og attraktivt kollektivtilbud er et av byrådets sentrale virkemidler i klimapolitikken. Endringene i bompengoordningen (trinn 2) fra mars 2019 vil bidra til økt press på kapasiteten i kollektivtrafikken. For å sikre tilstrekkelig kapasitet vil Ruter gjennomføre en betydelig utvidelse av kollektivtilbudet, med kraftig økt busstilbud i hele byen, og spesielt på linjer som krysser de nye bomsnittene. Endringen er finansiert blant annet gjennom en betydelig økning i Oslo kommunes tilskudd til Ruter.

Et tett, godt utbygget og godt driftet sykkelveinett må til for å nå målsettingen om vekst i sykkeltrafikken. Byrådet er i rute for å nå målet om 60 km ny sykkeltilrettelegging i bystyreperioden.

Samtidig trapper byrådet i 2019 opp innsatsen videre for å planlegge mer sykkelvei og fremskynde utbyggingen av Oslos plan for sykkelveinett.

Systematisk trafikksikkerhetsarbeid i byen er viktig. Trygge skoleveier for barn og unge er særlig prioritert, og i 2018/9 er det planlagt gjennomført et pilotprosjekt med utprøving av «hjertesoner» (bilfriesoner) rundt to skoler i Oslo. Det er også satt av økte midler til drift av fortau vinterstid, som følge av erfaringene fra den snørike vintersesongen 2017/2018.

I 2017 nærmet lufta i Oslo seg for første gang på mange år de lovpålagte grenseverdiene for NO₂-forurensning. Luftkvaliteten i Oslo er likevel fortsatt for dårlig, og Oslo kommune bryter forurensningslovens krav til luftkvalitet. Dette er både en juridisk og helsemessig uakseptabel situasjon for byen og Oslos innbyggere. I 2018 vedtok bystyret en handlingsplan bestående av tiltak som skal gjennomføres for å bedre luftkvaliteten i Oslo i årene fremover. Innføringen av tids- og miljødifferensiering av takstene i bomringen og nye bomsnitt, er blant byrådets viktigste tiltak for å nå målet om god luftkvalitet. Byrådet legger også opp til å bruke 5 mill. ekstra på støvdempingstiltak i 2019.

Byrådet vil ha en grønn og levende by med gode byrom som innbyr til aktivitet. Renholdet av byens friområder, parker og veier i sentrum skal styrkes, og gjennom arbeidet med Program bilfritt byliv vil det skapes flere hyggelige møteplasser og mer liv i gatene.

Satsingen på biologisk mangfold og urbant landbruk fortsetter med tilrettelegging for urbane dyrkingsaktiviteter, planting av frukttrær og spiselige vekster, og restaurering og skjøtsel av slåttemark. I tillegg vil det gis tilskudd til urbane landbruksaktiviteter i 2019 og driftsmidler til egen bybonde, slik at byens befolkning kan ta del i å gjøre byen grønnere.

Gjennom mange år har parker og byrom opparbeidet et betydelig vedlikeholdsetterslep. Byrådet legger opp til en betydelig styrket satsing på rehabilitering av friområder, parkanlegg og oppholdsområder i Marka og på øyene i indre Oslofjord, herunder grøntstruktur, toaletter, stier og turveier. Byrådet vil i 2018 lansere en nullvisjon mot plastforurensning i Oslofjorden. Oslo skal gå foran i arbeidet med å redusere bruken av unødvendig engangsplass i kommunens egne virksomheter innen utgangen av 2019.

Parallelt med budsjettet legger byrådet frem behovsplanen for idrett og friluftsliv, med klare mål for å legge enda bedre til rette for friluftsliv. Byrådet foreslår en kraftig styrket satsing på friluftsliv, med til sammen 180 mill. til investeringer i økonomiplanperioden. Turveinettet skal utvides for å forbedre mulighetene for friluftslivsaktivitet for folk i alle aldre. Øyene skal gjøres mer attraktive og robuste for økt antall besøkende, samtidig som den sårbare og verdifulle naturen skal skjermes. Områder spesielt tilrettelagt for friluftsliv i Marka og ved fjorden skal oppgraderes. Tilskuddet til frivillige organisasjoner er økt fra 14,8 mill. i 2018 til 15,9 mill. i 2019.

Byens kretsløpsbaserte avfallssystem og avløpshåndtering skal videreutvikles. Det er viktig å sørge for at infrastruktur for vann, avløp og renovasjon er en godt integrert del av byplanleggingen. På lang sikt planlegges et mindre tydelig skille mellom områder med boliger, næring og infrastruktur. Innovative og utradisjonelle løsninger vil kunne tilrettelegge for at Oslo kommune kan øke ressursutnyttelsen. Likeledes kan regionale samarbeidsformer sikre bedre utnyttelse av anlegg og mer kostnadseffektiv drift.

Trygg og forutsigbar avfallsbehandling er en nødvendighet for Oslo by. Oslo kommune overtok i 2017 avfallsinnsamlingen av husholdningsavfall etter store utfordringer. Det må fortsatt arbeides målrettet og systematisk for å sikre en robust avfallsinnsamling og gode og forutsigbare arbeidsforhold for de ansatte.

Oslo skal være en trygg by med god beredskap. En konsekvens av et endret klima, er økt nedbør og mer intense nedbørsperioder. Å gjenåpne vassdrag, filtre og fordrøye overvann og sikre flomveier må til for å møte konsekvensene av dette. Arbeidet vil kreve en grønn infrastruktur som støtter den tradisjonelle grå infrastrukturen.

Oslos vannforsyning er sårbar. En svikt i vannforsyningen og avløpshåndteringen vil være kritisk for liv og helse. Innbyggerne skal sikres nok vann, at vannet er helsemessig trygt, og at vannforsyningen er stabil. Byrådet foreslår en økning i investeringer i vann- og avløpsnett på over 6,6 mrd. I økonomiplanperioden, hvorav over 2 mrd. I 2019.

Tabell 9.0.1 Byrådets mål for sektoren

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Oslos klimagassutslipp skal maksimalt være 766 000 tonn CO ₂ -ekvivalenter innen 2020	Klimaetaten, Ruter AS, Sporveien Oslo AS, Sykkelprosjektet, Bymiljøetaten, Vann- og avløpsetaten, Energigjenvinningsetaten, Renovasjonsetaten
2	I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være førstevalget	Ruter AS, Sporveien Oslo AS, Sykkelprosjektet, Bymiljøetaten, Fornebubanen
3	Oslo skal være en grønn og levende by	Bymiljøetaten, Vann- og avløpsetaten, Ruter AS, Sporveien Oslo AS
4	Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurshåndtering	Renovasjonsetaten, Energigjenvinningsetaten, Vann- og avløpsetaten
5	Oslo skal være en trygg by med god beredskap	Brann- og redningsetaten, Vann- og avløpsetaten, Bymiljøetaten

Mål 1: Oslos klimagassutslipp skal maksimalt være 766 000 tonn CO₂-ekvivalenter innen 2020

Oslos klimamål for 2020 ble i klimabudsjett for 2018 fastsatt til en øvre utslippsramme på 766 000 tonn. Dette tilsvarer en 50 % reduksjon fra utslippsnivået i 1990, slik det var estimert ved inngangen til bystyreperioden. I tillegg kommer anslåtte utslipp fra Klemetsrudanlegget i 2020 på 166 000 tonn CO₂-ekvivalenter. Utslipp fra sjøfart, luftfart og landbruk er ikke inkludert.

Den siste offentlige statistikken over norske kommuners klimagassutslipp viser at klimagassutslippene i Oslo ble redusert med nesten 8 % fra 2015 til 2016. Utslippene fra kildene som omfattes av klimamålet var i 2016 på 1 085 000 tonn CO₂-ekvivalenter. Dette bringer Oslos utslipp ned til det laveste nivået som er registrert i utslippsstatistikken. Oslos utslipp må reduseres videre med 319 000 tonn i årene 2016 til 2020 om klimamålet skal nås.

Det vises til omtale av kap. 2 Klimabudsjett for en gjennomgang av status i klimaarbeidet og omtale av tiltak og ansvarlig for oppfølging av disse.

Klimatiltak i MOS-sektor

Nedenfor følger en omtale av viktige klimatiltak under MOS-sektor. I tillegg er øvrige klimatiltak omtalt under hver virksomhetsomtale.

Klimavennlige jobbreiser

Byrådet ønsker å legge bedre til rette for at kommunens ansatte kan foreta mer klimavennlige jobbreiser. En av tiltakspakkene som ble utredet for å identifisere mulige tiltak for ytterligere utslippsreduksjoner innen 2020 var «klimavennlige jobbreiser». Utredningen viser at jobbreiser i Oslo

bidrar til utslipp av om lag 80 000 tonn CO₂ per år, og at det er potensiale for å oppnå viktige utslippskutt gjennom å fremme mer klimavennlige jobbreiser. Endringene i bompengordningen fra mars 2019 (trinn 2) innebærer at flere bilreiser vil omfattes av bompengordningen. Byrådet er opptatt av å legge til rette for miljøvennlige transportvalg, og lanserer derfor parallelt med endringene i bomringen en målrettet satsing på å gjøre det enda enklere å reise miljøvennlig til jobb. Kommunens skal selv gå foran som arbeidsgiver, samtidig som byrådet vil støtte opp om bedrifter som legger til rette for klimavennlige jobbreiser blant sine ansatte. I 2019 legger byrådet opp til en omfattende styrking av kollektivtilbudet i hele byen, med ekstra vekt på linjer som krysser de nye bomsnittene. Byrådet vil etablere en ordning hvor formålet er å gi kommunale virksomheter og private bedrifter støtte for å gjennomføre tiltak som gjør at det blir enklere for de ansatte å komme til og fra jobb, og ferdes i tjeneste, på en mer miljø- og klimavennlig måte.

Byrådet foreslår at det settes av 25 mill. i 2019 og 25 mill. i 2020 til slike tiltak ved kommunale virksomheter og at det opprettes en tilsvarende støtteordning for private arbeidsplasser under Klima- og energifondet. Begge ordningene administreres av Klimaetaten. Ressurser til forvaltning av ordningen inngår i de midlene som er avsatt.

Eksempler på tiltak som vil kunne få støtte er:

- Investeringstøtte til sykkelinfrastruktur slik som; utendørs sykkelparkering med tak, innendørs sykkelparkering, ladeinfrastruktur til el-sykler, garderobeoppgradering eller bygging av garderobefasiliteter
- Investeringstøtte til elbilinfrastruktur (tjenestesteder utenfor indre by og lengre enn 500 meter fra kollektivknutepunkter):
- Insentiver for arbeidstakere til å teste klimavennlige transportmidler

Arbeidet for å fremme mer klimavennlige jobbreiser er så langt ikke anslått å gi store utslippskutt før 2020. Arbeidsreiser utgjør en stor utslippskilde i Oslo, hvorav kommunens egne ansatte står for om lag 10 prosent. Den største effekten vil vi oppnå dersom vi oppnår at også andre arbeidsgivere i Oslo gjennomfører tiltak for å fremme klimavennlige jobbreiser blant sine ansatte.

Byrådet er opptatt av å informere og synliggjøre de miljøvennlige transportalternativene i byen ved innføring av nye bomsnitt fra mars 2019, i nært samarbeid med Oslopakke 3-sekretariatet. i Klimaetaten vil koordinere arbeidet med en kampanje for klima- og miljøvennlig transport som involverer flere aktører i Oslo kommune, og det er foreslått avsatt 6 mill. til dette i 2019.

Klima- og energifondet

Tilskudd til klima- og energitiltak er støtteordninger som legger til rette for at innbyggere og næringsliv i Oslo selv gjennomfører tiltak som bidrar til reduserte klimagassutslipp og mer effektiv energibruk.

Byrådet er opptatt av at det skal lønne seg å velge miljøvennlig og gå foran i å ta i bruk nye løsninger og ny teknologi. Det foreslås derfor en betydelig økning i tilsagnsrammen fra 80,0 mill. i 2018 til 120,0 mill. i 2019.

Aktuelle tilskuddsordninger i 2019 er blant annet:

- støtte til infrastruktur til etablering av ladeplasser for elbiler i sameier og borettslag,
- støtte til privat ladeinfrastruktur for eldrosje og elvarebiler
- etablering av sykkelparkering i sameier og borettslag
- støtte til tilrettelegging for mer klimavennlige jobbreiser i bedrifter
- støtte til ladeinfrastruktur til elvarebiler i bedrifter
- støtte til pilottiltak for utslippsfri anleggsvirksomhet

Detaljert informasjon om støtteordningene blir fortløpende kunngjort på klimaoslo.no og på kommunens nettsider.

Samtidig foreslår byrådet i kommende økonomiplanperiode å tilføre fondet kap. 950 Klima- og energifondet 133,0 mill. for å sikre at fondet fortsatt vil være et viktig virkemiddel for å få innbyggere og næringsliv til å iverksette gode klimatiltak i kommende økonomiplanperiode. Dette innebærer at byrådet i perioden 2017–2022 vil ha tilført fondet samlet 213,0 mill.

Mål 2: I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være førstevalget

For å nå byrådets klimamålsetninger er det satt mål om å redusere all biltrafikk med 20 % innen bystyreperioden og en tredel innen 2030. Dette innebærer at andelen persontransport som dekkes av kollektiv, sykkel og gange, må økes kraftig, men også at transportbehovet må reduseres. Byrådet vil gjøre det enklere og mer attraktivt for innbyggerne å reise miljøvennlig, og vil legge til rette for en innfasing av fossilfrie og utslippsfrie kjøretøy. For kollektivtrafikken er det en egen satsning på å fase ut fossilt drivstoff innen 2020, og det arbeides også for at kollektivtrafikken skal være helt utslippsfri i 2028.

Innføring av nytt trafikantbetalingssystem i Oslo pakke 3 er en viktig forutsetning for å redusere biltrafikken inn til og internt i Oslo. Etter innføring av miljø- og tidsdifferensierte takster fra 01.10.2017 (trinn 1) er trafikken over bomringen redusert med ca. 5 %. Fra mars 2019 vil det etableres nye bomsnitt og innføres lav takst for elbiler (trinn 2), og det er ventet en betydelig reduksjon i biltrafikken som følge av dette. Byrådets prioritering av tiltak som gjør det mer attraktivt å gå, sykle og reise kollektivt vil forsterke denne effekten.

Byrådet har bidratt til en betydelig styrking av kollektivtilbudet. I 2019 legger byrådet opp til et tilskudd som er om lag 266 mill. høyere enn ved inngangen til denne bystyreperioden, målt i 2019-kroner, jf. Tabell 9.0.2. Resultatet av byrådets satsning er at antall reisende i kollektivtransporten øker. I 2017 registrerte Ruter den sterkeste veksten i antall reisende noen sinne på 5,9 %, hele 371 mill. påstigninger totalt. I Oslo var veksten på 6,1 %. Dette medfører også betydelig høyere billettinntekter enn ventet, noe som kommer de kollektivreisende til gode. Byrådet foreslår en betydelig styrking av tilskuddet til Ruter i økonomiplanperioden. I 2019 legger Ruter opp til en aktivitetsøkning på over 8 % i Oslo, sammenlignet med 2018, og byrådets forslag om økt tilskudd vil utgjøre nær en tredel av denne aktivitetsøkningen. Aktivitetsøkningen skal sikre tilstrekkelig kapasitet i kollektivtrafikken for å møte en betydelig vekst i kollektivtrafikken som følge av effekten av endringen i bompengordningen (trinn 2) og fase inn utslippsfri buss og båt.

Tabell 9.0.2 Økning i tilskudd til kollektivtrafikk over kap. 711 (beløp i mill. kr)

	Tilskudd	Vekst fra året før
2011	1 808	
2012	1 817	10
2013	1 832	14
2014	1 840	9
2015	1 841	1
<i>Akkumulert 2011–15</i>		<i>33</i>
2016	1 857	16
2017	1 940	83
2018	1 992	51
2019	2 107	115
<i>Akkumulert 2015–19</i>		<i>266</i>

Tallene i tabellen viser tall fra Dok. 3 (vedtatt budsjett i perioden 2011–2018) og byrådets forslag til budsjett for 2019. Alle tall er oppgitt i 2019-kroner.

Trafikkvekst, billettinntekter og inntektsfordeling mot NSB har de senere årene hatt stor innvirkning på Ruters økonomi. Byrådet vil følge utviklingen og vurdere framtidig tilskuddsbehov opp mot effektene fra innføring av nytt trafikantbetalingssystem kombinert med en betydelig kapasitetsøkning i første halvår 2019.

Byrådet er opptatt å sikre konkurransedyktige priser og gode rabattordninger i kollektivtrafikken. Det er enighet mellom byrådet og Akershus fylkeskommune om å foreslå innføring av gratis kollektivtransport fram til 6 år og heve aldersgrensen for barnebillett fra 16 til 18 år. Byrådets forslag vil gjøre det mer attraktivt for barnefamilier å velge kollektivtransport framfor bil, og vil redusere kostnadene unge har for å komme seg til ulike aktiviteter og å gjøre dem mindre avhengige av bil. Ruter anmodes om å dekke merkostnadene i 2019, mens byrådet foreslår å sette av 13 mill. fra 2020 for å dekke Oslos andel av økt tilskuddsbehov. Videre foreslår byrådet at bidraget til Oslopakke 3 fra kollektivreisende for 2019 finansieres gjennom Ruters økonomi uten ytterligere økning i billettprisene. Dette bidrar til å øke kollektivtrafikkens konkurranseevne overfor bil.

Gjennom revidert Oslopakke 3-avtale er det sikret finansiering av store og nødvendige investeringer i infrastruktur for kollektivtrafikken som nytt signal- og sikringsanlegg på t-banen, Fornebubanen, nye trikker, oppgradering av trikkeinfrastruktur og ny sentrumstunnel for t-banen, samt investeringer i sykkeltiltak. Videre har staten gjennom bymiljøavtalen forpliktet seg til å finansiere 50 % av Fornebubanen.

I vedtatt budsjett for 2019 er det avsatt 95 mill. til generelle kollektivtiltak. Byrådet foreslår i 2019 å disponere midlene til følgende tiltak:

- 16 mill. til Ruter og 1 mill. til Bymiljøetaten til pilotprosjekt med utprøving av en tjeneste som gir tilgang til et samlet tilbud av ulike mobilitetsformer som sykkel, kollektiv, bildeling, drosje og gange
- 6 mill. til informasjonskampanje om klima- og miljøvennlige reiser som vil lanseres parallelt med innføringen av nye bomsnitt
- 72 mill. til Klima- og energifondet slik at det kan lanseres flere nye tilskuddsordninger rettet mot å legge til rette for at innbyggere og næringsliv raskere kan gå over til nullutslipps-transportløsninger

Byrådet har i sin tiltredelseserklæring satt som mål å bygge minst 60 km sykkelvei, sykkelfelt og bilfrie gater i løpet av bystyreperioden, og å øke sykkelandelen målt i daglige reiser til 25 % innen 2025. I 2019 øker byrådet planleggingsrammen for sykkel med 19 mill. for å fremskynde utbyggingen av plan for sykkelveinett. Byrådet viderefører den økte rammen til drift av sykkelveier i økonomiplanperioden, slik at ny infrastruktur også driftes med høy standard. I tillegg er det satt av midler i 2019 til å fortsette et pilotprosjekt for miljøvennlig vinterdrift av sykkelvei. Også satsingen på utbyggingen av sykkelveier, sykkelparkering og andre mindre sykkeltiltak fortsetter. I 2019 er det planlagt å bygge ut 26 km med ny sykkelinfrastruktur og oppgradere 6 km. Blant de større prosjektene som er under bygging eller planlegges igangsatt i 2019 er Åkebergveien, Hoffsvæien, Tåsenveien og Langbølgen.

Byrådet er opptatt av å legge enda bedre til rette for gange og vil utarbeide en egen strategi for gående. Bedre tilrettelegging for gående vil ikke minst være viktig for å nå målsettingen om en aldersvennlig by. Byrådet har i 2016, 2017 og 2018 trappet kraftig opp vinterdrift av sykkelveier, og foreslår i 2019 og 2020 en videre opptrapping for forsterket helårsdrift av fortau og gangveier. Dette vil også bidra til bedre fremkommelighet for eldre og mennesker med funksjonsnedsettelse.

Byrådet vil legge til rette for et fortsatt høyt tempo i utbygging av offentlige ladestolper, i tillegg til flere støtteordninger rettet mot borettslag, håndverkere, drosjesjåfører og bedrifter. For å legge til rette for en rask utfasing av fossile kjøretøy må innbyggerne være trygge på at de får ladet bilene sine. Det er igangsatt et arbeid i samarbeid med Elbilforeningen for å kartlegge behov for ladeinfrastruktur, for å

sikre en mest mulig målrettet utbygging. I vedtatt økonomiplan er det satt av til sammen 60 mill. til investeringer i ladeinfrastruktur i 2019 og 2020. I tillegg foreslår byrådet å øke investeringene i ladeinfrastruktur med 13 mill. i 2019 og 7 mill. i 2020. Den økte bevilgningen er hovedsakelig knyttet til en økt satsing på ladeinfrastruktur til vare- og nyttetransport, inkludert drosje. Det er en økende grad av kommersialisering i markedet for nullutslippstransport, og byrådet ønsker også å legge til rette for en større grad av markedsbaserte løsninger.

Gjennom støtteordninger under Klima- og energifondet har byrådet mål om å muliggjøre etablering av 16 500 ladeplasser for 2019. Dette inkluderer ladeplasser i borettslag og sameier, i bedrifter og hos yrkessjåfører.

Byrådet vil i 2019 innføre betaling for lading, noe som er etterspurt av både brukerorganisasjoner og ladeoperatører. Innføring vil skje gradvis etter hvert som det tilrettelegges ved skilting og betalingsløsning. Betaling for lading forventes å bedre utnyttelsen av plassene. Inntekter på ladeplassene vil gjøre det lettere å tilpasse utbyggingen til behovet i markedet, og gjøre det mulig å øke utbyggingstakten i tråd med den sterke markedsutviklingen.

Mål 3: Oslo skal være en grønn og levende by

Byrådet ønsker at Oslo skal bli en grønnere og mer levende by. Parker, friområder, veier, torg og andre byrom, skal ha godt renhold, god avfallshåndtering, godt vedlikehold og stedstilpasset belysning. Byrådet foreslår å styrke satsingen på renhold i byens parker, friområder og veier med 25 mill. i 2019. Oslo sentrum skal tilrettelegges for aktivitet og opphold. Byrommene skal bli grønnere, belysning i prioriterte gater og byrom skal bedres, og hull og snublefarer på gategrunn skal fjernes.

En ren fjord er viktig for at Oslo skal være en grønn og levende by. Klimaendringer, byutvikling, fortetting av flater og befolkningsvekst gir økte utfordringer for avløpssystemene. Med befolkningsveksten følger økt mengde spillvann som må transporteres og styres i et avløpssystem med tilstrekkelig kapasitet til et avløpsrensaneanlegg med god nok rensekapasitet. Byrådet vil sikre at Oslo har en god overvannshåndtering og et avløpsnett som kan håndtere disse utfordringene i fremtiden, slik at forurenset vann ikke slipper ut i fjorden, og at fjorden holder badevannskvalitet også ved større regnskyll.

Videre legger byrådet opp til å fortsette satsingen på biologisk mangfold og urbant landbruk. Viktige kulturlandskap og slåttemarker skal restaureres og nye blomsterenger og korridorer for pollinerende insekter skal etableres. Det vil tilrettelegges for urbane dyrkingsaktiviteter og frukttrær og spiselige vekster skal plantes i parker og andre grønne byrom. I tillegg vil det gis tilskudd til urbane landbruksaktiviteter, slik at byens befolkning kan ta del i arbeidet med å gjøre byen grønnere.

Oslo har en unik blå-grønn struktur med en rekke parker og friområder og nærhet til både Marka og fjorden. En stor del av innbyggerne i Oslo benytter seg av aktivitets- og rekreasjonsmulighetene i byen hele året. Byrådet er opptatt av at Oslo skal være godt tilrettelagt for idrett- og friluftsliv, spesielt for barn og unge. Parallelt med budsjettet legger byrådet frem behovsplanen for idrett og friluftsliv, med klare mål for å legge enda bedre til rette for idrett og friluftsliv i perioden 2019–2028. Byrådet foreslår en betydelig opptrapping av investeringene med totalt 180 mill. i økonomiplanperioden. Prioriterte tiltak på friluftslivsområdet er etablering av manglende turveistrekninger, bedre skilting og merking av turmuligheter, infrastrukturtiltak på øyene og oppgradering av området spesielt tilrettelagt for friluftslivsaktivitet i Marka og ved fjorden. I tillegg skal samarbeidet med frivillige aktører styrkes.

Oslo har fortsatt utfordringer med luftforurensning, og er pålagt å komme under forurensningsforskriftens grenseverdier. I 2018 vedtok bystyret en handlingsplan bestående av tiltak som skal gjennomføres for å bedre luftkvaliteten frem mot 2020. Handlingsplanen inneholder både permanente tiltak og strakstiltak. Byrådet har fått på plass strakstiltak som kan innføres på dager med akutt høy luftforurensning, som dieselforbud og mulighet til å stenge kommunale parkeringsplasser. I tillegg har kommunen, i samarbeid med Akershus fylkeskommune, søkt staten om mulighet til å

tredoble bompengene for de meste forurensede kjøretøyene på dager med høy luftforurensning, som et alternativ til dieselforbud. Forskrift om bruk av midlertidige økte bompengetakster ble fastsatt av Samferdselsdepartementet i 2017. Oslo og Akershus fylkeskommune har nå søkt departementet om endring av denne forskriften slik at økte bompengeer ikke skal gjelde bensinbiler og tunge kjøretøy som fyller Euro VI-kravene. I mars 2019 gjennomføres trinn 2 av Oslopakke 3-avtalen, som innebærer at flere bilreiser vil omfattes av bompengeer. Hensikten er å stimulere flere til å velge miljøvennlige transportløsninger. Videre har byrådet trappet opp vasking og støvdempende tiltak på det kommunale veinettet, det er innført miljøfartsgrense i vintersesongen og det gis støtte til å skifte ut gamle vedovner. Byrådet foreslår at det settes av ytterligere 5 mill. til støvdempende tiltak i 2019.

I tillegg til ovennevnte vil byrådets øvrige mål for miljø- og samferdselsområdet, som redusert klimagassutslipp i byen, økt andel klima- og miljøvennlige transportløsninger og kretsløpsbasert ressurs håndtering, i sum bidra til en grønnere by.

Mål 4: Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurs håndtering

Vann er verdens viktigste ressurs. Oslos vannforsyning er sårbar. En svikt i vannforsyningen og avløpshåndteringen vil være kritisk for liv og helse. Innbyggerne skal sikres nok vann, helsemessig trygt vann og en stabil vannforsyning. Etter mange år med utredninger ble det i juni 2017 besluttet å sette i gang forprosjekt for ny reservevannforsyning fra Holsfjorden.

Det er et stort etterslep på vedlikeholdet av vann- og avløpsnett. Byrådet har intensivert innsatsen for å få ned lekkasjene. Nye metoder for utskifting av ledningsnett som ikke innebærer graving (no-dig-metoder), og som er mer effektive og kostnadsbesparende, benyttes der det er mulig.

Byrådet foreslår i 2019 en avsetning på totalt over 2 mrd. til investeringer i vann- og avløpsnett.

En ny avfallsstrategi med perspektiv frem mot 2025 er under arbeid. Strategien omfatter alle virksomheter som er lokalisert i Oslo, og har et mer regionalt perspektiv enn tidligere planer. Intensjonen er at det skal bli enklere å kildesortere riktig både hjemme, ute og på arbeid. Byrådet vil sikre etablering av godt integrerte avfallsløsninger i byutviklingsområdene. Gjennom regionalt samarbeid vil Oslo kommune arbeide for felles standardiserte løsninger, optimal utnyttelse av dagens infrastruktur og sikre gode beredskapsplaner. Økt satsing på regionalt samarbeid vil bidra til økt brukervennlighet, bedre ressursutnyttelse av avfallet, og styrking av samarbeidet med forskningsmiljøer, universiteter og næringsliv.

Oslo skal ha en stabil og robust avfallsinnsamling, dette er en prioritert oppgave etter at Renovasjonsetaten overtok innsamling av husholdningsavfallet i egen regi februar 2017. Husholdningsavfallet håndteres som en ressurs. Varmen fra forbrenning av restavfallet brukes i Oslos fjernvarmenett, matavfallet blir til biogjødsel og biogass og plastavfallet gjenvinnes til nye plastprodukter. Biogassen brukes som drivstoff, biogjødsel til gårdsbruk og til produksjon av strøm og varme. Oslo kommune med Romerike biogassanlegg, Bekkelaget avløpsanlegg og Vestfjorden avløpsseksjon var i 2016 Norges største produsent av biogass. På grunn av endringer i markedet for mottak av kildesortert plast er det behov for å endre fargen på de blå posene til en transparent pose. Dette er et tiltak for å øke mengden av resirkulert plast.

Avfallshåndtering er en viktig del av sirkulær økonomi og det grønne skiftet. Oslo kommunes kretsløpsbaserte avfallssystem bidrar til å gjøre Oslo til en internasjonalt ledende miljøby innen avfallshåndtering.

Mål 5: Oslo skal være en trygg by med god beredskap

Brann- og redningsetatens mannskaper bidrar til en trygg by ved sin døgnkontinuerlige innsats rundt om i byen. Etaten legger også stor innsats i brannforebyggende arbeid. Oslo skal ha en beredskap som kan håndtere omfattende branner og ulykker. Gjennom forskriftsmessig bemanning, god kompetanse og driftssikkert materiell skal liv, miljø og verdier kunne reddes.

I 2019 vil byrådet legge til rette for Brann- og redningsetatens arbeid med å forhindre at branner oppstår, at noen omkommer i brann og at store verdier går tapt. Et målrettet brannforebyggende arbeid og den døgnkontinuerlig brann- og redningsberedskapen er de viktigste virkemidlene for å nå dette målet.

Vann er verdens viktigste ressurs. En alvorlig svikt i vannforsyningen vil utfordre Oslo kommunes styringsevne og kontinuitet i tjenester og leveranser. Konsekvensene av bortfall av vann vil påføre Oslo som samfunn enorme belastninger. Med et økende antall innbyggere og økte krav til sikkerhet og beredskap er det en utfordring å levere nok drikkevann og drikkevann av god nok kvalitet i de kommende årene. Oslo kommunes vannforsyning er sårbar blant annet på grunn av manglende forskriftsmessig reservevannforsyning og rentvannbassenger som gjør det mulig å utnytte dagens produksjonskapasitet bedre og sikrere. Selv små hendelser kan føre til svært store konsekvenser. Mattilsynet har gitt Oslo kommune pålegg om å etablere en fullgod reservevannforsyning innen 2028. Byrådet vil sikre Oslo en fullverdig vannforsyning som er redundant (tosidig), sikker og trygg.

Vannforsyningsinstallasjonene er samfunnskritisk infrastruktur. Byrådet vil sikre at byens vannforsyning tilfredsstillende de krav myndighetene setter til sikring av nasjonale interesser.

9.0.3 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 9.0.3 Økonomiplanoversikt – Miljø og samferdsel

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	2 693,3	2 831,3	3 035,8	2 959,9	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	2 693,3	2 693,3	2 693,3	2 693,3	2 693,3
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		80,1	80,1	80,1	80,1
+/- Reelle endringer		231,2	390,6	243,8	0,5
=ØKONOMIPLAN (netto)	2 693,3	3 004,5	3 164,0	3 017,2	2 773,9
Endringer i prosent		11,6 %	17,5 %	12,0 %	3,0 %
Sum endringer		311,3	470,7	323,9	80,6

Spesifikasjon av "Reelle endringer"	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		-1,7	-10,2	-15,4	-14,8
+/- Justering for engangstiltak		24,7	-24,2	-38,2	-38,2
+/- Justering for oppgaveendring mellom sektorer		-4,0	-8,0	-8,0	-8,0
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-5,6	-5,6	-5,6	-14,5
+/- Spesifiserte rammeendringer		217,7	438,6	311,1	76,1
Sum reelle endringer		231,2	390,6	243,8	0,5

1) 2018 prisnivå

Kompensasjon for forventet lønns- og prisstigning

Brutto kompensasjon er 80,1 mill. Se nærmere omtale i kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Justering for aktivitetsnøytrale forhold

Det er innarbeidet justering mellom artsgrupper for at budsjettet skal fremstå med mest mulig korrekt fordeling på artsgrupper.

Justering for engangstiltak

På kap. 542 Bymiljøetaten er det justert for følgende engangstiltak:

- Økning på 1,0 mill. til Prosjekt helhetlig mobilitetstjeneste
- Økning på 6,0 mill. til urbant landbruk
- Økning på 5,0 mill. til smartere transport i Oslo-regionen
- Økning på 1,3 mill. til optimal styring av signalanlegg
- Økning på 3,5 mill. til effektiv og klimavennlig varetransport
- Økning på 2,5 mill. til pilotprosjekt Green Change
- Økning på 41,7 mill. til diverse tiltak som følge av økte parkeringsinntekter

Det er trukket ut 36,2 mill. til engangstiltak som er brukt i 2018. Disse fordeler seg slik:

- Reduksjon på 5,0 mill. til Spirende Oslo
- Reduksjon på 1,8 mill. til aldersvennlige turveier, forprosjekt og skilting
- Reduksjon på 1,5 mill. til benker og sitteplasser i eldres nærmiljø
- Reduksjon på 15,0 mill. til forprosjekt for bilfritt byliv
- Reduksjon på 1,5 mill. til forprosjektering av Klosterenga park
- Reduksjon på 1,5 mill. til forprosjektering av Café Utsikten
- Reduksjon på 9,9 mill. til sikring i Karl Johans gate

Justering for oppgaveendring mellom sektorer

På kap. 643 Renovasjonsetaten – næring er 4,0 mill. til etterdrift av Grønmo avfallsdeponi flyttet til kap. 400 Eiendoms- og byfornyelsesetaten.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon er på 5,6 mill. i 2019, fordelt på 4,2 mill. på kap. 542 Bymiljøetaten og 1,4 mill. på kap. 643 Renovasjonsetaten – næring.

Spesifiserte rammeendringer

På kap. 542 Bymiljøetaten er det lagt inn 61,2 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 25,0 mill. til styrket renhold, redusert plastforurensning og redusert materielt forbruk
- Økning på 6,0 mill. til økt drift av fortau vinterstid
- Økning på 4,0 mill. til friluftsliv
- Økning på 13,9 mill. til driftsfølggevirkninger
- Reduksjon på 5,0 mill. til forprosjekteringsmidler til vei ved Ullerntunet helsehus
- Reduksjon på 5,0 mill. til Bilfritt byliv
- Reduksjon på 1,6 mill. som følge av redusert konsulentbruk

Utover dette gjelder endringene i 2019 og i økonomiplanperioden justeringer knyttet til nye anslag innarbeidet i tidligere års budsjetter for bompenger og inntekter fra og utgifter til parkeringsordningen.

På kap. 711 Kjøp av transporttjenester er det lagt inn 115,0 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 99,0 mill. til økt aktivitet
- Økning på 16,0 mill. til helhetlig mobilitetstjeneste

MILJØ OG SAMFERDSEL
BUDSJETT 2019

På kap. 761 Sykkelprosjektet er det lagt inn 10,5 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 9,0 mill. til økt drift av sykkelnettet
- Økning på 1,5 mill. til miljøvennlig sykkelsalting

På kap. 771 Klimaetaten er det lagt inn 30,9 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 25,0 mill. til klimavennlige jobbreiser i kommunen
- Økning på 6,0 mill. til kampanje for klima- og miljøvennlige reiser
- Økning på 0,5 mill. til klimakommunikasjon for barn og unge
- Reduksjon på 0,5 mill. som følge av redusert konsulentbruk

Tabell 9.0.4 Netto driftsbudsjett – Miljø og samferdsel

							Beløp i mill.
Netto driftsbudsjett		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Endring 2018 - 2019
542	Bymiljøetaten (MOS)	234,0	327,8	431,8	276,8	38,6	93,8
643	Renovasjonsetaten - næring (MOS)	-7,5	-13,6	-18,4	-18,4	-24,1	-6,1
650	Brann- og redningsetaten (MOS)	427,7	437,1	435,2	436,4	437,0	9,4
711	Kjøp av transporttjenester (MOS)	1 937,5	2 107,7	2 180,7	2 207,7	2 207,7	170,3
712	Fornebubanen (MOS)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
752	Andre utgift vedr. MOS	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	0,0
761	Sykkelprosjektet (MOS)	46,5	58,2	59,7	65,7	65,7	11,7
771	Klimaetaten (MOS)	53,0	85,0	72,8	46,8	46,8	32,0
Sum		2 693,3	3 004,5	3 164,0	3 017,2	2 773,9	311,3

Tabell 9.0.5 Brutto investeringsbudsjett – Miljø og samferdsel

					Beløp i mill.
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
542	Bymiljøetaten (MOS)	1 049,9	693,1	402,3	1 157,7
650	Brann- og redningsetaten (MOS)	16,8	10,0	10,0	10,0
712	Fornebubanen (MOS)	80,0	0,0	0,0	0,0
761	Sykkelprosjektet (MOS)	343,0	346,0	416,0	421,0
Sum		1 489,7	1 049,1	828,3	1 588,7

9.0.4 Bymiljøetaten

Tabell 9.0.6 Driftsbudsjett – Bymiljøetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>542 Bymiljøetaten (MOS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	457 274	440 855	529 910
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	903 211	589 116	813 461
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	5 833	163 640	7 804
14 Overføringsutgifter	287 676	38 157	131 182
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	232 376	0	0
Sum utgifter	1 886 369	1 231 768	1 482 357
16 Salgsinntekter	-783 619	-417 484	-675 618
17 Refusjoner	-349 851	-551 326	-448 032
18 Overføringsinntekter	-135 892	-29 000	-30 900
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-211 996	0	0
Sum inntekter	-1 481 358	-997 810	-1 154 550
Netto utgifter	405 011	233 958	327 807

1 Ansvarsområde

Bymiljøetaten har det overordnede ansvaret for planlegging, utvikling, forvaltning og drift av kommunale byrom i Oslo. I byrommene inngår fellesarealer som veier, gater, sykkelveier, turveier, broer, torg, møteplasser, parker, bytrær, badestrender, friområder og kommunale idretts- og friluftsanlegg. I tillegg har etaten forvaltningsansvar for kommunens skogeiendommer i Marka og øyer i indre Oslofjord.

Bymiljøetaten skal sørge for at Oslo har et innbydende byrom, med godt renhold, god belysning og avfallshåndtering og godt vedlikehold. Etaten skal også tilrettelegge for rekreasjon, natur- og kulturopplevelser. Etaten innehar en viktig rolle i ulike byutviklingsoppgaver, og har gjennomføringsansvar for en rekke tiltak i områder hvor det vedtas arealplaner i byen. Bymiljøetaten har blant annet ansvar for bygging av turveier, sykkelveier og fremkommelighetstiltak for kollektivtrafikken og etablering av ladeplasser.

Etaten har ansvar for å gjennomføre vedtatte miljøløsninger, og har det koordinerende ansvaret for tiltak mot luftforurensning, både gjennom strakstiltak, og mer langsiktige tiltak som skal bidra til en sunnere osloluft.

Bymiljøetaten bidrar også til å gjøre Oslo til en tryggere by. Bybetjentene utgjør den synlige, kommunale delen av trygghetsarbeidet som etaten ivaretar. Innsatsen skal bidra til å skape trygghet i byen ved tilstedeværelse, overblikk og myndighetsutøvelse. Etaten gjennomfører også fysiske sikringstiltak i byrommet, i samarbeid med andre virksomheter i kommunen.

Bymiljøetaten er delegert myndighet etter en rekke lover og forskrifter, og ivaretar myndighetsutøvelsen innen flere områder. Dette gjelder blant annet friluftsløven, miljøinformasjonsloven, viltloven, hundeloven, lakse- og innlandsfiskeløven, forurensningsloven, motorferdselloven, jordloven, vassdragsloven, skogbruksloven, odelsloven, konsesjonsloven, vegloven, vegtrafikkloven og yrkestransportloven. Etaten er også delegert myndighet til å håndheve deler av politivedtekten for Oslo, og er delegert skiltmyndighet på vegne av Oslo kommune.

Bymiljøetatens arbeid knyttet til tilrettelegging for sykkel omtales nærmere under budsjettkapittel 761 Bymiljøetaten/Sykkelprosjektet. Etatens arbeid med tilrettelegging for idrett omtales nærmere under budsjettkapittel 545 Bymiljøetaten/Idrett under kultur, idrett og frivillighet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Bymiljøetaten fortsetter i 2019 arbeidet med å gjøre Oslo til en grønnere og mer levende by. Oslos innbyggertall har økt de siste årene, og bruken av byrommene og naturen i Oslo øker i takt med befolkningsveksten. Dette legger press på etatens forvaltningsområder, med et økende behov for drift og vedlikehold av kommunale byrom slik at de fremstår som rene, tiltalende og brukervennlige.

I 2019 er det avsatt 25 mill. til styrket renhold av byens parker og friområder. Dette betyr hyppigere renhold i byens parker og veier i sentrum, hyppigere renhold langs turveier i indre by, og forsterket renhold i byens største elver og vassdrag. Flere utdaterte og ødelagte avfallsbeholdere skal oppgraderes, eller skiftes ut. I tillegg vil det gjennomføres et testprosjekt for håndtering av kildesortering i byrommene i sentrum, med bruk av smarte avfallsdunker som måler fyllingsgrad ved hjelp av solenergi. Videre fortsetter bilfritt byliv-arbeidet med å tilrettelegge byrommene for aktivitet og opphold. Det vil utplasset flere benker, leke- og aktivitetsmuligheter og beplantning. Belysning i prioriterte gater og byrom skal bedres, hull og snublefarer på gategrunn skal fjernes, og det skal tilrettelegges for flere næringsparkeringer.

Store værvariasjoner som store mengder snø, regnvær eller tørke påvirker det løpende drifts- og vedlikeholdsbehovet på etatens forvaltningsområder. For eksempel gjør økt fortetting og mer kraftig nedbør det stadig viktigere med god overvannshåndtering for å imøtekomme utfordringene med flom i byen. Store snømengder i vintersesongen 2017/2018 medførte behov for økt snørydding og strøing, og den varme og solrike sommersesongen 2018 medførte økt behov for renhold og avfallsinnhenting på offentlige badeplasser og strender langs fjorden, i Marka og på øyene. Bymiljøetaten vil i 2019 tømme 6 500 sandfang, som oppfølging av Handlingsplan for overvannshåndtering. Videre vil etaten vurdere nye tiltak for å sikre god vinterdrift, deriblant se på fremtidige løsninger for snømottak i Oslo.

Byrådet er opptatt av å ta vare på byen, og Bymiljøetaten har i 2018 jobbet systematisk med å kartlegge vedlikeholdsetterslepet på etatens belysning, bygg og eiendom, løyper, skogsveier, veianlegg, parkanlegg og friområder. Det er et betydelig vedlikeholdsetterslep som har bygget seg opp over mange år. Løpende vedlikehold er viktig for å ivareta god standard. I 2019 er det avsatt 70 mill. til vedlikeholdsarbeider. Prioriterte områder vil være rehabilitering og oppgradering av friområder, parkanlegg og oppholdsområder i Marka og på øyene i indre Oslofjord, herunder grøntstruktur, toaletter, stier og turveier. I parkanlegg er det tiltak på installasjoner, utstyr, plasser og veier som er aktuelt, slik at disse framstår som tidsmessige og i samsvar med dagens krav til parkanlegg.

Befolkningsveksten gjør det også nødvendig å utvikle gode miljøløsninger og sørge for at infrastrukturutviklingen er tilpasset byens vekst, slik at byen vokser på en bærekraftig måte. Gjennom utbygging av turveinettet, sykkelveinettet, etablering av ladepunkter og kollektivprosjekter er Bymiljøetaten en viktig bidragsyter på å stimulere til klima- og miljøvennlige transportløsninger, og redusere klimagassutslippene.

Etaten gjennomfører flere store kollektivprosjekter. I arbeidet med «Samlet plan for trikkeoppgradering», har Bymiljøetaten, i samarbeid med Sporveien og Vann- og avløpsetaten, ansvar for flere gateoppføringsprosjekter som skal ferdigstilles før nye trikker skal testkjøres i 2020. Strekingen mellom Tinghuset og Tullins gate er under ferdigstilling. Arbeidene i Storgata og Thorvald Meyers gate skal etter planen starte rundt årsskiftet. Grefsenveien (Storokrysset–Disen) og Bispegata, er under planlegging. Videre pågår planlegging av Bryn kollektivterminal, kollektivfelt på deler av Ljabruveien, Ring 2 Majorstuen – Carl Berners plass, Kvadraturen øst, Røa-tunnel og oppgradering av Huk holdeplass. Det gjennomføres også fortløpende tiltak som prioriterer buss og trikk og sykkel. I tillegg skal det gjennomføres et pilotprosjekt for bildeling i Oslo.

Elbilsatsingen i kommunen fortsetter. Det er allerede etablert mer enn 1 300 kommunale ladepunkter i byen, og det er planlagt for en fortsatt stor økning av nye ladepunkter frem mot 2020. I vedtatt økonomiplan er det satt av til sammen 60 mill. til investeringer i ladeinfrastruktur i 2019 og 2020. I tillegg foreslår byrådet å øke investeringene i ladeinfrastruktur med 13 mill. i 2019 og 7 mill. i 2020. Parallelt vil det jobbes med å tilrettelegge for utslippsfri varelevering og drosje, gjennom etablering av dedikerte ladepunkter og laste- og losseplasser. Byrådet har besluttet å innføre betaling for normallading av elbil på alle kommunale ladeplasser i 2019. Byrådet vil komme tilbake til de budsjettmessige konsekvensene av forslaget i tilleggsinnstillingen.

Som en del av arbeidet med å gjøre Oslo til en trygg by arbeider Bymiljøetaten systematisk med trafiksikkerhetstiltak i bydelene. Trygge skoleveier for barn og unge er prioritert. Etaten har utviklet mobilapplikasjonen Trafikkagenten, som gir elever og foreldre mulighet til å melde inn positive og negative erfaringer med skoleveier i nærområdet. Dette gir etaten viktige innspill til hvilke trafiksikkerhetstiltak som bør iverksettes for å sikre skoleveiene i Oslo. I 2019 er det blant annet planlagt gjennomført et pilotprosjekt med utprøving av «hjertesoner» (bilfriesoner) rundt to skoler i Oslo. Det er også satt av økte midler til drift av fortau vinterstid, som følge av erfaringene fra den snørike vintersesongen 2017/2018.

Oslo har en unik blå-grønn struktur med nærhet både til Marka og øyene, samt en rekke friområder og parker. Bymiljøetaten jobber for at Oslo skal være godt tilrettelagt for idrett og friluftsliv, spesielt for barn og unge. I 2017 ble det utarbeidet en Behovsplan for idrett og friluftsliv som sørger for helhetlig og langsiktig planlegging av idretts- og friluftslivstiltak. Planen er blitt rullert i 2018, og Behovsplan for idrett og friluftsliv 2019–2028 følger vedlagt budsjettet. Målet er at alle skal ha lik mulighet til å delta i idrett- og friluftsliv uavhengig av alder, kjønn og økonomi, med særlig fokus på barn og unge. Byrådet foreslår en betydelig opptrapping av friluftsinvesteringer med totalt 180 mill. i økonomiplanperioden. Prioriterte tiltak i perioden er etablering av manglende turveistrekninger, infrastrukturtiltak på øyene, og oppgradering av områder spesielt tilrettelagt for friluftsliv i Marka og ved fjorden. Bedre tilgang på turveier vil forbedre mulighetene for friluftslivsaktivitet for folk i alle aldre. Det har vært en økning i antall besøkende til øyene de senere årene, og i juli i år var det 100 000 flere besøkende sammenliknet med i fjor sommer (totalt 232 781 besøkende per juli 2017 og 354 804 per juli 2018).

I 2019 vil Langøyene stenges for besøkende i forbindelse med arbeid med sanering av forurensede masser og etablering av vann- og avløpsinfrastruktur. Dette vil legge ytterligere økt press på de øvrige øyene i Indre Oslofjord. Det skal derfor gjennomføres tiltak for å gjøre øyene mer attraktive og robuste for økt antall besøkende, samtidig som den sårbare og verdifulle naturen skal skjermes.

Oslo er europeisk miljøhovedstad i 2019, og Bymiljøetaten vil benytte anledningen til å formidle det unike ved byens blågrønne struktur, både de unike naturkvalitetene og nærheten befolkningen har til naturen med alle de aktivitetene det åpner for.

Satsingen på biologisk mangfold og urbant landbruk fortsetter, og det er satt av 6 mill. til dette i 2019. Etaten har utarbeidet en strategi for urbant landbruk kalt «Spirende Oslo – økt bruk av grønne byrom». Denne skal følges opp i 2019 med tiltak, som tilrettelegging for urbane dyrkingsaktiviteter, planting av frukttrær og spiselige vekster, og restaurering og skjøtsel av slåttemark. I tillegg er det satt av 2,0 mill. til tilskuddordningen for urbane landbruksaktiviteter i 2019. Tilskuddordningen bidrar til at byens befolkning kan ta del i å gjøre byen grønnere.

Byrådet er opptatt av at kommunen skal gå foran som et godt eksempel i klima- og miljøarbeidet. Bymiljøetaten bidrar til kutt i klimagassutslipp i egen tjenesteproduksjon gjennom smart gatebelysning, energiøkonomisering og bruk av nullutslippskjøretøy. Etaten har utarbeidet en fremdriftsplan for utskiftning av egne kjøretøy til nullutslippskjøretøy, jf. byrådets mål om at alle kommunens lette og tunge kjøretøy skal være fossilfrie innen 2020. Det er satt av midler til utskiftning

av maskiner og utstyr i 2019. I tillegg er det avsatt midler til etablering av 20 tankanlegg for biodrivstoff slik at etaten kan skifte fra fossilt drivstoff til biodrivstoff på egne kjøretøy. Videre skal det i 2019 gjennomføres et pilotprosjekt på utslippsfri anleggsgjennomføring i Olav Vs gate. I de driftskontraktene etaten har stilles det også strenge miljøkrav til entreprenører.

Oslo skal gå foran i arbeidet med å redusere bruken av unødvendig engangspplast. Byrådet har ambisjon om å fase ut bruken av unødvendig engangspplast i kommunens egne virksomheter innen utgangen av 2019. I 2018 skal kommunen lansere en nullvisjon mot plastforurensning i Oslofjorden. Nullvisjonen skal følges opp med en handlingsplan i 2019, og Bymiljøetaten vil ha ansvar for å koordinere oppfølgingen.

I 2018 vedtok bystyret en handlingsplan med tiltak som skal gjennomføres for å bedre luftkvaliteten i Oslo i årene fremover. Dårlig luftkvalitet er en utfordring for Oslo, og Norge er dømt i EFTA-domstolen for farlig høy luftforurensning i storbyene. Bymiljøetaten har det koordinerende ansvaret for tiltak mot luftforurensning, både gjennom strakstiltak på dager med svært dårlig luftkvalitet, samt mer langsiktige tiltak som skal bidra til en renere osloluft. Etaten har blant annet intensivert vasking, feing og støvdempning på det lokale veinettet. Innsatsen videreføres i 2019, og vil styrkes med ytterligere 5 mill. I tillegg vil det gjennomføres informasjonskampanjer om bruk av piggdekk og riktig fyring for å redusere svevestøv. Etaten vil fortsette samarbeidet med staten om gjennomføring av nødvendige tiltak på de statlige veiene.

Tabell 9.0.7 Nøkkeltall – Bymiljøetaten

Bymiljøetaten	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Totalt antall km sykkelveinett i Oslo både (kommunalt og statlig)			179 km	190 km	200 km
Vekst i sykkeltrafikken i forhold til basisåret (sykkelindeks, basisår 2014=100)		100	104	120	116
Antall besøkende på øyene	215 349	251 176	248 820	275 404	309 988
Antall km langrennsløyper oppkjørt		17 425	9 383	16 330	2 683
Antall daa hogst for fleralderskog					1 380
Antall bytrær ¹⁾		14 766	14 866	15 241	15 396
Antall miljøgebyrer ²⁾	483	1 280	599	665	267
Antall P-kort for forflytningshemmede	4 795	5 002	4 885	4 901	4 992
Andel HC-plasser i forhold til alle kommunale P-plasser i %	11,8	12	12	12,1	12,5
Antall p-plasser for næringsparkering i sentrum					43
Antall nye urbane landbrukstiltak ³⁾					63

¹⁾Bytrær er trær i sentrum og indre by (bydelene Sentrum, Gamle Oslo, Grünerløkka, Frogner, St. Hanshaugen og Sagene).

²⁾Med miljøgebyrer menes gebyr som etter politivedtekten kan ilegges gårdeiere innenfor Ring 1 for manglende fjerning av istapper, manglende snørydding og manglende renhold.

³⁾Totalt antall søknader om tilskudd til urbane landbrukstiltak var 192 i 2017.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Bymiljøetaten er en viktig bidragsyter for flere av byrådets målsettinger for sektoren, noe som kommer til uttrykk nedenfor. Aktuelle tiltak for å nå målene er beskrevet under de enkelte mål. Byrådet har fastsatt utvalgte indikatorer for å følge med på utviklingen.

Byrådet prioriterer følgende satsinger som skal bidra til å nå målene for sektoren:

Mål 1: Oslos klimagassutslipp skal maksimalt være 766 000 tonn CO₂-ekvivalenter innen 2020

Bymiljøetaten sitt bidrag til å redusere klimagassutslipp, omtales også under mål 2. Dette gjelder spesielt tiltak og resultater som oppnås innenfor områdene sykkel og kollektivtransport.

Tiltak 1

Bymiljøetaten skal bidra til vridning av biltrafikken, inkludert næringstrafikk, mot løsninger som gir redusert klimagassutslipp.

Tiltak 2

Bymiljøetaten skal redusere klimagassutslipp fra egen drift og prosjekter.

Tabell 9.0.8 Resultatindikatorer – Mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel nullutslipps tjenestebiler under 3500 kg, jf. Klimabudsjettet	18 %	33 %	50 %	>60 %
Andel nullutslippskjøretøy og kjøretøy på biodrivstoff over 3 500 kg, jf. Klimabudsjettet			25 %	>50 %
Andel nullutslippskjøretøy eller biodrivstoff i nye kontrakter, jf. Klimabudsjettet		50 %	100 %	100 %
Antall kommunale ordinære ladepunkter	1 114	1 260	1 500	1 700
Antall semi-hurtigladere og hurtigladere med kommunal involvering/finansiering		144 ¹⁾	550 ²⁾	950
Antall ladepunkter tilrettelagt for drosje	4	6	12	24
Antall ladepunkter tilrettelagt for nyttetransport			12	70

1) 124 semi-hurtigladere og 20 hurtigladere.

2) 524 semi-hurtigladere og 26 hurtigladere.

Måltall for ladeutbygging vil gjennomgå til tilleggsinnstillingen i forbindelse med vurdering av budsjettmessige konsekvensene av innføring av betaling for lading.

Mål 2 I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget

Tiltak 1

Bymiljøetaten skal tilrettelegge for Oslo som gå- og sykkelby.

Tiltak 2

Bymiljøetaten skal bedre fremkommeligheten for kollektivtrafikken.

Tabell 9.0.9 Resultatindikatorer – Mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel gangveier/fortau som har driftsstandard C eller høyere			100 %	100 %
Gjennomsnittlig responstid ved kollektivstans som følge av feilparkering skal være maks	22 min	21 min	22 min	22 min
Antall meter etablert/oppgradert kollektivtrasé			3 000 m	1 500 m
Andel gangveier/fortau som har driftsstandard C eller høyere			100 %	100 %

Mål 3 Oslo skal være en grønn og levende by

Tiltak 1

Bymiljøetaten skal sikre byens blågrønne strukturer, det biologiske mangfoldet, og tilrettelegge for friluftsliv og urbant landbruk.

Tiltak 2

Bymiljøetaten skal bidra til reduksjon i lokal luftforurensning og støy.

Tiltak 3

Bymiljøetaten skal tilrettelegge for økt byliv i sentrum.

Tabell 9.0.10 Resultatindikatorer – Mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel innbyggere som er fornøyd med hvordan byrommene fremstår der de bor	80 %	86 %	80 %	>80 %
Andel innbyggere som er fornøyd med hvordan byrommene fremstår i sentrum	59 %	80 %	70 %	>70 %
NO2-årsmiddel (lovpålagt grenseverdi er <40 µg/m ³)	49 µg/m ³	41 µg/m ³	<40 µg/m ³	<40 µg/m ³
PM10-årsmiddel (lovpålagt grenseverdi er <25 µg/m ³)	20 µg/m ³	20 µg/m ³	<25 µg/m ³	<25 µg/m ³
Antall nye m ² dyrket urbant landbruksareal som følge av tilskuddsordning for urbant landbruk ¹⁾		2 300 m ²	>300 m ²	>1 000 m ²
Andel innbyggere som er fornøyd med rekreasjonsmulighetene i Oslo ²⁾	80 %	83 %	80 %	>80 %

1)Tilskuddsordningen ble vedtatt i 2017

2)Basert på resultat fra BYMs brukerundersøkelse hvor spørsmålet også inkluderer også idrettstilbud.

Mål 5 Oslo skal være en trygg by med god beredskap

Tiltak 1

Bymiljøetaten skal bidra til trygge byrom.

Tiltak 2

Bymiljøetaten skal bidra til å realisere nullvisjonen innenfor trafiksikkerhet.

Tiltak 3

Bymiljøetaten skal tilrettelegge for effektiv håndtering av overvann på sine forvaltningsområder.

Tabell 9.0.11 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall timer bybetjentene har vært i aktiv tjeneste	44 094 t	67 614 t	80 000 t	80 000 t
Andel av befolkningen som er tilfreds med belysningen ¹⁾	72 %	81 %	75 %	>75 %
Antall sandfang som tømmes hvert år	5 399	8 056	6 500	6 500
Antall grunnskoler som benytter Trafikkagenten	52	80	90	100

1)Målt ved gjennomsnittlig score i årlig brukerundersøkelse om opplevd belysning i sentrum og der folk bor.

Bymiljøetatens ramme omfatter avsetning til tilskudd på 15,880 mill. til følgende:

Tabell 9.0.12 Tilskuddsmidler Bymiljøetaten

Kap.	Avsetningen gjelder	Vedtaks 2017	Vedtaks 2018	Forslag 2019
542	Naturvernforbundet Oslo og Akershus	500	500	500
542	Østmarkas venner	100	100	100
542	Østensjøvannets venner	150	150	150
542	Redningsselskapet – redningsskøyta "Uni Oslofjord"	100	100	100
542	Oslo Elveforum	190	190	190
542	Maridalens venner	850	850	850
542	Dyrebeskyttelsen Oslo/Akershus	250	250	250
542	Norsk Naturarv	400		
542	Groruddalen Miljøforum		100	100
542	DNT Oslo og omegn		500	500
542	Medlemskontingent Oslofjordens Friluftsråd ¹⁾	3 793	3 835	3 880
542	Medlemskontingent Oslo og Omland Friluftsråd ²⁾	1 332	1 335	1 345
542	Medlemskontingent Oslomarkas fiskeadministrasjon ³⁾	330	640	644
542	Skjærgårdstjenesten	1 198	1 200	1 290
542	Turskiltprosjektet		200	
542	Matsentralen Oslo			400
542	Dyrenes hus			100
542	Tilskudd til friluft- og naturvernorganisasjoner	3 000	2 881	2 981
542	Tilskudd til urbant landbruk	2 000	2 000	2 000
542	Støytilskudd			500
<i>SUM</i>		<i>14 193</i>	<i>14 831</i>	<i>15 880</i>

Medlemskontingentene er oppdatert iht. befolkningstall for Oslo per 1. januar 2018: totalt 673 469 innbyggere (Kilde: SSB og Oslo kommune statistikkbank).

1) Medlemskontingenten utgjør totalt 5,76 kroner per innbygger i Oslo.

2) Medlemskontingenten utgjør 2 kroner per innbygger i Oslo.

3) Medlemskontingenten utgjør 0,50 kroner per innbygger i Oslo. I tillegg er det satt av tilskudd til ekstra driftsstøtte.

Etaten har ansvaret for å administrere ordninger med tilskudd til friluft-, og naturvernorganisasjoner, tilskudd til urbant landbruk og støyttilskudd. Tilskuddsordningene kunngjøres hvert år i dagspressen og på Oslo kommunes nettsider.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 12,069 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar reduksjon i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2018 er 5,393 mill. lavere enn i 2018.

Artsgruppe 10 Lønn og sosiale utgifter

Artsgruppen økes med 77,8 mill. En del av økningen skyldes oppbemanning av Bypatruljen (eks. oslovakter), som videre bidrar til økt inntekt på artsgruppe 16. I tillegg skyldes økningen oppbemanning i etatens Prosjektdivisjon der det har vært en målsetning om å erstatte bruk av eksterne konsulenter med egne ansatte. Bemanningen av prosjektdivisjonen belastes de aktuelle investeringsprosjektene som utføres av prosjektdivisjonen. Dette bidrar til en økning på artsgruppe 16 (art 16990 internsalg i virksomheten) da lønnsutgifter tilbakeføres etatens driftsbudsjett fra investeringsprosjektene hvor de ansatte jobber.

Artsgruppe 11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon

Artsgruppen økes med 146,6 mill. Dette skyldes hovedsakelig opprydning mellom artsgrupper, blant annet etter at kap. 545 ble opprettet. Justeringen skal gi etaten et mer riktig budsjett fordelt på artsgrupper. I tillegg er det økning av artsgruppen som følge av økte inntekter fra parkering. Av de økte inntektene går 6,0 mill. til økte driftsutgifter, 33,7 mill. av brukes til rengjøring, støvdempingstiltak og dekkevedlikehold, og 8 mill. går til trafikksikkerhetstiltak. Den øvrige økningen i inntekter settes av til parkeringsfondet og til investeringer i trafikksikkerhet.

Artsgruppe 13 Kjøp av tjenester som erstatter egenproduksjon

Artsgruppen reduseres med 156,0 mill. Endringen må ses i sammenheng med at Kultur og idrettsbygg har tatt over eierskapet til idrettsbygg og leie av idrettsanlegg er overført til kap. 545. Tidligere oppsplitting mellom kap. 545 og 542 ser ikke ut til å ha blitt gjennomført på riktig artsgruppenivå. Byrådet anbefaler derfor at dette justeres nå slik at fordelingen på artsgrupper blir riktig.

Artsgruppe 14 Overføringsutgifter

Artsgruppen økes med 92,0 mill. Artsgruppe 14 inneholder mva.-utgift, tilskuddsutbetaling, tapsføringer og eventuelle erstatningsutbetalinger. Endringen er hovedsakelig oppjustering av budsjett for kompensasjonsberettiget mva.

Artsgruppe 16 Salgsinntekter

Artsgruppen økes med 181,0 mill. for å justere i tråd med etatens fordelte budsjett. Den største endringen gjelder «internt salg i BYM». Dette er tekniske overføringer fra kapitelene 761 og 545 for felleskostnader («overhead»), og tilbakeført timeføring fra investeringsprosjektene. Det er lagt inn økning i parkeringsinntekter med 61,0 mill. basert på regnskapstall for 2017 og oppdaterte prognoser for 2018. Artsgruppen består i tillegg av avgiftsfrie og avgiftspliktige inntekter som etaten krever inn, som for eksempel leie av gategrunn, parkeringsgebyr mv.

Artsgruppe 17 Refusjoner

Artsgruppen reduseres med 23,0 mill. Artsgruppen består av diverse lønnsrelaterte refusjoner, mva.-kompensasjon og refusjoner/tilskudd/utbetalinger fra andre. Overføring fra Oslo-pakke 3 i 2019 utgjør 320 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.13 Investeringsbudsjett – Bymiljøetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>542 Bymiljøetaten (MOS)</i>			
00 Lønn og sosiale utgifter	2 734	0	0
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	583 867	1 050 100	1 049 945
03 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	6 082	0	0
04 Overføringsutgifter	124 220	0	0
Sum utgifter	716 903	1 050 100	1 049 945
06 Salgsinntekter	-186 107	0	0
07 Refusjoner	-188 916	-320 856	-313 425
08 Overføringsinntekter	-15 271	-20 000	-20 000
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-20 000	0	0
Sum inntekter	-410 294	-340 856	-333 425
Netto utgifter	306 609	709 244	716 520

Tabell 9.0.14 Investeringsoversikt – Bymiljøetaten

Bymiljøetaten (MOS)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til senere	Byggestart – ferdig
Prosjektnummer og navn:									
108015	Skogavgiftsfondfinansiert tiltak			320	320	320	320		
108035	Utstyr, transportmidler, maskiner			3 750	3 750	3 750	3 750		
108063	Nye ladestasjoner for el-biler	99 000	39 000	30 000	30 000	0	0	0	0
112024	Bedre gate og parkbelysning			55 500	42 500	5 000	25 000		
113005	Program Gateopprustning			26 250	61 250	6 000	50 000		
113009	Universell utforming			8 250	25 000	4 000	18 750		
115012	Trafikksikkerhet			54 125	43 750	6 000	25 000		
115013	Opparbeidelse p-plasser/p-automater/parkometre			5 000	5 000	5 000	5 000		
115054	Utredninger/prosjekter			7 500	6 000	0	0		
115055	Kollektivprioriteringer			56 650	20 050	84 250	572 375		
117002	Program bilfritt byliv			20 000	0	0	0		
117003	Friluftsliv			60 000	60 000	30 000	30 000		
117006	Byutvikling			108 000	107 000	154 000	365 000		
117032	Tullins gate - Tinghuset	310 000	216 500	59 500	34 000	0	0	0	2/17 – 4/19
118001	Bekkeåpning uteområde Jordal	202 000	70 000	122 000	10 000	0	0	0	0
118009	Støy- og luftforurensning			4 000	4 000	4 000	5 000		
118010	Museumsutstikker	103 000	53 000	50 000	0	0	0	0	1/18 – 4/19
118034	BYM Jordal idrettspark del 2 - gateopprustning	53 000	2 000	51 000	0	0	0	0	1/18 – 4/19
118047	Grefsenveien nord for Storokrysset oppgradering	99 000	36 200	46 400	16 400	0	0	0	1/18 – 4/20
118049	Thorvald Meyers gate oppgradering	202 000	50 000	85 000	67 000	0	0	0	1/19 – 2/19
118050	Storgata oppgradering	330 000	64 000	109 200	105 800	51 000	0	0	4/18 – 2/21
119011	Rehabiliteringsprosjekter			77 500	41 250	39 000	47 500		
119012	Røatunnelen			10 000	10 000	10 000	10 000		
	Sum investeringsutgifter			1 049 945	693 070	402 320	1 157 695		
108035	Utstyr, transportmidler, maskiner			-750	-750	-750	-750		
108063	Nye ladestasjoner for el-biler			-6 000	-6 000	0	0		
112024	Bedre gate og parkbelysning			-11 100	-8 500	-1 000	-5 000		
113005	Program Gateopprustning			-5 250	-12 250	-1 200	-10 000		
113009	Universell utforming			-1 650	-5 000	-800	-3 750		
115012	Trafikksikkerhet			-10 825	-8 750	-1 200	-5 000		
115013	Opparbeidelse p-plasser/p-automater/parkometre			-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
115054	Utredninger/prosjekter			-1 500	-1 200	0	0		
115055	Kollektivprioriteringer			-11 330	-4 010	-16 850	-114 475		
115055	Kollektivprioriteringer			-20 000	-20 000	-20 000	-20 000		
117002	Program bilfritt byliv			-4 000	0	0	0		
117003	Friluftsliv			-12 000	-12 000	-6 000	-6 000		
117006	Byutvikling			-21 600	-21 400	-30 800	-73 000		
117006	Byutvikling			-103 500	-166 000	-199 000	-179 000		
117032	Tullins gate - Tinghuset			-11 900	-6 800	0	0		
118001	Bekkeåpning uteområde Jordal			-24 400	-2 000	0	0		
118009	Støy- og luftforurensning			-800	-800	-800	-1 000		
118010	Museumsutstikker			-10 000	0	0	0		
118034	BYM Jordal idrettspark del 2 - gateopprustning			-10 200	0	0	0		
118047	Grefsenveien nord for Storokrysset oppgradering			-9 280	-3 280	0	0		
118049	Thorvald Meyers gate oppgradering			-17 000	-13 400	0	0		
118050	Storgata oppgradering			-21 840	-21 160	-10 200	0		
119011	Rehabiliteringsprosjekter			-15 500	-8 250	-7 800	-9 500		
119012	Røatunnelen			-2 000	-2 000	-2 000	-2 000		
	Sum kapittel finansiering			-333 425	-324 550	-299 400	-430 475		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			716 520	368 520	102 920	727 220		

Klimatiltak

I 2019 er avsatt 34,4 mill. for å gjennomføre tiltak knyttet til arbeidet med klimatiltakspakkene «Økt andel lav- og nullutslippskjøretøy og maskiner i anleggsvirksomhet» og «Mer effektiv og klimavennlig varetransport». Det skal også gjennomføres tiltak med sikte på å redusere klimagassutslipp fra etatens bygg- og anleggsplasser. I tillegg skal det etableres flere ladestasjoner for drosjer. Midlene er avsatt på kap. 192.

- Klima- og miljøvennlige anleggsplasser og Pilot Olav Vs gate
- Utskiftning til miljøvennlige maskiner og utstyr
- Tankanlegg fornybar diesel til maskiner og utstyr
- Nytt prioriteringssystem for kollektivtrafikk
- Ny ladeinfrastruktur for å stimulere til flere el-drosjer og el-varebiler
 - Ladestasjoner for el-drosje i Olav Vs gate
 - Pilot – superraske ladere for el-drosje og el-varebiler (500 kW)
 - Ladestasjoner for elektriske varebiler

Friluftsliv

Det er avsatt 60 mill. i 2019 og 180 mill. totalt i økonomiplanperioden til oppfølging av Behovsplan for idrett og friluftsliv 2019-2028. Prioriterte tiltak i 2019 er:

- Etablering av manglende turveiforbindelser
- Sikring av turveiareal
- Informasjon, merking og skilting av turveiarealer
- Infrastrukturtiltak på Langøyene, Gressholmen og Rambergøya
- Håøya – Etablere solcelledrevet el-forsyning
- Sørenga badeplass
 - Etablering av permanent driftsstasjon
 - Etablering av ny baderampe og badebinge
- Ny park i Gyldenløves gate (porter, benker, beplantning m.m.).
- Tilrettelegging for fiske i Sørkedalselva
- Rehabilitering av bygninger på Sørli gård
- Rehabilitering av aktivitets- og lekeanlegg i parker og friområder

Rehabilitering

Det er avsatt 70 mill. til en styrking av rehabiliteringsarbeider i 2019, og totalt 175 mill. i økonomiplanperioden. Prioriterte tiltak for 2019 er:

- Forbedre belysning i Frognerparken og Veitvetparken
- Ras- og erosjonssikring
- Oppgradering av toaletter til dagens standard i de mest besøkte parkene
- Replantning av trær i parker og friområder, inkludert replanting av kastanjetrær i Bygdøy allé
- Opprustning av badeplasser – Hvervenbukta, Sæterstranda og Huk
- Oppgradering av gråvannsanlegg (renseanlegg) i Marka
- Rehabilitering turveier, trapper og klopper
- Rehabilitering av bygninger i Marka og på øyene

Nye ladestasjoner for elbiler

I 2019 er det satt av 30,0 mill. til utbygging av ladestasjoner. Dette dekker:

- 200 ordinære ladestasjoner
- 400 semi-hurtigladere/hurtigladere
- 3 ladepunkter tilrettelagt for drosje
- 3 ladepunkter tilrettelagt for nyttetransport

Kollektivprioriteringer

I 2019 er det avsatt 357 mill. til gjennomføring av prosjekter i Samlet plan for oppgradering av trikkeinfrastruktur, og øvrige kollektivprosjekter (ekskl. Bispegata):

Samla plan-prosjekter:

Samlet plan for oppgradering av trikkeinfrastrukturen er et program for oppgradering av gater, byrom og trikkeinfrastruktur samt vann og avløpsnett i tidsperioden frem til nye trikker ankommer Oslo. Det arbeides med flere større prosjekter i 2019:

- Tinghuset–Tullins gate
- Storgata
- Thorvald Meyers gate
- Grefsenveien(mellom Storokrysset og Disen)
- Bispegata (finansieres over kap. 761)

Andre prosjekter:

- Fremkommelighetstiltak for kollektivtrafikken – Løpende arbeid
- Bryn kollektivknutepunkt – Planprosess i 2019
- Ljabruveien (kollektivfelt) – Utarbeidelse av reguleringsplan
- Tollbugata – Videreføre arbeidet med reguleringsplan og gateopprustning
- Storokrysset – Utarbeide reguleringsplan
- Ring 2 Majorstuen – Carl Berners plass – Forprosjekt og reguleringsplan, videre planarbeid
- Oppgradering av Huk holdeplass – Gjennomføring 2019
- Kvadraturen øst – Forprosjekt og reguleringsplan
- Røatunnel
- ASP/SIS Aktiv signalprioritering/sanntidsinformasjonssystemet – Løpende arbeid

Byrådet vil komme tilbake til prosjekt 115055 Kollektivprioriteringer i 2019 og 2020 i tilleggssinnstillingen.

Bekkeåpning uteområde Jordal – «delprosjekt 1»

Midlene går til å dekke fullføring av pågående prosjekt om utvikling av Jordal park. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Vann- og avløpsetaten, og er en rekkefølgebestemmelse til utbyggingen av nye Jordal Amfi. Det skal etableres turvei, gangveier og sykkelveier gjennom parken. Flere grøntarealer skal opparbeides, bedre belysning skal på plass og det skal legges til rette for flere møteplasser med benker. Vann- og avløpsetaten har ansvaret for åpning av Hovinbekken, som vil gå gjennom parken.

Jordal idrettspark – «delprosjekt 2 – gateopprustning»

Prosjektet omfatter rekkefølgekrav til nye Jordal Amfi, og veiprojektet må være ferdig for å få brukstillatelse til hallen.

Byutviklingsprosjekter

Ensjø:

- Ny gang og sykkelbro i Kampenaksen
- Ensjø torg (oppstart)

Bryn:

- Brynsveien nord

Vollebekk:

- Brobekkveien inkludert Baneparken (utredning)

Lillo/Storo:

- Vitaminveien, forprosjekt
- Overordnet planlegging av området

Frysja:

- Frysjaveien, forprosjekt

Ulven:

- Gang- og sykkelvei, undergang under Alnabanen

Skøyen/Lysaker:

- Harbitzalléen
- Lilleakerveien

Løren/Økern/Hasle:

- Sinsenveien, forprosjekt
- Lørenveien, forprosjekt
- Økernveien

Breivoll/Skullerud/Haraldrud:

- Foreløpig ikke tiltak Breivoll
- Veiledende plan for kabler og ledninger (VPKL)

Bedre gate og parkbelysning – kriminalitetsbekjempelse

I 2019 er det avsatt 55,5 mill. til videreføring av arbeidet med å gjennomføre tiltakene i Belysningsplanen for Oslo sentrum og rehabilitering av øvrig belysningsanlegg i kommunen. Konkrete belysningstiltak som vil gjennomføres i 2019 er:

- Fullføring av oppgraderingen av synlig belysning i hele belysningsplanens område
- Oppgradering av fasadebelysning iht. prioriteringer i belysningsplanen.

Trafikksikkerhet

I 2019 er det avsatt 54,125 mill. til trafikksikkerhetstiltak. Midlene vil dekke:

Trafikksikkerhet på skolevei

- Planlegging og gjennomføring av mindre fortausanlegg, etablering av trygge krysningspunkter etter innspill fra skoler
- Videreføring av Trafikkagenten og bruk til kartlegging og initiering av tiltak
- Fartssoningsarbeid på skoleveier
- Andre generelle trafikksikkerhetstiltak for skoleveier

Øvrig trafikksikkerhet

- Videreføre prioritering av myke trafikanter og utbedring av ulykkesutsatte gang- og sykkelkryssinger
- Planlegging og gjennomføring av fartssoningsarbeid i bydelene (endring av fartsgrenser, etablering av fartssoningsstiltak som humper, opphøyde gangfelt og innsnevring og oppstramming av kryss)
- Skilting og merking av humper
- Reinvestering av nedslitte humper og opphøyde gangfelt
- Trafikksikkerhetstiltak i signalanlegg/etablering av nye signalanlegg
- Oppgradering av trafikktelepunkt
- Trafikkstyringstiltak (varslingsanlegg, friteksttavler o.l.)

Støy og luftforurensning

I 2019 er det avsatt midler til:

- Etablering og oppgradering av eksisterende støyskjermer
- Tiltak i henhold til forurensningsforskriften kapittel 5 (Støykartlegging, handlingsplaner og tiltaksgrenser for eksisterende virksomhet)
- Etablering/oppgradering av målestasjoner og tiltak mot luftforurensning

Universell utforming

I 2019 er det avsatt midler til å tilrettelegge for universelt utformede fasiliteter i friområder, parkanlegg, og på oppholdsområder og badeanlegg i Marka, langs fjorden og på øyene.

Program Gateopprustning

I 2019 er det avsatt midler til:

- Planlegging/forprosjekter etter programplan og planer
- Program bilfritt byliv

9.0.5 Renovasjonsetaten næring

Tabell 9.0.15 Driftsbudsjett – Renovasjonsetaten – næring

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>643 Renovasjonsetaten – næring (MOS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	31 444	19 395	17 930
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	37 516	61 111	58 895
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	4 228	9 491	9 754
14 Overføringsutgifter	3 608	124	126
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	6 641	0	0
Sum utgifter	83 437	90 121	86 705
16 Salgsinntekter	-92 872	-97 636	-100 272
17 Refusjoner	-724	0	0
18 Overføringsinntekter	-98	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-6 641	0	0
Sum inntekter	-100 335	-97 636	-100 272
Netto utgifter	-16 897	-7 515	-13 567

1 Ansvarsområde

Renovasjonsetaten – næring skal sikre et godt tilbud til næringsdrivende med mindre mengder avfall. Tilbudet omfatter innsamling av rest- og papiravfall og mottak av farlig avfall. Næringsdrivende kan levere hestemøkk og park- og hageavfall på mottaks- og komposteringsanlegget på Grønmo.

2 Situasjonsbeskrivelse

En ny avfallsstrategi med perspektiv frem mot 2025 er under arbeid. Strategien omfatter alt avfall som oppstår i Oslo. Strategien har et mer regionalt perspektiv enn tidligere slike planer. Intensjonen er at det skal bli enklere å kildesortere riktig både hjemme, ute og på arbeid for å styrke arbeidet med kretsløpsbasert ressurshåndtering i Oslo. Strategien har som formål å få med seg alle som oppholder seg i byen, inkludert kommunen selv og næringslivet. Renovasjonsetaten – næring har et tilbud til

mindre næringsdrivende, skoler og barnehager om kildesortering på samme vilkår som for husholdningene.

Bystyret vedtok i sak 444/04 av 13.10.2004 avvikling av deponiet på Grønmo. Deponiet er stengt. Etaten overvåker og håndterer sigevann og gass fra deponiet, og har påbegynt arbeidet med å klargjøre Grønmo-området til annen bruk. Arbeidet skal etter planen ferdigstilles i 2019, og området overføres til Eiendoms- og byfornyelsesetaten for tilrettelegging for videre bruk.

Det er anskaffet en ny kontrakt for mottak og behandling av usortert restavfall fra næringer etter at Klemetsrudanlegget ble privatisert og nå drives av Oslo Fortum Varme AS. Målet var å få på plass en avtale som ville ta vare på ressursene og få ut mest mulig til materialgjenvinning, noe som har vært en utfordring på grunn av store mengder våtorganisk avfall. Næringsavfallet blir nå grovsortert, slik at større gjenstander som kan materialgjenvinnes, tas ut, i tillegg til farlig avfall. Dette gjør at det er muligheter for økt materialgjenvinning av næringsavfallet.

Renovasjonsetaten har en avtale med Undervisningsbygg om innhenting av kildesortert avfall fra Oslo-skolene.

For lettere å kunne skille mellom husholdningskunder fra Oslo og betalingspliktige kunder som næringsdrivende og husholdninger utenfor Oslo, innfører Renovasjonsetaten GjenbruksID (tidligere bevisbasert adgangskontroll) på gjenbruksstasjonene. Prosjektet samarbeider med «Oslonøkkelen», som er en ny innbyggertjeneste fra Oslo kommune sentralt.

Tabell 9.0.16 Nøkkeltall – Renovasjonsetaten – næring

Renovasjonsetaten – næring	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Totalt næringsavfall i tonn	38 195	36 942	37 063	33 569	31 725
Antall næringsbesøkende på gjenbruksstasjonene	30 806	24 994	27 591	23 643	20 995
Antall tonn restavfall direkte til forbrenning (fra henteordning næring)	14 341	14 029	13 318	12 265	10 614
Antall tonn kildesortert avfall til sortering	1 494	1 422	1 485	1 516	1 594

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Byrådet har ambisiøse mål for ressurshåndteringen i Oslo, noe som kommer til uttrykk i målformuleringen under mål 4. Byrådet har fastsatt utvalgte indikatorer for å følge med på utviklingen.

Mål 4 Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurshåndtering

Tiltak 1

Målrettet kundeoppfølging på gjenbruksstasjonene for å sikre at fraksjonene havner riktig i forhold til behandlingsmåte. Systematisk opplæring av og oppfølging fra kundeveiledere ved Renovasjonsetatens anlegg skal sikre god kundeveiledning og bedre sortering av avfallet.

Tabell 9.0.17 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel næringsavfall til materialgjenvinning	31 %	33 %	35 %	36 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Fra sommeren 2019 er det lagt opp til at ansvaret for etterdriften ved Grønmodeponiet flyttes til Eiendoms- og byfornyelsesetaten. I tråd med dette, foreslås det å flytte 4,0 mill. fra kap. 643

Renovasjonsetaten-næring til kap. 400 Eiendoms- og byfornyelsesetaten i 2019, med helårsvirkning på 8,0 mill. fra 2020.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto -0,66 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.18 Investeringsbudsjett – Renovasjonsetaten – næring

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>643 Renovasjonsetaten – næring (MOS)</i>			
00 Lønn og sosiale utgifter	3 966	0	0
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	20 993	39 700	0
Sum utgifter	24 959	39 700	0
06 Salgsinntekter	-3 332	0	0
Sum inntekter	-3 332	0	0
Netto utgifter	21 627	39 700	0

9.0.6 Brann- og redningsetaten

Tabell 9.0.19 Driftsbudsjett – Brann- og redningsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>650 Brann- og redningsetaten (MOS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	414 916	436 700	446 815
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	86 471	43 429	43 702
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	28 695	26 462	26 918
14 Overføringsutgifter	15 844	184	187
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	17 240	0	0
Sum utgifter	563 167	506 775	517 622
16 Salgsinntekter	-116 566	-68 767	-69 895
17 Refusjoner	-25 282	-10 312	-10 590
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-13 162	0	0
Sum inntekter	-155 010	-79 079	-80 485
Netto utgifter	408 157	427 696	437 137

1 Ansvarsområde

Brann- og redningsetaten skal verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, ulykker med farlig stoff eller farlig gods, i tillegg til andre akutte hendelser. Brann- og eksplosjonsvernloven pålegger kommunen å ta ansvaret for etablering og drift av et brannvesen som skal ivareta forebyggende arbeid og beredskapsoppgaver på en effektiv og sikker måte.

Etaten er tillagt en rekke beredskapsoppgaver utover den lovpålagte ordinære brann- og redningstjenesten. Blant disse er ambulansetransport med båt, redningsinnsats og kjemikalievern til sjøs, samt drukningsberedskap. Etaten bidrar også med hjelpetjenester ved avsporing av trikk og t-bane, heisstopp, innlåsing og restverdiredning ved brann- og vannskader eller andre skader på bygg.

Brann- og redningsetaten ivaretar Oslo kommunes rolle som vertskommune for interkommunal beredskap mot akutt forurensning i Indre Oslofjord region. Etaten drifter også den interkommunale 110-nødmeldesentralen for kommunene Asker, Bærum og Oslo.

Etatens virksomhet finansieres av bykassen og ved salg av tjenester relatert til primæroppgavene. Feievirksomheten fullfinansieres ved innkreving av feieavgift, og det føres selvkostregnskap for denne tjenesten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Befolkningsveksten medfører at brann- og redningstjenesten må være i kontinuerlig vekst og utvikling. Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen skal sikre at enhver kommune har et brannvesen som er organisert, utrustet og bemannet tilfredsstillende, både for det forebyggende arbeidet og innen beredskapen. I budsjettet for 2017 ble det lagt inn midler som innebærer en styrking av røykdykkerberedskapen i Brann- og redningsetaten med 15 stillinger. Disse er ferdig utdannet i 2018. Dermed kan det nå holdes en døgnkontinuerlig beredskapsbemanning på 56 ansatte, slik beredskapsanalysen fra 2015 anbefalte.

Økt brannsikkerhet for utsatte grupper er hovedprioriteringen i etatens forebyggende arbeid. Kommunen har plikt til å kartlegge utsatte grupper som har en særlig risiko for å omkomme i eller bli skadet av brann. Brann- og redningsetaten arbeider aktivt som pådriver opp mot helsesektoren, bydelene og kommunale foretak. Etaten har inngått samarbeidsavtale med elleve bydeler for å bidra til å integrere brannsikkerhet som en naturlig del av helse- og omsorgstjenesten i kommunen. Etaten har planlagt å inngå avtale med resterende bydeler i 2019.

Brann- og redningsetaten drifter den interkommunale 110-nødmeldesentralen som er etablert sammen med kommunene Asker og Bærum. Sentralen ble etablert i 2017 og gir en bedret evne til å håndtere store hendelser. Den interkommunale 110-sentralen skal på sikt samlokaliseres med politiets operasjonssentral på politihuset i Grønland.

Det er satt av 250 mill. til Omsorgsbygg Oslo KF for å rehabilitere Grorud, Kastellet og Briskeby brannstasjon. Rehabiliteringen starter i 2019.

Dagens hovedbrannstasjon må fraflyttes på grunn av regjeringens planer for nytt regjeringskvartal. Byrådet besluttet i 2017 at hele Vann- og avløpsetatens virksomhet skal etableres sammen med en ny hovedbrannstasjon på Bryn. Arbeidet med ny hovedbrannstasjon er godt i gang. Forventet byggestart er 2020. På grunn av krav til innsatstid innen brann- og ulykkesberedskapen må det også etableres en ny sentrumsstasjon. Arbeidet med å finne tomt for en ny sentrumsstasjon pågår.

Tabell 9.0.20 Nøkkeltall – Brann- og redningsetaten

Brann- og redningsetaten	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Antall omkomne i brann	9	2	2	6	3
Antall bygningsbranner	449	437	443	444	368
Antall reddede personer i branner og ulykker	33	35	32	148*	138*
Antall utrykninger	12 260	13 400	12 717	13 492	13 666
Antall unødige utrykninger (tilknyttet alarmanlegg)	4 549	4 477	4 173	4 173	5 419

*Ved innføring av BRIS (nytt rapporteringssystem) har det kommet nye definisjoner og kategorier i rapporteringen, hvilket gir utslag på statistikken når det gjelder antall reddede personer

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Brann- og redningsetaten er en viktig bidragsyter for å nå byrådets målsetting om trygg by med god beredskap. Aktuelle tiltak for å nå målet er beskrevet under. Byrådet har fastsatt utvalgte indikatorer for å følge med på utviklingen.

Byrådet prioriterer følgende satsinger som skal bidra til å nå målet om trygg by:

Mål 5 Oslo skal være en trygg by med god beredskap

Tiltak 1

Redusere sannsynligheten for at branner oppstår.

Tiltak 2

Rask respons ved branner og ulykker.

Tabell 9.0.21 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Reduksjon i antall bygningsbranner med 15 % innen 2020 sammenlignet med 2014 (437)	444	368	389	378
Gjennomsnittlig håndteringstid ved nødalarm (fra nødalarm besvares til utvarsling starter)	1 min 40 sek	1 min 35 sek	1 min 10 sek	1 min 10 sek
Gjennomsnittlig innsatstid (fra utvarsling starter til første bil er fremme på stedet)	6 min 11 sek	6 min 36 sek	6 min 15 sek	6 min 15 sek

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 10,030 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar reduksjon i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2018 er 3,859 mill. lavere enn i 2018.

Selvkostutgifter til feiing er nedjustert ned 0,589 mill. for 2019, jf. Kapittel 18 Beregningsgrunnlag for gebyrer.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.22 Investeringsbudsjett – Brann- og redningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>650 Brann- og redningsetaten (MOS)</i>				
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	29 963	11 500	16 800
04	Overføringsutgifter	3 695	0	0
	Sum utgifter	33 658	11 500	16 800
06	Salgsinntekter	-445	0	0
07	Refusjoner	-3 695	-2 300	-3 120
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-6 000	0	0
	Sum inntekter	-10 140	-2 300	-3 120
	Netto utgifter	23 518	9 200	13 680

Tabell 9.0.23 Investeringsoversikt – Brann- og redningsetaten

		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart – ferdig kv/år
Brann- og redningsetaten (MOS)									
Prosjektnummer og navn:									
113012	Utstyr, transportmidler, maskiner			15 600	9 200	10 000	10 000		
115016	Utstyr/transportmidler/maskiner feiervesenet			1 200	800	0	0		
	Sum investeringsutgifter			16 800	10 000	10 000	10 000		
113012	Utstyr, transportmidler, maskiner	Investeringsmoms		-3 120	-1 840	-2 000	-2 000		
	Sum kapittel finansiering			-3 120	-1 840	-2 000	-2 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			13 680	8 160	8 000	8 000		

For å opprettholde god standard og høy sikkerhet har Brann- og redningsetaten en fastsatt utskiftingstakt på de ulike bilene. Denne reflekterer utskiftningsbehovet som fremkommer i beredskapsanalysen fra 2015. For 2019 omfatter investeringene blant annet to nye mannskapsbiler og en bergingsbil. Videre i økonomiplanperioden er det lagt inn 10 mill. i investeringsbudsjettet for hvert av årene 2020, 2021 og 2022.

Det er innarbeidet 1,2 mill. i 2019 og 0,8 mill. 2020 for å skifte ut resterende fossildrevne biler i feievirksomheten med elektriske biler. Én bil er beregnet å koste 0,4 mill. Utskiftingstakten av feiebiler fremskyndes dermed noe slik at etaten får skiftet ut alle fossildrevne biler i feietjenesten innen 2020, jf. mål om overgang til nullutslippsbiler i Klima- og energistrategien.

9.0.7 Kjøp av transporttjenester

Tabell 9.0.24 Driftsbudsjett – Kjøp av transporttjenester

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>711 Kjøp av transporttjenester (MOS)</i>			
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 842 186	1 937 450	2 107 700
Sum utgifter	1 842 186	1 937 450	2 107 700
18 Overføringsinntekter	-674	0	0
Sum inntekter	-674	0	0
Netto utgifter	1 841 512	1 937 450	2 107 700

1 Ansvarsområde

Budsjettkapittelet omfatter Oslo kommunes kjøp av kollektive transporttjenester. Ruter AS eies av Oslo kommune (60 %) og Akershus fylkeskommune (40 %) og er administrasjonsselskap for kollektivtransport. Selskapet har som mål å drive et helhetlig, rasjonelt og markedstilpasset kollektivsystem for hele regionen. Ruter AS inngår avtaler med operatører om rutegående kollektivtransport i Oslo og Akershus. Selskapet mottar tilskudd til kjøp av kollektivtransporttjenester.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet har som mål å redusere biltrafikken med 20 % i bystyreperioden. Samtidig er det forventet en befolkningsvekst i Oslo og Akershus. Med dette som utgangspunkt er det behov for å styrke kollektivtilbudet gjennom tilbudsutvikling, oppgradering og vedlikehold av infrastruktur og å gjennomføre store nye infrastrukturprosjekter som bane til Fornebu, ny sentrumstunnel for t-bane, utvidelser av trikkenettet og nytt signal- og sikringsanlegg.

Innføringen av nytt trafikantbetalingssystem vil være en viktig forutsetning for å redusere biltrafikken inn til og internt i Oslo. Endringene i bompengordningen fra mars 2019 (trinn 2 av nytt trafikantbetalingssystem) vil bidra til redusert biltrafikk og økt press på kapasiteten i kollektivtrafikken. Det er derfor forventet en meget sterk vekst i kollektivtrafikken i 2019 og 2020. Fra 2021 er det forventet en normal trafikkvekst. Et effektivt og attraktivt kollektivtilbud er derfor et av byrådets sentrale virkemidler for å øke kollektivtrafikkens konkurranseevne mot privatbil og å nå målene i klimapolitikken.

I 2019 er det lagt opp til en aktivitetsøkning på over 300 mill. sammenlignet med 2018, for å sikre at kollektivtrafikken har tilstrekkelig kapasitet for å møte en betydelig vekst i kollektivreiser som følge av endringene i bompengordningen. I tillegg skal fossilfri og utslippsfri teknologi fases inn. Byrådet foreslår en samlet bevilgning på 2 107 mill. til kjøp av transporttjenester, noe som er en økning på 115 mill. fra 2018. Utover økt tilskudd vil aktivitetsøkningen finansieres av økte billettinntekter og bruk av egenkapital som er opptjent gjennom store overskudd i 2016 og 2017.

Byrådet har lagt til grunn forslaget til handlingsprogram 2019–2022 fra styringsgruppen for Oslopakke 3. I 2019 er lagt opp til å bruke 454 mill. av bompengene fra Oslopakke 3 til drift og småinvesteringer, som bl.a. omfatter mindre tiltak på t-baneinfrastruktur og trikkenettet, styrket drift for t-bane, fremkommelighetstiltak for trikk og buss og oppgradering av holdeplasser. Videre er det i 2019 lagt opp til å bruke 42 mill. til nytt signal- og sikringsanlegg på t-banen og 100 mill. til planlegging av ny sentrumstunnel for t-bane inkl. forprosjekt for Majorstuen stasjon. I 2019 er det lagt opp til å bruke 868 mill. til store oppgraderingstiltak på trikk og t-bane, som bl.a. omfatter omfattende oppgradering, standardheving og nyinvestering for økt standard og punktlighet og for å tilrettelegge for innfasing av nye trikker fra 2021.

Passasjerveksten i kollektivtrafikken de siste årene har vært sterk, og betydelig høyere enn befolkningsveksten. I 2017 var veksten i antall passasjerer i Oslo på 6,1 %, mens befolkningsveksten ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) var på ca. 1,25 %. Resultatet for 2017 er den sterkeste veksten for Ruter noensinne. Befolkningens tilfredshet med kollektivtilbudet er samtidig høy. 82 % av de spurte i Oslo er tilfreds med tilbudet.

Utvikling av det framtidige kollektivtilbudet er avhengig av en rekke større infrastrukturprosjekter, og flere av prosjektene er sikret finansiering gjennom revidert Oslopakke 3. I økonomiplanperioden 2019–2022 pågår og starter følgende store prosjekter:

- Bygging av Fornebu-banen
- Oppgradering av trikkeinfrastruktur og anskaffelse av nye trikker
- Implementering av nytt signal- og sikringsanlegg for t-banen
- Planlegging og regulering av ny sentrumstunnel for t-banen

Ruter har vedtatt fire satsningsområder som skal bidra til å nå Oslo kommunes og Akershus fylkeskommunes samferdselspolitiske målsetninger. Satsningsområdene består av å videreutvikle eksisterende rutetilbud, fase inn fossilfri og utslippsfri kollektivtrafikk, utforske nye mobilitetsformer gjennom pilotprosjekter og tilrettelegge for delingsbaserte og digitale kundetjenester.

Ruter arbeider kontinuerlig med å utvikle rutetilbudet for å sikre videre trafikkvekst slik at kollektivtrafikkens konkurransevne styrkes, sammenlignet med privatbil. Utgangspunktet for utvikling av rutetilbudet er å legge til rette for et nettverk som sikrer at kollektivreisende enkelt kan komme seg fram. Hovedlinjene i transportnettverket skal ha høy frekvens og høy kapasitet. Lokale linjer skal bygge opp under disse med hyppig mating, og skal bidra for god dekning av kollektivtransporten. God tilrettelegging for sykling og gange til holdeplasser og knutepunkter styrker nettverket og bidrar til økt markedsgrunnlag for utvikling av tilbudet. I 2019 vil tilbudsforbedringene i stor grad være rettet mot å øke kapasiteten i områder der det er forventet særlig høy trafikkvekst.

I tillegg til å legge til rette for økt markedsandel for kollektivtransport på bekostning av biltrafikk, er det nødvendig å redusere kollektivtrafikkens egne klimagassutslipp. Oslo har som mål at all kollektivtrafikk skal gå på fornybart drivstoff innen utgangen av 2020, og Ruter legger til grunn at målet vil nås. Ruters videre ambisjon er at kollektivtrafikken skal være utslippsfri i 2028, noe som kan bidra til høyere driftskostnader i en innfasingsperiode. Ruter har beregnet at spesialtransporten kan være utslippsfri i 2022, båtene i 2024 og bussene i 2028. Omleggingstakten for de ulike driftsartene avhenger av en rekke faktorer som kontrakter, teknologiutvikling, ladeinfrastruktur, tilgjengelighet på teknologi og kostnad.

Omlegging til utslippsfri busstrafikk gjøres ved testing, innfasing i eksisterende kontrakter og ved å vekte miljø tungt i nye anbud. I 2019 vil det settes i drift 70 elbusser på linjer i Oslo. I tillegg kommer det 39 elbusser på Nedre Romerike, hvorav 22 vil være røde leddbuss på linje gjennom Groruddalen. Dette bidrar til bedre byluft og mindre støy. I 2019 planlegger Ruter å gjennomføre planprosesser og bygging av el-ladeinfrastruktur på endeholdeplasser for utvalgte bussruter og å starte arbeidet med å tilrettelegge for elbusser i kommende anbudskonkurranser. I tråd med byrådets handlingsplan for Oslo havn som nullutslippshavn arbeider Ruter for en overgang til elektrisk drift av Nesoddensambandet og øyåtene.

Det er en høy endringstakt i samfunnet hvor særlig nye digitale løsninger er forventet å prege både drift, utvikling og bruk av mobilitetstjenester. Byrådet prioriterer i budsjettforslaget økte midler til denne satsingen. Ruter har startet et arbeid med utvikling og utprøving av nye mobilitetstjenester basert på digital infrastruktur i dialog med kundene. Dette omfatter tjenesteområder som kombinert mobilitet, selvkjørende kollektivtrafikk og bestillingstransport.

Høsten 2017 ble pilotprosjektet Aldersvennlig transport, som er et fleksibelt transporttilbud for eldre i Nordre Aker, lansert. Prosjektet er et samarbeid mellom Ruter, bydel Nordre Aker, i tillegg til EHA og MOS. Gjennom pilotprosjektet får Ruter erfaring med utvikling og utprøving av nye mobilitetstjenester sammen med kundene. Byrådet har besluttet å utvide pilotområdet til også å omfatte bydel Sagene fra november 2018 og bydel Vestre Aker fra nyåret 2019. For nærmere omtale, se eldre, helse og sosiale tjenester. I 2019 vil Ruter gjennomføre et pilotprosjekt i Oslo med utprøving av en tjeneste som gir tilgang til et samlet tilbud av ulike mobilitetsformer som sykkel, kollektiv, bildeling, drosje og gange. Hensikten med piloten er å få erfaring og kunnskap for videre utvikling av mobilitetstjenester som et attraktivt og bærekraftig alternativ til å eie bil.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 2: I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget

Tiltak 1

All kollektivtransport skal være fossilfri og kjøre på fornybar energi i 2020.

Tiltak 2

Tilby attraktiv og effektiv kollektivtransport.

Tabell 9.0.25 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andelen fornybar energi av totalt energibruk i kollektivtransporten (i Oslo og Akershus)*		59 %	59 %	73 %
Markedsandel for kollektivtransporten	52 %	51 %	53 %	56 %

* Indikator ble innført fra 2017 og erstattet resultatindikatoren 'Andel busser (i Oslo og Akershus) som bruker fornybar energi'.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Byrådet vil bruke 2 107 mill. til kjøp av transporttjenester i 2019. Dette er en realøkning på 115 mill. fra 2018. Av dette er 16 mill. satt av til pilotprosjekt med ny mobilitetstjeneste. I tillegg innarbeides 11 mill. på kap. 308 til pilotprosjektet Aldersvennlig transport.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 56,378 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader

9.0.8 Bymiljøetaten/Sykkelprosjektet

Tabell 9.0.26 Driftsbudsjett – Bymiljøetaten/Sykkelprosjektet

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
761 Sykkelprosjektet (MOS)			
10 Lønn og sosiale utgifter	12 892	8 637	8 913
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	30 446	41 971	53 520
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	98	0	0
14 Overføringsutgifter	5 495	0	0
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	7 229	0	0
Sum utgifter	56 160	50 608	62 433
16 Salgsinntekter	-9 340	-4 119	-4 230
17 Refusjoner	-5 892	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-7 229	0	0
Sum inntekter	-22 461	-4 119	-4 230
Netto utgifter	33 699	46 489	58 203

1 Ansvarsområde

Bymiljøetaten ved Sykkelprosjektet har ansvaret for å følge opp sykkelstrategien for Oslo kommune. Sykkelprosjektet skal utvikle et finmasket sykkelveinett som er trygt og attraktivt. I tillegg skal Sykkelprosjektet være pådriver for å gjennomføre nye tiltak og ulike pilotprosjekter som bidrar til å fremme økt bruk av sykkel i befolkningen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet prioriterer både tilrettelegging av ny sykkelinfrastruktur og økte bevilgninger til drift av sykkelveinett. Fra og med 2019 og ut økonomiplanperioden legges det opp til en opptrapping i planlegging og utbygging av nye sykkelveier. Et godt driftet sykkelveinett er av stor betydning for å tilrettelegge for vekst i sykkeltrafikken. Særlig vinterstid er driftsnivået avgjørende for å opprettholde et godt tilbud til sykklistene. Byrådet har også kraftig trappet opp tempoet i utbygging av ny sykkelvei og oppgradering av eksisterende, og vi er på god vei til å nå målet om å etablere minst 60 km sykkelvei, sykkelfelt og bilfrie gater i løpet av bystyreperioden.

Tabell 9.0.27 Nøkkeltall – Sykkelprosjektet

Sykkelprosjektet	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Totalt antall km sykkelveinett i Oslo (kommunalt og statlig)			179	190	200
Vekst i sykkeltrafikken i forhold til basisåret (sykkelindeks, basisår 2014=100) *		100	104	120	116

* Sykkeltrafikken i Oslo vokste kraftig fra 2015–16, og sank noe fra 2016–17. En viktig årsak til dette er at sykkeltrafikken er væravhengig, og i 2017 var det flere måneder med dårligere vær enn i 2016, målt ved temperatur og nedbør. I månedene med forholdsvis likt vær var det en forsiktig vekst fra 2016–17.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 2: I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget

Tiltak 1

Bymiljøetaten skal tilrettelegge for Oslo som gå- og sykkelby.

Tiltak 2

Bymiljøetaten skal bedre fremkommeligheten for kollektivtrafikken.

Tabell 9.0.28 Resultatindikatorer mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall km ny sykkelinfrastruktur ¹⁾	8,9 km	10 km	15 km	26 km
Antall km oppgradert sykkelinfrastruktur ²⁾	9,3 km	4,3 km	6 km	6 km
Antall km sykkelvei med driftsstandard A (etatens høyeste driftsnivå) i vinterhalvåret	58 km	70 km	80 km	120 km
Antall km sykkelvei med driftsstandard A (etatens høyeste driftsnivå) i sommerhalvåret	58 km	70 km	80 km	165 km
Antall nye og oppgraderte sykkelstativ med Oslostandard ³⁾	130	216	600	600

1) Med ny sykkelinfrastruktur menes alle strekningsvise tiltak der det ikke fantes sykkeltilrettelegging før.

2) Med oppgradering menes kvalitetsheving på strekninger der det allerede finnes sykkeltilrettelegging. Inkluderer både mindre forbedringer som rødt dekke/utvidelse/beskyttelse av eksisterende sykkelfelt og ny type løsninger for sykkel.

3) Med Oslostandard menes sykkelstativer utarbeidet i henhold til Bymiljøetatens nye veileder for sykkelparkering.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Et godt driftet sykkelveinett er viktig for å gjøre sykling trygt og attraktivt. Det er et mål å øke syklingen om vinteren. I vedtatt økonomiplan ligger det en økning i drift av sykkelveier med 9,0 mill. i 2019.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,214 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar reduksjon i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.29 Investeringsprosjekt – Bymiljøetaten/Sykkelprosjektet

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
761 Sykkelprosjektet (MOS)			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	181 408	319 000	343 000
04 Overføringsutgifter	37 218	0	0
Sum utgifter	218 626	319 000	343 000
07 Refusjoner	-37 218	-63 800	-64 800
Sum inntekter	-37 218	-63 800	-64 800
Netto utgifter	181 408	255 200	278 200

Tabell 9.0.30 Investeringsoversikt – Bymiljøetaten/Sykkelprosjektet

Sykkelprosjektet (MOS)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart – ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
115056	Gang- og sykkelveier, sykkelparkering			343 000	346 000	416 000	421 000		
	Sum investeringsutgifter			343 000	346 000	416 000	421 000		
115056	Gang- og sykkelveier, sykkelparkering	Investeringsmoms		-64 800	-69 200	-83 200	-84 200		
	Sum kapittel finansiering			-64 800	-69 200	-83 200	-84 200		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			278 200	276 800	332 800	336 800		

I 2019 legges det opp til å etablere 26 km ny sykkelinfrastruktur, sammenlignet med 3,5 km i 2015, 9 km i 2016, 10 km i 2017 og 15 km i 2018 (prognose). Dette er gjort mulig av en kraftig økning i sykkelinvesteringene, fra 91 mill. i 2015, til et budsjett på 343 mill. i 2019.

Ny sykkelinfrastruktur langs flere viktige strekninger er under bygging, herunder Åkebergveien og Langbølgen. I 2019 er det planlagt for anleggsstart for Tåsenveien (70 mill.), Hoffsvæien (40 mill.) og Bispegata (endelig kostnadsramme er ventet i løpet av 2018).

Sykkelprosjektet arbeider med å tilrettelegge for 8 byruter for sykling. I tillegg arbeider Sykkelprosjektet med planlegging og gjennomføring av mindre tiltak, strakstiltak og oppgradering av eksisterende infrastruktur. Dette inkluderer blant annet sykkelbokser i kryss og oppmerking i enveisregulert gate med motstrøms sykkelfelt (sykle mot kjøreretningen i enveiskjørtede gater). Om lag 1 300 parkeringsplasser vil bli fjernet for å gjøre plass til byrutene. Byrådet legger opp til en fortsatt kraftig økning i utbyggingstakten. I 2019 er det planlagt til sammen 26 km med bygging av ny sykkelinfrastruktur og tilrettelegging for sykling i blandet trafikk. Tilrettelegging for sykling i blandet trafikk omfatter fjerning av gateparkering, reduserte hastigheter, etablere sykkelbokser og legge til rette for sykling mot enveiskjøring. Videre er det planlagt oppgradering av om lag 6 km eksisterende infrastruktur. Tiltakene inkluderer bredere sykkelfelt, merking av sykkelfelt med rødt og bedre kryssløsninger.

For å sikre fortsatt høyt tempo i sykkelveiutbygging i årene fremover, styrker byrådet investeringsbudsjettet på sykkel med 19 mill. til økt planleggingskapasitet. I tillegg settes det av 10 mill. fra Oslopakke 3. Det gir økt kapasitet til å planlegge for mer sykkelinfrastruktur i tråd med Oslostandarden, blant annet opphøyde sykkelfelt, samt oppgradering til høyere kvalitet der det i dag finnes sykkelfelt.

Å kunne sette fra seg sykkeltrykt, er viktig for å få enda flere til å sykle. Det skal plasseres ut minst 600 nye sykkelstativ, og byrådet vil i 2019 opprette en ny støtteordning for sykkelparkering i borettslag og sameier. Satsingen på sykkelhotell fortsetter, med trygg sykkelparkering av høy kvalitet, og beskyttelse mot vær, vind og skadeverk. Sykkelhotell ved knutepunkter både i sentrum og i de ytre bydelene er viktig for å øke andelen som kan reise miljøvennlig og effektivt, også over lengre strekninger. Sykkelhotell på Grorud og Ryen er planlagt åpnet i 2018/2019.

Sykkelprosjektet har igangsatt et systematisk arbeid overfor alle bydelene for å gjennomføre mindre tiltak som vil bidra til å øke sykkelbruken i bydelene, som sykkelparkering, utplassering av sykkelstasjonsstasjoner, sykkelbaner, finansiering av sykler til utlån til ansatte, barnehager og til opplæring. Dette arbeidet videreføres i økonomiplanperioden.

9.0.9 Fornebubanen

Tabell 9.0.31 Driftsbudsjett – Fornebubanen

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>712 Fornebubanen (MOS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	966	8 000	22 000
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	33 386	208 000	665 000
14 Overføringsutgifter	7 389	0	165 000
Sum utgifter	41 742	216 000	852 000
16 Salgsinntekter	0	0	0
17 Refusjoner	-3 409	-216 000	-165 000
18 Overføringsinntekter	-60 628	0	-687 000
Sum inntekter	-64 036	-216 000	-852 000
Netto utgifter	-22 295	0	0

1 Ansvarsområde

Etaten ble opprettet 22.11.2016, med virkning fra 01.01.2017, i byrådsak 1106/16. Etaten har ansvar for planlegging og bygging av Fornebubanen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Fornebubanen er et felles utbyggings- og samarbeidsprosjekt mellom Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Oslo skal være byggherre for prosjektet. T-banetraséen går mellom Fornebu og Majorstuen. På Majorstuen stasjon skal det foretas en enkel påkobling på eksisterende banenett. Traséen er ca. 8,3 km og går hovedsakelig i tunnel. Ca. 5,2 km av banen ligger i Oslo og 3,1 km i Akershus. Det planlegges for 6 stasjoner, tre stasjoner på Fornebu og stasjoner på Lysaker, Vækerø og Skøyen. Hovedoppgavene i 2019 vil være detaljprosjektering og utarbeidelse av tilbudsgrunnlag samt noen mindre arbeider for tilrettelegging av anleggsarbeidene for selve Fornebubanen.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Målet med Fornebubanen er å gi bedre kollektivbetjening til et sentrumsnært område som skal bygges ut med boliger og næringsarealer. En kollektivløsning på Fornebu skal legge til rette for å redusere belastningen på overflatenettet, gi kapasitet til fremtidig trafikkvekst og legge til rette for byutvikling langs traseen.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Staten vil dekke inntil halvparten av styringsrammen (P50) til Fornebubanen på bakgrunn av kvalitetssikring (KS2), i tråd med bymiljøavtalen som ble inngått mellom staten, Akershus fylkeskommune og Oslo kommune i 2017. Et foreløpig estimat for Fornebubanen fra 2014 er på 11,65 mrd. 2014-kroner. Statens bidrag er knyttet til kollektivtransport-traséen mellom Fornebu og Majorstuen inkludert tilhørende stasjoner, hensettingsanlegg for vogner på Fornebu og signalanlegg på strekningen Fornebu–Majorstuen. Oslo kommune og Akershus fylkeskommune er ansvarlig for den andre halvparten og eventuelle kostnadsøkninger. I tillegg er fylkeskommunen og kommunen ansvarlig for basestasjonens elementer ut over hensetningsanlegget (vaskehall, verkstedspor og hjuldreiningshall). Den lokale finansieringen vil bli dekket gjennom bompengemidler, grunneierbidrag og billettinntekter fra kollektivtransporten.

I 2019 settes det av 852 mill. på Fornebubanens driftsbudsjett. Finansieringskildene er statstilskudd, bompenger og tilskudd fra Ruters økonomi.

Byrådet tar sikte på å fremme en sak om kostnadsramme for Fornebubanen og samarbeidsavtale med Akershus for utbyggingsfasen i løpet av 1. halvår 2019. Byrådet vil i budsjett 2020 innarbeide budsjetttrammer for perioden 2020–2023 i samsvar med konklusjonene i sak om kostnadsrammen.

Videre i økonomiplanperioden 2020–2022 er det samlede behovet for investeringer anslått til i underkant av 7,750 mrd. Dette er et foreløpig anslag, og rammene er derfor ikke innarbeidet i økonomiplanen.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.32 Investeringsbudsjett – Fornebubanen

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>712 Fornebubanen (MOS)</i>			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	0	15 000	80 000
Sum utgifter	0	15 000	80 000
07 Refusjoner	0	-15 000	-80 000
Sum inntekter	0	-15 000	-80 000
Netto utgifter	0	0	0

Tabell 9.0.33 Investeringsoversikt – Fornebubanen

Fornebubanen (MOS)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart – ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
117046	Innløsning av boliger			80 000	0	0	0		
	Sum investeringsutgifter			80 000	0	0	0		
117046	Innløsning av boliger	Tilskudd fra andre		-80 000	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-80 000	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			0	0	0	0		

I 2019 settes det av 80 mill. til grunnerverv.

9.0.10 Klimaetaten

Tabell 9.0.34 Driftsbudsjett – Klimaetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>771 Klimaetaten (MOS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	11 471	24 823	27 593
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	19 434	27 669	52 538
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	4 147	3 584	4 083
14 Overføringsutgifter	4 906	5 085	6 096
Sum utgifter	39 957	61 161	90 310
16 Salgsinntekter	0	-3 016	0
17 Refusjoner	-4 876	-5 130	-5 269
18 Overføringsinntekter	-250	0	0
Sum inntekter	-5 126	-8 146	-5 269
Netto utgifter	34 831	53 015	85 041

1 Ansvarsområde

Klimaetaten skal være en pådriver i kommunen for å nå klimamålene og bidra til at Oslo blir en klimarobust by.

Klimaetaten har ansvar for oppfølging av Klima- og energistrategi for Oslo, Klimatilpasningsstrategi for Oslo 2014–2030 og forvaltning av Tilskudd til klima- og energiltak, jf. Kap. 770.

For å sikre måloppnåelse utarbeider byrådet et årlig klimabudsjett for Oslo kommune jf. kapittel 2 Klimabudsjett. Klimaetaten har ansvaret for det faglige grunnlaget for klimabudsjettet, og skal være en rådgiver og pådriver i gjennomføringen av tiltakene i budsjettet. Videre har Klimaetaten en sentral rolle i å følge opp og videreutvikle dette styringsverktøyet.

Etaten skal være et sentralt fagmiljø i kommunen og skal samarbeide med befolkningen, næringslivet, kunnskapsmiljøer, organisasjoner og andre offentlige myndigheter for å utvikle gode klimaløsninger i Oslo. Etaten skal arbeide for å mobilisere til atferdsendring for å nå Oslos klimamål, og bygge nettverk for gjennomføring av klimatiltak.

2 Situasjonsbeskrivelse

Klimaarbeidet og ansvaret for gjennomføring av klimatiltak er tydelig plassert i styringslinjen og hos de som er ansvarlige for gjennomføring av tiltak i Oslo kommune, gjennom klimabudsjettet. Klimaetaten skal være et faglig støtteorgan, utrede tiltak for utslippskutt og klimatilpasning i samarbeid med virksomheter, støtte gjennomføring, sammenstille klimarapporteringer og utarbeide fagunderlag til klimabudsjett. Klimabudsjettet inneholder tiltak som både kommunale, statlige og private virksomheter er ansvarlige for å gjennomføre.

I april 2018 la Miljødirektoratet frem nye utslippstall for Oslo for årene 2009 til 2016. Den nye statistikken viser at utslippene er redusert med 8 % mellom 2015 og 2016. Dette er positivt. Det er viktig å videreføre og styrke det målrettede arbeidet som pågår for å nå kommunens klimamål i 2020 og 2030. For omtale av klimabudsjettet vises det til kapittel 2.

Klimaetaten har utarbeidet et sett med indikatorer for å vurdere hvordan klimagassutslippene vil utvikle seg frem mot neste publisering av utslippstall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Miljødirektoratet. Oslos klimabarometer ligger på nettsiden klimaoslo.no. Indikatorene bidrar til situasjonsbeskrivelsen av klimaarbeidet i Oslo, og er listet nedenfor i Tabell 9.0.35.

I 2019 vil byrådet legge frem en klimastrategi for perioden 2020–2030. Klimaetaten bidrar med faggrunnlag for denne strategien. Klima vil stå sentralt når Oslo er europeisk miljøhovedstad i 2019.

Som en oppfølging av arbeidet med tiltakspakke for klimavennlige jobbreiser, foreslås det bevilget 25 mill. i 2019 og 25 mill. i 2020 til en støtteordning rettet mot kommunens virksomheter slik at det kan tilrettelegges for at reiser til og fra jobb, samt tjenestereiser i arbeidstiden kan gjennomføres mer klimavennlig. Klimaetaten skal administrere ordningen.

Klimaetaten vil koordinere arbeidet med en informasjonskampanje om klima- og miljøvennlige reiser som vil lanseres i forbindelse med innføringen av nytt trafikantbetalingssystem i 2019. Kampanjen vil involvere flere kommunale og eksterne aktører. Det er foreslått avsatt 6,0 mill. til kampanjen på Klimaetatens budsjett.

Høsten 2019 åpner Klimahuset ved Naturhistorisk museum i Botanisk hage på Tøyen. Klimahuset skal med moderne virkemidler formidle forskningsbasert kunnskap om klima og klimaendringer. Klimaetaten vil innlede et samarbeid med Klimahuset om klimakommunikasjon, spesielt rettet mot barn og unge i Oslo.

For å løfte klimakompetansen blant elever i Oslo-skolen vil det etableres en portal for klimakunnskap som vil knyttes til konkrete kompetansemål i læreplanene og skolene vil tilbys besøk av «Klimaambassadører». Dette er studenter på masternivå som har fått opplæring for å kunne tilby kunnskapsbaserte foredrag om klima i ungdomsskolen og videregående skoler. Klimaetaten og Utdanningsetaten vil samarbeid om dette tiltaket.

Tiltakene finansieres av allerede avsatte midler som inngår i markeringen av miljøhovedstadsåret i tillegg til at det er avsatt 0,5 mill. i 2019 og 2 mill. årlig i 2020, 2021 og 2022.

Tungtransport, inkludert frakt av blant annet masser til og fra bygg- og anleggsplasser utgjør en betydelig kilde til klimagassutslipp i Oslo. Det foreslås å sette av til sammen 2 mill. i 2019 og 2020 til Klimaetaten for å kartlegge den tungtransporten som medfører størst utslipp i Oslo og omegn, og til å identifisere og utforme, i samarbeid med aktuelle virksomheter, konkrete tiltak som kommunen kan gjennomføre. Pilotprosjekter for mer klimavennlig massehåndtering skal søkes utviklet i samarbeid med kommunale og/eller private aktører.

Tabell 9.0.35 Nøkkeltall – Klimaetaten

Klimaetaten
Markedsandel for drivstoffteknologier av nye registreringer av personbiler i Oslo
Andel nullutslippsteknologi av nye personbiler i Oslo og Akershus
Personbiler fordelt på drivstoffteknologi av total bilpark i Oslo
Markedsandel for drivstoffteknologier av nye registreringer av varebiler i Norge
Markedsandel for drivstoffteknologier av nye registreringer av varebiler i Oslo
Andel nullutslippsteknologi av nye varebiler i Oslo og Akershus
Varebiler fordelt på drivstoffteknologi av total bilpark i Oslo
Markedsandel for drivstoffteknologier av nye registreringer av varebiler i Norge
Antall passeringer gjennom bomringen i Oslo og Bærum
Andel passeringer etter type kjøretøy
Antall passeringer etter type kjøretøy
Antall passeringer forbi lokale tellepunkter i Oslo
Salg av lett fyringsolje og parafin til bruk i bygg i Oslo
Antall plusskunder i Oslo (solceller)

Etaten vil rapportere på nøkkeltallene på klimaoslo.no tre ganger i året. Nøkkeltallene vurderes løpende og det tas forbehold om endringer.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1: Oslos klimagassutslipp skal maksimalt være 766 000 tonn CO₂-ekvivalenter innen 2020

Tiltak 1

Klimaetaten skal være en pådriver for å gjennomføre klima- og energistrategien internt og eksternt i kommunen, og bidra til å utarbeide og følge opp klimabudsjett. Dette ansvaret er tydeliggjort i resultatindikatorene for Klimaetaten.

Tiltak 2

Etaten skal drive utadrettet virksomhet som dekker kommunikasjon, samarbeid og holdningsskapende arbeid med forskjellige interessegrupper som innbyggere og næringsliv.

Tabell 9.0.36 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Maksimalt utslipp i tonn CO ₂ -ekvivalenter ¹⁾	1 127 747	*	1 054 000	931 500
Kvantifiserte utslippsreduksjoner forankret med relevant virksomhet og presentert i faggrunnlaget for klimabudsjettet (prosent av nødvendige kutt for å nå målet) ²⁾				100 %
Antall gjennomførte klimatiltak i samarbeid med Oslo kommunes virksomheter				antall vedtatte tiltak i klimabudsjettet
Andel av innbyggere som mener at kommunens klimamål er svært eller ganske viktige (målt i den årlige Klimaundersøkelsen)				≥70 %
Andel innbyggere som er svært eller ganske enige i at kommunens klimamål vil gjøre byen bedre å bo i (målt i den årlige Klimaundersøkelsen)				≥60 %
Andel bedrifter som har satt egne mål for reduksjon av klimagassutslipp				≥30 %
Andel bedrifter som stiller klima- og miljøkrav til sine leverandører				≥50 %
Andel bedrifter som legger til rette for lading på arbeidsplassen				≥40 %
Økning i antall lesere på KlimaOslo.no				630 000

1) Beregningene av potensialet for utslippskutt skal være forankret med virksomhetene som er ansvarlige for gjennomføring av tiltakene

2) Måltall vil legges inn i Dok. 3

4 Merknader til driftsbudsjettet

Klimaetaten er bevilget 0,5 mill. i 2019, deretter 2 mill. årlig i 2020, 2021 og 2022 til kommunikasjonstiltak rettet mot barn og unge gjennom Klimahuset, Klimaportalen og ved å etablere en ordning med Klimaambassadører i Oslo-skolen. I tillegg er det bevilget 6,0 mill. i 2019 til informasjonskampanje om klimavennlige reiser, og 25 mill. årlig i 2019 og 2020 til støtteordning for å legge bedre til rette for klimavennlige jobbreiser blant kommunale virksomheter. Øvrige endringer skyldes at lønnsutgiftene økes med 2,2 mill. da etaten er fullt oppbemannet og alle ansettelser vil ha full effekt. Kjøp av varer og tjenester reduseres med 5,5 mill. og er blant annet et resultat av arbeidet med å erstatte konsulentbruk med egenproduserte tjenester. Salgsinntektene er redusert med 3,0 mill. og skyldes en endring i konto for internfordeling av kostnadene mellom kap. 770 og kap. 771 Klimaetaten. Tidligere inntekter fra fremleie av lokaler i Olav Vs gate er opphørt.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,046 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar reduksjon i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 0,271 mill. lavere enn i 2018.

Det fordeles ingen tilskudd over kapitlet.

9.0.11 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel

Tabell 9.0.37 Driftsbudsjett – Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>752 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel (MOS)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	423	0	1 029
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	1 029	0
14 Overføringsutgifter	1 737	1 146	1 185
Sum utgifter	2 160	2 175	2 214
17 Refusjoner	-719	0	0
18 Overføringsinntekter	-320	0	0
Sum inntekter	-1 039	0	0
Netto utgifter	1 121	2 175	2 214

4 Merknader til driftsbudsjettet

Overføringsutgifter gjelder 0,04 mill. i medlemsavgift til Trygg trafikk samt Oslo kommunes andel av driften av Regionkontor Landbruk, som er et interkommunalt samarbeid mellom fem kommuner. Overføringen til Regionkontor Landbruk er i 2019 på totalt 1,126 mill., hvorav 0,976 mill. til drift, 0,055 mill. til oppfølgingsprosjekt om Sørkedalens skjøtselsplan og 0,095 mill. til kystgeitprosjektet.

For øvrig brukes avsetningen til diverse utredninger og prosjekter i sektoren, blant annet til miljø-, kollektiv- og samferdselstiltak.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,039 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

9.1 MILJØ OG SAMFERDSEL SELVFINANSIERENDE

9.1.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for miljø og samferdsel – selvfinansierende

Figur 9.1.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for sektoren

Driftsbudsjettet	Dok 3	Budsjett - økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022
Sum utgifter	2 213,3	2 312,2	2 286,5	2 284,4	2 284,5
Sum inntekter	-2 765,1	-2 998,6	-3 196,6	-3 382,6	-3 580,6
Netto utgifter	-551,8	-686,5	-910,1	-1 098,2	-1 296,2

Beløp i mill.

Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett 3,5 %

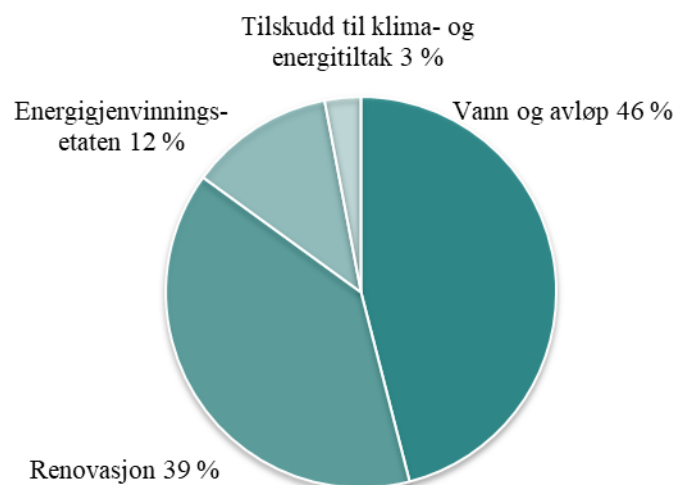
For økonomiplanperioden settes det av følgende til større investeringer på sektoren:

- 153,5 mill. til overføringsledning for Holmenkollen/Voksenkollen
- 145,8 mill. til styrking og sikring av vann i Holmenkollen/Voksenkollen.
- 68,4 mill. til reduksjon av overløp AK52 i Akerselva
- 126,5 mill. til miljøtiltak på Tåsen

For 2019 settes det av følgende:

- 7,5 mill. til robust avfallsinnsamling
- 8,0 mill. for å øke kildesortering av plast
- 33,6 mill. til midlertidig driftsstasjon for Vann- og avløpsetaten
- 95,0 mill. i økt tilførsel til Klima- og energifondet

Brutto driftsutgifter for 2019 fordeler seg slik:

9.1.2 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 9.1.1 Økonomiplanoversikt – Miljø og samferdsel selvfinansierende

	Beløp i mill.				
Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	-551,8	-714,8	-794,0	-814,5	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	-551,8	-551,8	-551,8	-551,8	-551,8
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		34,9	34,9	34,9	34,9
+/- Reelle endringer		-169,6	-393,2	-581,3	-779,3
=ØKONOMIPLAN (netto)	-551,8	-686,5	-910,1	-1 098,2	-1 296,2
Endringer i prosent		24,4 %	64,9 %	99,0 %	134,9 %
Sum endringer		-134,7	-358,3	-546,5	-744,4

	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Spesifikasjon av "Reelle endringer"					
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		-8,8	-12,5	-12,5	-12,5
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
+/- Spesifiserte rammeendringer		-159,5	-379,4	-567,6	-765,5
Sum reelle endringer		-169,6	-393,2	-581,3	-779,3

1) 2018 prisnivå

Kompensasjon for forventet pris- og lønnsutvikling

Brutto kompensasjon er 34,896 mill. Se nærmere omtale i kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold

Det er innarbeidet justering mellom artsgrupper for at budsjettet skal fremstå med mest mulig korrekt fordeling på artsgrupper.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon er på 1,3 mill. i 2019.

Spesifiserte rammeendringer

På kap. 620 Vann og avløpsetaten er det lagt inn en økning på 27,1 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 33,6 mill. til midlertidig driftsstasjon i forbindelse med bygging av ny hovedbrannstasjon
- Økning på 8,0 mill. til rehabilitering VEAS
- Reduksjon på 8,0 mill. til slamlagring, Bekkelaget
- Reduksjon på 3,5 mill. til utredningsmidler
- Reduksjon på 3,0 mill. til prosjekteringsmidler til Mærradalsbekken

På kap. 640 Renovasjonsetaten selvkost er det lagt inn en økning på 18,5 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 7,5 mill. til robust avfallsinnsamling
- Økning på 8,0 til å øke kildesorteringen av plast
- Økning på 3,0 mill. til driftsfølgevirkninger ved nye anlegg.

På kap. 645 Energigjenvinningsetaten er det lagt inn en reduksjon på 5,0 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 0,9 mill. til revisjonsstopp ved Haraldrud forbrenningsanlegg
- Økning på 1,0 mill. til diverse justeringer
- Reduksjon på 4,9 mill. som følge av endret avtale med Klemetsrudanlegget
- Reduksjon på 2,0 mill. som følge av redusert utleie av personell til KEA AS

På kap. 770 Tilskudd til klima- og energiltak er det lagt inn en økning på 12,0 mill. til tilpasning til forslag om økt tilskuddsramme.

Tabell 9.1.2 Netto driftsbudsjett – Miljø og samferdsel selvfinansierende

							Beløp i mill.
Netto driftsbudsjett	Dok 3	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Endring
	2018	2019	2020	2021	2022		2018 -
620 Vann- og avløpsetaten - selvkost	-494,7	-592,4	-773,7	-952,2	-1 145,9		-97,7
640 Renovasjonsetaten - selvkost	-20,5	-63,8	-100,0	-100,1	-102,8		-43,3
645 EGE - husholdninger	-92,5	-98,3	-104,4	-114,0	-115,5		-5,8
770 Tilskudd til klima- og energiltak	56,0	68,1	68,1	68,1	68,1		12,1
Sum	-551,8	-686,5	-910,1	-1 098,2	-1 296,2		-134,7

Tabell 9.1.3 Brutto investeringsbudsjett – Miljø og samferdsel selvfinansierende

					Beløp i mill
Brutto investeringsbudsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	
	2019	2020	2021	2022	
620 Vann- og avløpsetaten - selvkost	2 022,3	1 705,9	1 934,8	897,4	
640 Renovasjonsetaten - selvkost	139,0	50,5	52,5	18,5	
645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger	121,0	52,0	30,0	30,0	
Sum	2 282,3	1 808,4	2 017,3	945,9	

9.1.3 Vann- og avløpsetaten

Tabell 9.1.4 Driftsbudsjett – Vann- og avløpsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	379 826	401 008	409 071
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	264 921	303 594	294 713
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	290 651	309 310	359 699
14 Overføringsutgifter	44 551	4 440	4 511
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	387 397	0	0
Sum utgifter	1 367 345	1 018 352	1 067 994
16 Salgsinntekter	-1 450 791	-1 504 804	-1 651 923
17 Refusjoner	-17 883	-8 284	-8 508
18 Overføringsinntekter	-2 231	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-387 397	0	0
Sum inntekter	-1 858 302	-1 513 088	-1 660 431
Netto utgifter	-490 957	-494 736	-592 437

1 Ansvarsområde

Vann- og avløpsetatens kjerneoppgaver er vannforsyning og avløpshåndtering. Vann- og avløpsetaten skal sikre byens innbyggere og næringsliv nok drikkevann av høy kvalitet, og håndtere avløpsvannet slik at miljøet, vassdragene og fjorden ikke utsettes for forurensning. I tillegg er etaten en sentral produsent av biogass. Vann- og avløpsetaten skal utnytte ressurser og energipotensialet i vann og avløp på en miljøvennlig og kostnadseffektiv måte. Vann- og avløpsetaten forvalter samfunnskritisk infrastruktur til en verdi av nærmere 100,0 mrd. og betjener daglig ca. 700 000 innbyggere.

Vann- og avløpstjenester er en lovpålagt oppgave. Lovgrunnlaget for Vann- og avløpsetatens myndighetsansvar er forurensningsloven og dens forskrift, plan- og bygningsloven, vannressursloven, drikkevannsforskriften, vannforvaltningsforskriften og lov om kommunale vass- og avløpsanlegg. I 2014 ble sikkerhetsloven med tilhørende forskrifter en viktig del av lovgrunnlaget fordi sentrale drikkevannsinstallasjoner ble utpekt som skjermingsverdige objekter av Helse- og omsorgsdepartementet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo har gjennom mange år opparbeidet et investeringsetterslep for å sikre en trygg og redundant vannforsyning. Byrådet har allerede prioritert en betydelig opptrapping av investeringene, blant annet knyttet til objektsikring og nye rentvannsbassenger på Oset, og foreslår gjennomføring av flere nye prosjekter i året fremover.

Det mest omfattende tiltaket som skal sikre byens fremtidige vannforsyning, er prosjektet *Ny vannforsyning*. Tiltaket omfatter råvannstunnel fra Holsfjorden og nytt vannbehandlingsanlegg i Oslo vest med tilkobling til hovedledningsnett. Prosjektet leverte 02.07.2018 teknisk forprosjekt og styringsdokument til kvalitetssikring KS2. Prosjektet med anbefaling om kostnadsramme legges frem for bystyret i egen sak i løpet av 1. halvår 2019. Etter KS1 er anbefalt kostnadsramme 8,53 mrd.

I tillegg styrkes hovedledningsnett med ny overføringstunnel fra Oset til sentrum, ny vannledning mellom Oslo øst og vest og overføringsledning fra Voldsløkka til Disen. Disse prosjektene er i KS1-

fasen. Med realiseringen av prosjektene *Ny vannforsyning* og oppgradering av stamnettet vil Oslo ha en fullverdig vannforsyning som er redundant (tosidig forsyning), sikker og trygg. Egne saker legges frem for bystyret etter KS2.

Vann- og avløpsetaten gjennomfører også flere tiltak knyttet til eksisterende vannforsyning for å øke robusthet, sikkerhet og beredskap. Tiltak som er under gjennomføring, er eksempelvis nye rentvannbassenger ved Oset vannbehandlingsanlegg, utvidet UV-behandlingskapasitet ved Oset, oppgradering av 1920-anlegget ved Oset til beredskapsanlegg, ny overføringsledning Skullerud – Enebakk og forbedring av eksisterende reservevanntilførsler.

Å sikre den samfunnskritiske infrastrukturen betyr blant annet at ledningsnett og vannbehandlingsanlegg må sikres. Informasjonssikkerhet må settes i kontekst med sikkerheten for øvrig, herunder arbeidet med objektsikkerhet (sikring), personellsikkerhet, sikkerhetsadministrasjon og sikkerhetsgraderte anskaffelser. Vann- og avløpsetaten har etablert et eget objektsikringsprosjekt. Første fase i arbeidet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2018. Det er avsatt 197,0 mill. til tiltaket.

Avløpsvannet fra Oslo behandles ved Bekkelaget renseanlegg og ved Vestfjorden Avløpsveselskap (VEAS). For å overholde krav til rensing og utslipp satt av Fylkesmannen i Oslo og Akershus og bidra til en ren fjord, gjennomføres et omfattende vedlikeholdsarbeid med store investeringer i VEAS de nærmeste årene. Når Bekkelaget renseanlegg (UBRA) står ferdig i 2020, blir renskapasiteten doblet.

Oslo har et av de eldste ledningsnett i landet, langt eldre enn i byer som Stavanger, Bergen og Trondheim. For å få ned lekkasjegraden, er fornyelsesgraden økt. Ledningsnettet skal årlig fornyes med henholdsvis 1,2 prosent for vann og 1,6 prosent for avløp. Målet er å ta igjen vedlikeholdsetterslepet og holde tritt med forfall av ledningsnettet, slik at Oslo i 2030 har en bærekraftig tilstand på vann- og avløpsnettet.

Økt produktivitet som følge av digitalisering skal komme innbyggerne til gode. Sammen med Plan- og bygningsetaten har Vann- og avløpsetaten gjennomført et stort arbeid med å digitalisere og forbedre «Byggesakssøknaden». Vann- og avløpsetaten har i tillegg digitalisert og forbedret flere prosesser som kartbestilling, varsling, saksbehandling og bestilling av arbeider og vannavslag. Dette arbeidet vil sikre en mer effektiv og bedre opplevelse av etatens tjenester.

Vann- og avløpsetaten og Brann- og redningsetaten er i gang med forprosjekt om samlokalisering på Bryn. Forprosjektet skal ferdigstilles i løpet av 2018.

Tabell 9.1.5 Nøkkeltall – Vann- og avløpsetaten

Vann- og avløpsetaten	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Totalt resultatavvik i prosent av budsjetterte driftsutgifter	7 %	1,3 %	1,7 %	0,2 %	0,5 %
Antall henvendelser via selvbetjeningsløsninger	-	691	796	1 104	1 287
Mengde produsert biogass i Nm ³	2 053 918	1 554 257	1 606 453	1 734 344	1 752 752
Vannproduksjon målt i mill. m ³ per år	100,9	96,9	93,6	95,5	89,5
Antall akutte ledningsreparasjoner på drikkevannnettet	188	166	203	198	168
Behandlet avløpsvann, mill. m ³ på renseanlegg	110,6	126,1	127,3	117,23	118,42
Antall kjelleroversvømmelser pga. kloakkstopp	32	42	19	32	18
Antall kjelleroversvømmelser ifm. nedbør	9	28	20	19	52

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1: Oslos klimagassutslipp skal reduseres med 766 000 tonn CO₂-ekvivalenter innen 2020

Tiltak 1

Øke bidraget til en fossilfri by.

Vann- og avløpsetaten bidrar til en fossilfri by blant annet ved å redusere eget klimagassutslipp fra fossile energikilder, og ved at minimum 80 % av rågassen fra Bekkelaget renseanlegg skal brukes til drivstoff hvert år.

Vann- og avløpsetaten er en sentral aktør i byutviklingen, og legger stor vekt på miljø- og klimavennlig drift. Etatens maskin- og bilpark er skiftet til elektrisitet der det er mulig, og etaten produserer selv drivstoff av rågass fra avløpsrenseanlegget på Bekkelaget. Turbinene i St. Hanshaugen pumpestasjon produserer ca. 500 000 KWh strøm årlig.

Tabell 9.1.6 Resultatindikator – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Prosent oppgradert rågass til drivstoff	73 %	73 %	≥ 80 %	> 80 %
Antall nullutslippskjøretøy/kjøretøy på biodrivstoff under 3 500 kg		40 %	40 %	50 %
Antall nullutslippskjøretøy/kjøretøy på biodrivstoff over 3 500 kg		48 %	48 %	55 %

Prosentoppgradert rågass til drivstoff:

Rågassen gir best klimanytte dersom den oppgraderes til drivstoff, og derfor er måltallet knyttet til andel oppgradert rågass til drivstoff. Alt oppgradert drivstoff produsert av Vann- og avløpsetaten selges til AGA. Det er AGA som videreselger drivstoffet og det benyttes til busser og renovasjonsbiler.

Mål 3: Oslo skal være en grønn og levende by

Tiltak 1:

Redusere utslipp til vassdrag og fjord

Tiltak 2:

Sørge for at mer overvann disponeres åpent og lokalt

Tabell 9.1.7 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall overløp hvor det er gjennomført tiltak		2	3	3
Antall meter åpnede bekker	250	550	≥ 300	> 300

Antall overløp hvor det er gjennomført tiltak:

Avløpssystemet er bygget med flere overløp. Funksjonen til et overløp er å avlaste avløpssystemet. Dette kan skje ved kraftig regnvær, som gir mye overvann inn på fellesledninger slik at kapasiteten overskrides, eller når det er driftsproblemer/stans f.eks. på en pumpe. Da slippes avløpsvannet ut gjennom overløpet til omgivelsene.

Mål 4: Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurs håndtering

Tiltak 1:

Redusere skader fra avløpssystemet

Tiltak 2:

Intensivere fornying av ledningsnett

Tiltak 3:

Redusere lekkasjer og annet overvann

Tabell 9.1.8 Resultatindikator – mål 4.

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Fornyelsestakt på avløpsnettsystemet	1,4 %	1,9 %	1,6 %	1,6 %
Fornyelsestakt på vannledningsnettsystemet	0,9 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %
Prosent vannlekkasjer av total produksjon	37 %	30–33 %	< 30 %	< 30 %

Mål 5: Oslo skal være en trygg by med god beredskap

Tiltak 1:

Sikre vannforsyningen

Tiltak 2:

Sikre tilgang på nok råvann, robust vannbehandling og stamnett

Tiltak 3:

Sikre robust avløpsinfrastruktur

Tabell 9.1.9 Resultatindikator – mål 5.

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall km gjennomført tilstandsvurdering avløpskulverter	10 km	28 km	50 km	50 km

Antall km gjennomført tilstandsvurdering avløpskulverter:

En kulvert lages ved at en lager en stor grøft, støper/murer en tunnel, og dekker den til igjen. Tilstandsvurderinger forteller hvor det må foretas vedlikehold på infrastrukturen for å hindre ras eller kollaps. Dermed er det mulig å lage en plan for vedlikeholdstiltak med prioritering etter risiko. Ras eller kollaps i tunnel eller kulvert vil føre til at drikkevannet eller avløpsvannet ikke kan passere. Dette påvirker annen infrastruktur i grunnen. Ras eller kollaps på slik undergrunninfrastruktur kan også utgjøre en fare for liv og helse og materielle verdier over bakken

4 Merknader til driftsbudsjettet

Beregningsgrunnlaget for vann- og avløpsgebyret består av drifts- og kapitalkostnader. Det legges opp til at vann- og avløpsgebyret økes med 9,5 % i 2019 og resten av økonomiplanperioden, jf. kapittel 18 Beregningsgrunnlag for gebyrer.

Vann- og avløpsetaten investerer i VA-anlegg og tilhørende infrastruktur for i overkant av 2,0 mrd. i 2018. Tilsvarende tall for 2003 var 328,0 mill. Det har i perioden vært store vedlikeholdsetterslep og fornyelsestakten på både vann og avløp var lav. I 2017 var fornyelsesgraden på vann 1,2 % og på avløp 1,9 %. I tillegg har Oslo som landets raskest voksende byområde måttet investere i større byutviklingsprosjekter for å legge til rette for bolig- og næringsutvikling. Store prosjekter som

Midgardsormen, UBRA, rentvannbassenger på Oset og pågående/kommende tiltak ved VEAS har bidratt til å øke investeringsvolumet betraktelig de senere årene.

Grunnlaget for de kalkulatoriske rentekostnadene er basert på Kommunal- og moderniseringsdepartementets retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester, som bestemmer hvilken rente som skal brukes i beregningen. Denne har økt i takt med økt investeringsvolum. Anleggene som er ferdig avskrevet og som faller ut av grunnlaget, er gjerne omlag 40 år gamle. Kostandene for datidens anlegg var vesentlig lavere sammenlignet med dagens anlegg. I 2019 er det budsjettert med et rentegrunnlag på 12,6 mrd. Ved utgangen av 2022 er det forventet å stige til 15,2 mrd.

I samme periode, og særlig fra 2007 og utover, har den kalkulatoriske renten vært nedadgående. Det har ført til reduserte rentekostnader og påvirket VA-gebyrene direkte. I en periode med stor økning i investeringsvolumet, vil den nedadgående renten bremse en tilsvarende økning i gebyrene. I 2018 var den budsjetterte renten på 1,68 %. Faktisk rente er forventet å bli 2,48 %. Denne renteøkningen øker kapitalkostnadene med 86,5 mill. i 2018 og 102,0 mill. i 2019. Etter som beregningsgrunnlaget forsetter å øke fremover, vil enhver renteøkning (evt. nedgang), gi større utslag på VA-gebyret.

Det er innarbeidet 33,6 mill. i budsjettet til midlertidig driftsstasjon på grunn av bygging av ny hovedbrannstasjon og nytt hovedkontor Vann- og avløpsetaten. Byrådet vedtok 16.03.2017 byrådssak 1024/17 *Ny hovedbrannstasjon og samlokalisering av Brann- og redningsetaten og Vann- og avløpsetaten på Bryn*. Grunnet det planlagte byggeprosjektet på Bryn må Vann- og avløpsetaten leie midlertidige lokaler og tomt til etatens driftsstasjon. Driftsstasjonen ligger i dag på tomten som skal bebygges. Eksisterende bygningsmasse må rives og hele tomten graves opp for å gi plass til ny hovedstasjon.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 21,184 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar reduksjonen i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2018 er 4,769 mill. lavere enn i 2018.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.1.10 Investeringsbudsjett – Vann- og avløpsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>620 Vann- og avløpsetaten – selvkost (MOS)</i>			
00 Lønn og sosiale utgifter	139 197	0	0
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	1 292 200	2 134 600	2 022 300
03 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 392	0	0
04 Overføringsutgifter	-339	0	0
Sum utgifter	1 432 450	2 134 600	2 022 300
06 Salgsinntekter	-2 468	0	0
07 Refusjoner	-16 514	0	0
Sum inntekter	-18 981	0	0
Netto utgifter	1 413 469	2 134 600	2 022 300

Tabell 9.1.11 Investeringsoversikt – Vann- og avløpsetaten

Vann- og avløpsetaten – selvkost (MOS)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart – ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
104003	Bjørvika	150 000	122 000	7 000	7 000	7 000	7 000	2 305	1/05 – 4/22
109009	Hoffselven	108 000	93 000	15 000	0	0	0	0	1/10 – 4/19
114003	Ljanselva	100 000	48 100	45 000	6 900	0	0	0	1/14 – 4/21
114018	Bekkelaget avløpsrenseanlegg - utvidelse	2 740 000	1 612 000	550 000	200 000	378 000	0	0	1/14 – 4/20
117013	Rentvannbasseng Oset	1 346 000	350 000	300 000	300 000	396 000	0	0	1/17 – 4/22
117014	Skullerud-Enebakk ny overføringsledning	500 000	55 000	130 000	160 000	155 000	0	0	1/17 – 4/22
117047	Oset beredskapsanlegg - UV-anlegg	135 000	67 000	68 000	0	0	0	0	1/17 – 4/19
118015	Bekkeåpning Hovinkollen/Jordal	80 000	40 000	10 000	30 000	0	0	0	1/18 – 4/20
119013	Holmenkollen Voksenåsen – overføringsledning			15 000	50 000	75 800	12 700		
119014	Holmenkollen Voksenåsen – styrking/sikring vann			14 000	85 000	45 000	1 800		
119015	Reduksjon overløp AK52 til Akerselva			15 000	14 000	31 000	8 400		
119016	Miljøtiltak Tåsen			17 000	62 000	31 000	16 500		
119017	VAV – Ufordelte prosjekter			516 300	451 000	436 000	431 000		
119018	VAV - Rehabiliteringsplan vann og avløp			320 000	340 000	380 000	420 000		
	Sum investeringsutgifter			2 022 300	1 705 900	1 934 800	897 400		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			2 022 300	1 705 900	1 934 800	897 400		

Tabell 9.1.12 Nye investeringer under Vann- og avløpsetaten

Kap.	Prosjektnr.		P50	P85
620	119013	Holmenkollen Voksenåsen – overføringsledning	153 500	164 700
620	119014	Holmenkollen Voksenåsen – styrking/sikring vann	145 800	157 500
620	119015	Reduksjon overløp AK52 til Akerselva	68 400	75 300
620	119016	Miljøtiltak Tåsen	126 500	138 500

119013 Holmenkollen – Voksenåsen – overføringsledning

119014 Holmenkollen – Voksenåsen – styrking og sikring vann

Dette prosjektet er nytt og inneholder to separate tiltak. Bakgrunnen for at prosjektet er delt i to separate prosjekter, er at det i VA-prosjekter er vanlig å skille mellom overføringsledninger og ledningsnett for distribusjon. Prosjektene er i prinsippet to ulike typer tiltak som krever ulike gjennomføringsmetoder; overføringsledningen er en tunnel som krever langboring, mens distribusjonsledningen krever grøftegraving. Disse to tiltakene settes opp som ett prosjekt fordi de har avhengigheter til hverandre, og en helhetlig planlegging vil kunne gi en optimal prosjektgjennomføring og driftsfase. Det ene tiltaket er en ny overføringsledning fra Langlialedningen v/ Bogstad til området Holmenkollen-Voksenåsen. Det foreslås 15,0 mill. i 2019, 50,0 mill. i 2020, 75,8 mill. i 2021 og 12,7 mill. i 2022. Det andre tiltaket omfatter et nytt høydebasseng ved Tryvannstårnet med pumpestasjon og tre ledninger i Voksenkollveien, Ullveien/Thorleif Haugs vei og Tryvannsveien. Det foreslås 14,0 mill. i 2019, 85,0 mill. i 2020, 45,0 mill. i 2021 og 1,8 mill. i 2022.

De to tiltakene skal sikre en tosidig vannforsyning til området og en styrking og sikring av vannforsyningsnettet. Dersom tiltaket ikke gjennomføres, vil det fortsatt ikke være tilfredsstillende brannvanndekning og akseptabelt driftstrykk for eksisterende bebyggelse, og det vil ikke være kapasitet nok til ny, planlagt bebyggelse i området.

119015 Reduksjon overløp AK52 til Akerselva

Avløpsnettet er utformet slik at overløp hovedsakelig skjer når ledningene går fulle etter nedbør, slik at regnvann blandet med kloakk går ut i nærmeste vassdrag via et overløp. Som tiltak for å unngå dette investeres det i separering og sammenbinding av vannledninger, samt økning i dimensjonen på

vannledninger på enkelte strekninger. Hensikten med investeringsprosjektet er å redusere overløps-utslipp til Akerselva fra overløpet i avløpskum nummer AK52. Det foreslås 15,0 mill. i 2019, 14,0 mill. i 2020, 31,0 mill. i 2021 og 8,4 mill. i 2022.

119016 Miljøtiltak Tåsen

Tiltakene omfatter separering av vann- og avløpsledninger og legging av nye vannledninger på totalt 2 120 meter innenfor et geografisk område. Tiltakene skal hindre kjelleroversvømmelser ved at overvannet håndteres separat, og sikre vannforsyningen ved å etablere tosidig vannforsyning. Det foreslås 17,0 mill. i 2019, 62,0 mill. i 2020, 31,0 mill. i 2021 og 16,5 mill. i 2022.

117014 Skullerud-Enebakk ny overføringsledning – ny kostnadsramme

Ytterligere geologiske undersøkelser og innkomne entreprisetilbud viser at det er behov for å øke kostnadsrammen. Entreprisekostnaden ble adskillig høyere enn forutsatt i forprosjektet. Etter innkomne tilbud er det gjennomført en ny usikkerhetsanalyse. Den nye usikkerhetsanalysen legger vekt på at det fortsatt er betydelig usikkerhet knyttet til fjell-/bergarbeider. For å imøtekomme denne usikkerheten, er det behov for å styrke totalrammen til prosjektet med 50,0 mill., slik at ny kostnadsramme blir 550,0 mill.

Prosjekt Ny vannforsyning – status

Prosjekt Ny vannforsyning leverte styringsdokument og teknisk forprosjekt 02.07.2018. til kvalitetssikring KS2. Byråds sak legges frem for bystyret i løpet av første halvår 2019. Kostnadsestimatet etter KS1 er 8,53 mrd. P85. P50 er beregnet til 7,0 mrd. Ny kostnadsramme vil foreligge etter KS2 i 2019. Fremdriften må holdes dersom Mattilsynets pålegg om ferdigstillelse i 2028 skal kunne innfris. Mattilsynet har varslet dagbøter om pålegget ikke innfris. MOS tar sikte på å innarbeide endelig kostnadsramme enten i revidert budsjett 2019 eller ordinært budsjett 2020.

9.1.4 Renovasjonsetaten selvkost

Tabell 9.1.13 Driftsbudsjett – Renovasjonsetaten selvkost

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>640 Renovasjonsetaten – selvkost (MOS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	307 370	212 063	215 624
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	467 736	516 683	539 813
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	53 140	130 185	133 791
14 Overføringsutgifter	6 170	3 153	3 203
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	30 943	0	0
Sum utgifter	865 359	862 084	892 431
16 Salgsinntekter	-798 854	-882 613	-956 228
17 Refusjoner	-7 594	0	0
18 Overføringsinntekter	-1 343	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-30 943	0	0
Sum inntekter	-838 734	-882 613	-956 228
Netto utgifter	26 625	-20 529	-63 797

1 Ansvarsområde

Renovasjonsetaten skal ivareta den kommunale renovasjon (husholdningsavfall) på en miljø- og kostnadseffektiv måte. Dette ansvaret er hjemlet i forurensningsloven.

Renovasjonsetatens tjenester overfor husholdningene er innsamling av sortert avfall i poser (matavfall, plastemballasje og restavfall) og papiravfall, mottak av avfall på gjenbruksstasjoner, minigjenbruksstasjoner, hageavfallsmottak, returpunkter for glass- og metallemballasje, miljøstasjoner for farlig avfall og årlig innsamling av juletrær. I tillegg mottas tekstiler i utplasserte tekstiltårn i samarbeid med eksterne aktører.

2 Situasjonsbeskrivelse

Innsamling av avfall fra husholdningenes avfallsbeholdere er fra februar 2017 utført i egenregi, etter å ha vært konkurranseutsatt de siste 25 år. Etter virksomhetsoverdragelsen er det fortsatt knyttet utfordringer til innsamlingen, og etaten har som hovedfokus å stabilisere driften. Det hentes ukentlig avfall fra 112 000 beholdere. Renovasjonsetaten jobber kontinuerlig med å redusere klager og å sikre arbeidsforholdene gjennom å optimalisere driftskonseptet. Bedre utnyttelse av teknologi på bilene, oppgradering av driftsstasjonene, tilpasning av bilparken og ruteoptimalisering er blant de prioriterte tiltakene.

Renovasjonsetaten er en viktig del av Oslo kommunes satsing på sirkulær økonomi og det grønne skiftet. I en kretsløpsbasert ressurs håndtering, står avfallshåndtering og kildesortering sentralt. En av Renovasjonsetatens hovedutfordringer i økonomiplanperioden er å få flere av Oslos innbyggere til å kildesortere avfallet sitt slik at målene om minimum 50 % materialgjenvinning nås. Samtidig skal alt farlig avfall tas forsvarlig hånd om.

Renovasjonsetaten bidrar til å oppnå mål om reduksjon i CO₂-utslipp blant annet ved å stå for innsamling av restavfall som energigjenvinnes og blir til fjernvarme. Utsortert plast fra avfallet materialgjenvinnes. Utsortert matavfall blir til fornybart drivstoff (biogass) og biogjødsel. Deponigassen fra det stengte Grønmodeponiet utnyttes til elektrisitet og varme ved forbrenning i gassmotorer.

Innsamlet restavfall, matavfall og plastemballasje leveres til Energigjenvinningsetatens anlegg til selvkostpris. Avfallsdeponiene på Grønmo og Rommen er stengt for mottak av avfall, men husholdningene belastes sin andel av utgiftene knyttet til etterdriften.

Oslo husholdninger skal legge mat- og plastavfallet i grønne og blå poser som så sorteres ut fra restavfallet i kommunens optiske sorteringsanlegg. Mange er flinke til å kildesortere og benytte seg av Renovasjonsetatens tilbud. For å sikre bedre sorteringsadferd hos husholdningene vil etaten øke bruken av digitale tjenester og etablere nye kommunikasjonsformer med de største borettslagene for sammen å utvikle et bedre tjenestetilbud. Renovasjonsetaten vil videreføre sitt arbeid med å prøve ut ny teknologi i småskalaforsøk som selvbetjente mottak av farlig avfall og grovavfall. Renovasjonsetaten har startet en digitaliserings-satsing. Brukerfokus og brukeropplevelser legges til grunn, og innbyggernes behov for tjenester skal være førende for arbeidet.

Det er tilrettelagt for ombruk på alle Renovasjonsetatens mottaksanlegg, og det arbeides aktivt med å forbedre og videreutvikle tilbudet. I tilknytning til ombruksaktiviteten samarbeider Renovasjonsetaten i enkelte bydeler med aktører innen arbeidspraksis og nærmiljøarbeid.

Avfallsplan for Oslo kommune 2006–2009 (bystyresak 239/06) er førende for Renovasjonsetatens arbeid. En ny avfallsstrategi med perspektiv frem mot 2025 er under arbeid. Strategien omfatter alle virksomheter som er lokalisert i Oslo, og har et mer regionalt perspektiv enn tidligere planer. Intensjonen er at det skal bli enklere å kildesortere riktig både hjemme, ute og på arbeid. For å oppnå dette skal Renovasjonsetaten i nær dialog med planmyndigheten sikre etablering av gode integrerte avfallsløsninger i byutviklingsområdene, herunder innføring av avfallssug, nedgravde løsninger og ombruksaktiviteter.

En utfordring er mangel på arealer hvor Renovasjonsetaten kan etablere permanente anlegg for sin tjenesteproduksjon. Renovasjonsetatens store gjenbruksstasjon på Haraldrud er midlertidig, men reguleringsplanarbeidet for området og utredningsarbeidet for etablering av en permanent gjenbruksstasjon har startet opp. Både når det gjelder tomter og infrastruktur er det nødvendig å imøtekomme arealbehovet for å opprettholde dagens tjenesteproduksjon. Det arbeides også for å sikre optimal utnyttelse av eksisterende anlegg, med utvidede åpningstider.

Renovasjonsetaten – selvkost og Energigjenvinningsetatens kostnader knyttet til innsamling og behandling av husholdningsavfall danner grunnlaget for beregning av renovasjonsgebyr. Kap. 640 Renovasjonsetaten og kap. 645 Energigjenvinningsetaten må derfor ses i sammenheng. I perioden 2013 – 2017 har gebyrgrunnlaget per innbygger i Oslo økt med til sammen 232 kroner. Sammenlignet med andre norske byer er gebyrgrunnlaget for renovasjon pr innbygger i Oslo på et middels nivå. Stavanger har lavest gebyrgrunnlag, mens Tromsø har det høyeste. Stavanger har økt minst i perioden med 84 kroner, mens Kristiansand med 235 kroner har med Oslo økt mest. Renovasjonsgebyret beregnes etter størrelsen på restavfallsbeholderen. Dette gir husholdningene incentiver til å redusere mengden restavfall ved å sortere ut mest mulig av avfallet ved å benytte tjenester som papirinnsamling, gjenbruksstasjoner, returpunkter, miljøstasjoner og hageavfallsmottak.

Tabell 9.1.14 Nøkkeltall – Renovasjonsetaten – selvkost

Renovasjonsetaten – selvkost	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Avfallsmengder					
Antall tonn husholdningsavfall totalt	228 655	225 107	225 192	222 603	223 485
Herav restavfall, mat og plastemballasje (Henteordning)	120 523	120 290	118 345	116 755	115 834
KOSTRA-indikatorer					
Antall kilo husholdningsavfall per innbygger	360	347	342	333	332
Antall husholdningsbesøkende på gjenbruksstasjonene	757 304	796 010	860 638	963 667	1 083 449
Antall kg farlig avfall per innbygger*	2	2	5	6	6
Kundetilfredshet					
Antall klager (innsamlingen) i % av antall tømminger	0,04 %	0,04 %	0,03 %	0,50 %	0,39 %
KTI (avfallsbransjens kundetilfredsindeks)		79		79	

* Fra 2014 inkluderer tallene impregnert trevirke og asbest, da fraksjonen ble omdefinert til farlig avfall (hushold)

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Byrådet har ambisiøse mål for ressurshåndteringen i Oslo. Byrådet har fastsatt utvalgte indikatorer for følge med på utviklingen.

Mål 4 Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurshåndtering

Tiltak 1:

Videreutvikle og utvide samarbeidet med ulike aktører for økt ombruksandel fra Renovasjonsetatens anlegg.

Tiltak 2:

Videreføre handlingsutløsende kommunikasjonstiltak og utvikle tjenestetilbudet tilpasset Oslos demografi.

Tiltak 3:

Overvåke mengder farlig avfall i avfallstrømmer, som etaten kontrollerer, der det ikke skal forekomme farlig avfall (plukkanalyser), og igangsette tiltak der det forekommer avvik.

Tabell 9.1.15 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel tonn/husholdningsavfall til ombruk ut fra egne anlegg	0,5 %	0,6 %	0,8 %	0,8 %
Endring i restavfallsmengde per innbygger	-3,1 %	-1,4 %	-1,6 %	-1,7 %
Andel farlig avfall i avfallsstrømmer der det ikke skal være farlig avfall	0,16 %	0,16 %	0,20 %	0,20 %

Tidligere resultatindikator for materialgjenvinning er erstattet med en mer presis resultatindikator for endring i restavfallsmengde per innbygger. Hensikten med endringen er å fange opp avfallsreduksjon som har en negativ trend som for eksempel nedgang i papirmengde. Definisjonen av restavfall er alt avfall som går til deponering eller energigjenvinning. Innbyggertallene hentes fra Oslostatistikken.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er lagt inn driftsmidler til forbedring og effektivisering av innsamlingen i egen regi. For 2018 og 2019 er hovedfokus å skape en robust og velfungerende drift. De viktigste fokusområdene er optimalisering av mannskap, kjøreruter, renovasjonsbiler og driftsmodell.

Det legges opp til at renovasjonsgebyret økes med 8,8 % i 2019, og vil gi en økning på 315 kroner for en beholder på 140 liter. En gebyrøkning på 5,5 % er tidligere vedtatt i gjeldende økonomiplan. Øvrig endring i 2019 er et resultat av økning hos Energigjenvinningsetaten i forbindelse med utvidet revisjonsstopp på Haraldrud og avvikling av utleieavtale med Fortum Oslo Varme AS, og tiltak hos Renovasjonsetaten for å gjøre avfallsinnsamlingen mer robust og økt kostnad for poser til kildesortering samt økt gjenvinning av plastposene. Det vises for øvrig til kap. 18 Beregningsgrunnlag for gebyrer for nærmere informasjon.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 10,180 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar reduksjon i kommunens pensjonskostnadsats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2018 er 3,225 mill. lavere enn i 2018.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.1.16 Investeringsbudsjett – Renovasjonsetaten selvkost

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>640 Renovasjonsetaten – selvkost (MOS)</i>			
00 Lønn og sosiale utgifter	2 791	0	0
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	59 130	148 900	139 000
Sum utgifter	61 920	148 900	139 000
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	61 920	148 900	139 000

Tabell 9.1.17 Investeringsoversikt – Renovasjonsetaten – selvkost

Renovasjonsetaten – selvkost (MOS)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart – ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
113016	Gjenbruk diverse			9 000	9 000	9 000	9 000		
113017	Diverse IT-prosjekter			2 000	7 500	7 500	7 500		
113018	Diverse prosjekter			28 000	4 000	2 000	2 000		
117016	REN Langøyene opprydding	136 000	60 000	62 000	0	14 000	0	0	1/17 – 4/19
117048	Renovasjonsbiler			28 000	0	0	0		
118006	Avfallssug diverse	70 000	10 000	10 000	30 000	20 000	0	0	Løpende
	Sum investeringsutgifter			139 000	50 500	52 500	18 500		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			139 000	50 500	52 500	18 500		

113016 Gjenbruk diverse

Prosjektet gjelder i hovedsak vedlikehold av maskinpark på gjenbruksstasjonene. Anskaffelsene på prosjektet gjelder bl.a. utvikling av nye minigjenbruksstasjoner, anleggsmidler til gjenbruksstasjonene og prosjektet bevisbasert adgangskontroll.

113017 Diverse IT-prosjekter

Prosjektet gjelder bl.a. oppgradering av etatens datasystemer og serverpark. Prosjektet består også av utvikling av etatens abonnementssystem.

11318 Diverse prosjekter

Prosjektet gjelder i første rekke nødvendig utskiftning av anleggsmidler. Prosjektet består bl.a. av anskaffelse av el-biler til etatens kundeavdeling, og trucker og el-biler til etatens driftsavdeling.

117016 Langøyene opprydding

Prosjektet styres av Eiendoms- og byfornyelsesetaten. Prosjektet går ut på å fjerne forurensede masser etter at Oslo kommune benyttet området som deponi i perioden 1908 til 1948. 50 % av prosjektet skal finansieres over renovasjonsgebyret. Det er gjennomført en kvalitetssikring av prosjektets styringsdokument. Dette omfatter blant annet en ny vurdering av budsjetttrammen som viser et budsjettbehov P85 på 332,0 mill., en økning på 28,0 mill. i forhold til vedtatt kostnadsramme. 14,0 mill. av denne økningen skal dekkes av Renovasjonsetaten – selvkost.

117048 Renovasjonsbiler

Prosjektet har blitt etablert etter at Renovasjonsetaten overtok innsamlingen i Oslo etter Veireno-konkursen. Den nye innsamlingsavdelingen har behov for å øke bilparken.

9.1.5 Energigjenvinningsetaten

Tabell 9.1.18 Driftsbudsjett – Energigjenvinningsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>645 Energigjenvinningsetaten – husholdninger (MOS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	127 533	127 219	140 684
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	143 473	142 584	136 482
14 Overføringsutgifter	3	0	0
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	76 263	0	0
Sum utgifter	347 272	269 803	277 166
16 Salgsinntekter	-359 480	-362 287	-372 890
17 Refusjoner	-2 875	0	-2 568
18 Overføringsinntekter	-384	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-75 861	0	0
Sum inntekter	-438 601	-362 287	-375 458
Netto utgifter	-91 329	-92 484	-98 292

1 Ansvarsområde

Energigjenvinningsetaten hovedoppgave er å behandle husholdningsavfallet i Oslo. Det innebærer å sortere avfallet i tre fraksjoner; matavfall, plastavfall og restavfall. Energigjenvinningsetaten har optiske utsorteringsanlegg på Haraldrud og Klemetsrud med kapasitet på hhv. 100 000 og 50 000 tonn i året. Matavfallet fraktes til Energigjenvinningsetatens biogassanlegg på Romerike, som produserer og selger biogass og biogjødsel. Plastavfallet sendes til materialgjenvinning på private mottak. Restavfallet brennes på Energigjenvinningsetatens forbrenningsanlegg på Haraldrud. Energien fra forbrenningen selges til Fortum Oslo Varme AS, som produserer fjernvarme.

Energigjenvinningsetaten tar imot deponigass som Renovasjonsetaten henter ut fra det nedlagte avfallsdeponiet på Grønmo. Deponigassen blir omgjort til strøm og varme.

2 Situasjonsbeskrivelse

Renovasjonsetaten har estimert at utsorteringsanleggene vil motta 115 889 tonn i 2019. Dette inkluderer næringsavfall. Energigjenvinningsetaten forventer i tillegg å motta 10 083 tonn avfall fra gjenbruksstasjonene i Oslo som går til forbrenning. Renovasjonsetaten forventer at mengden utsortert matavfall vil øke med 1,2 % fra 2018 til 2019. Det betyr at 18 600 tonn matavfall sendes til biologisk behandling ved Romerike biogassanlegg i 2019. Mengden utsortert plast forventes økt med 4,0 % fra 2018 til 2019, dvs. at 2 894 tonn plast materialgjenvinnes i 2019. Energigjenvinningsetaten forventer at 104 478 tonn restavfall går til forbrenning i 2019.

I økonomiplanperioden 2019–2022 vil Energigjenvinningsetaten fokusere på forbedring og effektivisering av drift på anleggene. Kostnadseffektiv tjenesteproduksjon vil gi Oslo kommune lave selvkostpriser. I tillegg vil Energigjenvinningsetaten arbeide målrettet for å øke inntekter fra biogassanlegget og forbrenningsanlegget. Forbrenningsanlegget på Haraldrud er 51 år gammelt, og trenger vedlikehold og oppgraderinger. På biogassanlegget på Romerike er det nødvendig med oppgraderings- og investeringstiltak for å få stabil drift og utnytte anleggets kapasitet.

Energigjenvinningsetaten vil i løpet av 2018/2019 inngå en ny tungtransportavtale for kjøring av avfallsfraksjoner mellom utsorteringsanleggene og Romerike biogassanlegg. I denne avtalen vil

Energigjenvinningsetaten sette krav om bruk av biogasskjøretøy som bidrag til å nå Oslo kommunes miljømål.

Tabell 9.1.19 Nøkkeltall – Energigjenvinningsetaten

Energigjenvinningsetaten	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Husholdningsavfall (Tonn)	132 096	131 169	127 474	125 915	125 402
Utsortert mat (Tonn)	12 661	13 949	15 923	16 765	17 475
Utsortert plast (Tonn)	2 552	1 898	2 125	2 805	2 694
Fjernvarme solgt Haraldrud energigj.anlegg (GWh)	220	236	248	241	237
Solgt biogass Romerike Biogassanlegg (mill. Nm ³)		0,2	0,4	1,1	1,2
Antall dager med klager på lukt	22	8	4	18	68
Antall brudd på utslippstillatelsen	2	1	6	5	7

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Byrådet har ambisiøse mål for ressurs håndteringen i Oslo, noe som kommer til uttrykk i målformuleringen under. Byrådet har fastsatt utvalgte indikatorer for følge med på utviklingen.

Mål 1: Oslos klimagassutslipp skal reduseres med 766 000 tonn CO₂-ekvivalenter innen 2020

Tiltak 1:

Produsere fornybar energi ved å energigjenvinne restavfall fra husholdninger og gjenbruksstasjon. Klimagassutslippene fra Energigjenvinningsetatens prosesser vil følge volumet av avfall inntil større investeringer i renseteknologi kan gjennomføres, dvs. NO_x-rensing og karbonfangst.

Tiltak 2:

Produsere biogass av tilfredsstillende kvalitet til drivstoff. Romerike biogassanlegg forventer i 2018 å levere 1,7 mill. normal kubikkmeter (Nm³) flytende biogass til AGA, og målet for 2019 er å øke leveringen til 2,7 mill. Nm³. Denne forbedring forutsetter oppgradering og vellykkete investeringsprosjekt. Biogass som leveres som brensel fører til lavere klimagassutslipp hos bruker. Energigjenvinningsetaten selger også miljøvennlig biogjødsel.

Tiltak 3:

Grønne anskaffelser:

- Sikre lav- eller nullutslippstransport til Energigjenvinningsetatens transportoppdrag.
- Stille krav om grønne anskaffelser til leverandører ved alle relevante innkjøp.

Tiltak 4:

- Sikre optimal klimanytte i produksjon og anvendelse av biogass og biogjødsel.
- Delta i regionalt samarbeid for å utvikle anvendelsen av biogass som drivstoff og biogjødsel som jordforbedringsmiddel for å oppnå optimal klimanytte, samt sikre dokumentasjon av klimanytte i produksjonen.

Tabell 9.1.20 Resultatindikator – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Utslipp av NO _x av produsert volum i tonn	97	98	95	95
Solgt energi (GWh) Haraldrud	241	237	234	227
Solgt biogass omregnet til dieselekvivalenter (tusen liter)	1 124	1 186	1 700	2 700

Mål 4: Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressursbehandling

Tiltak 1:

Opprettholde stabil drift på anlegg for utsortering av avfall og sikre en god samhandling med Renovasjonsetaten for å ivareta en kostnadseffektiv og helhetlig verdikjede i avfallshåndteringen.

Tiltak 2:

Produsere biogjødsel som tilfredsstillende oppfyller gjødselveriforskriften.

Tabell 9.1.21 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel utsorterte poser med plast- og matavfall	95 %	95 %	95 %	95 %
Totalt utlevert vs. produsert biogjødsel Romerike biogassanlegg	100 %	100 %	100 %	100 %

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 3,421 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. . Nettobeløpet hensyntar reduksjon i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2018 er 1,132 mill. lavere enn i 2018.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.1.22 Investeringsbudsjett – Energigjenvinningsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>645 Energigjenvinningsetaten – husholdninger (MOS)</i>			
00 Lønn og sosiale utgifter	3 312	0	0
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	35 955	82 000	121 000
Sum utgifter	39 268	82 000	121 000
08 Overføringsinntekter	-29 130	0	0
Sum inntekter	-29 130	0	0
Netto utgifter	10 137	82 000	121 000

Tabell 9.1.23 Investeringsoversikt – Energigjenvinningsetaten

Energigjenvinningsetaten – husholdninger (MOS)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart – ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
113011	Energigjenvinningsetaten diverse Energiutnyttelse av deponigass			109 000	52 000	30 000	30 000		
118007	Grønmo	14 000	2 000	12 000	0	0	0	0	1/18 – 4/19
	Sum investeringsutgifter			121 000	52 000	30 000	30 000		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			121 000	52 000	30 000	30 000		

113011 Energigjenvinningsetaten diverse

Energigjenvinningsetatens fire anlegg drives med høy intensitet og har behov for årlige løpende investeringer for å sikre stabil drift, høy beredskap og god inntjening. Årlige investeringsbehov er knyttet til HMS-tiltak, IKT-utstyr, prosessutstyr, bygningsmessige endringer og lignende. For 2019 og 2020 er bevilgningen økt for å gjennomføre nødvendige investeringer på Haraldrud forbrenningsanlegg og Romerike biogassanlegg. Byrådet kommer tilbake til fordeling av disse midlene i tilleggsinnstillingen.

118007 Grønmo

Utnyttelse av deponigassen fra Grønmo er et krav fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Dette er i dag Renovasjonsetaten sitt ansvar, og vil være Eiendoms- og byfornyelsesetaten sitt ansvar fra 2019. Deponigassen fra de gamle deponiene på Grønmo blir per dags dato brukt til produksjon av strøm og varme. Midlene skal benyttes til en ny gasskjele som vil levere energi kun som varme.

Nye garderober og kontrollrom på Haraldrud

På grunnlag av kvalitetssikringsrapporten som ble levert av Concreto 8. august 2018 er det besluttet å avlyse den planlagte løsningen for nytt garderobe- og kontorbygg.

9.1.6 Tilskudd til klima- og energitiltak

Tabell 9.1.24 Driftsbudsjett – Tilskudd til klima- og energitiltak

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>770 Tilskudd til klima- og energitiltak (MOS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	3 689	7 119	8 147
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	8 933	7 831	5 111
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 467	0	406
14 Overføringsutgifter	33 071	48 126	60 926
Sum utgifter	47 161	63 076	74 590
16 Salgsinntekter	-2 220	0	0
17 Refusjoner	-2 899	-1 017	-322
18 Overføringsinntekter	0	-6 102	-6 200
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-6 701	0	0
Sum inntekter	-11 821	-7 119	-6 522
Netto utgifter	35 341	55 957	68 068

1 Ansvarsområde

Tilskudd til klima- og energitiltak er en tilskuddsordning som utbetaler støtte fra Klima- og energifondet (tidligere Enøkfondet, opprettet i 1982). Klimaetaten har ansvar for forvaltning av Tilskudd til klima- og energitiltak.

Klima- og energifondets vedtekter ble endret i bystyresak 184/18. I henhold til vedtektene skal fondets midler brukes til å stimulere til gjennomføring av tiltak som reduserer klimagassutslippene i Oslo, samt tiltak som gir redusert og/eller mer effektiv energibruk. Dersom slike tiltak også har en gunstig virkning på utslipp av lokal luftforurensning, skal dette inngå i tilskuddsgrunnlaget. Slike miljøkonsekvenser skal vektlegges høyt. Endringen i vedtektene ga tilskuddsordningen en enda tydeligere klimaprofil, og åpner for at flere tilskuddsordninger kan innrettes mot transportsektoren, hvor det er stort potensiale og behov for å redusere klimagassutslipp.

2 Situasjonsbeskrivelse

Tilskudd til klima- og energitiltak er en støtteordning hvor kommunen kan legge til rette for at innbyggere og næringsliv i Oslo selv gjennomfører tiltak som bidrar til reduserte klimagassutslipp og mer effektiv energibruk. Gitt at mindre enn 10 % av Oslos samlede klimagassutslipp stammer fra kommunens egne virksomheter og selskaper, er det en hovedutfordring i arbeidet for byrådets og bystyrets klimamål for Oslo å bidra til en rask endring i klimavennlig retning blant innbyggere og næringsliv.

Fondet har siden støtteordningen ble opprettet, utbetalt tilskudd på nærmere 614,0 mill. Det har gitt en akkumulert energieffektiviseringsgevinst på nærmere 1,8 TWh siden fondets opprettelse (1982) og en akkumulert CO₂-besparelse på nesten 99 000 tonn CO₂ siden 2008. Klimaetaten har i 2017 gitt støtte til energieffektiviseringstiltak, solenergi, oljeutfasing, enøkanalyser, elektriske lastesykler, ladeinfrastruktur og ulike pilotprosjekter.

I 2019 foreslår byrådet å tilføre kap. 950 Klima- og energifondet 95,0 mill. Midlene vil primært bli anvendt til tilskuddsordninger som fremmer økt bruk av miljøvennlige transportmidler blant befolkning og næringsliv.

Ved å tilføre fondet mer kapital vil det fortsatt kunne være et viktig virkemiddel for å få innbyggere og næringsliv til å iverksette gode klimatiltak i kommende økonomiplanperiode.

Byrådet er opptatt av at det skal lønne seg å velge miljøvennlig og gå foran i å ta i bruk ny teknologi. Det foreslås derfor å øke tilsagnsrammen fra 80 mill. i 2018 til 120,0 mill. i 2019. Fondet finansierer netto driftsutgifter på kap.770.

Aktuelle tilskuddsordninger i 2019 er blant annet støtte til infrastruktur til etablering av ladeplasser for elbiler i sameier og borettslag, støtte til privat ladeinfrastruktur for eltaxi og elvarebiler, etablering av sykkelparkering i sameier og borettslag, støtte til tilrettelegging for mer klimavennlige jobbreiser i bedrifter, støtte til ladeinfrastruktur til elvarebiler i bedrifter og støtte til pilottiltak for utslippsfri anleggsvirksomhet. Detaljert informasjon om støtteordningene blir fortløpende kunngjort på klimaoslo.no og på kommunens nettsider.

Tabell 9.1.25 Nøkkeltall – Tilskudd til klima- og energitiltak

Tilskudd til klima- og energitiltak	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Reduksjon i CO ₂ fra utbetalte tiltak (tonn)	10 381	6 071	4 958	4 300	6 465
Reduksjon i energibruk fra utbetalte tiltak (GWh)	56	45	25	20	27
Antall ladepunkter som er gjort mulig gjennom utbetalt tilskudd til bedring av infrastruktur (borettslag) ¹⁾					227
Antall ladepunkter som er gjort mulig gjennom utbetalt tilskudd til bedring av infrastruktur (næring) ²⁾					
Antall ladestasjoner hos drosjeeiere/profesjonelle som har fått utbetalt tilskudd ²⁾					
Antall elektriske lastesykler som det er utbetalt tilskudd til ¹⁾					163
Installert effekt, utslippsfrie anleggsplasser ³⁾					

1) Ordningene ble lansert i 2017

2) Ordningene ble lansert i august 2018

3) Ordningen er under utvikling

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1: Oslos klimagassutslipp skal maksimalt være 766 000 tonn CO₂-ekvivalenter innen 2020

Tabell 9.1.26 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Beregnet reduksjon i energibehov basert på tilsagn (GWh per år)		48	20	20
Antall ladeplasser som blir muliggjort gjennom tilsagn om støtte til infrastruktur		8 205	8 000	15 000
Antall ladepunkter som blir muliggjort gjennom tilsagn om støtte til infrastruktur i bedrifter				500
Antall tilsagn gitt til ladeplasser til el-varebiler/el-drosje				1 000
Antall tilsagn gitt til utslippsfrie anleggsplasser				10
Antall tilsagn gitt til bedrifter for tilrettelegging for klimavennlige reiser ¹⁾				

Tilsagn om støtte gis med forutsetning om gjennomføring normalt i løpet av to år. Støtte utbetales når tiltak er gjennomført.

1) Støtteordning er under utvikling.

Fra 1. desember 2018 gis det ikke lenger tilsagn om støtte til utfasing av oljefyrer. Byrådet foreslår derfor å ta ut resultatindikatoren *Beregnet reduksjon i CO₂-utslipp basert på tilsagn (tonn per år)*. Øvrige tilskuddsordninger bidrar indirekte til utslippsreduksjoner som for eksempel ved at etablering av ladeinfrastruktur vil bedre tilrettelegge for nullutslippskjøretøy. Etersom tilsagn om støtte normalt har en gyldighet på 2 år, vil det utbetales støtte til utfasing av oljefyrer de neste par årene. Reduksjonen i tonn CO₂ fra utbetalte tiltak gjenspeiles i nøkkeltallene som er omtalt over

4 Merknader til driftsbudsjettet

Utbetaling av tilskudd foreslås økt med 12,0 mill. i 2019 basert på tilsagn som er gitt de siste årene og forventet andel av tilskudd som kommer til utbetaling. Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,111 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Utgiftene i kapittelet knytter seg hovedsakelig til forvaltning av tilskuddsordningen og utbetalinger av tilskudd til private. Utbetalingen av tilskudd skjer på bakgrunn av tidligere tilsagn om støtte.

10.0 NÆRING OG EIERSKAP

Sektor for næring og eierskap omfatter næringsutvikling, aksjeselskaper og kommunale foretak.

10.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for næring og eierskap

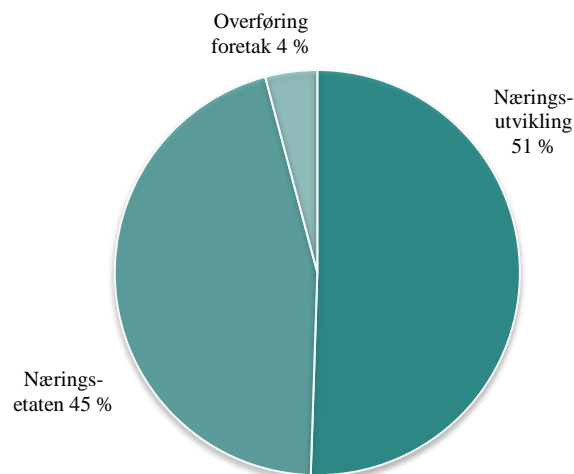
Figur 10.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Næring og eierskap

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett - økonomiplan				Beløp i mill.
		2019	2020	2021	2022	
Sum utgifter	178,3	134,9	127,0	122,5	122,1	
Sum inntekter	-32,6	-36,0	-36,0	-36,0	-36,0	
Netto utgifter	145,7	99,0	91,0	86,5	86,2	
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		0,2 %				

Investeringer i økonomiplanperioden 2019-2022:

- 12,72 mrd. til skoler
- 3,37 mrd. boliger til vanskeligstilte / nedsatt funksjonsevne
- 5,1 mrd. til sykehjem
- 5,0 mrd. til kultur- og idrettsanlegg
- 2,11 mrd. til barnehager
- 2,3 mrd. til Omsorg+
- 174,0 mill. til rehabilitering brannstasjoner
- 150,0 mill. til rehabilitering av rusinstitusjoner
- Lokale omsorgsboliger 0,6 mrd.
- Ny storbylegevakt 2,8 mrd.
- Ny hovedbrannstasjon 1,95 mrd.

Brutto driftsutgifter for 2019 fordeler seg slik:

10.0.2 Byrådets ambisjoner for sektoren

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Basert på dette ønsker byrådsavdeling for næring og eierskap å bidra til god nærings- og byutvikling, med verdiskaping og nye arbeidsplasser. Oslo skal være en næringsvennlig by.

Det er stor optimisme i Oslos næringsliv. I 2017 ble det etablert mer enn 13 500 nye virksomheter i Oslo. Rapporter fra Handelshøyskolen BI viser at rundt 70 % av nye bedrifter i Norge som har mellom 10 og 20 ansatte, ligger i Oslo-regionen. En tredjedel av alle nye jobber etablert i fjor befinner seg i hovedstaden. Oslo scorer godt på internasjonale vurderinger. Byen har det hurtigst voksende startupmiljøet i Norden. Byrådet vil arbeide for at denne gode utviklingen for Oslos næringsliv skal fortsette.

Urbanisering, grønt skifte og teknologiske endringer utfordrer eksisterende næringsliv, men skaper også muligheter for innovasjon og framvekst av nye næringer, inkludert innovasjon i offentlig tjenesteyting. Byrådet skal spille på lag med næringslivet og sørge for framtidsrettede og gode rammebetingelser. Vi skal føre en aktiv eierskapspolitikk. Oslo kommune vil investere 36,3 mrd. i økonomiplanperioden gjennom Oslo kommunes eiendomsforetak. Disse investeringene skal bidra til innovasjon og utvikling av miljøvennlige løsninger i kommunens eiendomsmasse. Byrådet vil tilrettelegge for enda sterkere samhandling mellom næringsliv, oppstartsselskaper og kommunen.

Oslo har et kunnskapsintensivt næringsliv. Byrådet vil høsten 2018 legge fram for bystyret en campusstrategi om hvordan kommunen kan bidra til at kunnskapsinstitusjonene samhandler bedre og tettere med næringsliv og forvaltning, og slik legge til rette for mer innovasjon, mer verdiskaping og flere arbeidsplasser. Et sentralt grep i strategien vil være å utvikle innovasjonsdistrikter i Oslo. Samarbeidet vil også omfatte andre satsinger som bidrar til målet om å styrke Oslo som en nasjonalt og internasjonalt attraktiv kunnskapsby. Til oppfølging av dette arbeidet er det i 2019 avsatt 4,2 mill.

«SmartOslo» er kommunens SmartBy-prosjekt. Byrådet etablerte i tilknytning til «SmartOslo» høsten 2018 en tilskuddsordning for innovasjon i kommunale virksomheter. Tilskuddsordningen er rettet mot kommunens egne virksomheter og skal finansiere test- og utviklingsprosjekter i samarbeid med næringslivet. I budsjettet for 2019 er det avsatt 8 mill. til tilskuddsordning til næringsutvikling.

Fremtidsrettede næringsklynger og gründer- og innovasjonsmiljøer er viktige samarbeidsaktører for kommunen. Regionalt innovasjonsprogram er et viktig virkemiddel i dette arbeidet og videreføres med 10 mill. i 2019. Byrådet vil i 2019 rette disse midlene enda sterkere inn mot miljøvennlig næringsutvikling. Det er inngått samarbeidsavtale med Toppindustrisenteret (Digital Norway). Avtalen gir Oslo kommune tilgang på den fremste kompetanse på digital utvikling.

Oslo er en viktig innfallspurt for tilreisende til Norge. Byrådet vil videreføre profileringen av Oslo som attraktivt reisemål. Byen har unike kvaliteter som etableringssted, reisemål, foretrukket alternativ for store arrangementer og internasjonale kongresser. En målrettet profilering er viktig for å synliggjøre Oslo som besøksmål og attraktiv nærings- og kunnskapsby.

Utelivsnæringen er viktig for Oslo. Det jobber rundt 17 000 mennesker i serverings- og restaurantbransjen i byen. Utelivsnæringen bidrar også til stor verdiskaping, og til byens uttrykk og mangfold ved å gi fastboende og besøkende rike opplevelser.

Våren 2018 vedtok Oslo bystyre et moderne og fleksibelt åpningstidsregleverk for utelivsnæringen, tilpasset en storby i vekst. Dette har gitt serverings- og skjenkenæringen gode og forutsigbare rammebetingelser. Det ble blant annet vedtatt at alle som kun har serveringsbevillinger skal ha fri åpningstid.

Oslo skal ha et trygt og seriøst uteliv som styrker Oslo. Byrådet vil legge til rette for et godt samarbeid med utelivsnæringen for å skape gode konkurransevilkår og hindre etablering av useriøse aktører.

Oslo kommune har et omfattende eierskap. Byrådet vil utøve et aktivt og profesjonelt eierskap for å utvikle våre kommunale foretak og aksjeselskaper.

Eiendomsforetakene forvalter kommunenes formålsbygg. De skal føre en profesjonell, verdibevarende og effektiv eiendomsforvaltning slik at kommunens verdier ivaretas og er tilpasset brukerne. Byrådet vil fortsette arbeidet med å redusere vedlikeholdsetterslepet til kommunens eiendomsmasse og opprettholde investeringstakten slik at byrådets mål nås. Byrådet foreslår derfor en økt bevilgning til rehabilitering med 230 mill. i økonomiplanperioden, hvorav 92 mill. i 2019 skal benyttes til barnehager og idrettsbygg. Totalt i 2019 foreslås 1,3 mrd. i rehabiliteringsrammer til kommunale bygg. Byrådet foreslår å øke bevilgningen med 15 mill. til 30 mill. årlig til å bedre tilgjengelighet for orienterings- og bevegelseshemmede i kommunale bygninger og anlegg.

Oslo kommune er en av landets største innkjøpere og investerer for milliardbeløp årlig. Byrådet vil at Oslo bruker sin innkjøpsposisjon til å sikre anstendige arbeidsforhold og godt læringsmiljø hos de entreprenørene som utfører byggeprosjekter for Oslo kommune. Derfor har byrådet innført landets strengeste regler mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, og stilt krav til bruk av lærlinger. Det er dette vi kaller Oslo-modellen.

I oktober 2017 anmeldte Boligbygg forhold knyttet til kjøp av bolig, til Økokrim. Bakgrunnen var mistanke om korrupsjon og/eller økonomisk utroskap utført mot Oslo kommune og Boligbygg. Det ble da innført stans av alle boligkjøp i Boligbygg. Styret i Boligbygg engasjerte Deloitte for å gjennomføre en uavhengig granskning av forhold knyttet til kjøp av boliger i perioden 2015-2017. Granskningsrapporten ble ferdigstilt august 2018 og viser en lang rekke brudd på lover, regelverk og standarder som regulerer Boligbyggs kjøp av boliger. Grunnleggende krav til styring, ledelse og kontroll som er forutsatt implementert iht. Oslo kommunes styrende dokumenter, er ikke etterlevd. Rapporten beskriver en ledelses- og kontrollsvikt i Boligbyggs kjøpslinje.

Stansen i kjøpsaktiviteten opprettholdes inntil videre. I budsjettet for 2019 foreslås det derfor ikke bevilgning til kjøp av kommunale boliger.

Boligbehovsplanen for Oslo kommune 2017-2020 slår fast at det er et stort udekket behov for kommunale boliger. Byrådet vil derfor holde muligheten åpen for at Eiendoms- og byfornyelsesetaten kan fremme byrådssaker om kjøp av bygårder på forkjøpsrett for å benytte disse til kommunale boliger.

Eiendomsforetakene bidrar til å nå Oslo kommunes klimamål gjennom flere fossilfrie byggeplasser, bygge flere bygg som plusshus og forsterke satsningen på energieffektivisering i eksisterende bygningsmasse. Byrådet foreslår å avsette 84,3 mill. til energieffektiviseringstiltak i kommunale foretak for 2019.

Oslo Havn er Norges største offentlige gods- og passasjerhavn. Det er en målsetting om å øke sjøtrafikken til og fra Oslo, Sjøtransport medfører reduserte utslipp og mer enn halverer klimagassutslippene sammenlignet med transport på vei. Samtidig som det er mål om å øke sjøtransporten arbeides det med å redusere utslipp fra sjøtransporten og havnevirksomheten. Byrådet har lagt frem for bystyret handlingsplan for Oslo som nullutslippshavn i 2050, byrådssak 168/18. Innen 2030 skal klimagassutslippene reduseres med 85 %.

Elektrifisering av samfunnet er nøkkelen til utslippsreduksjoner av klimagasser. Ny elektrisk infrastruktur må utvikles og bygges, og kraftselskapene har en nøkkelrolle i dette. Kraftbransjen både nasjonalt og internasjonalt, står overfor store og raske endringer, drevet fram av bl.a. ny energi- og

klimapolitikk i Europa, ny teknologi, digitalisering og forventinger til nye tjenester fra innbyggere og samfunn.

Kommunen samlet i 2018 vannkraft- og nettvirksomhetene i E-CO Energi og Hafslund under ett felles konsernselskap, Hafslund E-CO. Gjennom sammenslåingen av Hafslund-E-CO AS har Oslo kommune etablert et nytt stort energikonsern med 13 Twh i kraftproduksjon og med over 720 000 nettkunder. Energisektoren er i rask endring. For å møte utfordringene og utnytte mulighetene framover vil Hafslund E-CO opprette et eget virksomhetsområde for verdiskaping innen bl.a. elektrifisering og nye klimavennlige løsninger.

Gjennom Oslo kommunes eierskap i Fortum Oslo Varme AS skal vi arbeide for at karbonfangst på Klemetsrudanlegget blir en realitet. Klemetsrudanlegget er en av Østlandets største punktutslipp av CO₂, og karbonfangst på anlegget er det største enkelttiltaket i Oslos klima- og energistrategi. Regjeringen bevilget i 2018 midler til gjennomføring av forprosjektering av prosjektet. Når forprosjektering er gjennomført vil regjeringen gjøre en ny vurdering og å fatte en investeringsbeslutning om etablering av en fullskala verdikjede for CO₂-fangst og lagring. Regjeringen har signalisert at en slik investeringsbeslutning trolig kan fattes i 2020/2021.

Tabell 10.0.1 Hovedmål for Næring og eierskap

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Oslo skal være en nasjonalt og internasjonalt attraktiv kunnskapsby som fremmer et grønt og innovativt næringsliv	Kommunale foretak, Oslo Business Region, reiselivsnæringen, kunnskapsinstitusjonene
2	Oslo skal ha et trygt og seriøst uteliv som styrker byens attraktivitet	Næringsetaten, reiselivsnæringen
3	Oslo kommune skal ha et aktivt og godt eierskap	Kommunens aksjeselskap og kommunale foretak
4	Oslo kommune skal bygge, forvalte og drifte kommunale bygg, slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne.	Kommunale foretak

Mål 1: Oslo skal være en nasjonalt og internasjonalt attraktiv kunnskapsby som fremmer et grønt og innovativt næringsliv

Byrådet vil legge til rette for et konkurransedyktig næringsliv. Kommunen vil tilrettelegge for at kunnskapsinstitusjonene i hovedstaden samhandler med næringslivet med sikte på å utvikle nye næringer og bidra til eksisterende næringslivs konkurranseevne. Byrådet vil se byutvikling og næringsutvikling i sammenheng.

Oslo kommune skal tilrettelegge for en test- og demonstrasjonsarena i samarbeid med næringslivet. Regionalt innovasjonsprogram er et viktig virkemiddel i dette arbeidet og videreføres med 10 mill. i 2019. Byrådet vil styrke samarbeidet med kunnskapsinstitusjoner og -miljøer for å videreutvikle Oslo som en kunnskapshovedstad med nasjonal og internasjonal konkurransekraft, og sikre at samspillet mellom utdanning, forskning og innovasjon bidrar til vekst og verdiskaping. Implementering av campusstrategien for Oslo vil stå sentralt. Et hovedgrep blir å etablere innovasjonsdistrikter som legger til rette for økt innovasjon og kunnskapsbasert næringsutvikling tett på byens tyngste kunnskapsmiljøer.

Oslo har et potensial for å tiltrekke seg flere selskapsetableringer, investeringer og besøkende. Hovedstadens betydning som innfallspport til Norge er stor. Både det urbane og nærheten til naturen er viktige kvaliteter for Oslo som etableringssted, reisemål og foretrukket alternativ for store arrangementer og internasjonale fagkongresser. Byrådet vil styrke koordineringen av næringsutviklings- og profileringsarbeidet og videreføre profilering av Oslo som attraktivt reisemål.

Mål 2: Oslo skal ha et trygt og seriøst uteliv som styrker byens attraktivitet

Oslos mangfoldige restaurant- og uteliv er en berikelse for byen og tilreisende, og sysselsetter mange mennesker. Oslo skal være en trygg hovedstad, med god folkehelse og redusert skadelig alkoholbruk. Ved å satse på et trygt og seriøst uteliv fremmer kommunen trivsel og Oslos attraktivitet som vertskapsby. God dialog mellom utelivsbransjen, handels- og servicenæringen, politiet og kommunen er avgjørende for at Oslo skal være en trygg, åpen og inkluderende hovedstad med et mangfoldig restaurant- og uteliv.

Byrådet vil legge til rette for et godt samarbeid med utelivsnæringen for å skape gode konkurransevilkår og hindre etablering av useriøse aktører. Samarbeidet med bransjen er viktig for å forebygge og ta tak i utfordringene som skaper volds- og ordensforstyrrelser på kvelds- og nattestid i helgene. Det har de senere årene vært en nedgang i overskjenking, skjenking og salg til mindreårige og utelivsrelatert vold. Arbeidsmetoden utviklet i Salutt-prosjektet benyttes nå i hele Oslo, og store deler av skjenkebransjen må gjennomføre obligatoriske kurs i ansvarlig alkoholhåndtering.

Kunnskapsheving og felles forståelse med utelivsbransjen om hva som er god drift og et akseptabelt skjenkenivå, bidrar til en tryggere og mer seriøs drift av byens serverings- og skjenkesteder. Byrådet gjør en særskilt innsats for å bekjempe diskriminering, økonomisk kriminalitet, sosial dumping, arbeidslivskriminalitet, samt volds- og ordensforstyrrelser. Det fokuseres på serverings- og skjenkesteder med mye støy og uorden, både på søknadstidspunktet og i den løpende driften. Samarbeid og dialog med bransjen, politiet og andre kontrollinstanser er viktig for å lykkes med dette arbeidet.

Mål 3: Oslo kommune skal ha et aktivt og godt eierskap

Kommunens verdier i aksjeselskaper er betydelig. For å videreutvikle og bevare disse verdiene vedtok Bystyret i sak 222/18 byrådets forslag om «Restrukturering av Oslo kommunes eierskap i energisektoren». E-CO Energi Holding AS og Hafslund AS ble lagt inn under et nyopprettet holdingselskap, Hafslund E-CO AS, som er 100 eid av Oslo kommune. Kraftbransjen nasjonalt og internasjonalt er i rask og sterk endring, og kommunen gjør dette som et strategisk grep for å istandsette kraftselskapene til å møte fremtiden og utnytte mulighetene på en best mulig måte – på tvers av hele verdikjeden. Det omfatter også utvikling av nye tjenester og elektrisk infrastruktur til gagn for byen og dens innbyggere.

Byrådsavdeling for næring og eierskap har ansvaret for kommunens eierskap i Hafslund E-CO AS, Fortum Oslo Varme AS, Fjellinjen AS, Spir Oslo AS, Oslo Produksjon & Tjenester AS, Oslo Kollega AS, AS Fossheim Verksteder, Filmparken AS, Oslo Konserthus AS, AS Rosenkrantzgt. 10, Oslotech AS, Oslo Business Region AS, Gamle Oslo Tre og Tekstil AS, Balder Tekstil AS, Bydelenes Produksjonstjeneste AS, Nordpolen Industrier AS, Unikum AS og Kabelgata 10 AS. Det vises forøvrig til omtale under kap. 901 Utbytte fra aksjeselskaper.

Byrådet har i 2018 fremmet en handlingsplan for Oslo havn som nullutslippshavn innen 2050. Handlingsplanen består av 17 tiltak som innen 2030 skal bidra til at klimagassutslippene reduseres med 85 %. Oppfølging av Fjordbyvedtaket er også en viktig rolle Oslo havn har.

Mål 4: Oslo kommune skal bygge, forvalte og drifte kommunale bygg, slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne.

Byens offentlige bygg tas i bruk hver eneste dag av Oslos befolkning. Eiendomsforetakene skal legge til rette for en best mulig kommunal tjenesteproduksjon. Dette gjøres ved å bygge og forvalte eiendommene, slik at bl.a. skoler, barnehager, idrettsbygg, kulturbygg, omsorgsboliger og sykehjem, er best mulig tilpasset formålet og brukerne. Det legges vekt på universell utforming for å sikre tilgjengelighet for alle grupper.

Oslo kommune er en av landets største innkjøpere og investerer hvert år betydelige beløp i bygg. Oslo skal bruke sin innkjøpsposisjon til å sikre innovasjon og smarte bygg til en fornuftig kostnad. Kontraktene skal sørge for gode arbeidsforhold, godt læringsmiljø og hindre arbeidskriminalitet.

Foretakene skal ha en miljøvennlig profil og tilby energi- og miljøvennlige bygg. Byrådet foreslår å avsette 84,3 mill. i 2019 til energieffektiviseringstiltak. Det stilles krav om fossilfri byggeplass der dette er mulig. Foretakene skal arbeide for å nå fastsatte miljømål og forvalte de kommunale eiendommene slik at kommunens verdier blir ivaretatt. Byrådet foreslår derfor å øke bevilgningene til rehabilitering av barnehager og idrettsbygg med 92 mill. i 2019, totalt 230 mill. i økonomiplanperioden.

10.0.3 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 10.0.2 Økonomiplanoversikt for næring og eierskap

Beløp i mill.					
Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	145,7	72,9	64,9	64,6	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	145,7	145,7	145,7	145,7	145,7
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		1,9	1,9	1,9	1,9
+/- Reelle endringer		-48,6	-56,6	-61,1	-61,4
=ØKONOMIPLAN (netto)	145,7	99,0	91,0	86,5	86,2
Endringer i prosent		-32,1 %	-37,5 %	-40,6 %	-40,9 %
Sum endringer		-46,7	-54,6	-59,2	-59,5

Spesifikasjon av "Reelle endringer"	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		0,0	-0,3	-0,6	-0,6
+/- Justering for engangstiltak		-20,0	-22,0	-26,2	-26,2
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-0,2	-0,2	-0,2	-0,6
+/- Spesifiserte rammeendringer		-28,4	-34,0	-34,0	-34,0
Sum reelle endringer		-48,6	-56,6	-61,1	-61,4

1) 2018 prisnivå

Endringer fra budsjett 2018

Kompensasjon for forventet lønns- og prisjustering
Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold

Fra 2020 Gevinstrealisering IKT, rammen reduseres med 0,3 mill. økende til 0,6 mill. i økonomiplanperioden.

Justering for engangstiltak

En netto rammereduksjon på 20,0 mill. som følge av engangsbevilgninger i 2018, blant annet til reiselivsprofilering 5,0 mill., "SmartOslo" 12,0 mill., Regionalt innovasjonsprogram 5,0 mill., eldreinstitusjoner 0,6 mill., Internasjonalt hus 1,0 mill. og Jobbsjansen 0,3 mill.

Uspesifisert rammeendringer

Rammekutt på -0,2 mill. videreføres i økonomiplanplanperioden, økende til -0,6 mill. i 2022.

Spesifiserte rammeendringer

Engangsavsetning til forprosjekteringsmidler til Ny storbylegevakt og Ny hovedbrannstasjon i budsjett 2018 på til sammen 47,4 mill. er ikke videreført. Rammen for 2019 er styrket med blant annet 5,0 mill. til reiselivsprofilering, 5,0 mill. næringsvennlig by for innovasjon, 10 mill. til "SmartOslo" og 4,2 mill. til Campusstrategi/ Innovasjonsdistrikter.

Tabell 10.0.3 Netto driftsbudsjett pr kapittel for næring og eierskap

							Beløp i mill.
Netto driftsbudsjett		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Endring 2018 - 2019
175	Omsorgsbygg Oslo KF - overføring	53,0	5,6	0,0	0,0	0,0	-47,4
455	Næringsutvikling	60,6	61,2	58,9	54,3	54,1	0,6
459	Næringssetaten	32,1	32,2	32,2	32,2	32,0	0,1
Sum		145,7	99,0	91,0	86,5	86,2	-46,7

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale under det enkelte kapittel.

Tabell 10.0.4 Brutto investeringsbudsjett pr kapittel for næring og eierskap

						Beløp i mill
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	
172	Boligbygg Oslo KF - overføring	273,0	201,0	360,0	341,0	
175	Omsorgsbygg Oslo KF - overføring	154,4	57,0	140,0	0,0	
178	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring	30,8	0,0	0,0	0,0	
180	Usikkerhetsavsetning invest.	0,0	50,0	100,0	250,0	
185	Forskjellige utbedringstiltak	30,0	30,0	30,0	30,0	
Sum		488,2	338,0	630,0	621,0	

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 10.0.5 Netto driftsresultat – Oslo Havn, økonomiplanoversikt

					Beløp i mill.
Netto driftsresultat pr KF		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Oslo Havn KF		-102,3	-108,0	-110,8	-111,1
Kommunale foretak - netto driftsresultat		-102,3	-108,0	-110,8	-111,1

Tabell 10.0.6 Brutto investeringsbudsjett – Oslo Havn, økonomiplanoversikt

					Beløp i mill.
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
060	Oslo Havn KF	172,8	229,8	538,0	236,0
Sum		172,8	229,8	538,0	236,0

10.0.4 Næringsutvikling

Tabell 10.0.7 Driftsbudsjett Næringsutvikling

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>455 Næringsutvikling (NOE)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	3 865	13 891	6 191
14 Overføringsutgifter	54 012	53 679	62 000
Sum utgifter	57 877	67 570	68 191
16 Salgsinntekter	583	0	0
17 Refusjoner	-90	-13	-13
18 Overføringsinntekter	-16 809	-7 000	-7 000
Sum inntekter	-16 316	-7 013	-7 013
Netto utgifter	41 561	60 557	61 178

1 Ansvarsområde

Kapitlet omfatter næringsutvikling, entreprenørskap, samarbeid med kunnskapssektoren, reiseliv og profilering av Oslo. Innsatsen på næringsutvikling skal bidra til en innovativ og konkurransedyktig økonomi som skaper bærekraftige, trygge og varige arbeidsplasser for hele samfunnet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo kommune vil prioritere innovasjon og nyskaping gjennom tverrsektorielle initiativ som eksempelvis uttesting, utvikling og innovative offentlige anskaffelser. Næringslivet i Oslo er i vekst og arbeidsledigheten er lav. Oslo rangeres som en ledende innovasjonsregion i Europa i følge European Innovation Scoreboard. «SmartOslo» prosjektet skal bidra til næringsutvikling gjennom kundedrevet innovasjon. Byrådet har i 2018 etablert en tilskuddsordning for innovasjon i kommunale virksomheter. Tilskuddsordningen er rettet mot kommunens egne virksomheter og skal finansiere test- og utviklingsprosjekter i samarbeid med næringslivet. Næringslivet skal skape nye løsninger basert på reelle behov i kommunal sektor. I budsjettet for 2019 er det avsatt 10 mill. til tilskuddsordning og prosjektledelse.

Fremtidsrettede næringsklynger og gründer- og innovasjonsmiljøer vil være viktige samarbeidsaktører for kommunen. Regionalt innovasjonsprogram er et nødvendig virkemiddel i dette arbeidet og videreføres med 10 mill. i 2019. Samarbeidsavtalen Oslo kommune har inngått med Toppindustrisenteret (Digital Norway) gir kommunen tilgang på den fremste kompetanse innen digital utvikling. Det er videre inngått samarbeid med OsloMet Storbyuniversitetet om deltakelse i MIT REAP (*Massachusetts Institute of Technology Regional Entrepreneurship Accelerator Program*). Programmet er et internasjonalt kompetanse- og strategiutviklingsprogram over 2,5 år som vil bidra til å stimulere innovasjonsdrevet entreprenørskap i Oslo og Akershus.

Osloregionen skal være en attraktiv og kunnskapsbasert næringsregion for arbeidstakere, selskapsableringer og investeringer. Oslo kommune og Akershus fylkeskommune har utarbeidet en felles regional plan for innovasjon og nyskaping for å utvikle Osloregionen som en konkurransedyktig region. Osloregionens næringsmiljøer skal videreutvikles og legge til rette for jobbskaping for alle grupper i samfunnet. Det skal tilrettelegges for flere og bedre klyngenettverk mellom forskning, bedrifter og offentlige aktører blant annet for å øke kommersialisering av forskningsresultater. Det skal legges til rette for flere oppstartbedrifter med internasjonalt vekstpotensial.

Oslo er landets kunnskapshovedstad og fremste senter for høyere utdanning, forskning og utvikling (FoU). God tilgang på kompetanse og arbeidskraft er avgjørende for Oslos nærings- og arbeidsliv, og for fremtidig velferd og verdiskaping. Oslo kommune vil fortsette å samarbeide med byens kunnskapsinstitusjoner for å videreutvikle Oslo som attraktiv kunnskapsby for norske og internasjonale studenter, forskere og kunnskapsintensive virksomheter.

Byrådet samarbeider med kunnskapsinstitusjonene om utarbeidelse av en campusstrategi for Oslo, for å styrke Oslo som en kunnskapshovedstad med internasjonal konkurransekraft. Dette for å sikre at samspillet mellom utdanning, forskning og innovasjon bidrar til vekst og verdiskaping. Et hovedgrep i strategien vil være å etablere innovasjonsdistrikter for å legge til rette for økt innovasjon og kunnskapsbasert næringsutvikling tett på byens sentrale kunnskapsmiljøer. Byrådet ser med dette byutvikling og næringsutvikling i sammenheng. Det vil også satses på tiltak på tvers av institusjoner og områder i kunnskapshovedstaden for å gjøre Oslo mer attraktiv som et sted å studere og arbeide. Dette vil bidra til å sikre god tilgang på kompetanse som dekker arbeidslivets fremtidige behov. Til oppfølging av campusstrategi for Oslo er det i 2019 avsatt 4,2 mill.

Oslo er et attraktivt besøksmål og viktig innfallspurt til resten av landet og skal posisjoneres som en storby med verdiene banebrytende, ekte og berikende. Målet er å styrke Oslo som verdens beste kompakte by som tiltrekker seg og beholder kompetent arbeidskraft fra hele verden. Oslo Business Region er Oslo kommunes næringsutviklingsselskap med hovedansvar for oppfølging av «Internasjonal profileringsstrategi for Osloregionen».

Målrettet profilering er viktig for å synliggjøre Oslo som nærings- og kunnskapsby og som en attraktiv og foretrukket reiselivsdestinasjon. Byrådet har satt av 15 mill. årlig til videreføring av arbeid med profilering. Nasjonal og internasjonal konkurranse understreker viktigheten av en samordnet satsing på profilering og vil være et sentralt virkemiddel for å synliggjøre Oslos attraktivitet.

Tabell 10.0.8 Nøkkeltall næringsutvikling

455 Næringsutvikling	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Antall bedrifter	75 477	78 220	82 278	84 984	86 048
Sysselsatte	341 523	349 982	369 000	351 026	357 543
Antall nyetableringer	11 310	12 195	12 697	13 071	13 682
Antall gjestedøgn	3 748 000	4 359 000	4 690 674	4 938 554	5 083 166
Cruiseanløp, skip	159	129	102	82	101
Antall cruisepassasjerer	298 403	215 000	198 268	169 616	197 886
Internasjonale kongresser 1)	100	77	87	64	72
Deltakere på turist i egen by	20 000	28 000	22 000	20 000	23 000
Besøk ved turistinformasjonene	255 000	250 000	324 256	393 313	430 000
Antall unike brukere av www.visit.oslo.com (i 1000)	2 730	2 883	3 605	4 063	4 382
Nye Osloguider	22	22	23	23	29

1) Det ble registrert 300 internasjonale kongresser i Oslo i 2017. Av disse ble 72 godkjent i henhold til UIAs (Union of International Association) krav om kategorisering av kongressene

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1: Oslo skal være en nasjonal og internasjonalt attraktiv kunnskapsby som fremmer et grønt og innovativt næringsliv

Tiltak 1:

Implementere Regional plan for innovasjon og nyskaping i Oslo og Akershus i løpet av 2019.

Tiltak 2:

Utarbeide og implementere «SmartOslo»-strategien som verktøy i næringsutviklingen og utvikle fremtidsrettede produkter og tjenester for kommunen.

Tiltak 3:

Implementere tiltak i Campusstrategi for Oslo.

Tiltak 4:

Utlyse tilskuddsmidler til profilering av Oslo som attraktiv og miljøvennlig reiselivsdestinasjon.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Budsjettrammen for 2019 er videreført med 5 mill. til næringsformål (RIP), prosjekt «SmartOslo» med 10 mill., tilskudd til reiselivsprofilering med 5 mill. og til oppfølging av campusstrategi for Oslo/Innovasjonsdistrikter er det innarbeidet 4,2 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,6 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Øremerkede midler

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet/prosjektene. Midlene forutsettes brukt i 2019 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke anvendes fullt ut, er de overførbare til påfølgende budsjettår. «Øremerkede midler» legges i tabell som vist under.

Tabell 10.0.9 Øremerkede kommunale midler

		Beløp i 1000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2 455 0007	Innovasjonsdistrikter/Campusstrategi	4 200
2 455 0004	Digital vertskapstjeneste	500
2 455 0005	Næringsutviklingsavsetning – «SmartOslo»	8 000

Tabell 10.0.10 Tilskuddsmidler Næringsutvikling

		Beløp i 1000 kr			
Kap. nr.	Søknaden gjelder:	Vedtaks 2017	Vedtaks 2018	Byrårets forslag i Sak 1/ 2019	Sum 2017 - 2019
455	Regionalt innovasjonsprogram kommunale midler	4 000	10 000	10 000	24 000
	Regionalt innovasjonsprogram statlige midler	7 000	7 000	7 000	21 000
455	Toppindustrisenteret		2 000	2 000	4 000
455	Profilering av Oslo som reiselivsdestinasjon	15 600	16 000	15 000	46 600
455	Oslo Business Region	13 600	13 600	13 600	40 800
455	Digital vertskapstjeneste		1 000		1 000
455	Ungt Entreprenørskap	900	900	900	2 700
455	Eldreinstitusjoner som arena for sambruk, MIA		100		100
455	Tilskuddsordning for innovasjon i kommunale virksomheter - "SmartOslo"			8 000	8 000
455	Innovasjonsdistrikter - oppfølging av Campusstrategi			4 200	4 200
455	Eldreinstitusjoner som arena for sambruk, premiering for innovative driftskonsepter		500		500
455	Avsetning til øvrige tiltak innen næringsutvikling	1 978	1 979	1 300	5 257
	SUM: Tilskudd næringsutvikling	43 078	53 079	62 000	

10.0.5 Næringsetaten

Tabell 10.0.11 Driftsbudsjett Næringsetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>459 Næringsetaten (NOE)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	42 420	42 389	46 742
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	17 845	12 354	11 352
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	420	430	442
14 Overføringsutgifter	4 219	2 573	2 614
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	80	0	0
Sum utgifter	64 984	57 746	61 150
16 Salgsinntekter	-31 063	-24 070	-27 370
17 Refusjoner	-4 908	-1 544	-1 586
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-80	0	0
Sum inntekter	-36 051	-25 614	-28 956
Netto utgifter	28 934	32 132	32 194

1 Ansvarsområde

Næringsetaten har ansvar for å gjennomføre kommunens søknadsbehandling og kontroll av bevilninger etter serveringsloven og alkoholloven.

Næringsetaten skal utøve profesjonell og brukerorientert forvaltning innenfor sitt myndighetsområde, og skape forutsigbarhet ved at beslutninger og vedtak har god kvalitet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo har utviklet seg til en internasjonalt anerkjent kulturby i Europa. Det gjør det attraktivt for både byens borgere og tilreisende å besøke byens serverings- og skjenkesteder. Besøkende til byen kommer ikke bare for å besøke de tradisjonelle turistattraksjonene, men de kommer også for å oppleve musikk og kulturliv. Oslos mangfoldige restaurant- og uteliv er en vekstbransje som er svært viktig for byen vår, både med tanke på kulturtilbudet, næringsutvikling, byutvikling, sysselsetting og verdiskaping. Oslo har gjennomgående gode og profesjonelle aktører med unike, nyskapende og varierte konsepter.

I Oslo jobber i overkant av 17 000 mennesker i serverings- og restaurantbransjen. Bredden i restaurant- og utelivsnæringen bidrar til at det er et tilbud for alle deler av Oslos mangfoldige befolkning. Det er viktig at alle har samme muligheter for det gjør Oslo til en åpen, inkluderende og varm hovedstad hvor mange trives.

Byrådet vil gi serverings- og skjenkenæringen gode og forutsigbare rammebetingelser. Bystyret vedtok den 23.5.2018 i sak 149 ny forskrift om åpnings- og skjenketider for serverings-, salgs- og skjenkebransjen. Formålet med ny åpningstidsforskrift var å skape mer likebehandling, forutsigbarhet og forenkling av regelverket. Det ble blant annet vedtatt at alle med rene serveringsbevilninger skal ha fri åpningstid.

Gjeldende alkoholpolitikk for perioden 30.6.2016 – 30.9.2020 ble vedtatt av bystyret 6.4.2016 i sak 81. Målsetninger for perioden er knyttet opp mot to hovedmål: 1) Oslo skal være en trygg hovedstad, med bedre folkehelse og redusert skadelig alkoholbruk og 2) Oslo skal ha seriøs drift av serverings- og skjenkesteder. Videre skal bekjempelse av arbeidslivskriminalitet forsterkes. I tråd med planen ble det

i 2018 innført obligatoriske kurs i ansvarlig alkoholhåndtering for skjenkesteder som har åpent utover kl. 01.00. Byrådet har også videreført og implementert arbeidsmetodikken utviklet i Salutt-prosjektet i kommunens kontrollarbeid.

Vekst i byens restaurant- og uteliv skaper større etterspørsel etter Næringsetatens tjenester. Dette medfører økt ressursbruk i form av søknadsbehandling, befaringer, dialog i søknads- og driftsfasen, veiledning som del av kontrollarbeidet, avholdelse av kurs og mer omfattende saksbehandling. Serveringsnæringen omfatter et bredt spekter av tilbud, alt fra virksomheter som restauranter, barer og kantiner til serveringsaktiviteter innen næringer som bensinstasjoner, kino, gatekjøkken og hotell. I tillegg er bransjen i vekst og det åpnes flere spesialforretninger med salg av alkohol.

Serverings-, salgs- og skjenkebevillinger er et prioritert område i kommunens helhetlige satsning på elektroniske tjenester, og Næringsetaten tilrettelegger for digitalt førstevalg i kommunikasjon med innbyggerne og næringslivet. Selvbetjening, mer presis og raskere kommunikasjon, samt enklere tilgang til informasjon for interessenter og allmenheten, har medført økt brukertilfredshet. Digitale løsninger medfører bedre kvalitet på søknadene, mer effektive søknadsprosesser og kortere saksbehandlingstid.

Oslo skal være en trygg hovedstad, med god folkehelse og redusert skadelig alkoholbruk. Det har de senere årene vært en nedgang i overskjenking, skjenking og salg til mindreårige og utelivsrelatert vold. Næringsetatens årlige trygghetsundersøkelse viste i 2018 at 75 % av de spurte opplever at det er trygt i Oslo sentrum i helgen på kvelds- og nattestid. Dette er en oppgang på 20 prosentpoeng fra 2012.

Kunnskapsheving blant ansatte i utelivsbransjen er viktig. Fra 2018 skal alle ansatte som jobber med alkohol i utelivet etter kl. 01.00 ha gjennomført et kompetansehevende kurs hvor tema er konflikthåndtering og forsvarlig alkoholhåndtering. Næringsetaten har de siste årene fokusert på skjenkekontroller med utgangspunkt i veiledning og dialog etter modell fra Salutt-prosjektet. Målsetningen med kontrollene har vært å samarbeide med bransjen for å se på den helhetlige driften av skjenkestedet, snarere enn fokus på enkeltavvik. Med implementeringen av det nye prikktildelingssystemet tilfredsstiller ikke en slik tilnærming til skjenkekontroll lovens krav, og Næringsetaten gjennomfører nå dialogbaserte kontroller i tillegg til de regulære kontrollene. I vedtatt økonomiplan er det innarbeidet 5,1 mill. årlig til dette arbeidet fra 2019.

Det er gjennomført en publikumsundersøkelse som viser at 9 % av personer som bruker utelivet i Oslo og som har en annen etnisk bakgrunn enn norsk, har opplevd å bli diskriminert på grunn av sin etnisitet i løpet av det siste året. Kommunen gjør alene og sammen med politiet og Likestillings- og diskrimineringsombudet en innsats for å bekjempe diskriminering i utelivet. Kontroll og forebygging av utelivsdiskriminering er også viktig for å skape et uteliv for alle.

Utelivsbransjen er en næring som er spesielt utsatt for økonomisk kriminalitet, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet og Oslo kommune står overfor store utfordringer når det gjelder å bidra til bekjempelse av denne type kriminalitet. Dette arbeidet er avhengig av god informasjonsflyt og et godt samarbeid med skattemyndigheter, politi og Arbeidstilsynet.

Med virkning fra 1.1.2018 skal kommunen føre tilsyn med ca. 1 000 registrerte salgssteder av tobakksvarer i Oslo kommune. Helsedirektoratet har ansvaret for registeret. Næringsetaten skal ha ansvaret for tilsynet som omfatter særlig aldersgrensebestemmelsene og krav til internkontroll. Deler av tilsynet samordnes med etatens kontroll av salgs- og skjenkebevillinger etter alkoholloven. Hvert sted skal kontrolleres minst én gang årlig og kommunen skal årlig utføre minst to ganger så mange tilsyn som det er salgssteder i kommunen. Tilsynsordningen dekkes inn gjennom en årlig tilsynsavgift.

Tabell 10.0.12 Nøkkeltall Næringssetaten

459 Næringssetaten	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Salgsbevillinger	405	410	408	424	440
Skjenkebevillinger	1 051	1 064	1 114	1 126	1 185
Serveringsbevillinger 1)	2 244	2 423	2 547	2 690	2 793
Vedtak fattet av Næringssetaten	3 222	3 435	3 810	4 268	4 360
Kontroller av salgs- og skjenkebevillinger	4 808	4 783	4 310	4 458	4 838
Inndragninger pga skjenkeovertredelser	18	9	18	1	6
Inndragninger pga vandel	4	12	2	3	6
Klager på vedtak 2)	23	10	17	17	28

1) Det kreves serveringsbevilling for å ha skjenkebevilling

2) Fra 2017 slås antall klager på prikktildeling og på andre vedtak sammen slik at summen er høyere

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 2: Oslo skal ha et trygt og seriøst uteliv som styrker byens attraktivitet

Tiltak 1:

Avdekke useriøse aktører i bransjen gjennom samarbeid med andre kontrollinstanser

Tiltak 2:

Øke veiledning og dialog med bransjen, blant annet gjennom implementering av saluttmetoden

Tiltak 3:

Avholde kurs for ansatte på skjenkesteder

Tabell 10.0.13 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall kontroller i samarbeid med andre kontrollinstanser	158	204	200	200
Antall samarbeids- og koordineringsmøter med andre kontrollinstanser	34	31	30	30
Forebyggende veiledning i søknadsprosessen, i tillegg til ordinær løpende veiledning	45	48	100	100
Forebyggende veiledning som en del av skjenkekontrollen	471	392	400	400
Antall veiledningsbesøk ved veiledningsteamet 1)			300	300
Antall løpende vandelsvurderinger i bevillingsmassen	50	52	100	100
Andel søknader om serverings-, salgs- og skjenkebevillinger behandlet innen 90 dager 2)	95 %	91 %	90 %	90 %
Antall diskrimineringskontroller	42	57	40	40

1) Nytt måltall fra 2018

2) Det følger av serveringsloven at søknader om servering skal behandles innen 60 dager, dette kravet ivaretas selv om det samlede måltallet for alle saker er 90 dager.

4 Merknader til driftsbudsjettet

I vedtatt budsjett er det innarbeidet 5,1 mill. årlig til innføring av obligatoriske kurs samt videreføring og implementering av arbeidsmetodikken utviklet i Salutt-prosjektet i kommunens kontrollarbeid. Rammekuttet i 2019 er på 0,2 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,1 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2018 til 24 % i 2019.

10.0.6 Oslo Havn KF

Tabell 10.0.14 Netto driftsresultat for kap. 060

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	DOK 3 2018	Forslag 2019
<i>060 Oslo Havn KF (NOE)</i>			
Netto driftsresultat	-136 811	-94 196	-102 288

1 Ansvarsområde

Oslo Havn KF skal sørge for en effektiv og rasjonell havnedrift, tilrettelegge for miljøvennlig sjøtransport og havnedrift, føre oppsyn med trafikken i havnedistriktet, samt forvalte havnens eiendommer og innretninger på en økonomisk og miljømessig god måte. Virksomheten i Oslo Havn KF reguleres av lov om havner og farvann, lokal forskrift om bruk av og orden i Oslo havnedistrikt, samt vedtekter fastsatt av bystyret. Oslo Havn KF har ansvar for at internasjonale krav til havnesikkerhet for godkjente havner og havneavsnitt overholdes. De økonomiske forutsetningene for havnevirksomheten er gitt gjennom havne- og farvannsloven, som blant annet fastsetter at havnekapitalen skal holdes regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige midler, og at havnekapitalen kun skal benyttes til havnevirksomhet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo Havn er definert som stamnetthavn i Nasjonal transportplan, med terminalene Sydhavna, Vippe- tangen og Hjortnes og har en sentral rolle som tilrettelegger for gode miljøløsninger. Hovedarealene til Oslo Havn kalles hhv Byhavna og Sydhavna. Byhavna omfatter området fra Hjortnes til Alnaelvas utløp og omfatter også områdene i Bjørvika/Bispevika /Lohavn /Grønli som forvaltes av Hav Eiendom AS. Her vil det ikke foregå byggeaktiviteter i regi av Oslo Havn KF. Det andre geografiske området er Sydhavna som omfatter fra Kongshavn til og med Nedre Bekkelaget.

Videreutvikling av en ny, moderne og arealeffektiv havn er et viktig ledd i arbeidet med å overføre mer av godstrafikken fra vei til sjø. For at byrådet skal nå ambisjonen om mer miljøvennlig transport vil vi arbeide for overføring av mer gods fra vei til sjø og bane, og legge til rette for at Oslo havn blir en moderne og arealeffektiv havn. Samtidig som det arbeides for å øke sjøtransporten til og fra Oslo som et miljøtiltak, arbeides det også for at sjøtransporten og havnevirksomheten skal bli mer miljøvennlig. Byrådet utarbeidet i 2018 en handlingsplan for at alle skip som anløper Oslo havn på sikt benytter nullutslippsteknologi ved kai, samt ved inn- og utseiling. I 2016 utgjorde klimagassutslippene fra havna i Oslo 4 % av de samlede klimagassutslippene i Oslo. I handlingsplanen er det foreslått 17 tiltak som skal bidra til at 85 % av disse utslippene kan reduseres innen 2030.

Det er utenriksfergene som bidrar med den største andelen av klimagassutslippene fra havnevirksomheten i Oslo. Color Line installerte landstrømsløsning på Hjortnes for de to skipene som går i trafikk Oslo-Kiel. Oslo Havn besluttet å bygge landstrømsanlegg på Vippetangen i 2017 for skipene til Stena Line og DFDS uten at skipene var tilpasset løsningen. Byrådet har avholdt flere møter med fergereederiene og både Stena Line og DFDS tar nå kostnaden og bygger om sine skip for å kunne benytte landstrøm i Oslo.

Byrådet er i dialog med cruisenæringen og norske cruisehavner og enkelte utenlandske cruise og fergehavner med sikte på å redusere de miljømessige konsekvensene fra denne type skipstrafikk.

Virksomheten i havna må ses i sammenheng med havne- og byutvikling. Etter hvert som havnearealer fristilles og avgis til annen anvendelse reduseres foretakets leieinntekter. For å kunne opprettholde investeringene for å utvikle og modernisere Oslo Havn forutsettes at salg av byutviklingseiendommer

finansierer denne omstruktureringen. Inntektsreduksjonen vil skje gradvis utover i økonomiplanperioden, og finansiering av investeringene vil i økende grad måtte skje ved uttak fra datterselskapet HAV Eiendom AS (HAV E).

Klima

Hovedfokus for HAV er å flytte mer av godstransporten fra vei til sjø. Det vil alene kunne halvere klimautslipp knyttet til transport mellom kontinentet og godsnavet Oslo.

I tillegg bygger HAV infrastruktur og tilrettelegger for en innfasing av nullutslippsløsninger i havna. Det er i kommende økonomiperiode satt av 9 mill. i 2019 og 5 mill. årlig for 2020-2022, for å bygge ut nullutslippsløsninger i Sydhavna.

Videre foreslås det å avsette 3 mill. i tilskudd for å motivere kunder i havna til å gjennomføre miljøtiltak som gir energibesparelser og tiltak som reduserer lokal luftforurensning og klimagassutslipp. Havna mottar også søknader som viser hvordan kundene vil redusere utslipp ved omlasting av gods og passasjerer, eller bedre arealproduktivitet og effektivitet innenfor området Oslo havn.

5 Investeringsbudsjettet

I Oslo Havneplan 2013 - 2030 er det formulert følgende seks overordnede mål frem mot 2030:

- Mål 1 - Mer transport på sjø
- Mål 2 - Effektiv og veldrevet havn
- Mål 3 - 50 % mer gods fra 2013 - 2030
- Mål 4 - 40 % mer passasjerer fra 2013 - 2030
- Mål 5 - Miljøvennlig havn og sjøtransport
- Mål 6 - Bidra til Oslo som attraktiv by

Forslag til budsjett 2019 og økonomiplanperioden 2020 – 2022 har prioriteringer i samsvar med og som understøtter disse målene. Investeringsbudsjettet er satt opp etter de 6 ovennevnte målene.

Tabell 10.0.15 Investeringsbudsjett Oslo Havn KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	DOK 3 2018	Forslag 2019
<i>060 Oslo Havn KF (NOE)</i>			
Sum investeringsutgifter	78 771	120 500	236 288
Sum finansiering	-78 771	-120 500	-236 288

Tabell 10.0.16 Investeringer i økonomiplanen Oslo Havn KF

		Beløp i 1000 kr			
Prosjektnr		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
060	Oslo Havn KF (NOE)				
115910	Mål 1 Mer transport på sjø	5 000	0	5 000	0
115920	Mål 2 Effektiv og veldreven havn	109 500	91 500	129 000	45 000
115930	Mål 3 50% Mer gods (fra 2013 til 2030)	11 000	42 000	348 000	107 000
115940	Mål 4 40% Fler passasjerer 2013-2030	22 750	43 750	36 000	50 000
115950	Mål 5 Miljøvennlig Havn og Sjøtransport	9 000	5 000	5 000	5 000
115960	Mål 6 Bidrag til Oslo som attraktiv by	15 500	47 500	15 000	29 000
Sum investeringsutgifter		172 750	229 750	538 000	236 000
Avsetning til havnefondet		63 538	0	0	75 103
Sum finansieringsbehov		236 288	229 750	538 000	311 103
Overføring fra driftsbudsjettet		-102 288	-107 998	-110 818	-111 103
Utbytte fra HAV Eiendom AS		-134 000	-109 500	-24 000	-200 000
Bruk av disposisjonsfond		0	-12 252	-403 182	0
Sum finansiering		-236 288	-229 750	-538 000	-311 103

Investeringene kategoriseres etter de overordnede målene som er fastsatt i Havneplanen 2013-2030. I 2019 er det lagt opp til investeringer under alle målene.

Mål 1 - Mer transport på sjø

Det er satt av 5 mill. i 2019 og 2021 til mudring av havbunnen for å øke/opprettholde fremkommeligheten i havnebassenget.

Mål 2 - Effektiv og veldreven havn

Det er satt av 109,5 mill. i 2019 til å investere i tiltak som støtter opp under målet om en effektiv og veldreven havn. De viktigste tiltakene er 3 omfattende oppgradering av kaikonstruksjon på Akershusutstikkeren og oppgradering av Ekeberganleggene.

Mål 3 - 50 % Mer gods (fra 2013-2030)

Det er satt av 11 mill. i 2019, og med betydelig økning i resten av økonomiplanperioden. Det viktigste i 2019 vil være arbeidet med utbygging av buffersonen i Ormsund og utvidelse av administrasjonsbygget som Yilport disponerer. I slutten av økonomiperioden kommer en av containerkranene til å bli skiftet ut.

Mål 4 - 40 pst mer passasjerer (2013-2030)

Det er satt av 22,8 mill. til å investere i tiltak som støtter opp under formålet i 2019. De viktigste tiltakene i 2019 er rehabilitering av Søndre Akershuskai og bedring av forholdene for cruiseskip.

Mål 5 - Miljøvennlig havn og sjøtransport

Gjennom hele økonomiperioden skal det arbeides med å etablere landstrøm i Sydhavna, til sammen er det satt av 24 mill. i perioden. I tillegg skal det arbeides med å digitalisere havnedriften ved å innføre smartteknologi (automatisk registrering ved bruk av sensorer m.m).

Mål 6 - Bidra til Oslo som attraktiv by.

Det er satt av 15,5 mill. i budsjettet for 2019 til blant annet hellelegging av Rådhusplassen vest og prosjektering av rehabiliteringen av skur 34 og skur 28.

I perioden 2019 – 2022 er følgende plantall lagt til grunn for uttak fra HAV E:

Årstall	2019	2020	2021	2022
Uttak inntil (mill.)	134	109,5	24	200

Det er ikke lagt opp til låneopptak i Økonomiplanperioden.

10.1 EIENDOMSFORETAKENE

Oslo kommune har fire eiendomsforetak: Boligbygg Oslo KF, Undervisningsbygg Oslo KF, Omsorgsbygg Oslo KF og Kultur- og idrettsbygg Oslo KF. Hovedprioriteringene i budsjettet for 2019 er:

- 2,58 mrd. til skoler
- 0,77 mrd. til barnehager
- 1,17 mrd. til sykehjem
- 2,6 mrd. til kultur- og idrettsbygg
- 0,33 mrd. til boliger for vanskeligstilte
- 0,21 mrd. til Omsorg+-boliger
- 92,0 mill. i økt rehabiliteringsinnsats barnehager og idrettsanlegg
- 84,3 mill. til energieffektiviseringstiltak

Byggene skal være en effektiv innsatsfaktor i kommunal tjenesteyting og forvaltningen skal være kostnadseffektiv. Standardiserte løsninger sammen med felles kravspesifikasjoner skal sikre kostnadseffektive bygg med god kvalitet til rett tid. Foretakene skal prioritere preventiv og verdibevarende forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens bygg og anlegg for å hindre at nytt vedlikeholdsetterslep opparbeides.

Eiendomsforetakene må ha tilstrekkelig med midler til verdibevarende vedlikehold av kommunens eiendomsmasse. Eiendomsforetakene gjennomfører tilstandsvurderinger av eiendomsmassen som viser at foretakene har betydelig vedlikeholdsetterslep. Byrådet foreslår derfor å øke bevilgningene til rehabilitering med 230 mill. i økonomiplanperioden, hvorav 92 mill. i 2019 som skal benyttes til barnehager og idrettsbygg. Byrådet foreslår 0,9 mrd. økning i rammen til totalrehabilitering av skoler som er i så dårlig forfatning at det er fare for at de må stenges. I tillegg foreslår byrådet å øke bevilgningen med 15 mill. til 30 mill. årlig til å bedre tilgjengelighet for orienterings- og bevegelseshemmede i kommunale bygninger.

Byrådet foreslår å opprettholde stans av kjøp av enkeltboliger til vanskeligstilte i regi av Boligbygg. Stansen i kjøpsaktiviteten opprettholdes frem til plan for etablering av forsvarlig og hensiktsmessig organisering, kompetanse, bemanning, rutiner og kontrollmiljø foreligger. I budsjettet for 2019 foreslås det derfor ikke bevilgning til kjøp av kommunale boliger i regi av Boligbygg. Byrådet vil komme tilbake med en sak til bystyret.

Boligbehovsplanen for Oslo kommune 2017-2020 slår fast at det er et stort udekket behov for kommunale boliger. Byrådet vil holde muligheten åpen for at Eiendoms- og byfornyelsesetaten kan fremme byrådssaker om kjøp av bygårder på forkjøpsrett for å benytte disse til kommunale boliger. Videre er det lagt inn en bevilgning på 1,5 mrd. i økonomiplanen for bygging av boliger til vanskeligstilte.

Eiendomsforetakene er viktige aktører for å bidra til at klimamålene nås. Byrådet ønsker å være en pådriver for stadig mer miljøvennlige bygg. Nybygg skal ha passivhusstandard og det arbeides for at flere nybygg skal tilfredsstillende plusshuskravene. Andre viktige tiltak er økt antall fossilfrie byggeplasser og redusert energiforbruk i byggene. Det foreslås å avsette 84,3 mill. til energieffektiviseringstiltak i eksisterende bygg til Undervisningsbygg, Omsorgsbygg og Kultur- og idrettsbygg, i 2019. Tiltakene består bl.a. av styringssystemer, solceller, etterisolering og varmepumper.

I perioden 2019-21 er det tidligere innarbeidet 15 mill. årlig til ulike tilgjengelighetstiltak. Byrådet foreslår å doble satsningen til 30 mill. årlig i økonomiplanperioden. Det vil sikre at innbyggerne, uansett funksjonshemming, vil kunne nyttiggjøre seg av kommunens tjenestetilbud.

I bygg- og anleggsbransjen, samt renholdsbransjen er arbeidslivskriminalitet generelt et problem. Oslo kommune må bruke sin innkjøpsposisjon til å sikre gode arbeidsforhold og godt læringsmiljø hos entreprenørene som vinner kontrakter i Oslo. Dette er et område byrådet vil følge tett de kommende årene.

I likhet med gjeldende praksis vil nye prosjekter som har gjennomført kvalitetssikring få kostnadsramme (P85) vedtatt av bystyret. Men fra 2019 vil det kun være styringsrammen (P50) som innarbeides i foretakenes budsjetter. Dette gjøres for å hindre opparbeidelse av ubrukte investeringsmidler i foretakenes budsjetter. Prosjektenes usikkerhetsavsetning er definert som differansen mellom kostnadsrammen (P85) og styringsrammen (P50). 20 % av usikkerhetsavsetningen avsettes som en sentral risikoavsetning.

10.1.1 Økonomiplanramme 2019 - 2022

Tabell 10.1.1 Netto driftsresultat pr kommunalt eiendomsforetak

Netto driftsresultat pr KF	Beløp i 1000 kr			
	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Boligbygg Oslo KF (NOE)	0	0	0	0
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	0	0	0	0
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	0	0	0	0
Sum kommunale foretak - netto driftsresultat	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 10.1.2 Brutto investeringsbudsjett pr kommunalt eiendomsforetak

Brutto investeringsbudsjett	Beløp i 1000 kr			
	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
53 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	2 582 700	3 570 400	3 716 100	2 843 900
55 Boligbygg Oslo KF (NOE)	493 200	1 673 000	1 773 000	934 800
59 Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	2 824 566	3 953 233	4 121 451	2 788 400
62 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	2 604 333	877 400	1 052 400	500 400
Sum investeringsutgifter	8 504 799	10 074 033	10 662 951	7 067 500

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 10.1.3 Netto driftsbudsjett – overføringer kommunale foretak

Netto driftsbudsjett	Beløp i 1000 kr				
	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Omsorgsbygg Oslo KF – 175 overføring	53 000	5 600	0	0	0
Sum	53 000	5 600	0	0	0

Tabell 10.1.4 Brutto investeringsbudsjett – overføringer kommunale foretak

		Beløp i 1000 kr			
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
172	Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)	273 000	201 000	360 000	341 000
175	Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	154 400	57 000	140 000	0
178	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	30 800	0	0	0
180	Usikkerhetsavsetning invest. (NOE)	0	50 000	100 000	250 000
185	Forskjellige utbedringstiltak (NOE)	30 000	30 000	30 000	30 000
Sum investeringsutgifter		488 200	338 000	630 000	621 000

For nærmere informasjon vedrørende avsetninger vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel nedenfor.

Driftsbudsjett

10.1.2 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring drift

Tabell 10.1.5 Driftsbudsjettet - overføring Omsorgsbygg Oslo KF

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>				
14	Overføringsutgifter	45 400	53 000	5 600
Sum utgifter		45 400	53 000	5 600
Sum inntekter		0	0	0
Netto utgifter		45 400	53 000	5 600

Byrådet foreslår å avsette 5,6 mill. i 2019 til forprosjektering av ny Storbylegevakt, hvor det tidligere er bevilget 50 mill.

Investeringsbudsjett

10.1.3 Boligbygg Oslo KF – overføring investering

Tabell 10.1.6 Investeringsbudsjettet - overføring kap. 172

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>				
04	Overføringsutgifter	266 400	225 000	273 000
Sum utgifter		266 400	225 000	273 000
Sum inntekter		0	0	0
Netto utgifter		266 400	225 000	273 000

Tabell 10.1.7 Investeringsoversikt - overføring kap. 172

Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
107068	Investeringstilskudd - Omsorg+			50 000	100 000	226 000	240 000		
113021	Boligtstilskudd vanskeligstilte			223 000	101 000	134 000	101 000		
	Sum investeringsutgifter			273 000	201 000	360 000	341 000		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			273 000	201 000	360 000	341 000		

Byrådet foreslår 616 mill. i investeringstilskudd til Omsorg+-prosjekter i økonomiplanperioden. Videre foreslås det 559 mill. i investeringstilskudd til boliger for vanskeligstilte og personer med nedsatt funksjonsevne i økonomiplanperioden.

10.1.4 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring investering

Tabell 10.1.8 Investeringsbudsjettet - overføring Omsorgsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>			
04 Overføringsutgifter	113 482	11 400	154 400
Sum utgifter	113 482	11 400	154 400
08 Overføringsinntekter	0	-29 000	0
Sum inntekter	0	-29 000	0
Netto utgifter	113 482	-17 600	154 400

Tabell 10.1.9 Investeringsoversikt – overføring kap. 175

Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
111005	Investeringstilskudd til Omsorg+-prosjekter			50 000	0	70 000	0		
113027	Boligtstilskudd vanskeligstilte			11 400	0	70 000	0		
117007	Tilskudd til lokale omsorgsboliger			10 000	40 000	0	0		
119008	Forprosjekteringsmidler Ny hovedbrannstasjon			62 000	17 000	0	0		
119010	Tilskudd til energieffektivisering			21 000	0	0	0		
	Sum investeringsutgifter			154 400	57 000	140 000	0		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			154 400	57 000	140 000	0		

Byrådet foreslår 120 mill. i investeringstilskudd til Omsorg+-prosjekter og 81,4 mill. i investeringstilskudd til boliger for vanskeligstilte og personer med nedsatt funksjonsevne i økonomiplanperioden. Videre foreslås det å avsette 50 mill. i økonomiplanperioden til lokale omsorgsboliger til personer med kognitiv svikt. Byrådet foreslår 79 mill. til forprosjekt Ny hovedbrannstasjon og 21 mill. til energieffektiviseringstiltak.

10.1.5 Kultur og idrettsbygg Oslo KF – overføring investering

Tabell 10.1.10 Investeringsbudsjettet – overføring Kultur- og idrettsbygg KF

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>178 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>			
04 Overføringsutgifter	28 680	102 500	30 800
Sum utgifter	28 680	102 500	30 800
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	28 680	102 500	30 800

Tabell 10.1.11 Investeringsoversikt – overføring kap. 178

Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring (NOE)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
119010	Tilskudd til energieffektivisering			30 800	0	0	0		
	Sum investeringsutgifter			30 800	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			30 800	0	0	0		

Byrådet foreslår 30,8 mill. i tilskudd til energieffektiviseringstiltak i 2019.

10.1.6 Usikkerhetsavsetning investering – overføring

Tabell 10.1.12 Investeringsoversikt kap. 180 – usikkerhetsavsetning invest.

Usikkerhetsavsetning invest. (NOE)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
119005	Risikoavsetning P85 - 20%			0	50 000	100 000	250 000		
	Sum investeringsutgifter			0	50 000	100 000	250 000		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			0	50 000	100 000	250 000		

Byrådet foreslår 400 mill. i økonomiperioden til sentral risikoavsetning for foretakenes investeringsprosjekter. Avsetningen utgjør 20 % av prosjektenes samlede usikkerhetsavsetning som er definert som differansen mellom kostnadsrammen (P85) og styringsrammen (P50). Avsetningen gjelder for nye prosjekter som innarbeides fra og med 2019. Nye prosjekter vil, etter kvalitetssikring (KS2), bli innarbeidet i foretakenes budsjetter på P50 nivå.

10.1.7 Forskjellige utbedringstiltak

Tabell 10.1.13 Investeringsbudsjettet kap. 185 – forskjellige utbedringstiltak

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>185 Forskjellige utbedringstiltak (NOE)</i>			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	0	15 000	30 000
04 Overføringsutgifter	9 509	30 000	0
Sum utgifter	9 509	45 000	30 000
07 Refusjoner	0	-8 400	-5 400
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-4	0	0
Sum inntekter	-4	-8 400	-5 400
Netto utgifter	9 505	36 600	24 600

Tabell 10.1.14 Investeringsoversikt kap. 185 – forskjellige utbedringstiltak

Forskjellige utbedringstiltak (NOE)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106015	Tilgjengelighetsmidler			30 000	30 000	30 000	30 000		
	Sum investeringsutgifter			30 000	30 000	30 000	30 000		
106015	Tilgjengelighetsmidler	Investeringsmoms		-5 400	-5 400	-5 400	-5 400		
	Sum kapittel finansiering			-5 400	-5 400	-5 400	-5 400		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			24 600	24 600	24 600	24 600		

Byrådet foreslår 120 mill. i økonomiplanperioden til å bedre tilgjengelighet for orienterings- og bevegelsehemmede i kommunale bygninger. Midlene kan søkes av alle kommunens virksomheter. Tiltakene planlegges og gjennomføres i nært samarbeid med brukerne.

10.1.8 Undervisningsbygg Oslo KF

Tabell 10.1.15 Netto driftsresultat for Undervisningsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	DOK 3 2018	Forslag 2019
<i>053 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)</i>			
Netto driftsresultat	-395 468	-100 000	-100 000

1 Ansvarsområde

Foretaket skal ivareta eieransvaret for Oslo kommunes skole- og undervisningseiendommer og sikre gode og hensiktsmessige skole- og undervisningslokaler. Foretaket skal utvikle skoleeiendommene slik at de er tilrettelagt for å gi brukerne av byggene gode rammer for undervisning og andre relevante tjenester. Foretaket skal ivareta bygningsmassen gjennom forsvarlig drift, forebyggende vedlikehold, kontinuerlig utvikling og god forvaltning.

2 Situasjonsbeskrivelse

Foretaket gjennomfører nybygg og rehabilitering av skolebygg og flerbrukshaller tilknyttet skolene på bakgrunn av bestillinger fra byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap. I økonomiplanperioden skal det gjennomføres betydelige investeringer i nye og eksisterende skoleanlegg for å oppfylle behovet for nye skoleplasser i Oslo. Investeringsbudsjettet er på 2,6 mrd. i 2019, totalt 12,7 mrd. i økonomiplanperioden.

Tabell 10.1.16 Nøkkeltall for Undervisningsbygg Oslo KF

053 Undervisningsbygg Oslo KF	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Forvaltning drift og vedlikehold pr kvm 1)	376	423	439	500	548
Antall forvaltningsenheter	203	205	211	208	210
- herav skoler	167	168	171	171	173
Antall kvm	1 348 891	1 310 203	1 302 782	1 339 532	1 358 256

1) inkl. energikostnader

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Undervisningsbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Mål 4 Oslo kommune skal bygge, forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne

Tabell 10.1.17 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	0,94	0,83	0,94	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredsstillende passivhusstandard	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel ledighet 2)	2,2 %	1,4 %	1,3 %	1,0 %	1,0 %
Andel fossilfrie byggeplasser 3)				>50%	>50%

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorer gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

2) Tall for ledighet er eks. Sogn erstatningslokaler

3) Nytt måltall fra 2018. Gjelder nybygg prosjekter, ikke rehabiliteringsprosjekter

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsetting av størrelsen på overføringskravet. Netto driftsresultat for 2019 settes til 100 mill. for Undervisningsbygg Oslo KF. Midlene forutsettes å inngå som delfinansiering av foretakets investeringer. Overføringskravet er 1,2 mrd. Det vises til kapittel 898 Overføringer fra KF m.v. for nærmere angivelse av overføringer fra foretaket til bykassen.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.18 Investeringsbudsjett for Undervisningsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	DOK 3 2018	Forslag 2019
<i>053 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)</i>			
Sum investeringsutgifter	2 262 122	2 275 150	2 582 700
Sum finansiering	-2 262 122	-2 275 150	-2 582 700

Tabell 10.1.19 Investeringer i økonomiplanen for Undervisningsbygg Oslo KF

Prosjektnr /art	Beløp i 1000 kr			
	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
<i>053 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)</i>				
106500 Akuttiltak/Generell rehabilitering	150 000	150 000	150 000	150 000
106520 Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg mv.	1 178 000	664 200	118 000	0
109500 Investering avsetn - ikke fordelt	765 000	2 004 400	2 502 200	1 577 900
116503 Kapasitetsbevarende tiltak (UBF)	192 000	531 700	731 400	1 032 400
116510 Kapasitetsbevarende tiltak - fordelte prosjekter	248 600	167 000	161 400	41 500
119502 Div. mindre investeringer	49 100	53 100	53 100	52 100
Sum investeringsutgifter	2 582 700	3 570 400	3 716 100	2 853 900
09104 Lån i Lånefondet	-1 978 400	-2 784 900	-2 904 600	-2 197 200
09710 Overføring fra driftsbudsjettet	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
07290 Refundert investeringsmva.	-465 000	-643 000	-669 000	-515 000
09411 Bruk av disposisjonsfond	-39 300	-42 500	-42 500	-41 700
Sum finansiering	-2 582 700	-3 570 400	-3 716 100	-2 853 900

Akuttiltak/generell rehabilitering (prosj.nr. 106500)

Det er avsatt 150 mill. hvert år i økonomiplanperioden til generell rehabilitering av skoler bl.a. ventilasjon, elektrisk anlegg, mm. Høyeste prioritet er mangler som innebærer umiddelbar sikkerhets-/helseisiko for elever og lærere/ansatte, dernest forhold som gir følgeskader.

Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg mv (prosj.nr. 106520)

Prosjektkategorien "Kapasitetsutvidelse/ rehabilitering/nybygg mv." inneholder midler til investeringsprosjekter med vedtatt kostnadsramme og nye prosjekter som har gjennomgått ekstern kvalitetssikring med forslag til kostnadsramme (P85). I 2019 utgjør dette 1,2 mrd.

Tabell 10.1.20 Prosjektnr. 106520 Kap.utvidelse/rehab./nybygg fordeles på følgende skoler

Beløp i 1000 kr

	Nybygg / rehab	Type skole	Ferdig -stil- lelse	Kostnads -ramme P85	Bevilget tom. 2018	2019	2020	2021	2022
Holmen	Nybygg	1-7	3-18	522 800	492 500	30 300	-	-	
Marienlyst	Nybygg	1-10	3-18	149 800	137 700	12 100	-	-	
Manglerud bad - omlegging av kjørevei	IA	IA	4-18	36 200	34 500	1 700	-	-	
Vetland - nybygg	Nybygg	BU- vgs	2-19	168 000	120 500	26 500	21 000	-	
Uranienborg	Rehab	1-10	3-19	526 000	237 700	207 200	81 100	-	
Gamle Løren BT2	Nybygg og rehab	1-7 + spes- avd	3-19	307 700	199 700	85 000	23 000	-	
Hasle skole - utvidelse	Nybygg og rehab	1-7	3-19	520 100	281 200	198 700	40 200	-	
Uranienborg Flerbrukshall	Nybygg	Fler- bruks hall	3-19	255 000	132 900	85 800	36 300	-	
Årvoll flerbrukshall	Nybygg	Fler- bruks hall	4-19	193 600	87 800	84 900	20 900	-	
Nordvoll sterkavdeling	Nybygg	Spe- sial	4-19	136 300	59 500	59 200	17 600	-	
Slemdal - ombygging	Om- bygging	1-7	3-20	526 000	196 100	135 900	150 000	44 000	
Østensjø skole - tilbygg	Nybygg	1-7	3-20	242 100	55 800	96 900	60 400	29 000	
Vestli skole og flerbrukshall	Nybygg	1-7	3-20	566 000	153 500	153 800	213 700	45 000	
Sum				4 149 600	2 189 400	1 178 000	664 200	118 000	-

Investering avsetning – ikke fordelt (109500)

Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. I økonomiplanperioden settes det av 6,8 mrd. til dette formålet. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når eksterne kvalitetssikring (KS2) er gjennomført, jf. omtale under kapittel 7 Oppvekst og kunnskap. Byrådet tar sikte på å legge frem Manglerud bad og aktivitetshus for investeringsbeslutning i forbindelse med Tilleggsinnstillingen 2019. Det vil bli arbeidet med flere prosjekter for framlegg om investeringsbeslutning til revidert budsjett 2019.

Kapasitetsbevarende tiltak- fordelte prosjekter (prosj.nr. 106510)

Byrådet foreslår å innarbeide 248,6 mill. i 2019 i prosjektkategorien «UBF-kapasitetsbevarende tiltak til rehabilitering av nedslitte skolebygg som enten skal totalrehabiliteres eller erstattes slik at elevkapasiteten i Oslo kan opprettholdes.

Tabell 10.1.21 Prosjektnr. 106510 Kapasitetsbevarende tiltak fordeles på følgende skoler:

						Beløp i 1000 kr			
Kap. 053, prosjektnr. 116510	Nybygg/rehab	Type skole	Ferdig-stillelse	Kostnads-ramme P85	Bevilget tom. 2018	2019	2020	2021	2022
Jeriko skole tilbygg	Nybygg	1-7	3-18	42 300	37 100	5 200	-	-	-
Nordseter totalrehab	Rehab	1-10	2-19	333 300	207 500	94 300	31 500	-	-
Prinsdal skole tilbygg	Nybygg	1-7	4-19	108 000	79 200	23 300	5 500	-	-
Ruseløkka	Nybygg	1-10	1-21	589 700	131 000	125 800	130 000	161 400	41 500
Sum				1 073 300	454 800	248 600	167 000	161 400	41 500

Ruseløkka skole

I vedtatt budsjett 2018 ble styringsrammen for bygging av ny skole på Ruseløkka satt til 492,2 mill. og kostnadsramme (P85) satt til 538,4 mill. Byrådet varslet i revidert budsjett 2018 at det i budsjettforslaget for 2019 ville bli lagt fram ny styrings- og kostnadsramme for prosjektet. På grunn av bl.a. forsinkelse i forhold til opprinnelig planlagt fremdrift, og lønns- og prisstigning mv økes styrings- og kostnadsrammen til hhv 539,1 mill. (P50) og 589,7 mill. (P85), en økning på 10%.

Prinsdal skole, tilbygg

Det vises til bystyrets behandling av revidert budsjett 2018 hvor kostnadsrammen (P85) for prosjektet ble vedtatt økt til 102,5 mill. Ved en feil i saksframlegget gjaldt nevnte vedtak styringsrammen (P50) og ikke kostnadsrammen. Det foreslås derfor at kostnadsrammen settes til 108 mill.

Kapasitetsbevarende tiltak - ikke fordelt (116503)

Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning, for 2019 er det avsatt 192 mill. I økonomiplanperioden settes det av 2,5 mrd. til dette formålet. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Refstad skole

Det er avdekket setningsskader og konstruksjonsskader på Refstad skole, noe som gjør at skolen ikke kan benyttes i skoleåret 2018/2019. Nærmere 700 elever som normalt skulle benyttet Refstad skole vil i stedet få sin undervisning på Bredtvet. Undervisningsbygg har satt i gang nærmere undersøkelser for å kunne ta stilling til hvilke tiltak som må gjøres på skolen. Disse undersøkelsene ventes ferdig i løpet av høsten 2018. Byrådet vil eventuelt komme tilbake til saken i tilleggsinnstillingen dersom det til da er avklart om tiltakene vil få budsjettmessige konsekvenser for 2019.

Div. mindre investeringer (prosj. nr. 119502)

Undervisningsbygg sitt disposisjonsfond er på 374 mill. per 31.12.2017. Byrådet legger til grunn at foretaket i 2019 innenfor denne rammen vil dekke investeringer knyttet til energieffektivisering, utfasing av paviljonger, utvikling av grøntområder samt vedlikehold og skjøtsel. Holmlia skole er planlagt rehabilitert og det påregnes å benytte ca. 140 mill. av disposisjonsfondet til prosjektet.

Tabell 10.1.22 Prosjektnr. 109502 Div. mindre investeringer

					Beløp i 1000 kr			
Kap. 053, Prosjektnr. 109502	2 019	2020	2021	2022				
Varmegjenvinnere, ventilasjonsinnlegg mv.	23 100	20 000	20 000	19 000				
Utfasing av paviljonger	5 000	5 000	5 000	5 000				
Utvikling av grøntområder	5 400	12 500	12 500	12 500				
Vedlikehold og skjøtsel	15 600	15 600	15 600	15 600				
Sum	49 100	53 100	53 100	52 100				

10.1.9 Boligbygg Oslo KF

Tabell 10.1.23 Netto driftsresultat for Boligbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	DOK 3 2018	Forslag 2019
<i>055 Boligbygg Oslo KF (NOE)</i>			
Netto driftsresultat	16 859	0	0

1 Ansvarsområde

Foretaket skal være et sosialt virkemiddel for å fremskaffe boliger til de målgrupper kommunen til enhver tid ønsker å tilgodese med boliger. Foretaket skal eie og forvalte boliger på vegne av Oslo kommune etter forretningsmessige prinsipper. Foretaket skal ivareta bygningsmassen gjennom forsvarlig drift, forebyggende vedlikehold, kontinuerlig utvikling og god forvaltning. Foretaket har en målrettet satsning på gode driftstjenester og bygg tilpasset brukergruppene.

2 Situasjonsbeskrivelse

Boligbygg forvalter rundt 11 100 boliger, hvorav 7 000 av disse befinner seg i ca. 250 heleide gårder, mens ca. 4 100 er borettslag- og sameieleiligheter. Ordinære utleieboliger til vanskeligstilte utgjør den største boligkategorien med ca. 9 300 leiligheter. Øvrige boliger er forbeholdt ulike grupper, herunder for eksempel Omsorg+ boliger.

Foretaket ferdigstilte sommeren 2017 en kartlegging av vedlikeholdsetterslepet i eiendomsmassen som viser et betydelig vedlikeholdsetterslep i den heleide kommunale eiendomsmassen.

Investeringsrammen for rehab-/utviklingsprosjekter utgjør 250 mill. kroner årlig i økonomiplanperioden.

Byrådet foreslår å opprettholde stans av kjøp av enkeltboliger til vanskeligstilte i regi av Boligbygg. Stansen i kjøpsaktiviteten opprettholdes frem til plan for etablering av forsvarlig og hensiktsmessig organisering, kompetanse, bemanning, rutiner og kontrollmiljø foreligger. I budsjettet for 2019 foreslås det derfor ikke bevilgning til kjøp av kommunale boliger i regi av Boligbygg. Byrådet vil holde muligheten åpen for at Eiendoms- og byfornyelsesetaten kan fremme byrådssaker om kjøp av bygårder på forkjøpsrett for å benytte disse til kommunale boliger.

Tabell 10.1.24 Nøkkeltall for Boligbygg Oslo KF

Nøkkeltall	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Produksjonsmidler:					
Boliger	9 969	10 039	10 644	10 883	11 007
Presteboliger	62	62	56	39	33
Ungbo	118	105	102	120	123
Totalt antall boliger	10 149	10 206	10 802	11 042	11 163
Næringslokaler/parkering	797	819	1 173	1 274	1 433
Totalt antall objekter	10 946	11 025	11 975	12 316	12 596
Produksjon (volum):					
Tildelte boliger etter boligvedtak	1 200	1 281	1 491	1 694	1 490
Kontraktsfornyelser	1 043	1 164	1 019	1 346	1 349
Salg av boliger	60	53	86	59	46
Kjøp og tilgang av boliger	40	90	766	260	158
Produktivitet:					
Utleiegrad/ledighet (%)	96	96	95	95	94
Arealutnyttelse (%)	67	67	67	67	67

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Boligbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Mål 4 Oslo kommune skal bygg, forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne

Tabell 10.1.25 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	0,86	0,86	0,9	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	n/a	100 %	75 %	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredsstillende passivhusstandard	n/a	n/a	100 %	100 %	100 %
Andel ledighet	4,6 %	4,8 %	5,7 %	2,0 %	2,0 %
Andel fossilfrie byggeplasser 2)				>50%	>50%
Andel nullutslipps tjenestebiler under 3500 kg jf. Klimabudsjettet	69 %	60 %	71 %	100 %	100 %
Andel nullutslippskjøretøy og kjøretøy på biodrivstoff over 3500 kg, jf. Klimabudsjettet	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorene gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

2) Nytt måltall fra 2018. Gjelder nybygg prosjekter, ikke rehabiliteringsprosjekter

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsette av størrelsen på overføringskravet. For Boligbygg Oslo KF er det innarbeidet et overføringskrav på 343 mill. i 2019. Overføringskravet er redusert med 50 mill. i 2018 og 2019. Det vises til kapittel 898 Overføringer fra KF mv. for nærmere angivelse av overføringer fra foretaket til bykassen. Det foreslås at krav til netto driftsresultat for 2019 settes til 0 kr.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.26 Investeringsbudsjett for Boligbygg Oslo KF

Kap Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	DOK 3 2018	Forslag 2019
<i>055 Boligbygg Oslo KF (NOE)</i>			
Sum investeringsutgifter	1 238 247	1 445 300	493 200
Sum finansiering	-1 238 247	-1 445 300	-493 200

Tabell 10.1.27 Investeringer i økonomiplanen for Boligbygg Oslo KF

		Beløp i 1000 kr			
Prosjektnr		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
<i>055</i>	<i>Boligbygg Oslo KF (NOE)</i>				
106600	Rehabiliterings-/utviklingsprosjekter	250 000	250 000	250 000	250 000
111600	Ufordelt Omsorg+	39 000	763 000	746 000	367 800
113605	Ufordelt avsetn. boliger til vanskeligstilte	175 000	460 000	577 000	317 000
114601	Brannsikring kommunale boliger	10 000	0	0	0
116600	Rehab/nybygg boliger for vanskeligstilte	19 200	0	0	0
118605	Kjøp av boliger for vanskeligstilte	0	200 000	200 000	0
Sum investeringsutgifter		493 200	1 673 000	1 773 000	934 800
08820	Tilskudd fra bykassen	-273 000	-201 000	-360 000	-341 000
08190	Tilskudd fra staten	-87 200	-94 300	-165 000	-287 000
09104	Lån i Lånefondet	0	-1 096 700	-962 000	-107 800
06700	Salg av eiendom	-66 000	-66 000	-66 000	-66 000
07290	Refundert investeringsmva.	-67 000	-215 000	-220 000	-133 000
Sum finansiering		-493 200	-1 673 000	-1 773 000	-934 800

Rehabiliterings-/utviklingsprosjekter (prosj. nr. 106600)

Byrådet foreslår å videreføre den årlige avsetning til rehabilitering av boliger på 250 mill. for å redusere vedlikeholdsetterslepet. Det må foretas oppgradering av enkelte eiendommer som har store skader og betydelig vedlikeholdsetterslep. Foretaket skal prioritere forhold som innebærer umiddelbar sikkerhets-/helserisiko, dernest forhold som gir følgeskader.

Ufordelt Omsorg+ (prosj. nr. 111600)

Det er avsatt 1,9 mrd. i økonomiplanperioden til 366 nye Omsorg+ plasser.

Ufordelt boliger til vanskeligstilte (prosj. nr. 113605)

Det er innarbeidet totalt 1,529 mrd. i økonomiplanperioden til boligprosjekter for vanskeligstilte og personer med nedsatt funksjonsevne. Dette er en økning på 1,1 mrd. Investeringsrammen benyttes til å planlegge og gjennomføre byggeprosjekter i egen regi for å møte behovet for kommunale boliger i tråd med boligbehovsplanen. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Brannsikring kommunale boliger (prosj. nr. 114601)

Det er i vedtatt økonomiplan avsatt 10 mill. i 2019 til brannsikring av kommunale boliger.

Rehab/nybygg boliger for vanskeligstilte (prosj. 116600)

Det er avsatt 19,2 mill. i 2019 til prosjekter i Trasoppveien og Enebakkveien.

Tabell 10.1.28 Prosjektnr. 116600 Rehab/nybygg boliger for vanskeligstilte

		Beløp i 1000 kr					
Prosjektnavn	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Trasoppveien 27-29	3-19	51 400	45 000	6 400			
Enebakkveien-Løvset	3-19	82 800	70 000	12 800			
		134 200	115 000	19 200	-	-	-

Kjøp av boliger for vanskeligstilte (prosj. nr. 118605)

Byrådet foreslår å opprettholde stans av kjøp av boliger til vanskeligstilte. Kjøpene stanses til Boligbygg har innført tilfredsstillende risikostyring og internkontrollrutiner ved kjøp av boliger. Budsjettet for 2019 settes derfor til null. Det forventes at foretaket har innført nye internkontrollrutiner i 2020 og byrådet foreslår derfor å avsette 200 mill. i 2020 og 2021 til kjøp.

10.1.10 Omsorgsbygg Oslo KF

Tabell 10.1.29 Driftsbudsjett for Omsorgsbygg KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	DOK 3 2018	Forslag 2019
<i>059 Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)</i>			
Netto driftsresultat	-36 877	0	0

1 Ansvarsområde

Omsorgsbyggs vedtektsfestede formål er å bidra til høy kvalitet på kommunens pleie- og omsorgstjenester samt tiltak for barn og unge. Dette skal skje gjennom godt vedlikeholdte og tilpassede bygninger. Foretaket skal ivareta bygningsmassen gjennom forsvarlig drift, forebyggende vedlikehold, kontinuerlig utvikling og god forvaltning.

2 Situasjonsbeskrivelse

Foretaket utreder, rehabiliterer og bygger bl.a. barnehager, sykehjem, omsorgsboliger og andre formålsbygg etter bestilling fra byrådsavdelingene miljø- og samferdsel, eldre, helse og sosiale tjenester og oppvekst og kunnskap.

Det er stor aktivitet for å bygge nye barnehager samt å rehabilitere og reetablere barnehager, rusinstitusjoner, sykehjem og brannstasjoner. Foretaket skal blant annet bidra til å nå byrådets mål om 3 000 nye barnehageplasser. Ny hovedbrannstasjon og Ny storbylegevakt er store prosjekter som det forventes å få kostnadsrammer i løpet av 2019.

Tabell 10.1.30 Nøkkeltall for Omsorgsbygg Oslo KF

059 Omsorgsbygg Oslo KF	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Forvaltning, drift og vedlikehold pr kvm.	-	427	466	469	495
Antall forvaltningsenheter	650	629	634	599	586
- herav sykehjem og omsorgsboliger	35	34	39	36	37
- herav brannstasjoner	9	9	7	9	9
- herav barnehager	359	359	352	354	346
- herav boliger til vanskeligstilte	61	60	64	68	67
Areal i kvm sykehjem og omsorgsboliger	272 332	277 579	294 277	293 426	307 377
Areal i kvm brannstasjoner 1)	31 604	31 604	14 827	26 337	26 690
Areal i kvm barnehager	271 190	276 732	271 758	267 936	285 395
Areal i kvm boliger til vanskeligstilte	97 436	99 513	100 385	109 616	108 356

1) Hovedbrannstasjon rehabilitert 2015

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Omsorgsbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Mål 4 Oslo kommune skal bygge, forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne

Tabell 10.1.31 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	1,02	1,01	0,97	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	100 %	100 %	89 %	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredsstiller passivhusstandard	100 %	100 %	100 %		50 %
Andel ledighet	2,5 %	3,3 %	3,1 %	2,0 %	2,0 %
Andel fossilfrie byggeplasser 2)				>50%	>50%

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorene gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

2) Nytt måltall fra 2018. Gjelder nybygg, ikke rehab prosjekter.

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsette av størrelsen på overføringskravet. For Omsorgsbygg Oslo KF ble det innarbeidet et overføringskrav på 303,4 mill. i 2019. Det vises til kapittel 898 Overføringer fra KF mv. for nærmere angivelse av overføringer fra foretaket til bykassen. Det foreslås at krav til netto driftsresultat for 2019 settes til 0 kr.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.32 Investeringsbudsjett for Omsorgsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	DOK 3 2018	Forslag 2019
<i>059 Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)</i>			
Sum investeringsutgifter	1 077 926	1 819 200	2 824 566
Sum finansiering	-1 077 926	-1 819 200	-2 824 566

Tabell 10.1.33 Investeringer i økonomiplanen for Omsorgsbygg Oslo KF

		Beløp i 1000 kr			
Prosjektnr		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
<i>059</i>	<i>Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)</i>				
106720	Kap.utvidelse/nybygg – barnehager	470 049	0	0	0
106730	Rehabilitering/akuttiltak – barnehager	147 000	137 000	206 000	206 000
109700	Akuttvedlikehold/rehabilitering sykehjem	82 500	82 500	70 000	70 000
111710	Ufordelt sykehjem	490 500	978 500	1 370 000	1 063 400
111711	Ufordelt Omsorg+	82 400	164 800	164 800	0
113713	Ufordelt - nedsatt funksjonsevne	70 000	140 000	140 000	0
114705	Kap.utvidelse/rehab/nybygg – sykehjem	600 000	295 000	0	0
114718	Rehab/nybygg - boliger til vanskeligstilte	67 000	0	0	0
114725	Investeringer barnehager - ikke fordelt	148 300	571 000	222 451	0
115705	Energieffektiviseringstiltak	26 400	0	0	0
117700	Ufordelt avsetning lokale omsorgsboliger	88 417	275 433	197 200	0
118704	VEL institusjoner - rehabilitering	50 000	50 000	50 000	0
118773	Brannstasjoner - rehabilitering	135 000	39 000	0	0
119771	Ufordelt Ny storbylegevakt	305 000	763 000	1 041 000	679 000
119772	Ufordelt Ny hovedbrannstasjon	62 000	457 000	660 000	770 000
Sum investeringsutgifter		2 824 566	3 953 233	4 121 451	2 788 400
08820	Tilskudd fra bykassen	-154 400	-57 000	-140 000	0
08190	Tilskudd fra staten	-11 500	-56 000	-659 000	-855 000
09104	Lån i Lånefondet	-2 150 766	-3 129 233	-2 581 451	-1 431 400
07290	Refundert investeringsmva.	-507 900	-711 000	-741 000	-502 000
Sum finansiering		-2 824 566	-3 953 233	-4 121 451	-2 788 400

Kapasitetsutvidelse/nybygg barnehager (prosj. nr. 106720)

Prosjektkategorien «Kapasitetsutvidelse/nybygg barnehager» inneholder midler til investeringsprosjekter som har gjennomført kvalitetssikring (KS2). Dette gjelder følgende prosjekter/barnehager hvor det for 2019 settes av 470 mill.:

Tabell 10.1.34 Prosjektnr. 106720 Kap.utvidelse/Nybygg-barnehager

Prosjektnr. 106720 Kap.utvidelse/nybygg-barnehager				Beløp i 1000 kr			
Kap. 059, prosjektnr. 106720	Ferdig-stillelse	Kostnads-ramme P85	Bevilget tom. 2018	2019	2020	2021	2022
Hovinenga bhg		41 000	25 000	16 000			
Paulsenkaia/Munch - kjøp fra OSU	3-19	42 000	26 000	16 000			
Tyngdepunktet - kjøp	2019	64 100	-	64 100			
Krydderhagen - kjøp	2019	56 000	-	56 000			
Tiedemannsbyen - kjøp	2019	56 000	-	56 000			
Munkerud - nybygg	4-18	63 000	55 000	8 000			
Skullerudbakken - nybygg	2-19	140 000	85 000	55 000			
Gransletta - reetablering og kap.utv.	3-19	86 100	43 050	43 050			
Radiohuset - totalrehabilitering	3-19	43 000	21 500	21 500			
Hasselhaugen (Sognsveien) - nybygg	3-19	53 800	30 000	23 800			
Vollebekk - nybygg	3-19	118 400	60 000	58 400			
Askeveien - nybygg	3-19	43 900	25 000	18 900			
Fjellstuveien - nybygg	3-19	63 300	30 000	33 300			
Sum		870 599	400 550	470 049	-	-	-

Rehabilitering/akuttiltak av barnehager (prosj. nr. 106730)

Byrådet foreslår å styrke arbeidet med rehabilitering av foretakets barnehager med 46 mill. i 2019 og 36 mill. årlig i perioden 2020-2022. Den ekstra satsingen vil gjøre det mulig å utbedre 20-25 barnehager ut over den ordinære satsingen. Midlene skal brukes til både innvendige og utvendige tiltak som blant annet utskifting av belysning, ventilasjon, drenering, bytte av vinduer og dører mv.

Kap. utvidelse/nybygg sykehjem (prosj. nr. 114705)

Prosjektkategorien inneholder midler til investeringsprosjekter som har gjennomført kvalitetssikring (KS2), 600 mill. i 2019. Dette gjelder følgende sykehjem:

Tabell 10.1.35 Prosjektnr. 114705 Kap.utvidelse/nybygg-sykehjem

Prosjektnr. 114705 Kap.utvidelse/nybygg-sykehjem				Beløp i 1000 kr			
Prosjektnavn	Ferdig-stillelse	Kostnads-ramme P85	Bevilget tom. 2018	2019	2020	2021	2022
Lindeberg sykehjem	mar.20	794 000	337 000	300 000	157 000		
Ryen helsehus	2-20	623 000	185 000	300 000	138 000		
Sum		1 417 000	522 000	600 000	295 000	-	-

Akutt vedlikehold/generell rehabilitering (prosj. nr. 109700)

Det er innarbeidet 82,5 mill. i 2019-2020 og 70 mill. i 2021-2022, samlet 305 mill. og er forutsatt benyttet til sykehjem og omsorgsboliger.

Ufordelt sykehjem (prosj. nr. 111710)

For prosjektkategorien «Ufordelt sykehjem» er det lagt inn 491 mill. til nybygging/ombygging av sykehjem i 2019, samlet sett 3,9 mrd. I økonomiplanperioden. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når eksternt kvalitetssikring (KS2) er gjennomført. Dette gjelder sykehjemmene Dronning Ingrid's hage, Tåsenhjemmet, Lambertseter, Majorstutunet, Oppsalhjemmet, Furuset hageby og Mortensrud. Byrådet tar sikte på å legge frem Tåsenhjemmet for investeringsbeslutning i forbindelse med Tilleggsinnstillingen. Det vil bli arbeidet med flere prosjekter for ev. framlegg om investeringsbeslutning til revidert budsjett 2019.

Ufordelt avsetning til boliger vanskeligstilte/nedsatt funksjonsevne (prosj. nr. 113713)

Det er avsatt 350 mill. i økonomiplanperioden. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført, og gjelder prosjektet Marmorveien 20 med 70 boliger.

Investeringer barnehager – ikke fordelt (prosj. nr. 114725)

Det er avsatt 941 mill. i økonomiplanperioden, hvorav 148 mill. i 2019. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning basert på enhetspriser. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Energieffektiviseringstiltak

Byrådet foreslår 26,4 mill. i 2019 til å gjennomføre energireducerende tiltak i foretakets eiendoms- masse. Tiltakene er beregnet til å gi en årlig besparelse i energiforbruket på 3 240 GWh.

Investeringene finansieres med tilskudd fra bykassa samt refusjon mva-kompensasjon.

Ufordelt avsetning lokale omsorgsboliger (prosj. nr. 117700)

Det er innarbeidet 560 mill. til investeringer i lokale omsorgsboliger kognitiv svikt. Prosjektene skal planlegges og utvikles etter bestilling fra og i samarbeid med byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Ufordelt omsorg + (prosj. nr. 111711)

Det er innarbeidet 412 mill. i perioden 2019-2021 til nye Omsorg+ boliger. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Rehab/nybygg – boliger til vanskeligstilte (prosj. nr. 114718)

Det er avsatt 67 mill. til Vinkelveien i 2019. Som en følge av riveplanene for Tåsen sykehjem er det behov for erstatningsboliger for beboere som bor i egne leiligheter på dagens Tåsenhjem.

Tabell 10.1.36 Prosjektnr 114718 Rehab/nybygg-boliger til vanskeligstilte

Prosjektnr. 114718 Rehab/nybygg-boliger til vanskeligstilte

Prosjektnavn	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom 2018	2019	2020	2021	2022
Vinkelveien 7	2019	227 000	160 000	67 000			
Sum		227 000	160 000	67 000	-	-	-

VEL institusjoner – rehabilitering (prosj. nr. 118704)

Det er innarbeidet 150 mill. i perioden 2019-2021 til rehabilitering av Velferdsetatens institusjoner.

Brannstasjoner – rehabilitering (prosj. nr. 118773)

Det er innarbeidet 174 mill. i perioden 2019-2020 til rehabilitering av brannstasjoner.

Ny storbylegevakt

Ny storbylegevakt planlegges for etablering på tomt på vestsiden av Aker sykehus. Det planlegges for at Omsorgsbygg skal bygge og eie storbylegevakten og at Oslo universitetssykehus blir leietaker.

Byrådet foreslår å avsette 2,8 mrd. i en ufordelt avsetning i økonomiplanperioden. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til å innarbeide prosjektet i budsjettet når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Ny hovedbrannstasjon og sentrum brannstasjon

Dagens hovedbrannstasjon skal flyttes fra Hammersborg til Bryn, og samlokaliseres med Vann- og avløpsetatens administrasjon og driftsstasjon. Brannstasjonen på Hammersborg planlegges overtatt av Statsbygg i forbindelse med utbyggingen av nytt regjeringskvartal. Forprosjektet er planlagt ferdig høsten 2019. Videre arbeides det med å finne egnet lokalisering for ny brannstasjon i sentrum. Byrådet

foreslår å avsette 1,9 mrd. i perioden 2019-2022 prosjektene. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Behovet for midler etter 2022 er anslått til 130 mill. Avsetningen benyttes til forprosjektering og å innarbeide prosjektene i budsjettet når kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

10.1.11 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Tabell 10.1.37 Netto driftsresultat for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	DOK 3 2018	Forslag 2019
<i>062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)</i>			
Netto driftsresultat	-15 522	0	0

1 Ansvarsområde

Foretaket skal bidra til at kommunens kulturtilbud preges av kvalitet, mangfold og tradisjon samt bidra til idrettsaktivitet og gjennomføring av idrettsarrangementer, gjennom godt vedlikeholdte og tilpassede bygninger og anlegg. Foretaket skal eie, forvalte og utvikle kommunale kultur- og idrettsbygg, etter forretningsmessige prinsipper.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kultur- og idrettsbygg har ansvar for bygging og forvaltning av større idrettsanlegg og kulturbygg, dvs. ishaller, isflater, bad, idretts- og flerbrukshaller, biblioteks- og museumsbygninger. Flere av disse byggene og anlegg er teknisk krevende å bygge og forvalte, i tillegg til at de har stor økonomisk og arkitektonisk verdi.

Foretaket har gjennomført tilstandsanalyser som viser at eiendomsporteføljen har betydelig vedlikeholdsetterslep. Analysene danner grunnlaget for videre arbeid med forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommene.

Kultur- og idrettsbygg har ansvar for flere byggeprosjekter i gjennomføringsfasen, dvs. prosjekter som er under detaljprosjektering og/eller bygging. De tre største er nye Jordal Amfi, nytt Munchmuseum og nytt Deichmanske hovedbibliotek.

Tabell 10.1.38 Nøkkeltall for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

062 Kultur og idrettsbygg Oslo KF 1)	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Antall forvaltningsenheter			35	37	39
- herav kulturbygg			4	4	4
- herav badeanlegg			6	6	6
- herav idrettshaller			10	12	13
- herav ishaller			5	5	5
- herav isflater			6	6	7
- skøytestadion			2	2	2
- signalanlegg			2	2	2
Areal idrettsanlegg i kvm			112 049	163 741	158 494

1) Foretaket ble opprettet i juni 2015.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Kultur- og idrettsbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Mål 4 Oslo kommune skal bygg, forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne

Tabell 10.1.39 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	1	1	1	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredsstillende passivhusstandard	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel ledighet	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Andel fossilfrie byggeplasser 2)				>50%	>50%

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorer gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

2) Nytt måltall fra 2018. Gjelder nybygg prosjekter, ikke rehabiliteringsprosjekter

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsetting av størrelsen på overføringskravet. For Kultur- og idrettsbygg er det innarbeidet overføring fra bykassen på 20,7 mill. Det vises til kapittel 898 Overføringer fra KF mv. for nærmere angivelse av overføringer fra bykassen til foretaket. Det foreslås at krav til netto driftsresultat for 2019 settes til 0 kr.

I forbindelse med opprettelsen av foretaket jf. byrådssak 121/15 Revidert budsjett 2015 – effekt av regnskap 2014 mv ble det forutsatt at Kultur- og idrettsbygg Oslo KF vil ha avgiftspliktig omsetning fra Munchmuseet, badeanlegg med videre som overstiger 20 % av den samlede omsetningen og således benytte den ordinære merverdiavgiftsordningen. Avhengig av fremtidig registrering og foretakets utleievirksomhet vil Kultur- og idrettsbygg Oslo KF kunne komme i en situasjon der tidligere fradragsført mva-kompensasjon vil måtte justeres etter justeringsreglene i avgiftslovgivningen. Byrådet vil følge opp at foretaket foretar en løpende vurdering av de enkelte anlegg i forhold til sluttbrukers merverdiavgiftsposisjon.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.40 Investeringsbudsjett for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	DOK 3 2018	Forslag 2019
<i>062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)</i>			
Sum investeringsutgifter	1 456 841	2 113 573	2 604 333
Sum finansiering	-1 456 841	-2 113 573	-2 604 333

Tabell 10.1.41 Investeringer i økonomiplanen for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

		Beløp i 1000 kr			
Prosjektnr		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
062	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)				
115810	Rehabilitering idrettsanlegg	96 000	60 000	60 000	60 000
115870	Nytt hovedbibliotek	622 739	0	0	0
115871	Nytt Munch-museum	1 005 394	0	0	0
116810	Idrettsanlegg - rehab/nybygg	620 000	140 000	0	0
116820	Idrettsanlegg – ufordelt	223 000	675 000	990 000	438 000
116830	Biler og maskiner	2 400	2 400	2 400	2 400
118805	Energieffektiviseringstiltak	34 800	0	0	0
Sum investeringsutgifter		2 604 333	877 400	1 052 400	500 400
08820	Tilskudd fra bykassen	-30 800	0	0	0
08190	Tilskudd fra staten	-405 000	0	0	0
09104	Lån i Lånefondet	-2 150 933	-877 400	-1 052 400	-500 400
07710	Tilskudd fra andre	-17 600	0	0	0
Sum finansiering		-2 604 333	-877 400	-1 052 400	-500 400

Rehabilitering idrettsanlegg (prosj.nr. 115810)

Byrådet foreslår å øke rammen til rehabilitering av idrettsanlegg med 46 mill. til samlet 96 mill. 2019, deretter 60 mill. i resten av økonomiplanperioden 2019-2022.

Nytt Deichmanske hovedbibliotek og nytt Munchmuseum (prosj. nr. 115870 og 115871)

Råbyggene er ferdigstilt og arbeid med fasader og innvendige arbeider pågår. Prosjektene planlegges ferdig i 2019.

Tabell 10.1.42 Prosjektnr 115870/115871 Hovedbibliotek og nytt Munch museum

Prosjektnr. 115870/115871

Beløp i 1000 kr ex mva

Prosjektnavn	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom 2018	2019	2020	2021	2022
Nytt hovedbibliotek	2019	2 470 200	1 847 461	622 739			
Nytt Munch-museum	2019	2 700 500	1 695 106	1 005 394			
Sum		5 170 700	3 542 567	1 628 133	-	-	-

Idrettsanlegg – rehab/nybygg (prosj.nr 116810)

Prosjektcategoryen «Idrettsanlegg – rehab/nybygg» inneholder midler til investeringsprosjekter som har gjennomført kvalitetssikring og fått vedtatt kostnadsramme. Dette gjelder følgende prosjekter:

Tabell 10.1.43 Prosjektnr 116810 Idrettsanlegg – rehab./nybygg

Prosjektnr. 116810 Idrettsanlegg - rehab/nybygg

Beløp i 1000 ex mva

Kap. 062, prosjektnr. 116810	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom 2018	2019	2020	2021	2022
Nye Jordal Amfi *)	mar.19	694 000	383 000	311 000			
Grorud flerbrukshus	apr.18	223 000	61 000	102 000	60 000		
Ullern flerbrukshall	apr.19	166 000	60 000	106 000			
Frogner ishall	apr.20	231 000	50 000	101 000	80 000		
Sum		1 337 100	577 100	620 000	140 000	-	-

*) Det er uenighet mellom NCC og Oslo kommune vedr. ferdigstillelsesdato.

Åsland skytebane

Midler til Åsland skytebane er inndratt som følge av at tomten som skytebanen skal bygges på er midlertidig ekspropriert av staten i forbindelse med bygging av Follobanen. Videre fremdrift avventes til Follobanen er ferdigstilt. Midlene kan bevilges på nytt når prosjektet er klart for igangsettelse.

Ufordelt avsetning idrettsanlegg (prosj.nr 116820)

Det er avsatt ca. 2,3 mrd. (P50) i økonomiplanperioden til en ufordelt avsetning til idrettsprosjekter, hvorav 70 mill. er rebevilgning av midler inndratt i revidert budsjett grunnet endret periodisering. Ufordelt avsetning til idrettsprosjekter er økt med 733 mill. sett i forhold til vedtatt økonomiplan. Etter hvert som prosjektene har gjennomført kvalitetssikring og blitt vedtatt igangsatt, blir prosjektene finansiert av denne avsetningen. Avsetningen består bl.a. av Nye Tøyenbadet, Dælenenga, Korsvoll flerbrukshall forsamlingshus og barnehage og rehabilitering av Holmlia bad.

Energieffektiviseringstiltak (prosj. nr. 118805)

Det er foreslått 34,8 mill. i 2019 til energireducerende tiltak i foretakets eiendomsmasse. Nye tiltak er beregnet å gi en årlig besparelse i energiforbruket på 1,7 Gwh og en årlig reduksjon i CO2-utslippet på 5 564 tonn. Investeringen finansieres med tilskudd fra bykassen.

11. KULTUR, IDRETT OG FRIVILLIGHET

Sektoren omfatter kultur, idrett og frivillighet, samt gravferd og tilskudd til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

11.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for kultur, idrett og frivillighet

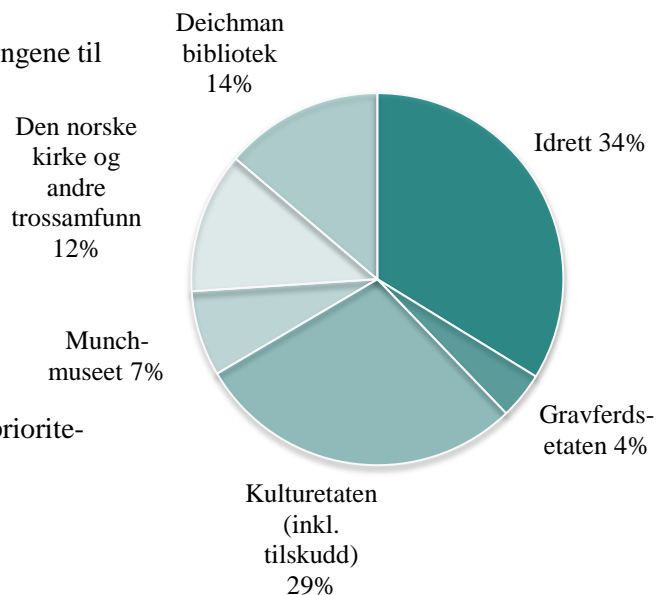
Figur 11.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for sektoren

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjet - økonomiplan			
		2019	2020	2021	2022
Sum utgifter	2 130,3	2 273,8	2 478,4	2 503,2	2 485,2
Sum inntekter	-363,3	-345,5	-347,0	-357,0	-357,0
Netto utgifter	1 767,0	1 928,2	2 131,4	2 146,2	2 128,2
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		3,4 %			

beløp i mill.

Utvalgte satsinger i økonomiplanperioden:

- 6,2 mrd. til idrettsinvesteringer i årene 2019-2022
- 10 mill. til styrking av tilskuddsordningene til kunst- og kulturvirksomhet i 2019, som gir totalramme for kulturtilskudd på 316 mill.
- 4 mill. per år til opprettelse av ny arrangementsenhet
- Styrket rehabiliteringsinnsats, med 34 mill. i 2019 og 17 mill. per år videre. Frogner hovedgård, gravkapell, kultureiendommer og kirker prioriteres

11.2 Byrådets ambisjoner for sektoren

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Basert på dette ønsker byrådet at kulturpolitikken i vid forstand skal være et virkemiddel for å skape et varmere samfunn med plass til alle. Det er gjennom felles opplevelser og møteplasser, gjennom samarbeid i frivillige organisasjoner og deltagelse i idrettslag at samfunnet bindes sammen. Kulturpolitikken skal gi rom for kommunikasjon, samarbeid og skaperkraft.

Kunst og kultur, fysisk aktivitet og frivillig arbeid gir viktig innhold og kvalitet i livene til alle som bor i Oslo. Det gir personlig utvikling, mental og fysisk styrke, en bredere horisont og viktige fellesskap. Det gir ferdigheter og sosial kapital, kan utjevne forskjeller i samfunnet og være viktige redskaper til livsendring.

Det er viktig å legge til rette for dem som skaper kulturen, fordi det som skapes i seg selv er viktig, og fordi det bidrar til den samlede iderikdommen i samfunnet. Det må legges til rette for at det går an å leve av å skrive bøkene, finne opp spillene og spille i filmene vi andre trenger. Flere barn og unge må få muligheten til å drive med idrett, lære seg å lære seg å spille instrumenter, bli glad i tegning og trening. For å få til dette, trenger vi blant annet en styrking av kulturskolen og utbygging av flere idrettsanlegg. Det trengs både breddetilbud innen kultur og idrett og det trengs tilbud på høyt nivå. Det trengs lokale frivillige initiativ og store organisasjoner med samfunnsbærende oppgaver. Det trengs gode kunstmuseer og idrettsanlegg, sterke kulturinstitusjoner og attraktive tilbud til barn og unge. Oslos kunstnere skal ha gode arbeids- og rammevilkår. Derfor er det viktig å styrke den kulturelle grunnmuren med tilbud som når ut til alle, og det er viktig å sørge for at arenaer og tilbud er tilgjengelig uavhengig av den enkeltes bakgrunn. Vi som samfunn må strekke oss lenger for å inkludere dem som ikke deltar, og fjerne hindringer for deltagelse. Det må være gode kultur-, idretts- og frivillighets-tilbud over hele byen. Bibliotekene gir inspirasjon, innsikt og kunnskap og er møteplass, gratis og for alle.

Deltakelse i felles opplevelser og møteplasser er med på å skape tilhørighet. Styrken og mangfoldet i de fellesskapene vi deltar i har stor betydning både for livskvaliteten og tilliten mellom folk. Kultur, idrett og frivillighet tilbyr en stor bredde av fellesskap med plass til alle og bygger opp om individuell utfoldelse, mangfold og skaper rom for at folk er forskjellige.

Byrådet vil at Oslo skal være en livssynsåpen by. Hva man tror på eller ikke tror på, skal være en naturlig del av vårt fellesskap. Dette er særlig viktig i en by som Oslo, som er preget av et stort mangfold også når det gjelder tro. Respekt for andres religiøse tilhørighet og praksis, ulike livssyn eller ikke-tro skal prege Oslo, og mangfoldet skal ikke bare aksepteres, men ønskes velkommen.

Oslo er landets hovedstad og dette vises også i byens kulturtilbud og idrettstilbud. Byen er hjem for viktige nasjonale institusjoner og den er en motor for kreative næringer. Byen tiltrekker seg store arrangementer og mange håpefulle kunstnere og utøvere. Nasjonale frivillige organisasjoner har hovedkontor her. Samtidig er byen et hjem for alle sine innbyggere, med de regionale og lokale behov som det medfører. Ved å bruke kultur aktivt i byutviklingen er Oslo i ferd med å få en rolle som internasjonal kulturby. Denne effekten vil vise seg tydeligere om få år når det nye Munchmuseet, det nye hovedbiblioteket og Nasjonalmuseet står ferdig omtrent samtidig.

Kunst skal være for alle i byen, og kunsten skal være tilgjengelig for innbyggerne og publikum for øvrig der de beveger og oppholder seg. En mer aktiv formidling av kommunens kunstordning og en styrking av kunstformidlingen generelt, vil øke innbyggernes interesse for, kunnskap om og forståelse av kunst.

Utfordringer

Utfordringene i sektoren handler om deltagelse, kapasitet og tilgjengelighet. Det bor over 670 000 mennesker i byen vår, og byen vokser. Vi har et stort innslag av barn og unge, og en økende andel seniorer.

SSBs kulturbarometer viser at folks inntekt og utdanning har stor betydning for bruken av de fleste kulturtilbudene. De med høy utdanning bruker kulturtilbudene i betydelig større grad enn personer med lav utdanning. Dette gjelder i særlig grad for de tradisjonelle kulturtilbudene teater, opera, ballett og dans, kunstutstillinger og museer, men også for kino. Unntaket er besøk på folkebibliotek, idrettsarrangement og tros- og livssynsmøter. Dette betyr at hvis vi skal ha en by med plass til alle må vi legge til rette for et mer inkluderende kulturliv, med økt deltagelse og økt publikum.

Vi må ha et blikk for hvem som deltar og hvem som ikke deltar, hva som skjer i organisert regi og aktiviteter som skjer i egen regi. Foreldrenes inntekt og utdanning påvirker om barna deltar i kulturskolen, og avstand mellom bosted og idrettsanlegg eller kulturtilbud kan oppfattes som en hindring. Det pågår en viktig debatt om prisnivået i barne- og ungdomsidretten. Flere må oppleve at tilbudene er for dem, og vi må bidra aktivt til å bygge ned hindringer for deltagelse.

Byrådets mål er at alle skal ha tilgang til attraktive kulturopplevelser og at byen skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet. Da må vi samtidig vite om det er et bredt nok tilbud av aktiviteter, og om det er god nok geografisk spredning på tilbudene kommunen bidrar til. Vi vet det er for få idrettsanlegg, og vi vet det er for dårlig dekning i kulturskolen. Kommunen skal bidra til at flest mulig får oppleve og utøve kultur og idrett, uavhengig av alder, bosted og økonomi.

Den statlige kulturutredningen fra 2014 viste at den kulturelle *grunnmuren* forvitrer. Den klare anbefalingen er å bygge opp kulturskoler og folkebibliotek, og andre lokale kulturarenaer som arbeidsfellesskap for kunstnere. Norges Idrettsforbunds anleggsrapport fra 2015 viste at Oslo manglet om lag 500 idrettsanlegg for å ligge på landsgjennomsnitt. Frivilligheten i Oslo melder at er den største utfordringen er tilgang til lokaler.

Sammen med budsjettet for 2019 rulleres behovsplan for idrett og friluftsliv, som inneholder en ambisiøs investeringsplan for idrettsanlegg. Den inneholder både store byggeprosjekter, nye breddeanlegg og vedlikehold av de anleggene vi har.

Oslo er i ferd med å gjennomføre store løft på kulturfeltet med byggingen av nytt Munchmuseum og nytt hovedbibliotek. Oslos kunstordning og samlingsforvaltning er den viktigste kilden til kunst i det offentlige rom. Både bibliotekene og Munchmuseet har lyktes med økt publikumsbesøk, og det bør undersøkes hvordan denne kunnskapen kan overføres til andre kulturtilbud.

Over tid har eiendom og utstyr i Oslo kommune fått et betydelig etterslep i vedlikehold. Manglende vedlikehold er kostnadsdrivende, og kan være en utfordring for sikkerhet og effektivitet, og ofte et estetisk problem. Å innhente et slikt etterslep er en stor og langsiktig oppgave.

Oslo har manglet en politisk forankret strategi for hvordan byen tilrettelegger for arrangement i hele byen. Dette gjelder små og store arrangement innen eksempelvis kultur og idrett. Gode arrangement gir befolkningen gode opplevelser og skaper nye og sterkere fellesskap for både deltakere, tilskuere og frivillige. Oslo blir en mer attraktiv by både for oss som bor her og for besøkende. Arrangementene skal være trygge og miljøtilpassede for byen, de besøkende og arrangørene.

Per i dag gravlegges rundt 3800 mennesker i Oslo hvert år. Å sørge for tilstrekkelig gravareal i et langsiktig perspektiv er derfor en svært viktig oppgave. Det innebærer også areal tilpasset ulike tros-samfunns behov. I Oslo øker medlemsmassen i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke, mens medlemstallet i kirken har hatt en svak nedgang. Av Oslos innbyggere er om lag 50 prosent medlemmer i Den norske kirke, 20 prosent er medlemmer i andre tros- og livssynssamfunn, og 30 prosent er ikke medlem i noe tros- eller livssynssamfunn.

I budsjettet for 2019 er våre største satsinger:

- Opprette ny arrangementsenhet, som skal tilrettelegge for byens arrangører
- Innføre forsøksordning for tilskudd til aviser som bidrar til sterkere Oslo-offentlighet, 3 mill. per år i perioden 2019-2021

- Styrke tilskuddsordningene til kunst- og kulturvirksomhet med 10 mill.
- Gjennomføre samarbeidsprosjekt om diakonale tiltak for sårbare grupper i Groruddalen. 3 mill. til tiltaket
- Ombygge Alfaset krematorium for sikrere, mer effektiv drift og reduksjon av utslipp
- Styrke rehabiliteringsinnsatsen, med 34 mill. i 2019 og 17 mill. per år videre. Frogner hovedgård, gravkapell, kultureiendommer og kirker prioriteres.
- Rehabilitering Toftesgate 69
- Utvide åpningstiden i helgene i ishallene på Jordal
- Investere 6,2 mrd. i idrettsanlegg i årene 2019-2022
- Halvere prisen for barn og ungdom ved badene
- Gjennomføre Vigelandjubileet
- Gjennomføre Oslobiennalen, med mer aktiv formidling av kunsten i det offentlige rom
- Innføre kulturskoletilbud i AKS – i første omgang pilotprosjekt ved 12 skoler i årene 2019-2021

Tabell 11.1 Mål for kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

Mål for kultur, idrett og frivillighet		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1.	Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle	Kulturetaten, Munchmuseet, Deichman bibliotek
2.	Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet	Kulturetaten, Munchmuseet, Deichman bibliotek
3.	Oslo kommunes kunstsamlinger, kultureiendommer, historie og kilder skal forvaltes og formidles på en god måte	Kulturetaten, Munchmuseet og Deichman bibliotek
4.	Biblioteket skal være en terskelfri møteplass for litteratur, debatt og kulturopplevelser	Deichman bibliotek
5.	Oslo skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet, spesielt for barn og unge	Bymiljøetaten
6.	Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo	Kulturetaten, Bymiljøetaten, Deichman bibliotek
7.	Oslo skal være en livssynsåpen by, og byens innbyggere skal gravlegges med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn	Gravferdsetaten

Mål 1: Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Oslo skal være en attraktiv og tilgjengelig kunst- og kulturby for alle som bor her, og for alle som kommer på besøk. Først og fremst er nye kulturbygg og et kulturtilbud i verdensklasse en berikelse for byens befolkning, men de vil også bidra til å tiltrekke seg kunstneriske krefter og internasjonale gjester. Det nye Munchmuseet som åpner i 2020 gir oss enorme muligheter for å få oppleve enda mer kunst i verdensklasse her i Oslo

I kommuneplanen og byrådserklæring 2015-2019 vektlegges betydningen av kulturell infrastruktur for å utvikle Oslo som kulturby. For at Oslo skal kunne ha de beste forutsetningene for sine profesjonelle kunstnere, er det behov for økt satsing på utvikling av gode kulturanlegg, arenaer og tilrettelagte produksjonsrom i form av verksteder, atelier og øvingslokaler.

Kommunen subsidierer arbeidslokaler til kunstnere som leies ut til svært reduserte priser. Det har i lang tid vært mangel på atelierer i Oslo og pågangen til kommunens lokaler er stor; under tildelingen i

2016 var det 354 søkere til 20 atelierer. I 2018 er det etablert nye, midlertidige produksjonslokaler i Myntgata 2 og Ila pensjonat med til sammen 158 nye atelierer, som vil si en økning i antall atelierer i kommunens eie på nærmere 60 prosent. Det er ønskelig å opprettholde et høyt antall produksjonslokaler til kunstnerformål, og å støtte flere kunstnerdrevne atelierfelleskap.

Oslo har lett tilgjengelig kunst i byens parker og andre offentlige rom. Vigelandsanlegget er blant byens viktigste turistattraksjoner, og har stor bruk som park for byens innbyggere. De senere år har Ekebergparken kommet til. Oslo kommunes kunstordning skal fremme kunst i det offentlige rom, bidra i nye bystrøk og spre kunst over hele byen, og det jobbes aktivt med formidling og tilgjengeliggjøring av kunst. Det er en egen satsing på gatekunst. Oslo kommune oppretter Oslobiennalen i 2019, som er en lokalt og internasjonalt rettet kunstbiennale for kunst i det offentlige rom. Oslobiennalen er del av Oslo kommunes kunstordning og skal gi lokal, nasjonal og internasjonal synlighet til Oslo kommunes omfattende kunstsatsning.

Kulturtilskuddene er viktige bidrag til kvalitet, mangfold og nyskaping. Hvert år er det et stort tilfang av nye aktiviteter og aktører som kunne fått støtte, og det er et potensial her for å få til positive ringvirkninger for lokalmiljøer og kreative næringer. Oslo spiller en viktig rolle som hovedbase for landets kunst og kulturtilbud, og er tyngdepunktet for film, musikk og andre kreative næringer.

Kulturtilbudet skal være tilrettelagt for folk i alle aldre og med et bredt tilbud som dekker ulike interesser og kunstformer. Oslo har mange gode museer, teatre og andre tilbud på internasjonalt, nasjonalt og lokalt nivå. Det er et mål å inkludere flere og arbeide målrettet med økt publikumsoppslutning.

Mål 2: Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Barn og unge i Oslo trenger arenaer for kreativ og kunstnerisk utfoldelse. Det er lettere for barn å delta nær der de bor, og det bør utvikles et bedre tilbud på lokale arenaer som skoler, lokalbibliotek og lokale kultureiendommer. Det bør utvikles flere tilbud i aktivitetsskolen, og det bør fremmes et godt tilbud innen profesjonell kultur for barn. Det er viktig å bygge opp den kulturelle grunnmuren i form av kulturskole, folkebibliotek og lokale kulturhus.

Barn bør få oppleve kunst på et høyt nivå. Oslos kulturaktører må oppmuntres til å utvikle bedre tilbud for barn på barns premisser, og Oslo kommune vil styrke dette arbeidet i våre egne kulturinstitusjoner. Det er viktig å skape mer inkluderende opplevelser.

Mål 3: Oslo kommunes kunstsamlinger, kultureiendommer, historie og kilder skal forvaltes og formidles på en god måte

Oslo kommune har betydelige materielle og immaterielle kulturelle verdier, både i institusjoner som Munchmuseet og Vigeland-museet, kommunens kunstsamling og kulturhistoriske eiendommer, men også i Byarkivet og annet verdifullt kildemateriale. Arbeidet med Middelalderbeltet er også en særdeles viktig del av Oslos historie.

Den dokumentasjonen av innbyggernes og kommunens rettigheter og de kildene til byens historie som nå kommer inn til Byarkivet er i voksende grad digital. Dette må kommunen planlegge for slik at innsamling, forvaltning og formidling av digitalt materiale gjøres på en forsvarlig måte.

Deichman bibliotek har en omfattende mediasamling. Når det nye hovedbiblioteket åpner i 2020 vil både forvaltningen og formidlingen av Deichmans samlinger være godt ivarettatt gjennom en sentralisert samlingsforvaltning og ved at hele hovedbibliotekets samling vil være lettere tilgjengelig for publikum.

Mål 4: Biblioteket skal være en terskelfri møteplass for litteratur, debatt og kulturopplevelser

Deichman er landets best besøkte kulturtilbud. Bibliotekets hovedoppdrag er å fremme kunnskap, peke på sammenhenger og oppfordre til kritisk refleksjon. Biblioteket er en kulturinstitusjon som lager ar-

rangement for publikum, en debattarena som utvikler og utvider demokratiet, og en læringsarena som sprer og deler kunnskap. Bibliotekene går fra å være bygninger for bøker til å bli samlingspunkt for mennesker.

Deichman ble egen etat i 2018. Dette har stimulert til ytterligere utvikling og vekst for biblioteket. Den positive utviklingen i besøkstall viser at bibliotekene i Oslo har et stort potensial. Det er viktig med tanke på at Oslo om få år får et nytt hovedbibliotek, men vel så viktig er det å ruste opp de lokale bibliotekene, og utvikle tilbud der bibliotek samarbeider med andre tjenester om å tilby arrangement og leselede til alle befolkningsgrupper.

Mål 5: Oslo skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet, spesielt for barn og unge

Idretten er den mest populære organiserte fritidsaktiviteten blant barn og unge i Oslo. Det er et mangfoldig aktivitetstilbud i Oslo, og mange unge og voksne driver også trening og fysisk aktivitet på egen hånd. Samtidig har Oslo Norges dårligste dekning av idrettsanlegg. Dette fører til et stort press på byens idrettsanlegg. Stor aktivitet medfører også høy slitasje og mange anlegg trenger vedlikehold og rehabilitering. For å legge til rette for økt fysisk aktivitet og fortsatt høy idrettsdeltakelse hvor alle som vil kan delta, er det behov for å bygge mange nye idrettsanlegg over hele byen også de kommende årene.

Sammen med årets budsjett legger byrådet fram for bystyret en revidert behovsplan for idrett og friluftsliv for årene 2019-2028. Planen synliggjør behovet for arealer og nye anlegg for å sikre en forutsigbar og god utvikling av idrettsanlegg og friluftsområder de kommende årene. Planen representerer en stor satsing på anlegg for idrett og fysisk aktivitet, og inneholder anbefalinger og tiltak som skal opprettholde og styrke innbyggernes muligheter for å drive idrett og fysisk aktivitet. Byrådet forsterker satsingen på idrettsanlegg også i kommende økonomiplanperiode. Totalt er det satt av 6,2 mrd. til idrettsanlegg i økonomiplanperioden.

Byrådet vil i tiden fremover sørge for å holde tempoet oppe slik at nye anlegg prosjekteres og gjennomføres i tråd med planen. Byrådet legger stor vekt på gjennomføring og vil prioritere nøkterne og breddetilpassede anlegg for å bøte på det store etterslepet. Ikke minst er det en stor satsing på badeanlegg, hvor det er planlagt byggstart av tre nye bad i økonomiplanperioden: Manglerud bad (2019), nytt Tøyenbad (2020) og Stovner bad (2021). Vedlikehold og rehabilitering av eksisterende anlegg er også et prioritert område. I tillegg til å legge bedre til rette for organisert idrett, er det viktig å bidra til et enda mer mangfoldig anleggstilbud, med styrket tilrettelegging for egenorganisert aktivitet og flere nærmiljøanlegg.

Oslo har en rekke private idrettsanlegg og tilbud som fyller viktige roller i mangfoldet av fysisk aktivitet i byen. Byrådet vil fortsette samarbeidet med idrettslag om bygging av anlegg gjennom videreføring av ordningen med tilskudd til delfinansiering og kommunal garanti til private idrettsprosjekter.

Mål 6: Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Det skal være lett å drive med frivillig aktivitet i Oslo og kommunen skal styrke rollen som støttespiller og tilrettelegger. Gjennomføringen av frivillighetsmeldingen fra 2016 vil kreve et bredt samarbeid mellom byrådsavdelinger, etater, bydeler og frivillig sektor. Byrådet vil gjennom økt satsning på lokalmiljø, koordinering, forenkling og samhandling bedre vilkårene for frivillig sektor, og bidra til bedre å utnytte potensialet for frivillighet som ligger i befolkningen.

Byrådet vil bidra til en variert og levende frivillig sektor som eksisterer og utvikles på egne premisser. Det innebærer forenklede kommunale prosesser, bedre samhandling, og tilgjengeliggjøring av lokaler og kommunal grunn.

Byrådet mener at det er potensiale for ytterligere aktivitet dersom frivillige aktører forenes og samarbeidet på tvers styrkes. Byrådet vil blant annet gjennom en bedre koordinering og tilrettelegging for økt dialog, samarbeid, idé- og erfaringsutveksling, styrke eksisterende frivillighet og løse ut potensiale for økt frivillig aktivitet i byen.

Byens byrom og uterom, dvs. torg, gater, parker og friluftsområder skal i større grad stilles til rådighet for frivillige og frivillige arrangement. Det er viktig å se hvordan den kommunale eiendomsmassen og investeringene som gjøres i denne, kan utnyttes på en måte som gir mest mulig tilbake til byens innbyggere. Merbruk, flerbruk, samlokalisering og tilgangsløsninger basert på ny teknologi og tillit til sivilsamfunnet er viktige tiltak for å realisere dette. Det er behov for nye løsninger på hvordan kommunen håndterer utlån og leie av lokaler. Byrådet har derfor satt i gang et pilotprosjekt på skoler for å bedre rutinene og gjøre det enklere for både leietager og utlåner å låne ut lokaler. Det skal etableres en bookingløsning og utvikles en organisasjonsmodell for håndtering av utlån av ulike lokaler i Oslo kommune.

Mål 7: Oslo skal være en livssynsåpen by, og byens innbyggere skal gravlegges med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn

Oslo preges av et stort mangfold av trostilhørighet, og skal være en livssynsåpen by. Befolkningssammensetningen og tros- og livssynsmangfoldet har noe å si for hvordan vi lever sammen. Det er mange som lever med religion og det er mange som lever uten religion. Å være livssynsåpen betyr å respektere begge sider like mye, og legge til rette for at alle tros- og livssynssamfunn kan leve godt med hverandre. Livssynsåpenhet er noe annet enn nøytralitet, det er å ta på alvor viktige verdier i innbyggernes liv. Det å dele tro eller ikke-tro med andre er gjerne et av de større fellesskapene vi mennesker inngår i, og som betyr noe for samholdet eller for splittelsen i et samfunn.

Byens mangfold i kultur, tro og livssyn skal gjenspeiles i gravferdsvirksomheten. Det innebærer at byens innbyggere skal gravlegges med respekt for deres tro eller livssyn. Oslos gravplasser utgjør en del av vår felles kulturarv, og fungerer på flere måter som en del av den overordnede grøntstrukturen. Mange bruker dem til gjennomgang og rekreasjon. I tillegg har de som grøntområder en viktig funksjon for klima og miljø. Gravlundene i Oslo skal være gode grønne møteplasser i byen, som gir en god og verdig ramme rundt gravferdene. De skal være vakkert utformet med respekt for miljø og kulturminner i takt med byen og befolkningens behov for grønne byrom. Det skal føles godt å gå hit både alene og sammen med andre.

11.3 Økonomiplanoversikt med spesifikasjon av endringer

Tabell 11.2 Økonomiplanoversikt med spesifikasjon av endringer

Driftsbudsjettet	Beløp i mill.				
	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	1 767,0	1 825,4	2 088,6	2 101,2	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	1 767,0	1 767,0	1 767,0	1 767,0	1 767,0
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		38,2	38,2	38,2	38,2
+/- Reelle endringer		123,1	326,3	341,0	323,0
=ØKONOMIPLAN (netto)	1 767,0	1 928,2	2 131,4	2 146,2	2 128,2
Endringer i prosent		9,1 %	20,6 %	21,5 %	20,4 %
Sum endringer		161,2	364,4	379,2	361,2

Spesifikasjon av "Reelle endringer"	Beløp i mill.				
	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		51,6	25,8	19,2	15,5
+/- Justering for engangstiltak		-31,7	-77,9	-82,6	-85,6
+/- Justering for oppgaveendring mellom sektorer		0,0	0,0	0,0	0,0
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-5,4	-5,4	-5,4	-11,7
+/- Spesifiserte rammeendringer		108,6	383,8	409,8	404,8
Sum reelle endringer		123,1	326,3	341,0	323,0

1) 2018-prisnivå

Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold

Kap. 500 styrkes med 1,14 mill. fra 2019 for riktig budsjettering av tilskudd til frivilligsentraler.

Kap. 501 reduseres med 0,2 mill. fra 2020 og 0,4 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 502 styrkes med 14,5 mill. i 2019, 15,5 mill. i 2020, 15,25 mill. i 2021 og 12 mill. i 2022 for driftsbudsjettering av kunstordninga. Kap. 502 reduseres videre med 0,5 mill. fra 2020 og 0,9 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 503 reduseres med 0,4 mill. fra 2020 og 0,8 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 504 reduseres med 0,4 mill. fra 2020 og 0,7 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 505 reduseres med 1,1 mill. fra 2020 og 2,2 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 545 reduseres med 7 mill. i 2020 og 9,1 mill. fra 2021 for erstatningslokaler for Jordal amfi. Kapittelet reduseres videre med 1,1 mill. fra 2020 og 2,3 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren. Kapittelet reduseres videre med 0,5 mill. fra 2020 for energieffektiviseringstiltak i KID.

Kap. 548 styrkes i 2019 med 34,8 mill. og fra 2020 med 20,3 mill. til avsetning for husleie og driftsfølger for nye idrettsanlegg.

Kap. 590 reduseres med 0,6 mill. fra 2020 og 1,2 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Justering for engangstiltak

Kap. 500 styrkes med 3 mill. i 2019, 2020 og 2021 til tilskudd lokalaviser. Kapitlet svekkes videre med 30,8 mill. fra 2019 for ettårige tilskudd i 2018. Videre økes tilskuddet til Oslo arkitekturtriennale med 0,8 mill. i 2019 før 2019-nivået på 2,6 mill. trekkes ut fra 2020.

Kap. 501 svekkes med 2 mill. i 2019 for tilstandsvurdering av Kirkeristen og Lokomotivverkstedet i 2018. Kapitlet styrkes med 7,5 mill. til erstatningslokaler for Toftesgate 69 og 3,5 til subsidiert husleie for kunstnere i Myntgata 2 i 2019.

Kap. 502 svekkes med 5 mill. knyttet til forprosjekt for nytt byarkiv i 2018. Kapitlet svekkes videre med 4 mill. fra 2020 grunnet midlertidig ekstrafinansiering av Popsenteret fram til 2019. Kapitlet styrkes videre med 0,6 mill. i 2019 til 150-årsjubileum for Vigeland, før 2,6 mill. trekkes ut fra 2020 når jubileet er over. Bilfritt byliv-midlene på 2,5 mill. trekkes ut fra 2019. Ettårig ekstrafinansiering på 0,05 mill. knyttet til Lambertseter gård trekkes ut fra 2019.

Kap. 504 styrkes med 10,9 mill. fra 2019 til drift av nytt museum.

Kap. 505 svekkes med 0,2 mill. fra 2019 grunnet pilot for alders- og demensvennlig bibliotek i 2018. Kapitlet styrkes videre med 9 mill. i 2019 til flytteprosjekt for hovedbiblioteket.

Kap. 545 svekkes med 8,9 mill. i 2019, 9,8 mill. i 2020 og 13,9 mill. fra 2021 grunnet midlertidig hall på Tøyen. Kapitlet svekkes videre med 12,5 mill. fra 2019 grunnet utredninger og forprosjekteringer i 2018. 5 mill. til Ellingsrud ridesenter i 2018 trekkes ut fra 2019. Kapitlet styrkes med 2,5 mill. til halvering av pris for barn og unge ved badene i 2019, og med 0,6 mill. i 2019 og 2020 til økte åpningstider i de små ishallene på Jordal.

Kap. 581 svekkes med 2,2 mill. i 2019 og 13,2 mill. fra 2020 som følge av utbetaling til andre trossamfunn tilsvarende hva Den norske kirke får (per medlem) til rehabilitering av Torshov kirke. Kapitlet styrkes med 3 mill. til samarbeidsprosjekt for diakoniarbeid i 2019.

Kap. 590 svekkes med 3 mill. fra 2019 grunnet forprosjekt for ombygging av krematoriet i 2018.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlede rammekutt for sektoren er 5,4 mill. i 2019, økende til 11,7 mill. i 2022.

Spesifiserte rammeendringer

Kap. 500 styrkes med 35 mill. i 2019 til tilskudd til kulturfeltet.

Kap. 502 reduseres med 0,6 mill. fra 2021 for konservering av fontener i Vigelandsparken. Kapitlet reduseres med 0,1 mill. i 2019 og 0,2 mill. fra 2020 grunnet forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk. Kapitlet styrkes med 4 mill. fra 2019 for midler til den nye arrangementsenheten.

Kap. 503 styrkes med 2 mill. fra 2019 til helårseffekt for 500 nye plasser i kulturskolen.

Kap. 504 styrkes med 31,7 mill. i 2019, 222,1 mill. i 2020 og 167,2 mill. fra 2021 til økt nivå på drift, kapitalkostnader og FDV knyttet til nytt Munchmuseum i Bjørvika.

Kap. 505 styrkes med 12 mill. fra 2019 til driftsfølger for det nye hovedbiblioteket. Ramma styrkes videre med 7,5 mill. i 2019 og 12 mill. fra 2020 for å opprettholde driften av lokalbibliotekene også etter åpning av nytt hovedbibliotek. Kapitlet reduseres videre med 0,1 mill. i 2019, og 0,3 mill. fra 2020 grunnet forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk.

Kap. 508 styrkes med 93 mill. fra 2020 til husleie for det nye hovedbiblioteket.

Kap. 545 styrkes med 33,1 mill. i 2019, 69,2 mill. i 2020, og 91,2 mill. fra 2021 i nettovirkning for driftsfølgevirksomheter og husleier, blant annet for nye Jordal amfi og Korsvoll flerbrukshall. Kapitlet svekkes med 27,1 mill. fra 2019 grunnet endret budsjettering av spillemiddelinntekter. Kapitlet styrkes med 8 mill. i 2019 og 5 mill. i 2020 og 2021 i utredningsmidler.

Kap. 548 reduseres med 7,4 mill. i 2019 og 8,1 mill. i 2020 før kapitlet styrkes med 61,6 mill. fra 2021 til avsetning for husleie og drift av nye idrettsanlegg.

KULTUR, IDRETT OG FRIVILLIGHET
BUDSJETT 2019

Tabell 11.3 Netto driftsbudsjett per kapittel

							Beløp i mill.
Netto driftsbudsjett		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Endring 2018 - 2019
500	Kulturtilskudd m.m.	287,9	311,2	263,6	263,6	260,6	23,3
501	Kultureiendommer	20,8	28,8	18,6	18,4	18,4	8,0
502	Kulturetaten	125,1	137,6	130,9	129,5	125,8	12,5
503	Oslo kulturskole	72,1	76,0	75,7	75,3	75,0	3,9
504	Munchmuseet	98,2	143,4	333,4	278,0	277,0	45,2
505	Deichman bibliotek	233,1	265,6	259,9	248,8	247,5	32,5
508	Avsetning husleier kulturbygg	0,0	0,0	93,0	93,0	93,0	0,0
545	Idrett	598,7	601,8	622,4	636,4	628,1	3,0
548	Avsetning husleier idrettsprosjekter	21,8	49,2	34,0	103,7	103,7	27,4
581	DNK og andre trossamfunn	228,7	236,3	222,3	222,3	222,3	7,6
590	Gravferdsetaten	80,5	78,3	77,7	77,1	76,8	-2,3
Sum		1 767,0	1 928,2	2 131,4	2 146,2	2 128,2	161,2

Tabell 11.4 Brutto investeringsbudsjett for sektoren

		Beløp i mill.			
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
501	Kultureiendommer	91,5	66,2	29,7	29,7
502	Kulturetaten	44,0	47,0	46,3	36,5
504	Munchmuseet	28,8	16,9	0,0	0,0
505	Deichman bibliotek	7,6	1,5	1,5	1,5
545	Idrett	102,0	62,0	57,0	57,0
581	Den norske kirke og andre trossamfunn	55,0	21,4	21,4	21,3
590	Gravferdsetaten	28,5	57,5	12,0	4,5
Sum	Kultur, idrett og frivillighet	357,3	272,4	167,8	150,5

11.4 Kulturtilskudd m.m.

Tabell 11.5 Driftsbudsjettet for Kulturtilskudd m.m. (kap. 500)

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
500 Kulturtilskudd m.m. (KIF)			
10 Lønn og sosiale utgifter	7	0	0
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	23 993	0	0
14 Overføringsutgifter	255 335	298 539	315 708
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	394	0	0
Sum utgifter	279 729	298 539	315 708
16 Salgsinntekter	-5 100	0	0
17 Refusjoner	-563	0	0
18 Overføringsinntekter	-4 447	-10 614	-4 519
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-394	0	0
Sum inntekter	-10 504	-10 614	-4 519
Netto utgifter	269 225	287 925	311 189

1 Ansvarsområde

Kapittelet omfatter tilskudd og andre overføringer til både det profesjonelle og frivillige kulturfeltet. Kapittelet administreres av Kulturretaten, som er kommunens faginstans på kulturfeltet. I tillegg omfatter kapittelet midler til oppfølging av bystyremeldingen «*Engasjement og deltakelse. Frivillighet i Oslo 2016*» (Frivillighetsmeldingen). Administrering av dette ligger delvis i byrådsavdelingen og delvis i Kulturretaten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det ytes årlig driftstilskudd til kunst- og kulturaktivitet i Oslo, både for store etablerte kunst- og kulturinstitusjoner, større kulturarrangement og festivaler. Det tildeles også tilskudd i løpet av året til kunst- og kulturtiltak, konserter, forestillinger og andre mindre tiltak, tilskudd til innovasjon innen kultur og kulturnæringer, frivilligsentraler, konsertstøtte til frivillige musikktiltak og tilskudd til kor, korps og orkestre, og barne- og ungdomsorganisasjoner mfl. Avsetningene omfatter videre kunst- og kulturstipend, kunst- og kulturpriser, Den kulturelle spaserstokken, spillemidler til kulturbygg, ferieleirer i frivillig regi, sentralt ungdomsråd, musikkråd og tiltak fordelt av lokale ungdomsråd og ungdomsinformasjon.

Antall søkere, nye søkere og total søknadssum for tilskuddsordningene har økt de siste årene. For den desidert største tilskuddsordningen; driftstilskuddene, har antall søkere økt fra 160 i 2018 til 176 for 2019. Videre har det vært en stor økning i totalt søknadsbeløp de siste fire årene som kan knyttes til byrådets satsing på kulturfeltet: 2016: 203 mill., 2017: 250 mill., 2018: 272 mill. og 2019: 333 mill. En detaljert fordeling av forslaget vil bli gitt i notat til bystyrets organer. Statens tildeling av spillemidler til kulturbygg er mer enn halvert fra 11,5 mill. i 2014 til 4,9 mill. i 2018. Dette rammer den kulturelle grunnmuren, som lokalbibliotek, lokale kulturhus og kulturbygg som Fellesverkstedet og Vega Scene mfl. For å kompensere statens nedskjæring bevilget bystyret 5 mill. i revidert budsjett 2018 til kulturbygg.

For å styrke tilskuddsordningene til kunst- og kulturvirksomhet er tilskuddsrammen styrket med 10 mill. sammenliknet med 2018. Styrkingen vil blant annet bli brukt til en ny ordning for kultur i barnehager (tilsvarende «Den kulturelle skolesekken» for skolene), samt tiltak i Oslo kommunes strategi for scenekunst for barn og unge (vedtatt 2018).

Oslo har svak dekning av lokalaviser for hele byen og bydelene. Byrådet foreslår en 3-årig forsøksordning for en tilskuddsordning til aviser (plattformnøytral) som bidrar til sterkere Oslo-offentlighet. Det bevilges 3 mill. til forsøksprosjektet hvert av årene 2019, 2020 og 2021.

Tabell 11.6 Nøkkeltall for Kulturtilskudd m.m. (kap. 500)

Kulturtilskudd m.m.	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Driftstilskudd kultur - antall søkere	149	130	129	129	152
Driftstilskudd kultur - antall tildelinger	78	86	98	98	106
Løpende kunst- og kulturtiltak - antall søkere	256	232	265	357	327
Løpende kunst- og kulturtiltak - antall tildelinger	130	109	153	147	218
Kunst- og kulturstipend - antall søkere	226	178	137	200	167
Kunst- og kulturstipend - antall tildelinger	30	24	32	30	32
Innovasjon kultur og kulturnæringer - antall søkere	102	53	47	45	50
Innovasjon kultur og kulturnæringer - antall tildelinger	22	22	21	24	18
Antall deltakere ferieleiren Camp Hudøy	1 350	1 350	1 350	1 370	1 345
Deltakere hos andre leietakere på Hudøy	4 500	3 253	4 847	4 762	4 749
Antall overnattingsdøgn på Hudøy, totalt	25 000	25 140	29 959	31 094	32 440
Tilskudd friv. barne- og ungdomsorg., antall org.	51	49	48	49	38
Tilskudd kor, korps, orkestre - antall org./kor/korps/ork.	204	208	214	226	232
Tilskudd til kulturbygg (spillemidler), antall prosjekter	7	8	6	6	4
Den kulturelle spaserstokken, antall tilbud	-	12	21	38	38
Antall frivilligsentraler				31	32

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Som grunnlag for anvendelsen av midlene på kapittelet legges målene:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Mål 5 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Tiltak 1

Styrke tilskuddsordningene til kunst og kultur med 10 mill.

Tiltak 2

Innføre en ordning for kultur i barnehager

Tiltak 3

Etablere en 3-årig forsøksordning for tilskudd for aviser som bidrar til sterkere Oslo-offentlighet

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 4,1 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Kapittelet er styrket med 19,2 mill. sammenlignet med budsjettet for 2018, hvorav tilskudd til lokalaviser utgjør 3 mill. og arkitekturtriennalen utgjør 0,8 mill.

Tabell 11.7 Tilskuddsoversikt for Kulturtilskudd m.m. (kap. 500)

Beløp i 1000

Avsetningen gjelder	Vedtak 2017	Vedtak 2018	Forslag 2019
Driftstilskudd kunst og kultur, stipend mv. ¹⁾	108 489	130 649	141 249
Oslo Nye Teater	80 000	81 500	83 000
Løpende kunst- og kulturtiltak ²⁾	8 500	9 000	7 500
Innovasjon innen kultur og kulturnæring	3 000	3 000	3 000
Tilskudd til kulturbygg ³⁾	9 234	10 000	4 519
Konsertstøtte frivillige sang/musikktiltak	1 000	1 000	1 000
Frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner	10 100	10 300	10 400
Skolekor, korps, orkestre	10 700	10 900	11 000
Musikkorps jub.gave 2018 og Korpsmusikk for eldre 2018 (1,5+0,5 mill)	-	2 000	-
Ferieleirer frivillige, barn/unge	6 600	6 700	6 800
Sentralt ungdomsråd, musikkråd, ungd.org., Unginfo, mv.	7 600	7 600	8 250
Lokale ungdomsråd	2 500	2 500	2 500
Frivillighetsmelding, oppfølging	-	4 000	4 000
Filmmelding, oppfølging ⁴⁾	3 000	-	-
Kultur til barnehagebarn	-	-	3 000
Den kulturelle spaserstokken	3 000	4 000	4 000
Frivilligsentraler ⁵⁾	11 300	12 440	12 440
Mediestøtte i Oslo	-	-	3 000
Besøkgårder/aktivitetshus, byomfattende innhold	10 025	10 050	10 050
SUM	275 048	305 639	315 708

1) Beløp 2018 er inkl. revidert budsjett.

2) Inkludert tilskudd til kulturtiltak i Bilfritt Byliv i 2017 og 2018, på hhv 3,5 mill. og 1,5 mill. (i justert budsjett).

3) Budsjettall for 2018 er basert på prognose for spillemidler fra staten på 4,4 mill. Avsetningen for 2018 ble i styrket i revidert budsjett med 5,6 mill. kommunale midler. Tall for 2019 er prognose.

4) Fra og med 2018 er tiltak i Filmmeldingen fordelt i avsetningen for driftstilskudd kunst og kultur mv.

5) Statlig innsats overført til kommunen som del av ordinært rammetilskudd fra og med 2017. Nivået for kommunens budsjettering er imidlertid fortsatt definert i statsbudsjettet. Prognose for 2019.

11.5 Kultureiendommer

Tabell 11.8 Driftsbudsjettet for Kultureiendommer (kap. 501)

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>501 Kultureiendommer (KIF)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	8 738	8 330	8 597
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	30 809	37 706	47 172
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 173	0	0
14 Overføringsutgifter	7 456	3 846	3 857
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	12 992	0	0
Sum utgifter	62 167	49 882	59 626
16 Salgsinntekter	-28 395	-25 752	-27 474
17 Refusjoner	-5 001	-1 005	-1 032
18 Overføringsinntekter	0	-2 331	-2 331
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-10 563	0	0
Sum inntekter	-43 959	-29 088	-30 837
Netto utgifter	18 208	20 794	28 789

1 Ansvarsområde

Kulturetaten forvalter kulturbygg, kulturminner og historiske gårdsanlegg. Etaten skal fremskaffe gode lokaler til ulike kunst- og kulturformål i Oslo og har ansvaret for tildeling av atelier og produksjonslokaler innen kunst- og kulturfeltet. Etaten forvalter 45 kultureiendommer med 83 bygninger, har forvaltningsansvar for Middelalderbeltet med store kulturminneareal, drift og vedlikehold av Oslos ruiner og følger opp feriekolonien på Hudøy med 64 ulike bygninger. I tillegg har etaten brukslånsavtaler for seks eiendommer med andre kommunale virksomheter for temporær utleie til kunst- og kulturformål, primært til atelier.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kultureiendommene er en del av Oslos kulturelle infrastruktur og er kulturhistoriske eiendommer. Disse tilbys til subsidiert leie til kunstnere og kulturinstitusjoner. I tillegg er ferieleireiendommen Hudøy på Tjøme en kultureiendom. Det er utarbeidet driftsplaner og gjennomført tilstandskartlegging for alle kultureiendommer. Disse danner grunnlag for vedlikeholdsplaner for den enkelte eiendom. Som følge av eiendommens karakter og historiske status, er vedlikeholdsetterslepet betydelig for deler av bygningsmassen.

Det knytter seg rehabiliteringsbehov til blant annet sentrale eiendommer som Grünerløkka lufthavn, Frogner hovedgård, Kirkeristen, og deler av Frysja kunstsenter som rommer et stort antall av kommunens atelier og arbeidslokaler, samt Lokomotivverkstedet i Bispegata 16. Det er i tidligere budsjett bevilget midler til rehabilitering av Toftes gate 69, og arbeidet er igangsatt. Erstatningslokaler for leietakerne vil bli etablert. Det er avsatt midler til drift av erstatningslokalene og til økte utgifter blant annet knyttet til uforutsette utfordringer med grunnforholdene.

Produksjonslokaler som leies ut til subsidierte leiepriser er et viktig kulturpolitisk virkemiddel for kunstnernes arbeidsvilkår. Behovet for flere slike lokaler er stort, både permanente og temporære. Byrådet ønsker derfor at kunstnere skal kunne leie tomme lokaler i kommunens eiendomsportefølje temporært. Fra høsten 2018 er derfor antallet atelier økt med 158 som følge av temporær utleie av tomme kommunale lokaler i Myntgata 2 og i Ila hybelhus.

Kulturetaten arbeider også med viktige utviklingsprosesser bl.a. i Middelalderbyen, Kvadraturen og for ulike Aker-gårder.

Bane Nor har som en del av reguleringsplanarbeidet for Follobaneutbyggingen gjennomført en landskapsplan for Middelalderparken. Plan- og bygningsetaten, Byantikvaren og Kulturetaten har deltatt i planarbeidet. Lokomotivverkstedet og Mariakirken er blitt en «hovedattraksjon» i de framlagte konseptene. Utviklingsplanen for Middelalderbeltet og landskapsplanen legger grunnlag for en vesentlig oppgradering av området. Bane Nor forventes i hovedsak å gjennomføre alle større tiltak i Middelalderparken og Ladegårdshagen. Forhandlinger om erstatninger og grunnerverv pågår.

På grunn av større utfordringer knyttet til rehabiliteringen av Toftesgate 69, er det innarbeidet 34,5 mill. ekstra til rehabiliteringsprosjektet. Det vil også legges til rette for erstatningslokaler for leietakerne.

Frogner hovedgård er en stor eiendom med potensial for videreutvikling, men for å kunne aktivere eiendommen er det nødvendig å gjennomføre rehabiliteringstiltak som sikrer tak, fasade, grunn, vinduer og elektrisk anlegg. Det er innarbeidet 34 mill. til rehabilitering av gården i økonomiplanperioden.

Tabell 11.9 Nøkkeltall for Kultureiendommer (kap. 501)

Kultureiendommer	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Antall kultureiendommer	43	43	44	45	45
Antall bygninger	78	78	82	83	83
Antall leieobjekt 1)	242	242	236	240	240
- herav atelier 2)	228	229	223	223	223
- herav antall boliger	7	7	7	7	7
- herav antall fellesverksted	2	3	3	3	3
- herav antall gallerier/visningssteder	7	7	7	7	7
Hudøy leir – kap., ant. ukbesøkende barn	425	425	425	425	425
Kultureiendommer bebygd areal m2	74 150	74 150	72 474	73 124	73 124
- herav andel kulturlokaler (%)	34 %	34 %	32 %	32 %	32 %
- herav andel atelier (%)	45 %	45 %	46 %	46 %	46 %
- herav andel museum (%)	22 %	22 %	22 %	22 %	22 %
Kulturminneareal, park og ruiner m2	109 922	109 922	109 922	109 922	109 922

1) Enkelte objekt, f.eks. Frogner Hovedgård og Rådhusgata 7 består av mange objekt som rommer ulike aktiviteter, men har kun en leietaker. Fra 2015 er flere mindre objekt slått sammen til større. Endring fra 2015 pga. annen inndeling av objekter. Temporære lokaler er ikke medtatt her.

2) Enkelte bygg leies ut til én aktør som disponerer atelierene/lokalene for flere kunstnere, for eksempel Hekkveien 5 og Toftes gate 69, Grünerløkka lufthavn.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Mål 3 Oslo kommunes kunstsamlinger, kultureiendommer, historie og kilder skal forvaltes og formidles på en god måte

Mål 5 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Tiltak 1

Sette i stand og gjøre tilgjengelig erstatningslokaler for leietakerne i Toftes gate 69, Grünerløkka lufthavn, i rehabiliteringsperioden

Tiltak 2

Rehabiliterer Frogner hovedgård (leietaker: Oslo Museum, Bymuseet)

Tiltak 3

Dobling av rehabiliteringspotten for kultureiendommer fra 2020, til 10 mill. årlig

Tabell 11.10 Resultatindikatorer for Kultureiendommer (kap. 501)

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall leietakere av kunstneratelier og -verksted i kultureiendommene 1)	274	274	275	443
Antall leietakere av kultureiendommer som ikke benyttes som atelier eller verksted 2)	76	81	81	81
Antall tomme kommunale bygg/eiendommer for øvrig midlertidig utleid til kultur/ kultur-næring	3	4	6	6

1) Enkelte eiendommer faktureres samlet, uavhengig av antall brukere. Estimat for hvor mange brukere utleieforholdene omfatter totalt. Fra og med høsten 2018 og i 2019 er det temporær utleie av 158 atelier og produksjonslokaler i Ila hybelhus (88 stk.) og i Myntgata 2 (70 stk.)

2) Eksempelvis Frogner hovedgård som leies ut til Oslo Museum og flere Akergårder som benyttes til ulike kulturaktiviteter

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,2 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Det er innarbeidet 7,5 mill. til erstatningslokaler for leietakerne i Toftegate 69 og 3,5 mill. til subsidiert husleie for leietakerne i Myntgata 2. Det er innarbeidet generell rammereduksjon på 0,2 mill.

Tabell 11.11 Øremerkede kommunale midler på Kultureiendommer (kap. 501)

Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp i 1000 kroner
35010002	Konservering av middelalderruiner	4 100

Avsetningen til ruinkonservering utgjør 4,1 mill., hvorav 2,05 mill. dekkes av Riksantikvaren. Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2019 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke anvendes fullt ut, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

5 Investeringer

Tabell 11.12 Investeringsbudsjettet for Kultureiendommer (kap. 501)

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
501 Kultureiendommer (KIF)			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	15 367	19 700	91 450
04 Overføringsutgifter	3 284	0	0
Sum utgifter	18 652	19 700	91 450
07 Refusjoner	-3 284	-3 940	-20 290
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-2 429	0	0
Sum inntekter	-5 713	-3 940	-20 290
Netto utgifter	12 938	15 760	71 160

Tabell 11.13 Investeringsoversikt for Kultureiendommer (kap. 501)

Kultureiendommer (KIF)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106021	Hudøy, rehabilitering av bygninger			4 200	4 000	4 000	4 000		Løpende
107002	Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer			5 000	10 000	10 000	10 000		Løpende
113044	Middelalderbeltet - utviklingsplan			6 500	6 500	6 500	6 500		Løpende
117025	Grünerløkka lufthavn, Toftes gt 69	147 000	56 250	60 250	30 500	0	0	0	1/17 - 4/18
118017	Brannsikring Kirkeristen, Dronningens gate 27	18 000	3 000	9 000	6 000	0	0	0	1/18 - 4/20
119021	Rehabilitering av Frogner hovedgård	34 000	0	6 500	9 150	9 150	9 200	0	1/19 - 4/22
	Sum investeringsutgifter			91 450	66 150	29 650	29 700		
106021	Hudøy, rehabilitering av bygninger			Investeringsmoms -840	-800	-800	-800		
107002	Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer			Investeringsmoms -1 000	-2 000	-2 000	-2 000		
113044	Middelalderbeltet - utviklingsplan			Investeringsmoms -1 300	-1 300	-1 300	-1 300		
117025	Grünerløkka lufthavn, Toftes gt 69			Investeringsmoms -14 050	-6 100	0	0		
118017	Brannsikring Kirkeristen, Dronningens gate 27			Investeringsmoms -1 800	-1 200	0	0		
119021	Rehabilitering av Frogner hovedgård			Investeringsmoms -1 300	-1 830	-1 830	-1 830		
	Sum kapittel finansiering			-20 290	-13 230	-5 930	-5 930		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			71 160	52 920	23 720	23 770		

Hudøy - rehabilitering av bygninger

Bygningsmassen på Hudøy omfatter 64 bygninger. For rehabilitering og utvikling av skjøtselsplan inneholder budsjettet et løpende prosjekt på 4,2 mill. i 2019, og 4,0 mill. fra 2020. Tiltakene gjennomføres i enighet med Stiftelsen Hudøy.

Kultureiendommer – rehabilitering og brannsikring

Kultureiendommene har regulert leienivå, med en fastsatt subsidiefaktor. Utgifter til rehabilitering utover løpende vedlikehold dekkes derfor i mindre grad inn gjennom husleie. Byrådet dobler denne løpende rehabiliteringspotten fra 5 til 10 mill. årlig fra og med 2020. Prioriterte tiltak innen denne avsetningen er brannsikring, tak-, vindu- og fasaderehabilitering og el-sanering, blant annet for fredede og bevaringsverdige eiendommer som Frysja kunstsenter, Kuskeboligen, Garmannsgården, Rådmannsgården og Anatomibygget.

Brannsikring Kirkeristen

Til Kirkeristen ligger det i kommende økonomiplan 15 mill. til brannsikring, hvorav 9 mill. i 2019 og 6 mill. i 2020.

Middelalderbeltet - utviklingsplan

Det er et prosjekt for tiltak i utviklingsplanen for Middelalderbeltet, 6,5 mill. årlig. Prosjektet har løpt siden 2014. Prosjektet er videreført ut økonomiplanperioden.

Grünerløkka lufthavn, Toftes gate 69 - rehabilitering

Vedtatt budsjetttramme for rehabiliteringsprosjektet er 112,5 mill. Rammen økes med 34,5 mill. fordi nærmere undersøkelser av grunnen har vist at fundamenteringen svikter i deler av bygget, og at dette må løses som del av rehabiliteringen.

Rehabilitering av Frogner hovedgård

Frogner hovedgård er en av de største og eldste gårdene i Oslo. Leietaker er Oslo Museum, Bymuseet. Det er et stort behov for rehabilitering av fasade, vinduer og takkonstruksjoner. Det er videre behov for å skifte ut elektrisk anlegg og generell rehabilitering og det er konstatert setningskader. Dette medfører skader og sprekkdannelser i vegger som bidrar til økt skade på de originale bygningselementene. Til rehabiliteringsarbeidet er det innarbeidet totalt 34 mill.

Utskifting av gjenstående oljefyanlegg i kultureiendommer

Det er i dag kun tre kultureiendommer som delvis har oppvarming med oljefyring: Dr. Dedichens vei 28 (Trosterudvillaen), Nordre Skøyen hovedgård og Toftes gate 69 (Grünerløkka lufthavn). På Nordre Skøyen hovedgård og Trosterudvillaen ligger forholdene til rette for er å installere jordvarme. Utskiftingen av oljefyren i Toftes gate 69 finansieres av rehabiliteringsprosjektet knyttet til bygget. 4 mill. til oljefyrukskifting i Trosterudvillaen og Nordre Skøyen hovedgård i 2019 ligger på kap. 192.

11.6 Kulturetaten

Tabell 11.14 Driftsbudsjettet for Kulturetaten (kap. 502)

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
502 Kulturetaten (KIF)			
10 Lønn og sosiale utgifter	255 746	111 981	113 698
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	173 029	37 326	48 780
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	20 441	16 473	16 929
14 Overføringsutgifter	18 514	928	943
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	8 772	0	0
Sum utgifter	476 502	166 708	180 350
16 Salgsinntekter	-81 537	-20 307	-20 851
17 Refusjoner	-28 572	-13 384	-13 745
18 Overføringsinntekter	-10 682	-7 931	-8 145
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-8 772	0	0
Sum inntekter	-129 563	-41 622	-42 741
Netto utgifter	346 939	125 086	137 609

1 Ansvarsområde

Kapittel 502 Kulturetaten omfatter Vigeland-museet med skulpturene i Vigelandsparken, Byarkivet, Oslo kommunes kunstsamling og kunstordning, Popsenteret og Øvingshotellet og Oslo ladegård. Etatens sentrale stabs- og støttefunksjoner inngår i dette kapitlet. Foruten Vigeland-museets samling, forvalter Kulturetaten også all annen kunst i Oslo kommunes eie, bortsett fra samlingene omfattet av kap. 504 Munchmuseet. Kulturetaten er også ansvarlig for virksomhet beskrevet under kap. 500 Kulturtilskudd m.m., kap. 501 Kultureiendommer og kap. 503 Oslo kulturskole.

Kulturetaten er kommunens faginstans på kulturfeltet, og har en sentral rolle som tilrettelegger for produksjon, utvikling og nyskaping som styrker byens kunst- og kulturliv. Etaten forvalter tilskudsordningene over kap 500. Etaten har det overordnede forvaltningsansvaret for kunstverk utplassert i kommunens virksomheter, kommunens utendørskunst og kommunens kunstordning og har oppfølgingsansvar for avtalen om utvikling av Ekebergparken. Kulturetaten har også et operativt ansvar for deler av frivillighetsfeltet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kulturetaten har en viktig rolle i å bidra til at kommunens virkemiddelapparat for kunst- og kulturfeltet er tilpasset en by i vekst. Etaten skal bidra i kulturutviklingen i Oslo, herunder kulturell infrastruktur hvor behovet er stort og økende. Med kulturell infrastruktur menes blant annet bibliotek, øvingslokaler, kulturstasjoner, atelier og produksjonslokaler for kunstnere, visningssteder, undervisningslokaler til kulturskolen og kulturelle møteplasser. Kulturetaten bidrar inn i planprosesser i kommunen, og i arbeidet med Bilfritt byliv.

Oslo kommune har en omfattende kunstsamling, og store deler av den er tilgjengelig i det offentlige rom. Kommunens kunstordning gir muligheter til kunstproduksjon både til nybygg, uterom, innkjøp av ny kunst til samlingen og temporære kunstprosjekt. Gjennom ordningen er det mange kunstnere som engasjeres i løpet av et år. Som del av Oslo kommunes kunstsatsing gjennom kunstordningen etableres det et i mai 2019 en kunstbiennale, Oslobiennalen, med både lokal, nasjonal og internasjonal orientering. Biennalen vil ha varighet til mai 2024. Biennalen skal gjennomføres i Oslos offentlige rom og det skal arbeides *med* byen og ikke bare *i* byen, og nå ulike målgrupper.

I 2019 er det 150 år siden Gustav Vigelands fødsel. Byrådet vil markere dette på flere måter; blant annet ved jubileumsutstilling, formidlingsprosjekt, publikasjoner og vandretstilling mm.

Byrådet ønsker å tilrettelegge for mer gatekunst i Oslo i tråd med Handlingsplanen for gatekunst 2016-2020.

Byrådet har avgitt en arrangementsstrategi for Oslo kommune, hvor målet er at Oslo kommune skal være en arrangementsvennlig by. Det er lagt inn 4 mill. årlig til oppfølging av strategien. Midlene vil gå til opprettelse av en arrangementsenhet som skal tilrettelegge for og koordinere arrangementer i byen. Arrangementsenheten skal være en frivillig veiledningstjeneste for arrangører. Det tverrfaglige arbeidet og koordineringen innad i kommunen og mellom offentlige instanser vil med dette styrkes. I tillegg skal det utvikles elektroniske løsninger for arrangører, og tilrettelegging for miljøvennlige arrangement skal prioriteres.

Kulturetaten har, i samarbeid med bydel Sagene og Bjerke, anskaffet et bookingsystem for lån og leie av lokaler. Målet er at et felles system i Oslo skal gjøre det enklere for befolkningen å få tilgang til lokaler til ulike type bruk. Kulturetaten har ansvar for å utvikle en organisasjonsmodell for håndtering av utlån av ulike lokaler i Oslo kommune. Bookingløsningen rulles ut og videreutvikles i 2019. Det er lagt inn 5 mill. ekstra per år til frivillige aktørers bruk av skolelokaler utenfor skoletid på kap. 200 Utdanningsetaten, i tillegg til 16,5 mill. fra tidligere, som betyr at det nå ligger totalt 21,5 mill. per år til formålet.

Tabell 11.15 Nøkkeltall for Kulturetaten (kap. 502)

Kulturetaten	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
<i>Byarkivet:</i>					
Oppbevart arkiv i hyllemeter *	21 500	21 689	21 145	22 100	22 423
Tilvekst papirarkiv, i hyllemeter	575	189	350	157	1 023
Skriftlige forespørsler Byarkivet	1 756	1 700	2 702	2 630	2 459
Oslo-bilder (Byarkivet), antall besøk	271 699	249 611	308 488	270 565	305 572
<i>Popsenteret:</i>					
Gj.sn. Ant. åpningstimer Popsenteret per uke	49	48	48	48	46
Antall klassebesøk Popsenteret per år	-	-	167	186	200
<i>Øvingshotellet:</i>					
Gjennomsnittlig åpningstimer per uke	71	72	71	72	72
Antall brukte øvingstimer Øvingshotellet	41 274	41 310	40 809	46 729	50 474
Antall brukere Øvingshotellet	5 474	6 972	8 359	9 849	11 399
<i>Vigeland-museet:</i>					
Gjennomsnittlig åpningstimer per uke	31	30	30	30	30
Antall utstillinger per år	6	5	5	4	3
Arr.ment barn og unge Vigeland-museet p.a.	3	3	8	3	10
<i>Kunstordningen:</i>					
Antall kunstprosjekt ferdigstilt	14	13	17	17	19
Antall kunstprosjekt under arbeid	-	31	36	30	30

* Deler av arkivet avhendes/kasseres hvert år. Mengden arkivert material er derfor ikke summen av fjorårets mengde plus tilvekst.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig alle

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Mål 3 Oslo kommunes kunstsamlinger, kultureiendommer, historie og kilder skal forvaltes og formidles på en god måte

Mål 6 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Tiltak 1

Opprette en ny arrangementsenhet som skal tilrettelegge for arrangement i byen

Tiltak 2

Gjennomføre Vigelandjubileum

Tiltak 3

Gjennomføre Oslobiennalen

Tiltak 4

Gjennomføre pilotprosjekt for lån og leie av skolelokaler i Oslo

Tiltak 5

Etablere bookingsystem for lån og leie av kommunale lokaler

Tabell 11.16 Resultatindikatorer for Kulturetaten (kap. 502)

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Vigeland-museet, antall besøk	34 273	30 000	35 000	50 000
Popsenteret, antall besøk	54 400	55 221	62 000	60 000
Øvingshotellet, antall besøk	102 107	102 110	105 000	105 000
Byarkivet, antall besøk	3 526	4 137	3 000	3 500
Ladegårdsarrangement, antall deltakere *	6 809	4 598	8 000	6 000
Ant. delt. barn/unge-arr.ment i Popsenteret	7 802	7 825	7 800	7 800
Ant. delt. klassebesøk (Popsenteret)	5 783	5 925	6 500	6 500
Ant. delt. klassebesøk (Vigeland-museet)	2 658	1 768	3 000	3 000
Ant. delt. klassebesøk (Ladegården) *	-	2 422	1 300	1 200
Ant. eiendommer i bookingbasen				10

* Tidligere års måltall for antall deltakere på ladegårdsarrangement omfattet både voksne og klassebesøk samlet. Fom. 2017 rapporteres klassebesøkene separat. I måltall for totalt besøk ble klassebesøkene for 2018 feilaktig ikke trukket ut av måltallet for besøkende på ladegårdsarrangementene. For 2019 er dette rettet opp.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,7 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Beløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 prosent i 2018 til 20,5 prosent i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 1,9 mill. lavere enn i 2018. Kapittelet er styrket med 11,4 mill., hvorav den nye arrangementsenheten utgjør 4 mill. og Vigelandjubileet utgjør 0,6 mill. Driftsavsetningen for kunstordningen utgjør 14,5 mill. i 2019. Vi viser til omtale av kunstordningen under neste punkt, *investeringer*. Det er innarbeidet generell rammereduksjon på 0,6 mill.

5 Investeringer

Tabell 11.17 Investeringsbudsjettet for Kulturetaten (kap. 502)

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>502 Kulturetaten (KIF)</i>			
00 Lønn og sosiale utgifter	1 343	0	0
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	42 083	52 000	44 000
03 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	93	0	0
04 Overføringsutgifter	4 663	0	0
Sum utgifter	48 182	52 000	44 000
07 Refusjoner	-4 750	0	-100
Sum inntekter	-4 750	0	-100
Netto utgifter	43 432	52 000	43 900

Tabell 11.18 Investeringsoversikt for Kulturetaten (kap. 502)

		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Kulturetaten (KIF)									
Prosjektnummer og navn:									
113001	Kunstnerisk utsmykning			43 500	46 500	45 750	36 000		Løpende
119022	Rehab. av installasjoner ved Øvingshotellet			500	500	500	500		1/19 - 4/22
	Sum investeringsutgifter			44 000	47 000	46 250	36 500		
119022	Rehab. av installasjoner ved Øvingshotellet	Investeringsmoms		-100	-100	-100	-100		
	Sum kapittel finansiering			-100	-100	-100	-100		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			43 900	46 900	46 150	36 400		

Kunst i offentlige bygg og uterom i Oslo

Kunstordningen for utsmykking av kommunale bygg og uterom innebærer at 0,5 prosent av kommunens samlede investeringsbudsjett, unntatt avgiftsfinansierte investeringer i VAR-sektoren og Oslo Havn KF, avsettes til kunstprosjekt. Dette sikrer en sammenheng mellom kommunens investeringsvolum og antallet kunstprosjekt, og ivaretar samtidig intensjonen om å styrke den kunstneriske utsmykkingen av kommunale bygg og uterom. Avsetningen er et løpende prosjekt som skal benyttes til både temporære og permanente prosjekter i uterom, skoler, barnehager, sykehjem mv. Ordningen administreres av Kulturetaten etter fastsatt regelverk. Ordningen utgjør 43,5 mill. på investering og 14,5 mill. på drift i 2019.

Rehabilitering av tekniske installasjoner ved Øvingshotellet

Øvingshotellet er populært og bruken ligger på i overkant av 100.000 besøkende per år. Det innebærer at det er behov for å innhente økt slitasje på utstyr og installasjoner som er på de ulike øvingsrommene. Mye av dette har ikke vært skiftet eller reparert siden Øvingshotellet åpnet for 10 år siden, og det ligger derfor 0,5 mill. hvert av årene i økonomiplanen til oppgraderinger.

11.7 Oslo kulturskole

Tabell 11.19 Driftsbudsjett for Oslo kulturskole

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>503 Oslo kulturskole (KIF)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	0	71 902	75 979
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	24 288	24 774
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	631	648
14 Overføringsutgifter	0	1 357	1 379
Sum utgifter	0	98 178	102 780
16 Salgsinntekter	0	-20 482	-21 035
17 Refusjoner	0	-5 561	-5 711
Sum inntekter	0	-26 043	-26 746
Netto utgifter	0	72 135	76 034

1 Ansvarsområde

Undervisningen ved Oslo kulturskole er hjemlet i opplæringsloven. Kulturskolen er kommunens ressurscenter for opplæring i musikk og andre kunsthøgskolefag rettet mot barn og unge. Kulturskolen skal, alene eller i samarbeid med andre profesjonelle aktører og det frivillige musikkliv, gi flest mulig barn og unge et godt undervisningstilbud innen ulike kunsthøgskolefag. Elever med særlige evner skal gis mulighet til å utvikle sitt talent.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo kulturskole underviser i nærmere 200 ulike disipliner innenfor kunsthøgskolefagene dans, teater, musikk og visuelle kunsthøgskolefag. Det er etablert egne talenttilbud innenfor musikk, dans og teater. Kulturskolen har også ansvar for å støtte opp under kor, korps og orkestre i byen. Over 50 ulike lag kjøper dirigent- og instruktørtjenester til sine aktiviteter.

Undervisningen ved kulturskolen foregår på 84 undervisningssteder. Det er etablert 11 kulturstasjoner, på Bjørnholt, Fernanda Nissen, Grønland, Majorstuen, Manglerud (foreløpig nedlagt i påvente av nytt bygg), Marienlyst, Ris, Rødtvet, Schous, Sinsen og Tøyen. I tillegg gis opplæring på 58 skoler og 15 andre undervisningssteder.

Resultatet for 2017 viser at kulturskolen gir et tilbud til 6 892 elever som disponerer totalt 8 105 elevplasser. Fra 2016 til 2017 økte antall elevplasser med ca. 450. I samme periode sank imidlertid antall elever med omtrent 200. Dette kan forklares ved at flere elever enn før mottok undervisning i flere kurs samtidig, for eksempel ved å delta i både piano og dans.

Skolen har mange søkere, men samtidig en av de laveste dekningsgradene i landet. Dette gir til dels lange ventelister. Høsten 2017 var ventelisten 3 159 elevplasser. Kun 5,4 prosent av alle barn og unge i Oslo under 20 år deltar i kommunens kulturskole. 5 968 av kulturskolens elever er i grunnskolealder. Dette utgjør 8,9 prosent av alle elever i grunnskolen i Oslo kommune. Spesielt i bydeler med høy andel lavinntektsfamilier og høy andel minoritetsspråklige barn er deltakelsen i kulturskoletilbudet lavt. Satsningen rundt Tøyenløftet er et unntak som viser at kulturskolen i større grad lykkes med å gi et tilbud til barn og unge fra lavinntektsfamilier når tilbudet integreres i skoletiden og er gratis for målgruppene.

Byrådet vil jobbe for å øke antall elevplasser i kulturskolen, slik at flere barn og unge skal få mulighet til å utvikle kulturell kompetanse gjennom å lære om og skape egne kulturelle og kunstneriske uttrykk. Byrådet ønsker å styrke kulturskolenes samarbeid med byens kulturaktører, samt videreføre samarbeidet med byens kor, korps, orkestre og andre aktører. I 2018-budsjettet ble det lagt inn midler til 500

nye plasser i kulturskolen fra og med høsten 2018. Byrådet arbeider for tiden med sak om Oslo kulturskole som vil legges frem i løpet av 2018.

Tabell 11.20 Nøkkeltall for Oslo kulturskole (kap. 290)

Oslo kulturskole	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Antall elevplasser totalt 1)	6 907	8 134	8 369	7 676	8 105
Antall elever totalt	6 504	7 599	7 833	7 108	6 892
Antall elever i grunnskolealder	5 701	6 733	6 958	6 198	5 968
Antall elevplasser på venteliste	2 734	3 207	2 199	3 233	3 159
Antall elever på venteliste	1 988	2 401	1 697	2 358	2 237
Ant. elever i gr.skolealder på venteliste	1 493	1 839	1 286	1 876	1 779

1) Én elev kan ha flere elevplasser ved for eksempel motta undervisning i både dans og piano

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Tiltak 1

Innføre kulturskoletilbud i AKS, i første omgang som pilotprosjekt ved 12 skoler i årene 2019, 2020 og 2021

Tabell 11.21 Resultatindikatorer for Oslo kulturskole (kap. 290)

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall elevplasser*	7 676	8 105	8 475	9 500

*Økningen er knyttet til satsingen på kulturskoletilbudet i AKS fra 2019.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med 2,2 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Det er innarbeidet generell rammereduksjon på 0,3 mill. Kapittelet er styrket med 2 mill., som gjelder helårsvirkning for de 500 nye plassene som ble innført i 2018, altså på toppen av de 3 mill. i 2018-budsjettet. 1,25 mill. er øremerket Torshovkorpset.

11.8 Munchmuseet

Tabell 11.22 Driftsbudsjett for Munchmuseet

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
504 Munchmuseet (KIF)			
10 Lønn og sosiale utgifter	62 474	65 562	81 217
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	50 184	48 263	71 988
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	10 056	10 851	11 152
14 Overføringsutgifter	154	0	0
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	270	0	0
Sum utgifter	123 139	124 676	164 357
16 Salgsinntekter	-33 386	-24 082	-19 552
17 Refusjoner	-946	-1 398	-1 436
18 Overføringsinntekter	90	-1 000	0
Sum inntekter	-34 242	-26 480	-20 988
Netto utgifter	88 898	98 196	143 369

1 Ansvarsområde

Munchmuseet forvalter en av Norges viktigste kunstsamlinger som inneholder mer enn 28 000 kunstverk, fordelt på 1 100 malerier, 6 800 tegninger og skisser (inkludert 224 skisse- og notatbøker), 18 200 grafiske blad og 13 skulpturer i tillegg til kunstnerens egne fotografier og film. I tillegg kommer Edvard Munchs trykkplater og litografiske steiner, hans skrifter og brev samt en stor mengde arkivalie og dokumentasjon, til sammen 45 000 museumsobjekter. Staten forvalter også samlinger med kunst donert av Rolf E. Stenersen, Amaldus Nielsen og Ludvig O. Ravensberg.

Etatens ansvarsområde er å forvalte samlingene i Munchmuseet på en best mulig måte gjennom bevaring, forskning og formidling. Samlingene representerer en stor kunstnerisk, museal og økonomisk verdi for Oslo. Edvard Munchs kunst regnes som Norges viktigste bidrag til den internasjonale kunsthistorien. Munchmuseet flytter inn i nytt museumsbygg i Bjørvika i 2020.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det påhviler Oslo kommune et stort ansvar for en best mulig forvaltning av arven etter Edvard Munch. Munchmuseet forestår den operative forvaltningen og har de senere årene lagt ned et stort arbeid i å trekke til seg nytt publikum, og når i dag bredere ut også i byens hjemmepublikum enn noen gang. Munchmuseet skal styrke interessen for og kunnskapen om Edvard Munch og hans kunstnerskap lokalt, nasjonalt og internasjonalt gjennom bevaring, forskning og formidling. Museet skal være synlig og relevant i samfunnet og kunstlivet gjennom en sterk satsning på utstillinger basert på Munchs kunst, modernisme og samtidskunst. Munchmuseet skal produsere et attraktivt program til barn og unge som skal tilby deltagelse, egenproduksjon og opplevelse av kunst. Barn og unge-satsningen skal også styrkes fremover mot åpningen av nytt museum.

Museet har satset på moderne formidling, et program med attraktive utstillinger av egne samlinger, og samarbeids-, inn- og utlånsutstillinger av modernisme og samtidskunst. Til tross for plassmangel og begrensninger i det gamle museumsbygget, lager Munchmuseet et utstillings- og formidlingsprogram som både bereder grunnen for flytting til Bjørvika og bygger forventninger til nybygget. I tillegg til utstillinger på museet gjennomføres prosjektet *Munch i Bevegelse* i samarbeid med Kunsthall Oslo i Bjørvika. *Munch i bevegelse* er et selvstendig program som blant annet formidler utvalg fra Stenersen-samlingen frem til nytt bygg står klart. Munchmuseet vil på denne måten styrke sin rolle i norsk kunstliv, samtidig som museet ønsker å skape engasjement, tilstedeværelse og forventning i Bjørvika mens byen venter på åpningen av det nye museet.

Det nye Munchmuseet er planlagt ferdig i 2020 og vil ha nærmere 5 000 kvadratmeter utstillingsarealer. Museet vil på en av byens aller beste tomter og med hensiktsmessige romløsninger bli verdig den viktige oppgaven det er å huse Edvard Munchs testamentariske gave til Oslo. Det er lagt inn driftsfølgende virkninger for det nye bygget i 2020, men driftsbudsjettet i 2020 er høyere enn i normalår, siden dette er et år med drift av både det gamle og det nye bygget.

Utstillingsserien «Munch i 2015-2016 og «Mot skogen. Knausgård om Munch» i 2017 har vært store suksesser, og gir en pekepinn på hva som vil være mulig i det nye Munchmuseet. Utstillinger som dette har også skapt en velkommen debatt og et offentlig engasjement knyttet til Munchmuseets fremtidige profil og rolle i norsk samfunns- og kunstliv. Sommerutstillingen i 2018, «Mellom klokken og sengen», har tidligere vært vist med stor suksess ved San Francisco Museum of Modern Art og Metropolitan Museum i New York. «Andy Warhol – After Munch» som MiB viste sommeren 2018, har også vekket mye oppmerksomhet. Museet har en rekke samarbeid om utstillinger internasjonalt, og høsten 2018 vises en større utstilling av Munchs verk ved Tokyo Metropolitan Art Museum. Museet har våren 2018 inngått en avtale med Avinor, som gir reisende til og fra Oslo Lufthavn Gardermoen muligheten til å oppleve originalverk av Munch.

Tabell 11.23 Nøkkeltall for Munchmuseet

Munchmuseet	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Totalt antall deltagere "Munch i bevegelse"	0	0	0	7 670	12 942
Antall følgere på sosiale medier	153 000	280 600	344 043	375 870	391 735
Antall arrangement		33	43	56	66

3 Mål og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Mål 3 Oslo kommunes kunstsamlinger, kultureiendommer, historie og kilder skal forvaltes og formidles på en god måte

Tabell 11.24 Resultatindikatorer for Munchmuseet

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall besøkende*	180 405	204 489	175 000	105 000
Antall barn og unge som besøker museet**	18 497	20 262		16 000

*Fra høsten 2019 vil store deler av utstillingsarealene på Tøyen bli tatt i bruk som for konservering og pakking i forbindelse med flyttingen. Utstillingsarealene blir derfor vesentlig mindre. Dette er grunnen til den budsjetterte store nedgangen i besøk i 2019.

**Fra 2019 er det foreslått at resultatindikatoren knyttet til barn og unge endres fra «Antall unge på omvisninger og verksted» til «Antall barn og unge som besøker museet» (under 19 år).

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 3,1 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Beløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 prosent i 2018 til 20,5 prosent i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 0,6 mill. lavere enn i 2018. Kapittelet styrkes med 42,1 mill., som er knyttet til forberedelser til innflytting i det nye museet i Bjørvika og flytting av samlingene. Det er innarbeidet generell rammereduksjon på 0,5 mill.

5 Investeringer

Tabell 11.25 Investeringsbudsjettet for Munchmuseet

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>504 Munchmuseet (KIF)</i>				
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	2 706	26 250	28 750
	Sum utgifter	2 706	26 250	28 750
06	Salgsinntekter	-2 000	0	0
07	Refusjoner	0	-5 250	-5 750
	Sum inntekter	-2 000	-5 250	-5 750
	Netto utgifter	706	21 000	23 000

Tabell 11.26 Investeringsoversikt for Munchmuseet

		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Munchmuseet (KIF)									
Prosjektnummer og navn:									
118018	Applikasjonsprosjektet	75 625	30 000	28 750	16 875	0	0	0	1/17 - 4/20
	Sum investeringsutgifter			28 750	16 875	0	0		
118018	Applikasjonsprosjektet	Investeringsmoms		-5 750	-3 375	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-5 750	-3 375	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			23 000	13 500	0	0		

Prosjekt 118018 Applikasjonsprosjektet

Applikasjonsprosjektet for det nye Munchmuseet skal levere de bygg-uavhengige IKT-applikasjonene i bygget. Disse skal sørge for god formidling av kunsten, øke kjennskapet til og bruken av museet, og sørge for gode og stabile IKT-system for de ansatte.

11.9 Deichman bibliotek

Tabell 11.27 Driftsbudsjettet for Deichman bibliotek (kap. 505)

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>505 Deichman bibliotek (KIF)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	0	170 976	170 904
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	86 072	103 610
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	15 692	11 097
14 Overføringsutgifter	0	912	0
Sum utgifter	0	273 652	285 611
16 Salgsinntekter	0	-19 149	-19 552
17 Refusjoner	0	-13 422	-411
18 Overføringsinntekter	0	-7 977	0
Sum inntekter	0	-40 548	-19 963
Netto utgifter	0	233 104	265 648

1 Ansvarsområde

Deichman bibliotek ble etablert som egen etat fra 1. januar 2018. Etaten ble etablert for å gi biblioteket mulighet til å styrke sin profil og posisjon, og bedre muligheter for utvikling og vekst.

Deichman bibliotek er byens folkebibliotek og er Oslos best besøkte kulturinstitusjon. Deichman bibliotek består av et hovedbibliotek, 14 lokalbibliotek, 4 kombinasjonsbibliotek (ligger i tilknytning til skoler) og et eget lokalbibliotek for barn og ungdom, Biblo Tøyen. Deichman bibliotek driver også spesialavdelingene Deichman OUS Rikshospitalet, Deichman Oslo fengsel og Deichman Bredtveit, som alle er statlig finansiert. I tillegg leveres bibliotekstjenester til barnehager, skoler og andre offentlige institusjoner.

Folkebiblioteket er en lovpålagt tjeneste som ligger i skjæringspunktet mellom kultur og utdanning, og er forankret i det demokratiske prinsippet om lik og gratis tilgang på informasjon og kunnskap. Lov om folkebibliotek slår fast at folkebibliotekets oppgave er å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom aktiv formidling. Biblioteket er derfor både en arena for kunnskap og for inspirasjon, læring og aktiv deltakelse.

2 Situasjonsbeskrivelse

Biblioteket skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Med moderne bibliotekstjenester og arrangement, en rikholdig samling og rom som er gode å være i, åpner biblioteket dørene opp for inspirasjon, innsikt og kunnskap, som er gratis og for alle.

Gjennom *Borgernes bibliotek - bibliotekplan for Oslo kommune i perioden 2014 til 2018* (byrådssak 44/14) har det vært satset på innholds- og tjenesteutvikling i biblioteket, serviceutvidelse og bruk av ansattes kompetanse. Byrådet vil høsten 2018 legge fram en ny bibliotekplan for perioden 2019 til 2022.

Deichman flytter inn i det nye hovedbiblioteket i Bjørvika i 2020, og vil plassere Oslo i teten av storbyer med hensyn til satsing på folkeopplysning og moderne bibliotekstjenester.

Biblioteket har hatt i overkant av 2,5 millioner besøkende. Samlet har økningen vært 20 prosent de to siste årene. Dette er et resultat av stadig flere meråpne bibliotek, nye og oppgraderte lokaler og økt antall arrangement og aktiviteter. Deichman har etablert et omfattende nettverk av samarbeidspartnere og som bidrar til aktiviteter og arrangement. Totalt var det i 2017 5 200 arrangement på bibliotekene, noe som gjør Deichman til byens største kulturaktør.

Deichman prøver ut en enkel modell for pop-up bibliotek sommeren/høsten 2018. Erfaringene fra møte med brukerne når det gjelder plassering og innhold tas med i utviklingen av en mer omfattende løsning som planlegges åpnet i 2019.

Barn og unge er en viktig brukergruppe for biblioteket. Programmet Lesefrø tilbys i barnehager med høy minoritetsspråklig andel. 5 700 barn er med i 2018, og vi vil nå enda flere barn i 2019.

Deichmans websider er blant kommunens mest brukte digitale tjenester, og biblioteket fikk i 2017 25 prosent flere følgere på Facebook.

Deichman bibliotek er en sentral aktør i utviklingen av kulturarenaer i Oslo, og skal i samarbeid med Kulturetaten utvikle den kulturelle infrastrukturen i byen.

10 bibliotek er meråpne per september 2018: Majorstua, Lambertseter, Bøler, Tøyen, Furuset, Bjerke, Røa, Stovner, Nordtvet og Oppsal.

Tabell 11.28 Nøkkeltall for Deichman bibliotek

Deichman bibliotek	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Antall besøk per innbygger	3,3	3,4	3,3	3,7	3,9
Totalt antall utlån	2 796 925	2 765 593	2 605 492	2 482 273	2 179 215
Antall nye lånere bibliotek	26 453	28 672	31 262	32 708	29 123
Førstegangslån per innbygger	3,1	3	2,8	2,4	2,2
Antall arrangement totalt	2 581	2 833	2 916	4 520	5 240
Antall arrangement barn og unge	1 803	1 913	1 658	2 660	2 819
Antall utlån til ungdom, 14-18 år*	86 842	84 021	74 917	-	46 569

*Resultat for 2016 mangler grunnet utskifting av biblioteksystem i det året

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Mål 3 Oslo kommunes kunstsamlinger, kultureiendommer, historie og kilder skal forvaltes og formidles på en god måte

Mål 4 Biblioteket skal være en terskelfri møteplass for litteratur, debatt og kulturopplevelser

Mål 6 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Tabell 11.29 Resultatindikatorer for Deichman bibliotek

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Publikumsbesøk	2 467 859	2 590 268	2 500 000	2 940 000
Antall deltakere barn/unge på arrangement	62 443	73 581	60 000	80 000
Antall barn som omfattes av «Lesefrø»	3 306	4 764	5 600	6 700
Bibliotekarrangement, antall deltakere	112 173	148 818	130 000	160 000
Antall meråpne bibliotek	6	9	12	14
Antall utlån av bøker *		1 225 866	1 280 000	1 300 000

* «Bøker» omfatter papirbøker, e-bøker, lydbøker, tegneserier og periodika

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 5,5 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Beløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 prosent i 2018 til 20,5 prosent i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 1,6 mill. lavere enn i 2018. Kapittelet er styrket med 28,2 mill., som er knyttet til forberedelser for innflytting i nytt hovedbibliotek i Bjørvika og flytting av samlingene. Det er innarbeidet generell rammereduksjon på 1,2 mill.

5 Investeringer

Tabell 11.30 Investeringbudsjettet for Deichman bibliotek

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>505 Deichman bibliotek (KIF)</i>				
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	0	2 500	7 600
	Sum utgifter	0	2 500	7 600
07	Refusjoner	0	-500	-1 520
	Sum inntekter	0	-500	-1 520
	Netto utgifter	0	2 000	6 080

Tabell 11.31 Investeringsoversikt for Deichman bibliotek

		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Deichman bibliotek (KIF)									
Prosjektnummer og navn:									
115004	Bibliotekmeldingen 2014	29 600	23 600	1 500	1 500	1 500	1 500	0	1/15 - 4/22
118003	Restaurant Deichman inventar og utstyr	7 100	1 000	6 100	0	0	0	0	1/18 - 4/19
	Sum investeringsutgifter			7 600	1 500	1 500	1 500		
115004	Bibliotekmeldingen 2014	Investeringsmoms		-300	-300	-300	-300		
118003	Restaurant Deichman inventar og utstyr	Investeringsmoms		-1 220	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-1 520	-300	-300	-300		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			6 080	1 200	1 200	1 200		

Bibliotekplanen Borgernes Bibliotek

I 2019 og videre i økonomiplanen er det avsatt 1,5 mill. årlig til meråpne bibliotek. Midlene går til investering i selvbetjenings- og sikkerhetsløsninger slik at bibliotekene kan være åpne for publikum også utenom den betjente tiden. Det er beregnet 0,75 mill. per bibliotek, og prosjektet er løpende frem til 2022. Prosjektet stammer fra 2015-budsjettet og bibliotekplanen fra 2014.

Inventar og utstyr til restaurant på det nye hovedbiblioteket

Kulturetaten har inngått en tjenestekonsekonsjonskontrakt med en restauratør for bevertningskonseptet for det nye hovedbiblioteket. Kontrakten innebærer investering i inventar og utstyr på totalt 7,1 mill., hvorav 6,1 mill. i 2019.

11.10 Avsetning husleie kulturbygg

Tabell 11.32 Driftsbudsjettet

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>508 Avsetning husleier kulturbygg (KIF)</i>			
Sum utgifter	0	0	0
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	0	0	0

Kapittelet er et rent avsetningskapittel for fremtidig husleie og drift av nye kulturbygg. Det ligger 93 mill. fra 2020 på kapittelet, til husleie for det nye hovedbiblioteket.

11.11 Idrett

Tabell 11.33 Driftsbudsjettet

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>545 Idrett (KIF)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	71 870	93 901	96 906
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	145 212	227 533	200 777
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	298 935	226 752	256 568
14 Overføringsutgifter	217 418	167 211	164 806
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	264	0	0
Sum utgifter	733 699	715 397	719 057
16 Salgsinntekter	-77 519	-73 683	-73 172
17 Refusjoner	-20 976	-42 969	-44 129
18 Overføringsinntekter	-20	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-264	0	0
Sum inntekter	-98 779	-116 652	-117 301
Netto utgifter	634 919	598 745	601 756

1 Ansvarsområde

Idrett ble flyttet fra kapittel 542 Bymiljøetaten i budsjettet for 2017. Bymiljøetaten har ansvar for planlegging og utvikling av kommunale idrettsanlegg. Etaten har videre ansvaret for bygging og forvaltning av markanlegg, snøanlegg, mindre bygg som klubbhus og garderobeanlegg, samt mindre nærmiljøanlegg til egenorganisert aktivitet. I tillegg har etaten driftsansvaret for idretts- og badeanlegg som forvaltes av Kultur- og idrettsbygg Oslo KF, samt en andel av driftsansvaret for skolenære idrettshaller som forvaltes av Undervisningsbygg Oslo KF. Bymiljøetaten skal i samarbeid med idretten skape gode muligheter for barn, ungdom og voksne til å utøve idrett og fysisk aktivitet. Tilbudet innen idrett og fysisk aktivitet skal videreutvikles ved å øke kunnskapen om og bruken av de eksisterende tilbudene og arealene, prioritere tilbud til barn og ungdom og styrke samhandlingen med andre offentlig og private aktører.

Bymiljøetaten utarbeider kommunale planer og foreslår strategier og målsettinger for kommunens arbeid med idrett og fysisk aktivitet. Etaten har ansvaret for forvaltning av tilskudd på idrettsområdet.

Dette omfatter både rammetilskuddet til Oslo idrettskrets, tilskudd for å stimulere til bygging av private idrettsanlegg samt tilskudd til store og små idrettsarrangement og -tiltak.

2 Situasjonsbeskrivelse

Sammen med budsjettforslaget for 2019 legger byrådet fram for bystyret en revidert *Behovsplan for idrett og friluftsliv 2019-2028*. Denne erstatter planen som ble vedtatt av bystyret sammen med budsjettet for 2017. Planen inneholder en status for pågående tiltak, samt et oppdatert handlingsprogram som viser hvilke anlegg som byrådet prioriterer å ferdigstille og/eller igangsette i perioden 2019-2022. Behovsplanen synliggjør også behovet for utredninger. Som helhet er behovsplanen et viktig virkemiddel for å synliggjøre Oslos behov for tilrettelegging for organisert og egenorganisert idrett i årene fremover. Det er en mangel på en rekke anleggstyper, og flere av de eksisterende anleggene har behov for vedlikehold og rehabilitering. Behovsplanen danner grunnlaget for en kunnskapsbasert og behovsstyrt anleggsutbygging i Oslo. I økonomiplanperioden har byrådet innarbeidet 18 mill. i utredningsmidler for å utarbeide gode prosjekter som grunnlag for nye idrettstiltak i *Behovsplan for idrett og friluftsliv 2019-2028*. Totalt er det innarbeidet 6,2 mrd. i investeringsmidler til nye idrettsanlegg i samme periode. Med dette fortsetter byrådet arbeidet med å styrke idrettstilbudet gjennom å bygge nye idrettsanlegg, og ved økt vedlikehold og rehabilitering.

Bymiljøetaten arbeider kontinuerlig for å tilby attraktive muligheter for å utøve idrett og annen fysisk aktivitet. Blant annet er åpningstidene ved flere av badene utvidet de senere årene og for 2018 ble også sesongen ved utebadene på Frogner og Tøyen utvidet med hhv. 3 og 4 uker. Byrådet foreslår at åpningstidene ved badene videreføres i 2019. Videre foreslår byrådet for 2019 å gjøre det billigere for barn og ungdom å benytte badene gjennom å halvere billettprisene ved alle badene sammenlignet med 2018.

Kultur- og idrettsbygg KF (KID) bygger idrettsanlegg etter bestilling fra Bymiljøetaten i henhold til kommunens etablerte bestiller- utførermodell. Unntakene er markanlegg, snøanlegg og andre mindre bygg/anlegg, hvor Bymiljøetaten selv har utføreransvaret.

Følgende idrettsanlegg er vedtatt igangsatt og vil være under bygging/gjennomføring i 2019:

- Jordal amfi
- Frogner ishall
- Grorud flerbrukshall og barnehage
- Ullern flerbrukshall
- Midlertidig flerbrukshall på Tøyen
- Ekeberg servicehus
- Haraløkka friplass
- Ny sklie i Frognerbadet

Følgende prosjekter er under planlegging/prosjektering og er aktuelle for oppstart i 2019 og 2020:

- Korsvoll flerbrukshall og barnehage
- Dælenenga flerbrukshall
- Rehabilitering Holmlia Bad
- Rehabilitering Trasop stadion (friidrettsanlegg og kunstgressbane)
- Nytt innen- og utendørsbad på Tøyen
- Sloreåsen alpinanlegg (ny prepareringsmaskin, heis og toalettfasiliteter)
- Skullerud fase 4 (arenahus)

I tillegg vil flere eksisterende kunstgressbaner bli rehabilitert, og nye kunstgressbaner vil bli ferdigstilt. Flere mindre anlegg vil bli rehabilitert, herunder tennisbaner. Det vil også bli startet et treårig arbeid med å rehabilitere Ekebergsletta.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 4 Oslo skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet, spesielt for barn og unge

Mål 5 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Tiltak 1

Øke antallet kunstgressbaner i Oslo

Tiltak 2

Øke antallet flerbrukshaller

Tiltak 3

Halvere prisen for barn og ungdom ved badene

Tiltak 4

Heve standarden på eksisterende anlegg

Tiltak 5

Investere i idrettsanlegg i henhold til idrettsbehovsplanen

Tabell 11.34 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall kunstgressbaner	91	91	99	99
Rehabiliterede kunstgressbaner per år	-	3	6	5
Antall flerbrukshaller (håndballflater) *	-	56	59,5	62
Antall besøkende ved publikumsbadene **	1 115 000	984 000	1 230 000	1 004 000
Andel innbyggere som er fornøyd med rekreasjons- og idrettsmuligheter i Oslo	80 %	83 %	80 %	80 %

* Inkludert flerbrukshaller ved skoler. Haller for student- og bedriftsidrett er ikke inkludert. Flater med basketstørrelse regnes som 0,5 håndballflate.

** Vestkantbadet skal ikke driftes av BYM fra 2019.

Tabell 11.35 Tilskuddsoversikt idrett

beløp i 1000 kroner

Avsetningen gjelder	Vedtak 2017	Vedtak 2018	Forslag 2019
Rammetilskudd Oslo Idrettskrets	46 000	47 000	47 300
Særskilte tiltak OIK *	4 500	4 500	4 500
Seniorprosjektet OIK	2 300	2 800	2 800
Big-Air Wyller	1 500	1 500	1 300
Norway Cup	4 000	4 000	4 000
Bogstad Vinterparadis	0	0	700
EKT Rideskole og husdyrpark AS	300	0	0
Ellingsrud ridesenter **	0	5 000	0
Tilskudd til ridesentre	0	1 000	1 000
Realisering av idrettsanlegg i samarbeid med idrettslag ***	40 000	40 000	40 000
Tilskudd til idrettstiltak ****	3 608	3 820	4 694
Tilskudd til tiltak for bilfritt byliv	1 500	0	0
Tilskudd til Homeless World Cup	8 000	0	0
SUM	111 708	109 620	106 294

* Tiltakene Idrett og utfordring, Storbyarbeidet og Sommerpatruljen er fra 2017 slått sammen til et tiltak.

** Ellingsrud ridesenter er fordelt 5,0 mill. kroner i tilleggssinnstillingen til budsjett 2018.

*** Fra 2017 er 30 mill. som inngår i ordningen flyttet fra investerings- til driftsbudsjettet. Tilskudd til realisering av idrettsanlegg i samarbeid med idrettslag vil bli fordelt i egen byrådens sak.

**** Tilskudd til idrettstiltak vil bli fordelt i egen byrådens sak.

Bymiljøetaten har ansvaret for å administrere ordningene for tilskudd til idrettsorganisasjoner.

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 13,1 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Endret budsjettering av spillemiddelinntekter innebærer at 27,1 mill. trekkes ut av budsjettet. Ut over dette styrkes budsjettet med 18,9 mill., hvorav driftsfølgevirkning for nye Jordal amfi utgjør 11,8 mill., utredningsmidler utgjør 8 mill. og halv pris for barn og unge ved badene utgjør 2,5 mill. Det er innarbeidet generell rammereduksjon på 2 mill.

5 Investeringer

Tabell 11.36 Investeringbudsjettet

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>545 Idrett (KIF)</i>			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	76 616	147 000	102 000
03 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	830	0	0
04 Overføringsutgifter	16 592	0	0
Sum utgifter	94 038	147 000	102 000
07 Refusjoner	-16 592	-28 900	-19 900
08 Overføringsinntekter	-3 354	0	0
Sum inntekter	-19 946	-28 900	-19 900
Netto utgifter	74 092	118 100	82 100

Tabell 11.37 Investeringsoversikt

		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Idrett (KIF)									
Prosjektnummer og navn:									
117011	Investering på idrettsområdet			74 000	50 000	50 000	50 000		
117022	IDR Diverse mindre prosjekter			5 000	5 000	0	0		
117023	IDR Maskiner/biler/utstyr			2 000	2 000	2 000	2 000		Løpende
117024	IDR Rehabilitering av idrettsanlegg			21 000	5 000	5 000	5 000		Løpende
	Sum investeringsutgifter			102 000	62 000	57 000	57 000		
117011	Investering på idrettsområdet		Investeringsmoms	-14 800	-10 000	-10 000	-10 000		
117022	IDR Diverse mindre prosjekter		Investeringsmoms	-500	-500	0	0		
117023	IDR Maskiner/biler/utstyr		Investeringsmoms	-400	-400	-400	-400		
117024	IDR Rehabilitering av idrettsanlegg		Investeringsmoms	-4 200	-1 000	-1 000	-1 000		
	Sum kapittel finansiering			-19 900	-11 900	-11 400	-11 400		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			82 100	50 100	45 600	45 600		

Vi viser til behovsplanen for idrett, som er vedlagt budsjettforslaget, hvor man finner detaljert oversikt over prosjektene som bygges frem til 2022. Hoveddelen av anleggsinvesteringene på idrettsområdet budsjetteres på og gjennomføres av Kultur- og idrettsbygg Oslo KF under byrådsavdeling for næring og eierskap. De totale investeringene på idrettsfeltet utgjør 6,2 mrd. i økonomiplanperioden 2019-2022, hvorav 278 mill. på kap. 545 Idrett, og resten på de kommunale foretakene Kultur- og idrettsbygg og Undervisningsbygg.

Prosjekt 117011 Investering på idrettsområdet

Prosjektet utgjør 74 mill. i 2019, og 50 mill. per år etter det. Vi viser også til behovsplanen for idrett, som er vedlagt budsjettforslaget, og til idrettsinvesteringer under det kommunale foretaket Kultur- og idrettsbygg Oslo KF, under byrådsavdeling for næring og eierskap.

Prosjekt 117024 Rehabilitering av idrettsanlegg

Prosjektet er økt med 16 mill. til 21 mill. i 2019, og 5 mill. per år deretter. 16 av de 21 mill. i 2019 vil gå til rehabilitering av tre kunstgressbaner. Det rehabiliteres også kunstgressbaner for midlene på prosjektet over, 117011 Investering på idrettsområdet.

11.12 Avsetning husleie idrettsprosjekt

Tabell 11.38 Driftsbudsjettet

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>548 Avsetning husleier idrettsprosjekter (KIF)</i>			
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	21 800	49 248
Sum utgifter	0	21 800	49 248
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	0	21 800	49 248

Kapittelet er et rent avsetningskapittel for fremtidig husleie og drift av nye idrettsanlegg. Det ligger 49,2 mill. i 2019, 34 mill. i 2020, 103,7 mill. i 2021 og 103,7 mill. i 2022.

11.13 Den norske kirke og andre trossamfunn

Tabell 11.39 Driftsbudsjettet for Den norske kirke og andre trossamfunn (kap. 581)

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)</i>			
14 Overføringsutgifter	203 034	228 675	236 315
Sum utgifter	203 034	228 675	236 315
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	203 034	228 675	236 315

1 Ansvarsområde

Oslo kommune har ansvar for å finansiere Kirkelig fellesråd i Oslo sine utgifter til blant annet bygging, drift og vedlikehold av kirker, og fellesrådets og menighetsrådenes administrasjon. Det økonomiske ansvaret er regulert i lov om Den norske kirke av 07.06.1996 nr. 31 (kirkeloven) § 15.

Kommunen utbetaler også tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Ordningen er hjemlet i lovene om trudemssamfunn og ymist anna av 13.06.1969 nr. 25 og lov om tilskott til livssynssamfunn av 12.06.1981 nr. 64. Loven gir tros- og livssynssamfunnene tilsvarende beløp per medlem som ytes i tilskudd per medlem til Den norske kirke (Dnk). Det er kun trossamfunn som mottar statstilskudd som kan motta kommunalt tilskudd. Overføring av tilskuddene til Kirkelig fellesråd i Oslo og til tros- og livssynssamfunn administreres av Gravferdsetaten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Ved inngangen til 2018 hadde Den norske kirke 332 647 medlemmer i Oslo. Dette tilsvarer om lag halvparten av Oslos befolkning. I 2019 forventes det at det blir gitt støtte til andre tros- og livssynssamfunn med samlet medlemstall på 148 500 (prognose).

Kirkelig fellesråd i Oslo (KfiO) ivaretar administrative og økonomiske oppgaver på vegne av menighetene i Oslo, og har ansvar for bygging, drift og vedlikehold av totalt 64 kirker og kapell. Fellesrådet sørger for at kirkebyggene unngår forfall og at det er trygge forhold for brukerne av byggene.

Kirkebyggene er viktig for manges trosutøvelse og er samtidig en sentral del av vår kulturarv. Oslo er en livssynsåpen by, og kirkene er åpne for alle. Kirkene er for mange et naturlig samlingspunkt i lokalmiljøet, og brukes også til kulturarrangement og andre aktiviteter. Kirkelig fellesråd i Oslo viser til et stort vedlikeholdsetterslep i kirkene. Prioritering og valg av rehabiliteringsprosjekter foretas av Kirkelig fellesråd etter føringer gitt i bystyrets vedtak om budsjettramme for kirkeinvesteringer. Som del av byrådets satsing på å ivareta vedlikeholdsetterslep, styrkes denne avsetningen for generell rehabilitering i 2019 med brutto 6 mill. (Kirkelig fellesråd får mva.-kompensasjon på toppen av tilskuddet fra kommunen på 5 mill.). I tillegg innarbeides det en innsats på til sammen brutto 11,3 mill. (9 mill. plus 2,3 mill. mva.) for rehabilitering av gravkapell i planperioden. Ut over dette gis Kirkelig fellesråd i Oslo i 2018 og 2019 investeringstilskudd øremerket Torshov kirke. Utvendig rehabiliteres tak og fasade, og oljefyr og ventilasjonsanlegg skiftes ut. Kirken skal også få universell utforming og et nytt orgel.

Bystyret har bedt byrådet etablere et bredt sammensatt utvalg som skal en gjennomgang av Oslo kommunes tros- og livssynspolitik og fremme forslag som kan bidra til å skape en mer helhetlig politikk på feltet.

En egen avsetning på 3 mill. i tillegg til driftstilskuddet til Kirkelig fellesråd i Oslo er for et diakonalt samarbeidsprosjekt rettet inn mot hele samfunnet og særlig dem som faller utenfor – uavhengig av trostilhørighet. Prosjektet vil omfatte sårbare grupper, med vekt på området Groruddalen.

3 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med 6,8 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Rammen er utvidet med 3 mill. knyttet til det diakonale samarbeidsprosjektet beskrevet i avsnittet over. 2,2 mill. i tilskuddseffekt til andre trossamfunn knyttet til rehabilitering av Torshov kirke er trukket ut som følge av lavere investeringsbeløp i 2019.

Avsetning til vedlikehold av kirkegårder og gravlunder budsjetteres på kap. 590 Gravferdsetaten. Avsetningen til tilskudd for tros- og livssynssamfunn er beregnet på grunnlag av både avsetninger i driftsbudsjettet til Den norske kirke, og bevilgningen i investeringsbudsjettet for kirkerehabiliteringer. Tilskudd avsatt til andre prosjektformål er ikke medtatt i beregningen for tros- og livssynssamfunn. 6 mill. av rammen for Den norske kirke benyttes til gravferdsformål, og budsjetteres på driftsbudsjettet til Gravferdsetaten.

Tabell 11.40 Tilskuddsoversikt for Den norske kirke og andre trossamfunn (kap. 581)

Kap.	Avsetningen gjelder	Vedtaks 2017	Vedtaks 2018	Forslag 2019
581	Den norske kirke, driftstilskudd (iht. kirkeloven) ¹⁾	128 601	135 308	137 077
581	Den norske kirke, tilskudd for løpende vedlikehold (iht. kirkeloven) ²⁾	10 200	10 200	10 300
581	Den norske kirke, diakonale samarbeidsprosjekter			3 000
581	Tros- og livssynssamfunn, tilskudd (iht. lov om trdomssamfunn mv.)	74 508	83 167	85 938
Sum		216 988	228 675	236 315

1) Beløpene for 2017 og 2018 er budsjetterte beløp, ikke regnskapstall.

2) Mva-refusjon for vedlikehold inntektsføres direkte i Kirkelig Fellesråd regnskap til samme formål. Det innebærer at tilskuddet fra Oslo kommune og mva.-refusjon utgjør til sammen 12,875 mill. til vedlikehold i 2019.

4 Investeringer

Tabell 11.41 Investeringsbudsjettet for Den norske kirke og andre trossamfunn (kap. 581)

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)</i>			
04 Overføringsutgifter	67 946	50 000	55 000
Sum utgifter	67 946	50 000	55 000
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	67 946	50 000	55 000

Tabell 11.42 Investeringsoversikt for Den norske kirke og andre trossamfunn (kap. 581)

		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)									
Prosjektnummer og navn:									
110005	Rehabilitering kirker			25 000	20 000	20 000	20 000		Løpende
118019	Rehabilitering Torshov kirke	55 000	30 000	25 000	0	0	0	0	1/18 - 4/19
119023	Gravkapell (Grefsen + Vestre)	9 000	0	5 000	1 350	1 350	1 300	0	1/19 - 4/22
	Sum investeringsutgifter			55 000	21 350	21 350	21 300		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			55 000	21 350	21 350	21 300		

Rehabilitering kirker

Det budsjetteres med 25 mill. i 2019 til rehabilitering av kirker og kapell. Kirkelig fellesråd får som byggherre mva.-refusjon, slik at den foreslåtte bevilgningen er på totalt på 31,25 mill. i 2019 til kirke-rehabilitering. Gjennomføring og aktiviteter innen bevilget ramme forutsettes å skje i samsvar med en årlig rullert plan for rehabilitering, som Kirkelig fellesråd har ansvar for.

Rehabilitering av Torshov kirke

Torshov kirke har et særskilt rehabiliteringsbehov både utvendig og innvendig. Kirkelig fellesråd er bevilget 30 mill. til utvendig rehabilitering i 2018 og 25 mill. til innvendig rehabilitering i 2019, til sammen 55 mill. Som byggherre får fellesrådet mva.-kompensasjon, slik at bevilgningen er på totalt 68,8 mill.

Rehabilitering gravkapell

For å innhente vedlikeholdsetterslep ved byens gravkapell budsjetteres til sammen 9 mill. (brutto 11,25 mill.) til rehabilitering av gravkapell/bårehus, blant annet Grefsen kapell og Vestre kapell. Beløpet er netto 5 mill. i 2019, og til sammen netto 4 mill. i årene 2020-2022.

11.14 Gravferdsetaten

Tabell 11.43 Driftsbudsjettet for Gravferdsetaten (kap. 590)

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>590 Gravferdsetaten (KIF)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	109 198	118 483	118 802
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	40 791	31 770	39 325
14 Overføringsutgifter	4 723	2 543	2 584
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	8 463	0	0
Sum utgifter	163 175	152 796	160 711
16 Salgsinntekter	-72 516	-64 080	-74 026
17 Refusjoner	-9 414	-7 812	-8 023
18 Overføringsinntekter	-684	-367	-377
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-4 074	0	0
Sum inntekter	-86 688	-72 259	-82 426
Netto utgifter	76 487	80 537	78 285

1 Ansvarsområde

Gravferdsetaten skal gravlegge byens innbyggere med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn. Begravelser og kremasjoner er regulert i lov om gravplasser, kremasjon og gravferd, gravferdsforskriften og vedtekter for kirkegårder og gravlunder i Oslo. Gravferdsetaten skal ivareta kommunens lovpålagte ansvar for begravelser ved dødsfall hvor ingen andre sørger for gravferden.

Anlegg, drift og forvaltning av gravplasser og gravferdsdrift er regulert i lov, forskrift og vedtekter. Kirkelig fellesråd i Oslo (KfiO) og Oslo kommune har hatt en 10-årig avtale fra 2002 om kommunal gravferdsdrift. I en tilleggsavtale godkjent av byrådet i sak 1128/17 av 14.12.2017 er avtalen fornyet for nye 10 år, til 31.12.2027. Gravferdsetaten har administrative oppgaver for tilskudd til kirke- og trossamfunn.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo skal være en livssynsåpen by og være åpen og inkluderende for innbyggere og besøkende. Dette innebærer at kommunen skal gi alle innbyggere den samme muligheten til å praktisere sin tro, og at byrådet utøver en politikk som gir rom for tro og ikke-tro samtidig.

Som livssynsåpen by skal Oslo gravlegge alle med verdighet og respekt for den enkeltes tro, ikke-tro eller livssyn. Det innebærer kunnskap og bevissthet tilknyttet dødsfall, møter med avdødes etterlatte, gjennomføring av seremonier, samt tilrettelegging av gravplasser og seremonirom i tråd med ulike trosretninger og livssyn.

Gravferdsdriften i Oslo omfatter 20 kirkegårder og gravlunder samt Alfaset krematorium. Krist kirkegård er en museumskirkegård som ikke er i bruk.

Den strategiske planen *Fremtidens gravplass – gode, grønn byrom* ble vedtatt i bystyret i januar 2018. Oslos gravlunder fungerer på flere måter som en del av byens overordnede grøntstruktur, med gode urbane grønne byrom som også brukes til gjennomgang, rekreasjon og har en viktig funksjon for klima og miljø. Alle kremasjoner i Oslo foregår i Alfaset krematorium. Det er et mål å øke andelen kremasjoner. Avgift for kremasjon ble fjernet fra 01.01.2016, og kremasjon er derfor økonomisk sidestilt med kistegravlegging.

Gravplasskapasiteten er totalt sett god, men ujevnt fordelt. Det ble i 2013 og 2014 budsjettet for utvidelse av nye gravplasser ved Klemetsrud kirkegård. Området er en del av den store områderegle-

ringen på Gjersrud-Stensrud, som ble vedtatt i bystyret 14.12.2016 i sak 342. Investeringsprosjektet på totalt 27,5 mill. rebudsjetteres for 2019, 2020 og 2021. Midlene omdisponeres til et annet areal på samme område. Det innebærer at det raskere etableres økt kapasitet med graver både for muslimer og andre.

Målinger viser at krematoriet på Alfaset har for høye utslipp av kvikksølv og at styringssystemet og antall renselinjer gir en lite effektiv drift. Det er behov for en ombygging av krematoriet for å redusere utslippene, og for å effektivisere driften, og denne gjennomføres i 2019 og 2020.

Tabell 11.44 Nøkkeltall for Gravferdsetaten (kap. 590)

Gravferdsetaten	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Vedlikeholdt areal (dekar)	1 831	1 831	1 831	1 831	1 861
Vedlikeholdt areal (dekar) per årsverk	10,6	11,5	11,0	11,0	11,5
Antall nedsatte kister	933	847	902	803	805
Antall nedsatte urner	3 329	2 954	2 991	2 867	2 987
Antall kremasjoner	3 400	3 299	3 455	3 455	3 656
Antall graver med sommerstell	51 246	50 418	49 509	48 780	48 464
Antall graver med høstpynt	48 009	46 492	45 060	44 798	44 262
Ant. nedsatte barnekister i minnelunder	170	112	199	153	158

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål for kapittelet:

Mål 6 Oslo skal være en livssynsåpen by, og byens innbyggere skal gravlegges med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn

Tiltak 1

Krematoriet bygges om for å gi en sikrere og mer effektiv drift, og for å redusere miljøskadelige utslipp

Tiltak 2

Økt rehabilitering av historiske gravminner og gravlunder

Tabell 11.45 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Kremasjonsprosent		75		77

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,4 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Beløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 prosent i 2018 til 20,5 prosent i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 0,9 mill. lavere enn i 2018. Ramma er 3 mill. snevrere enn i 2018, som følge av midlene til forprosjekt for ombygging av krematoriet, som lå inne i 2018. Det er innarbeidet generell rammereduksjon på 0,7 mill.

5 Investeringer

Tabell 11.46 Investeringsbudsjettet for Gravferdsetaten (kap. 590)

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>590 Gravferdsetaten (KIF)</i>				
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	10 943	3 500	28 500
04	Overføringsutgifter	2 702	0	0
Sum utgifter		13 645	3 500	28 500
07	Refusjoner	-2 702	-700	-5 700
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-4 198	0	0
Sum inntekter		-6 899	-700	-5 700
Netto utgifter		6 746	2 800	22 800

Tabell 11.47 Investeringsoversikt for Gravferdsetaten (kap. 590)

		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Gravferdsetaten (KIF)									
Prosjektnummer og navn:									
106028	Nye graver på eksisterende gravlunder			3 500	3 500	3 500	3 500		Løpende
118020	Ombygging av krematoriet	57 000	0	19 000	38 000	0	0	0	1/19 - 4/20
119019	Klemetsrud kirkegård - utvidelse	27 500	0	5 000	15 000	7 500	0	0	1/19 - 4/21
119024	Rehabilitering historiske gravminner og allé	4 000	0	1 000	1 000	1 000	1 000	0	1/19 - 4/22
Sum investeringsutgifter				28 500	57 500	12 000	4 500		
106028	Nye graver på eksisterende gravlunder	Investeringsmoms		-700	-700	-700	-700		
118020	Ombygging av krematoriet	Investeringsmoms		-3 800	-7 600	0	0		
119019	Klemetsrud kirkegård - utvidelse	Investeringsmoms		-1 000	-3 000	-1 500	0		
119024	Rehabilitering historiske gravminner og allé	Investeringsmoms		-200	-200	-200	-200		
Sum kapittel finansiering				-5 700	-11 500	-2 400	-900		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				22 800	46 000	9 600	3 600		

Nye graver på eksisterende gravlunder

Avsetningen på 3,5 mill. benyttes til klargjøring og ferdigstillelse av områder på eksisterende kirkegårder/gravlunder hvor nye graver tas i bruk, herunder nødvendig utskifting av leirholdig jord mv.

Ombygging av Alfaset krematorium

Krematoriet bygges om for å gi en sikrere og mer effektiv drift, og for å redusere utslipp av miljøskadelig kvikksølv. Ombyggingen omfatter utvidelse fra to til fire renselinjer, ombygging av kjølesystemet, effektivisering av varmegjenvinning og oppdatering av styringssystemet. Det er budsjettet med investeringsmidler på totalt 57 mill. fordelt på 2019 og 2020.

Rehabilitering historiske gravmonumenter og gravlunder

Gravferdsetaten har ansvar for vedlikehold av en rekke historiske gravmonument og gravminner med et sterkt rehabiliteringsbehov. I samarbeid med Byantikvaren prioriteres fire av landets eldste monument fra middelalderen ved Gamle Aker kirke, og deretter historiske gravmonument og rammegraver, med verneverdige steindeler og smijernselementer. Prosjektet utgjør 1 mill. årlig, og omfatter også belysningstiltak i Østre gravlund og Gamlebyen gravlund, og nyplanting av en spesiell allé i Vår Frelses gravlund. Dette vil bidra til å gjøre gravplassenes funksjon som gode urbane, grønne byrom til en bedre opplevelse for befolkningen.

Klemetsrud kirkegård

Det tidligere investeringsprosjektet 113 028 Klemetsrud kirkegård for etablering av kistegraver tilrettelagt for muslimer på Klemetsrud kirkegård, på til sammen 27,5 mill. omdisponeres til et annet areal i samme område, som vil gi raskere etablering av gravplasskapasitet. Det er tidligere budsjettert forprosjektmidler på 3 mill. Siden det er et sterkt behov for muslimske graver i bydelen, og etter hvert nå også andre graver, vil denne rebudsjetteringen innebærer at det raskere kan etableres økt kapasitet med graver både for muslimer og andre. Prosjektet beholder opprinnelig budsjettramme, fordelt med hhv 5 mill. i 2019, 15 mill. i 2020, og 7,5 mill. i 2021.

12. BYRÅDSLEDERENS KONTOR

Sektoransvaret for Byrådslederens kontor omfatter drift av byrådet og byrådsavdelingene, Rådhusets forvaltningstjeneste, Kommuneadvokaten og Beredskapssetaten. Byrådets ambisjoner som er beskrevet innledningsvis i sektoromtalen gjelder sektorovergrepene ansvar ved Byrådslederens kontor.

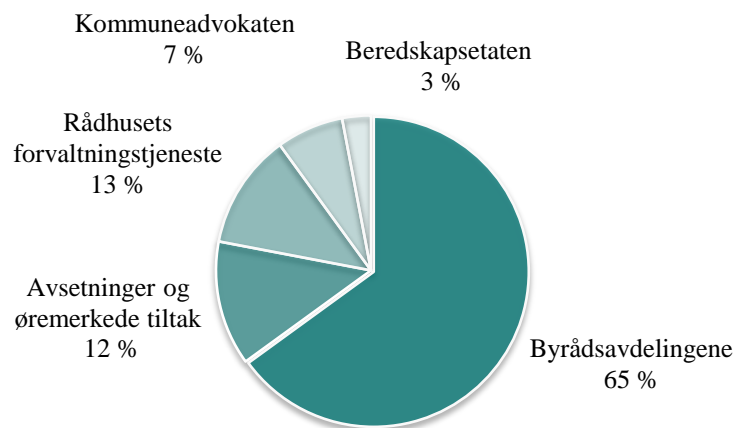
12.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for sektoren

Figur 12.1 Hoved- og nøkkelstørrelser Byrådslederens kontor sektor

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett - økonomiplan				Beløp i mill.
		2019	2020	2021	2022	
Sum utgifter	653,6	668,4	651,8	641,3	635,2	
Sum inntekter	-47,8	-48,6	-48,8	-48,6	-48,8	
Netto utgifter	605,7	619,8	603,0	592,7	586,3	

Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett: 1,0 %

Brutto driftsutgifter for 2019 fordeler seg slik:

12.2 Byrådets ambisjoner for sektoren

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Basert på dette ønsker Byrådslederens kontor å bidra til å tilrettelegge for utvikling av en kultur for tillit og åpenhet. BLK vil rette økt oppmerksomhet mot virksomhetsstyringen i kommunen, hvor organisasjon, ledelse og kompetanseutvikling er viktige elementer.

Byrådets ambisjoner gjelder Byrådslederens kontors (BLK) sektorovergrepene og strategiske oppgaver. Disse omfatter ansvar for videreutvikling av kommunens politiske og administrative styringssystem, virksomhetsstyring og ledelses- og kompetanseutvikling, topplederrekruttering, koordinering og utvikling av kommunens deltakelse i internasjonalt og regionalt samarbeid, beredskap, kommunikasjon, innsyn og offentlighet samt internrevisjon.

Innbyggere, næringsliv og andre skal ha tillit til at oppgaveløsningen er effektiv og kvalitativt god. Samarbeid og samhandling på tvers, både i og mellom virksomheter og sektorer, er viktig for å nå overordnede mål. Gjennom internasjonalt samarbeid får Oslo kommune mulighet til å dele erfaringer og få ny kunnskap i arbeidet med å videreutvikle kommunens tjenestetilbud.

Målene nedenfor er sektorovergrepene. BLK har en særlig rolle som tilrettelegger, pådriver og samordner.

Særskilte satsinger i 2019 vil være styrking av kommunikasjon, beredskap, styring og ledelse og Oslo som europeisk miljøhovedstad 2019.

Tabell 12.1 Byrådets mål for Byrådslederens kontor sektor

Mål	
1	En åpen og demokratisk kommune for innbyggerne
2	En effektiv, omstillingsdyktig og attraktiv kommune
3	En trygg by med god beredskap
4	Et regionalt og internasjonalt samarbeid som styrker byen

Mål 1 En åpen og demokratisk kommune for innbyggerne

Tillit skal prege styring og ledelse i Oslo kommune og reflekteres i styringsdialogen mellom byrådsavdeling og virksomhet, på den enkelte arbeidsplass og i samhandling med de tillitsvalgte. Med tillit som strategi og arbeidsform skal tjenestene utvikles sammen med innbyggerne. De skal involveres i idé-, plan- og utviklingsfasen av for eksempel omsorgstjenester, byplanlegging, demokratiutvikling og digitalisering.

Bystyret har vedtatt at Oslo skal være en foregangskommune på medvirkningsprosesser. Byrådet vil prioritere tiltak som kan øke medvirkning i de områdene av byene hvor andelen av befolkningen som deltar i medvirkningsprosesser er lavest.

Byrådet har nylig revidert kommunens «Vær Åpen-plakat». Denne skal følges opp av ulike aktiviteter og brukes i arbeidet med åpenhets- og tillitskultur i kommunen.

Demokrati, åpenhet og tilgjengelighet forutsetter at informasjon som retter seg mot kommunens egne ansatte, innbyggere og andre relevante målgrupper er helhetlig, åpen og profesjonell. Det er blant annet igangsatt et forprosjekt på klarspråk i 2018 som skal videreføres i 2019.

Byrådet vil arbeide for bedre innbyggerdialog og være tilstede i de kanalene der folk er. Tiltak for å styrke kommunikasjonsarbeidet vil blant annet være en felles visuell identitet for hele kommunen, styrke internkommunikasjonen og utrede muligheten for et felles kompetansemiljø for kommunikasjon i kommunen.

Byrådet ønsker å styrke innsynsmulighetene for innbyggere, media, foreninger og næringsliv. Oslo kommune har, i samarbeid med staten utviklet en ny felles innsynsløsning for politiske saker og postjournaler. På sikt er ambisjonen at hele det offentlige Norge skal ta løsningen i bruk. På oppdrag fra BLK skal Byarkivet yte støtte til virksomhetenes arbeid med å innføre fulltekstpublisering av sine offentlige dokumenter.

Mål 2 En effektiv, omstillingsdyktig og attraktiv kommune

Tillit som strategi og arbeidsform skal legges til grunn for utvikling av styring og ledelse i Oslo kommune med formål om å skape enda bedre tjenester til innbyggerne (byrådssak 1055/17). Dette skal skje gjennom bedre dialog mellom kommunen og innbyggerne, mer samhandling internt i kommunen og økt resultatorientering og gjennomføringsevne. Å bygge tillitskultur tar tid. Sentrale tiltak bidrar til å sette dagsorden, bevisstgjøre og motivere til endring, erfaringsutveksling og samarbeid. Stimulering til utvikling av virksomhetsstyringen og styringsdialogen mellom byrådsavdeling og virksomhet har høy prioritet. Medarbeiderundersøkelsen 10-faktor blir gjennomført i alle kommunens virksomheter i 2018 og vil gi viktige innspill til tiltak både lokalt og sentralt.

Mål- og resultatstyring ligger fortsatt til grunn for styring og oppfølging av byrådets overordnede mål. Tillit som strategi og arbeidsform får imidlertid konsekvenser for praktiseringen av mål- og resultatstyringen. Det legges mer vekt på tydelige mål og forventninger til resultater og effekter. Det legges mindre vekt på detaljrapportering og måling av aktiviteter, tiltak og virkemidler. Tillitsbasert styring og ledelse betyr ikke fravær av kontroll, men å finne den rette balansen mellom styring og ledelse, kontroll og oppfølging. Ledere må også ta i bruk det handlingsrommet de har. Det kan dreie seg om å utnytte kompetansen i organisasjonen, økt involvering av innbyggere, bedre samhandling på tvers og ikke minst å utnytte teknologi. Digitalisering er en av de viktigste driverne i arbeidet med å nå byrådets visjon. Det som kan digitaliseres skal digitaliseres.

Byrådet igangsatte i 2017 et tilbud til toppledere bestående av ledergruppeutvikling, temasamlinger og refleksjonsgrupper. Tilbudet ble godt mottatt av kommunens toppledere. Det pågår i 2018 og planlegges videreutviklet i 2019. I tillegg vil BLK prioritere tiltak som støtter opp om de styringsmessige kjennetegnene i tillitsbasert styring og ledelse.

Oslo kommune skal utøve god virksomhetsstyring og arbeide kontinuerlig med kvalitetsforbedringer. Rapporteringskrav skal gjennomgås med sikte på forenkling. Styrings- og kontrollsystemer på prioriterte risikoområder skal vurderes. Sammen skal dette bidra til forbedring og videreutvikling av kommunens virksomhetsstyring, risikostyring og internkontroll. Arbeidet med forebygging av korrupsjon står på dagsorden i hele kommunens organisasjon. Byrådet vil prioritere nettverksmøter for kommunens virksomheter og følge opp varsler om korrupsjon, misligheter og andre kritikkverdige forhold. Tiltak mot korrupsjon skal samles i et overordnet antikorrupsjonsprogram.

Internkommunikasjon er et sentralt virkemiddel for å bedre organisasjonens effektivitet, omstillings- evne og attraktivitet. Internkommunikasjonen påvirker lederes mulighet til å nå ut til sine ansatte, de ansattes kommunikasjon seg i mellom og deres kompetanseutvikling, samt virksomhetsovergrepene og sektorovergrepene samarbeid. Byrådet vil etablere gode og tidsmessige hjelpemidler for internkommunikasjon, både tekniske og organisatoriske.

Ansatte skal utføre oppgaver på en måte som bidrar positivt til kommunens omdømme og tillit i befolkningen. Kommunens etiske regler kan ikke regulere alle situasjoner ansatte kan komme i som krever etisk bevissthet. I dette ligger nødvendigheten av å være bevisst at ens opptreden – også i privatsfæren – kan svekke tilliten til integriteten i rollen man har som arbeidstaker. Dette gjelder i særdeleshet for ansatte i ledende posisjoner. For å stimulere det kontinuerlige arbeidet med etikk og verdier i den enkelte virksomhet vil det bli utarbeidet ytterligere relevante tiltak, eksempelvis innen dilemmatrening.

Mål 3 En trygg by med god beredskap

Vi lever i et stabilt samfunn og Oslo er en trygg by å bo og ferdes i. Det er likevel viktig med et planmessig arbeid for å forebygge og forberede håndtering av uønskede hendelser, kriser og katastrofer. Kommunen skal jobbe helhetlig, tverrsektorielt og systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap.

Beredskapsarbeidet i Oslo kommune bygger på de nasjonale beredskapsprinsippene om ansvar, nærhet, likhet og samvirke. Beredskapsarbeidet skal være en integrert del av den daglige virksomheten i kommunen. Byrådet er opptatt av at alle kommunale virksomheter er rustet til å ivareta sine oppgaver dersom en uønsket hendelse skulle inntreffe. Oslo kommune skal jobbe systematisk for å avdekke risikoer og sårbarheter, og skal jobbe forebyggende for å hindre at uønskede hendelser inntreffer. Samtidig skal kommunen planlegge for å kunne håndtere hendelser og situasjoner som likevel oppstår, og kunne iverksette konsekvensreducerende tiltak.

Den enkelte virksomhets risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) skal være tilpasset Oslo kommunes overordnede ROS-analyse. Alle virksomheter skal jevnlig gjennomføre beredskapsøvelser knyttet til virksomhetens risikobilde og virksomhetens egenart.

Samfunnssikkerhet skal inngå som en del av kommunens planleggingsarbeid. Byrådet vil at Trygghetsindeksen og TRiO-samarbeidet (Trygg i Oslo) videreutvikles som et grunnlag for kunnskapsbasert og samordnet innsats på beredskapsfeltet. Måltrettet forebyggende arbeid gir resultater, slik eksempelvis samarbeidet mellom Oslo kommune og Oslo politidistrikt i SaLTo-prosjektet (Sammen lager vi et trygt Oslo) har vist. Byrådet har i 2018 styrket det forebyggende arbeidet blant unge i Oslo, med tiltak både på kort og lang sikt. Styrkingen har gitt flere åpne fritidstilbud for ungdom i utsatte områder, bedret kommunens tilstedeværelse og oppfølging av ungdom, og styrket koordineringen mellom politiet og kommunen. Forebygging er viktig, og det gode samarbeidet mellom Oslo kommune og statlige, private og frivillige aktører skal videreutvikles for å sikre en trygg by.

Mål 4 Et regionalt og internasjonalt samarbeid som styrker byen

Oslo kommune deltar i de regionale organisasjonene Østlandssamarbeidet, samarbeidsalliansen Osloregionen og Osloregionens europakontor. Det er et felles mål å skape en Osloregion med større tyngde i dialogen med nasjonale myndigheter, som samarbeider effektivt om oppgaver og som fremstår som mer attraktivt nasjonalt og internasjonalt. Oslo har et nært samarbeid med Akershus på en rekke områder. Innenfor areal og transport gjelder dette blant annet Ruter AS, regional plan for areal og transport, Oslopakke 3 og byvekstavtale med staten.

Det internasjonale samarbeidet skal bidra til å bedre tjenestetilbudet og øke kompetansen til de ansatte. Videre skal samarbeidet bidra til å fremme Oslos interesser og påvirke beslutninger i internasjonale fora. Det internasjonale arbeidet er sektorovergripende, en integrert del av kommunens virksomhet og et verktøy for å nå målene som er satt. Samarbeidet foregår bilateralt med andre byer, gjennom deltakelse i internasjonale nettverk, i EU-prosjekter eller gjennom internasjonal profilering av Oslo.

I skarp konkurranse med 13 andre byer har EU-kommisjonen kåret Oslo til europeisk miljøhovedstad 2019. At Oslo gikk helt til topps i kåringen, er et resultat av et langsiktig arbeid og bred oppslutning om ambisiøse mål for byutviklingen. Med tittelen følger en forventning om at Oslo skal gå foran som rollemodell for andre byer.

I samarbeid med byens næringsliv, kunnskapsmiljøer og grasrotorganisasjoner skal Oslo kommune i miljøhovedstadsåret gjennomføre flere hundre arrangementer over hele byen gjennom 2019.

Byrådet vil at gjennomføringen av miljøhovedstadsåret skal føre til direkte miljø- og klimareultater. Kommunen står bare for under 10 prosent av klimautslippene i Oslo. Derfor trenger vi at hele byen blir med for å få ned utslippene. Vi må også løfte sammen om vi skal redusere overforbruket av

ressurser, hindre mer plast fra å havne i fjorden og bevare det biologiske mangfoldet i byen vår. Byrådet ser på miljøhovedstadsåret som en mulighet til å mobilisere, spre kunnskap og inspirere til å øke takten i det grønne skiftet.

Dugnad, involvering og langsiktig merverdi er sentrale prinsipper for Oslo som europeisk miljøhovedstad 2019. Det er etablert samarbeid med kommuner og fylker i hele Osloregionen for at effektene av miljøhovedstadsåret forsterkes og kommer hele regionen til gode.

12.3 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 12.2 Økonomiplan med oversikt over spesifikasjon av endringer

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	605,7	559,0	554,3	550,6	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	605,7	605,7	605,7	605,7	605,7
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		12,8	12,8	12,8	12,8
+/- Reelle endringer		1,2	-15,6	-25,9	-32,3
=ØKONOMIPLAN (netto)	605,7	619,8	603,0	592,7	586,3
Endringer i prosent		2,3 %	-0,5 %	-2,2 %	-3,2 %
Sum endringer		14,0	-2,8	-13,1	-19,4

Spesifikasjon av "Reelle endringer"	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		0,0	-2,4	-4,8	-4,8
+/- Justering for engangstiltak		-17,0	-32,7	-38,5	-41,1
+/- Justering for oppgaveendring mellom sektorer		11,3	10,5	10,3	10,3
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-2,2	-2,2	-2,2	-5,3
+/- Spesifiserte rammeendringer		9,1	11,2	9,3	8,6
Sum reelle endringer		1,2	-15,6	-25,9	-32,3

1)2018 Prisenivå

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold

Sektorens ramme reduseres med 2,4 mill. i 2020 og 4,8 mill. i 2021 og 2022 som følge av effektiviseringsuttak.

Justering for engangstiltak

Følgende bevilgninger er engangsbevilgninger og går ut av rammen fra 2019: Vederlagsutvalgets sekretariat (5 mill.), europeisk miljøhovedstad 2019 (18 mill.), utgifter til etablering av permanent system for befolkningsvarling i beredskapsetaten (0,8 mill.) og midler til ansattkanal (3,5 mill.) Fire millioner er overført fra BLK til byutviklingssektoren.

Justering for oppgaveendring mellom sektorer

Midler vedrørende midlertidige stillinger som arbeider med Barnehjernernevet (1 mill.) og velferdsteknologi, utviklingstiltak og beredskap (4,6 mill.) er tilbakeført hhv. OVK og EHA. Ni

BYRÅDSLEDERENS KONTOR
BUDSJETT 2019

saksbehandlerstillinger som arbeider med informasjonssikkerhet er overført fra FIN til BLK (15 mill).
En stilling er overført fra FIN til BLK (1,4 mill.).

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 2,2 millioner kroner i årene 2019 - 2021. I 2022 er BLKs andel av rammekutt ytterligere 3,1 mill. Dette er fordelt forholdsvis på kapitlene.

Spesifiserte rammeendringer

Som følge av behandlingen av revidert budsjett 2018 er det lagt inn midler til to nye stillinger som skal arbeide med klagesaksbehandling i MOS (2,2 mill.), to stillinger til eierstyring i NOE (2,5 mill.) og midler til sekretariatsfunksjonen for rådet for kjønns- og seksualiseringsmangfold (1 mill.). Rammen til RFT er kompensert for hhv. økte driftsutgifter i forbindelse med vigsler og for inntektsbortfall ved valgår.

Tabell 12.3 Netto driftsbudsjett – byrådslederens kontor

							Beløp i mill.
Netto driftsbudsjett	Dok 3	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Endring
	2018	2019	2020	2021	2022		2018 -
							2019
120 Byråd/byrådsavdelingene (BLK) Div.avsetn.og tidsb. tiltak under	369,7	407,4	395,7	389,0	387,0		38
126 byrådsavd.	101,0	71,3	67,1	64,7	61,7		-30
140 Kommuneadvokaten (BLK)	39,1	39,8	39,6	39,4	39,2		1
150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	74,8	79,3	78,7	78,5	77,9		4
184 Beredskapsetaten (BLK)	19,6	20,5	20,4	19,5	19,0		1
191 Tilf. utg. etter byrådets bestemmelse	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5		0
Sum	605,7	619,8	603,0	592,7	586,3		14,0

Tabell 12.4 Brutto investeringsbudsjett – Byrådslederens kontor

					Beløp i mill.
Brutto investeringsbudsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	
	2019	2020	2021	2022	
150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	61 500	3 500	3 500	3 500	
Sum	61 500	3 500	3 500	3 500	3 500

12.4 Byråd/byrådsavdelingene

Tabell 12.5 Driftsbudsjett Byråd/byrådsavdelingene

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>120 Byråd/byrådsavdelingene (BLK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	310 616	329 850	356 448
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	87 831	49 962	61 332
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 663	0	0
14 Overføringsutgifter	15 616	0	0
Sum utgifter	416 726	379 812	417 780
16 Salgsinntekter	-8 014	-271	-278
17 Refusjoner	-25 391	-9 804	-10 069
18 Overføringsinntekter	-1	0	0
Sum inntekter	-33 406	-10 075	-10 347
Netto utgifter	383 320	369 737	407 433

1 Ansvarsområde

Oslo skal være en foregangskommune for god brukerservice og effektiv oppgaveløsning. Det skal arbeides for tillit og godt samspill mellom byens befolkning, kommunale virksomheter, ansatte og folkevalgte organer. Gjennom aktivt kommunikasjonsarbeid skal kommunens omdømme som tjenesteyter og arbeidsplass styrkes.

Oslo kommunes parlamentariske styringssystem er hjemlet i kommuneloven. Byrådet er kommunens utøvende organ og øverste ledelse for kommunens administrasjon. Den enkelte byråd har direkte instruksjonsmyndighet og parlamentarisk ansvar på sitt område, og er den øverste leder av sin byrådsavdeling.

Byrådsavdelingene utgjør kommunens sentrale administrative apparat og har tre hovedfunksjoner:

Å være faglig sekretariat for politisk ledelse

Å føre tilsyn, utøve styring og kontrollere underliggende virksomheter

Å være forvaltningsorgan innenfor definerte ansvarsområder

2 Merknader til driftsbudsjettet

I driftsbudsjettet er det midler til lønn og drift av byrådsavdelingene. Fra 2019 er det innarbeidet midler til fem nye stillinger i MOS og NOE. Ni saksbehandlerstillinger som arbeider med informasjonssikkerhet er overflyttet fra FIN til BLK. Internadministrasjonen er styrket med en stilling for å håndtere den økte dokumentmengden som er utløst av at kommunen har overtatt ansvaret for gjennomføring av vigsler, samt av økt aktivitet knyttet til digitalisering, informasjonssikkerhet og personvern.

På kapitlet er det også midler til visse drifts- og utviklingstiltak som gjelder hele kommunen, tiltak på kommunekonsernnivå som kommuneplanarbeid, etatsjefssamlinger, kommunikasjon, internrevisjon og kommunens fellessystemer.

Det er satt av totalt 14,3 mill. til ulike tiltak innen ekstern og intern kommunikasjon. Til utvikling og implementering av ny designmanual er det budsjettet med 8,8 mill., og til klarspråkprosjektet er det budsjettet med 2 mill. Ny teknisk plattform og intranett er budsjettet med 3,5 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisjustering med netto 7,6 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene er 3,7 mill. lavere enn i 2018.

12.5 Diverse tiltak og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene

Tabell 12.6 Driftsbudsjett. Diverse avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>126 Div.avsetn.og tidsb. tiltak under byrådsavd. (BLK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	34 550	26 749	23 192
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	51 887	61 731	39 124
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	7 535	10 237	10 521
14 Overføringsutgifter	18 492	6 264	2 591
Sum utgifter	112 464	104 981	75 428
16 Salgsinntekter	-16 587	0	0
17 Refusjoner	-8 762	-4 018	-4 126
18 Overføringsinntekter	-11 063	0	0
Sum inntekter	-36 412	-4 018	-4 126
Netto utgifter	76 052	100 963	71 302

1 Ansvarsområde

Kapitlet skal dekke utgifter til utrednings- og evalueringsoppgaver i forbindelse med byrådsavdelingenes arbeid med å gjennomføre byrådets og bystyrets vedtak, herunder utgifter til ekstraordinære og tidsbegrensede tiltak. Videre dekkes visse avsetninger og fellesfunksjoner som gjelder hele kommunen og som ikke naturlig hører hjemme på andre kapitler. I tillegg kommer midler til ulike formål som påløper ved avvikling eller omstilling i kommunale virksomheter, og hvor ansvaret blir overført til den sentrale administrasjonen. Utgifter til leie av lokaler til byrådsavdelingene utenfor Rådhuset, kontingenter og tiltak i forbindelse med kommunens internasjonale engasjement ligger også her. Erstatninger ved saksanlegg og andre forhold hvor Oslo kommune ved byrådsavdelingene er partsrepresentant dekkes på dette kapitlet.

2 Merknader til driftsbudsjettet

På kapitlet er det avsatt 4,3 mill. til gjennomføring av utviklings- og utredningstiltak, ulike evalueringer, kommuneovergripende brukerundersøkelser og omstillingstiltak.

Kapitlet dekker kontingenter for medlemskap i Osloregionen og Østlandssamarbeidet mv. I 2019 er det lagt inn midler til internasjonal profilering av Osloregionen. Midler til programmet for Oslo som Europas miljøhovedstad ble bevilget i budsjettet for 2018, og gjort særskilt overførbare til 2019. Det er også satt av midler til Oslo kommunes internasjonale engasjement som deltakelse i Osloregionens Europakontor, Eurocities, C40, Gøteborg-Oslo-samarbeidet samt delegasjonsbesøk og deltakelse i andre internasjonale fora. Der er satt av 3 mill. til deltakelse i EU/EØS' regionale utviklingsprogram. I perioden 2018 – 2020 prioriterer byrådet å opprette en prosjektstilling for å øke innsatsen for Oslo kommunes deltakelse i EU/EØS-prosjekter, spesielt programmet innenfor forskning og innovasjon (Horizon 2020).

Byrådet foreslår at det gis tilskudd til Oslo Freedom Forum med 0,75 mill., Oslo Metropolitan Area (MIPIM) med 0,2 mill., Oslo Business for Peace 0,75 mill., Xynteo 0,5 mill., Oslo Peace Week 0,35 mill., Internasjonale tiltak; samarbeidsbyer og -avtaler 0,4 mill.

Kapitlet inneholder for øvrig midler til utvikling av kriteriesystemet og kvalitetssikring av store investeringsprosjekter i kommunen, koordinering av flyktningssituasjonen, nye kanaler for innbyggerkontakt samt Tryggere by-arbeidet.

Det er også satt av midler til Lokal Agenda 21-arbeidet. Det er budsjettert med 0,5 mill. til gjennomføring av Oslo miljøfestival. Tiltaket er delvis finansiert ved støtte fra Oslo Havn KF med 0,075 mill., Vann- og avløpsetaten med 0,075 mill. og Renovasjonsetaten med 0,150 mill.

Midler til Bilfritt byliv, 4 mill., er overført til BYU.

Oslo kommune har tatt på seg ansvaret for å drifte sekretariatet for samarbeidsalliansen Osloregionen. Utgiften til driften fordeles mellom medlemmene.

For en tidsavgrenset periode har det vært overført midler fra henholdsvis kap. 306 Bydelene – diverse barnehagetiltak og kap. 308 Bydelene – avsetninger helse, eldre og sosial tjenester til sju midlertidige stillinger som skulle arbeide med prosjekter innen språkstimuleringstiltak for førskolebarn, velferdsteknologi, utviklingstiltak innenfor aldring og helse, barnehjernevernet og beredskap. Midlene tilbakeføres nå sektorene.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisjustering med netto 1,8 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Følgende prosjektmidler på driften anses som kommunalt øremerket for 2019:

Tabell 12.7 Øremerkede kommunale midler – Byrådslederens kontor

		Beløp i 1000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.126.36	Utvikling og utredninger i byrådsavdelingene	4 300
2.126.32	Regionale utviklingsprogrammer under EU/EØS	4 400

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet/prosjektene. Midlene forutsettes brukt i 2019 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke anvendes fullt ut, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

12.6 Kommuneadvokaten

Tabell 12.8 Driftsbudsjett - Kommuneadvokaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>140 Kommuneadvokaten (BLK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	40 866	42 662	43 624
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	4 996	4 869	4 844
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 629	0	0
14 Overføringsutgifter	1 640	1 061	1 078
Sum utgifter	50 132	48 592	49 546
16 Salgsinntekter	-10 316	-5 165	-5 304
17 Refusjoner	-5 310	-4 342	-4 459
18 Overføringsinntekter	-3	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-129	0	0
Sum inntekter	-15 757	-9 507	-9 763
Netto utgifter	34 374	39 085	39 783

1 Ansvarsområde

Kommuneadvokatens oppgaver og organisering framgår av Oslo kommunes rettsinstruks. Kommunale virksomheter som i eller utenfor rettssak trenger advokatbistand, har etter rettsinstruksen som utgangspunkt rett og plikt til å benytte Kommuneadvokaten.

Etaten står i en særstilling i kommunen, idet den organisatorisk hører både under bystyret og under byrådet/Byrådslederens kontor, som etaten rapporterer til i administrative spørsmål. I faglige spørsmål har etaten en uavhengig stilling, og er i denne sammenheng ikke underlagt instruksjonsmyndighet.

Det fremgår av rettsinstruksen at kommunens brukere og ansatte skal sikres riktig og effektiv myndighets- og tjenesteutøvelse, at enkeltmenneskers lov- eller konvensjonsfestede rettigheter ikke krenkes, samt at kommunens økonomiske og juridiske posisjoner ivaretas best mulig. Rettsinstruksen er videre basert på at utredning av rettslige problemstillinger skal inngå som ledd i kommunens saksforberedelse, og at juridisk rådgivning og prosedyre skal sikres på en profesjonell måte.

Kommuneadvokaten prosederer kommunens rettssaker samt skatte- og innkrevningssaker for staten. Etter anmodning gir Kommuneadvokaten videre råd og betenkninger til bystyrets organer, byrådet og byrådsavdelingene, etater, bydeler, kommunale foretak og kommunalt eide aksjeselskaper. Kommuneadvokaten bidrar også til opplæring innenfor det juridiske fagområdet internt i kommunen og engasjeres også tidvis som foredragsholdere på juridiske kurs utenfor kommunen.

Kommuneadvokatens virksomhet reguleres for øvrig av den generelle advokatlovgivningen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kommuneadvokaten legger stor vekt på å ha høy kompetanse blant de ansatte for å kunne dekke det behov for bredde og kvalitet innen juridisk bistand som en stor kommune som Oslo har. Blant annet er advokatenes faglige utvikling og deltakelse på juridiske kurs høyt prioritert i etaten.

Det vil over tid være noe variasjon i saksmengde og sakstyper. Antall innkomne rettssaker har årlig økt fra 150-170 på midten av 2000-tallet til mellom 215 og 230 hvert av de siste to årene. Enkelte av

kommunens rettssaker de senere årene har på den annen side vist seg å være såpass omfattende at det er behov for å sette flere advokater på samme sak. Det har også vist seg å være et ønske at Kommuneadvokaten deltar med mer løpende rådgivning i en del av kommunens forskjellige prosjekter. Av de 61 avsluttede rettssakene vant kommunen 34,4 % av disse, 6,7 % ble dels vunnet/dels tapt, mens 1,6 % ble tapt. I tillegg ble 20 saker trukket av motpart (32,8 %), 7 saker forlikt (11,5 %) og 8 saker fikk annet utfall (13 %).

Tabell 12.9 Nøkkeltallstabeller

Nøkkeltall	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Innkomne rettssaker	266	242	227	242/216*	173
Avsluttede rettssaker	235	226	391	145	61
Innkomne rådgivningssaker	340	397	367	388/376*	376
Avsluttede rådgivningssaker	399	255	600	278	175
Andel rådgivningssaker besvart innen 3 dager i %	19 %	24 %	22 %	-	19 %
Andel rådgivningssaker besvart innen 14 dager i %	30 %	31 %	30 %	-	31 %
Andel rådgivningssaker besvart innen 6 uker i %	30 %	26 %	21 %	-	26 %
Andel rådgivningssaker besvart etter 6 uker i %	17 %	7 %	8 %	-	6 %
Ander ubesvarte rådgivningssaker	-	8 %	13 %	-	6 %
Andel rådgivningssaker som venter på klient	-	-	-	-	4 %
Andel rådgivningssaker hvor besvart ikke er relevant	-	-	-	-	8 %

*Grunnet manglende rapportmodul i nytt elektronisk saks- og arkivsystem, rapporteres det ikke på besvartfordeling for 2016. *Etter overgangen til nytt saks- og arkivsystem i 2015/2016 har det vært problemer med å rapportere korrekte tall for 2016. Dette fordi en del av 2015-sakene ble opprettet på nytt i 2016, noe som har gitt et misvisende resultat. Nå foreligger oversikten over saker fra 2015. Derfor rapporteres det både på tidligere rapporterte tall og korrekte tall i nøkkeltallstabell for 2016.*

3 Merknader til driftsbudsjettet

Kommuneadvokaten har i 2018 i snitt omtrent 24 advokater (årsverk) i arbeid. Antall fast ansatte er noe høyere, 25 stk, som følge av at det er ansatt noen advokater i faste stillinger i stedet for vikarer for advokater som har lengre fravær. Antallet ansatte er en økning fra tidligere år og en følge av økning i budsjettet – som igjen skyldes økt arbeidsbelastning over tid. I tillegg er det p.t. 5 ansatte i administrasjonen. I 2016 ble det innført ordning med kveldssekretærer. Det er 3 jusstudenter som deler på vakter, 3 timer 4 dager i uken. Denne ordningen fortsetter. I tillegg tilbys fire juridiske studenter 4-5 ukers traineeopphold. Etaten har videreført ordningen med hospitering av jurist fra annen virksomhet i kommunen uten merkostnad for kontoret.

For 2019 og kommende planperiode vil bl.a. følgende kunne ha innvirkning på den økonomiske situasjonen i etaten: Det er for 2019 ikke beregnet vakanser i lønnsbudsjettet. Erfaring så langt har vist at vakanser normalt oppstår hvert år. Som følge oppgavemengden har etaten de siste par årene vært opptatt av å fylle opp med vikarer for å sikre at oppgavene blir utført. Som det fremgår av resultatet for 2017 samt regnskapstall og prognose for 2018, er Kommuneadvokatens økonomi sårbar. Dersom tilkjente saks kostnader er lave, eller etaten får færre oppdrag som gir inntekter og fraværsbildet ikke bedres, vil budsjettet og regnskapssituasjonen være svært krevende. Tidligere år har aktiviteten blitt opprettholdt innen faste rammer fordi en eller flere av de nevnte elementene har slått heldig ut.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisjustering med netto 0,9 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene er 0,4 mill. lavere enn i 2018.

12.7 Rådhusets forvaltningstjeneste

Tabell 12.10 Driftsbudsjett – Rådhusets forvaltningstjeneste

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	56 090	61 956	65 385
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	35 272	33 020	34 123
14 Overføringsutgifter	5 117	4 063	4 128
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	4 026	0	0
Sum utgifter	100 505	99 039	103 636
16 Salgsinntekter	-20 260	-16 962	-16 979
17 Refusjoner	-7 201	-7 254	-7 370
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-4 026	0	0
Sum inntekter	-31 488	-24 216	-24 349
Netto utgifter	69 017	74 823	79 287

1 Ansvarsområde

Rådhusets forvaltningstjeneste skal yte profesjonell rådgivning, god service og effektive tjenester overfor publikum, Rådhusets brukere og kommunens virksomheter innenfor sitt ansvarsområde. Rådhusets forvaltningstjeneste utfører representasjonsoppgaver, protokollære og museale tjenester. Etaten har ansvar for forvaltning, drift og vedlikehold av Rådhuset som bygning, herunder sikkerhetsoppgaver, servicefunksjoner i Rådhuset og i innleide lokaler for byrådsavdelingene og bystyrets sekretariat. Etaten skal også administrere den vedtatte transportordning for politisk ledelse i Rådhuset.

Rådhusplassen, atelierene og Rådhusgalleriet, samt administrasjon av flaggtjenester og Heftyetunet inngår i ansvarsområdet. For kommunen for øvrig utføres frankeringstjenester og intern postdistribusjon.

2 Situasjonsbeskrivelse

I 2019 vil det bli satset stort på sikkerhetsopplæring, trening og øvelser knyttet til håndtering av trusselbildet i Rådhuset. Nødvendige tiltak foreslått i risiko- og sårbarhetsanalysen (ROS) skal være på plass og fungerende. Sentralt i sikkerhetsarbeidet vil være utvikling av post- og varemottak.

3 Merknader til driftsbudsjettet

Rammen til RFT er økt med hhv. 0,6 mill. til økt vedlikehold av Munch-rommet og med 2,4 mill. til økte driftsutgifter i forbindelse med at vigselsmyndighet er overført kommunene. Midler tilsvarende 0,5 årsverk er overført til internadministrasjonen, dokumentsenderet, som kompensasjon for merarbeid knyttet til vigsler.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisjustering med netto 2,1 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene er 0,5 mill. lavere enn i 2018.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 12.11 Investeringsbudsjett – Rådhusets forvaltningstjeneste

Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
113024	Rådhuset - diverse rehabilitering			3 500	3 500	3 500	3 500		Løpende
117020	RFT Utvikling av rådhuset	80 000	22 000	58 000	0	0	0	0	1/17 - 4/19
	Sum investeringsutgifter			61 500	3 500	3 500	3 500		
113024	Rådhuset - diverse rehabilitering	Investeringsmoms		-700	-700	-700	-700		
117020	RFT Utvikling av rådhuset	Investeringsmoms		-11 600	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-12 300	-700	-700	-700		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			49 200	2 800	2 800	2 800		

12.8 Beredskapsetaten

Tabell 12.12 Driftsbudsjett – Beredskapsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>184 Beredskapsetaten (BLK)</i>				
10	Lønn og sosiale utgifter	10 216	10 047	11 499
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	7 724	9 593	8 969
14	Overføringsutgifter	1 003	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	669	0	0
	Sum utgifter	19 613	19 640	20 468
16	Salgsinntekter	-820	0	0
17	Refusjoner	-1 091	0	0
18	Overføringsinntekter	-369	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-669	0	0
	Sum inntekter	-2 949	0	0
	Netto utgifter	16 663	19 640	20 468

1 Ansvarsområde

Beredskapsetatens ansvarsområde fremgår av Reglement for Oslo kommunes arbeid med samfunnssikkerhet, beredskap og sikkerhet, jf. Bystyresak 182 av 22.06.2016, og av instruks: Overordnet beredskapsplan Oslo kommune (Byrådssak 1116/16).

Beredskapsetaten er en strategisk stabsetat. Etaten skal sørge for at kommunens beredskapsmessige plikter i krig og fred blir ivarett på en tilfredsstillende måte. Etaten skal bidra til at kommunen innfrir krav i forskrift om kommunal beredskapsplikt, er i best mulig stand til å møte ulykker, katastrofer og uønskede hendelser. Etaten gir veiledning, opplæring og fører tilsyn med alle kommunale virksomheters beredskapsarbeid. Etaten har ansvar for overordnet koordinering av kommunens krisehåndtering og kriseledelse.

Beredskapsetatens virksomhet styres av «Lov om særlige åtgjerder under krig, krigsfare og lignende forhold» (beredskapsloven), «Lov om helsemessig og sosial beredskap», «Lov om forsynings- og

beredskapstiltak», «Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste» (sikkerhetsloven) samt «Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivildforsvaret (Sivilbeskyttelsesloven)» gjeldende fra 1. januar 2010. Både loven og forskriften til loven gir Beredskapsetaten store utfordringer med implementering, oppfølging og tilsyn av de krav som stilles til kommunen generelt og virksomheten spesielt.

2 Situasjonsbeskrivelse

Beredskapsetaten registrerer en fortsatt økning i interesse og pågang fra kommunens virksomheter og samarbeidsaktører vedrørende sikkerhet, beredskap og krisehåndtering. Etaten bistår øvrige virksomheter med å gjennomføre øvelser innen beredskap og kriseledelse, og bidrar aktivt til kompetanseheving for personell i kommunen ved å gjennomføre veiledning og opplæring. De kommunale virksomhetenes bruk av Beredskapsetaten bidrar til reduksjon av kostnad for eksterne konsulenttjenester og sikrer at opplæring er i henhold til Oslo kommunes helhetlige beredskapssystem. Etaten arrangerer Beredskapsforum og Trygghetskonferansen, der representanter fra kommunen, staten, politiet og andre sentrale interne og eksterne beredskapsaktører deltar og bidrar til samvirke, koordinering av beredskapsplaner, deling av relevant informasjon og erfaringsutveksling.

Beredskapsetaten prioriterer øvelser og tilsyn slik at Oslo kommunes overordnede kriseledelse (den politiske og administrative toppledelsen), samt alle virksomheter med stor beredskapsmessig betydning for kommunen, har en øvet og kompetent organisasjon med oppdaterte og effektive planverk. Dette for å kunne møte alvorlige uønskede hendelser og større eller mindre kriser. Øvelsene og planverkene skal være koordinert med andre kommunale virksomheter og med politi, Fylkesmannen og eksterne samarbeidspartnere.

Beredskapsetaten har ansvar for å utarbeide og revidere kommunens overordnede risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) og overordnet beredskapsplan, administrativ og operativ del. Ved behov, knyttet direkte til ulike områder, som for eksempel økt trusselnivå, områder med forhøyet risiko og kritisk infrastruktur. Etaten skal også være pådriver for å revidere risiko- og sårbarhetsanalyser innenfor enkeltområder ved behov, endring i trusselnivå, og på områder med forhøyet risiko og kritisk infrastruktur. Kommunen har et behov for kontinuerlig oppmerksomhet på slike delanalyser i forhold til samfunnsutviklingen og trusselbildet.

Beredskapsetaten har identifisert behov for ulike typer spesialkompetanse knyttet til utfordringer med beredskapsarbeidet i Oslo. Vi forventer at det i 2019 og perioden 2019-2022 vil oppstå behov for flere, og spesifikke, kompetansetyper under etatens ledelse, enten som faste stillinger, prosjektstillinger eller konsulentstøtte i forbindelse med iverksettelse av samarbeidsprosjekt med Asker og Bærum kommuner, Oslo politidistrikt, Oslo universitetssykehus og Oslo brann- og redningsetat på prosjekt for helhetlig kriseledelsehåndtering (OPSAM) som ikke dekkes i dette budsjettforslaget.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Byrådet har som overordnet målsetting at Oslo skal være en trygg by med god beredskap. Beredskapsetaten følger opp sitt beredskapsmessige arbeid gjennom tett samarbeid med en rekke offentlige etater, frivillige organisasjoner, andre statlige og private beredskapsaktører, i regionalt samarbeid og gjennom storbysamarbeidet og nordisk hovedstadssamarbeid.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisjustering med netto 0,4 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene er 0,1 mill. lavere enn i 2018.

12.9 Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse

Tabell 12.13 Driftsbudsjett – Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>191 Tilf. utg. etter byrådets bestemmelse (BLK)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	557	0	0
14 Overføringsutgifter	714	1 500	1 500
Sum utgifter	1 271	1 500	1 500
17 Refusjoner	-21	0	0
Sum inntekter	-21	0	0
Netto utgifter	1 250	1 500	1 500

Avsetningen er uspesifisert og kan benyttes til ulike formål der det oppstår et finansieringsbehov for mindre tiltak i løpet av året. Det er i utgangspunktet ingen begrensninger i hva som kan dekkes av avsetningen, og det er også praksis for at den benyttes til å yte mindre tilskudd til ulike formål og organisasjoner. Sakene behandles enkeltvis og fortløpende gjennom året. Avsetningen anses imidlertid ikke som en tilskuddsordning som er omfattet av «Regler for tilskuddsforvaltningen.»

12.10 Tilskuddsmidler – byrådslederens kontor

Tabell 12.14 Tilskuddsmidler – byrådslederens kontor

Kap. nr.	Søknaden gjelder	Beløp i 1000 kr			
		Vedtak 2017	Vedtak 2018	Forslag Sak 1/2019	Sum 2017 - Sak 1/2019
126	Oslo Freedom Forum	700	750	750	2 200
126	Oslo Metropolitan Area	200	200	200	600
126	Oslo Business for Peace	750	750	750	2 250
126	Norges sosiale forum – Globaliseringskonferanse	0	750	0	750
191	Tilskudd etter byrådets bestemmelse	1 500	1 500	1 500	4 500
Sum		3 150	3 950	3 200	10 300

13. FINANS

Byrådsavdeling for finans (FIN) har ansvar for å utarbeide kommuneplan, budsjett og økonomiplan for Oslo kommune og å utvikle gode systemer for økonomistyring og rapportering. Ansvarsområdet omfatter også overordnet anskaffelsesstrategi og metodikk for gode investeringsprosesser, digitalisering gjennom Oslo Origo og konsernovergrepene IKT herunder informasjonssikkerhet, kommunens sentrale arbeidsgiverfunksjon, finansforvaltning, eiendomsskatteområdet samt Oslo kommunes statistikkproduksjon.

13.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for finans

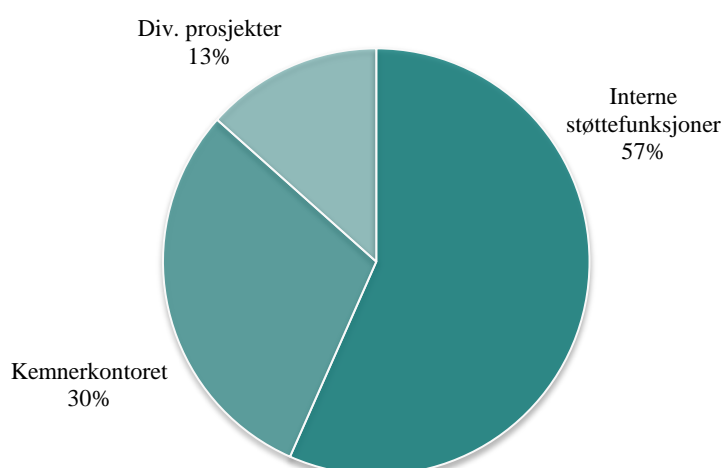
Figur 13.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for finans

Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett - økonomiplan				Beløp i mill.
		2019	2020	2021	2022	
Sum utgifter	1 033,9	1 013,0	1 009,8	1 006,8	1 002,9	
Sum inntekter	-523,2	-532,3	-532,3	-532,3	-532,3	
Netto utgifter	510,7	480,6	477,5	474,4	470,6	
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		1,5 %				

I 2019 skal Oslo kommune bruke:

- 175 mill. til etablering av flere elektroniske tjenester for kommunens brukere, totalt 325 mill. i økonomiplanperioden
- 125 mill. til virksomhetens investeringer i elektronisk sak-/arkivsystem, totalt 275 mill. i økonomiplanperioden
- 75 mill. til konsolidering av kommunens IKT-systemer, totalt 112,5 mill. i økonomiplanperioden

Brutto driftsutgifter for 2019 fordeler seg slik:

13.2 Byrådets ambisjoner for finans

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Basert på dette ønsker byrådsavdeling for finans å bidra til at Oslo kommune skal være åpen og tilgjengelig, og kommuniseres på en klar, forståelig og framtidsrettet måte. Oslo innbyggere skal få et heldigitalt møte med kommunen, gjennom smartere, mer samordnende og universelt utformede tjenester. Økt produktivitet som følge av digitalisering skal kommen innbyggerne til gode. Byrådet er opptatt av å skape et godt fagmiljø og sikre at kommunen blir en attraktiv arbeidsgiver.

Byrådsavdelingen vil videre bidra å føre en bærekraftig og ansvarlig økonomisk politikk, bidra til å styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, og bruke kommunens innflytelse som arbeidsgiver og innkjøper for aktiv fremme bærekraft.

Den digitale endringsreisen

Digitalisering har enorm påvirkning på livene våre i dag, og utviklingen skjer i en voldsom fart.

Økte krav fra innbyggerne utfordrer selve fundamentet for offentlige tjenester. Valgfriheten øker og ny teknologi gjør offentlige tjenester mer konkurranseutsatt. Fokus på innbyggerne og deres opplevelse av tjenester er selve kjernen i de endringene digitalisering åpner opp for.

Teknologien åpner opp for å løse innbyggernes behov og krav på en mer effektiv måte. Digitalisering handler selvsagt om teknologi, men mest av alt innebærer den en endring for menneskene som skal bruke teknologien. Vi må skape en kultur der kommunens ansatte jobber sammen og på tvers av eksisterende organisasjon og hvor innbyggerne involveres når behov skal forstås og løsninger skal utvikles. Det er en endringsreise som stiller krav til omstillingsevne og riktig kompetanse på rett sted i alle kommunens virksomheter.

For å imøtekomme krav, og løse behov for innbyggerne, vil det bli nødvendig å finne modeller der virksomhetene i større grad utforsker løsningsrommet sammen med innbyggerne, næringslivet og utdanningsinstitusjoner. Kommunen har behov for egne ansatte som evner å drive denne typen prosesser og finne nye samarbeidsformer.

Visjon, mål og tiltak

Byrådet har en fremtidsvisjon om hvordan Oslo kommune skal forbedre hverdagen til innbyggerne ved å tilby individualiserte tjenester i de ulike fasene i innbyggernes liv. Det anskueliggjøres gjennom «Historien om Tim», hvor en innbygger kalt Tim får bedre og mer effektive tjenester. Visjonen for Oslo kommunes digitale transformasjon er å realisere «Historien om Tim».

En forutsetning for å realisere byrådets visjon er:

Vi forstår Tim og tilbyr våre tjenester når han trenger og ønsker det i den utstrekning han har rett til, uavhengig av kommunens organisering.

Dette betyr at kommunens tjenester skal bli enklere og mer tilgjengelige, og at innbyggerne skal oppleve en fremoverlent kommune som utvikler løsninger i takt med mulighetene som kommer med ny teknologi. For å få til dette er det nødvendig å jobbe mer sammen og på tvers av kommunen i utviklingen av tjenester og nye løsninger.

Lanserte tjenester så langt

Det har siden 2014 blitt lansert ca. 110 innbyggerrettede digitale tjenester med bruk av kommunale- og statlige felleskomponenter. Tjenestene er fordelt på 24 av kommunens virksomheter. Eksempler på tjenester i perioden 2014-2018 er:

- digital kommunikasjon mellom hjemmetjenesten, brukere og pårørende

- heldigitale byggesøknader inkl nabovarsel
- salgs- service- og skjenkebevilling for private og næringslivet
- eiendomsskatt
- beboerparkering, andre parkeringstjenester
- bymeldingsApp
- flere tilskuddstjenester
- digitale søknader om TT-reiser, midlertidig støy, ildsted, fyrverkeri, avfall, utslippstillatelse, vielse i Oslo Rådhus, leie av kommunale arealer inkl Rådhusplassen
- bookingløsning for tannhelsetjenesten
- nytt barnehagesystem
- MinSide
- Svarut (digitale forsendelser)
- eInnsyn (tilgjengeligjøring av dokumenter)

MinSide, Svarut (digitale forsendelser) og eInnsyn (tilgjengeligjøring av dokumenter) er gode eksempler på fellesløsninger som kan gjenbrukes på nasjonalt nivå.

I tillegg har Oslo-nøkkelen blitt lansert i første versjon sommeren 2018 til bruk på Sørenga gjenbruksstasjon. Alle disse tjenestene er tilgjengelig på kommunens helhetlige personlige side, MinSide. I tillegg har kommunen i 2018 lansert en helt ny proaktiv tjeneste, «Ny i byen».

Videre satsing

I 2018 bygges det opp et kompetansemiljø for teknologi, produktutvikling og organisasjonsutvikling som skal være en sentral pådriver for den digitale transformasjonen på tvers av kommunen. Oslo kommune skal sikre at vi har kjernekompetanse på innovasjon med egne ansatte. Dette vil sikre en mer effektiv bruk av kommunens ressurser samtidig som kompetanse og læring som blir utviklet gjennom prosessene bibeholdes i kommunen.

Det etableres flere møteplasser for utvikling, eksperimentering, brukerinvolvering og samskaping med virksomheter og næringslivet. Det legges til rette for åpenhet, behovs- og innsiktsdeling, samt mer smidige, utforskende metoder. Fokuset er å kartlegge behov og utvikle tjenestene stegvis gjennom kontinuerlig dialog med innbyggerne. Det vil øke treffsikkerheten for at innbyggerne får løsningene de har reelt behov for, og hver enkelt tjeneste vil utvikles slik at de fungerer best mulig.

Omstillingsevne og endringsvilje gjennom systematisk kompetansebygging

Den økte endringstakten i samfunnet setter større krav til kompetanseutviklingen av de ansatte i Oslo kommune. For å lykkes med kulturendringen kommunen skal gjennom, må det skapes en erkjennelse hos de ansatte av at endring er nødvendig i en digitalisert og globalisert verden i rask utvikling. Kompetanse er ferskvare og samtlige ansatte og ledere må oppdatere egen kompetanse kontinuerlig for at kommunen skal kunne være en konkurransekraftig tilbyder av gode, offentlige tjenester.

Samtidig må det jobbes systematisk med å bygge kompetanse omkring nye måter å jobbe på, både for de ansatte og lederne. Tjenestedesign- og endringsledelse er eksempler på kompetanse som vil bidra til å sikre at tjenestene som utvikles er relevante for innbyggerne.

Vi bygger derfor relevant kompetanse hos lederne i kommunen gjennom teori koblet med praktisk tjenesteutvikling på tvers av kommunens sektorer. I tillegg vil vi tilby relevante kompetansehevingsmoduler for ansatte, for å sikre at livslang læring blir en del av den ønskede kulturen.

Eksempler på igangsatte kompetansebyggingsinitiativ:

- Lederprogram med fokus på tjenestedesign og innbyggerinvolvering

- Fokus på digital lederkompetanseheving i ledersamlinger
- Endringsagentnettverk hvor samtlige byrådsavdelinger og virksomheter deltar, for å bygge ned sektorskillene i kommunen
- Et omvendt mentorprogram hvor topplederne blir tilbudt unge, digitale sparringpartnere
- Et verktøy virksomhetene kan bruke til å kartlegge egen digital modenhet

Noen organisasjonsutviklingsmål for 2019:

- De øverste lederne i kommunen sørger for at deres virksomheter aktivt involverer innbyggerne i identifisering av behov for forbedring av kvalitet på tjenesten og optimalisering av brukeropplevelsen.
- De øverste lederne i kommunen sørger for at deres virksomheter aktivt jobber på tvers av kommunens virksomheter i tjenesteutviklingen.
- Relevante kompetansebyggingsmoduler for endringskompetanse er gjort tilgjengelige for samtlige ansatte i kommunen. Dette for å gjøre de ansatte i stand til å ta ansvar for egen livslang læring i en verden i rask endring.

En selvbetjent, tilgjengelig og sikker tjenesteplattform

Med dagens infrastruktur tar det lang tid å utvikle nye løsninger når innbyggerbehovene oppstår, og det er krevende for virksomhetene å koble sammen tjenester på tvers. Vi skal lage en tjenesteplattform som er selvbetjent, sikker og tilgjengelig for designere og utviklere. Dette betyr at vi henter informasjon på tvers av systemer og registre, og sørger for at det blir tilgjengelig på en sikker måte. For kommunen er det viktig at virksomhetene kan utvikle tjenester som henger sammen med øvrig IKT-infrastruktur.

Tjenesteplattformen skal tilrettelegge for at kommunens virksomheter kan utvikle enklere og mer tilgjengelige løsninger som er tilpasset den enkelte innbygger og deres situasjon. Statlige og egne felleskomponenter, registre og systemer gjøres enkelt tilgjengelig for designere og utviklere gjennom et selvbetjent grensesnitt. Dette gir økt autonomi og en mer helhetlig tilnærming i utviklingsarbeidet. Med beskrivelser, krav og dokumentasjon vil tjenesteplattformen tilrettelegge for en sikker og helhetlig teknisk arkitektur og design for de som bygger tjenester i og for Oslo kommune. Dette gir økt utviklingstakt og bedre tjenester for innbyggerne.

Eksempler på gevinster ved tjenesteplattformen:

- Tjenesteplattformen gir sikker tilgang til relevant data om den enkelte innbygger ved behov, slik at innbyggeren slipper å holde oversikt over egen informasjon
- Innbyggeren vil ha bedre oversikt over sine samtykker til kommunen, samt bedre oversikt over hvilken data kommunen har brukt i hvilke prosesser og hvor den stammer fra
- Innbyggeren vil kunne forvente proaktive, relevante tjenester fra kommunen
- Private aktører vil kunne bygge løsninger på kommunens tjenester der innbyggere vil kunne gi informert samtykke til behandling av data
- Innbyggeren vil oppleve økt effektivitet, da tjenesteplattformen tilrettelegger for automatisering
- Innbyggerne vil oppleve funksjonelt og visuelt helhetlige brukeropplevelser

Tjenesteplattformen vil føre til mer automatisering og raskere saksbehandling for innbyggerne

Innbyggere og næringer som trenger en tjeneste eller tillatelse fra Oslo kommune må ofte sende en søknad og vente på vedtak og svar. Dette kan være søknad på å bytte barnehageplass, behov for rullestol osv. Prosessene bak vedtak kan effektiviseres ved bruk av data og maskinlæring, og i noen tilfeller automatiseres, slik at søker får umiddelbar tilbakemelding. I 2019 og fremover vil kommunen gradvis etablere sektorovergrepende metodikk og løsninger for strukturering av data, som muliggjør maskinlæring og dermed mer effektiv saksbehandling.

Tjenesteplattformen vil føre til en mer proaktiv og bedre innbyggerdialog

Oslo kommune har et mål om å forbedre dialogen mellom innbyggeren og kommunen, og å tilrettelegge for mer relevant, tidsriktig informasjon som er tilpasset den enkelte innbyggers situasjon.

Innbyggerne opplevde at det var vanskelig å få innsikt i status i sin relasjon til Oslo kommune. **Min side** ble opprettet for å møte dette behovet. På **Min side** får innbyggerne oversikt over status på sine tjenester og søknadsprosesser med kommunen. **Min side** ble lansert med noen få tjenester i 2014, og i takt med økningen av antall tjenesteområder øker trafikken på **Min side** og tjenesten blir stadig viktigere fremover.

«**Ny i byen**» viser potensialet for proaktive innbyggertjenester basert på informasjon som kommunen besitter. Kommunen kan kommunisere målrettet med innbyggerne om relevant informasjon i forbindelse med livsendringer. Et eksempel "ny i byen", hvor innbyggere som flytter til Oslo eller mellom bydeler får en velkomsthilsen med praktisk informasjon. Tilbakemeldingen fra innbyggerne er positiv og løsningen kan videreutvikles også for mange andre livshendelser, eksempelvis automatisk tilbud om barnehageplass og relevant informasjon når barnet nærmer seg skolealder.

Oslo kommune ønsker å tilrettelegge for en åpnere og mer tilgjengelig by

Oslonøkkelen er en digital nøkkel laget for byens innbyggere for å forenkle tilgang til kommunale tjenester eller lokaler. Elektronisk identifikasjon og tilgangsstyring vil kunne erstatte fysiske nøkler og begrensede åpningstider. På sikt er det tenkt at Oslonøkkelen skal samordnes med kommunens fellesløsning for booking for å gjøre det enda enklere for innbyggere å f.eks. booke og komme seg inn i øvingslokaler, gjenbruksstasjoner, offentlige bad og bibliotek eller skru på lyset i lysløyper.

Raskere utvikling vil frigjøre midler og kapasitet til å lansere nye tjenester

Tjenesteplattformen vil sikre at utviklingsmiljøene i Oslo kommune jobber mer effektivt og helhetlig. Dette muliggjør en vesentlig økt utviklingstakt av nye tjenester, og at brukeropplevelsen for innbyggerne i Oslo kommune øker i kvalitet med funksjonelt og visuelt helhetlige løsninger.

Det vil bli arbeidet videre med å utvikle resultatindikatorer på området.

Informasjonssikkerhet

Byrådet er opptatt av at kommunens innbyggere og næringsliv må kunne ha tillit til at informasjon, herunder sensitiv eller personlig informasjon, håndteres på en betryggende måte og i henhold til gjeldende lover og regler.

Økt digitalisering kan tilrettelegge for god informasjonssikkerhet, men kan samtidig øke kommunens sårbarhet.

I 2017 ble det etablert et sentralt fagmiljø på informasjonssikkerhet og personvern organisert i Byrådsavdeling for finans. Det er igangsatt en rekke aktiviteter for å heve kompetansen blant ledere og ansatte og for å forbedre kommunens styringsevne på informasjonssikkerhetsområdet gjennom felles rutiner, metodikk og verktøy.

Oslo kommunes IKT-tjenester og -infrastruktur utsettes jevnlig for forsøk på ulike typer inntrengning. Byrådet vil bl.a. gjennom etablering av et CSIRT (en koordinerende enhet for IKT-sikkerhet) i Utviklings- og kompetanseetaten bidra til å styrke kommunens evne til å oppdage og håndtere slike forsøk. Informasjon om oppståtte hendelser og avvik vil bli benyttet i arbeidet med å identifisere forbedringsbehov, og inngå i grunnlaget for den videre utviklingen av opplæringstilbud, maler og veiledere.

Kunnskap er en forutsetning for å ivareta informasjonssikkerhet på en god måte i kommunens virksomheter og prosesser. Det er behov for å øke bevisstheten, forståelsen og kompetansen på

informasjonssikkerhet blant ledere og ansatte i kommunen. Den årlige arrangementen av Sikkerhetsmåneden i oktober er et viktig tiltak i den sammenheng, og det sentrale fagmiljøet for informasjonssikkerhet vil i 2019 fortsette å tilby et bredt spekter av opplæringsaktiviteter, som foredrag, kurs, workshops, dilemmatrening, seminarer osv. for å øke kommunens modenhet på informasjonssikkerhetsområdet.

For å sikre god informasjonssikkerhet både i kommunens virksomheter generelt, og i kommunens digitale transformasjon, er klare føringer av stor betydning. Med klare føringer vet kommunale aktører bl.a. hvilke mål det jobbes mot, hvilke krav som stilles til de ulike prosessene, og hvilken risiko som kan aksepteres. I 2019 skal det sentrale fagmiljøet for informasjonssikkerhet fortsette å utvikle verktøy og veiledere som virksomhetene har behov for. I tillegg skal fagmiljøet gi støtte og rådgivning for å styrke informasjonssikkerheten i kommunen. Med utgangspunkt i fagmiljøets overordnede risikovurderinger, skal fagmiljøet foreslå tiltak som bør gjennomføres i den enkelte virksomhet eller i kommunen som helhet.

eArkiv

Innføringen av nytt elektronisk arkivsystem (ACOS Websak) er et viktig løft innen elektroniske tjenester og digital kommunikasjon i Oslo kommune. Innføringen vil bidra til effektivisering og enklere samhandling innad i kommunen og en enklere hverdag for Oslos innbyggere.

Prosjekt for oppfølging av implementeringen startet opp høsten 2017. Utdanningsetaten og Utviklings- og kompetansetaten (UKE) gjennomført pilotering av løsningen i 2018. Utdanningsetaten har satt i gang et arbeid med utrulling til alle skolene i løpet av 2019. I ny driftsavtale er det mulig å ta i bruk en felles driftstjeneste for drift av ACOS websak, uten at det får følger for resten av porteføljen. Det vil også bli tilbudt en forvaltningstjeneste i samarbeid med Byarkivet, som etablerer et felles dokumentcenter for blant annet bydelssektoren.

For 2019 planlegger prosjektet med at 10-12 virksomheter enten oppgraderer sin Acos- installasjon til felles avtale eller går over til Standard Acos websak-tjenesten.

Tabell 13.1 Byrådets mål for finans

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Sikre, stabile og kostnadseffektive IKT-driftstjenester	Utviklings- og kompetansetaten
2	Redusere arbeidslivskriminalitet og sosial dumping gjennom anskaffelsesvirksomheten	Utviklings- og kompetansetaten, Kemnerkontoret
3	Sikre lærlingeplasser ved bruk av kommunens innkjøpsmakt	Utviklings- og kompetansetaten
4	Bruke anskaffelser aktivt for å gjøre Oslo til en grønnere by	Utviklings- og kompetansetaten

Mål 1 Sikre, stabile og kostnadseffektive IKT-driftstjenester

Kommunens systemportefølje er omfattende og kompleks, preget av et stort antall virksomhetsspesifikke systemer, med til dels overlappende funksjonalitet. Det er identifisert mer enn 800 aktive applikasjoner, og antallet er økende. Porteføljen medfører høye kostnader til implementering, support, drift og forvaltning, og gir utfordringer med informasjonssikkerhet og gjennomføring av Byrådets digitaliseringssatsing. I 2017-budsjett ble det for økonomiperioden 2017-20 bevilget en ramme på 120 millioner kroner til gjennomføring av konsolideringsprosjekter. Programmet har kartlagt og analysert porteføljen og har identifisert 15 funksjonsområder med overlappende funksjonalitet. Videre er det utviklet en metodikk for vurdering av endringsdrivere, informasjonssikkerhet, økonomi og risiko. Programmet har så langt anvendt metodikken på tre funksjonsområder. I 2019 planlegger programmet igangsetting av tre prosjekter med vesentlig gevinstpotensiale, der to av disse ferdigstilles i 2019 og ett i 2020.

I 2017 satte Byrådet i gang et program for konsolidering og sanering i systemporteføljen, i kombinasjon med tiltak for å etablere drift og forvaltning av systemporteføljen på felles sentral driftsplattform.

Byrådets digitaliseringsambisjoner krever også at kommunen etablerer fremtidsrettet, fleksibel og sikker IKT-plattform som dekker behovet for stabil og forutsigbar drift. Det er de siste årene gjennomført tiltak som bidrar til modernisering av sentral- og lokal IKT infrastruktur. Arbeidet med lokal infrastruktur blir avsluttet i 2018, mens arbeidet med sentral infrastruktur vil fortsette i 2019.

Ny systemdriftsavtale ble inngått i 2017. I mars 2018 overtok ny leverandør driften av IKT-plattformen med tilhørende driftstjenester til kommunens virksomheter. Det ligger betydelige stordriftsfordeler i den nye avtalen. En rekke transformasjonsaktiviteter som ligger i avtalen gjennomføres i perioden 2018-2020, med blant annet forbedret håndtering av brukeridentiteter. Kommunen benytter i økende grad skytjenester, som gir økte krav til prosedyrer og retningslinjer for tilgangsstyring og identitetsforvaltning. Strategien i den nye driftsavtalens er at tjenestene skal produseres på den mest optimale plattformen, uavhengig av om dette er kommunens eller leverandørens servere. Systemenes kompleksitet, modenhet og ikke minst krav til informasjonssikkerhet setter kravene som må være oppfylt. Transformasjonsprosjektene vil gjennomføres over en 3-årsperiode.

Mål 2 Redusere arbeidslivskriminalitet og sosial dumping gjennom anskaffelsesvirksomheten

Anskaffelser som virkemiddel for å fremme samfunnsansvar

Oslo kommune foretar årlig anskaffelser for rundt 27 mrd. Byrådet vil at Oslo kommune skal gå foran som en samfunnsansvarlig innkjøper, og kommunens innkjøpsmakt skal brukes som effektivt virkemiddel for å nå byrådets mål om en grønnere, varmere og mer skapende by.

Mens kommunens virksomheter har et selvstendig ansvar for å gjennomføre de anskaffelsene de har behov for innenfor sine respektive budsjetter, har Byrådsavdeling for finans ansvar for å følge opp kommunens anskaffelsesvirksomhet på overordnet nivå. Under byrådsavdelingens ansvarsområde hører blant annet kommunens anskaffelsesstrategi og Oslomodellen for kjøp av varer, tjenester, bygg og anlegg.

Byrådet har et sterkt ønske om å snu den uheldige samfunnsutviklingen med utstrakt bruk av arbeidskraft uten fast ansettelse, uoversiktlige leverandørkjeder, manglende bruk av fagarbeidere og lærlinger og bruk av leverandører som ikke oppfyller sine forpliktelser overfor arbeidere og myndigheter. Konsekvensene av en slik utvikling er blant annet bortfall av retten til fast ansettelse og en forutsigbar lønn å leve av for arbeidere, økt risiko for arbeidsulykker, lavere produktivitet og kvalitet, færre lærlinger og svikt i nødvendig rekruttering til byggfagene, samt utbredt økonomisk kriminalitet i risikoutsatte bransjer.

Oslomodellen

Som ledd i kampen for et mer seriøst og anstendig arbeidsliv, vedtok byrådet i mai 2017 Oslomodellen for kjøp av varer, tjenester, bygg og anlegg. Oslomodellen omfatter en rekke nye seriositetsbestemmelser. Disse stiller blant annet krav til lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn tariff, forbud mot kontantbetaling i forbindelse med utførelse av kontraktsarbeid og at lønn skal utbetales til den enkelte arbeiders bankkonto. Oslomodellen stiller dessuten krav til at det i kommunens vedtatte standardkontrakter tas inn bestemmelser om bruk av fast ansatte og en viss andel faglærte og lærlinger. Det skal heller ikke åpnes for mer enn ett ledd underleverandører i vertikal kjede under hovedleverandør. Bruk av underleverandører (inkl. bemanningsbyråer) skal kun skje etter skriftlig forhåndsgodkjenning fra oppdragsgiver. Oslomodellen setter også krav om at eventuelle innleide arbeidere skal ha tarifflønn mellom oppdrag.

Det er ikke vedtatt en generell standardkontrakt for kommunens tjenestekjøp, da tjenestekjøpene er så forskjellige at det er vanskelig å benytte en generell mal for disse. Dette gjelder for eksempel tjenestekjøp innen EHA-sektor. Det pågår nå et arbeid for å tilpasse og implementere Oslomodellen i EHA-sektor. Oslomodellen er også tilpasset og implementert i alle relevante samkjøpsavtaler som UKE har inngått siden Oslomodellen ble vedtatt.

Oslomodellen krever at leverandører som har bygg- og anleggsoppdrag for kommunen gir kommunen fullmakt til å innhente utvidet skatteattest. Leverandørene må også i kontraktsperioden knytte seg til HMSREG, kommunens elektroniske system for mannskaps- og leverandørpfølging.

HMSREG

HMSREG er en del av Oslomodellen. HMSREG gir oversikt over hvem som til enhver tid er til stede på kommunens byggeplasser, men kan også benyttes til å registrere hvem som er tilstede for å utføre arbeid andre steder, for eksempel i skole- og kontorlokaler der det utføres renholdsoppdrag. HMSREG samler inn elektronisk passeringsdata fra mannskap og informasjon om leverandørene ved bruk av den enkelte arbeidstakers HMS-kort. Informasjonen fra HMS-kortet samles inn i HMSREG-løsningen og gjennom oppslag mot ulike registre – som Brønnøysundregisteret og Startbank - kan det foretas ulike kontroller. Systemet gir også oversikt over f.eks. hvor mange faglærte og lærlinger som stempler seg inn på det enkelte oppdrag. Ved avvik i systemet kan det foretas stedlig kontroll.

Effekter av Oslomodellen

De første konkurransene med bruk av Oslomodellens krav ble kunngjort høsten 2017. Det er for tidlig å trekke bastante konklusjoner om konsekvensene av Oslomodellen, da det vil ta noe tid å få nærmere informasjon av modellens virkninger gjennom hele kontraktsperioder. Basert på tilbakemeldinger fra Oslo kommunes virksomheter, fagforeninger og leverandører, er det likevel mulig å si noe om hovedtendenser og hvordan bestemmelser har virket i praksis så langt.

Det er foreløpig ingen tegn til nedgang i antall innleverte tilbud etter at Oslomodellen ble innført, heller ikke i antall tilbud fra små og mellomstore bedrifter. Det er meldt om noe nedgang i bruk av bemanningsbyråer, og man ser tegn til at flere leverandører har klart å øke andel fagarbeidere og at flere bedrifter ansetter lærlinger. De fleste leverandører synes også å klare å gjennomføre kontrakten med kun ett ledd underleverandører.

Oslo kommune inngikk 23.6.2015 en samarbeidsavtale med Skatt Øst for å motvirke arbeidslivskriminalitet og sosial dumping i leverandørkjedene til Oslo kommune. Avtalen gir hjemmel for å innhente informasjon om leverandører i risikoutsatte bransjer - dvs. bygg- og anlegg, renhold og bilvask - direkte fra Skatt øst. Sammenlignet med innhentede tall fra 2017 indikerer innhentede tall fra 2018 en sterk reduksjon i andel leverandører som blir avvist eller har måttet lukke sine avvik i forbindelse med kommunens konkurranser.

Erfaringene så langt tyder således på at Oslomodellen har hatt en positiv effekt på leverandørmarkedet.

Oslo går foran og flere følger etter

Oslo kommune har gjennom Oslomodellen, inkl. HMSREG, etablert landets strengeste kontraktskrav for å motvirke arbeidslivskriminalitet og sosial dumping i offentlige kontrakter. Med Oslomodellen ønsker byrådet å gå foran med et godt eksempel, og legge til rette for rettferdig konkurranse mellom seriøse leverandører som er kvalitetsbevisste og tar samfunnsansvar på alvor. Stadig flere offentlige aktører viser interesse for å følge dette gode eksemplet. Kampen for et seriøst arbeidsliv er nå på agendaen også i mange andre fylker og kommuner, og Fagforbundet har ytret ønske om at flere innfører Oslomodellen. Tromsø kommune har nylig vedtatt en serie med krav som er nært beslektet til Oslomodellen. På Sørlandet har politikere foreslått at Oslomodellen skal adopteres både i Kristiansand og for hele Agder. Det kan også opplyses at Akershus fylke har vedtatt en noe nedtonet versjon av Oslomodellen.

Arbeidet fremover

For å få størst mulig treffsikkerhet, skal Oslomodellen aktivt videreutvikles og tilpasses. Dette skal skje blant annet gjennom dialog med kommunens virksomheter, andre offentlige oppdragsgivere, kontrolltater, leverandører, bransje- og fagforeninger. Under dette hører å videreføre og videreutvikle samarbeidet med A-krimserveret, Lovlighetsteamet og Skatt Øst. Fremover vil det dessuten bli arbeidet med å utvide området for bruk av HMSREG, og å fremme tiltak for å sikre reell etterlevelse av kravene i Oslomodellen.

Det vil også fremover bli arbeidet med å se på hvordan kommunen ytterligere kan styrke sin innsats mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, blant annet hvordan kommunen kan få bedre oversikt over useriøse leverandører innen risikoutsatte områder. Videre vil det bli arbeidet med å forbedre kommunens veiledning og bistand til virksomhetenes kontraktsoppfølging. Sist men ikke minst vil det bli tatt initiativ til å styrke effektene av Oslomodellen ved å forene krefter med andre kommuner som arbeider for et trygt og anstendig arbeidsliv.

Mål 3 Sikre lærlingeplasser ved bruk av kommunens innkjøpsmakt

Lærlingeordning og bruk av lærlinger bidrar til å sikre yrkesopplæring og arbeidsmuligheter for enkeltpersoner. Bruk av lærlinger bidrar også til økt profesjonalitet, produktivitet og konkurransevne i bransjene. Oslo kommune har i hovedsak to virkemidler som kan bidra til lærlingeplasser og økt bruk av lærlinger. Det ene er å ta inn lærlinger i kommunens virksomheter. Det andre er at kommunen bruker sin innkjøpsmakt til å stille krav om at kommunens leverandører benytter lærlinger ved utførelse av oppdrag for kommunen. Kommunen skal bruke sin innkjøpsmakt til å kontraktsfeste at leverandører i bransjer med behov for læreplasser, skal være tilknyttet lærlingeordning og benytte lærlinger når de utfører oppdrag for Oslo kommune. Lærlingekravene skal være de samme uavhengig om arbeidet utføres av hovedleverandør eller underleverandører. Videre skal kravene omfatte en plikt for leverandørene til innen en angitt frist å melde fra om eventuelle frafall av tilsatte lærlinger, samt frist når det gjelder å skaffe ny lærling ved frafall (eventuelt be kommunen bistå med å skaffe ny).

Krav til lærlingeordning og bruk av lærlinger ved oppfyllelse av anskaffelseskontrakter, krever en viss grad av faglærte og ellers ordnede forhold hos leverandørene. Oslomodellens krav om at oppdrag i hovedsak skal utføres av fast ansatte der minst 50 % av arbeiderne er faglærte, er med på å sikre ordnede forhold, kvalitet i arbeidet og et tilfredsstillende læringsmiljø for lærlinger. Leverandører som benytter fast ansatte og faglærte håndverkere står bedre rustet til å utdanne lærlinger i godt håndverk, og kan i større grad tilby lærlinger et godt og trygt læringsmiljø. Et slikt miljø reduserer også muligheten at sårbar arbeidskraft blir utnyttet, og gir signaler til lærlingene om at bransjen er noe å satse på som fremtidig arbeidsplass. Tilrettelegging for gode lærlingeplasser anses ikke bare viktig for den enkelte lærlings muligheter for praktisk opplæring og nødvendig rekruttering til ulike fag – det anses også som viktige bidrag i kampen mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Byrådet stiller gjennom Oslomodellen krav til at minst 10 % av kontraktsarbeidet knyttet til tjeneste- og bygg og anleggsoppdrag på områder med behov for lærlingeplasser skal utføres av lærlinger. Gjennom Oslomodellen og HMSREG ønsker Oslo kommune å være ledende i arbeidet for å sikre gode og trygge lærlingeplasser gjennom anskaffelser.

Mål 4 Bruke anskaffelser aktivt for å gjøre Oslo til en grønnere by

En stor del av kommunens årlige anskaffelser er knyttet til oppførelse av bygg og anlegg.

Kommunen har utviklet standard kravspesifikasjoner for formålsbygg. Formålet med disse er å forenkle og effektivisere arbeidsprosessene for kommunen og leverandørene, og i størst mulig grad stille gode funksjonelle krav som ikke utpensler løsninger, men som åpner for nytenking og innovasjon. Som ledd i dette skal standard kravspesifikasjoner også bidra til å effektivisere og akselerere det grønne skiftet.

Strengt klima- og miljøkrav i kommunens anskaffelser kan redusere klimagassutslipp fra og øke miljøvennligheten til kommunens virksomhet. Gode og samordnede klima- og miljøkrav til leverandørens løsninger kan også bidra til at slike løsninger tilbys og tas i bruk av andre enn kommunen. På denne måten kan Oslo kommune være en aktiv pådriver for det grønne skiftet.

I løpet av 2018 har kommunen gjennomført utredninger på flere avgjørende miljø- og klimaområder, blant annet på områdene «Mer effektiv og klimavennlig varetransport» og «Økt andel lav- og nullutslippskjøretøy og maskiner i anleggsvirksomhet». Utredningene viser at det er av avgjørende betydning for å gjøre Oslo til en grønnere by at kommunens anskaffelseskrav benyttes mer samordnet og målrettet.

I det kommende året vil Oslo kommune styrke bruken av anskaffelser som verktøy for å nå klima- og miljømålene, blant annet ved å:

- Stille felles krav i anskaffelser av kjøretøy, maskiner og utstyr innen bygg- og anlegg.
- Bruke krav og tildelingskriterier for utslippsfrie eller fossilfrie løsninger i bygge- og anleggsanskaffelser.
- Pilotprosjekter for mer klimavennlig massehåndtering til å fra bygg- og anleggsplasser skal søkes utviklet i samarbeid med kommunale og/eller private aktører.
- Kreve at transport knyttet til tjenester utført for Oslo kommune driftes med nullutslippsteknologi eller biogass.
- Utrede behov for å inngå konsernovergripende rammeavtale for kjøp av biodrivstoff.

13.3 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 13.2 Økonomiplanoversikt med spesifikasjon av endringer

	Beløp i mill.				
Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	510,7	484,6	481,4	478,4	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	510,7	510,7	510,7	510,7	510,7
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		10,5	10,5	10,5	10,5
+/- Reelle endringer		-40,5	-43,7	-46,7	-50,6
=ØKONOMIPLAN (netto)	510,7	480,6	477,5	474,4	470,6
Endringer i prosent		-5,9 %	-6,5 %	-7,1 %	-7,9 %
Sum endringer		-30,0	-33,2	-36,2	-40,1

	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Spesifikasjon av "Reelle endringer"					
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		0,0	-3,0	-6,1	-6,1
+/- Justering for engangstiltak		-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
+/- Justering for oppgaveendring mellom sektorer		-16,9	-16,9	-16,9	-16,9
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-3,1	-3,1	-3,1	-7,0
+/- Spesifiserte rammeendringer		-16,5	-16,6	-16,6	-16,6
Sum reelle endringer		-40,5	-43,7	-46,7	-50,6

1) 2018 prisnivå

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold

Sektorens budsjetttramme reduseres med 3 mill. i 2020 og 6,1 mill. årlig i 2021 og 2022 som er sektorens andel av et totalt effektiviseringsuttak på hhv. 150 mill. i 2019 og 300 mill. i 2020.

Justering for engangstiltak

Bevilgning i 2018 på 4 mill. til oppgradering av dagens Microsoft Office-versjon er ikke videreført.

Justering for oppgaveendring mellom sektorer

Det er budsjetteknisk overført 16,9 mill. årlig fra FIN til BLK som i hovedsak gjelder overføring av lønns- og driftsmidler knyttet til informasjonssikkerhet.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 3,1 mill. i 2019 økende til 7 mill. i 2022.

Spesifiserte rammeendringer

Kemnerkontorets budsjetttramme er redusert med 20 mill. årlig fra 2019 pga. reduserte husleiekostnader.

Det ble i 2018 innarbeidet 2,5 mill. til etablering av team/funksjon for håndtering av sikkerhetshendelser på IKT-området. Det beløpet er økt med 1,125 mill. årlig fra 2019 til 3,625 mill.

Sektorens andel av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk utgjør 0,1 mill. i 2019 stigende til 0,2 mill. fra 2020.

Rammen for å dekke lønn for tillitsvalgte er økt med 0,5 mill. årlig fra 2019, og rammen for å dekke husleiekostnader for tillitsvalgte er økt med 1 mill. årlig fra 2019.

Det er innarbeidet 1 mill. årlig i økonomiplanperioden til en ny stilling som skal koordinere kommunens arbeid med å utarbeide en veileder for felles kravstilling til anskaffelser på bygg- og anleggsområdet som kan bidra til at kommunens virksomheter mer effektivt kan bruke anskaffelser som verktøy for å fremme klima- og miljøvennlige løsninger.

Tabell 13.3 Netto driftsbudsjett per kapittel – Finans

							Beløp i mill.
							Endring
							2018 -
							2019
Netto driftsbudsjett	Dok 3	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	
	2018	2019	2020	2021	2022		
122 Div. virks. og prosj. under FIN	147,0	134,7	134,0	133,4	132,7		-12,3
125 Utviklings- og kompetanseetaten	132,3	131,1	130,5	129,9	128,2		-1,2
130 Kemnerkontoret	231,3	214,8	213,0	211,1	209,6		-16,5
Sum	510,7	480,6	477,5	474,4	470,6		-30,0

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale under det enkelte kapittel

Tabell 13.4 Brutto investeringsbudsjett per kapittel – Finans

					Beløp i 1000 kr			
					Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
					2019	2020	2021	2022
Brutto investeringsbudsjett								
122 Div. virksomheter og prosj. under FIN			383 150	245 650	52 650	52 650		
125 Utviklings- og kompetanseetaten			23 800	23 800	23 800	23 800		
Sum investeringsutgifter			406 950	269 450	76 450	76 450		

Sektorens investeringer i økonomiplanperioden er:

Kap. 122: 175 mill. i 2019 og 150 mill. i 2020 til videreutvikling av elektroniske tjenester, avsetning på 125 mill. i 2019 deretter 50 mill. årlig i perioden 2020-2022 til investeringer i sak-/arkiv system, 75 mill. i 2019 og 37,5 mill. i 2020 til konsolidering av IKT-systemer, 2,65 mill. årlig til oppgradering av kommunens sentrale IKT-infrastruktur og 5,5 mill. årlig i 2019 og 2020 til anskaffelse av felles tidsregistreringssystem.

Kap. 125: 23,8 mill. årlig i økonomiplanperioden til investeringer på IKT-området.

13.4 Div. virksomheter og prosjekter under Byrådsavdeling for finans

Tabell 13.5 Driftsbudsjett - Div. virksomheter og prosjekter under Byrådsavdeling for finans

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>122 Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	8 366	39 502	26 287
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	101 985	94 439	95 118
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	856	0	0
14 Overføringsutgifter	20 195	14 488	14 720
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	133 387	0	0
Sum utgifter	264 789	148 429	136 125
17 Refusjoner	-3 087	-1 419	-1 457
18 Overføringsinntekter	-548	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-133 387	0	0
Sum inntekter	-137 022	-1 419	-1 457
Netto utgifter	127 767	147 010	134 668

1 Ansvarsområde

FIN har ansvaret for kommunens digitaliseringsarbeid herunder Oslo Origo og Programmet for utvikling av digitale tjenester. FIN har videre ansvaret for arbeidet med å styrke informasjonssikkerhet i Oslo. Midler til disse tiltakene er innarbeidet på dette kapitlet. Utgifter til diverse tiltak på IKT dekkes også av dette kapitlet, jf. omtale under investeringer. Det er videre også avsatt midler til utgifter til fastlønte tillitsvalgte, Opplærings- og utviklingsfondet (OU-fondet), KS forskningsmidler, og Tono/Kopinor avgift.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo Origo skal være en sentral pådriver for den digitale transformasjonen på tvers av kommunen og skal sikre økt fart og en mer helhetlig tilnærming til digitaliseringsarbeidet.

På kapitlet er det avsatt midler til lønns- og kontorholdsutgifter for fastlønte tillitsvalgte. Disse gjenspeiler den enkelte forhandlingssammenslutnings størrelse og mangfold. Den enkelte sammenslutning utpeker selv sine tillitsvalgte. De fastlønte tillitsvalgte skal være et koordinerende ledd for samtlige tillitsvalgte i kommunen, og skal ivareta den direkte kontakten mellom kommunen sentralt og den enkelte organisasjon.

3 Merknader til driftsbudsjettet

Kapitlet omfatter tre budsjettposter som gjelder avsetninger. Det er til OU-fondet, KS-forskning og Tono/Kopinor avgift. Dette er avsetninger som gjelder hele kommunen, men som i sin helhet forvaltes av Byrådsavdeling for finans.

Det er avsatt 65,5 mill. årlig til kommunens digitaliseringsatsing (Oslo Origo).

Det er på kapitlet avsatt 1 mill. til kommunens arbeid med å videreutvikle/forsterke Oslos status som fairtrade-by.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 3,283 mill., jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

4 Investeringsbudsjettet

Tabell 13.6 Investeringsbudsjett - Div. virksomheter og prosjekter under Byrådsavdeling for finans

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>122 Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)</i>				
00	Lønn og sosiale utgifter	5 252	0	0
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	128 407	361 500	383 150
04	Overføringsutgifter	8 533	0	0
	Sum utgifter	142 193	361 500	383 150
06	Salgsinntekter	-260	0	0
07	Refusjoner	-8 533	-53 300	-50 650
	Sum inntekter	-8 793	-53 300	-50 650
	Netto utgifter	133 400	308 200	332 500

Tabell 13.7 Investeringsoversikt – Div. virksomheter og prosjekter under FIN

Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
112020	Elektroniske tjenester	852 000	587 000	145 000	120 000	0	0		1/12 - 4/20
115001	Elektroniske tjenester - incentivordningen			30 000	30 000	0	0		
116020	Avsetning Sak-/arkiv system			125 000	50 000	50 000	50 000		
118011	Oppgradering av sentral IKT-infrastruktur			2 650	2 650	2 650	2 650		
118025	Avsetning - Konsolidering av IKT-systemer			75 000	37 500	0	0		
119002	Digitalisering NAV og tidsregistreringssystem	11 000		5 500	5 500	0	0		1/19 - 4/19
	Sum investeringsutgifter			383 150	245 650	52 650	52 650		
112020	Elektroniske tjenester			Investeringsmoms	-14 500	-12 000	0	0	
115001	Elektroniske tjenester - incentivordningen			Investeringsmoms	-1 500	-1 500	0	0	
116020	Avsetning Sak-/arkiv system			Investeringsmoms	-18 500	-7 500	-7 500	-7 500	
118011	Oppgradering av sentral IKT-infrastruktur			Investeringsmoms	-530	-530	-530	-530	
118025	Avsetning - Konsolidering av IKT-systemer			Investeringsmoms	-15 000	-7 500	0	0	
119002	Digitalisering NAV og tidsregistreringssystem			Investeringsmoms	-620	-620	0	0	
	Sum kapittel finansiering				-50 650	-29 650	-8 030	-8 030	
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				332 500	216 000	44 620	44 620	

Program for elektroniske tjenester

Det er innarbeidet 325 mill. i perioden 2019 – 2020 til gjennomføring av Program for elektroniske tjenester som er etablert i forbindelse med utvikling elektroniske tjenester i kommunen. Dette innbefatter midler til en incentivordning for utvikling av elektroniske tjenester. De ulike byrådsavdelingene/sektorene kan søke om midler fra denne avsetningen til gjennomføring av tiltak knyttet til elektroniske tjenester.

Sak-/arkivsystem

Det er innarbeidet 125 mill. i 2019 og en årlig avsetning på 50 mill. i perioden 2020-2022 til virksomhetenes investeringer i sak-/arkivsystem. Avsetningen skal finansiere virksomhetenes investeringskostnader for anskaffelse og implementering av nytt elektronisk sak-/arkivsystem. Det legges opp til virksomhetene tilbakebetaler beløpet over 10 år ved et årlig trekk i virksomhetenes budsjetttrammer på 10 %. Rentekostnadene dekkes av bykassen.

Oppgradering av sentral IKT-infrastruktur

Det er innarbeidet 2,65 mill. årlig i økonomiplanperioden til oppgradering av kommunens sentrale IKT-infrastruktur.

Konsolidering av IKT-systemer

Det er innarbeidet 75 mill. i 2019 og 37,5 mill. i 2020 til konsolidering av kommunens IKT-systemer.

Digitalisering NAV og anskaffelse av felles tidsregistreingssystem

Det er innarbeidet 5,5 mill. årlig i 2019 og 2020 til et utviklingssamarbeid med NAV om digitale løsninger samt til anskaffelse av et felles tidsregistreringssystem for kommunens virksomheter.

13.5 Utviklings- og kompetanseetaten

Tabell 13.8 Driftsbudsjett – Utviklings- og kompetanseetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>125 Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	257 454	207 646	213 751
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	531 652	341 775	341 996
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 638	3 498	3 595
14 Overføringsutgifter	123 132	13 807	14 028
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	27 943	0	0
Sum utgifter	941 819	566 726	573 370
16 Salgsinntekter	-648 162	-397 928	-404 802
17 Refusjoner	-173 019	-36 455	-37 439
18 Overføringsinntekter	-1 819	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-27 743	0	0
Sum inntekter	-850 744	-434 383	-442 241
Netto utgifter	91 075	132 343	131 129

1 Ansvarsområde

Utviklings- og kompetanseetaten (UKE) er kommunens interne tjenesteleverandør og ivaretar konsernovergripende utviklings-, forvaltnings- og driftsoppgaver, som skal understøtte de tjenester som Oslo kommunes virksomheter leverer til byens innbyggere og næringsliv.

Etaten forvalter kommunale fellessystemer innen blant annet økonomi, HR, kontorstøtte, sak/arkiv og portaler for internett og intranett. I tillegg forvalter UKE kommunens nye avtale med ekstern driftsleverandør. Videre har UKE ansvar for at det leveres funksjonelle, sikre og stabile IKT-driftstjenester til kommunens virksomheter.

UKE ivaretar obligatoriske basistjenester for kommunen, som fakturasentralen og kontaktsenteret. I porteføljen finnes også et tilbud av frivillige tjenester til virksomhetene. Disse spenner fra leveranse av lønns- og regnskapstjenester, via konsulenttjenester innen anskaffelser, kommunikasjon, organisasjon og ledelse, til systemnære tjenester som prosjektportalen og Skype-for-business.

UKE er kommunens kompetansesenter innen offentlige anskaffelser og samkjøp. Etaten leder kommunens lovliggjøringsteam, og er navet i kommunens tiltak knyttet til bekjempelse av arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Etaten bidrar også i arbeidet med oppfølging av kommunens personalpolitiske strategi og tilbyr kompetanseutvikling innen strategisk viktige områder for kommunen til ledere og øvrige ansatte. I tillegg ivaretar UKE det sentrale arbeidet med omstilling av overtallige, og det gis tilbud til virksomhetene om støtte innen omstillings- og endringsprosesser.

2 Situasjonsbeskrivelse

Digitaliseringen har truffet Oslo kommune og samfunnet for øvrig med stor kraft. For at UKE skal være en relevant tjenesteleverandør og en foretrukken samarbeidspartner for kommunens virksomheter, må UKE også «løfte» seg.

UKE skal strekke seg etter å:

- Forvalte og drifte effektivt
- Sette tjenester i sentrum
- Være tilgjengelig - Være lett å komme i kontakt med og få raske og tydelige svar. En dør inn - Ett kontaktpunkt
- Dele kompetanse - Besitte og spre beste praksis innen utvalgte fagområder, teknologier og verktøy

Være tilgjengelig - Virksomhetsdialog

UKE forsterker dialogen med virksomhetene ved å gi alle virksomheter en navngitt kundekontakt. Denne kundekontakten skal ha oversikt over UKEs prosjekter, aktiviteter og hele tjenestespekteret. USS, UKE Service senter, er en 2.linjefunksjon som mottar henvendelser om feil og bestillinger fra virksomhetene. Tradisjonelt har service senteret håndtert IKT-driftsrelaterte problemstillinger, men nå forsterkes bemanningen og systemstøtten for å kunne håndtere hele bredden av tjenester UKE leverer.

Etaten yter publikumstjenester gjennom Oslo kommunes kontaktsenter, som veileder innbyggerne som kontakter kommunen. Kontaktsenteret behandler litt under en million telefonsamtaler årlig til virksomheter og ansatte i kommunen og yter førstelinjetjenester til flere av bydelene for bl.a. barnehageopptak. I 2018 er det i tillegg åpnet for dialog med kontaktsenteret gjennom bruk av chat.

Sette tjenester i sentrum – Tjenesteutvikling

UKE har i noe tid tilbudt konsulenttjenester til virksomhetene innen organisasjon og ledelse. Dette er et tilbud som blir mye benyttet og som en har fått gode tilbakemeldinger på. Gjennom 2017-18 er tilbudet styrket med blant annet rekrutteringstjenester. Fra høsten 2018 er kommunikasjonstjenester også i ferd med å bli en del av tjenestetilbudet. Sistnevnte vil også dekke hjelp til minikonkurranser med konkurransegjennomføringsverktøy, for å dekke lovpålagte krav.

Forvalte og drifte effektivt – Tjenesteforvaltning og ny systemdriftsavtale

UKE har gjennom noen år gjennomført en profesjonell forvaltning av HR- og Økonomisystemet. Oppgavene utføres på vegne av systemeier, som er Byrådsavdeling for finans. Forvaltning inkluderer bl.a. versjonsoppgraderinger, implementering av ny funksjonalitet og kompetansehevende tiltak for virksomhetenes superbrukere. Dette skjer i samhandling med kommunens virksomheter og med

leverandørene. Gjennom brukermøter og bruk av brukerstøtteverktøy kan virksomhetene melde feil og avvik og komme med forespørsler og endringsønsker. Systemforvaltningen av økonomi- og HR-systemet inkluderer arbeid med informasjonssikkerhet og sikrer iverksetting av relevante, tilstrekkelige og effektive tiltak slik at autoriserte brukere har tilgang til informasjon med nødvendig grad av sikkerhet. Avhengig av tjenestenes kompleksitet, vil ikke all forvaltning være like omfattende, men å sørge for jevnlig oppdateringer av tjenestene og at de overholder lover og regler vil være gjennomgående.

UKE forvalter og videreutvikler kommunens internett og intranett, samt internkommunikasjons-tjenesten Workplace, både når det gjelder innhold og teknisk løsning. I april 2018 ble Plan- og bygningsetatens eksterne nettmagasin www.byplanoslo.no relansert på kommunens nettsted. Arbeid med å identifisere eksterne nettsteder som bør løses i kontekst av kommunens sentrale nettsted vil fortsette i 2019. Kommunens kommende kommunikasjonsstrategi og ny visuell identitet er andre tema som er aktuelle for høsten 2018 og 2019.

UKE inngikk ny systemdriftsavtale på vegne av kommunen ved utgangen av 2017. I den nye avtalen skal kommunen kjøpe driften som en tjeneste, og ikke lenger eie/leie infrastruktur og datahaller selv. Dette er langt på vei en outsourcingavtale, der driften leveres av en ekstern leverandør, og UKEs rolle blir å være systemintegrator og avtaleforvalter på vegne av kommunen. Transformasjonen fra gammel til ny driftsmodell vil skje gradvis fra 2018-2020, der det tidlig i perioden vil bli prioritert transformasjoner av spesielt etterspurte tjenester. Med ny driftsmodell vil det være mulig for virksomhetene å kjøpe enkelttjenester. ACOS Websak er en av de første tjenestene som tilbys som standard driftstjeneste fra ny driftsplattform og som kan kjøpes frittstående.

Det er framforhandlet tydelige stordriftsfordeler i systemdriftsavtalen. Samling om systemkonsolidering og bruk av felles teknologier på tvers, har potensiale til å gi store besparelser for kommunen, og dermed virksomhetene.

Samtidig videreføres både modernisering av felles IKT-infrastruktur og arbeidet med å forenkle og effektivisere Oslo kommunes systemportefølje. Oppgradering av lokal infrastruktur til akseptabel standard har fortsatt i henhold til plan og samtlige virksomheter, utenom Utdanningsetaten, er ferdig høsten 2018. I samarbeid med Utdanningsetaten gjennomføres oppgradering av skoler, og dette arbeidet forventes ferdigstilt i løpet av 2019. Ytterligere to virksomheter (OBY og HAV) er overført til felles IKT-plattform i første halvår 2018. Det er gjennomført flere tiltak for å ivareta sikkerheten på sentral plattform, samt gjøre denne mer robust med bedre kapasitet. Det er utarbeidet sikkerhetsmodell med tilhørende prinsipper, som skal operasjonaliseres i samarbeid med ny systemdriftsleverandør i 2019. Systemer og skytjenester som benyttes av Oslo kommune, plasseres inn i soner med riktig sikkerhetsnivå og ytre sikkerhetsmekanismer.

Arbeidet med systemkonsolidering har i 2018 identifisert og spesifisert flere mulige områder gjennomføring. Arbeidet med å spesifisere, kvalitetssikre, be-slutte og gjennomføre arbeidet vil fortsette inn i 2019/2020.

Dele kompetanse – Beste praksis

Det er stor etterspørsel fra kommunens virksomheter etter rådgivningstjenester, kompetansehevende tiltak og støtte fra UKE innen anskaffelser og samfunnsansvar. Etaten har spesialkompetanse på miljøvennlige anskaffelser, rettferdig handel og sirkulær økonomi og bidrar til at denne kompetansen styrkes hos kommunens innkjøpere. Tilsvarende har etaten kompetanse på Oslo-modellen og driver rådgivning og bistår for å styrke virksomhetenes oppfølging. I 2019 vil nettverksarbeidet innen disse feltene styrkes.

UKE er kommunens internleverandør av bistand innen ledelses- og organisasjonsutvikling på konsernnivå. Etaten er pådriver for utvikling av ledere og ansatte på strategisk viktige kompetanse-

områder for kommunen. UKE ivaretar også sentrale oppgaver knyttet til bemanningsreduksjoner og håndtering av overtallighet i Oslo kommune.

Bidra til operasjonalisering av byrådens politikk – Anskaffelser

Sammen med Byrådsavdeling for finans arbeider UKE med å implementere kommunens anskaffelsesstrategi. Byråds mÅlsetting innen klima og miljø er en viktig del av dette. Etaten skal jobbe aktivt med å utvikle målrettede felles klima- og miljøkrav, som virksomhetene skal ta i bruk i sine anskaffelser. Dette skal bidra til at anskaffelser blir et effektivt verktøy for å gjøre Oslo til en grønnere by.

Oslo kommune har gjennom Oslo modellen etablert landets strengeste kontraktkrav for å motvirke arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. UKE sammen med Byrådsavdeling for finans arbeider målrettet med ulike tiltak som skal bidra til å bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Det er bl.a. etablert et lovliggheitsteam i Oslo kommune, som består av representanter fra ulike kommunale og statlige virksomheter. Lovliggheitsteamet ledes av UKE.

Gjennom forvaltning og utvikling av kommunens samkjøpsportefølje skal etaten legge til rette for kvalitativt gode, kostnadseffektive og samfunnsansvarlige innkjøp i virksomhetene. UKE forvalter kommunens konsernovergripende samkjøpsportefølje i tråd med fastsatt strategi på området. Etaten forvalter nærmere 70 avtaleområder for kommunen. Avtalene er inngått med ca. 140 leverandører og har en omsetning på ca. 2,3 mrd. pr. år. Besparelser oppnås gjennom gode betingelser basert på stort volum, forutsigbarhet for leverandørene og sparte prosesskostnader for kommunens virksomheter.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Sikre, stabile og kostnadseffektive IKT-driftstjenester

Tiltak 1

Levere IKT-driftstjenester iht. tjenesteavtaler med virksomheter og forvaltningsavtaler med systemeierne.

Tabell 13.9 Resultatindikator – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Oppetid pr. system i tiden 07.00-21.00-kommunens HR-system	99,94 %	100,0 %	99,7 %	99,7 %
Oppetid pr. system døgnbasis (24/7) - kommunens økonomisystem	99,96 %	99,98 %	99,8 %	99,9 %
Oppetid for sentral infrastruktur døgnbasis (24/7)	99,95 %	99,94 %	99,8 %	99,9 %
Reaksjonstid for oppstart av feilretting i sentral infrastruktur ved kritiske feilsituasjoner døgnbasis (24/7)	10 min	10 min	10 min	10 min
Oppetid for systemer der systemeier har valgt beste tilgjengelighetsnivå døgnbasis	99,98 %	99,95 %	99,8 %	99,9 %

Kommentar:

Systemdriftsavtale inngått ultimo 2017 har endringer knyttet til tilgjengelighet fra forrige avtaleperiode. For systemer med beste tilgjengelighet er kravet til oppetid økt fra 99,8 % til 99,9 %.

Mål 2 Konsernservice/fellestjenester med høy kvalitet

Tiltak 1

Levere konsernservice innen HR, økonomi, faktura og regnskapstjenester til avtalt servicenivå

Tabell 13.10 Resultatindikator – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2017	Måltall 2019
Antall fakturaer pr. årsverk	47 570	64 095	53 000	65 000
Antall elektroniske leverandørfaktura	79,1 %	85,7 %	90,0 %	90,0 %

Mål 3 Innbyggjerservice som ivaretar behov hos innbyggere og næringsliv

Tiltak 1

Etablere og drifte Innbyggjerservice inkl. kontaktsenteret

Tabell 13.11 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel som svarer godt fornøyd i årlige brukerundersøkelser	88 %	85,5 %	>90 %	>90 %
Gjennomsnittlig svarprosent	94,35 %	93,19 %	96,5 %	96,5 %
Gjennomsnittlig samtaletid (sek)	44	48	45	45
Andel tapte anrop	5,65 %	6,81 %	3,50 %	3,50 %
Andel av samtalene som besvares innen 20 sek.	68,17 %	61,44 %	70,00 %	70,00 %
Andel som svarer at de fant det de lette etter på oslo.kommune.no 1)				>=85 %

1) Ny indikator i budsjett 2019

UKE vil tilby virksomhetene å kjøpe førstelinjetjenester som en avlastning og støtte for deres kontakt med innbyggerne og bl.a. tilby digitale kanaler for innbyggerdialog. Oslo kommunes kontaktsenter betjener i dag publikum på telefon, chat og facebook.

Gjennomsnittlig samtaletid er økende, som blant annet skyldes at kontaktsenteret gir nettveiledning på Oslo kommunes nettside og MinSide, for å gjøre innbyggerne mer selvhjulpne i å finne fram på sidene. På kort sikt vil veiledningen føre til lengre samtaletider, men effektiviseringsgevinsten ved innbyggernes overgang til digitale løsninger vil kompensere dette.

Mål 4 Redusere arbeidslivskriminalitet og sosial dumping

Tiltak 1

Bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping i kommunens leverandørkjeder

Tabell. 13.12 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall leverandører avvist pga. brudd på plikt til å betale skatter og avgifter 1)	28	(39) i/t	45	25
Antall leverandører som har rettet manglende innbetalinger av skatter og avgifter 1)	64	(57) i/t	90	60

1) Nye indikatorer i budsjett 2018. Indikatoren er relatert til bruk av utvidet skatteattest for risikoutsatte områder. Det hentes inn utvidet skatteattest for alle større bygg- og anleggsarbeider. Hvis igangsatte tiltak har forventet effekt på leverandørene, vil dette vises ved at et lavere antall leverandører i 2019 enn foregående år avvises eller finner det nødvendig å rette pga. brudd på skatte- og avgiftsforpliktelse.

Mål 5 Øke antall lærlingeplasser

Tiltak 1

Bidra til å fremskaffe lærlingeplasser i bransjer der det er behov for lærlingeplasser

Tabell 13.13 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall utlysninger med krav til lærlinger 1)		132		160
Snittprosent av timer arbeidet av fagarbeidere registrert i HMSREG 1)				40 %
Snittprosent av timer arbeidet av lærlinger registrert i HMSREG	i/t	6,0 %	8,0 %	8,0 %

1) Ny indikator i budsjett 2019

Oslomodellen krever at det benyttes minst 50 % fagarbeidere og minst 10 % lærlinger innenfor bygg og anleggsgfag. Informasjon om status hentes fra HMSREG. Det er hovedsakelig to årsaker til at prosent-måltallene blir lavere enn Oslomodellens krav. For det første er ikke Oslomodellens krav implementert i full skala i kontrakter inngått før formell vedtakelse av modellen. Det er således arbeid som foregår med mindre strenge krav. HMSREG registrerer dessuten per i dag også arbeidstimer på områder der det ikke er krav til fagarbeidere og lærlinger. Dersom man har registrert 40 og 8 % hhv. fagarbeidere og lærlinger i HMSREG, så antas dette per i dag å innebære adekvat oppfyllelse av krav.

Mål 6 Bruke anskaffelser aktivt for å gjøre Oslo til en grønnere by

Tiltak 1

Utarbeide felles klima- og miljøkrav som skal benyttes ved kommunens anskaffelser av varer, tjenester, bygg og anlegg, i samråd med relevante virksomheter.

Tabell 13.14 Resultatindikatorer – mål 6

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Antall anskaffelser der det er stilt felles klima- og miljøkrav til kommunens kjøretøy, maskiner og utstyr innen bygg og anlegg 1))
Antall tjenesteanskaffelser der det er stilt krav til transport med nullutslipp eller biogass 1)				

Nye indikatorer i budsjett 2019. Det jobbes med måltall som skal inn for 2020.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Etaten er finansiert etter en tredelt modell bestående av grunnfinansiering, prosjektfinansiering og aktivitetsbasert finansiering.

På de områder der UKE fordeler utgifter til virksomhetene etter egen debiteringsmodell, skal utgiftene på de ulike områdene som fordeles kunne synliggjøres slik at utviklingen av kostnader kan dokumenteres overfor virksomhetene.

Det er innarbeidet 1 mill. årlig i økonomiplanperioden til en ny stilling som skal koordinere kommunens arbeid med å utarbeide en veileder for felles kravstilling til anskaffelser på bygg- og anleggsområdet.

Det er innarbeidet 3,626 mill. årlig i økonomiplanperioden til etablering av team/funksjon for håndtering av sikkerhetshendelser i på IKT-området.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,911 mill., jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgangen i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 2,7 mill. lavere enn i 2018.

Investeringsbudsjettet

Tabell 13.15 Investeringsbudsjett – Utviklings- og kompetanseetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>125 Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)</i>				
00	Lønn og sosiale utgifter	23	0	0
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	22 561	23 800	23 800
04	Overføringsutgifter	5 261	0	0
	Sum utgifter	27 845	23 800	23 800
07	Refusjoner	-5 261	-4 760	-4 760
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-200	0	0
	Sum inntekter	-5 461	-4 760	-4 760
	Netto utgifter	22 383	19 040	19 040

Tabell 13.16 Investeringsoversikt – Utviklings- og kompetanseetaten

Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)		Samlet bevilgning	Tidligere bevilget	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Til 2023 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
108006	IKT-området (Konsern)			15 000	15 000	15 000	15 000		
112007	Sentral IKT infrastruktur			8 800	8 800	8 800	8 800		
	Sum investeringsutgifter			23 800	23 800	23 800	23 800		
108006	IKT-området (Konsern)	Investeringsmoms		-3 000	-3 000	-3 000	-3 000		
112007	Sentral IKT infrastruktur	Investeringsmoms		-1 760	-1 760	-1 760	-1 760		
	Sum kapittel finansiering			-4 760	-4 760	-4 760	-4 760		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			19 040	19 040	19 040	19 040		

IKT-området (Konsern)

Det er i budsjettet lagt inn 15 mill. årlig i økonomiplanperioden til løpende utviklings- og investeringskostnader på IKT-området (Konsern).

Sentral IKT-infrastruktur

Det er i budsjettet lagt inn 8,8 mill. årlig i økonomiplanperioden til løpende vedlikehold av den sentrale IKT-infrastrukturen.

13.6 Kemnerkontoret

Tabell 13.17 Driftsbudsjett – Kemnerkontoret

Kap / Artsgr	Regnskap 2017	Beløp i 1000 kr	
		Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>130 Kemnerkontoret (FIN)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	224 436	229 516	234 726
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	104 711	74 103	53 400
14 Overføringsutgifter	17 652	15 113	15 355
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	16 811	0	0
Sum utgifter	363 610	318 732	303 481
16 Salgsinntekter	-99 155	-63 106	-63 674
17 Refusjoner	-24 486	-24 310	-24 966
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-811	0	0
Sum inntekter	-124 452	-87 416	-88 640
Netto utgifter	239 158	231 316	214 841

1 Ansvarsområde

Kemnerkontoret ivaretar oppgaver på vegne av Skatteetaten i tillegg til å forvalte oppgaver på vegne av kommunen som kommunal etat.

Kemnerkontorets hovedoppgave som skatteoppkrever for Skatteetaten er å kreve inn skatter og avgifter, forestå regnskapsføring og fordeling av skatt og arbeidsgiveravgift og gjennomføre kontroller av arbeidsgivere. Videre skal Kemnerkontoret bidra med informasjon og veiledning til arbeidsgivere og skattytere om de ulike oppgaver som påligger en arbeidsgiver.

Kemnerkontorets hovedoppgaver for kommunen er å forestå innkreving og regnskapsføring av kommunens skatteinnganger og inntekter, kommunale avgifter og parkeringsgebyr samt kreve inn ubetalte krav for Oslo kommunes bydeler, etater, kommunale foretak og byrådsavdelinger (kommunal inkasso).

Kemnerkontoret ivaretar forvaltning og drift av eiendomsskatt i Oslo, herunder utskrivning av eiendomsskatt, innkreving- og regnskapsføring av utskrevet eiendomsskatt samt saks- og klagebehandling. Kemneren har også forvaltningsoppgaver knyttet til ulike legater.

Kemnerkontoret bidrar til at alle skyldnere betaler pålagte skatter og avgifter, og bidrar til at kommunens inntekter og kontantstrømmer ivaretas og sikres.

Skatteetaten er overordnet faglig myndighet for Kemnerkontoret når det gjelder innkreving av skatt på inntekt og formue samt arbeidsgiveravgift.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det går store kontantstrømmer gjennom Oslo kemnerkontor årlig. I 2017 var beløpet i overkant av 310 milliarder kroner mot 284 milliarder kroner i 2016.

Kemnerkontoret gjør en særskilt innsats og er en sentral aktør i samarbeid med andre offentlige instanser for å bekjempe arbeidsmarkeds kriminalitet. Kemnerkontoret deltar med

ressurser inn i det tverretatlige a-krim samarbeidet, og er aktiv deltaker i etablert samarbeid med andre kontrolltater, varierende utfra bransje og behovet i de konkrete sakene.

Bransjene som omfattes av satsningen er særskilt bygg og anlegg, renhold, transport og serveringsbransjen. Et stort antall virksomheter er tilknyttet disse bransjene og det er mange arbeidsgivere som bevisst ikke oppfyller sine arbeidsgiverplikter. Arbeidet mot aktørene som begår arbeidslivskriminalitet er svært ressurskrevende, og utvikling av god arbeidsmetodikk og bruk av teknologiske løsninger for å gjøre kontrollarbeidet mer effektivt og treffsikkert har høyt fokus.

Tabell 13.18 Nøkkeltall for arbeidsgiverkontrollen:

Nøkkeltall for arbeidsgiverkontroll	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
Endring i inntektsgrunnlag etter bokettersyn (målt i mill.)	464,9	435,0	343	335	323,2
Endrings i arbeidsgiveravgiftsgrunnlag etter bokettersyn (målt i mill) 1)	320,1	280,5	216	269	292
Kontroll av 5 % av arbeidsgiverne i Oslo 2)	1394 4,3 %	1864 5,7 %	1 726 5,2 %	1 730 5,1 %	1 767 5,0 %

1)Arbeidsgiveravgift redusert grunnet presisering av valgtrett for arbeidende aksjonær, slik at flere krav enn før ender som utbytte i stedet for lønn

2)Foreløpig legges til grunn 5 % kontrolldekning også for 2019

Kemnerkontorets innfordring av skatter og avgifter viser resultater på over 99 %. God måloppnåelse over tid gjør det mulig for Kemnerkontoret å sette inn ressurser til å jobbe med tynge innkrevings saker, og utvikle arbeidsmetodikk for utplukk av risikosaker gjennom tekniske løsninger og datauttrekk. Dette muliggjør økt fokus på de riktige sakene, og at dette kan gjøres i samarbeid med øvrige kontrollmiljøer og eksterne samarbeidspartnere.

Tabell 13.19 Nøkkeltall skatteoppkreving

Kemnerkontorets krav som skatteoppkrever	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017
<i>Innhold</i>					
Andel restskatt personlige skatteyttere som er innbetalt i løpet av påfølgende år	92,80 %	93,00 %	93,60 %	94,0 %	95,41 %
Antall brukere (personlige, inkl. utenlandske arbeidstakere)	602 000	620 000	625 000	643 000	643 000
Antall brukere (selskaper)	48 000	52 000	54 000	56 000	59 000
Antall årsverk	290	292	261	281	286

Kemnerkontoret utfakturerer og innkrever eiendomsskatt og kommunale avgifter. Eksisterende systemløsninger krever fortsatt manuelle håndtering, spesielt i forhold til eierskifter og tilbakebetalinger. For økt brukervennlighet vil systemforbedringer ved utsendelse av faktura og oppfølging av fakturagrunnlaget ha fokus i 2018/2019.

Fra 2016 er det innført eiendomsskatt på bolig m.v. i Oslo. Fra og med 2017 ble det også skrevet ut eiendomsskatt på næring, verk og bruk. Forvaltningen av eiendomsskatt er lagt til Kemnerkontoret. Utskrivingen av eiendomsskatt 2018 viser at saksbehandlings- og klagesituasjonen er i ferd med å normalisere seg. Antall klager er vesentlig redusert sammenliknet med innføringsårene, og restansene fra innføringsårene vil være tilnærmet avvirket ved utskrivningen av eiendomsskatt 2019. Fra høsten 2018 implementeres nytt prosessflyt- og arkivsystem, Acos Websak, og det forventes effekt både hva gjelder kvalitet og ressursbruk allerede fra 2019.

Kemnerkontoret deltar i Kulturetatens prosjekt for å digitalisere søknadsprosess og saksbehandling av legater/tilskuddsordninger. Det forventes implementert i 2019 og vil gi en bedre kundeopplevelse og forvaltningsløsning.

Viktig strategiske satsing fremover er digitalisering. Kemnerkontoret gjennomfører pilotering og utprøving av robotteknologiverktøy (RPA) i 2018 og reelle gevinster knyttet til digitalisering vil hentes ut fra 2019. I valg av rekkefølgen for hvilke arbeidsprosesser som skal automatiseres, vil kundeopplevelsen være prioritert samt en vurdering av hvor gevinstpotensialet er størst. I løpet av 2019 vil det komme på plass verktøy og ressurser som vil bidra til videre digitalisering av flere arbeidsprosesser.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 God kvalitet på innkreving av kommunale krav

Tiltak 1

Innkreving av kommunale krav.

Tabell 13.20 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Kommunale avgifter og eiendomsskatt, andel innbetalt	99,00 %	99,20 %	99,10 %	99,10 %
Parkeringsgebyr inkl. miljøgebyr, andel innbetalt	1)	1)	90,00 %	90,00 %
Vilkårsparkering, andel innbetalt	1)	1)	70,00 %	70,00 %
Foreldrebetaling barnehage, andel betalt av det som er overført til KEM for innfordring	68,62 %	66,06 %	70,00 %	70,00 %

1) Måltall ikke innført

Mål 2 Raskere saksbehandlingstid

Tiltak 1

Videreutvikling av elektroniske tjenester.

Tabell 13.21 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Måltall 2018	Måltall 2019
Andel telefonsamtaler som besvares innen 20 sekunder	65,1 %	64,60 %	80,00 %	70,00 %
Andel chat som besvares innen 60 sekunder	1)	81,30 %	70,00 %	70,00 %
Andel søknader om betalingsavtale og utsettelse som er avgjort innen 2 uker	90,5 %	94,28 %	95,0 %	95,00 %
Digitale kontaktskjema/chat som andel av totale skriftlige henvendelser	39,20 %	35,10 %	45,00 %	45,00 %
Andel mottakere som leser svarbrev digitalt (SvarUt)	47,50 %	46,70 %	60,00 %	40,00 %
Andel ferdigbehandlede 2019-klager på eiendomsskatt per årsskifte, første instans	1)	1)	99,00 %	99,00 %
Andel ferdigbehandlede 2018-klager på eiendomsskatt per årsskifte, endelig	1)	1)	95,00 %	95,00 %

1) Måltall ikke innført

Kemnerkontoret arbeider aktivt med digitalisering. I 2018 er det jobbet med planer og prosesser for overgang til elektronisk arkiv. Dette vil effektivisere blant annet behandlingen av klager og klageprosessen på eiendomsskatteområdet. Videre er 2018 et år hvor utviklingsprosesser for automatisering av rutinepregede arbeidsprosesser ved hjelp av RPA-teknologi (Robotic Process Automation) har hatt fokus. Kemnerkontoret har som mål å kunne digitalisere flere av arbeidsprosessene også i de skattefaglige systemene Koss og Sofie. Dette vil blant annet avhenge av et

godt samarbeid med Skattedirektoratet.

Når det gjelder arbeidsgiverkontroll ønsker Kemnerkontoret å jobbe mer målrettet mot risikoutsatte områder, slik at hoveddelen av kontrollene skal være tyngre kontroller mot bevisste skatteunndragelser.

Fra 2017 faktureres eiendomsskatt på samme faktura som kommunale avgifter så langt det lar seg gjøre, og det er dermed satt opp et samlet målkrav.

Nytt parkeringsregelverk for vilkårsparkering gjør at disse ileggelsene ikke lenger kan tvangsinnfordres etter skattebetalingsloven, men som et ordinært pengekrav etter inkassoloven. For å synliggjøre forskjellen i løsningsgrad på disse ileggelsene og de ileggelsene som fortsatt innfordres etter skattebetalingsloven, får vilkårsparkering et eget måltall. Fra og med 2018 måles ileggelser ilagt i inneværende år i stedet for å måle på ileggelser foregående år. Siden det vil gi kortere tid til innfordring settes måltallet for vilkårsparkering til 70 % og de andre kravene til 90 % (gebyr, piggdekk og miljøgebyr).

Fra og med 2017 medfører ikke manglende betaling av foreldrebetaling for barnehager at foreldrene mister barnehageplassen. Endringen medfører at det er vanskeligere å få inn betalingen, og måltall på 75 % fra 2018 videreføres derfor i 2019.

I 2018 ble det innført nye måltall på andel ferdigbehandlede klager på eiendomsskatt per årsskifte, etter henholdsvis første instans og endelig ferdigbehandlet. Målkravet videreføres for 2019.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Etatens budsjetttramme er redusert med 20 mill. årlig fra og med 2019 som følge av reduserte husleiekostnader.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 5,275 mill., jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgangen i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 2,1 mill. lavere enn i 2018.

13.7 Sektorens samlede tilskuddsmidler

FIN-sektor har ingen tilskuddsmidler.

14. BYSTYRETS ORGANER

Sektorområdet omfatter følgende sentrale folkevalgte styringsorganer og kontrollorganer:

Bystyret, Kontrollutvalget, Kommunerevisjonen og Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester. I tillegg kommer gjennomføring av stortingsvalg og kommunevalg.

14.1 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 14.1 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

	Beløp i mill.				
Driftsbudsjettet	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Dok 3 - vedtatt økonomiplan netto ¹⁾	197,7	262,8	202,1	251,1	0,0
DOK 3 nettoramme første år videreført	197,7	197,7	197,7	197,7	197,7
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		4,6	4,6	4,6	4,6
+/- Reelle endringer		64,8	6,8	56,1	-0,2
=ØKONOMIPLAN (netto)	197,7	267,1	209,1	258,4	202,1
Endringer i prosent		35,1 %	5,8 %	30,7 %	2,3 %
Sum endringer		69,4	11,5	60,7	4,5

Spesifikasjon av "Reelle endringer"	Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
+/- Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold		56,7	-0,1	54,0	-1,2
+/- Justering for engangstiltak		6,0	4,8	0,0	0,0
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-0,9	-0,9	-0,9	-1,9
+/- Spesifiserte rammeendringer		3,0	3,0	3,0	3,0
Sum reelle endringer		64,8	6,8	56,1	-0,2

1) 2018 prisnivå

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Justering for andre aktivitetsnøytrale forhold

Rammen økes i 2019 og 2021 med ca. 56 mill. da dette er valgår. Sektorens ramme reduseres med 0,8 mill. i 2020 og 1,6 mill. fra 2021 som følge av effektiviseringsuttak.

Justering for engangstiltak

Dataløsning for nytt bystyre er lagt inn med 6 mill. i 2019. Midler til valg av meddommere med 4,8 mill. er lagt inn i 2020.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 0,9 mill. fra 2019 og økende til 1,9 i 2022.

Spesifiserte rammeendringer

Midler til personvernombud er lagt inn med 3 mill.

Budsjettet for bystyrets organer er lagt inn i henhold til forretningsutvalgets vedtak 11. juni 2018 korrigert for forventet pris- og lønnsvekst.

Tabell 14.2 Netto driftsbudsjett – Bystyrets organer

							Beløp i mill.
Netto driftsbudsjett		Dok 3 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Endring 2018 - 2019
100	Bystyret m.v.	116,9	130,8	123,6	122,9	122,4	13,8
101	Ordførerens kontor	10,0	10,2	10,2	10,2	10,1	0,2
102	Tilf. utg. etter bystyrets bestemmelse	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	0,0
109	Kontrollutvalget	4,2	3,9	3,9	3,9	3,9	-0,3
110	Kommunerevisjonen	45,8	45,7	45,4	45,2	44,9	-0,1
111	Helse-, sosial- og eldreombudet	14,8	15,3	15,2	15,1	15,0	0,5
112	Storingsvalg og kommunevalg	4,0	59,2	8,8	59,2	4,0	55,2
Sum		197,7	267,1	209,1	258,4	202,1	69,4

14.2 Bystyret mv.

Tabell 14.3 Driftsbudsjett – Bystyret mv.

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>100 Bystyret m.v. (BYS)</i>				
10	Lønn og sosiale utgifter	68 779	79 005	83 707
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	15 491	17 647	26 198
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	220	302	310
14	Overføringsutgifter	26 934	23 432	25 651
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	780	0	0
Sum utgifter		112 205	120 386	135 866
16	Salgsinntekter	-108	-367	-377
17	Refusjoner	-3 151	-3 092	-4 716
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-780	0	0
Sum inntekter		-4 039	-3 459	-5 093
Netto utgifter		108 166	116 927	130 773

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 2,9 mill. jf. kap. 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 0,6 mill. lavere enn i 2018.

14.3 Ordførerens kontor

Tabell 14.4 Driftsbudsjett – Ordførerens kontor

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>101 Ordførerens kontor (BYS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	39	0	0
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	9 256	10 449	10 666
14 Overføringsutgifter	202	0	0
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	1	0	0
Sum utgifter	9 497	10 449	10 666
16 Salgsinntekter	-482	0	0
17 Refusjoner	-216	-411	-422
Sum inntekter	-698	-411	-422
Netto utgifter	8 799	10 038	10 244

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,2 mill. jf. kap. 17 Budsjettekniske merknader.

14.4 Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse

Tabell 14.5 Driftsbudsjett – Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>102 Tilf. utg. etter bystyrets bestemmelse (BYS)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	1 928	0	0
14 Overføringsutgifter	84	1 968	1 984
Sum utgifter	2 012	1 968	1 984
17 Refusjoner	-84	0	0
18 Overføringsinntekter	-342	0	0
Sum inntekter	-426	0	0
Netto utgifter	1 586	1 968	1 984

14.5 Kontrollutvalget

Tabell 14.6 Driftsbudsjett – Kontrollutvalget

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>109 Kontrollutvalget (BYS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	3 880	3 929	3 148
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	272	295	765
14 Overføringsutgifter	9	10	10
Sum utgifter	4 160	4 234	3 923
16 Salgsinntekter	-34	-18	-4
17 Refusjoner	-9	-10	-10
Sum inntekter	-43	-28	-14
Netto utgifter	4 117	4 206	3 909

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,1 mill. jf. kap. 17 Budsjettekniske merknader.

14.6 Kommunerevisjonen

Tabell 14.7 Driftsbudsjett – Kommunerevisjonen

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>110 Kommunerevisjonen (BYS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	47 803	49 418	49 991
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	12 456	11 244	11 139
14 Overføringsutgifter	2 569	2 547	2 743
Sum utgifter	62 828	63 209	63 873
16 Salgsinntekter	-13 327	-13 248	-13 471
17 Refusjoner	-4 456	-4 196	-4 710
Sum inntekter	-17 783	-17 444	-18 181
Netto utgifter	45 045	45 765	45 692

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,9 mill. jf. kap. 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 0,5 mill. lavere enn i 2018.

14.7 Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester

Tabell 14.8 Driftsbudsjett – Ombud for brukere av helse- og eldreombud

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>111 Helse-, sosial- og eldreombudet (BYS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	19 701	19 760	20 615
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	4 672	3 856	3 954
14 Overføringsutgifter	800	1 061	1 078
Sum utgifter	25 174	24 677	25 647
16 Salgsinntekter	-63	0	0
17 Refusjoner	-2 435	-1 406	-1 444
18 Overføringsinntekter	-8 898	-8 498	-8 898
Sum inntekter	-11 396	-9 904	-10 342
Netto utgifter	13 777	14 773	15 305

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,5 mill. jf. kap. 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. Pensjonskostnadene i 2019 er 0,2 mill. lavere enn i 2018.

14. 8 Stortingsvalg og kommunevalg

Tabell 14.9 Driftsbudsjett – Stortingsvalg og kommunevalg

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>112 Stortingsvalg og kommunevalg (BYS)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	21 563	0	25 000
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	40 291	4 653	34 200
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	134	0	0
14 Overføringsutgifter	5 165	0	8 000
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	2	0	0
Sum utgifter	67 157	4 653	67 200
17 Refusjoner	-5 165	-647	-8 000
18 Overføringsinntekter	-1 560	0	0
Sum inntekter	-6 725	-647	-8 000
Netto utgifter	60 431	4 006	59 200

Økningen fra 2018 til 2019 skyldes at 2019 er et valgår.

15. FELLES INNTEKTER OG UTGIFTER

15.1 Frie inntekter

Frie inntekter består av skatt og rammetilskudd. Eiendomsskatt inngår i kommunens frie inntekter. De frie inntektene utgjør i overkant av $\frac{2}{3}$ av kommunens driftsinntekter.

Regjeringen gir hvert år signaler om inntektsutviklingen for kommende budsjettår i kommune-proposisjonen. Regjeringen har varslet en realvekst i frie inntekter skal være mellom 2,6 og 3,2 mrd.

Regjeringen legger 8. oktober 2018 fram statsbudsjettet for 2019. Her vil regjeringens forslag til skatteopplegg for 2019 presenteres, samt fordelingen av rammetilskudd for 2019. Det kan i statsbudsjettet være elementer som påvirker kommunens frie inntekter i 2019 som ikke er innarbeidet i Oslo kommunes budsjettforslag. Konsekvenser for Oslo kommune av statsbudsjettet vil bli innarbeidet i Tilleggsinnstillingen.

Veksten i frie inntekter fra 2018 til 2019 regnes fra anslått inntektsnivå i revidert nasjonalbudsjett for 2018 (RNB 2018) og fastsetter nivået på frie inntekter i 2019. Regjeringen vil justere rammetilskuddet og den kommunale skattøren for 2019 for å oppnå det ønskede inntektsnivået for 2019.

Basert på signalene fra regjeringen om vekst fra 2018 til 2019 er det er lagt inn 300 mill. i vekst i frie inntekter i 2019, og framover.

Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi anslår at kostnaden av den demografiske utviklingen fra 2017 til 2018 vil bli om lag 1,7 mrd. på landsbasis. 1,4 mrd. av kostnadsveksten antas dekket innenfor de frie inntektene. Det resterende forutsettes dekket gjennom øvrige inntekter som brukerbetaling, øremerkede tilskudd mm. Utvalget understreker at beregningene er usikre.

Veksten i frie inntekter fra et år til det neste har vanligvis kompensert for kostnader ved den demografiske utviklingen. Til tross for at regjeringen ikke har gitt direkte signaler for årene framover, er en kompensasjon for demografisk utvikling sjablongmessig lagt inn på inntektssiden de tre siste årene i økonomiplanperioden for Oslo. I tillegg er det lagt inn en forventning om økte inntekter knyttet til høyere forventet befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet. Summen av disse to forholdene er lagt inn med henholdsvis 150 mill., 300 mill. og 450 mill. i årene 2020-2022. Dette er en nedjustering av nivået sammenlignet med vedtatt økonomiplan fordi forventet befolkningsvekst nå er nedjustert.

Inntektssystemet for fylkeskommunene ble lagt om fra 2015. Omleggingen medførte en økning i rammetilskuddet til Oslo. Økningen i rammetilskuddet blir innfasert over 5 år og 2019 er siste året med opptrapping.

På bakgrunn av en rekke større og mindre endringer bl.a. ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2018 ble budsjettet for Oslo påplussert 48 mill. i revidert budsjett 2018. Dette er videreført i ny økonomiplanperiode.

Skatteinngangen til Oslo de første åtte måneder i 2018 ligger over budsjett. Dette skyldes flere forhold. Arbeidsledigheten i Oslo er redusert, noe som styrker inntektsskatten. Etter rekordhøye aksjeutbytter i 2015 og 2016 var det ventet at disse skulle betydelig ned. Foreløpige tall viser at aksjeutbyttet fortsatt er høyt, og dette betyr høyere skatteinntekter. Aksjekursen stiger stadig og det ventes fortsatt at skattyterne har betydelig skattbar gevinst ved salg av aksjer og at fradragsberettiget

tap ved salg av aksjer fortsatt vil være moderat. Skatteinngangen ser nå ut til å bli høyere enn det som var lagt til grunn i forrige økonomiplan, og inntektene økes med 100 mill.

Prisjustering

For å ta høyde for lønns- og prisvekst blir kommunesektorens frie inntekter hvert år justert med forventet vekst i lønn og priser kommende år. Prisjusteringsfaktoren (deflator) kunngjøres i statsbudsjettet 8. oktober. Rammetilskuddet og skatt på inntekt og formue er for Oslo kommune justert med en prisjusteringsfaktor på 2,7 % fra 2018 til 2019. Dersom deflatoren i statsbudsjettet blir annerledes enn det som Oslo har benyttet må Oslo kommune vurdere å endre inntektene og utgiftene.

Tabell 15.1 Skatt og rammetilskudd 2019 - 2022. Tall i mill. kr

	2019	2020	2021	2022
Dok 3/2018 - Vedtatt økonomiplan	43 280	43 680	43 920	
Videreføring av 2021 - nivå til 2022				43 920
Vekst i frie inntekter i 2022 – befolkningsvekst				230
Forventet vekst i frie 2019 - kommuneprop.	300	300	300	300
- Tidligere vekst i frie inntekter - befolkningsvekst	-230	-460	-690	-920
+ Nytt nivå vekst i frie inntekter - befolkningsvekst		150	300	450
Videreføring av endring i revidert budsjett 2018	48	48	48	48
Økte skatteinntekter	100	100	100	100
Prisjustering til 2019	1 180	1 180	1 180	1 180
Avrunding	2	2	2	2
Frie inntekter til Sak 1	44 680	45 000	45 160	45 310

15.2 Skatt på inntekt og formue

Tabell 15.2 Driftsbudsjett – Skatt på inntekt og formue

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
800 Skatt på inntekt og formue (FIN)			
Sum utgifter	0	0	0
18 Overføringsinntekter	-32 713 349	-31 650 000	-31 950 000
Sum inntekter	-32 713 349	-31 650 000	-31 950 000
Netto utgifter	-32 713 349	-31 650 000	-31 950 000

Maksimalisatsen for kommunesektorens skattører i 2019 vil bli fastlagt ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2019. I byrådetts forslag til skattevedtak er det foreslått å benytte maksimalisatsen for skatt på inntekt og formue, og dette ligger til grunn for skatteanslagene for 2019-2022. Siden 1979 har alle kommuner og fylkeskommuner i Norge benyttet den høyeste tillatte satsen.

Anslaget for inntekts- og formuesskatt for 2019 og resten av økonomiplanperioden bygger på en vurdering av skatteinngang så langt i 2018 og andre forhold som kan påvirke skatteinngangen i Oslo i årene framover. Signaler gitt i revidert nasjonalbudsjett for 2018 og i Kommuneproposisjonen 2019 er innarbeidet. I tillegg vurderes spesielle forhold for Oslo, særlig knyttet til befolkningsveksten, befolkningssammensetningen samt utviklingen i det regionale arbeidsmarkedet. Analyser av konjunktursituasjonen fra Statistisk sentralbyrå, Norges Bank og Finansdepartementet benyttes som bakgrunnsinformasjon.

For 2019 – 2022 foreslås følgende inntekts- og formuesskatt.

Tabell 15.3 Inntekts- og formuesskatt. Tall i mill. 2019-kr

	2019	2020	2021	2022
800 Skatt på inntekt og formue	31 950	32 400	32 550	32 550

15.3 Rammetilskudd fra staten

Tabell 15.4 Driftsbudsjett – Rammetilskudd fra Staten

Kap / Artsgr	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Beløp i 1000 kr
			Forslag 2019
<i>840 Rammetilskudd fra staten (FIN)</i>			
Sum utgifter	0	0	0
18 Overføringsinntekter	-9 653 854	-11 130 000	-12 730 000
Sum inntekter	-9 653 854	-11 130 000	-12 730 000
Netto utgifter	-9 653 854	-11 130 000	-12 730 000

I inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner er det en delvis utjevning av skatteinntektene mellom kommunene og mellom fylkeskommunene. Omfordelingen gjøres gjennom rammetilskuddet.

Oslo og andre kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet trekkes 60 % av skatteinntektene som ligger over landsgjennomsnittet. Kommuner under gjennomsnittet får et tilsvarende tillegg. Kommuner under 90 % får i tillegg kompensert 35 % av differansen opp til 90 % som finansieres ved et likt trekk per innbygger for alle kommuner.

For fylkeskommunene omfordeles 87,5 % av skatteinntekter over og under landsgjennomsnittet mellom fylkeskommunene.

Skatteutjevningen foretas på grunnlag av løpende skatteinngang og endelig trekk i rammetilskuddet blir først kjent etter at året er omme. Ved budsjetteringen benyttes anslag på rammetilskuddet etter skatteutjevning. For Oslo gir skatteutjevningen en betydelig reduksjon i rammetilskuddet. I 2017 ble Oslos rammetilskudd redusert med 5,8 mrd. for å finansiere skattesvake kommuner og fylkeskommuner.

For 2019 – 2022 foreslås det å budsjettere med følgende rammetilskudd fra staten.

Tabell 15.5 Rammetilskudd. Tall i mill. 2019-kr

	2019	2020	2021	2022
840 Rammetilskudd	12 730	12 600	12 610	12 760

15.4 Eiendomsskatt

Tabell 15.6 Driftsbudsjett - Eiendomsskatt

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019	
<i>810 Eiendomsskatt (FIN)</i>				
Sum utgifter	0	0	0	
18 Overføringsinntekter	-1 155 403	-1 610 000	-1 650 000	
Sum inntekter	-1 155 403	-1 610 000	-1 650 000	
Netto utgifter	-1 155 403	-1 610 000	-1 650 000	

Oslo kommune har valgt å skrive ut eiendomsskatt på boliger basert på boligverdier fra Skatteetaten der dette finnes. Disse vil utvikle seg i takt med omsetningspriser for bruktboliger, dog to år i ettertid. For skattegrunnlaget for 2019 og framover var det i vedtatt økonomiplan 2018-2021 lagt til grunn en prisstigning på 10 % fra 2016 til 2017. Statistikk fra Statistisk sentralbyrå viser at prisindeksen for brukte boliger i Oslo med Bærum økte med drøyt 7 % fra 2016 til 2017. Den reduserte prisveksten fra 2016 til 2017, behandling av takstklager og økt omfang av fritak og rettinger reduserer anslaget for inntekter fra eiendomsskatt med 130 mill. Prisveksten fra 2017 til 2018 gir grunnlag for eiendomsskatteinntektene i 2020. Prisutviklingen hittil i 2018 gir ingen klare signaler om at gjennomsnittlig boligpris i 2018 vil ligge særlig over gjennomsnittlig pris i 2017. På bakgrunn av at man vet lite om utviklingen resten av 2018 benyttes 0 % som anslag på prisveksten fra 2017 til 2018. Prisveksten som gir grunnlag for eiendomsskatten i 2021 og 2022 er ukjent, og det budsjetteres med samme eiendomsskatt som i 2020.

Tabell 15.7 Eiendomsskatt 2019 - 2022. Mill. kr

	2019	2020	2021	2022
Dok 3/2018 - Vedtatt økonomiplan	1 780	1 780	1 780	
Videreføring av 2021 - nivå til 2022				1 780
Redusert boligprisvekst, klagebeh., fritak mv	-130	-130	-130	-130
Eiendomsskatt til Sak 1	1 650	1 650	1 650	1 650

Eiendomsskatt bidrar til å øke kommunens inntekter og muliggjør et bedre tjenestetilbud til byens befolkning. Eiendomsskatten er unntatt fra skatteutjevningen, noe som betyr at skatt som betales i Oslo tilfaller kommunen i sin helhet.

I henhold til lov om eieendomsskatt til kommunane, LOV-1975-06-06-29, eiendomsskatteloven, må bystyret hvert år i forbindelse med budsjettet fastsette hvilke satser og regler som skal benyttes ved utskrivning av eiendomsskatt for det kommende året.

Vedtaket om eiendomsskatt gjelder rettigheter og plikter til et ubestemt antall eller ubestemt krets av personer og er å anse som en forskrift. Byrådets forslag til forskrift for 2019 vil derfor bli sendt ut på høring med mulighet for å gi merknader før bystyrets behandling. Fullstendig utkast til forskrift ligger som en del av innstilling til vedtak i kap 19.

Byrådet foreslår at alminnelig skattesats på 3 promille videreføres i 2019 og at bunnfradraget på inntil 4,6 mill. videreføres uendret i 2019. Boliger med flere boenheter som oppfyller kravene til selvstendig boenhet, kan få ekstra bunnfradrag, men bunnfradraget for den enkelte boenhet vil ikke overstige den enkelte boenhetens verdi.

Bystyret i Oslo har valgt å benytte boligverdier fra Skatteetaten som grunnlaget for utskrivning av eiendomsskatt. Boligverdien fra Skatteetaten følger prisutviklingen i boligmarkedet med to års

etterslep. Der Skatteetaten har fastsatt en boligverdi for inntektsåret 2017 blir denne lagt til grunn ved utskriving av eiendomsskatt i 2019. For den øvrige eiendomsmassen vil eiendomsskatten baseres på den eiendomsskattetakst som er vedtatt av de sakkyndige takstnemndene.

Byrådet foreslår at bystyret i 2019 viderefører den praksis som bystyret har hatt i 2017 og 2018 for fritak for eiendomsskatt for eiendommer som er eid av stiftelser eller institusjoner. Byrådet foreslår også at fritaket for fredede bygg videreføres. For nærmere informasjon, se utkast til forskrift i kap. 19.

Fra og med 2019 er verk og bruk tatt ut som egen eiendomskategori. For eiendommer som tidligere var taksert som verk og bruk vil det før utskrivningen i 2019 bli foretatt en omtaksering av bygninger og grunn som næringsseiendom. Den nye taksten vil bli lagt til grunn for utskrivningen fra 2019 og framover. I tillegg vil det fra 2019 og i en overgangsperiode på seks år for disse eiendommene bli skrevet ut eiendomsskatt på et særskilt fastsatt grunnlag som utgjør differansen mellom eiendomsskattegrunnlaget i 2018 og ny taksering fra 2019. Denne differansen trappes gradvis ned fra seks sjuendedel i 2019.

Forslag til oppdaterte vedtekter/regler for saksbehandling for eiendomskattetakst og klagesaksbehandling ligger som vedlegg til denne saken.

Det er budsjettert med følgende inntekter fra eiendomsskatt:

Tabell 15.8 Eiendomsskatt. Tall i mill. 2019-kr

	2019	2020	2021	2022
810 Eiendomsskatt	1 650	1 650	1 650	1 650

15.5 Frie inntekter samlet

Tabell 15.9. De frie inntektene i økonomiplanperioden 2019-2022. Tall i mill. 2019-kr

Samlede frie inntekter i alt	2019	2020	2021	2022
800 Skatt på inntekt og formue	31 950	32 400	32 550	32 550
840 Rammetilskudd	12 730	12 600	12 610	12 760
810 Eiendomsskatt	1 650	1 650	1 650	1 650
Frie inntekter i alt	46 330	46 650	46 810	46 960

15.6 Øvrige generelle statstilskudd

Tabell 15.10 Driftsbudsjett – Øvrige generelle statstilskudd

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
845	<i>Øvrige generelle statstilskudd (FIN)</i>			
14	Overføringsutgifter	424 505	1 530	1 530
	Sum utgifter	424 505	1 530	1 530
18	Overføringsinntekter	-488 671	-56 242	-50 042
	Sum inntekter	-488 671	-56 242	-50 042
	Netto utgifter	-64 166	-54 712	-48 512

På dette kapitlet inntektsføres statlige kompensasjonstilskudd for investeringer under ulike statlige ordninger. Kompensasjonen blir beregnet med basis i et serielån med avdragstid på 20 år med 5 års avdragsfrihet.

For de fleste ordningene følger rentesatsen Husbankens flytende rente, og vil derfor variere i tråd med renteutviklingen. Rentesatsen fastsettes årlig i forbindelse med statsbudsjettet.

Samlet statlig kompensasjonstilskudd til skoler, omsorgsboliger, sykehjem og kirkebygg forventes å utgjøre 50 mill. i 2019. På kapitlet er det også innarbeidet rentekompensasjon på 1,5 mill. til St. Sunniva for en investering på 60 mill. For å redusere private skolers finanskostnader til investeringer, er det også åpnet for at skolene kan søke kommunal garanti.

15.7 Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v.

Tabell 15.11 Driftsbudsjett – Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v.

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
850	<i>Generelt statstilsk. vedr. flyktn. mv. (FIN)</i>			
14	Overføringsutgifter	7 053	0	0
	Sum utgifter	7 053	0	0
18	Overføringsinntekter	-765 537	-681 000	-587 000
	Sum inntekter	-765 537	-681 000	-587 000
	Netto utgifter	-758 483	-681 000	-587 000

Statlig integreringstilskudd for å dekke utgifter relatert til flyktninger

Det foreslås budsjettert med 587 mill. i statlig integreringstilskudd for 2019.

Bydelenes mottak av flyktninger

I tråd med Integrerings- og Mangfolddirektoratets (IMDis) anmodning er bystyrets vedtak at Oslo kommune skal bosette 350 flyktninger i 2018, inkludert 14 enslige mindreårige (EM).

I Sak 1 er integreringstilskuddet basert på at kommunen skal motta 300 nye flyktninger i 2019.

Tilskudd til bosetting av flyktninger

Kommunene mottar et statlig integreringstilskudd de fem første årene etter bosetting som er ment å dekke kommunens utgifter til bosetting av flyktninger. Bydelene mottar et bosettingstilskudd for flyktninger det året de bosettes. De øvrige fire årene fordeles integreringstilskuddet til bydelene i tråd med kriteriesystemet.

Tilskudd for førsteårsbosatte flyktninger utgjør i 2019 kr. 140.000. Det er avsatt midler i bydelsrammen og på kap. 308 for å kompensere bydelene og Utdanningsetaten for mottak av nye flyktninger i 2019. Det vises til kap. 5.8 B Mottak og integrering av flyktninger mv i kap. 5 B Bydelene Eldre, helse og arbeid og på kap. 200 Utdanningsetaten under kap. 7 Oppvekst og kunnskap.

Oslo kommune har tatt et initiativ overfor de andre storbyene om å gå sammen om en dugnad for å bosette flyktninger med store hjelpebehov. Det skal i denne forbindelse legges et løp opp mot staten for å utvide/øke bosettingstilskuddet.

Oslo mottak åpnet 01.09.2016 og ga mulighet til å utvikle en helhetlig bosetting- og integreringsprosess fra asylsøkeren kom til flyktningen ble bosatt. Norskopplæring, kvalifisering, arbeid og integreringstiltak kunne starte på et tidlig tidspunkt etter ankomst. Bydelene kontaktet Oslo mottak og kunne umiddelbart begynne å planlegge utflytting med tanke på bolig, barnehageplass, skole, fastlege, helsestasjon, planlegge overgang fra fulltidsprogram til introduksjonsprogram og kopling til sivilsamfunnet o.l. Så langt som mulig skulle tilsvarende prosedyre brukes overfor andre flyktninger. Etter nedleggelse av mottaket kommer nå flyktningene fra ordinære mottak, andre integreringsmottak, de er kvoteflyktninger eller avtalt selvbosettere. Bydelene skal, for å sikre rask og tidlig integrering, så langt det er mulig, jobbe videre i tråd med arbeid og erfaringer knyttet til Oslo mottak.

Bydelenes arbeid etter introduksjonsloven

Bydelene har ansvar for å tilby introduksjonsprogram. De skal så snart som mulig og innen tre måneder etter bosetting i bydelen eller at krav om deltakelse blir framsatt, tilrettelegge introduksjonsprogram i henhold til introduksjonsloven. Det skal legges til rette individuelt for hver enkelt deltaker både med hensyn til innhold og lengde.

Flyktningmeldingen, byrådssak 5/17 om Oslo kommunes innsats knyttet til mottak av asylsøkere og integrering av nyankomne flyktninger, ligger til behandling i bystyret. Svært mange instanser er involvert i bosetting og integrering. Meldingen legger opp til en strategi for helhetlig arbeid hvor fokuset er på flyktningenes ressurser og hvordan de best og raskest mulig kan bli godt integrert i ordinært bolig- og arbeidsmarked.

Byrådsavdeling for eldre-, helse- og arbeid forvalter tilskuddet til første års bosatte flyktninger og foretar budsjettjustering to ganger i året, basert på innspill fra Velferdsetaten som baserer seg på rapportering fra bydelene.

Finansinntekter og finansutgifter

15.8 Renter og avdrag

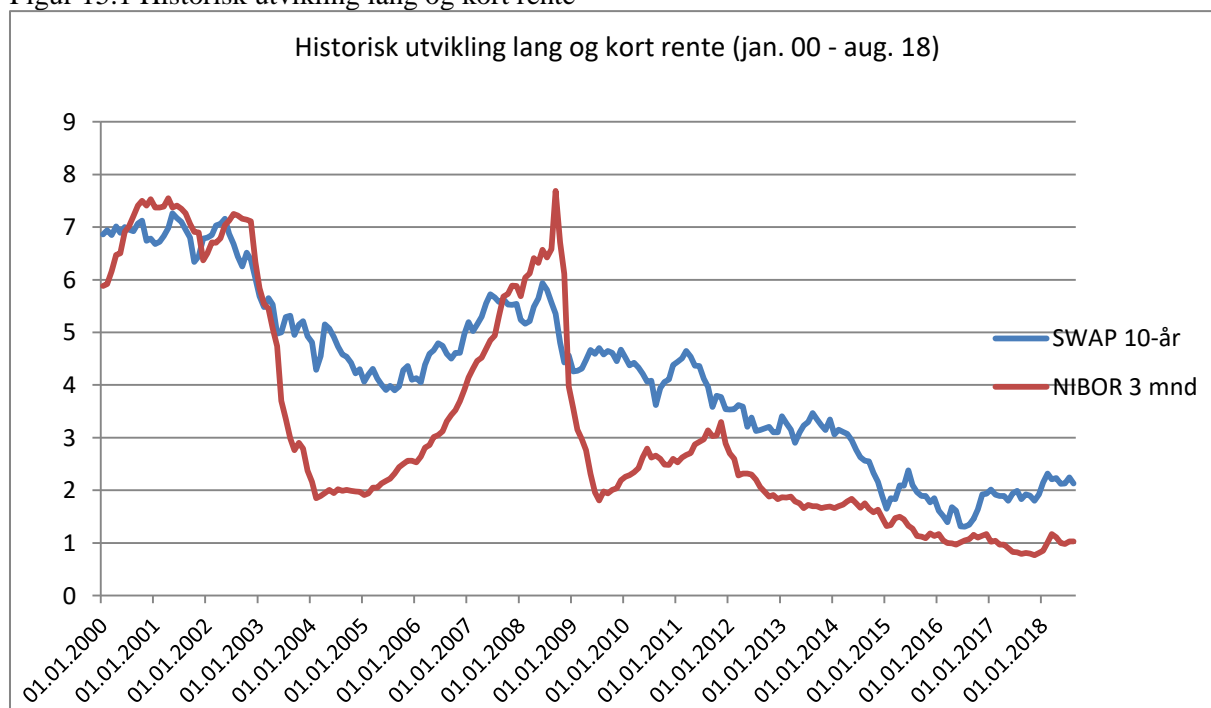
Tabell 15.12 Driftsbudsjett – Renter og avdrag

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
900 Renter (FIN)			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	43	0	0
14 Overføringsutgifter	1	0	0
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	373 727	413 450	213 300
Sum utgifter	373 771	413 450	213 300
17 Refusjoner	-1	0	0
18 Overføringsinntekter	-5	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-415 022	-419 000	-477 500
Sum inntekter	-415 028	-419 000	-477 500
Netto utgifter	-41 257	-5 550	-264 200

Kap. 900 omfatter bykassens renteutgifter og renteinntekter eksklusiv renter knyttet til videreutlånsordningen av Husbankmidler som budsjetteres på kap. 927 Betjening av videreutlån.

Kommunens finansieringsutgifter/-inntekter er på sikt følsom for renteendringer. Renteendringer vil få virkninger for store deler av kommunens balanse (aktiva og passiva). Selv om prognosene for renteutviklingen er usikker, vil endringer her i liten grad påvirke kapitlet i 2019 på grunn av de rentebindingstider som er valgt på aktiva og passiva. Uforutsette endringer i gjelds- og likviditetsnivået vil imidlertid kunne lede til budsjettavvik. Etterslep i investeringer og avvik i driftsfinansieringsgrad påvirker tilgjengelig likviditet og bruk av lån.

Figur 15.1 Historisk utvikling lang og kort rente

Tabell 15.13 Rentenivå

Innskudd/ trekk	3 mnd. NIBOR	Lånefondets innlån	10 år SWAP
1,30/1,55	1,30	2,80	2,50

Refinansiering

Refinansiering av lån i planperioden forutsettes gjort i samsvar med langsiktig rente på 2,8 %.

Rentegrunnlaget

Det er tatt utgangspunkt i balanseregnskapet pr. 31.12.2017 (inkludert overførte bevilgninger fra tidligere år).

Det er for utviklingen i likviditet og lånegjeld forutsatt at etterslep i investeringer fra 2018 er gjennomført innen utgangen av 2022. Fra og med 2019 er det i tillegg gjort forutsetninger om andel udekket finansiering i investeringsregnskapet.

Renteberegning

Det er forutsatt årlig etterskuddsvis rente- og avdragsbetjening på nye lån.

Nærmere om renteutgiftene og renteinntektene

På kapitlets utgiftsside føres bykassens andel av låneomkostninger i lånefondet og ordinære renteutgifter på lang- og kortsiktig ekstern gjeld, rente på mellomregningskonti med kommunale foretak og renter til fond. Totalt foreslås det ført opp 213,3 mill. som er 200 mill. lavere enn budsjettet (Dok. 3) i 2018. Nedgangen skyldes i hovedsak mindre låneopptak enn tidligere forutsatt, jf omtalen av gjeldsgrad i kap. 3.

Bykassens renteinntekter foreslås ført opp med 477,5 mill.

Av renteinntektene i 2019 utgjør renter av langsiktige lån til majoritetside aksjeselskaper 444,5 mill. I sum medfører dette 60 mill. høyere inntekter sammenlignet med 2018.

Tabell 15.14 Fordeling mellom låntakerne

Beløp i mill.

Låntaker	Lånebeløp	Renter
E-CO Energi Holding AS	2 346,5	120,4
Fortum Oslo Varme AS	2 000,0	77,2
Oslo Energi Holding AS	1 000,0	52,0
Sporveien Oslo AS	1 287,4	33,6
Oslo Konserthus AS	0,5	0,0
Oslo Vognselskap AS	3 116,5	86,1
Oslo Pensjonsforsikring AS	1 240,0	75,2
Totalt	10 990,9	444,5

15.9 Avdrag på lån

Tabell 15.15 Driftsbudsjett – Lån

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>910 Lån (FIN)</i>			
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	2 736 281	1 279 900	1 432 000
Sum utgifter	2 736 281	1 279 900	1 432 000
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	2 736 281	1 279 900	1 432 000

Her budsjetteres bykassens avdragsutgifter på langsiktig investeringsgjeld. Det foreslås avsatt 1 432 mill. i avdragsutgifter for 2019. Det er 152 mill. høyere enn budsjettet for 2018 (Dok 3).

15.10 Utbytte fra aksjeselskaper

Tabell 15.16 Driftsbudsjett – Utbytte fra aksjeselskaper

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>901 Utbytte fra aksjeselskaper (NOE)</i>			
Sum utgifter	0	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-985 820	-985 000	-1 092 000
Sum inntekter	-985 820	-985 000	-1 092 000
Netto utgifter	-985 820	-985 000	-1 092 000

Kapitlet omfatter utbytte fra selskaper som Oslo kommune eier aksjer i, hovedsakelig fra E-CO Energi Holding AS og Fortum Oslo Varme AS.

I 2019 budsjetteres det med et samlet utbytte på 1 092 mill.

15.11 Felles utgifter

Pensjonskostnader

Tabell 15.17 Driftsbudsjett – avsetning pensjon

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>193 Avsetning pensjon (FIN)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	0	0	103 605
Sum utgifter	0	0	103 605
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	0	0	103 605

Forutsetninger for utviklingen i pensjonsutgiftene

For å beregne fremtidige pensjonskostnader til ordningen i Oslo Pensjonsforsikring (OPF) gjøres det en rekke generelle forutsetninger:

- Det foretas ingen vesentlige endringer i offentlig tjenestepensjon eller i Folketrygden.
- KMDs beregningsparametere benyttes for å estimere avkastning, diskonteringsrate, lønns- og G-regulering.
- Det benyttes faste tariffer for frivillig avgang og AFP-uttak
- Premieavvik skal amortiseres over de etterfølgende 7 årene.
- Nyansatte genererer gjennomsnittlig like høye pensjonskostnader som de som slutter, dvs. at nyansatte og personer som slutter har en pensjonskostnad lik gjennomsnittet av ansatte
- Det ligger ikke inne forutsetninger om vekst i antall medlemmer i modellen.
- OPF oppnår finansavkastning på pensjonsmidlene på minimum 3 %

Virksomhetenes driftsbudsjett til Sak 1 inkluderer forventede pensjonskostnader til tjenestepensjonsordningen i OPF. Gjenstående avsetninger skal dekke eventuelle mindreinntekter på bykassens hånd som følge av positiv tidligpensjonsutvikling i virksomhetene, avsluttede avtaler i KLP og pensjonsordningen for enkelte sykehjem som har driftsavtale med SYE.

Tabell 15.18 Avsetning pensjon

	2019
Avsetning reguleringspremie KLP + AFP 62-64	25
Avsetning tidligpensjonering	50
Avsetning SYE-pensjon inkl. prisvekst	29
Sum kapittel 193	104

Budsjettforslaget for 2019

Tabell 15.19 Pensjon OPF

Pensjon OPF	Regnskap 2017	Dok3 2018	Forslag 2019
Årets kostnad inkl. arbeidsgiveravgift	3 400	3 877	3 597
Herav amortisering inkl. arbeidsgiveravgift	937	985	1 259

Det er i budsjettet for 2019 forutsatt en reduksjon i pensjonskostnaden på 280 mill. sammenlignet med hva som var forutsatt i opprinnelig vedtatt budsjett for 2018, dette inkluderer lønnsvekst mellom 2018 og 2019.

Amortiseringen er den delen av tidligere års premieavvik som kostnadsføres i respektive år.

Pensjonskostnaden i vedtatt budsjett 2018 inkluderer kostnadsvekst som følge av forbedrede medlemsvilkår i tjenestepensjonsordningen, men ikke effekten av OPFs nye uføretariffering. På tidspunktet for fastsettelse av budsjettet for 2018 var det ikke mulig å tallfeste kostnadseffekten av sistnevnte. Kombinasjonen av at nye medlemsvilkår ga en noe svakere vekst i pensjonskostnaden enn forutsatt og at endret uføretariffering ga en reduksjon i pensjonskostnaden i hele økonomiplanperioden medfører at pensjonskostnaden reduseres mellom vedtatt budsjett 2018 og forslaget til 2019.

Kostnaden fordeles på kommunens virksomheter ved at deres utbetaling av pensjongivende lønn genererer 20,5 % pensjonskostnadsbelastning. Byrådet vil til Tilleggsinnstillingen komme tilbake med korrigert kostnadssats for de virksomhetene som skal belastes egenandel for tidligpensjonstilfeller.

15.12 Betjening av videreutlån

Tabell 15.20 Driftsbudsjett – Betjening av videreutlån

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>927 Betjening av videreutlån (EHA)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	176	0	0
14 Overføringsutgifter	139	0	0
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	126 084	180 000	155 000
Sum utgifter	126 398	180 000	155 000
17 Refusjoner	-139	0	0
18 Overføringsinntekter	-160	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-159 475	-160 000	-170 000
Sum inntekter	-159 774	-160 000	-170 000
Netto utgifter	-33 376	20 000	-15 000

Det foreslås avsatt 155 mill. i 2019 til å betale renter på kommunens lån i Husbanken. Renteinntekter fra videreutlån av husbankmidler foreslås budsjettert med 170 mill. i 2019. I henhold til regnskapsforskriften skal renter og gebyrer for videreutlånsordningen føres i driftsregnskapet mens avdrag skal føres i investeringsregnskapet. Det vises til investeringsbudsjettet kap. 927 for budsjettering av avdragsinntekter og avdragsutgifter for videreutlånsordningen, samt kap. 926 hvor innlån fra Husbanken og utlån av Husbankmidler føres.

Tap på utlån (avsatt beløp i driftsbudsjettet gjelder rente- og gebyrfordringer eldre enn 90 dager for videreutlån av husbankmidler mens avsatt beløp i investeringsbudsjettet gjelder avdragsfordringer eldre enn 90 dager) budsjetteres på kap. 427 under kapittel 6 Byrådsavdeling for Eldre, helse og arbeid. Bruk- og avsetning til Tapsfondet, som skal dekke reelle tap på videreutlån av husbankmidler, budsjetteres på kap. 950 Bundne driftsfond under kapittel 15 Felles inntekter og utgifter.

15.13 Forsikringer

Tabell 15.21 Driftsbudsjett – Forsikringer

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>124 Forsikringer (FIN)</i>			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	191 518	201 500	201 500
14 Overføringsutgifter	-1 884	0	-15 500
Sum utgifter	189 634	201 500	186 000
16 Salgsinntekter	-177 717	0	0
17 Refusjoner	0	-185 000	-172 000
Sum inntekter	-177 717	-185 000	-172 000
Netto utgifter	11 917	16 500	14 000

1 Hovedmål

Kommunens hovedmålsetning er å sikre en optimal risikostyring ved blant annet å anskaffe kvalitativt dekkende forsikringsordninger til en lavest mulig kostnad.

2 Ansvarsområde

Oslo kommunes forsikringer omfatter personalforsikringer, barne- og elevulykkesforsikringer, tingskadeforsikring (brann- og katastrofeforsikring på eiendommer), kriminalitetsforsikringer, motorvognforsikring og ansvarsforsikringer.

3 Situasjonsbeskrivelse og aktivitetsplan

I medhold av vedtatt forsikringsstrategi er Oslo kommune selvassurandør, med mindre man er pålagt forsikring som følge av lov eller avtale. Operativt er det Oslo Pensjonsforsikring AS og datterselskapet Oslo Forsikring AS som ivaretar både selvassurans og forsikringsansvaret. Dette ved at alle erstatninger på kommunens forsikringer, som selskapene ikke har reassurert, vil måtte belastes dem. Som 100 % eier av Oslo Pensjonsforsikring AS vil Oslo kommune være indirekte selvassurandør. En viktig del av selskapenes virksomhet er skadeforebyggende arbeid og risikostyring overfor kommunens virksomheter. Dette arbeidet bidrar i stor grad til å holde skadefrekvensen og forsikringspremiene nede.

I tråd med bystyrets vedtak i sak 335/94 er det innført lokale egenandeler for kommunens virksomheter. Den lokale egenandelen for skader under brann- og katastrofeforsikringen og kriminalitetsforsikringen er kr. 300 000,- pr. skadetilfelle. For skader meldt under ansvarsdelen av motorvognforsikringen er egenandelen kr. 15 000,- pr. skadetilfelle med mulighet for virksomhetsspesifikke avvik.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er i 2019 lagt til grunn tilsvarende forsikringsordninger og egenandeler som i 2018. Utgiftene dekker personalforsikringer, barne- og elevulykkesforsikringer, eiendomsforsikringer, kriminalitetsforsikringer og ansvarsforsikringer. Premie for motorvognforsikring belastes virksomhetene direkte.

Forsikringspremiene, unntatt tingskadepremien på eiendom fordeles fullt ut på foretak, etater og bydeler. Premien for tingskade fordeles på foretakene, bykassen sentralt og selvfinansierende miljøetater. Det enkelte foretaks premie beregnes på grunnlag av skadehistorikk, samt opplysninger om bygningstekniske forhold, sikringstiltak mv. i henhold til Oslo Forsikring AS' database for kommunens eiendommer.

I 2019 er premieandelen som dekkes av bykassen sentralt beregnet til 14 mill. Samme nivå foreslås videreført i økonomiplanperioden.

15.14 Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter

Tabell 15.22 Driftsbudsjett – Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>192 Diverse avsetn. og tilfeldige inntekter (FIN)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	-281 526	63 405	0
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	104 294	177 300	210 900
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	-30 531	0	0
14 Overføringsutgifter	-51 277	0	0
Sum utgifter	-259 041	240 705	210 900
16 Salgsinntekter	-3 604	-4 000	-4 000
17 Refusjoner	3 598	0	0
18 Overføringsinntekter	-1 279	0	0
Sum inntekter	-1 284	-4 000	-4 000
Netto utgifter	-260 326	236 705	206 900

Tabell 15.23 Spesifisering av avsetninger på kapittel 192

Spesifisering av avsetninger på kap. 192 - mill. kr	2019
Demografiendring	8,0
Bufferavsetning sosialhjelp	50,0
Bufferavsetning fastlegetilskudd	20,0
Avsetning - klimatiltak investering	41,6
Avsetning - tilbakebetale mva-refusjon 2013-2018 Boligbygg	100,0
Støtte til bedriftsidrettslaget Oslo kommune	0,3
Låneordning sak/arkiv - forskuttering av avdrag	-9,0
Sum brutto utgifter kap. 192	210,9

Tabell 15.24 Investeringsbudsjett – Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>192 Diverse avsetn. og tilfeldige inntekter (FIN)</i>			
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	0	20 000	20 000
Sum utgifter	0	20 000	20 000
07 Refusjoner	0	-4 000	-4 000
Sum inntekter	0	-4 000	-4 000
Netto utgifter	0	16 000	16 000

I vedtatt økonomiplan er det avsatt 20 mill. i 2019 til investeringer i klimatiltak i kommunale bygg. Formålet med de avsatte midlene er at de skal tildeles prosjekter/tiltak som bidrar til energieffektivisering som igjen vil bidra til å nå Oslo kommunes klimamål.

15.15 Tap på lånegarantier

Tabell 15.25 Driftsbudsjett – Tap på lånegarantier

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
426	<i>Tap på lånegarantier (FIN)</i>			
14	Overføringsutgifter	0	9 000	9 000
	Sum utgifter	0	9 000	9 000
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	0	9 000	9 000

Kommunenes og fylkeskommunenes adgang til å stille garanti for lån er regulert i kommuneloven av 25.09.1992 § 51, samt forskrift gitt med hjemmel i denne. Bystyret vedtok i 1993 (sakene 755 og 1141) prinsipper for kommunale garantistillelser, som gir ytterligere innskrenkninger i forhold til lovverket. Bystyret vedtok i sak 190/15 Realisering av idrettsanlegg gjennom samarbeid med idrettslag å kunne stille kommunal garanti til idrettsanlegg.

Det er ikke registrert noen tap de siste årene. Dette viser at virksomhetene kommunen garanterer for har klart å betjene sine forpliktelser.

Det foreslås at det budsjetteres med 9 mill. årlig i 2019-2022 til tap på lånegarantier som finansieres med tilsvarende årlig bruk av fondet for tap på lånegarantier på kap. 940, jf. nærmere omtale av fond nedenfor.

Oslo kommunens garantiansvar pr. 31.12.17 utgjorde 691 mill., hvorav 73,2 mill. er garantier gitt for lån til samferdselsformål og 243 mill. på helse- og sosialområdet. I tillegg foreligger det garantivedtak for ytterligere 549 mill., hovedsakelig til samferdselsformål, som var ubenyttet ved utgangen av året. Fond for tap på lånegarantier var pr 31.12.17 på 99,2 mill., som utgjør 8 % av totalt garantiansvar (inkludert ubenyttede garantier). Fylkesmannen anbefaler at Fond for lånegarantier bør utgjøre mellom 5 % og 10 % av totalt garantiansvar. Det betyr at størrelsen på Fond for tap på lånegarantier pr i dag er tilfredsstillende.

15.16 Mottatte overføringer fra KF

Tabell 15.26 Driftsbudsjett – Mottatte overføringer fra KF

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
898	<i>Overføringer fra KF mv. (FIN)</i>			
14	Overføringsutgifter	14 954	19 794	20 694
	Sum utgifter	14 954	19 794	20 694
18	Overføringsinntekter	-2 015 622	-1 943 040	-1 892 044
	Sum inntekter	-2 015 622	-1 943 040	-1 892 044
	Netto utgifter	-2 000 668	-1 923 246	-1 871 350

Tabell 15.27 Overføringer

	Beløp i 1 000 kr			
	2019	2020	2021	2022
Undervisningsbygg Oslo KF				
Overføring - renter åpningsbalanselån	-360 000	-360 000	-360 000	-360 000
Øvrig overføringer	-863 227	-857 827	-849 927	-842 227
sum overføringer	-1 223 227	-1 217 827	-1 209 927	-1 202 227
Omsorgsbygg Oslo KF				
Overføring - renter åpningsbalanselån	-185 000	-185 000	-185 000	-185 000
Overføring - andel underdekning pensjonslån	-600	-600	-600	-600
Øvrig overføringer	-117 810	-100 960	-82 710	-71 210
sum overføringer	-303 410	-286 560	-268 310	-256 810
Boligbygg Oslo KF				
Overføring - renter åpningsbalanselån	-164 000	-164 000	-164 000	-164 000
Overføring - andel underdekning pensjonslån	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Øvrig overføringer	-177 900	-228 400	-228 400	-228 400
sum overføringer	-343 000	-393 500	-393 500	-393 500
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF				
Overføring til foretaket - diverse forhold	20 694	13 194	16 994	20 694
Oslo Havn KF				
Overføring - andel underdekning pensjonslån	-4 600	-4 600	-4 600	-4 600
Bymiljøetaten				
Overføring - økt leieinntekt haller	-17 807	-17 807	-17 807	-17 807
Sum overføringer	-1 871 350	-1 907 100	-1 877 150	-1 854 250

Kalkulatoriske renter fra eiendomsforetakene relaterer seg til åpningsbalanselåne som er avdragsfrie. For lånefinansiering av nye investeringer tar foretakene opp lån direkte i lånefondet og betaler renter og avdrag dit.

Undervisningsbygg Oslo KF har fått redusert overføringskravet med 7,7 mill. i 2022 pga. økt ramme til rehabilitering av skoler med 150 mill. i 2022. Overføringskravet er redusert med 0,2 mill. i 2019, 0,4 mill. i 2020 og 0,6 mill. årlig i 2021 og 2022 pga. endrede renteforutsetninger vedrørende rehabiliteringsmidler til skoler. Overføringskravet er redusert med 10,2 mill. årlig i økonomiplanperioden for å dekke foretakets rentekostnader ifm. kjøp av Uelandsgate 85.

Omsorgsbygg Oslo KF har fått redusert overføringskravet med 2,5 mill. i 2019, 4,5 mill. i 2020, 6,5 mill. i 2021 og 8,5 mill. i 2022 for å dekke finanskostnadene relatert til styrket innsats til rehabilitering av barnehager med 46 mill. i 2019 og 36 mill. årlig i perioden 2020 – 2022. Omsorgsbygg Oslo KF har fått redusert overføringskravet med 5,2 mill. i 2022 pga. at av den løpende bevilgning til barnehager er videreført i 2022 med 170 mill. Overføringskravet reduseres med 4,3 mill. i 2022 pga. at den løpende bevilgningen til rehabilitering av sykehjem er videreført i 2022 med 70 mill. Overføringskravet er redusert med 0,25 mill. i 2019, 0,5 mill. i 2020 og 0,75 mill. årlig i 2021 og 2022 pga. endrede renteforutsetninger vedrørende til rehabiliteringsmidler til sykehjem og barnehager. Overføringskravet til bykassa er økt med 6,174 mill. årlig pga. prisjustering av husleier sykehjem.

Boligbygg Oslo KF har fått redusert overføringskravet med 20 mill. årlig i økonomiplanperioden pga. redusert mva-kompensasjon.

Kultur- og idrettsbygg Oslo KF har fått en økt overføring fra bykassa på 2,5 mill. i 2019, 3 mill. i 2020, 3,5 mill. i 2021 og 4 mill. i 2022 mill. for å dekke finanskostnadene relatert til styrket innsats til rehabilitering av idrettsanlegg med 46 mill. i 2019 og 10 mill. årlig i perioden 2020 – 2022. Overføringen til foretaket er økt med 3,2 mill. i 2022 pga. at den løpende bevilgning på 50 mill. til rehabilitering av idrettsanlegg er videreført i 2022. Overføringen til foretaket er økt med 0,1 mill. i 2019, 0,2 mill. i 2020, 0,3 mill. årlig i 2021 og 2022 pga. endrede renteforutsetninger vedrørende rehabiliteringsmidler til idrettsanlegg.

15.17 Dekning av/bruk av tidl. års regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk

Tabell 15.28 Driftsbudsjett – Dekning av/bruk av tidl. års regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>930 Dekn.av tidl.års uindek.neg.nt.driftsres.(FIN)</i>			
Sum utgifter	0	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-324 270	0	0
Sum inntekter	-324 270	0	0
Netto utgifter	-324 270	0	0

Det følger av kommuneloven at driftsbudsjettet skal settes opp i balanse, slik at alle inntekter, innbetalinger og bruk av avsetninger er endelig disponert eller ført opp til avsetning for bruk i senere budsjettperioder. Det er således ikke anledning til å budsjettere med et regnskapsmessig merforbruk eller et regnskapsmessig mindreforbruk.

Det følger videre av kommuneloven at regnskapsmessig merforbruk som ikke kan dekkes på budsjettet i det år regnskapet legges fram, skal føres opp til dekning i det følgende års budsjett. Under særlige forhold kan et regnskapsmessig merforbruk inndeckes over ytterligere to år. I tilfeller der de samfunnsmessige og økonomiske konsekvensene av at kommunen må dekke underskudd vil bli uforholdsmessig store (jf Terra-saken), kan Kommunal- og moderniseringsdepartementet godkjenne vedtak om at underskuddet dekkes over mer enn fire år. Underskudd kan likevel ikke dekkes over mer enn ti år.

Av forskrift om årsbudsjett for kommuner og fylkeskommuner fremgår det at et regnskapsmessig merforbruk for kommunale foretak som ikke er dekket inn over virksomhetenes særregnskap i løpet av det år særregnskapet med manglende inndekning ble lagt fram, skal føres opp til dekning ved en bevilgning på bykassens budsjett for det påfølgende år.

Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk fremkommer ved å korrigere netto driftsresultat for overføringer til investeringsregnskapet, inndekning av tidligere års regnskapsmessig merforbruk, avsetninger til fond, samt for bruk av avsetninger (regnskapsmessig mer-/mindreforbruk tilsvarer summen av alle budsjettavvik i driftsregnskapet). Et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) eller merforbruk (underskudd) legges frem for bystyret til disponering eller inndekning i påfølgende år.

Et eventuelt regnskapsmessig mer-/mindreforbruk for 2018 vil på vanlig måte bli håndtert i løpet av 2019 i budsjettjusteringssak til bystyret om revidert budsjett - effekt av regnskap 2018 mv.

15.18 Fond i driftsbudsjettet

De kommunale budsjett- og regnskapsforskriftene deler fond i fire ulike grupper, disse budsjetteres på hvert sitt kapittel. For samlet oversikt over avsetning til og bruk av samtlige fond vises til egen oppstilling i kapittel 4 under Hovedoversikter. I 2019 foreslås det totalt i driftsbudsjettet avsatt 1 285,5 mill. til fond mens bruk av fond utgjør 156,8 mill., hvilket innebærer en netto avsetning til fond med 1 128,7 mill.

Tabell 15.29 Fondskapitler

Kapittelnr.	Navn
Kap. 940	Disposisjonsfond (i drifts- og investeringsbudsjettet)
Kap. 948	Ubundne investeringsfond (bare i investeringsbudsjettet)
Kap. 950	Bundne driftsfond (i drifts- og investeringsbudsjettet)
Kap. 959	Bundne investeringsfond (bare i investeringsbudsjettet)

15.19 Generelle disposisjonsfond

Tabell 15.30 Driftsbudsjett – Disposisjonsfond

Kap / Artsgr	Regnskap 2017	Beløp i 1000 kr	
		Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>940 Disposisjonsfond (FIN)</i>			
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	2 148 942	1 022 327	810 628
Sum utgifter	2 148 942	1 022 327	810 628
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 655 340	-64 122	-74 770
Sum inntekter	-1 655 340	-64 122	-74 770
Netto utgifter	493 602	958 205	735 858

Det foreslås avsatt til sammen 810,6 mill. til disposisjonsfond (ubundne driftsfond). Det foreslås bruk av disposisjonsfond for til sammen 74,8,8 mill. Nedenfor er det redegjort nærmere for de ulike disposisjonsfondene dette gjelder i driftsbudsjettet for 2019.

Avsetning til Parkeringsfondet

For 2019 foreslås det avsatt 37 mill. til fondet. Fondet benyttes til å finansiere samferdselsprosjekter på Bymiljøetatens investeringsbudsjett, jf. omtale av fondsbruk i investeringsbudsjettet nedenfor.

Avsetning til og bruk av Vintervedlikeholdsfondet

Overskuddet fra piggdekkgebyrordningen avsettes til Vintervedlikeholdsfondet. I følge retningslinjene for fondet, jf byrådssak 1034/06, skal det være en buffer på minimum 35 mill. på fondet for å kunne håndtere unormale vær- og føreforhold. I revidert budsjett 2018 ble det vedtatt en styrking av fondet med 70 mill. I 2019 foreslås det en avsetning til fondet med 41,5 mill. og en bruk av fondet med 39 mill. (i hovedsak for å finansiere asfaltering over Bymiljøetatens driftsbudsjett).

Fondsbeholdningen ved utgangen av 2019 forventes å være på 74,6 mill.

Avsetning til fond for samferdselsformål

I forbindelse med overtakelse av riksveier fra staten får Oslo kommune tilført midler gjennom rammetilskuddet for å ivareta dette ansvaret. 216 mill. benyttes til investeringstiltak som byrådet foreslår

avsatt til fond for samferdselsformål. Fondsmidlene inngår i finansieringen av samferdselsprosjekter i investeringsbudsjett.

Avsetning til EGE-fond husholdninger

Deler av driftsoverskuddet på kap. 645 Energigjenvinningsetaten (EGE)-husholdninger avsettes til EGE-fond husholdninger. Fondet benyttes til å delfinansiere EGEs investeringer som er nødvendig for å kunne ta hånd om husholdningsavfallet etter avtale med Renovasjonsetaten. I 2019 foreslås det avsatt 7,1 mill. til fondet.

Avsetning til pensjonsfond for dekning av premieavvik

Det foreslås avsatt 500 mill. til fondet i 2019. Det vises til nærmere omtale av kommunens pensjonskostnader og behovet for denne fondsavsetningen i kapittel 3.

Bruk av fondet for avvikling av midlertidige barnehager

I 2019 foreslås det å bruke 3,8 mill. av fondet.

Avsetning til og bruk av Fond for tap på lånegarantier

Det foreslås avsatt 9 mill. til fondet i 2019. Det foreslås å bruke 9 mill. av fondet i 2019 i driftsbudsjettet for å finansiere utgiftene på kap. 426 Tap på lånegarantier.

15.20 Bundne driftsfond

Tabell 15.31 Driftsbudsjett – Bundne driftsfond

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>950 Bundne driftsfond (FIN)</i>			
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	826 090	335 165	474 873
Sum utgifter	826 090	335 165	474 873
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-694 059	-69 957	-82 068
Sum inntekter	-694 059	-69 957	-82 068
Netto utgifter	132 031	265 208	392 805

Det foreslås avsatt til sammen 474,8 mill. til bundne driftsfond. Det foreslås bruk av bundne driftsfond for til sammen 82,1 mill. Nedenfor er det redegjort nærmere for de ulike bundne driftsfondene dette gjelder i driftsbudsjettet i 2019.

Avsetning til selvkostfond for renovasjon

Driftsresultat basert på selvkostberegninger for kap. 640 Renovasjonsetaten-selvkost avregnes mot selvkostfondet for renovasjon. Etter de statlige retningslinjene for selvkost skal gebyrinntektene justeres slik at det innenfor en 3-5 årsperiode skal gå i balanse. For 2019 foreslås det for renovasjon et overskudd etter selvkost med 0,5 mill. som avregnes mot selvkostfondet for renovasjon.

Avsetning til selvkostfond for feiing

Kommunens feiervirksomhet, som inngår som en del av aktiviteten på kap. 650 Brann- og redningsetaten, avregnes mot selvkostfondet for feiing. Etter de nye statlige retningslinjene for selvkost skal feieavgiftsinntektene justeres slik at det innenfor en 3-5 årsperiode skal gå i balanse. For 2019 foreslås det for feiing et underskudd på 2,6 mill. som avregnes mot selvkostfondet for feiing.

Avsetning til Skogavgiftsfondet

Avsetning til og forbruk av skogavgiftsfondet skjer i henhold til Lov av 21.5.1965 om skogproduksjon og skogsvern. Avsetningen er på 20 % av fakturabeløpet ved tømmer salg og belastes tømmerkjøperne. Skogplanting og utbedring av driftsveier finansieres av fondet. Det foreslås en avsetning i 2019 med 0,3 mill. Bruk av fondet budsjetteres på kap. 940 i investeringsbudsjettet og finansierer utgifter på kap. 542 Bymiljøetaten.

Avsetning til Tapsfondet

Tapsfondet skal dekke reelle tap knyttet til videreutlån av husbankmidler. Det foreslås avsatt 33 mill. til fondet i 2019. Det er ikke budsjettert med bruk av fondet i 2019. Fondsbeholdning pr. 31.12.2017 var 387 mill. mens saldo for samlede utlån på samme tidspunkt var ca. 6,7 mrd. Tapsfondet utgjør således ca. 5,8 % av samlede utlån i videreutlånsordningen. I økonomiplanperioden foreslås det videreutlån av husbankmidler (startlån) med 1,2 mrd. årlig. Det vises til budsjettering av videreutlånsordningen på kapitlene 926 og 927 i drifts- og investeringsbudsjettet.

Avsetning til og bruk av fond for Oslopakke 3

Bompenger til kommunen fra Oslopakke 3 budsjetteres som inntekt på kap. 542 Bymiljøetaten og avsettes til fondet for Oslopakke 3. For 2019 foreslås det avsatt 320 mill. til fondet. Det foreslås å bruke 12 mill. av fondet i 2019 for å finansiere utgifter i driftsbudsjettet på kap. 542 Bymiljøetaten og kap. 761 Sykkelprosjektet. Midlene skal bl.a. benyttes til å finansiere inntil 11 saksbehandlingstillinger i Plan- og bygningsetaten for å sikre god oppfølging av prioriterte tiltak. Resterende 308 mill. fondsmidler foreslås brukt til å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet.

Avsetning til fond for spillemidler

Det foreslås avsatt 29 mill. til fondet i 2019. Fondsmidlene benyttes til å delfinansiere idrettsinvesteringer.

Avsetning til og bruk av klima- og energifondet

Det foreslås avsatt 94,6 mill. til fondet i 2019. Det foreslås å bruke 70,1 mill. av fondet i driftsbudsjettet i 2018 for å finansiere netto driftsutgifter på kap. 770 Tilskudd til klima- og energitiltak med 68,1 mill. og 2 mill. til Futurebuilt på kap. 609 Plan- og bygningsetaten.

15.21 Overføring til investeringsbudsjettet

Tabell 15.32 Driftsbudsjett – Overføring til investeringsbudsjettet

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>980 Overføring mellom drift og investering (FIN)</i>			
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	385 279	218 967	113 596
Sum utgifter	385 279	218 967	113 596
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	385 279	218 967	113 596

For bykassen foreslås det i 2019 å overføre 113,6 mill. fra driften for å finansiere investeringer i investeringsbudsjettet.

For KF'ene foreslås det i 2019 å overføre til sammen 202,3 mill. fra foretakenes drift for å finansiere investeringer (Oslo Havn KF med 102,3 mill. og 100 mill. for Undervisningsbygg Oslo KF).

15.22 Finansiering av investeringer og avsetninger - Bruk av lån

Tabell 15.33 Investeringsbudsjett – Bruk av lån

Kap / Artsgr	Regnskap 2017	Beløp i 1000 kr	
		Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>910 Lån (FIN)</i>			
Sum utgifter	0	0	0
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 769 119	-5 866 230	-4 620 691
Sum inntekter	-1 769 119	-5 866 230	-4 620 691
Netto utgifter	-1 769 119	-5 866 230	-4 620 691

Bruk av lån

Byrådet foreslår bruk av lån i 2019 på kap. 910 med 4 620,7 mill. Dette gjelder lån fra Lånefondet for å finansiere investeringer.

I tillegg kommer bruk av lån med 1 200 mill. (fra Husbanken) på kap. 926 til videreutlån. Bykassens samlede bruk av lån i 2019 blir dermed 5 820,7 mill.

For KF'ene foreslår byrådet et samlet låneopptak på 6 280,1 mill. i 2019, det vises til nærmere detaljer om foretakenes investeringsbudsjett med finansiering under sektoromtalen.

Samlet bruk av lån for Oslo kommune i 2019 blir etter dette 12 100,8 mill., jf. nærmere omtale av gjeldsutvikling under kapittel 3 Økonomiplan 2019-2022.

15.23 Utlån egne midler

Tabell 15.34 Investeringsbudsjett – Utlån egne midler

Kap / Artsgr	Regnskap 2017	Beløp i 1000 kr	
		Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>920 Utlån egne midler (FIN)</i>			
05 Finansutgifter og finanstransaksjoner	5 530 600	491 400	539 500
Sum utgifter	5 530 600	491 400	539 500
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-2 173 701	-170 400	-180 400
Sum inntekter	-2 173 701	-170 400	-180 400
Netto utgifter	3 356 899	321 000	359 100

Det foreslås budsjettert med 539,5 mill. i utlån av egne midler på kap. 920 til Sporveien Oslo AS i 2019. Utlånet er knyttet til anskaffelse av nye trikker og oppgradering av trikkebaser på Holtet og Grefsen.

Det foreslås budsjettert med avdragsinntekter fra utlån av egne midler med til sammen 180,4 mill. i 2019. Dette gjelder avdrag på tidligere utlån til Oslo Vognselskap AS og Oslo Sporveier AS.

15.24 Videreutlån

Tabell 15.35 Investeringsbudsjett – Videreutlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>926 Videreutlån (EHA)</i>				
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	1 201 700	1 206 000	1 206 000
	Sum utgifter	1 201 700	1 206 000	1 206 000
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 200 485	-1 200 000	-1 200 000
	Sum inntekter	-1 200 485	-1 200 000	-1 200 000
	Netto utgifter	1 215	6 000	6 000

Videreutlånsordningen består av innlån fra Husbanken for videre utlån til privatpersoner for boligformål. Pr 31.12.2017 hadde Oslo kommune en låneportefølje på ca. 6,7 mrd. fordelt på 6 159 lån. Den eksisterende låneordningen heter Startlån. Lån kan gis som full finansiering eller i kombinasjon med boligtilskudd. Lån kan også gis som toppfinansiering. Videreutlånene til privatpersoner administreres av Velferdsetaten. Bydelene saksbehandler søknader om lån.

Byrådet foreslår innlån fra Husbanken med 1 200 mill. i 2019. Videreutlån av husbankmidlene foreslås budsjettert med 1 206 mill. inkl. 6 mill. i tillagte renterestanser.

I driftsbudsjettet foreslås det budsjettert med 33 mill. i avsetning til Tapsfondet i 2019 på kap. 950 Bundne driftsfond.

15.25 Betjening av videreutlån

Tabell 15.36 Investeringsbudsjett – Betjening av videreutlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>927 Betjening av videreutlån (EHA)</i>				
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	864 281	892 000	890 000
	Sum utgifter	864 281	892 000	890 000
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-777 698	-800 000	-800 000
	Sum inntekter	-777 698	-800 000	-800 000
	Netto utgifter	86 582	92 000	90 000

Det foreslås i 2019 avsatt 890 mill. til avdragsbetjening av kommunens lån i Husbanken. Avdragsinntekter fra låntakerne av videreutlån foreslås budsjettert med 800 mill. i 2019. Ekstraordinære innbetalte avdrag fra låntakerne skal benyttes til tilsvarende ekstraordinære avdrag på kommunens lån i Husbanken.

Utgiftene knyttet til videreutlånsordningen består av:

Tabell 15.37 Utgifter videreutlånsordningen

	Beløp i 1000 kr
Tillagte renterestanser på kapittel 926 investering	6 000
Renteutgifter på kapittel 927 drift	155 000
Ordinære avdragsutgifter på kapittel 927 investering	330 000
Ekstraordinære avdragsutgifter på kapittel 927 investering	560 000

Inntektene fra låntakerne består av følgende:

Tabell 15.38 Inntekter videreutlånsordningen

	Beløp i 1000 kr
Renteinntekter på kapittel 927 drift	166 000
0,25 % tilleggsrente på kapittel 927 drift	4 000
Ordinære avdragsinntekter på kapittel 927 investering	240 000
Ekstraordinære avdragsinntekter på kapittel 927 investering	560 000

I henhold til retningslinjene for Startlån fra Husbanken har kommunene adgang til å påplusse husbankrenten med inntil 0,25 prosentpoeng til dekning av administrative kostnader. Dette har vært budsjettert med 3 mill. i 2008 og deretter 4 mill. fra 2009. Inntekter fra administrasjonsgebyret er overført bydelene, som saksbehandler videreutlånsordningen.

15.26 Fond i investeringsbudsjettet

For samlet oversikt over all avsetning til og bruk av fond vises til egen oppstilling i kapittel 4 Hovedoversikter.

I 2019 foreslås det totalt i investeringsbudsjettet avsatt 0,4 mill. til fond mens bruk av fond utgjør 604,6 mill., hvilket innebærer en netto fondsreduksjon med 604,2 mill.

15.27 Disposisjonsfond

Tabell 15.39 investeringsbudsjett – Disposisjonsfond

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>940 Disposisjonsfond (FIN)</i>			
Sum utgifter	0	0	0
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-392 818	-263 000	-267 300
Sum inntekter	-392 818	-263 000	-267 300
Netto utgifter	-392 818	-263 000	-267 300

Det foreslås bruk av ubundne driftsfond (disposisjonsfond) i investeringsbudsjettet med til sammen 267,3 mill. i 2019.

Bruk av parkeringsfondet

Det foreslås å bruke 36,3 mill. av fondet i 2019 for å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet.

Bruk av fond til samferdselsformål

Det foreslås å bruke 216 mill. av fondet i 2016 for å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet.

Bruk av EGE-fond husholdninger

Det foreslås å bruke 15 mill. av fondet i 2019 for å delfinansiere investeringer i Energigjenvinningsetaten (EGE).

15.28 Bundne driftsfond

Tabell 15.40 Investeringsbudsjett – Bundne driftsfond

Kap / Artsgr	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Beløp i 1000 kr
			Forslag 2019
<i>950 Bundne driftsfond (FIN)</i>			
05 Finansutgifter og finanstransaksjoner	108 650	0	0
Sum utgifter	108 650	0	0
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-176 701	-421 320	-337 320
Sum inntekter	-176 701	-421 320	-337 320
Netto utgifter	-68 051	-421 320	-337 320

Det foreslås bruk av bundne driftsfond i investeringsbudsjettet med til sammen 337,3 mill. i 2019.

Bruk av fond for Oslopakke 3

Det foreslås å bruke 308 mill. av fondet i 2019 for å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet (kap. 542 Bymiljøetaten og kap. 761 Sykkelprosjektet).

Bruk av fond for spillemidler

Det foreslås å bruke 29 mill. av fondet i 2019. Fondsmidlene benyttes til å delfinansiere idrettsinvesteringer.

Bruk av Skogavgiftsfondet

Bruk av skogavgiftsfondet foreslås budsjettert med 0,32 mill. i 2019. Fondet finansierer skogstiltak i investeringsbudsjettet på kap. 542 Bymiljøetaten.

15.29 Bundne investeringsfond

Tabell 15.41 investeringsbudsjett – Bundne investeringsfond

Kap / Artsgr	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Beløp i 1000 kr
			Forslag 2019
<i>959 Bundne investeringsfond (FIN)</i>			
05 Finansutgifter og finanstransaksjoner	556 837	380	380
Sum utgifter	556 837	380	380
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-576 323	0	0
Sum inntekter	-576 323	0	0
Netto utgifter	-19 486	380	380

Avsetning til Fond for offentlig tilfluktsrom
Det foreslås avsatt 0,38 mill. til fondet i 2019.

15.30 Overføring fra driftsbudsjettet

Tabell 15.42 Investeringsbudsjett – Overføring fra driftsbudsjett

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Forslag 2019
<i>980 Overføring mellom drift og investering (FIN)</i>			
Sum utgifter	0	0	0
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-385 279	-218 967	-113 596
Sum inntekter	-385 279	-218 967	-113 596
Netto utgifter	-385 279	-218 967	-113 596

For bykassen foreslås det på kap. 980 i investeringsbudsjettet 113,6 mill. i overføring fra driften for å finansiere investeringer i investeringsbudsjettet. Det vises til omtale av kap. 980 i driftsbudsjettet ovenfor.

15.31 Lånefondet

Lånefondet er kommunens egen interne ”bank”. Det tas hovedsakelig opp obligasjonslån. Disse midlene lånes ut til selvkost til bykassen og kommunale foretak. Dette gjelder både langsiktige lån til investerings-virksomhet og kortsiktige likviditetslån. Lån som tas opp, inntektsføres ved opplåningstidspunktet og utgiftsføres ved utlånstidspunktet.

Lånefondet er en egen regnskapsmessig enhet i Oslo kommune og avlegger årlig eget bevilgnings- og balanseregnskap. Lånefondet er underlagt egne bestemmelser gitt i budsjett- og regnskapsforskrifter fra Kommunal- og regionaldepartementet.

Kommunen oppnår en rekke fordeler ved å ha et lånefond. Siden innlånene og utlånene delvis er uavhengig av hverandre, står man friere til å velge tidspunkt for låneopptak, lånestruktur, rentebindings-tid, avdragstid osv. Dette innebærer at man lettere kan styre Lånefondets, og derved Oslo kommunes, rente- og refinansieringsrisiko. Det gir også forhandlingsstyrke og stordriftsfordeler å ta opp større lån.

Lånefondets eksterne lån pr 31.12.2017 var på 37,2 mrd.

Tabell 15.43 Oversikt over Lånefondets aktiva pr 31.12.2017

	Tall i mill.
Utlån til:	
Bykassen langsiktig	9 838,3
Oslo Havn KF	10,0
Undervisningsbygg Oslo KF	17 149,2
Omsorgsbygg Oslo KF	6 114,1
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	1 319,2
Boligbygg Oslo KF	2 804,2
Sum utlån	37 235,0

Tabell 15.44 Budsjettforslag for kap. 080 Lånefondet i 2019:

Tall i mill.

Arts-Gruppe	Regnskap 2017	Dok 3 2018	Sak 1 2019	
100-509	Renteutgifter eksterne lån mv	1 227,6	1 378,2	1 215,7
	Sum utgifter	1 227,6	1 378,2	1 215,7
510-519	Avdrag på eksterne lån	4 000,0	3 000,0	4 000,0
520-529	Interne utlån	3 232,5	11 567,2	10 900,8
	Sum utbetalinger	7 232,5	14 567,2	14 900,8
	Sum bruk av midler	8 460,1	15 945,4	16 116,5
780-909	Refunderte renter samt låne- & adm.kostn.	1 227,6	1 378,2	1 215,7
	Sum inntekter	1 227,6	1 378,2	1 215,7
910-919	Nye låneopptak	4 000,0	12 703,4	12 776,5
920-929	Interne avdrag på lån	3 232,5	1 863,8	2 124,3
	Sum innbetalinger	7 232,5	14 567,3	14 900,8
	Sum anskaffelse av midler	8 460,1	15 945,5	16 116,5
	Årets kontantunderskudd	0,0	0,0	0,0

Merknader til enkelte postgrupper

100-509 Renteutgifter eksterne lån mv.

Lånefondets stipulerte forbruk i 2019 hva gjelder renter på innlån samt diverse låne- og administrasjonskostnader fordeler seg slik: Rentekostnader utgjør 1 210,1 mill. og lånekostnader for øvrig 5,6 mill. Lånefondet låner hovedsakelig opp lån med årlig, etterskuddsvis renteforfall.

510-519 Avdrag på eksterne lån

Lånefondets ordinære avdrag i 2019 foreslås budsjettert med 4,0 mrd.

520-529 Interne utlån

Samlet foreslås at det lånes ut 10 900,8 mill. i interne utlån i 2019 og utlånene er fordelt på følgende måte:

Tabell 15.45 Lånefondets lånetakere

Tall i mill.

Lånefondets låntakere	Lånefondets utlån til investeringer i 2019
Bykassen	4 620,7
Oslo Havn Oslo KF	-
Undervisningsbygg Oslo KF	1 978,4
Omsorgsbygg Oslo KF	2 150,8
Kultur- og Idrettsbygg KF	2 150,9
Boligbygg Oslo KF	-
Sum	10 900,8

780-909 Refunderte renter samt låne- og administrasjonskostnader.

Lånefondets nettokostnader vedrørende renter og øvrige lånekostnader fordeles hvert år etter låntakernes andel av Lånefondet og fremgår av tabellen nedenfor, under beskrivelsen av artsgruppe 920-929.

910-919 Nye låneopptak

Nye låneopptak anslås i 2019 til 12 776,5 mrd.

920-929 Interne avdrag på lån

Interne avdrag på lån består av låntakernes avdragsbetjening av respektives lån i Lånefondet og fordeles i henhold til fastsatt nedbetalingsplan.

Tabell 15.46 Fordelingen av interne avdrag på lån og refunderte renter og lånekostnader i 2019:

	Tall i mill.		
	Interne avdrag på lån	Refunderte renter og lånekostnader	Sum
Bykassen	1 432,0	201,2	1 633,2
Oslo Havn KF	1,0	0,3	1,3
UBF Oslo KF	339,0	559,9	898,9
Boligbygg Oslo KF	121,2	101,5	222,6
Kultur- og Idrettsbygg KF	61,5	123,3	184,8
Omsorgsbygg Oslo KF	169,6	229,7	399,3
Sum	2 124,3	1 215,8	3 340,1

Økonomiplan 2019-2022

Låneopptak mv

Nye låneopptak består av nødvendige innlån for å finansiere utlånene og løpende finansiering av Lånefondets differanse mellom innlåns- og utlånsporteføljens avdragstid. Når det gjelder økningen i avdrag i 2020 for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF, skyldes det tidligere avdragsfrihet for lånefinansiering av kulturbyggene i Bjørvika og Jordal Amfi.

Tabell 15.47 Økonomiplan Lånefondet 2019-2022; ut- og innbetalinger

	Tall i mill.			
	2019	2020	2021	2022
Avdrag på eksterne lån	4 000,0	3 000,0	5 000,0	4 500,0
Utlån Bykassen	4 620,7	3 658,8	3 424,2	3 150,0
Utlån Oslo Havn KF	-	-	-	-
Utlån Undervisningsbygg Oslo KF	1 978,4	2 784,9	2 904,6	2 197,2
Utlån Boligbygg Oslo KF	-	1 096,7	962,0	107,8
Utlån Kultur- og Idrettsbygg Oslo KF	2 150,9	877,4	1 052,4	500,4
Utlån Omsorgsbygg Oslo KF	2 150,8	3 129,2	2 581,5	1 431,4
Interne utlån	10 900,8	11 547,0	10 924,6	7 386,8
Sum utbetalinger	14 900,8	14 547,0	15 924,6	11 886,8
Nye låneopptak	12 776,5	12 195,8	13 492,3	9 232,0
Mottatte avdrag - Bykassen	1 432,0	1 522,2	1 396,6	1 531,0
Mottatte ekstraord avdrag Bykassen	-	-	-	-
Mottatte avdrag - Oslo Havn KF	1,0	1,0	1,0	1,0
Mottatte avdrag - Undervisningsbygg Oslo KF	339,0	375,1	423,4	474,8
Mottatte avdrag - Boligbygg Oslo KF	121,2	121,2	157,7	189,8
Mottatte avdrag - Kultur- og Idrettsbygg Oslo KF	61,5	128,4	200,5	162,1
Mottatte avdrag - Omsorgsbygg Oslo KF	169,6	203,4	253,1	296,2
Interne avdrag på lån	2 124,3	2 351,3	2 432,3	2 654,8
Sum innbetalinger	14 900,8	14 547,0	15 924,6	11 886,8

De innlån Lånefondet har tatt opp siden 1996 har vært avdragsfrie lån. Disse forfaller i sin helhet på avtalt tidspunkt og må refinansieres som følge av at utlånene har lengre løpetid enn innlånene. Av dette følger ovenstående profil for avdrag eksterne lån og nye låneopptak i økonomiplanperioden.

16. ØKONOMIREGLEMENT 2019

Om endringer fra tidligere år

Kravet om at noen av de kommunale foretakene skal gi en oppstilling av sitt årsregnskap og årsbudsjett etter regnskapslovens prinsipper er opphevet da alle foretakene følger budsjett- og regnskapsregler etter kommunelovens bestemmelser. For foretakene er det i pkt 1.4.1 bokstav c presisert at foretakene ikke skal legge opp fond fra driftsrammen, og i bokstav d angitt at et eventuelt regnskapsmessig overskudd fra forrige år skal disponeres til å øke driftsrammen. Videre er det for foretakene under pkt 1.4.4 bokstav c foretatt en presisering for hvilke fullmakter som gjelder inntekter i investeringsregnskapet utover salg av aksjer, andeler og fast eiendom. Det er videre i pkt 1.4.4 bokstav d presisert hvilke fullmakter som gjelder til å foreta budsjettjusteringer mellom de enkelte prosjektporteføljer og av investeringsprosjekter vedtatt av bystyret.

I henhold til forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning skal bystyret selv gi regler for kommunen eller fylkeskommunens finans- og gjeldsforvaltning. I punkt 1.8.4 er det derfor innarbeidet henvisning til bystyresak av 16.11.2016 sak 313.

16.1 Budsjettfullmakter

16.1.1 Definisjoner og avgrensninger

- a) Med bevilgning forstås bystyrets rammefastsettelse for budsjettåret overfor underordnede organer
- b) Driftsbudsjettet er bystyrets vedtak for et kapittel fastsatt som sum utgifter, sum inntekter og netto utgifter
- c) Bystyret vil innskjerpe bestemmelsen om at tilleggsbevilgning bare må gis når det er nødvendig, og at det ikke må gis tilleggsbevilgning det ikke er dekning for. Inntil vedtak er fattet, må det disponeres som om tilleggsbevilgning ikke er gitt
- d) Med budsjettjustering forstås disponering/ omdisponering innenfor bystyrets vedtatte budsjett
- e) Med «øremerkede budsjettmidler» menes midler gitt i medhold av lov, forskrift eller avtale reservert til særskilte formål
- f) Med «kommunalt øremerkede midler» menes midler øremerket av bystyret eller byrådet i egne saker og vedtatt overførbare til neste budsjettår
- g) Kostnadsramme som må vedtas spesifikt for:
 - Alle investeringsprosjekter over 5 mill. som er fullfinansiert i årsbudsjettet
 - Alle investeringsprosjekter som er planlagt gjennomført over mer enn ett budsjettår, og som derfor ikke er fullfinansiert i årsbudsjettet.
- h) Med «kommunalt foretak» forstås virksomhet med eget styre, som er etablert i medhold av kapittel 11 i kommuneloven. Bystyret vedtar i økonomireglementet budsjettfullmakter og instruks for økonomiforvaltningen som gjelder for foretakets styre.

Bystyret vil understreke at budsjettfullmaktene er basert på at kommunens øvrige regelverk blir fulgt og vil spesielt peke på intern kontroll i økonomi-forvaltningen, anskaffelsesreglene og kommunens etiske retningslinjer.

16.1.2 Delegasjonsprinsipper

Bystyrets bevilgninger i årsbudsjettet er basert på rammebudsjetteringsprinsipper og knyttet til fastsetting av de samlede økonomiske rammer for kommunen i budsjettåret og hovedtrekkene i bruk av ressursene. Bystyret delegerer myndighet til henholdsvis byrådet og bydelsutvalgene å fatte vedtak

i saker slik det følger av økonomireglementet. Vedtak i saker som ikke er nevnt særskilt, må fattes av bystyret.

Bystyret fastsetter budsjettfullmakter for kommunale foretak i økonomireglementet. Økonomibestemmelsene utgjør en presisering og innskrenking av den normalkompetansen som følger av lov, forskrift og foretakets formål. Delegasjonsprinsippene er annerledes enn for byrådet og bydelsutvalgene, og betyr at for saker som ikke er nevnt særskilt i økonomireglementet, er budsjettfullmaktene for styret i foretaket kun begrenset av det som følger av lov, forskrift og bestemmelser i foretakets vedtekter og styreinstruks.

Bystyret forutsetter at den instruks som byrådet utarbeider for økonomiforvaltningen i etater også gjøres gjeldende for bystyrets organer med mindre annet fremkommer av lov, tidligere bystyrevedtak mv.

De budsjettfullmakter byrådet videre delegerer til sine underordnede virksomheter, gjøres også gjeldende for virksomheter underlagt bystyret.

16.1.3 Budsjettstruktur og avgrensinger i budsjettfullmakter

Bystyret vedtar budsjettet i henhold til kommunens interne kapittelgruppering. Budsjettjusteringer som omfatter følgende kapitler i driftsbudsjettet må vedtas av bystyret:

- Fellesutgifter og finansposter: 800, 810 og 901
- Bystyrets organer: 100, 101, 102, 109, 110, 111 og 112.

Budsjettjusteringer som omfatter følgende kapitler i investeringsbudsjettet må vedtas av bystyret:

- 425 - Øke inntektsanslag for salg av fast eiendom utover 50 mill. på årsbasis
- Fellesutgifter og finansposter: 910, 926 og 929

Forretningsutvalget gis fullmakt til å foreta budsjettjusteringer mellom kapitlene 100, 101, 102, 109, 110, 111 og 112.

16.2 Budsjettfullmakter delegert til byrådet

16.2.1 Justering av vedtatt driftsbudsjett

Bystyrets budsjettvedtak for et kapittel i driftsbudsjettet vedtas som sum utgifter, sum inntekter og netto utgifter.

- a) Byrådet gis i driftsbudsjettet fullmakt til å foreta budsjettjusteringer innenfor et budsjettkapittel og mellom alle budsjettkapitler. Byrådet gis en samlet ramme for budsjettjusteringer mellom budsjettkapitler på 300 mill.
- b) Byrådet gis i driftsbudsjettet fullmakt til å fordele avsetninger på kapitlene 304, 305, 306 og 308 i tråd med de spesifikasjoner og konkrete formålsbeskrivelser bystyret knytter til avsetningene
- c) Byrådet gis i driftsbudsjettet fullmakt til å fordele statlige øremerkede tilskudd til kapitler og tiltak i tråd med de forutsetninger som ligger til grunn for den enkelte bevilgning
- d) Byrådet gis fullmakt til å foreta budsjettjusteringer som følge av endret arbeidsfordeling mellom byråder.

Følgende forutsetninger legges til grunn for fullmaktene under punktene a–d:

- Justeringene må ikke berøre bevilgninger som etter bystyrets budsjettvedtak er ført opp til spesielle angitte formål
- Justeringene må ikke medføre vesentlige avvik fra de premisser som ligger til grunn for bystyrets budsjettvedtak - herunder måltall og aktivitetsplaner for de enkelte virksomheter
- Omdisponeringene må skje med finansiell dekning innen bystyrets budsjettvedtak for årsbudsjett 2019.

16.2.2 Justering av vedtatt investeringsbudsjett

- a) Byrådet gis i investeringsbudsjettet fullmakt til å foreta budsjettjusteringer innenfor hvert budsjettkapittel og mellom alle budsjett-kapitler. Byrådet gis en samlet ramme for budsjettjusteringer mellom budsjettkapitler på 200 mill.
- b) Byrådet gis fullmakt til å foreta budsjettjustering mellom driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet for investeringer som helt eller delvis skal finansieres gjennom overføring fra driftsbudsjettet og som planlegges gjennomført i løpet av budsjettåret.
- c) Byrådet gis fullmakt til å vedta og senere justere kostnadsramme og finansieringsplan for investeringsprosjekter med en brutto kostnadsramme på inntil 30 mill. pr. prosjekt, og som er fullfinansiert i årsbudsjettet For virksomheter under VAR-sektor er denne grensen 50 mill.
- d) Byrådet gis fullmakt til å justere kostnadsramme og finansieringsplan for investeringsprosjekter vedtatt i bystyret, med inntil 15 % og maksimalt 30 mill. pr. prosjekt i forhold til bystyrets vedtatte kostnadsramme For virksomheter under VAR-sektor er denne grensen 50 mill. Byrådet kan justere kostnadsramme uten nærmere prosentvis avgrensning når justeringen er under 2,0 mill. pr. prosjekt. Justeringene må være fullfinansiert i årsbudsjettet.
- e) Byrådet gis i investeringsbudsjettet fullmakt til å overføre bevilgninger fra ett investeringsprosjekt til bruk for planlegging, prosjektering eller gjennomføring av andre investeringsprosjekter, når beløpet som overføres til og fra hvert enkelt prosjekt ikke overstiger 30 mill. For virksomheter under VAR-sektor er denne grensen 50 mill.
- f) Byrådet gis i investeringsbudsjettet fullmakt til å fordele uspesifiserte avsetninger til inventar og utstyr, og til investeringer i fast eiendom på budsjettkapitler, prosjekter og konkrete anskaffelser. Fullmakt gjelder fordeling av midler til enkeltprosjekter/-tiltak med brutto kostnadsramme opp til 30 mill. For virksomheter under VAR-sektor er denne grensen 50 mill.
- g) Byrådet gis fullmakt til å slutte de nødvendige kontrakter innenfor rammen av det av bystyret godkjente kostnadsramme når bystyret har vedtatt igangsetting av et investeringsprosjekt.
- h) Byrådet gis fullmakt til å foreta budsjett-justeringer som følge av endret arbeidsfordeling mellom byråder.

Følgende forutsetninger legges til grunn for fullmaktene under punktene a–h:

- Justeringene må ikke medføre vesentlige avvik fra de premisser som ligger til grunn for bystyrets budsjettvedtak
- Omdisponeringene må ikke føre til at bystyrets vedtatte kostnadsrammer overskrides
- Omdisponeringene må ikke føre til at bystyrets vedtatte prosjekter ikke blir gjennomført eller vesentlig utsatt.
- Omdisponeringene må skje med finansiell dekning innen bystyrets budsjettvedtak for årsbudsjett 2019.

16.2.3 Fordeling av budsjetttrammer for byomfattende tiltak

Byrådet gis fullmakt til å fordele budsjetttrammene for kapitlene for de byomfattende oppgaver på enkelttiltak med utgangspunkt i bystyrets budsjettvedtak.

16.2.4 Fordeling av tilskuddsbevilgninger og fordeling av rammen for videreutlån til bydelene

Byrådet gis med utgangspunkt i bystyrets budsjettvedtak fullmakt til å fordele bevilgninger på budsjettkapitler som omfatter tilskudd til organisasjoner og enkelttiltak. Fullmakten omfatter også fordeling av midler til private og offentlige aktører som følge av statlige tilskudd, herunder også fordeling av spillemidler.

Byrådets fullmakt betinger at det som vilkår for kommunalt tilskudd under dette punktet skal stilles krav om fremleggelse av skatteattest for merverdi-avgift og skatt som ikke er eldre enn seks måneder på søknadstidspunktet. Det gjøres unntak fra dette vilkåret for tilskuddsmottakere, herunder idrettslag m.v. og ny-etablerere, som dokumenterer at de ikke er skatte- og merverdiavgiftspliktige.

Byrådet gis fullmakt til å fordele avsetningen på kap. 926 Videreutlån til bydelene.

16.2.5 Budsjettekniske korreksjoner

Byrådet gis fullmakt til å foreta budsjettekniske korreksjoner.

16.2.6 Øvrige fullmakter delegert til byrådet

16.2.6.1 Priser for kommunale ytelser

Byrådet gis fullmakt til å vedta nye priser på kommunale ytelser som ikke er hjemlet i lov. De retningslinjer for prisjusteringer bystyret vedtar som en del av budsjettbehandlingen skal legges til grunn for den konkrete prisfastsetting.

Byrådet gis fullmakt til å fastsette priser på interne leveranser/tjenester i Oslo kommune når slike ikke er fastsatt av bystyret.

Styret for Oslo Havn KF fastsetter de kommunale forskrifter etter Havne- og farvannsloven, herunder avgifter, med unntak av Havne- og farvannslovens § 14, siste ledd og § 15.

16.2.6.2 Økonomifullmakter overfor private institusjoner

Byrådet gis fullmakt til å fastsette budsjetter, eventuelt inngå driftsavtaler, samt godkjenne regnskaper for private institusjoner som får driftstilskudd fra Oslo kommune. Dette gjelder dog ikke for private bydelsspesifikke institusjoner som mottar driftstilskudd som følge av vedtak fattet av de enkelte bydelsutvalg.

16.2.6.3 Oppretting og inndragning av stillinger

Byrådet gis fullmakt til å opprette og inndra stillinger innenfor rammen av vedtatt budsjett.

16.2.6.4 Instruks for økonomiforvaltningen

Byrådet gis fullmakt til å utarbeide instruks for økonomiforvaltningen i etater innenfor de retningslinjer som ligger i fullmaktene vedtatt av bystyret.

16.2.6.5 Videredelegering av fullmakter

Byrådet gis fullmakt til å videredelegere avgjørelsesmyndighet i saker som byrådet i medhold av økonomireglementet er gitt myndighet til å fatte vedtak i.

16.2.6.6 Udekket i investeringsregnskapet

Byrådet gis fullmakt til å belaste foretakene med den til enhver tid gjeldende innlånsrente i lånefondet inneværende regnskapsår for det udekkede beløpet.

16.3 Budsjettfullmakter delegert til bydelsutvalgene

Bystyrets vedtak om nettoramme for bydelene er fordelt som driftsramme og sosialhjelpsramme.

16.3.1 Budsjettfordeling

Bydelsutvalget skal innen 31.12.2017 vedta et budsjett innenfor de rammer, retningslinjer og frister som bystyret fastsetter i sitt budsjettvedtak. Vedtaket skal umiddelbart sendes byrådet til orientering.

Bydelsutvalget skal vedta et driftsbudsjett for bydelen fordelt på henholdsvis:

- Funksjonsområde - definert gjennom kriterie-systemet
- KOSTRA-funksjoner
- Resultatenhet, definert som det organisasjons-nivå som samsvarer med rapporteringsansvar til bydelsdirektør

Sammenhengen mellom disse vedtaksnivåene skal fremgå av budsjettdokumentene (både budsjettforslag og bydelsutvalgets budsjettvedtak).

Budsjettet skal for bydelen totalt og for hvert funksjonsområde spesifiseres på artsgrupper. Både brutto utgifter, brutto inntekter og netto inntekter skal fremkomme i oppstillingen.

Inndelingen i funksjonsområder er basert på funksjonene i KOSTRA. Nedenstående inndeling i funksjonsområder skal benyttes i bydelsutvalgets vedtak:

- Funksjonsområde 1: Administrasjon og fellestjenester
- Funksjonsområde 2A: Barnehager
- Funksjonsområde 2B: Oppvekst
- Funksjonsområde 3: Helse og omsorg
- Funksjonsområde 4: Sosialtjenester og ytelser

Budsjettvedtaket pr KOSTRA-funksjon og resultat-enhet skal vise henholdsvis brutto utgifter, brutto inntekter og netto inntekter.

Bydelsutvalget kan eventuelt vedta et investerings-budsjett for inventar, transportmidler og utstyr med en økonomisk levetid på minst tre år og innkjøpspris over kr. 100 000. Summen av netto driftsutgifter i driftsbudsjettet og netto forslag til kapitalutgifter i investeringsbudsjettet skal for den enkelte bydel være identisk med bystyrets vedtatte budsjett for netto driftsutgifter.

I Grønt hefte for 2019 er det stilt ytterligere krav til struktur og innhold i budsjettet.

16.3.2 Budsjettforutsetninger/-regler

- a) Bydelsutvalgets budsjett skal til enhver tid holdes innenfor de rammer og overordnede mål som er vedtatt av bystyret. Det gis ikke anledning til å justere drifts- eller investeringsbudsjettet ved mer-/mindreinntekter i forhold til budsjettert statstilskudd som kompenserer for merverdiavgift fra investeringsregnskapet. Dette omfatter ikke kompensasjon fra investeringer som er finansiert av virksom-heten selv ved overføring av egne drifts-midler til investeringsbudsjettet
- b) Bydelsutvalget skal i sitt budsjettvedtak ta utgangspunkt i et netto sosialhjelpsbudsjett tilsvarende den sosialhjelpsramme bydelen får bevilget fra bystyret. Bydelsutvalget gis fullmakt til å foreta omdisponeringer fra bystyrets vedtatte sosialhjelpsramme, arts-gruppe 14 til bydelens ordinære driftsramme, artsgruppe 11. Omdisponeringer i forhold til tildelt sosialhjelpsramme skal gjøres eksplisitt, med henvisning til hvilke tiltak som blir finansiert

ved en slik omdisponering. Bydelsutvalget gis fullmakt til å foreta omdisponeringer fra bydelens ordinære driftsramme, artsgruppe 11, til styrking av sosialhjelpsrammen utover vedtatt eksternebudsjett på artsgruppe 14. Bydelene skal rapportere disse tiltakene, og sannsynliggjøre effektene i forhold til sosialhjelpsutgiftene i tertial- og årsberetningene til bystyret

- c) Bydelsutvalget kan vedta budsjettjustering mellom driftsbudsjettet og investerings-budsjettet for investeringer i inventar, transportmidler og utstyr, som i sin helhet skal finansieres gjennom overføring fra driftsbudsjettet
- d) Bydelsutvalget kan fremme innstilling overfor byrådet om budsjettjustering mellom driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet for investeringer i fast eiendom som helt eller delvis skal finansieres gjennom overføring fra driftsbudsjettet.
- e) Bydelsutvalget gis fullmakt til å opprette og inndra stillinger innenfor rammen av vedtatt budsjett. Fullmakt til å opprette stillinger innenfor denne rammen gjelder kun for stillingskategorier under saksområder hvor bydelsutvalget har fått delegert avgjørelsesmyndighet. Bydelsutvalget har ansvar for å sikre at driftsutgifter som følger av vedtak om opprettelse av nye stillinger på årsbasis kan dekkes innenfor bydelens budsjett-ramme.
- f) Bydelsutvalget gis fullmakt til å fastsette budsjetter, eventuelt inngå driftsavtaler, samt godkjenne regnskaper for private bydelsspesifikke institusjoner som mottar driftstilskudd fra Oslo kommune
- g) Bydelsutvalget gis fullmakt til å videredelegere avgjørelsesmyndighet til bydelsdirektøren i saker som bydelsutvalget i medhold av økonomireglementet er gitt myndighet til å fatte vedtak i, men innenfor de rammer som fremgår av punkt 1.2.3.

16.3.3 Rammer for videredelegering

Adgangen til videredelegering til bydelsdirektøren er begrenset til:

- a) Fullmakt til å foreta den detaljerte budsjettfordeling innenfor rammen av bydelsutvalgets vedtak (jf. Punkt 1.2.1)
- b) Fullmakt til å foreta budsjettjusteringer for alle artsgrupper på driftsbudsjettets utgifts- og inntektsside og innenfor følgende funksjonsområder:
 - Funksjonsområde 1: Administrasjon og fellestjenester
 - Funksjonsområde 2A: Barnehager
 - Funksjonsområde 2B: Oppvekst
 - Funksjonsområde 3: Helse og omsorg
 - Funksjonsområde 4: Sosialtjenester og ytelser
- c) Fullmakt til å opprette og inndra stillinger innenfor rammen av vedtatt budsjett.

Følgende forutsetninger legges til grunn for fullmaktene under punktene a-c:

- Justeringene må ikke føre til endringer i aktivitetsforutsetningene i forhold til bydels-utvalgets vedtak, herunder vedtatte måltall og aktivitetsplaner
- Justeringene må i sum, i løpet av budsjettåret, ikke overstige 10 % av bydelsutvalgets opprinnelig vedtatte bruttobudsjett for det enkelte funksjonsområde.
- Justeringene må ikke berøre bevilgninger som etter bystyrets budsjettvedtak er ført opp til spesielle angitte formål

16.4 Budsjetfullmakter for kommunale foretak

16.4.1 Generelt

Budsjettfullmaktene omfatter kommunale foretak etablert etter kap. 11 i Kommune-loven, og utgjør en presisering og innskrenking av den normalkompetansen som følger av lov, forskrift og foretakets formål. Dele-gasjonsprinsippene er annerledes enn for byrådet og bydelsutvalgene, og betyr at for saker som ikke er nevnt særskilt i økonomireglementet, er budsjettfullmaktene for styret i foretaket kun begrenset av det som følger av lov, forskrift og bestemmelser i foretakets vedtekter og instruksjer.

De kommunale foretakene har i all hovedsak bykassen som kunde, og defineres dermed ikke som foretak som driver næringsvirksomhet ut fra forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak av 24.08.2006. Det innebærer at alle foretakene skal følge budsjett- og regnskapsregler etter kommunelovens bestemmelser.

I medhold av forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak av 24.08.2006, gjelder følgende prinsipper for årsbudsjettet:

- a) Bystyret selv må innen årets utgang fastsette bindende økonomiske rammer for foretakets drift og investering for kommende kalenderår. Bystyret vedtar også økonomiplan for foretaket, jf. kommunelovens § 44. Styret foretar den nærmere fordeling av årsbudsjettet og basert på prinsipper i kommuneloven med forskrifter. Det fullstendige årsbudsjettet skal bestå av et driftsbudsjett og investeringsbudsjett som angitt i vedlegg til forskriften av 24.08.2006.
- b) Driftsbudsjettet kan vedtas som en nettoramme, men det er krav til budsjettbalanse. Styret kan foreta endringer i driftsbudsjettet innenfor bystyrets bindende rammer. Styret kan imidlertid også omdisponere fra drift til gjennomføring av investeringer i budsjettåret.
- c) Med unntak av øremerkede midler skal det ikke legges opp fond fra driftsrammen. Ubrukte øremerkede midler skal anvendes i det påfølgende års budsjett
- d) Styret skal etter bystyrets behandling av årsregnskapet for forrige år, disponere eventuelt overskudd til å øke driftsrammen
- e) I bystyrets budsjettvedtak for investeringsbudsjettet må det som et minimum skilles mellom sum investering og sum finansiering, herav lån. Styret for foretaket kan ikke selv vedta låneopptak. Bystyret kan vedta en kostnadsramme for et enkeltprosjekt eller som en sum for en gruppe av enkeltprosjekter. Oppjustering av kostnadsrammen for slike investeringsprosjekter kan ikke skje uten fullfinansiering i årsbudsjettet. For investeringer som er fullfinansiert i budsjettåret er det tilstrekkelig for bystyret å angi rammebevilgninger
- f) Styret for foretaket gis fullmakt til å slutte de nødvendige kontrakter innenfor rammen av den av bystyret godkjente kostnadsramme når bystyret har vedtatt igangsetting av et investeringsprosjekt.

16.4.2 Bystyrets budsjettvedtak

I det følgende foretas ytterligere presiseringer og innskrenkinger i budsjettfullmaktene for kommunale foretak. Bystyret vedtar bindende rammer for foretakets økonomiske drift og investering i budsjettåret og med følgende detaljering:

- Driftsbudsjettet fastsettes som en nettoramme (netto driftsresultat)
- Investeringene fastsettes som en bruttoramme med sum investering og sum finansiering.
- Budsjettfullmakter for investeringer gjelder for anleggsmidler som er tatt inn i foretakets balanse.
- Dersom bystyret vedtar samlet kostnadsramme for en gruppe prosjekter, må styret vedta kostnadsramme pr. prosjekt etter samme regler som gjelder for bykasseinvesteringer. Styret må også fordele de fastsatte investeringsrammene i årsbudsjettet og økonomiplanen på investeringsprosjektene. Eventuell særskilt finansiering skal knyttes til vedkommende prosjekt.

16.4.3 Budsjettfordeling

Styret for foretaket skal innen 31.12.2018 vedta et fullstendig årsbudsjett, og i samsvar med kommuneloven og forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak av 24.08.2006. Ved etablering av kontoplanen må det sikres at budsjettet kan konverteres til obligatorisk funksjons- og artsinndeling i KOSTRA. Foretakene skal benytte kommunens felles valgte økonomisystem, herunder bruken av konto- og kodeplaner samt konteringsdimensjoner.

16.4.4 Budsjettjustering

- a) Foretakets budsjett skal til enhver tid holdes innenfor de rammer og overordnede mål som er vedtatt av bystyret
- b) Bystyret selv øker kapitalinntektene i forhold til bystyrets opprinnelige budsjettvedtak når det gjelder bruk av lån. For salg av aksjer/andeler/fast eiendom gis styret for eiendomsforetaket fullmakt til å øke beløpet med inntil 50 mill. i forhold til bystyrets opprinnelige budsjettvedtak. Salg av aksjer/andeler/fast eiendom utover 50 mill. årlig i forhold til bystyrets opprinnelige budsjettvedtak vedtas av bystyret
- c) Inntekter i investeringsbudsjettet som ikke omfattes av b, vedtas av Bystyret
- d) Styret kan ikke foreta budsjettjustering mellom de enkelte prosjektporteføljer slik de fremkommer av bystyrets vedtak. Hvis bystyret har vedtatt en kostnadsramme for enkeltprosjekter, kan ikke styret foreta endringer av denne

Følgende forutsetninger legges til grunn for fullmaktene under punktene a-d:

- Justeringsfullmakter for investeringer gjelder for anleggsmidler som er tatt inn i foretakets balanse.
- Justeringene må ikke medføre vesentlige avvik fra de premisser som ligger til grunn for bystyrets budsjettvedtak.
- Omdisponeringene må skje med finansiell dekning innen bystyrets budsjettvedtak for årsbudsjett 2019.

16.5 Instruks for økonomiforvaltningen

16.5.1 Instruks for økonomiforvaltningen i byrådet

Bystyret vil understreke at budsjettfullmaktene er basert på at kommunens øvrige regelverk blir fulgt og vil spesielt peke på intern kontroll i økonomiforvaltningen, anskaffelsesreglene og kommunens etiske retningslinjer.

16.5.2 Årsbudsjett

Byrådet skal legge frem et forslag til årsbudsjett og skattevedtak for kommunen. Årsbudsjettet skal inneholde en oversikt over inntekter og utgifter for kommunens virksomheter kommende år.

Det skal utarbeides konkrete måltall for den enkelte virksomhets aktivitet. Aktivitetsplanene skal gjøre det lettere å se sammenhengen mellom ressursinnsats og forventet resultat, samtidig som de skal bidra til å legge forholdene til rette for å vurdere graden av måloppnåelse i kommunen.

Bystyret presiserer at tallbudsjettet er det overordnede styringselement i budsjettet, og understreker at vedtatt tallbudsjett skal overholdes. Uventede merutgifter og/eller inntektsbortfall må dekkes innenfor virksomhetenes ansvarsområder.

Byrådets forslag til tallbudsjett skal bygge på aktivitetsplaner for det kommende år. Planene skal vise hvilke tiltak som skal gjennomføres og omfanget av tiltakene.

Dersom det i løpet av året oppstår vesentlige avvik i forhold til vedtatt tallbudsjett og/eller aktivitetsplaner, skal nødvendige tiltak iverksettes straks. Dersom avvikene er av en slik karakter at premissene for bystyrets budsjettvedtak må anses å være endret, skal dette legges frem for bystyret snarest mulig. Som hovedregel skal varsling skje i forbindelse med tertialrapporteringen. Inntil et eventuelt nytt vedtak er fattet, skal tallbudsjettet overholdes.

Bystyret understreker at de bevilgninger som gis til organisasjoner o.l., er ment som et driftstilskudd for hele året. Driften må tilpasses etter tilskuddets størrelse.

16.5.3 Ansvar

Byrådet har ansvar for å føre tilsyn med kommunens økonomiforvaltning, herunder:

- Holde seg løpende orientert om utviklingen i de enkelte virksomheter
- Påse at bystyrets vedtak blir iverksatt
- Påse at det ikke skjer overskridelser i forhold til vedtatt budsjett
- Sørge for at ressursene anvendes optimalt og i tråd med kommunens overordnede mål og aktivitetsplaner.

16.5.4 Rapportering

For 1. kvartal og 2. tertial i året skal byrådet utarbeide rapporter med regnskapsoversikter og årsprognoser for den enkelte etat, bydel, foretak og for bykassen samlet. Kvartals- og tertialrapportene skal beskrive den økonomiske utvikling og utviklingen i tjenesteproduksjonen i forhold til tallbudsjett og aktivitetsplaner. Rapportene skal inneholde en sammenstilling av periodisert budsjett, akkumulert regnskap og prognose for året.

Dersom det ligger an til avvik skal dette forklares, og forslag til nødvendige mottiltak skal fremkomme.

Kvartals- og tertialrapportene skal også gi en oversikt over regnskap, budsjett og prognose for investeringene og de øvrige hovedarter i investeringbudsjettet.

Kvartalsrapportene fremmes for bystyrebehandling i juni, og tertialrapportene i oktober hvert år.

16.5.5 Beregning av fremført mer-/mindreforbruk

Hvis ikke bystyret vedtar noe annet, gis det adgang til å styrke neste års budsjett med besparelser i driftsbudsjettet begrenset til 5 % av budsjetterte utgifter for artsgruppene 10-14 som lå til grunn for bystyrets budsjettvedtak (Dok. 3). For praktisering av denne bestemmelse, tas det forbehold om at driftsregnskapet for kommunen totalt sett ved regnskapsavslutningen viser et resultat som gir adgang til å overføre midler.

For kommunale foretak fastsettes ingen maksimalgrense for slik adgang til styrking av neste års budsjett.

Merforbruk i driftsbudsjettet begrenset til 5 % av budsjetterte brutto driftsutgifter i bystyrets budsjettvedtak (Dok. 3), skal dekkes inn på neste års budsjett.

For kommunale foretak fastsettes ingen maksimalgrense for slikt krav om inndekking på neste års budsjett.

Kommunalt øremerkede bevilgninger gitt i Dok. 3 skal trekkes ut før beregning av maksimalgrensen gjøres.

Ubrukte øremerkede midler skal holdes utenfor beregningen av fremført mer-/mindreforbruk.

Med øremerkede bevilgninger menes midler gitt i medhold av lov, forskrift eller avtale. Med kommunalt øremerkede bevilgninger menes midler øremerket av bystyret eller byrådet i egne saker og vedtatt overførbare til neste år.

Beregningene foretas for hvert enkelt budsjettkapittel.

Det utarbeides egne retningslinjer i forbindelse med den årlige regnskapsavslutningen.

Byrådet gis som et ledd i gjennomføring av årsavslutningen fullmakt til å foreta delvise strykninger i driftsregnskapet.

16.5.6 Årsregnskap og årsberetning

Byrådet skal ved regnskapsårets slutt avgi et årsregnskap i henhold til Kommunal- og regionaldepartementets forskrift for kommunale og fylkeskommunale årsregnskap og årsberetning, som viser regnskapstall i forhold til bystyrets opprinnelige budsjettvedtak (Dok. 3) og justert årsbudsjett.

Årsberetningen skal redegjøre for kommunens virksomhet og resultater i året i forhold til overordnede mål og aktivitetsplaner. Det skal videre gis en vurdering av den økonomiske situasjonen ved årets slutt. Beretningen skal vise hvordan tjenester og tiltak er tilpasset behovene blant kommunens innbyggere. Årsberetningen skal utformes slik at den gir et dekkende bilde av kommunens utvikling, resultat og stilling.

16.6 Instruks for økonomiforvaltningen i bydeler

Bystyret vil understreke at budsjettfullmaktene er basert på at kommunens øvrige regelverk blir fulgt og vil spesielt peke på intern kontroll i økonomiforvaltningen, anskaffelsesreglene og kommunens etiske retningslinjer.

16.6.1 Bydelsutvalgets ansvar for årsbudsjettet

Bydelsutvalget skal vedta et budsjett innenfor de rammer, retningslinjer og frister som bystyret fastsetter i sitt budsjettvedtak. Bydelsutvalgets budsjett skal til enhver tid holdes innenfor de rammer og overordnede mål som er vedtatt av bystyret.

Bydelens budsjett skal gi en oversikt over utgifter og inntekter knyttet til funksjonsområdene bydelen har ansvar for. Det skal, i tråd med bystyrets overordnede mål for bydelenes virksomhet, utarbeides måltall for bydelens aktivitet det kommende år. Av bydelsutvalgets budsjettvedtak skal det fremgå hvilke aktivitetsendringer som forutsettes gjennomført i løpet av budsjettåret. Vedtaket skal umiddelbart sendes byrådet til orientering.

Bystyret understreker at de budsjetter som er vedtatt skal overholdes. Det skal ikke legges opp fond fra driftsrammen. Bydelsutvalget har ansvar for den økonomiske utviklingen i løpet av året, og for å iverksette nødvendige tiltak for å hindre merforbruk i forhold til tildelt budsjettramme. Dersom det i løpet av året oppstår vesentlige negative avvik i forhold til budsjettet, skal dette snarest mulig varsles overfor byrådet og bystyret. Som hovedregel skal varsling skje som ledd i tertialrapporteringen.

Dersom bydelsutvalget ikke har vedtatt et saldert budsjett, skal bydelsdirektøren i henhold til bydelsreglementet anke saken inn for byrådet/ bystyret. Dersom bydelsutvalget ikke har vedtatt et saldert budsjett innen to måneder etter en varslet anke, legges bydelsdirektørens forslag til budsjett til grunn for bydelens aktivitet i påvente av anke-behandlingen.

Dersom bydelsutvalget vedtar permanent avvikling av større deler av bydelens virksomhet, skal et slikt vedtak sendes byrådet til orientering.

16.6.2 Bydelsdirektørens ansvar for årsbudsjettet

Bydelsdirektøren har ansvar for å fremlegge et saldert budsjettforslag for behandling i bydels-utvalget, og for å holde bydelsutvalget orientert om utviklingen i løpet av året, herunder også foreslå nødvendige justeringer innenfor tildelt budsjett-ramme, eller aktivitetsnivå.

Dersom bydelsutvalget ikke har vedtatt et saldert årsbudsjett innen den frist som bystyret har fastsatt, har bydelsdirektøren plikt til omgående å fremme ankesak for byrådet. Byrådet plikter å legge frem sak for bystyret innen tre uker etter mottatt anke.

Bydelsdirektøren har ansvar for å holde bydelsutvalget orientert om utviklingen i løpet av året. Dersom det i løpet av året oppstår vesentlige avvik i forhold til vedtatt tallbudsjett og/eller aktivitetsplaner, skal bydelsdirektøren straks iverksettes nødvendige tiltak. Dersom forutsetningene for å holde vedtatt budsjett-ramme eller aktivitetsnivå ikke lenger er til stede skal bydelsdirektøren fremme forslag om nødvendige budsjettjusteringer.

Bydelsdirektøren har ansvar for at godt og effektivt lederskap av bydelens forvaltning utøves, og for at bydelsutvalgets vedtak gjennomføres.

16.6.3 Rapportering

For 1. kvartal og 2. tertial i året skal det utarbeides en rapport som gir en beskrivelse av den økonomiske utviklingen og av utviklingen i tjenesteproduksjonen i forhold til tallbudsjett og aktivitetsplaner. Kvartals- og tertialrapportene skal inneholde en sammenstilling av periodisert budsjett, akkumulert regnskap og prognose for året. Rapportene skal legges frem for bydelsutvalget og oversendes byrådet. Byrådet fastsetter nærmere retningslinjer for kvartals- og tertialrapportenes innhold og form, samt frister.

Til hvert møte i bydelsutvalget skal bydelsdirektøren utarbeide en rapport for utvikling i tjenesteproduksjon og økonomi. Statusrapporten skal vise utviklingen sortert på henholdsvis funksjonsområde, KOSTRA-funksjon og resultatenheter.

Det forutsettes at bydelen har etablert måleindikatorer i bydelens løpende månedsoppfølging, som viser i hvor stor grad mål, strategier, aktivitetsplaner og tiltak blir gjennomført med de effekter som er forutsatt.

Budsjettavvik hittil i år og årsprognose skal som et minimum fremstilles på samme detaljeringsnivå som bydelsutvalgets budsjettvedtak. Bydelsutvalget velger selv om hovedinndelingen av den tekstlige fremstillingen skal være basert på KOSTRA eller resultatenheter. Uansett fremstillingsmåte må sammenhengen mellom KOSTRA og intern ansvarsstruktur komme tydelig frem.

16.6.4 Årsavslutning

Hvis ikke bystyret vedtar noe annet, gis det adgang til å styrke neste års budsjett med besparelser for netto driftsramme og rammen for økonomisk sosialhjelp i forhold til justert budsjett, begrenset til 4 % av budsjetterte utgifter for artsgruppe 11 i bystyrets budsjettvedtak (Dok. 3). Hvis bydelsutvalget har vedtatt å omdisponere midler fra driftsbudsjettet til investeringsbudsjettet som ikke fullt ut er blitt benyttet til å finansiere årets investeringer, skal ikke denne besparelsen og besparelsen i drift samlet sett utgjøre mer enn 4%-grensen. Fremføringsbeløpet i drift skal i så fall reduseres med det overskytende.

For praktisering av bestemmelsen tas det forbehold om at driftsregnskapet for kommunen totalt sett ved regnskapsavslutningen gir et resultat som gir adgang til å styrke neste års budsjett.

Merforbruk for netto driftsramme og rammen for økonomisk sosialhjelp i forhold til justert budsjett, begrenset til 4 % av budsjetterte utgifter for artsgruppe 11 i bystyrets budsjettvedtak (Dok. 3), skal dekkes inn på neste års budsjett. Bydelen kan vedta å dekke merforbruket over en toårsperiode, men

slik at minimum 2 % av budsjetterte utgifter for artsgruppe 11 i bystyrets budsjettvedtak (Dok. 3), dekkes inn påfølgende budsjettår og resten i år to.

Kommunalt øremerkede bevilgninger gitt i Dok. 3 skal trekkes ut før beregning av maksimalgrensen gjøres.

Ubrukte øremerkede midler skal holdes utenfor beregningen av fremført mer-/mindreforbruk.

Med øremerkede bevilgninger menes midler gitt i medhold av lov, forskrift eller avtale. Med kommunalt øremerkede bevilgninger menes midler øremerket av bystyret eller byrådet i egne saker og vedtatt overførbare til neste år.

Det utarbeides egne retningslinjer i forbindelse med den årlige regnskapsavslutningen.

16.6.5 Årsregnskap og årsberetning

Bydelsutvalget skal behandle bydelens regnskap. Som grunnlag for bydelsutvalgets behandling fremlegger bydelsdirektøren regnskapet med den spesifisering som ble brukt i bydelsutvalgets budsjettvedtak. Avvik i forhold til opprinnelig vedtatt og justert budsjett skal fremgå av regnskapets oversikter og kommentarer.

I tilknytning til årsregnskapet er bydelsutvalget ansvarlig for å utarbeide, behandle og vedta en årsberetning. Årsberetningen skal, etter byrådets nærmere retningslinjer, redegjøre for hvordan bydelen har disponert sine ressurser i forhold til bystyrets målsettinger. Betydelige avvik i forhold til budsjetttrammen skal forklares. Årsberetningen skal videre gi byrådet et grunnlag for å foreslå ressursdimensjonering og fordeling til bydelene i neste års budsjett.

16.6.6 Inngrep ved brudd på forutsetninger

Dersom bydelens disponeringer i løpet av året har vist store avvik i forhold til bystyrets forutsetninger, enten i form av mer-/mindreforbruk, eller i form av manglende oppfølging av bystyrets mål, skal byrådet vurdere å innstille overfor bystyret at bydelens budsjett med detaljert fordeling må vedtas av bystyret. Bystyret vil i slike tilfeller også bestemme hvordan og hvor lenge bydelens løpende virksomhet skal følges opp.

16.7 Instruks for økonomiforvaltningen i kommunale foretak

Bystyret vil understreke at budsjettfullmaktene er basert på at kommunens øvrige regelverk blir fulgt og vil spesielt peke på intern kontroll i økonomi-forvaltningen, anskaffelsesreglene og kommunens etiske retningslinjer.

16.7.1 Foretakets ansvar for årsbudsjettet

Styret for foretaket skal vedta et årsbudsjett innenfor de rammer, retningslinjer og frister som bystyret fastsetter i sitt budsjettvedtak.

Bystyret understreker at de budsjetter som er vedtatt skal overholdes. Styret har ansvar for den økonomiske utviklingen i løpet av året, og for å iverksette nødvendige tiltak for å hindre merforbruk i forhold til tildelt budsjetttramme.

Dersom det i løpet av året oppstår vesentlige negative avvik i forhold til budsjettet, skal dette snarest mulig varsles overfor byrådet og bystyret. Som hovedregel skal varsling skje som ledd i kvartals- og tertialrapporteringen.

16.7 2 Rapportering

For 1. kvartal og 2. tertial i året skal det utarbeides en rapport som gir en beskrivelse av den økonomiske utviklingen og av utviklingen i investeringsaktivitet og i tjenesteproduksjon i forhold til tallbudsjett og aktivitetsplaner, samt sykefravær og HMS-arbeid. Foretakene har plikt til å levere informasjon i samsvar med det opplegg byrådet har for utforming av byrådets kvartals- og tertialrapport til bystyret.

Byrådet kan i tillegg fastlegge særskilt rapporteringer for å følge utviklingen for tjenesteproduksjon og/eller den økonomiske utviklingen.

16.7 3 Årsavslutning

Et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) i årsregnskapet for foretaket disponeres av bystyret i det budsjettår hvor årsregnskapet legges frem.

Et regnskapsmessig merforbruk (underskudd) i årsregnskapet for foretaket inndeckes av bystyret i det budsjettår hvor årsregnskapet legges frem.

For Oslo Havn KF bestemmer havnestyret i hvilken utstrekning ubenyttede bevilgninger kan overføres fra et år til et annet, jfr. Fiskeridepartementets forskrift av 31.10.95, II.

16.7.4 Budsjett, årsregnskap og årsberetning

Bystyret presiserer at utover krav til særbudsjett, særregnskap og årsberetning i statlige forskrifter og standarder fra foreningen for god kommunal regnskapsskikk, fastsetter byrådet nærmere retningslinjer for innhold, form og frister for årsbudsjett og økonomiplan, årsregnskap og årsberetning.

16.7.5 Udekket i investeringsregnskapet

Dersom foretakets investeringsregnskap forrige år ble avsluttet med udekket, vil det medføre at inneværende års avdragsutgifter i driftsregnskapet blir lavere enn budsjettet. Den besparelsen foretaket får i forhold til budsjettet avdragsutgifter skal brukes til å øke budsjettet overføring fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet. Økningen i overføring fra driftsregnskapet skal brukes til å redusere årets bruk av lån.

16.8 Instruks for investeringer

16.8.1 Kvalitetssikring av investeringsprosjekter

For alle investeringsprosjekter, både bykasseinvesteringer og investeringer i regi av et kommunalt foretak, skal det foreligge et beslutningsgrunnlag som er tilstrekkelig kvalitetssikret før prosjektet vedtas. Kravet til beslutningsgrunnlag vil kunne variere ut fra type investering, kompleksitet/usikkerhet og økonomisk omfang.

Alle investeringsprosjekter skal kvalitetssikres. Når det utarbeides standardkonsepter for formålsbygg (skoler, barnehager og sykehjem), skal disse konseptene også kvalitetssikres. Byrådet skal pre-kvalifisere og inngå rammeavtaler med noen eksterne fagmiljøer som kan engasjeres til å forestå kvalitetssikringen.

Byrådet skal tilpasse kravene til ekstern eller intern kvalitetssikring for et investeringsprosjekt til et nivå hvor man anser at beslutningsgrunnlaget vil være kvalitetsmessig tilfredsstillende.

16.8.2 Generell prosessbeskrivelse for større investeringsprosjekter

Det skal først utarbeides en behovsanalyse. Hoved-kravene til prosjektet skal defineres, og alternative løsninger utredes. Kostnadsanslag for investeringen og forventede kostnader gjennom investeringens

levetid for aktuelle alternativer og gjennomføringmodeller skal beregnes. Dette beslutningsunderlaget skal kvalitetssikres.

Dersom kvalitetssikringen konkluderer med at beslutningsgrunnlaget er kvalitetsmessig godt nok til at Oslo kommune kan vurdere å gå videre med prosjektet, avgjør byrådet hvilket alternativ som skal planlegges for gjennomføring.

Deretter gjennomføres et forprosjekt for å fremskaffe gjennomarbeidede kostnadsanslag og plan for fremdrift, organisering mv. Dette materialet skal kvalitetssikres før det avgjøres om prosjektet skal foreslås gjennomført. Kostnadsrammen for investeringen skal inkludere en usikkerhetsavsetning tilsvarende sikkerhetsnivå P85, dvs. at risikoen for overskridelser er begrenset til 15 %.

Byrådet gis fullmakt til å definere nærmere kravene til den dokumentasjonen som skal foreligge, også kravene til beslutningsgrunnlag og kvalitetssikring for mindre investeringsprosjekter.

Investeringsprosjektene forutsettes gjennomført innenfor den styringsrammen virksomheten får seg tildelt. Byrådet gis fullmakt til, etter anmodning fra etatsledelsen eller fra styret i et foretak, å frigi hele eller deler av den sentralt avsatte usikkerhetsavsetningen som inngår i den kostnadsrammen bystyret har satt for prosjektet.

Som hovedregel skal usikkerhetsavsetningen for prosjekter som går over flere år budsjettmessig periodiseres i siste år av prosjektperioden.

For prosjekter gjennomført i regi av et kommunalt foretak, utarbeides det en bindende husleieavtale mellom bestiller og utfører før prosjektet igangsettes. Ansvar og risikoen for at prosjektet holder seg innenfor vedtatte rammebetingelser, vil deretter ligge hos foretaket.

Når det er gitt bevilgning til et prosjekt må det sikres at den etterfølgende detaljplanleggingen er kvalitetsmessig tilfredsstillende før prosjektet igangsettes. Ved gjennomføringen må det sikres tilfredsstillende rutiner for å ha løpende oversikt over utviklingen i kostnader og i fremdrift samt rutiner for rapportering.

16.8.3 Kommunalt engasjement i private investeringsprosjekter

- a) Bystyret forutsetter at kommunen ikke engasjerer seg i byggeprosjekter der finansieringsplanene er urealistiske. Prosjekteringskostnader som måtte påløpe for ikke-finansierte prosjekter i privat regi, er kommunen uvedkommende
- b) Private investeringsprosjekter hvor det er forutsatt lån fra kommunen og/eller kommunal lånegaranti, og/eller hvor kommunen skal betale renter, avdrag og/eller driftsutgifter, kan ikke settes i gang før finansieringsforutsetningene er oppfylt
- c) Kommunalt investeringstilskudd til private investeringsprosjekter utbetales ikke før prosjektet er dokumentert fullfinansiert.

16.8.4 Finansforvaltning

I henhold til Kommunal- og moderniseringsdepartementets forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning av 09.06.2009 nr 635 skal bystyrets selv gi regler for kommunen eller fylkeskommunens finans- og gjeldsforvaltning. Regler for finansforvaltningen i Oslo kommune er gitt i byrådssak 197/16.

17. BUDSJETTEKNISKE MERKNADER

Dette kapitlet omhandler budsjettmessige premisser som er lagt til grunn for lønns- og priskompensasjon, pensjonsberegning mv.

17.1 Pris- og lønnskompensasjon i 2019-budsjettet

Både Finansdepartementet, SSB og Norges Bank publiserer anslag for forventet vekst i konsumprisindeksen for 2019. Anslagene varierer mellom 1,5 og 1,7 %. I budsjettet for Oslo kommune er det benyttet en forventet vekst i konsumprisindeksen på 1,6 %.

Tabell 17.1 Anslag på lønnsutviklingen for justering av budsjettet til 2019-priser

Artsgruppe	Forventet vekst
Kommunale lønnsutgifter	3,1
Kommunale driftsutgifter for øvrig	2,0
Kommunal deflator	2,7
Konsumprisindeks (KPI)	1,6
Kommunale brukerbetaling	2,7
Inntekts- og formuesskatt	2,7
Statlige rammetilskudd	2,7
Kommunal deflator for tjenester med 85 % lønnsandel	2,9

For bydelene benyttes det 85 % lønnsandel i deflator og 15 % forventet utvikling i kommunale driftsutgifter. Denne deflatoren benyttes også for Sykehjemsetaten og tilskudd til Den norske kirke og andre trossamfunn.

For artsgruppe 13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon, er deflator benyttet. Sosialhjelpen kompenseres også med ordinær deflator. For artsgruppe 14 Overføringer er det som tidligere brukt KPI.

Korrigerings pga høyere lønnsvekst enn forutsatt i 2018:

Når kommunen foretar lønns- og priskompensasjon fra 2018 til 2019 legges forventet prosentvis vekst for ulike typer inntekter og utgifter, i tabellen over, til grunn.

Imidlertid korrigeres det som gis i lønns- og priskompensasjon for avvik mellom det som var forutsatt av lønnsvekst i inneværende år og hva som ble resultatet av årets lønnsoppgjør. I budsjettet for 2018 er det forutsatt en lønnsvekst på 2,7 %. Resultatet fra årets lønnsoppgjør var en lønnsvekst på 2,8 % i 2018, eller 0,1 % høyere enn forutsatt i budsjettet. Dette medfører økte lønnsutgifter i 2018 sammenlignet med budsjettforutsetningene.

Den høyere lønnsveksten i 2018 gir også merutgifter i kommende økonomiplanperiode. Som følge av resultatet av lønnsoppjøret i 2018 er prosentvissatsen på lønnskompensasjonen økt med 0,1 % fra 3,1 % til 3,2 %. Av samme grunn er deflatoren (som består av 2/3 lønnsandel) økt med 0,1 % til 2,77 %.

Tabell 17.2 Følgende korrigeringer er derfor benyttet i lønns- og prisomregningen

Artsgruppe	Korrigert forventet vekst
Kommunale lønnsutgifter	3,2
Kommunale driftsutgifter for øvrig	2,0
Kommunal deflator	2,77
Konsumprisindeks (KPI)	1,6
Kommunale brukerbetaling	2,7
Inntekts- og formuesskatt	2,7
Statlige rammetilskudd	2,7
Kommunal deflator for tjenester med 85 % lønnsandel	3,02

17.2 Resultatet av tariffoppgjøret i 2018

Tabell 17.3 Resultat av tariffoppgjøret for 2018

Elementer	Helår	Ramme	Overheng 2019
Overheng/glidning	0,9	0,9	
Justeringer pr 01.05	0,53	0,35	0,18
Lokale forhandlinger pr 01.08	0,96	0,40	0,56
Diverse bestemmelser. pr 01.05	0,08	0,05	0,03
Tabelltillegg pr 01.05	1,70	1,14	0,57
Resultat	4,17	3,14	1,33

17.3 Fordeling av pensjonsutgifter til Oslo Pensjonsforsikring (OPF)

Pensjonskostnaden til Oslo Pensjonsforsikring (OPF) er lavere i 2019 enn i 2018. Satsen for beregning av pensjon av lønnsgrunnlaget er derfor redusert fra 23,3 % i 2018 til 20,5 % i 2019. I Sak 1 er kommunens virksomheter trukket i rammen i samsvar med denne reduksjonen.

Midler i virksomhetenes budsjetterammer til dekning av pensjonskostnader tilsvarende, etter at lønnskompensasjonen er lagt inn, det nivået OPF har beregnet som samlet kostnadsbelastning for bykassevirksomhetene for 2018.

Når det betales ut pensjonsgivende lønn til en ansatt vil kostnadsstedet vedkommende tilhører automatisk bli belastet i regnskapet med et påslag for pensjonskostnad i OPF på 20,5 %. Er arbeidstakeren innmeldt i annen pensjonskasse som f. eks. Statens pensjonskasse, vil den prosentats som gjelder for denne pensjonskassen bli benyttet.

Ordringen som ble innført i 2005 med egenandeler for nye uførepensjonister og førtidspensjonister (AFP) for virksomheter med mer enn 50 ansatte, videreføres. Virksomheter som omfattes av ordningen får en kompensasjon gjennom lavere beregnet pensjonskostnad. Dette vil bli innarbeidet til Tilleggsinnstillingen.

Se også kapittel 3 hvor pensjonskostnader er nærmere omtalt.

17.4 Kompensasjon for befolkningsutvikling

For bydelene er det innarbeidet kompensasjon i kommende økonomiplanperiode tilsvarende 80 % av gjennomsnittskostnaden for økt befolkningsvekst. For skolekapitlene er demografikompensasjonen 100 %.

17.5 Merverdiavgift og investeringer

Alle investeringer som faller inn under moms-kompensasjonsordningen budsjetteres inklusiv moms. Det budsjetteres med tilsvarende moms-refusjon i finansieringen av disse investeringene.

Kommunens investeringstilskudd til rehabilitering av kirker er budsjettet eksklusiv moms da det er Kirkelig fellesting selv som krever inn moms-refusjonen. Alle investeringsavsetninger til kjøp av tomter faller utenom momskompensasjons-ordningen.

Alle investeringer som faller inn under den ordinære merverdiavgiftsordningen budsjetteres eksklusiv moms. Dette gjelder primært for investeringer i regi av Oslo Havn KF, Vann- og avløpsetaten, Renovasjonsetaten og Energigjenvinningsetaten.

17.6 Prisforutsetninger som skal legges til grunn for investeringsprosjekter for formålsbygg og lignende bygg

Det skal i økonomiplanperioden legges til grunn en årlig prisjustering på 2,8 % av prosjektkostnaden for investeringsprosjekter for formålsbygg og lignende. Prisjusteringen er i hovedsak basert på Prognosesenteret AS sine analyser av forventede byggekostnadsutvikling frem til og med 2022. Dette er 0,3 prosentpoeng høyere enn det som ble lagt til grunn i Sak 1 for 2018. Økningen skyldes i hovedsak bedre vekstutsikter for norsk økonomi.

17.7 Endret budsjetteringspraksis for alle nye investeringsprosjekter fra og med budsjett 2019

Fra og med budsjett 2019 skal styringsrammen (P50) legges til grunn ved budsjettering av nye investeringsprosjekter. 20 % av prosjektenes usikkerhetsavsetning som er differansen mellom kostnadsrammen (P85) og styringsrammen (P50) avsettes på et sentralt kapittel. I likhet med gjeldende praksis vil nye prosjekter som har gjennomført kvalitetssikring (KS2) få kostnadsramme (P85) vedtatt av bystyret.

17.8 KOSTRA

KOSTRA-indikatorer gir mulighet til å kunne sammenligne Oslo kommunes resultater med andre (øvrige storbyer/landsgjennomsnitt). I tillegg betyr økt bruk av KOSTRA-indikatorer at man reduserer/fjerner dobbelrapportering.

For lettere å kunne sammenligne bydelenes budsjetter/ressursbruk skal bydelsbudsjettene spesifiseres på KOSTRA-funksjoner. Bydelene vedtar sine budsjetter i etterkant av bystyrets budsjettvedtak. Bydelenes budsjett for 2019 fordelt på KOSTRA-funksjoner vil bli innarbeidet i Dok. 3 for 2019. Hele kommunens budsjett blir fordelt pr. KOSTRA-funksjon i eget vedlegg til Dok. 3 for 2019.

Tallene som var innarbeidet i byrådets årsberetning for 2017 var foreløpige tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). SSB oppdaterer alle tidligere offentliggjorte tall ved hver ny publisering. Dette gjør at det kan være avvik mellom de resultattallene som presenteres i Sak 1 og de tall som tidligere har vært presentert i byrådets årsberetninger og SSBs KOSTRA-publiseringer.

17.9 Endringer i kapittelinnstillingen

Sektortilhørighet

I byrådets forslag til budsjett for 2019 anvendes følgende forkortelser for å angi hvor det enkelte budsjettkapittel hører til:

B	Bydelene (EHA og OVK)
BLK	Byrådslederens kontor
BYS	Bystyrets organer
BYU	Byrådsavdeling for byutvikling
EHA	Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid
FIN	Byrådsavdeling for finans
FIN	Felles inntekter og utgifter
KIF	Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet
MOSM	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel - miljø
MOSS	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel – selvfinansierende
NOE	Byrådsavdeling for næring og eierskap
OVK	Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap

Diverse endringer

Nye budsjettkapitler

180 Usikkerhetsavsetning investeringer (NOE)
490 Bilfritt byliv (BYU)

Utgåtte/ikke aktive budsjettkapitler

354 Enhet for mangfold og integrering (EHA)
356 Inkluderingsiltak (EHA)

Tabell 17.4 Funksjoner o.l. som har endret tilhørighet

Kapittel	Fra	Til
Enhet for mangfold og integrering (EHA)	Kapittel 354	Kapittel 315
Inkluderingsiltak (EHA)	Kapittel 356	Kapittel 315

Tabell 17.5 Budsjettkapitler som har fått nye benevnelser

Gammel betegnelse	Ny betegnelse
483 Indre øst-satsingen (BYU)	483 Oslo indre øst-satsingen (BYU)

18. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR GEBYRER

18.1 Gebyrer for vann og avløp, renovasjon og feiing selvkostprinsippet

I enkelte særlover står det at bystyret skal fastsette kommunale avgifter og takster. I de senere år har bystyret delegert til byrådet å fastsette takster, herunder å gjennomføre detaljutleggingen av takstene på undertakstgrupper mv. for takster som ikke er fastsatt direkte av bystyret. Slik delegering ble senest vedtatt i bystyresak 37/08 (generelt verbalvedtak). Gebyrer for vann og avløp, renovasjon og feiing er regulert i egne lover og forskrifter, basert på en forutsetning om at disse skal beregnes etter selvkostprinsippet.

18.2 Nærmere om selvkostberegning vann og avløp, renovasjon og feiing

Generelt

Tabelloppsettet for selvkostberegningene følger KOSTRA-skjema 23, og er i samsvar med det som benyttes i Oslo kommunes KOSTRA-rapportering til Statistisk Sentralbyrå. Fra og med 2015 er det vedtatt nye retningslinjer for selvkost (H-3/14). Dette medfører enkelte endringer i forhold til tidligere år.

Det benyttes en kalkylerente som er 5-årig swaprente tillagt 0,5 % - poeng. Videre er det beregnet en kalkulatorisk rentekostnad for investeringsprosjekter som er i byggefasen. I beregningen for 2019-2022 er det lagt til grunn en kalkulasjonsrente på 2,48 %. Beregningene er gjort i henhold til statens retningslinjer for selvkost (H-3/14). Etter selvkostmetoden skal det legges til grunn en beregnet kapitalkostnad (kalkulatoriske avskrivninger og kalkulatoriske renter) på all den kapital som anvendes uavhengig av hvordan den er finansiert (gjeld eller egenkapital). Et eventuelt overskudd eller underskudd etter selvkost avregnes mot de bundne selvkostfondene for henholdsvis vann og avløp, renovasjon og feiing. Etter de statlige retningslinjene for selvkost skal gebyrinntektene justeres slik at et positivt selvkostresultat (overskudd) som hovedregel tilbakeføres til brukerne av selvkosttjenesten innen fem år. Tilsvarende dekkes et underskudd som hovedregel inn senest innen fem år. Selvkostfondene skal således ikke brukes for å finansiere investeringer. Nye investeringer tas med i gebyrgrunnlaget for selvkost fra og med året etter at anlegget er ferdigstilt. Det fremgår av retningslinjene for beregning av selvkost at selvkostprinsippet tar hensyn til tidsriktighet– dvs. at brukerne skal kun betale for tjenester de selv har nytte av, og dagens brukere skal ikke subsidiere bruken til andre generasjoner.

18.3 Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer

Økonomiplan 2019– 2022

Tabell 18.1 Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer

Beløp i 1 000 kr

Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer				
	2019	2020	2021	2022
A) Direkte driftsutgifter*	843 868	823 478	833 898	825 098
B) Henførbare indirekte driftsutgifter	166 570	165 960	159 640	161 940
C) Kalkulatoriske rentekostnader	327 675	364 446	394 046	411 235
D) Kalkulatoriske avskrivninger	461 692	483 608	498 664	639 884
E) Andre inntekter	67 836	67 836	67 836	67 836
F) Gebyrgrunnlag (A+B+C+D-E)	1 731 969	1 769 656	1 818 412	1 970 321
G) Gebyrinntekter	1 602 700	1 762 970	1 939 267	2 113 194
H) Årets finansielle resultat (G-F)	-129 269	-6 686	120 855	162 873
I) Avsetning til selvkostfond og dekning av fremførbart underskudd	-129 269	-6 686	120 855	162 873
J) Bruk av selvkostfond og fremføring av underskudd				48 782
K) Kontrollsum (subsidiert) (H-I+J)	0	0	0	0
L) Saldo selvkostfond per. 1.1	-87 826	-220 692	-232 490	-115 434
M) Alternativkostnad ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av underskudd	-3 597	-5 112	-3 799	-536
 	-220 692	-232 490	-115 434	46 903
O) Nøkkeltall				
P) Årets finansielle dekningsgrad i % (G/F)*100	93	100	107	108
Q) Årets selvkostgrad i % (G/(F+I-J))*100	100	100	100	100

*Eksklusive driftsutgifter VEAS (art 13750)

Vann- og avløpsgebyret var i 2018 kr 4 324 for en bolig på 120 kvm. Forslag til økonomiplan 2019-2022 innebærer at satsene for gebyr for vann- og avløp i 2019 økes med 9,5 %, hvert av årene 2020,2021,2022 og 2023

Økningen i gebyret eks. mva. på årsbasis, basert på en bolig på 120 kvm, vil være som følger:

2019	411 kroner
2020	450 kroner
2021	492 kroner
2022	539 kroner

I driftskostnadene er Oslos utgifter til Vestfjordens avløpsseksjon (VEAS) medregnet. I kapital-kostnadene er Oslos del av de kalkulerte kapital-kostnadene knyttet til VEAS medregnet.

Selvkostfond vann og avløp

Tabell 18.2 Selvkostberegningen for vann- og avløp gir følgende utvikling av selvkostfondet

År	IB Selvkostfond vann og avløp	Avsetning til (+) eller bruk av fond (-)	UB Selvkostfond vann og avløp
2019	-87 826	-132 866	-220 692
2020	-220 692	-11 798	-232 490
2021	-232 490	117 056	-115 434
2022	-15 434	62 337	46 903

Selvkostfondet forventes å ha en negativ beholdning på ca. 87,8 mill. ved inngangen til 2019, og en positiv beholdning på ca. 46,9 mill. ved utgangen av 2022.

18.4 Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyrer

Økonomiplan 2019 - 2022

Tabell 18.3 Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyrer

Beløp i 1 000 kr

Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyret				
	2019	2020	2021	2022
A) Direkte driftsutgifter*	869 889	869 391	869 704	868 104
B) Henførbare indirekte driftsutgifter	6 253	6 253	6 253	6 253
C) Kalkulatoriske rentekostnader	40 636	47 107	47 144	45 053
D) Kalkulatoriske avskrivninger	116 358	143 904	157 570	158 653
E) Andre inntekter	150 178	153 992	161 380	161 380
F) Gebyrgrunnlag (A+B+C+D-E)	882 958	912 663	919 291	916 683
G) Gebyrinntekter	886 719	924 763	927 349	939 941
H) Årets finansielle resultat (G-F)	3 762	12 100	8 058	13 259
I) Avsetning til selvkostfond og dekning av fremførbart underskudd	3 762	12 100	8 058	13 259
J) Bruk av selvkostfond og fremføring av underskudd	0	0	0	0
K) Kontrollsum (subsidiert) (H-I+J)	0	0	0	0
L) Saldo selvkostfond per. 1.1	-3 245	490	12 719	21 109
M) Alternativkostnad ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av underskudd	-27	129	332	549
N) Saldo selvkostfond per 31.12 (L+M+I-J)	490	12 719	21 109	34 971
O) Nøkkeltall	0	0	0	0
P) Årets finansielle dekningsgrad i % (G/F)*100	100	101	101	101
Q) Årets selvkostgrad i % (G/(F+I-J))*100	100	100	100	100

Forslag til økonomiplan 2019-2022 innebærer at satsene for gebyr for renovasjon for 2019 økes med 8,8 %, for 2020 med 4,0 %, for 2021 og 2022 med 0 %. Økningen i gebyret eks. mva. på årsbasis, basert på en 140 liters avfallsbeholder, vil være:

2019	315 kroner
2020	155 kroner
2021	0 kroner
2022	0 kroner

Selvkostfond renovasjon

Tabell 18.4 Utvikling av selvkostfondet

År	IB Selvkostfond renovasjon	Avsetning til (+) eller bruk av fond (-)	UB Selvkostfond renovasjon
2019	-3 245	3 735	490
2020	490	12 229	12 719
2021	12 719	8 390	21 109
2022	21 109	13 862	34 971

Selvkostfondet forventes å ha en negativ beholdning på ca. 3,2 mill. ved inngangen til 2019, og en positiv beholdning på ca. 35 mill. ved utgangen av 2022.

18.5 Beregningsgrunnlag for feiegebyr

Økonomiplan 2019-2022

Tabell 18.5 Beregningsgrunnlag for feiegebyr

Beløp i 1 000 kroner

Beregningsgrunnlag for feiegebyret				
	2019	2020	2021	2022
A) Direkte driftsutgifter	29 030	29 314	30 521	31 153
B) Henførbare indirekte driftsutgifter	1 100	1 100	1 100	1 100
C) Kalkulatoriske rentekostnader	61	65	68	71
D) Kalkulatoriske avskrivninger	360	370	380	390
E) Andre inntekter	800	800	800	800
F) Gebyrgrunnlag (A+B+C+D-E)	29 751	30 049	31 269	31 914
G) Gebyrinntekter	26 990	28 340	28 340	28 340
H) Årets finansielle resultat (G-F)	-2 761	-1 710	-2 930	-3 575
I) Avsetning til selvkostfond og dekning av fremførbart underskudd	0	0	0	0
J) Bruk av selvkostfond og fremføring av underskudd	2 761	1 710	2 930	3 575
K) Kontrollsum (subsidiert) (H-I+J)	0	0	0	0
L) Saldo selvkostfond per. 1.1	11 156	8 589	7 033	4 213
M) Alternativkostnad ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av underskudd	194	153	110	48
N) Saldo selvkostfond per 31.12 (L+M+I-J)	8 589	7 033	4 213	687
O) Nøkkeltall				
P) Årets finansielle dekningsgrad i % (G/F)*100	91	94	91	89
Q) Årets selvkostgrad i % (G/(F+I-J))*100	100	100	100	100

I 2018 ble feiegebyret redusert med 6,5 prosent til 238 kroner (inkl. mva.). Feiegebyret foreslås opprettholdt på 238 kroner i 2019. Fra 2020 legges det opp til en satsøkning på 5 prosent til 250 kroner. Dette innebærer at gebyrinntekten på kap. 650 må økes med 1,35 mill. fra 2020. For årene 2021-2022 foreslås det ingen endring i gebyrsats. Forslaget innebærer at feiefondet forventes å være på 0,7 mill. ved utgangen av 2022.

Feietjenesten er organisert som en selvstendig enhet med eget regnskap under kap. 650 Brann- og redningsetaten.

Selvkostfond - feiing

Selvkostberegningen for feiing gir følgende utvikling av selvkostfondet:

Tabell 18.6 Utvikling av selvkostfondet

År	IB Selvkostfond feiing	Avsetning til (+) eller bruk av fond (-)	UB Selvkostfond feiing
2019	11 156	-2 567	8 589
2020	8 589	-1 556	7 033
2021	7 033	-2 820	4 213
2022	4 213	-3 526	687

Selvkostfondet forventes å ha en positiv beholdning på ca. 11,2 mill. ved inngangen til 2019, og en positiv beholdning på ca. 0,7 mill. ved utgangen av 2022.

19. INNSTILLING TIL VEDTAK

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Skattevedtak

1 Skatt på inntekt og formue for forskuddspliktige skattytere for inntektsåret 2019 skrives ut med:

- a) 7 ‰ på formue
- b) 14,45 ‰ på inntekt

Dersom Stortinget vedtar andre maksimumssatser, brukes disse.

2. Forskrift for eiendomsskatt

Forskrift for eiendomsskatt 2019 Oslo kommune

Fastsatt av Oslo bystyre xx.xx.2018 med hjemmel i lov 6. juni 1975 nr 29 om eiendomsskatt til kommunane (eiendomsskattelova):

§ 1. For eiendomsskatteåret 2019 skrives eiendomsskatt ut på faste eiendommer i Oslo kommune, jf. eiendomsskatteloven § 3 bokstav a.

Det skrives ut eiendomsskatt på næringsdelen, bygning og grunn, i tidligere skattlagt verk og bruk i henhold til overgangsregelen i eiendomsskatteloven §§ 3 og 4. Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med en syvendedel i 2019, jf. eiendomsskatteloven §§ 3 og 4 første ledd første punktum.

§ 2. Alminnelig skattesats settes til 3 promille, jf. eiendomsskatteloven § 10 og § 11 første ledd.

§ 3. Eiendomsskattegrunnlaget for boliger fastsettes på grunnlag av skattemessige formuesverdier der slike er tilgjengelige, jf. eiendomsskatteloven § 8 C-1. Eiendomsskattegrunnlag for øvrige eiendommer fastsettes etter bestemmelsene i eiendomsskatteloven § 8 A og § 8 B.

§ 4. Bystyret fastsetter et bunnfradrag på inntil kr 4 600 000 for alle selvstendige boenheter i faste eiendommer som ikke benyttes i næringsvirksomhet, jf. eiendomsskatteloven § 11 annet ledd. Som selvstendig boenhet som har krav på bunnfradrag anses:

- 1) Bolig som er godkjent av plan- og bygningsmyndighetene som selvstendig boenhet etter gjeldende regelverk på godkjenningstidspunktet.
- 2) Alle fritidsboliger.
- 3) Hver enkelt leilighet/boenhet i boligsammenslutninger som boligsameier, boligselskap, borettslag, eierseksjonssameier mv.
- 4) Andre boenheter som:
 - a) er fysisk adskilt fra øvrig boareal i eksisterende bolig,
 - b) er godkjent til varig opphold,
 - c) har egen separat inngang fra ytre rom og
 - d) har alle hovedfunksjoner (stue, kjøkken, soverom (soveplass), bad og wc) for en bolig.

§ 5. Bystyret vedtar følgende fritak for eiendomsskatt, jf. eiendomsskatteloven § 7:

- i. Nærmere angitte eiendommer eller del av eiendommer eid av stiftelser eller institusjoner som tar sikte på å gagne en kommune, et fylke eller staten jf. eiendomsskatteloven § 7 bokstav a. Bystyret vil angi de enkelte eiendommene som fritas i eget vedtak. Fritak er særlig aktuelt for eiendommer som benyttes til
 - helsetjenester
 - sosialt arbeid

- utdanning
 - idrett
 - kultur
 - samfunns- og bydelshus
 - studentboliger
 - arbeid for interessene til personer med psykiske og fysiske helseutfordringer, og så langt eiendommene ikke benyttes til kommersiell aktivitet
- ii. Nærmere angitte eiendommer eller del av eiendommer med bygninger av historisk verdi fritas for eiendomsskatt, jf. eiendomsskatteloven § 7 bokstav b. Med bygning av historisk verdi menes bygninger som etter kulturminneloven er fredet (enten automatisk, ved forskrift eller ved enkeltvedtak), midlertidig fredet eller hvor fredning pågår. Bystyret vil angi de enkelte eiendommene som fritas i eget vedtak.

§ 6. Eiendomsskattekrav forfaller til betaling i fire like store terminer, jf. eiendomsskatteloven § 25.

§ 7. Bystyret vedtar reglene for saksbehandlingen i de sakkyndige takstnemndene og den sakkyndige klagenemnden, jf. vedlegg til Sak 1/2019.

§ 8. Bystyrets kompetanse i alle saker hvor eiendomsskatteloven har lagt kompetansen til formannskapet, delegeres til byrådet.

Lånevedtak

3 Oslo kommune tar opp lån i 2019 i henhold til punktene a, b, c, d og e nedenfor

- a) Bykassens bruk av lån i 2019 fastsettes til 5 820,7 mill.

Lånebeløpet fordeler seg på følgende elementer:

- Lån i lånefondet med 4 620,7 mill. (budsjettkapittel 910).
- Lån i Husbanken til videreutlånsordningen med 1 200 mill. (budsjettkapittel 926).

Gjennomsnittlig finansierings-/avdragstid kan være inntil 20 år med jevne årlige avsetninger/avdrag for låneopptak til investeringer til bykassen. For investeringer i VAR-sektor kan gjennomsnittlig finansiering-/avdragstid være inntil 40 år med jevne årlige avsetninger/avdrag.

- b) Kommunale foretak får fullmakt til å ta opp lån i Lånefondet for inntil:

- Undervisningsbygg Oslo KF
1 978,4 mill.
- Omsorgsbygg Oslo KF
2 150,8 mill.
- Kultur- og idrettsbygg Oslo KF
2 150,9 mill.

- c) Innlån til Lånefondet, 12 776,5 mill., jf. kapittel 15 Felles inntekter og utgifter (budsjettkapittel 080 Lånefondet) til nye låneopptak og til refinansiering av eldre lån.

- d) Lån til likviditetsformål inntil 3 000 mill.

- e) Der hvor kommunen kan oppnå bedre lånebetingelser i Husbanken enn ved eget innlån til Lånefondet, benyttes Husbanken. Alle låneopptak i Husbanken til kommunale foretak utføres av bykassens sentrale enhet for finansforvaltning

Klimabudsjett – rammer for utslipp

4 Ramme for utslipp av CO2 i Oslo kommune i 2019 og 2020:

Sektor	1990	2016	2019	2020
Stasjonær		392 000	320 500	318 000
Mobil		693 000	612 000	544 000
Ytterligere nødvendig utslippsreduksjon				-96 000
TOTALT	1 200 000	1 085 000	932 500	766 000
Forutsatt CO2-kutt fra 2016-nivå			152 500	319 000

Utslipp målt i tonn CO2-ekvivalenter

Tallbudsjett

5 Drifts- og investeringsbudsjett for bykassen i 2019 vedtas slik:

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Driftsramme	Økonomisk sosialhjelp	Sum
Bydelene (EHA og OVK)			
Driftsbudsjettet:			
001 Bydel Gamle Oslo (1) (B)	1 737 842	196 422	1 934 264
002 Bydel Grünerløkka (2) (B)	1 569 909	168 645	1 738 554
003 Bydel Sagene (3) (B)	1 308 097	110 392	1 418 489
004 Bydel St. Hanshaugen (4) (B)	960 451	87 613	1 048 064
005 Bydel Frogner (5) (B)	1 425 470	85 829	1 511 299
006 Bydel Ullern (6) (B)	1 041 759	22 377	1 064 136
007 Bydel Vestre Aker (7) (B)	1 437 264	33 001	1 470 265
008 Bydel Nordre Aker (8) (B)	1 642 177	40 503	1 682 680
009 Bydel Bjerke (9) (B)	1 132 405	89 224	1 221 629
010 Bydel Grorud (10) (B)	1 107 501	78 802	1 186 303
011 Bydel Stovner (11) (B)	1 241 944	101 318	1 343 262
012 Bydel Alna (12) (B)	1 949 169	129 056	2 078 225
013 Bydel Østensjø (13) (B)	1 870 710	71 720	1 942 430
014 Bydel Nordstrand (14) (B)	1 667 331	43 302	1 710 633
015 Bydel Søndre Nordstrand (15) (B)	1 413 006	121 750	1 534 756
Sum bydelsfordelt ramme	21 505 035	1 379 954	22 884 989

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Bydelene (EHA og OVK)			
Driftsbudsjettet:			
303 Bydelene - avsetninger barn og unge (OVK)	65 300	-120 879	-55 579
305 Bydelene - etablering av nye barnehager (OVK)	231 878	0	231 878
306 Bydelene - diverse barnehagetiltak (OVK)	258 829	-29 000	229 829
308 Bydelene avsetn. eldre, helse og arbeid (EHA)	346 012	-8 000	338 012
Sum Bydelene (EHA og OVK)	556 007	-149 879	23 629 129

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Investeringsbudsjettet:			
308 Bydelene avsetn. eldre, helse og arbeid (EHA)	65 000	-9 000	56 000
Sum Bydelene (EHA og OVK)	65 000	-9 000	56 000

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Eldre, helse og arbeid - byomf. (EHA)			
Driftsbudsjettet:			
313 Sykehjemsetaten (EHA)	4 848 177	-3 851 550	996 627
314 Helseetaten (EHA)	1 051 225	-314 467	736 758
315 Velferdsetaten (EHA)	1 790 259	-868 306	921 953
316 Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (EHA)	21 788	-19 985	1 803
317 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning (EHA)	351 713	-14 054	337 659
350 Trygdeordninger (EHA)	6 625	0	6 625
362 Kriminalitetsforebygging blant ungdom (EHA)	6 606	0	6 606
372 Byomf. - avsetn. eldre, helse og arbeid (EHA)	49 842	0	49 842
374 Prosjekteringsmidler (EHA)	1 731	0	1 731
384 Hjelpemiddelteknisk enhet (EHA)	37 102	-1 886	35 216
427 Tap på utlån (EHA)	4 000	0	4 000
428 Bostøtte og boligtilskudd (EHA)	605 632	-251 419	354 213
Sum Eldre, helse og arbeid - byomf. (EHA)	8 774 700	-5 321 667	3 453 033
Investeringsbudsjettet:			
313 Sykehjemsetaten (EHA)	40 000	-7 600	32 400
314 Helseetaten (EHA)	32 800	-5 560	27 240
315 Velferdsetaten (EHA)	190	-38	152
372 Byomf. - avsetn. eldre, helse og arbeid (EHA)	64 000	-12 800	51 200
427 Tap på utlån (EHA)	4 000	-2 000	2 000
Sum Eldre, helse og arbeid - byomf. (EHA)	140 990	-27 998	112 992

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Oppvekst og kunnskap (OVK)			
Driftsbudsjettet:			
200 Utdanningsetaten (OVK)	331 151	-42 442	288 709
203 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (OVK)	207 820	-14 615	193 205
208 Avsetning husleier skoler (OVK)	30 763	0	30 763
210 Grunnskolen (OVK)	9 830 402	-694 170	9 136 232
211 Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) (OVK)	792 857	-322 217	470 640
230 Videregående skoler (OVK)	3 165 849	-191 738	2 974 111
231 Fagopplæring (OVK)	262 269	-92 409	169 860
250 Fagskolen (OVK)	75 734	-75 926	-192
294 Voksenopplæring (OVK)	753 440	-345 827	407 613
360 Barne- og familieetaten (OVK)	664 613	-466 926	197 687
Sum Oppvekst og kunnskap (OVK)	16 114 898	-2 246 270	13 868 628

INNSTILLING TIL VEDTAK
BUDSJETT 2019

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Investeringsbudsjettet:			
200 Utdanningssetaten (OVK)	158 500	-31 700	126 800
271 Byomfattende barnehageoppgaver (OVK)	19 680	-3 935	15 745
360 Barne- og familieetaten (OVK)	5 300	-230	5 070
Sum Oppvekst og kunnskap (OVK)	183 480	-35 865	147 615

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Byutvikling (BYU)			
Driftsbudsjettet:			
400 Eiendoms- og byfornyelsesetaten (BYU)	203 161	-165 174	37 987
481 Oslo sør-satsingen (BYU)	30 000	0	30 000
482 Groruddalsatsingen (BYU)	60 000	0	60 000
483 Oslo indre øst-satsingen (BYU)	35 000	0	35 000
490 Bilfritt byliv (BYU)	75 500	0	75 500
520 Byantikvaren (BYU)	33 125	-2 469	30 656
609 Plan- og bygningsetaten (BYU)	451 546	-183 990	267 556
Sum Byutvikling (BYU)	888 332	-351 633	536 699
Investeringsbudsjettet:			
416 Fornebu-utbyggingen (BYU)	15 500	-10 000	5 500
425 Andre utbyggingsformål (BYU)	153 800	-93 760	60 040
609 Plan- og bygningsetaten (BYU)	6 000	-1 000	5 000
Sum Byutvikling (BYU)	175 300	-104 760	70 540

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Miljø og samferdsel (MOS)			
Driftsbudsjettet:			
542 Bymiljøetaten (MOS)	1 482 357	-1 154 550	327 807
643 Renovasjonsetaten - næring (MOS)	86 705	-100 272	-13 567
650 Brann- og redningsetaten (MOS)	517 622	-80 485	437 137
711 Kjøp av transporttjenester (MOS)	2 107 700	0	2 107 700
712 Fornebubanen (MOS)	852 000	-852 000	0
752 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel (MOS)	2 214	0	2 214
761 Sykkelprosjektet (MOS)	62 433	-4 230	58 203
771 Klimaetaten (MOS)	90 310	-5 269	85 041
Sum Miljø og samferdsel (MOS)	5 201 341	-2 196 806	3 004 535
Investeringsbudsjettet:			
542 Bymiljøetaten (MOS)	1 049 945	-333 425	716 520
650 Brann- og redningsetaten (MOS)	16 800	-3 120	13 680
712 Fornebubanen (MOS)	80 000	-80 000	0
761 Sykkelprosjektet (MOS)	343 000	-64 800	278 200
Sum Miljø og samferdsel (MOS)	1 489 745	-481 345	1 008 400

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)			
Driftsbudsjettet:			
620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	1 067 994	-1 660 431	-592 437
640 Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)	892 431	-956 228	-63 797
645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	277 166	-375 458	-98 292
770 Tilskudd til klima- og energiltak (MOS)	74 590	-6 522	68 068
Sum Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	2 312 181	-2 998 639	-686 458
Investeringsbudsjettet:			
620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	2 022 300	0	2 022 300
640 Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)	139 000	0	139 000
645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	121 000	0	121 000
Sum Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	2 282 300	0	2 282 300

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Næring og eierskap (NOE)			
Driftsbudsjettet:			
175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	5 600	0	5 600
455 Næringsutvikling (NOE)	68 191	-7 013	61 178
459 Næringsetaten (NOE)	61 150	-28 956	32 194
Sum Næring og eierskap (NOE)	134 941	-35 969	98 972
Investeringsbudsjettet:			
172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)	273 000	0	273 000
175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	154 400	0	154 400
178 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	30 800	0	30 800
185 Forskjellige utbedringstiltak (NOE)	30 000	-5 400	24 600
Sum Næring og eierskap (NOE)	488 200	-5 400	482 800

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)			
Driftsbudsjettet:			
500 Kulturtilskudd m.m. (KIF)	315 708	-4 519	311 189
501 Kultureiendommer (KIF)	59 626	-30 837	28 789
502 Kulturetaten (KIF)	180 350	-42 741	137 609
503 Oslo kulturskole (KIF)	102 780	-26 746	76 034
504 Munchmuseet (KIF)	164 357	-20 988	143 369
505 Deichman bibliotek (KIF)	285 611	-19 963	265 648
545 Idrett (KIF)	719 057	-117 301	601 756
548 Avsetning husleier idrettsprosjekter (KIF)	49 248	0	49 248
581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	236 315	0	236 315
590 Gravferdsetaten (KIF)	160 711	-82 426	78 285
Sum Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	2 273 763	-345 521	1 928 242

INNSTILLING TIL VEDTAK
BUDSJETT 2019

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Investeringsbudsjettet:			
501 Kultureiendommer (KIF)	91 450	-18 290	73 160
502 Kulturetaten (KIF)	44 000	-100	43 900
504 Munchmuseet (KIF)	28 750	-5 750	23 000
505 Deichman bibliotek (KIF)	7 600	-1 520	6 080
545 Idrett (KIF)	102 000	-19 900	82 100
581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	55 000	0	55 000
590 Gravferdsetaten (KIF)	28 500	-5 700	22 800
Sum Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	357 300	-51 260	306 040

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Byrådslederens kontor (BLK)			
Driftsbudsjettet:			
120 Byråd/byrådsavdelingene (BLK)	417 780	-10 347	407 433
126 Div.avsetn.og tidsb. tiltak under byrådsavd. (BLK)	75 428	-4 126	71 302
140 Kommuneadvokaten (BLK)	49 546	-9 763	39 783
150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	103 636	-24 349	79 287
184 Beredskapssetaten (BLK)	20 468	0	20 468
191 Tilf. utg. etter byrådets bestemmelse (BLK)	1 500	0	1 500
Sum Byrådslederens kontor (BLK)	668 358	-48 585	619 773
Investeringsbudsjettet:			
150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	61 500	-12 300	49 200
Sum Byrådslederens kontor (BLK)	61 500	-12 300	49 200

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Finans (FIN)			
Driftsbudsjettet:			
122 Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	136 125	-1 457	134 668
125 Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)	573 370	-442 241	131 129
130 Kemnerkontoret (FIN)	303 481	-88 640	214 841
Sum Finans (FIN)	1 012 976	-532 338	480 638
Investeringsbudsjettet:			
122 Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	383 150	-50 650	332 500
125 Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)	23 800	-4 760	19 040
Sum Finans (FIN)	406 950	-55 410	351 540

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Bystyrets organer (BYS)			
Driftsbudsjettet:			
100 Bystyret m.v. (BYS)	135 866	-5 093	130 773
101 Ordførerens kontor (BYS)	10 666	-422	10 244
102 Tilf. utg. etter bystyrets bestemmelse (BYS)	1 984	0	1 984
109 Kontrollutvalget (BYS)	3 923	-14	3 909
110 Kommunerevisjonen (BYS)	63 873	-18 181	45 692
111 Helse-, sosial- og eldreombudet (BYS)	25 647	-10 342	15 305
112 Stortingsvalg og kommunevalg (BYS)	67 200	-8 000	59 200
Sum Bystyrets organer (BYS)	309 159	-42 052	267 107

Kapittel	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Felles inntekter og utgifter			
Driftsbudsjettet:			
124 Forsikringer (FIN)	186 000	-172 000	14 000
192 Diverse avsetn. og tilfeldige inntekter (FIN)	210 900	-4 000	206 900
193 Avsetning pensjon (FIN)	103 605	0	103 605
426 Tap på lånegarantier (FIN)	9 000	0	9 000
800 Skatt på inntekt og formue (FIN)	0	-31 950 000	-31 950 000
810 Eiendomsskatt (FIN)	0	-1 650 000	-1 650 000
840 Rammetilskudd fra staten (FIN)	0	-12 730 000	-12 730 000
845 Øvrige generelle statstilskudd (FIN)	1 530	-50 042	-48 512
850 Generelt statstilsk. vedr. flyktn. mv. (FIN)	0	-587 000	-587 000
898 Overføringer fra KF mv. (FIN)	20 694	-1 892 044	-1 871 350
900 Renter (FIN)	213 300	-477 500	-264 200
901 Utbytte fra aksjeselskaper (NOE)	0	-1 092 000	-1 092 000
910 Lån (FIN)	1 432 000	0	1 432 000
927 Betjening av videreutlån (EHA)	155 000	-170 000	-15 000
940 Disposisjonsfond (FIN)	810 628	-74 770	735 858
950 Bundne driftsfond (FIN)	474 873	-82 068	392 805
980 Overføring mellom drift og investering (FIN)	113 596	0	113 596
Sum Felles inntekter og utgifter (FIN)	3 731 126	-50 931 424	-47 200 298
Investeringsbudsjettet:			
192 Diverse avsetn. og tilfeldige inntekter (FIN)	20 000	-4 000	16 000
910 Lån (FIN)	0	-4 620 691	-4 620 691
920 Utlån egne midler (FIN)	539 500	-180 400	359 100
926 Videreutlån (EHA)	1 206 000	-1 200 000	6 000
927 Betjening av videreutlån (EHA)	890 000	-800 000	90 000
940 Disposisjonsfond (FIN)	0	-267 300	-267 300
950 Bundne driftsfond (FIN)	0	-337 320	-337 320
959 Bundne investeringsfond (FIN)	380	0	380
980 Overføring mellom drift og investering (FIN)	0	-113 596	-113 596
Sum Felles inntekter og utgifter (FIN)	2 655 880	-7 523 307	-4 867 427

For nye investeringsprosjekter under kapittel 620 Vann- og avløpsetaten forutsettes det følgende investeringsrammer for henholdsvis P50 og P85:

Kap.	Prosjektnr.		P50	P85
620	119013	Holmenkollen Voksenåsen – overføringsledning	153 500	164 700
620	119014	Holmenkollen Voksenåsen – styrking/sikring vann	145 800	157 500
620	119015	Reduksjon overløp AK52 til Akerselva	68 400	75 300
620	119016	Miljøtiltak Tåsen	126 500	138 500

6 Krav til netto driftsresultat samt investeringsbudsjett med finansiering for 2019 for kommunale foretak vedtas slik:

6.1 Kapittel 053 Undervisningsbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Undervisningsbygg Oslo KF settes til 100 mill. i 2019.

Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

Beløp i 1000 kr

Prosjektnr/art		Budsjett 2019
053	Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	
106500	Akuttiltak/Generell rehabilitering	150 000
106520	Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg mv.	1 178 000
109500	Investering avsetn - ikke fordelt	765 000
116503	Kapasitetsbevarende tiltak (UBF)	192 000
116510	Kapasitetsbevarende tiltak - fordelte prosjekter	248 600
119502	Div. mindre investeringer	49 100
Sum investeringsutgifter		2 582 700
09104	Lån i Lånefondet	-1 978 400
09710	Overføring fra driftsbudsjettet	-100 000
07290	Refundert investeringsmva.	-465 000
09411	Bruk av disposisjonsfond	-39 300
Sum finansiering		-2 582 700

INNSTILLING TIL VEDTAK
BUDSJETT 2019

Prosjektnr. 106520 fordeles på følgende skoler:

Beløp i 1000 kr

Kap. 053, prosjektnr. 106520	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom. 2018	Budsjett 2019
Holmen	3-18	522 800	492 500	30 300
Marienlyst	3-18	149 800	137 700	12 100
Manglerud bad - omlegging av kjørevei	4-18	36 200	34 500	1 700
Vetland - nybygg	2-19	168 000	120 500	26 500
Uranienborg	3-19	526 000	237 700	207 200
Gamle Løren BT2	3-19	307 700	199 700	85 000
Hasle skole - utvidelse	3-19	520 100	281 200	198 700
Uranienborg Flerbrukshall	3-19	255 000	132 900	85 800
Årvoll flerbrukshall	4-19	193 600	87 800	84 900
Nordvoll sterkavdeling	4-19	136 300	59 500	59 200
Slemdal - ombygging	3-20	526 000	196 100	135 900
Østensjø skole - tilbygg	3-20	242 100	55 800	96 900
Vestli skole og flerbrukshall	3-20	566 000	153 500	153 800
Sum			2 189 400	1 178 000

Prosjektnr. 116510 fordeles på følgende skoler:

Beløp i 1000 kr

Kap. 053, prosjektnr. 116510	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom. 2018	Budsjett 2019
Jeriko skole tilbygg	3-18	42 300	37 100	5 200
Nordseter totalrehab	2-19	333 300	207 500	94 300
Prinsdal skole tilbygg	4-19	108 000	79 200	23 300
Ruseløkka	1-21	589 700	131 000	125 800
Sum			454 800	248 600

6.2 Kapittel 055 Boligbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Boligbygg Oslo KF settet til 0 mill. i 2019.

Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

Beløp i 1000 kr

Prosjektnr/art	Budsjett 2019
055 Boligbygg Oslo KF (NOE)	
106600 Rehabiliterings-/utviklingsprosjekter	250 000
111600 Ufordelt Omsorg+	39 000
113605 Ufordelt avsetn. boliger til vanskeligstilte	175 000
114601 Brannsikring kommunale boliger	10 000
116600 Rehab/nybygg boliger for vanskeligstilte	19 200
Sum investeringsutgifter	493 200
08820 Tilskudd fra bykassen	-273 000
08190 Tilskudd fra staten	-87 200
06700 Salg av eiendom	-66 000
07290 Refundert investeringsmva.	-67 000
Sum finansiering	-493 200

Prosjektnr. 116600 fordeles på følgende bolig prosjekter:

Beløp i 1 000 kr

Kap. 055, prosjektnr. 116600	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom 2018	Budsjett 2019
Trasoppveien 27-29	3-19	51 400	45 000	6 400
Enebakkveien-Løvset	3-19	82 800	70 000	12 800
SUM		134 200	115 000	19 200

INNSTILLING TIL VEDTAK
BUDSJETT 2019

6.3 Kapittel 059 Omsorgsbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Omsorgsbygg Oslo KF settes til 0 mill. i 2019.

Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

Beløp i 1000 kr

Prosjektnr/art	Budsjett 2019
059 Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	
106720 Kap.utvidelse/nybygg - barnehager	470 049
106730 Rehabilitering/akuttiltak - barnehager	147 000
109700 Akuttvedlikehold/rehabilitering sykehjem	82 500
111710 Ufordelt sykehjem	490 500
111711 Ufordelt Omsorg+	82 400
113713 Ufordelt - nedsatt funksjonsevne	70 000
114705 Kap.utvidelse/rehab/nybygg - sykehjem	600 000
114718 Rehab/nybygg - boliger til vanskeligstilte	67 000
114725 Investeringer barnehager - ikke fordelt	148 300
115705 Energieffektiviseringstiltak	26 400
117700 Ufordelt avsetning lokale omsorgsboliger	88 417
118704 VEL institusjoner - rehabilitering	50 000
118773 Brannstasjoner - rehabilitering	135 000
119771 Ufordelt Ny storbylegevakt	305 000
119772 Ufordelt Ny hovedbrannstasjon	62 000
Sum investeringsutgifter	2 824 566
08820 Tilskudd fra bykassen	-154 400
08190 Tilskudd fra staten	-11 500
09104 Lån i Lånefondet	-2 150 766
07290 Refundert investeringsmva.	-507 900
Sum finansiering	-2 824 566

Prosjektnr. 106720 fordeles på følgende barnehager:

Beløp i 1 000 kr

Kap. 059, prosjektnr. 106720	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom. 2018	Budsjett 2019
Hovinenga bhg		41 000	25 000	16 000
Paulsenkaia/Munch - kjøp fra OSU	3-19	42 000	26 000	16 000
Tyngdepunktet - kjøp	2019	64 100	-	64 100
Krydderhagen - kjøp	2019	56 000	-	56 000
Tiedemannsbyen - kjøp	2019	56 000	-	56 000
Munkerud - nybygg	4-18	63 000	55 000	8 000
Skullerudbakken - nybygg	2-19	140 000	85 000	55 000
Gransletta - reetablering og kap.utv.	3-19	86 100	43 050	43 050
Radiohuset - totalrehabilitering	3-19	43 000	21 500	21 500
Hasselhaugen (Sognsveien) - nybygg	3-19	53 800	30 000	23 800
Vollebekk - nybygg	3-19	118 400	60 000	58 400
Askeveien - nybygg	3-19	43 900	25 000	18 900
Fjellstuveien - nybygg	3-19	63 300	30 000	33 300
Sum			400 550	470 049

Prosjektnr. 114705 fordeles på følgende sykehjem:

Beløp i 1000 kr

Kap. 059, prosjektnr. 114705	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom 2018	Budsjett 2019
Lindeberg sykehjem	3-20	794 000	337 000	300 000
Ryen helsehus	2-20	623 000	185 000	300 000
Sum			522 000	600 000

Prosjektnr. 114718 fordeles på følgende bolig prosjekter:

Beløp i 1000 kr

Kap. 059, prosjektnr. 114718	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom 2018	Budsjett 2019
Vinkelveien 7	2019	227 000	160 000	67 000
Sum			160 000	67 000

6.4 Kapittel 060 Oslo Havn KF

Krav til netto driftsresultat for Oslo Havn KF settet til 102,288 mill. i 2019. Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

Beløp i 1000 kr

Prosjektnr/art	Budsjett 2019
060 Oslo Havn KF (NOE)	
115910 Mål 1 Mer transport på sjø	5 000
115920 Mål 2 Effektiv og veldreven havn	109 500
115930 Mål 3 50% Mer gods (fra 2013 til 2030)	11 000
115940 Mål 4 40% Fler passasjerer 2013-2030	22 750
115950 Mål 5 Miljøvennlig Havn og Sjøtransport	9 000
115960 Mål 6 Bidrag til Oslo som attraktiv by	15 500
Sum investeringsutgifter	172 750
05512 Avsetning til havnefondet	63 538
Sum finansieringsbehov	236 288
09710 Overføring fra driftsbudsjettet	-102 288
09050 Utbytte fra HAV Eiendom AS	-134 000
Sum finansiering	-236 288

INNSTILLING TIL VEDTAK
BUDSJETT 2019

6.5 Kapittel 062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF settet til 0 mill. i 2019.
Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

Beløp i 1000 kr

Prosjektnr/art	Budsjett 2019
062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	
115810 Rehabilitering idrettsanlegg	96 000
115870 Nytt hovedbibliotek	622 739
115871 Nytt Munch-museum	1 005 394
116810 Idrettsanlegg - rehab/nybygg	620 000
116820 Idrettsanlegg - ufordelt	223 000
116830 Biler og maskiner	2 400
118805 Energieffektiviseringstiltak	34 800
Sum investeringsutgifter	2 604 333
08820 Tilskudd fra bykassen	-30 800
08190 Tilskudd fra staten	-405 000
09104 Lån i Lånefondet	-2 150 933
07710 Tilskudd fra andre	-17 600
Sum finansiering	-2 604 333

Prosjektnr. 116810 fordeles på følgende idrettsanlegg:

Beløp i 1000 kr ex mva

Kap. 062, prosjektnr. 116810	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom 2018	Budsjett 2019
Nye Jordal Amfi	3-19	694 000	383 000	311 000
Grorud flerbrukshus	4-18	223 000	61 000	102 000
Ullern flerbrukshall	4-19	166 000	60 000	106 000
Frogner ishall	4-20	231 000	50 000	101 000
Sum			577 100	620 000

7 Lånefondets budsjett for 2019 vedtas slik:

Lånefondet

Mill. kr

Artsgruppe	Budsjett 2019
100-509 Renteutgifter eksterne lån m.v.	1 215,7
<i>sum utgifter</i>	<i>1 215,7</i>
510-519 Avdrag på eksterne lån	4 000,0
520-529 Interne utlån	10 900,8
<i>sum utbetalinger</i>	<i>14 900,8</i>
Sum bruk av midler	16 116,5
780-909 Refunderte renter og låne-/adm.kostn.	-1 215,7
<i>sum inntekter</i>	<i>-1 215,7</i>
910-919 Nye låneopptak	-12 776,5
920-929 Interne avdrag på lån	-2 124,3
<i>sum innbetalinger</i>	<i>-14 900,8</i>
Sum anskaffelse av midler	-16 116,5

8 Forslag til økonomiplan 2019-2022 vedtas

Byrådet gis fullmakt til å oppdatere samtlige oversikter til økonomiplan 2019-2022 i tråd med bystyrets budsjettvedtak for 2019.

9 Byrådet gis fullmakt til å oppdatere samtlige tabeller om måltall og oversikter over drifts- og investeringsprosjekter i tråd med bystyrets budsjettvedtak for 2019.

Verbalforslag

10 Følgende verbalforslag vedtas

10.1. Bydelene

10.1.1 Mottak av flyktninger

Oslo kommune tar i mot 300 flyktninger i 2019.

Følgende verbalvedtak fra 2016 foreslås opphevet (se omtale under punkt 5.7B Omsorg under EHA).

H15/2016 Krav om at søkere til stillinger innenfor pleie og omsorg i Oslo kommune skal beherske norsk språk skriftlig og muntlig

Økt fokus på pasientsikkerhet og krav om å ha en kunnskapsbasert tjeneste krever kompetanse, også på språk. Før ansatte/søkere kan få ansettelse i pleie og omsorgstjenestene i Oslo kommune kreves norskferdigheter tilsvarende nasjonal norskprøve på nivå B2 for helsefagarbeidere og andre med utdanning fra videregående skole og for ufaglærte. For sykepleiere, fysioterapeuter, leger og andre med utdanning fra høyskole og universitetsnivå stilles krav om norskferdigheter tilsvarende nasjonal norskprøve på nivå C1.

H15/2016 foreslås erstattet med:

10.1.2 Krav om at søkere til stillinger innenfor pleie og omsorg i Oslo kommune skal beherske norsk språk skriftlig og muntlig.

Økt fokus på pasientsikkerhet og krav om å ha en kunnskapsbasert tjeneste krever kompetanse, også på språk. Ved ansettelser i helse- og omsorgstjenestene i Oslo kommune skal det for søkere som har fullført og bestått videregående opplæring i andre land enn Norge, Sverige eller Danmark stilles krav om fremvisning av språkprøve som viser at søker behersker norsk på minimum nivå B1 på alle delprøvene. Oslo kommune skal videre jobbe for at det utarbeides norskprøver på et nivå mellom B1 og B2, for å sikre arbeidsgivere muligheten til å stille mer differensierte språkkrav. For sykepleiere, fysioterapeuter, leger og andre med utdanning fra høyskole og universitetsnivå stilles krav om norskferdigheter tilsvarende HN-testen (Bergenstesten) på nivå «godt bestått». Nivå godt bestått på Bergenstesten tilsvarer nivå C1 i Det felles europeiske rammeverket for språk.

Følgende verbalvedtak foreslås opphevet:

Verbalvedtaket foreslås opphevet da midlene i tilskuddsordningen foreslås fordelt bydelene som en øremerket særskilt tildeling fra og med budsjett 2019.

H6/2014 Videreføre ordning med tilskudd til eldrecentre oppheves

Byrådet bes å videreføre ordningen med tilskudd til eldrecentre som ble vedtatt i forbindelse med budsjett for 2013.

10.2 Miljø og samferdsel

10.2.1 Klima og energifondet

Det kan i 2019 gis tilsagn om tilskudd innenfor en ramme på 120 mill. over ordningen Tilskudd til klima- og energiltak.

10.2.2 Om klimamålet for 2019

Bystyret slutter seg til tiltakene i tabell 2.2A og tabell 2.2B i kapittel 2 Klimabudsjettet i Sak 1. Byrådet rapporterer som en del av den ordinære rapporteringen til bystyret, om forventet måloppnåelse av klimamålet for 2019. Rapporteringen baseres på tiltakene som fremkommer i tabell 2.2A og tabell 2.2B i kapittel 2 Klimabudsjettet i Sak 1, samt indikatorsettet for klimagassutslipp i Oslo, «Klimabarometeret».

Takster, avgifter og ulike typer betalings- og utbetalingssatser

11 Takster, avgifter og ulike typer betalings- og utbetalingssatser for 2019 fastsettes slik:

11.1 Månedlig oppholdsbetaling i barnehage

Månedlig oppholdsbetaling i barnehage 01.01.2019 – 31.12.2019

For foresatte med årlig inntekt lik eller over 533 500 kr gjelder følgende satser:

Beløp i kroner

1. barn	3 085
2. barn (70 %)	2 212
3. barn (50 %)	1 630

Satsene vil bli justert i Tilleggsinnstillingen, jf. endringer i statsbudsjettet

Kost i barnehage tilsvarer kr 175 pr. barn per måned, og er inkludert i satsene.

Foresatte med årlig inntekt under kr 533 500 skal etter søknad betale en månedlig sats som på årsbasis tilsvarer 6 % av årlig inntekt. Kostpenger kommer i tillegg. Søskenmoderasjon gjelder også for denne gruppen.

Satsene gjelder fulltidsplass i kommunale barnehager, dvs. oppholdstid 41 timer pr. uke eller mer. Bydelsutvalgene fastsetter betalingssatser for barn med oppholdstid inntil 41 timer.

Det gis fritak for foreldrebetaling for 20 timer pr. uke (gratis kjernetid) til alle tre-, fire- og femåringer i husholdninger med en samlet personinntekt, etter skatteloven kapittel 12, og skattepliktig kapitalinntekt under kr. 450 000. Tilsvarende gjelder for barn med utsatt skolestart. For fire- og femåringer i bydelene Alna, Stovner, Bjerke og Grorud settes inntektsgrensen for Gratis kjernetid for barnehageåret 2018/2019 til kr 619 000 (6,5 ganger folketrygdens grunnbeløp). Samme inntektsgrense gjelder også 5-åringer i bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene for barnehageåret 2018/2019.

Oppholdsbetalingen for fulltidsplass i bydeler med gratis kjernetid utover nasjonal ordning reduseres med betaling tilsvarende 20 timer. Byrådet kan fastsette innretningen av tilbud om gratis kjernetid i barnehage, i henhold til gjeldende føringer for tildeling av statlige midler.

Maksimalprisen for en barnehageplass og inntektsgrensen for den nasjonale ordningen med gratis kjernetid for 3-, 4- og 5-åringer vil bli fastsatt av Stortinget i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2019. Oppholdsbetalingen i Oslo kommune må justeres i henhold til Stortingets vedtak.

11.2 Oppholdsbetaling i aktivitetsskolen

Månedlig oppholdsbetaling i Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) 01.01.2019 – 31.12.2019

Beløp i kroner

	Inntekt under kr 217 998 (2,25 G)*	Inntekt fra kr 217 998 (2,25G)* til kr 387 552 (4G)*	Inntekt over kr 387 552 (4G)*
Fulltidsplass	657	1 208	3 079
Deltidsplass	422	776	2 081
Fulltidsplass for barn med tilbud om gratis deltidsplass	235	431	998

*Inntektsgrensene justeres i samsvar med endring i Folketrygdens grunnbeløp (G) fra 01.05.2018.

Det kreves ikke oppholdsbetaling i aktivitetsskolen for barn med særskilte behov fra 5.-7. trinn. Det kreves ikke oppholdsbetaling i aktivitetsskolen for barn av flyktninger som deltar i introduksjonsprogrammet.

11.3 Tilbud til barn med særskilte behov fra 8.– 10. trinn og på videregående skole

Det kreves ikke oppholdsbetaling for tilbud før og etter skoletid til barn med særskilte behov fra 8.-10. trinn og på videregående skole.

11.4 Fastsettelse av kurspriser og avgifter for opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere

Byrådet gis fullmakt til å fastsette følgende satser innenfor rammen av vedtatt budsjett:

- Kurspriser for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for betalingslever.
- Prøveavgifter for avsluttende prøve i norsk og avsluttende prøve i samfunnskunnskap for betalingslever og personer med rett, som må gå opp til ny prøve.
- Prøveavgifter for å gjennomføre statsborgerskapsprøve

11.5 Egenbetaling for elevplasser ved Oslo kulturskole

Egenbetaling for ordinære elevplasser i Oslo kulturskole økes med 2,7 % til kr 3 903 per elev per år fra 01.01.2019. Byrådet gis fullmakt til å fastsette avgifter utenom ordinære elevplasser innen rammen av vedtatt budsjett.

11.6 Fastsetting av timepris ved salg av fysioterapitjenester.

Pris for kjøp og salg av fysioterapitjenester mellom bydelene justeres i samsvar med kommunal deflator, 2,7 % og settes i 2019 til kr. 424 for 60 minutters behandling og kr. 320 for 45 minutters behandling.

11.7 Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp til livsopphold

Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp til livsopphold pr. mnd. justeres med 2,7 % (deflator), og fastsettes slik for 2019:

Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp

Beløp i kroner

Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp	
Enslige aleneboende	7 100
Ektepar/samboere	11 140
Enslige forsørgere	8 080
Barnetillegg 0-10 år	1 600
Barnetillegg 11-18 år	2 120
Unge hjemmeboende 18-23 år	2 120

11.8 Bydelsbetaling for opphold på rusinstitusjoner/botiltak i rusomsorgen under Velferdsetaten

- a) Bydelsbetaling for opphold på rusinstitusjoner/botiltak under Velferdsetaten økes med 50 %, prisjusteres med 2,7 % og utgjør i 2019 kr. 490 pr. døgn pr. beboer.
b) For Svingen, Incita og i Boliger med forsterket oppfølging utgjør bydelsbetalingen kr 1 700 pr. døgn pr. beboer.
c) Velferdsetaten gis i samarbeid med aktuell bydel fullmakt til å fastsette en høyere bydelsbetaling for beboere med særlige utfordringer.

11.9 Bydelsbetaling for øvrige institusjoner og botilbud under Velferdsetaten

Bydelsbetalingen justeres i samsvar med kommunal deflator på 2,7 %.

11.10 Egenbetaling ved rusinstitusjoner

Egenbetaling ved rusinstitusjoner videreføres kun for omsorgsinstitusjoner. Fra og med 2019 overtar bydelene ansvar for å beregne og innkreve slik egenbetaling, som skal skje i medhold av «Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester i institusjon mv.»

11.11 Pris pr. vektet sykehjemsplass 2019

Prisen pr vektet sykehjemsplass i 2019 fastsettes til kr 906 025.

11.12 Salgspris for tjenester ved Villa Enerhaugen

Salgspris for tjenester ved Villa Enerhaugen skal være kostnadsdekkende og fastsatt i samsvar med vedtatte effektiviseringskrav og inntektsforutsetninger. Når avtaler om kjøp av tjenester inngås skal det være dialog med kjøperbydel om tjenesteinnhold. Justering av pris på avtaler om salg av tjenester til bydelene skal holdes innenfor kommunens deflator. Ved aktivitetsendringer i tjenestekjøpene skal avtalene reforhandles i dialog med kjøperbydelene.

11.13 Salgspris for nevrologiske plasser ved Kingosgate bo- og rehabiliteringssenter og ved Østensjø bo og rehabiliteringssenter

Salgspris for nevrologiske plasser ved Kingosgate bo- og rehabiliteringssenter og ved Østensjø bo- og rehabiliteringssenter skal være kostnadsdekkende og fastsatt i samsvar med vedtatte effektiviseringskrav og inntektsforutsetninger. Når avtaler om kjøp av tjenester inngås skal det være dialog med kjøperbydel om tjenesteinnhold. Justering av pris på avtaler om salg av tjenester til bydelene skal holdes innenfor kommunens deflator. Ved aktivitetsendringer i tjenestekjøpene skal avtalene reforhandles i dialog med kjøperbydelene

11.14 Kostøre i sykehjem

Kostøret i sykehjem fastsettes til kr 111 pr. dag.

11.15 Egenbetaling for trygghetsalarm

Egenbetaling for trygghetsalarm

Husstanden samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag - i henhold til forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester¹⁾	Månedssats i kroner
Fra kr 290 649 (over 3G)	254

¹⁾ Alminnelig inntekt 2017 tillagt ev. utenlandsk pensjon og hjelpestønad til hjelp i huset, og fratrukket ev omsorgslønnsbidrag i alminnelig inntekt. Inntekten gjelder for husstanden, dvs. hjelpemottaker og ektefelle/partner/samboer, evt. også foreldres inntekt dersom hjelpemottaker er under 18 år.

Ekstrakostnad for utrykninger utenfor brukers hjem samt brukerstøtte betales av brukeren uavhengig av brukers husholdsinntekt.

Bydelene gis fullmakt til å avgjøre om de vil innkreve egenandeler på trygghetsalarmer.

11.16 Behovsprøving ved vedtak om utvidede trygghetspakker

Personer over 75 år skal ha rett på å få trygghetsalarm til innendørs bruk når de selv ønsker dette, dvs. uten at bydelen gjør en behovsvurdering. Søknader om tildeling av alarmer og utstyr utover digital trygghetsalarm til innebruk skal behovsprøves før vedtak om slike utvidede trygghetspakker fattes. Dette skal gjelde for alle aldersgrupper.

11.17 Egenandel på anskaffelse av utstyr når brukerens husholdsinntekt er over 2G

Innkjøp av trygghetsalarmer for innendørs bruk finansieres 100 % av Oslo kommune. For bærbare digitale trygghetsalarmer til utendørs bruk og tilleggsutstyr utover dette betales 50 % av innkjøpspris som egenandel av brukeren som får vedtak om dette utstyret når brukerens husholdsinntekt er over 2G. Brukere med husholdsinntekt under 2G fritas for egenandel.

11.18 Egenandel på installasjon av utstyr når brukerens husholdsinntekt er over 2G

Engangskostnaden for installasjon av alle typer trygghetsalarmer og tilleggsutstyr skal betales av brukeren når brukerens husholdsinntekt er over 2 G. Brukere med husholdsinntekt under 2G fritas for egenandel. Bydelene gis anledning til å fritta personer som allerede har analog trygghetsalarm for ny installasjonskostnad knyttet til digital alarm.

11.19 Egenbetaling for renhold, matlagning m.m.

Maksimal egenandel per måned for hjemmetjenester i husholdninger med inntekt under 2G vedtas hvert år i statsbudsjettet. Dette medfører at verbalvedtak om utgiftstak for husstander med inntekt under 2G vil bli justert i Tilleggsinnstillingen. Egenandel som foreslås for Sak 1/2019:

Egenbetaling for renhold, matlagning m.m.

Husstandens samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag - i henhold til forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester 1)	Timesats i kroner	Utgiftstak i kroner pr. mnd./pr år (timer)
Under kr 193 766 (under 2G) 2)	34	kr 200 pr. mnd. (6 timer)
Fra kr 193 766 (2-3 G)	76	kr 7 600 pr. år (100 timer)
Fra kr 290 649 (3-4G)	194	kr 19 400 pr. år (100 timer)
Fra kr 387 532 (over 4 G)	319	kr 31 900 pr. år (100 timer)

1) Alminnelig inntekt 2017 tillagt ev. utenlandsk pensjon og hjelpestønad til hjelp i huset, og fratrukket ev omsorgslønnsbidrag i alminnelig inntekt. Inntekten gjelder for husstanden, dvs. hjelpemottaker og ektefelle/partner/samboer, evt. også foreldres inntekt dersom hjelpemottaker er under 18 år.

2) Dersom husstandens samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag er under 2 G, skal samlet vederlag for tjenester ikke overstige et utgiftstak på kroner 200 pr. måned i 2017. Jfr. forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 10. Utgiftstaket reguleres hvert år i statsbudsjettet som legges frem i oktober og vedtas i desember. Revidert sats for inntekter under 2G legges derfor frem i tilleggsinnstillingen for budsjett 2019.

TT – tjenesten

Egenandelene prisjusteres med ca. 2,7 %. Månedssatsen settes lik et bestemt antall turer for å unngå administrativt merarbeid. Gjennom de siste årene er denne satt til 10 turer for voksne og 20 turer for barn 16-18 år. Følgende foreslås for Sak 1 2019:

11.20 Tilrettelagt transport: Egenandel for TT-reiser i Oslo

Egenandel for TT-reiser innenfor Oslos grenser settes til kr 58 for voksne og kr 29 for barn under 18 år.

11.21 Tilrettelagt transport: Egenandelstak for faste reiser til aktivitetsskole, dagtilbud som alternativ til arbeid, arbeid og høyere utdanning

Det settes et egenandelstak på kr 575 per måned for faste TT-reiser til aktivitetsskole, dagtilbud som alternativ til arbeid, arbeid og høyere utdanning. Egenandelstaket gjelder både i Oslo og Akershus.

11.22 Egenandel for reisende til skolefritidsordning annet sted enn lokalisert til grunnskolen
Egenandelen for transporttjenester for reiser til skolefritidsordning på annet sted enn lokalisert til grunnskolen settes til kr 575 pr. måned for reiser i Oslo.

11.23 Transporttjenesten for forflytningshemmede mellom 6 og 67 år – fritidsreiser
For brukere av transporttjenesten for forflytningshemmede mellom 6 og 67 år settes kvoten til 150 reiser pr. år. For brukere som for første gang søker etter 1. juli, settes kvoten til 75 fritidsreiser første året. Det gis anledning til å søke om et begrenset antall tilleggsreiser.

11.24 Transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som ikke er blinde eller svaksynte – fritidsreiser
For brukere av transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som ikke er blinde eller svaksynte, settes kvoten for fritidsreiser til 70 reiser pr. år. For brukere som for første gang søker etter 1. juli settes kvoten til 35 reiser. Det gis anledning til å søke om et begrenset antall tilleggsreiser.

11.25 Transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som er blinde eller svaksynte eller spesialbilbrukere – fritidsreiser
For primærbrukere av transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som er blinde eller svaksynte eller spesialbilbrukere gis en kvote på 150 fritidsreiser pr. år. For primærbrukere som for første gang søker etter 1. juli, settes kvoten til 75 fritidsreiser første året. Det gis anledning til å søke om et begrenset antall tilleggsreiser.

11.26 Tilrettelagt transport: Egenandel for turer til Akershuskommunene Oppegård, Lørenskog, Nittedal og Bærum
I forskrift om tilrettelagt transport med forflytningsvansker, Oslo kommune, § 9, er følgende gjort gjeldende: Dersom sterke helse- eller sosialmessige grunner tilsier det, og det foreligger et særskilt reisebehov, kan TT-brukere unntaksvis innvilges rett til å benytte et bestemt antall fritidsreiser etter avtalt formål i kommunene Bærum, Lørenskog, Nittedal og Oppegård. Egenandel for fritidsreise til Akershuskommunene Oppegård, Lørenskog, Nittedal og Bærum settes til kr 115 for voksne og kr 58 for barn under 18 år.

11.27 Tilrettelagt transport: Faste reiser i Akershus
Egenandel for faste TT-reiser i Akershus settes til kr 58 for voksne og kr 29 for barn under 18 år.

11.28 Tilrettelagt transport: Fritidsreiser til Oslo lufthavn Gardermoen ved egne flyreise
I forskrift om tilrettelagt transport med forflytningsvansker, Oslo kommune, § 9, er følgende gjort gjeldende: TT- brukere kan benytte fritidsreiser til Oslo lufthavn Gardermoen ved egen flyreise. Egenandelen for TT-reiser til Oslo lufthavn Gardermoen settes til kr 222 for voksne og kr 111 for barn under 18 år.

11.29 Gebyr for vann og avløp
Gebyr for vann og avløp økes med 9,5 %.

11.30 Gebyr for husholdningsrenovasjon
Gebyr for renovasjon økes med 8,8 %.

11.31 Feiegebyr
Gebyr for feiing endres ikke.

11.32 Parkeringsavgift
Parkeringsavgiften økes med 2,7 %.
I henhold til Forskrift om vilkårsparkeering for allmennheten og håndheving av private parkeringsreguleringer (parkeringsforskriften) § 34 er det innført betalingsfritak for elektriske og hydrogen-drevet motorvogn på avgiftsbelagte kommunale parkeringsplasser gjeldende fra og med 01.01.2018.

11.33 Fullmakt til byrådet (generelt vedtak)

Byrådet gis fullmakt til å justere gebyrene for vann og avløp, renovasjon og feiing basert på bystyrets vedtatte budsjett og i henhold til gjeldende retningslinjer for selvkostberegning.

Prosedyre for bemanningsreduksjon

12 Byrådets forslag til prosedyre for bemanningsreduksjon vedtas, jf. vedlegg.

Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)

13 Byrådets forslag til saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter) vedtas, jf. vedlegg.

Prosedyre for bemanningsreduksjoner

Følgende prosedyre for bemanningsreduksjon gjøres gjeldende for perioden 01.01 til 31.12.2019:

Stillinger som ikke kan forsvares opprettholdt med basis i vedtatt budsjett inndras og de ansatte registreres som overtallige. Ansatte som innehar stillinger som bortfaller, søkes omplassert. Når overtallige er identifisert, registreres overtallige i kommunens HR-system og meldes Utviklings- og kompetanseetaten. Arbeidsgiveransvaret for den overtallige ligger fortsatt hos virksomhetene. Overtallige kan benyttes i midlertidige ansettelsesforhold i virksomhetsapparatet inntil ordinær omplassering kan skje. Det påligger således virksomhetslederne (etatsjefene/ bydelsdirektørene), med bakgrunn i budsjettforslaget å utarbeide en oversikt over hvilket personell som er overtallig og som skal registreres i kommunens HR-system og meldes Utviklings- og kompetanseetaten. Arbeidsmiljøloven, avtale om omplassering av overtallige og øvrige avtaler med de ansattes organisasjoner samt sentrale retningslinjer skal følges i forbindelse med behandling av disse sakene.

Følgende prosedyre følges for behandling av overtallige i virksomhetene:

1. Med bakgrunn i vedtatt budsjett avklarer virksomhetene hvem som skal erklæres som overtallige. Disse registreres i kommunens lønns- og personalsystem og søkes omplassert lokalt.
2. Det påligger virksomheten å melde overtallige ansatte inn til Utviklings- og kompetanseetaten. Inntil fast omplassering kan foretas, skal den enkelte overtallige som er meldt inn i Utviklings- og kompetanseetaten kunne benyttes i midlertidige ansettelsesforhold i virksomheten eller kommunen for øvrig der slikt behov er til stede.
3. Ved omstillingsprosesser og etter beslutning om overtallighet kan virksomheten selv vurdere å gi overtallige tilbud om inntil 12 måneders etterlønn dersom de selv sier opp sin stilling med øyeblikkelig virkning. Den enkelte overtallige kan også selv søke sin virksomhet om etterlønn. De ansatte som benytter seg av denne ordningen kan ikke de 12 etterfølgende måneder gis ny ansettelse i kommunen eller i kommunens selskaper uten at det foretas reduksjon av lønns- utbetalingene i ny stilling i forhold til utbetalt etterlønn. Ved eventuell ny tilsetning i Oslo kommune, gjøres det forholdsmessig avkorting av tidligere etterlønn. "Modervirksomheten" bærer det økonomiske ansvar ved tilståelse av etterlønn.
4. Ledige stillinger i Oslo kommune kunngjøres samtidig internt og eksternt. Det understrekes at virksomhetene har en ufravikelig plikt til å registrere ledige stillinger i kommunens lønns- og personalsystem. Dette må gjøres for å kunne ivareta kommunens arbeidsgiveransvar for omplassering av overtallige arbeidstakere på en forsvarlig måte.
5. For at nødvendig og forutsatt besparelse i forhold til budsjettet skal oppnås, må overtallige arbeidstakere gis tilbud om eller skaffes nytt arbeid snarest mulig. Dersom dette ikke er mulig, må det kunne dokumenteres at det er foretatt det som med rimelighet må kunne forventes for å tilby vedkommende annet passende arbeid i kommunen, jf. arbeidsmiljølovens § 15-7 (2). Både av hensyn til den overtallige og til kommunen skal behandlingstiden i forbindelse med en enkelt sak skje raskest mulig. Dersom en arbeidstaker anses som kvalifisert til en stilling (ikke nødvendigvis best kvalifisert), skal vedkommende gis et skriftlig tilbud om stillingen. Den overtallige må deretter enten takke ja eller nei til stillingen, jf. omplasseringsavtalens § 4.2.1. Byrådet vil aktivt bruke sin rett etter omplasseringsavtalen til å kunne tilsette en søker som skal omplasseres fra en annen stilling i kommunen i de tilfeller hvor den ordinære ansettelsesmyndighet ikke finner å kunne gjøre dette. Arbeidstaker som ikke godtar tilbud om passende arbeid, vil bli sagt opp fra kommunen, jf. Arbeidsmiljølovens § 15-7 og omplasseringsavtalens § 4.2.1.
6. Byrådet gis fullmakt til å foreta beordringer av personell (grupper) på tvers av etats- eller bydelsgrenser dersom dette anses nødvendig for å kunne sysselsette overtallige arbeidstakere på en for kommunen formålstjenlig måte.

7. Virksomhetene står ansvarlig for å dekke lønnskostnadene for overtallig personell inntil vedkommende ansatte enten er omplassert i fast stilling, er benyttet i midlertidig stilling i annen virksomhet eller vedkommendes ansettelsesforhold opphører. Dersom vedkommende ikke er skaffet annet passende arbeid etter endt midlertidig ansettelsesforhold, tilbakeføres vedkommende til "modervirksomheten".
8. Byrådet gis fullmakt innenfor en ramme på 5 millioner av kap. 125 Utviklings- og kompetanseetaten til å innvilge søknad om hel eller delvis refusjon av lønnsgep og etterlønnskostnader ved bemanningsreduksjoner i henhold til disse retningslinjene i forbindelse med omstruktureringsprosesser i virksomhetene. Midlene kan også benyttes til å dekke andre utgifter i forbindelse med overtallighet og til kompetanse- og omstillingstiltak for overtallige.
9. Byrådet gis fullmakt til å gi utfyllende retningslinjer for bruk av bevilgningen i punkt 8 foran. Byrådet gis fullmakt til å overføre arbeidsgiveransvaret for den enkelte overtallige til Utviklings- og kompetanseetaten.

Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)

Saksbehandlingsregler (takstvedtekter) for de sakkyndige nemndene og den sakkyndige klagenemnda for eiendomsskatt gjeldende fra og med 1. januar 2019

1 Innledning

Disse saksbehandlingsreglene (takstvedtektene) gjelder for eiendomsskattekontoret, de sakkyndige nemndene for taksering av eiendommer og den sakkyndige klagenemnda for eiendomsskatt. Reglene her kommer i tillegg til lovgivningen, blant annet eiendomsskatteloven, kommuneloven, offentleglova, forvaltningsloven og skatteforvaltningsloven kap 3, jf. eiendomsskatteloven § 29.

2 Sakkyndige takstnemnder og sakkyndig klagenemnd

2.1 Sakkyndige takstnemnder

Oslo bystyre har opprettet to sakkyndige takstnemnder for eiendomsskatt, jf. eiendomsskatteloven § 8A-3 fjerde ledd. Sakkyndig nemnd for taksering av alle faste eiendommer unntatt næringsseiendom og sakkyndig nemnd for taksering av næringsseiendom.

De sakkyndige takstnemndene har tre medlemmer hver, hvorav en leder, en nestleder og et medlem. I tillegg er det valgt tre varamedlemmer i nummerert rekkefølge.

Hver av de sakkyndige takstnemndene fatter sine beslutninger i fellesskap. Dersom det er uenighet om et særskilt spørsmål, kan nemnda avgjøre uenigheten ved avstemning. Ved stemmelikhet er nemndleders stemme avgjørende.

Nemndleders oppgaver er nærmere beskrevet under punkt 4.1 nedenfor. Dersom nemndlederen har forfall, overtar nestlederen nemndleders oppgaver. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg.

2.2 Sakkyndig klagenemnd

Til å behandle klager over de sakkyndige takstnemndenes takstvedtak (overtakst) og klager over eiendomsskattekontorets utskrivingsvedtak har Oslo bystyre opprettet en felles sakkyndig klagenemnd, jf. eiendomsskatteloven § 20.

Den sakkyndige klagenemnda består av fem medlemmer, hvorav en leder, en nestleder og tre medlemmer. I tillegg er det valgt fem varamedlemmer i nummerert rekkefølge.

Den sakkyndige klagenemnda fatter sine beslutninger i fellesskap. Uenighet avgjøres ved avstemning. Ved stemmelikhet er nemndleders stemme avgjørende.

Oppgavene til lederen av den sakkyndige takstnemnda, jf. punkt 4.1 og kommuneloven § 32, gjelder tilsvarende for lederen av den sakkyndige klagenemnda. Nestleder overtar nemndleders oppgaver ved forfall. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg.

2.3 Habilitet og møteplikt

Om habilitet gjelder forvaltningsloven § 6 med tillegg av de særregler som følger av eiendomsskatteloven § 21 og kommuneloven § 40 nr. 3. Nemnda avgjør selv om et medlem er inhabilt uten at medlemmet deltar, jf. forvaltningsloven § 8 annet ledd.

Medlemmene i sakkyndig takstnemnd og sakkyndig klagenemnd har plikt til å møte i alle møter, med mindre vedkommende har gyldig forfall jf. Kommuneloven § 40 nr. 1/ny kommunelov § 8-1(?). Ved forfall skal medlemmet snarest mulig varsle Eiendomsskattekontoret. Ved forfall innkalles varamedlemmer såvidt mulig i den nummerorden de er valgt, jf. kommuneloven § 16 nr. 1.

3 Eiendomsskattekontorets oppgaver for nemndene

3.1 Eiendomsskattekontoret

Eiendomsskattekontoret sorterer under Kemner-kontoret og skal fungere som faglig og teknisk sekretariat for de sakkyndige takstnemndene herunder også besiktigelsesmennene. Videre ivaretar eiendomsskattekontoret funksjonene til faglig sekretariat for sakkyndig klagenemnd og er teknisk sekretær for sakkyndig klagenemnd. Det påligger kontoret å legge til rette for de sakkyndige takstnemndenes og sakkyndig klagenemnd arbeid, herunder å sørge for alt administrativt og kontormessig arbeid for de sakkyndige nemndene. Dette innbefatter tilretteleggelse av grunnlaget for en avgjørelse, innsamling av informasjon vedrørende det aktuelle saksforhold og vurdering av dette.

Ved behandlingen av klagesaker skal det gjøres et tydelig skille mellom klagesaksforberedelsen i underinstansen og klagesaksforberedelsen for klageinstansen, jf. kommuneloven § 40 nr. 3 bokstav c/ny kommunelov § 13-3 andre og tredje ledd. Saksforberedelsen for sakkyndig klagenemnd foretas av andre personer enn de som var med på å forberede eller fatte det påklagede vedtaket. Treffer klagenemnda nytt vedtak som innebærer hel eller delvis omgjøring skal eiendomsskattekontoret effektivere vedtaket.

3.2 Deltakelse på møter i sakkyndig nemnd

Eiendomsskattekontoret skal så langt nemndene finner det ønskelig delta på nemndsmøter for å legge til rette for og bistå nemndene i deres arbeid. Eiendomsskattekontoret sine representanter har ikke stemmerett på møtene, skal ikke delta i selve takseringsarbeidet og kan ikke instruere nemnda.

I møtene til sakkyndig klagenemnd skal ikke saksbehandlere som var med på å forberede eller fatte det påklagede vedtaket delta.

3.3 Forberedelse av takseringsarbeidet

Eiendomsskattekontoret utarbeider lister over eiendommene i kommunen som skal takseres av nemndene. Eiendomsskattekontoret forbereder takseringen ved å innhente tilgjengelig informasjon om den enkelte eiendom.

3.4 Besiktigelsesmenn og andre sakkyndige for de sakkyndige takstnemndene og for sakkyndig klagenemnd

Eiendomsskattekontoret engasjerer besiktigelsesmenn som skal foreta befaringer og avgi veiledende uttalelser og forslag til takster til de sakkyndige takstnemndene og sakkyndig klagenemnd.

Nemndene kan også be Eiendomsskattekontoret om å tilkalle annen sakkyndig hjelp når det er nødvendig, eksempelvis til utredning av juridiske spørsmål.

Besiktigelsesmennene og andre sakkyndige deltar ikke i selve takseringen og har ingen stemmerett. Nemndene kan imidlertid innkalle besiktigelsesmennene ved behov for opplysninger e.l. Det gjelder de samme regler for habilitet som for medlemmene i de sakkyndige nemndene.

4 Takseringsarbeidet

4.1 Oppgaver som tilligger sakkyndig takstnemnds leder

Nemndlederen skal lede takseringsarbeidet samt å sørge for at fremdriften i takseringen går etter planen. Det påligger nemndleder i samarbeid med Eiendomsskattekontoret, å planlegge, lede arbeidet og beramme takstene.

Nemndsleder innkaller til møtene, jf. kommuneloven § 32 andre ledd. Leder av Eiendomsskattekontoret innkalles til alle møtene i sakkyndig takstnemnd. Takstnemnda er beslutningsdyktig selv om ikke eiendomsskattekontorets representant er til stede.

Takstnemnda innkalles til så mange møter som er nødvendig for å gjennomføre takseringen.

4.2 Informasjon til de øvrige nemndsmedlemmene

På det første møtet for nyutnevnt sakkyndig takstnemnd eller sakkyndig klagenemnd har nemndleder og Eiendomsskattekontoret ansvar for at alle medlemmene får den nødvendige informasjon og opplæring om nemndas oppgaver, de relevante lovbestemmelser og kommunens skattetakstvedtekter. Til det første møtet innkalles også alle varamedlemmene.

Er det flere sakkyndige takstnemnder i kommunen kan det konstituerende møtet avholdes av nemndene i fellesskap.

4.3 Møteprotokoll fra møter i nemndene

4.3.1 Protokoll fra de sakkyndige takstnemndene

Det skal føres protokoll fra alle møter i de sakkyndige takstnemndene, som underskrives av to av nemndas medlemmer, jf. kommuneloven § 30.

I protokollen skal dato, tid og sted for møtet nedtegnes. I tillegg skal det nedtegnes hvem som møtte og hvem som var fraværende, og hvilke saker som ble behandlet. Alle fremsatte forslag og avstemningsresultat og alle beslutninger skal nedtegnes.

I protokollen skal begrunnelse for vedtaket fremgå, herunder inneholde opplysninger om hver enkelt eiendom som takseres, hva som inngår i taksten, hvilke verdsettelsesprinsipp(er) som er anvendt, hva taksten er og hvordan man er kommet frem til verdien av eiendommen. Dersom møtet er besluttet lukket på grunn av lovbestemt taushetsplikt skal dette fremgå av protokollen, jf. kommuneloven § 31 nr. 2. og eiendomsskatteloven § 29 jf. skatteforvaltningsloven § 3-1.

4.3.2 Protokoll fra den sakkyndige klagenemnda

Sakkyndig klagenemnd skal føre protokoll fra møtene. Punkt 4.3.1 gjelder da tilsvarende.

I protokollen skal begrunnelsen for at vedtaket er opprettholdt eller endret fremgå. Protokollen skal inneholde opplysninger om hver enkelt eiendom, angi hvilket faktum og hvilken rettsanvendelse den sakkyndige klagenemnd bygger på, hvordan man er kommet frem til verdien av eiendommen og hvilke verdsettelsesprinsipper som er anvendt for de enkelte eiendommer.

4.4 Generelle prinsipper for takseringsarbeidet

Besiktigelsesmennene og sakkyndig takstnemnd skal verdsette de skattepliktige eiendommene etter reglene i eiendomsskatteloven § 8A-2, og det generelle likebehandlingsprinsippet som gjelder for eiendomsskatt. Det kan ikke gjøres andre fradrag eller reduksjoner i taksten enn hva loven hjemler. Besiktigelsesmennene og sakkyndig takstnemnd skal utøve verdsettelsesskjønnet etter beste evne.

De sakkyndige takstnemndene fastsetter takstene etter skjønn og kan ikke instrueres i sitt arbeid.

Alle takster skal avrundes til nærmeste hele 1 000 kroner.

Dersom det er ulik eier av grunn og bebyggelse på en fast eiendom, skal grunnen og bygningene normalt takseres hver for seg.

4.5 Vedtakelse av retningslinjer og sjabloner, verdsettelsesprinsipper

Før den alminnelige takseringen påbegynnes, skal takstnemndene vedta alminnelige retningslinjer for takseringen for å sikre størst mulig ensartethet i vurderingene. Vedtatte retningslinjer for taksering kan ikke endres i takstperioden. Takstperioden er på 10 år, jf. Eiendomsskatteloven § 8 A-3, andre ledd.

Sakkyndig takstnemnd kan vedta sjabloner til bruk i takseringen. Sjablongene er et hjelpemiddel for å komme frem til eiendommens takstverdi. Sjablongene skal ta høyde for at eiendommens beskaffenhet (innretning), anvendelighet (bruksegenskap) og beliggenhet (lokalisering) kan virke inn på verdien, jf. eiendomsskatteloven § 8A-2 (1).

Verk og bruk skal i tråd med overgangsbestemmelsen fastsatt i lov av 19.12.2017 nr 118 heretter anses som næringseiendommer, men slik at de fra skatteåret 2019 til og med skatteåret 2024 skrives ut eiendomsskatt på et særskilt fastsatt grunnlag.

De sakkyndige nemndene er i samarbeid med Eiendomsskattekontoret ansvarlige for å gi besiktigelsesmennene informasjon og veiledning om praktisering av de alminnelige retningslinjene.

Ved behov kan prøvetaksering finne sted. Prøvetaksering bør finne sted med så vel takstnemndene som besiktigelsesmennene tilstede for å sikre likeartet praksis.

4.6 Varsel om takst - befaring og forslag til takst

Eieren (skattyter) skal varsles om at taksering skal skje. Varsel skal gis i god tid før takseringen. Eiendomsskattekontoret foretar varslingen, og kan innhente opplysninger mv.

Alle eiendommer må befares av de engasjerte besiktigelsesmennene, med mindre annet er avtalt med skattyter. Det følger av langvarig praksis at det normalt ikke foretas befaring ved taksering av kraftlinjer, men dette bør avklares med skattyter i hvert enkelt tilfelle.

I forbindelse med befaringen utarbeider besiktigelsesmennene forslag til takst befarringsrapport. Forslaget til takst bør inneholde grunnlagsdata og prinsippene for verdsettelsen.

4.7 Fotografering

Eiendommer skal fotograferes ved befaring skal eiendommen fotograferes. Bildene og befarringsrapporten skal legges til grunn som dokumentasjon for at befaring har funnet sted.

Eiendomsskattekontoret, sakkyndig besiktigelsesmann og den sakkyndige nemndas/klagenemndas medlemmer har rett til å ta fotografi av eiendommen til bruk for takseringen.

4.8 Fastsettelse av takst

I forbindelse med takseringen skal sakkyndig takstnemnd, etter forslag til takst fra Besiktigelsesmennene (se punkt 3.6), blant annet ta stilling til:

- hvilke eiendommer som er skattepliktige innenfor det virkeområdet bystyret har definert, jf. eiendomsskatteloven § 3.
- hvilke eiendommer som er omfattet av overgangsbestemmelsene i eiendomsskatteloven §§ 3 og 4 og fastsette nytt grunnlag i henhold til overgangsreglene.
- grensesnittet mellom kraftanlegg og overføringsanlegg, jf. skatteloven § 18-1 (2) a.
- hvilke eiendommer som er unntatt fra eiendomsskatt, jf. eiendomsskatteloven § 5 og hvilke eiendommer som er fritatt, jf. eiendomsskatteloven § 7.

4.9 Generelle prinsipper for klagebehandling

Saksfremstillingen skal gjøre rede for de faktiske, rettslige og skjønnsmessige sidene ved klagesaken.

Førsteinstansen skal på grunnlag av anførslene i klagen og eventuelle nye opplysninger vurdere om det opprinnelige vedtaket skal opprettholdes, oppheves eller endres. Dersom førsteinstansen gir fullt ut medhold treffer den nytt takstvedtak og saken avsluttes. Dette er et nytt enkeltvedtak som kan påklages. Hvis takstnemnda kommer til at klagen bør gis delvis medhold eller opprettholder sitt opprinnelige vedtak oversendes saken med takstnemndas vurdering til klageinstansen uten ugrunnet opphold.

Klager skal orienteres om oversendelsen ved kopi av saksfremstillingen.

Faglig sekretariat for klagenemnda skal sikre at saken er så godt opplyst som mulig, jf. forvaltningsloven § 33 femte ledd. Sekretariatet skriver saksframstilling for klagenemnda. Saksframstillingen skal inneholde forslag til vedtak.

Om saken ikke kan forberedes uten ugrunnet opphold, skal sekretariatet gi klager et foreløpig svar etter forvaltningsloven § 11 a.

Faglig sekretariat skal som hovedregel innen 14 dager fra mottak av klage vurdere om det er behov for flere opplysninger fra klager eller førsteinstans, om det er grunnlag for at klagen skal avvises, eller vurdere spørsmål om oppreisning for oversittelse av klagefrist. Dersom det er behov for tilleggsopplysninger, gis klager 14 dagers frist til å sende inn de etterspurte opplysningene.

Klagenemnda er ansvarlig for at de undersøkelser klagen gir grunn til utføres, og at saken er tilstrekkelig opplyst.

4.10 Taushetsplikt

Medlemmene av sakkyndig nemnd, sakkyndig klagenemnd og besiktigelsesmenn har taushetsplikt om informasjon de får tilgang til gjennom sine verv, jf. eiendomsskatteloven § 29, 2. ledd, jf. skatteforvaltningsloven § 3-1.

Etter kommuneloven § 31 nr. 2 skal det vedtas lukking av møtet når det foreligger lovbestemt taushetsplikt, jf. offentleglova § 13, jf. Eiendomsskattelova § 29, 2. ledd, jf. Skatteforvaltningsloven § 3-1, 1. ledd og saksbehandlingsreglene punkt 4.3.

Medlemmene i sakkyndig takstnemnd, sakkyndig klagenemnd, og besiktigelsesmenn skal i forbindelse med tiltredelsen avgi skriftlig erklæring om taushetsplikten.

5. Årsberetning

Takstnemndene og Sakkyndig klagenemnd avgir årsberetning til bystyret.

6. Endring av reglementet

Endringer i disse Saksbehandlingsreglene (takstvedtekter) for de sakkyndige nemndene og den sakkyndige klagenemnda vedtas av bystyret.

Forkortelser

AAN	Amathea, tidligere Alternativ til abort Norge
AAP	Arbeidsavklaringspenger
AB	Arbeid med bistand
ABLU	Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdannig
ABM	Agresso Budget Manager (Oslo kommunes budsjettssystem)
ABW	Agresso Business World (Oslo kommunes regnskapssystem)
AFP	Avtalefestet pensjon
AMU	Arbeidsmiljøutvalg
APS	Arbeidspraksis i skjermet virksomhet
ASA	Allmennaksjeselskap
AS	Aksjeselskap
ASSS	ASSS-kommunene er de 10 største kommunene i Norge som samarbeider om å sammenligne aggregerte styringsdata
A-ordning	A-ordningen er rapporteringsordningen til Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten (NAV) og Statistisk sentralbyrå (SSB)
RVTS	Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
B	Bydel
BBY	Boligbygg Oslo KF
BFE	Barne- og familieetaten
BLK	Byrådslederens kontor
BOB	Behovsbasert bemanning (kompetansestyringssystem)
Bufdir	Barne- ungdoms- og familiedirektoratet
BUFF	Barne- og ungdomsfaglig forum
BYD	Bydelene
BYM	Bymiljøetaten
BYMIF	Byomfattende senter for mindreårige enslige flyktninger
BYS	Bystyrets organer
BYU	Byrådsavdeling for byutvikling
C40	Cities Climate Leadership Group
DIFI	Direktoratet for forvaltning og IKT
DIXI	Ressursenter for voldtatte kvinner
Dok.3	Bystyrets budsjettvedtak
DSB	Direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap
EBITDA	Earnings before interests, taxes, depreciations and amortizations
EBY	Eiendoms- og byfornyelsesetaten
ECAD	European cities against drugs
EGC	European Green Capital
EGE	Energigjenvinningsetaten
EHA	Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid
EMI	Enhet for mangfold og integrering
ENØK	Energiøkonomisering
Esktl	Lov om eidegdomsskatt til kommunane
EU	Den europeiske union
EØS	Det europeiske økonomiske samarbeidsområde
FAD	Forbruker-, administrasjons- og kirkedepartementet
FDV	Forvaltning, drift og vedlikehold
FIN	Byrådsavdeling for finans
FO	Funksjonsområde
FoU	Forskning og utdanning
FRIGO	Friluftssenter i Bydel gamle Oslo

VEDLEGG 3: Forkortelser
Budsjett 2019

G	Grunnbeløpet i folketrygden
GERICA	IKT-system for pleie- og omsorgstjenesten
GFE	Gravferdsetaten
HEL	Helseetaten
HF	Helseforetak
HMS	Helse, miljø og sikkerhet
HR	Human Resource
IA	Inkluderende arbeidsliv
ICLEI	International Council for Local Environmental Initiatives
IKM	Internasjonalt Kultursenter og Museum
IKT	Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
IPLOS	Individbasert pleie- og omsorgsstatistikk
ISO	International Standard Organisation
IT	Informasjonsteknologi
JURK	Juridisk Rådgivningskontor for kvinner
KAD	Kommunal akutt døgnenhet
KEF	Tilskudd til klima- og energiltak
KEM	Oslo kemnerkontor
KF	Kommunalt foretak
KfiO	Kirkelig fellesråd i Oslo
Kgl.res.	Kongelig resolusjon
KIB	Kulturbyggene i Bjørvika
KID	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF
KLI	Klimaetaten
KLP	Kommunal Landspensjonskasse
KOFA	Klagenemnda for offentlige anskaffelser
KommIT	Program for samordning av IKT i kommunesektoren
KORO	Statens fagorgan for kunst i det offentlige rom
KoRus	Oslo Kompetansesenter – rus
KOSTRA	Kommune-Stat-Rapportering
Kpi	Konsumprisindeks
KMD	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
KS	Kommunesektorens organisasjon
KS1	Ekstern kvalitetssikring av konseptvalgutredning for investeringsprosjekter
KS2	Ekstern kvalitetssikring av forprosjekter og styringsdokument for investeringsprosjekter
KSS	Kvalitetssikringssystem
KTP AS	Kollektivtransportproduksjon AS
Kv	Kvartal
KVP	Kvalifiseringsprogram
KVU	Konseptvalgutredning
LAR	Legemiddelassistert rehabilitering
LCC	Livssyklus kostnader
LHBT	Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner
LUR	Lokale ungdomsråd
MAR	Medikamentell assistert rehabilitering
Metrex	The network of European Metropolitan Regions and Areas
Mill.	Million
MIPIM	Marché international des professionnels d'immobilier
Mnd.	Måneder
MOS	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel
MOSM	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel etater
MOSS	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel selvfinansierende etater
Mrd.	Milliard
MRSA	Meticillinresistente staphylococcus aureus (multiresistente gule stafylokokker)
MUN	Munchmuseet

Mva	Merverdiavgift
NAE	Næringssetaten
NAV	Arbeids- og velferdsetaten
NFP	Nurse-Family Partnership
NHO	Næringslivets Hovedorganisasjon
NIBOR	Norwegian interbank offered rate
NKI	Fornøyd kunde indeks
NOE	Byrådsavdeling for næring og eierskap
NOU	Norges Offentlige Utredninger
NTP	Nasjonal transportplan
OBR	Oslo Business Region
OBY	Omsorgsbygg Oslo KF
OftP	Offentlig tjenestepensjon
OIK	Oslo Idrettskrets
OKDN	Kommunens felles telefoni- og datanett
OKER	Oslo kommunes eiendomsregister
OVK	Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap
OMK	Oslo musikk- og kulturskole
OPF	Oslo Pensjonsforsikring AS
OPS	Offentlig privat samarbeid
OPSAM	Operasjonssenter for samvirke og beredskap
OU-fondet	Opplærings- og utviklingsfondet
OXLO	Oslo Extra Large, en kampanje for en romsligere by
P50	Forventet kostnadsramme for investeringsprosjekter
P85	Budsjettert kostnadsramme for investeringsprosjekter, inklusive usikkerhetsavsetning tilsvarende sikkerhetsnivå P85, dvs. at risikoen for overskridelser er begrenset til 15 %
PBE	Plan- og bygningsetaten
PCAM	Prinds Christian Augusts Minde
PCB	Polyklorete bifenyler
PDA	Personlig digital assistent (håndholdt PC)
PLIS	Psykisk helse, lavterskel, i skolehelsetjensten
PPT	Pedagogisk – psykologisk tjeneste
PRO-base	Pleie-, rehabiliterings- og omsorgsbasis
REN	Renovasjonsetaten
RFT	Rådhuset forvaltningstjeneste
RHF	Regionalt helseforetak
RNB	Revidert nasjonalbudsjett
ROS-analyse	Risiko- og sårbarhetsanalyse
RUP	Regionalt utviklingsprogram
RVTS	Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
SAFH	Statens autorisasjonskontor for helsepersonell
Sak 1	Byrådets forslag til budsjett
SaLTo	Sammen lager vi et trygt Oslo
SALUTT	Sammen lager vi utelivet tryggere
Seif	Selvhjelp for innvandrere og flyktninger
SERAF	Senter for rus og avhengighetsforskning
SFT	Statens forurensingstilsyn
SIRUS	Statens institutt for rusmiddelforskning
SKATE	Styring og koordinering av tjenester i e-forvaltning
SPK	Statens Pensjonskasse
SSB	Statistisk Sentralbyrå
St.meld.	Stortingsmelding
St.prp.	Stortingsproposisjon
SUR	Sentralt ungdomsråd
SYE	Sykehjemsetaten

VEDLEGG 3: Forkortelser
Budsjett 2019

TRiO	Trygg i Oslo
TT	Transporttjenesten for funksjonshemmede
UBF	Undervisningsbygg Oslo KF
UBM	Ungdommens bystyremøte
UDE	Utdanningsetaten
UDI	Utlendingsdirektoratet
UKE	Utviklings- og kompetansetaten
VAR-sektoren	Vann-, avløp og renovasjonssektoren
VEAS	Vestfjordens avløpsselskap
VEL	Velferdsetaten
vgs	Videregående skole
VTA	Varig tilrettelagt arbeid
YNO	Yrkesrettet norskopplæring

Alfabetisk register

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen)	211	OVK	7
Andre utbyggingsformål	425	BYU	8
Andre utgifter vedr. samferdsel og miljø	752	MOS	9
Avsetning husleier idrettsprosjekter	548	KIF	11
Avsetning husleier kulturbygg	508	KIF	11
Avsetning husleier skoler	208	OVK	7
Avsetning husleier sykehjem m.v.	328	EHA	6
Avsetning pensjon	193	FIN	15
Barnehager		OVK	7
Barne- og familieetaten	360	OVK	7
Beredskapssetaten	184	BLK	12
Beregningsgrunnlag for gebyrer til vann- og avløp, renovasjon og feiing			18
Betjening av videreutlån	927	FIN	15
Bilfritt byliv	490	BYU	8
Boligbygg Oslo KF - overføring	172	NOE	10
Boligbygg Oslo KF	055	NOE	10
Bostøtte og boligtilskudd	428	EHA	6
Brann- og redningsetaten	650	MOS	9
Bundne driftsfond	950	FIN	15
Bundne investeringsfond	959	FIN	15
Byantikvaren	520	BYU	8
Bydel Alna (12)	012	EHA	5
Bydel Bjerke (9)	009	EHA	5
Bydel Frogner (5)	005	EHA	5
Bydel Gamle Oslo (1)	001	EHA	5
Bydel Grorud (10)	010	EHA	5
Bydel Grünerløkka (2)	002	EHA	5
Bydel Nordre Aker (8)	008	EHA	5
Bydel Nordstrand (14)	014	EHA	5
Bydel Sagene (3)	003	EHA	5
Bydel St. Hanshaugen (4)	004	EHA	5
Bydel Stovner (11)	011	EHA	5
Bydel Søndre Nordstrand (15)	015	EHA	5
Bydel Ullern (6)	006	EHA	5
Bydel Vestre Aker (7)	007	EHA	5
Bydel Østensjø (13)	013	EHA	5
Bydelene – avsetninger barn og unge	303	OVK	7
Bydelene – avsetninger eldre, helse og arbeid	308	EHA	5
Bydelene – diverse barnehagetiltak	306	OVK	7
Bydelene – etablering av nye barnehager	305	OVK	7
Bydelene – funksjonsområde 1 – Administrasjon og fellestjenester		EHA	5
Bydelene – funksjonsområde 2A – Barnehager		OVK	7
Bydelene – funksjonsområde 2B – Oppvekst		EHA	5
Bydelene – funksjonsområde 2B – Oppvekst		OVK	7

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Bydelene – funksjonsområde 3 - Helse og omsorg		EHA	5
Bydelene – funksjonsområde 4 - Sosiale tjenester og ytelser		EHA	5
Bydelene – samlet driftsramme		EHA	5
Bydelene – samlet sosialhjelpsramme		EHA	5
Bydelene – EHA og OVK		EHA	5
Bydelenes hjelpemiddeltjeneste	384	EHA	6
Bymiljøetaten	542	MOS	9
Byomfattende barnehageoppgaver	271	OVK	7
Byomfattende tiltak – avsetninger eldre, helse og arbeid	372	EHA	6
Byråd/byrådsavdelingene	120	BLK	12
Byrådsavdeling for byutvikling		BYU	8
Byrådsavdeling for finans		FIN	13
Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap		OVK	7
Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet		KIF	11
Byrådsavdeling for miljø og samferdsel		MOS	9
Byrådsavdeling for næring og eierskap		NOE	10
Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid - byomfattende tiltak		EHA	6
Byrådslederens kontor		BLK	12
Bystyret m.v.	100	BYS	14
Bystyrets organer		BYS	14
Deichman bibliotek	505	KIF	11
Dekning av/bruk av tidl. års merforbruk/mindreforbruk	930	FIN	15
Den norske kirke og andre trossamfunn	581	KIF	11
Disposisjonsfond	940	FIN	15
Div. virksomheter og prosj. under FIN	122	FIN	13
Div. avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene	126	BLK	12
Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter	192	FIN	15
Eiendoms- og byfornyelsesetaten	400	BYU	8
Eiendomsskatt	810	FIN	15
Energigjenvinningsetaten - husholdninger	645	MOS	9
Enhet for mangfold og integrering (se Velferdsetaten))		EHA	6
Enøketaten (se Klimaetaten)			
Fagopplæring	231	OVK	7
Fagskolen	250	OVK	7
Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning	317	EHA	6
Fornebubanen	712	MOS	9
Fornebu-utbyggingen	416	BYU	8
Forsikringer	124	FIN	15
Forskjellige utbedringstiltak	185	NOE	10
Generelt statstilskudd vedr. flyktninger m.v.	850	FIN	15
Gravferdsetaten	590	KIF	11
Groruddalsatsingen	482	BYU	8
Grunnskolen	210	OVK	7

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Handlingsprogram Groruddalen (se Groruddalsatsingen)			
Handlingsprogram Oslo sør (se Oslo sør-satsingen)			
Helse, sosial og eldreombudet	111	BYS	14
Helseetaten	314	EHA	6
Hjelpemiddelteknisk enhet	384	EHA	6
Hovedoversikter			4
Idrett	545	KIF	11
Inkluderings tiltak (se Velferdsetaten)		EHA	6
Instruks for økonomiforvaltningen			16
Kemnerkontoret	130	FIN	13
Kjøp av transporttjenester	711	MOS	9
Klimaetaten	771	MOS	9
Klimabudsjett			2
Kommuneadvokaten	140	BLK	12
Kommunerevisjonen	110	BYS	14
Kontrollutvalget	109	BYS	14
Kriminalitetsforebygging blant ungdom	362	EHA	6
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	062	NOE	10
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring	178	NOE	10
Kultureiendommer	501	KIF	11
Kulturetaten	502	KIF	11
Kulturtilskudd m.m.	500	KIF	11
Kvalifiseringsprogram		EHA	5
Legevakten (se Helseetaten)			
Lønns- og priskompensasjon			17
Lån	910	FIN	15
Lånefondet	080	FIN	15
Munch-museet	504	KIF	11
Mva-refusjon for investeringer			17
Næringsetaten	459	NOE	10
Næringsutvikling	455	NOE	10
Områdeløft Tøyen (se Oslo indre-øst satsingen)			
Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester	111	BYS	14
Omsorgsbygg Oslo KF - overføring	175	NOE	10
Omsorgsbygg Oslo KF	059	NOE	10
Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag	316	EHA	6
Ordførerens kontor	101	BYS	14
Oslo Havn KF	060	NOE	10
Oslo indre-øst satsingen	483	BYU	8
Oslo kulturskole	503	KIF	11
Oslo musikk- og kulturskole (se Oslo kulturskole)			
Oslo sør-satsingen	481	BYU	8
Overføring mellom drift og investering	980	FIN	15
Overføringer fra KF m.v.	898	FIN	15

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Pedagogisk-psykologisk tjeneste	203	OVK	7
Pensjonskostnader		FIN	3
Plan- og bygningsetaten	609	BYU	8
Prosjekteringsmidler EHA	374	EHA	6
Rammetilskudd fra staten	840	FIN	15
Renovasjonsetaten – næring	643	MOS	9
Renovasjonsetaten – selvkost	640	MOS	9
Renter	900	FIN	15
Renter og avdrag fra KF m.v. (se Overføring fra KF)			
Rådhusets forvaltningstjeneste	150	BLK	12
Selvkost vann og avløp, renovasjon og feiing			18
Skatt på inntekt og formue	800	FIN	15
Skolefritidsordningen (se Aktivitetsskolen)			
Sosiale boligvirkemidler (se Bostøtte og boligtilskudd)			
Spesialundervisning i egne grunnskoler (se Grunnskolen)			
Spesialundervisning i egne videregående skoler (se V.g.skoler)			
Storingsvalg og kommunevalg	112	BYS	14
Sykehjemsetaten	313	EHA	6
Sykkelprosjektet	761	MOS	9
Takster, avgifter og gebyrer			19
Tap på lånegarantier	426	FIN	15
Tap på utlån	427	EHA	6
Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse	191	BLK	12
Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse	102	BYS	14
Tilskudd til klima- og energiltak	770	MOS	9
Transporttjeneste for funksjonshemmede (se Bydelene, Funksjonsområde 3 Helse og omsorg)			
Trygdeordninger	350	EHA	6
Undervisningsbygg Oslo KF - overføring	173	NOE	10
Undervisningsbygg Oslo KF	053	NOE	10
Usikkerhetsavsetning investeringer	180	NOE	10
Utbytte fra aksjeselskaper	901	NOE	15
Utdanningsetaten	200	OVK	7
Utlån egne midler	920	FIN	15
Utviklings- og kompetanseetaten	125	FIN	13
Vann- og avløpsetaten - selvkost	620	MOS	9
Velferdsetaten	315	EHA	6
Videregående skoler	230	OVK	7
Videreutlån	926	FIN	15
Voksenopplæring	294	OVK	7
Økonomiplan			3
Økonomireglement			16
Øvrige generelle statstilskudd	845	FIN	15

Omslagsbilder: Bymiljøetaten
Design av omslag og kapittel 1: Nucleus AS
Illustrasjoner: iStockphoto

